COMMENTARIO-rum variarúmque reſolutionum Iuris ciuilis, communis & Regii Tomus Tertius & vltimus.

DE DELICTIS.

AVTORE PRAECLARO VIRO Antonio Gomezio In Academia Salmantina Iuris Ciuilis profeſſore.

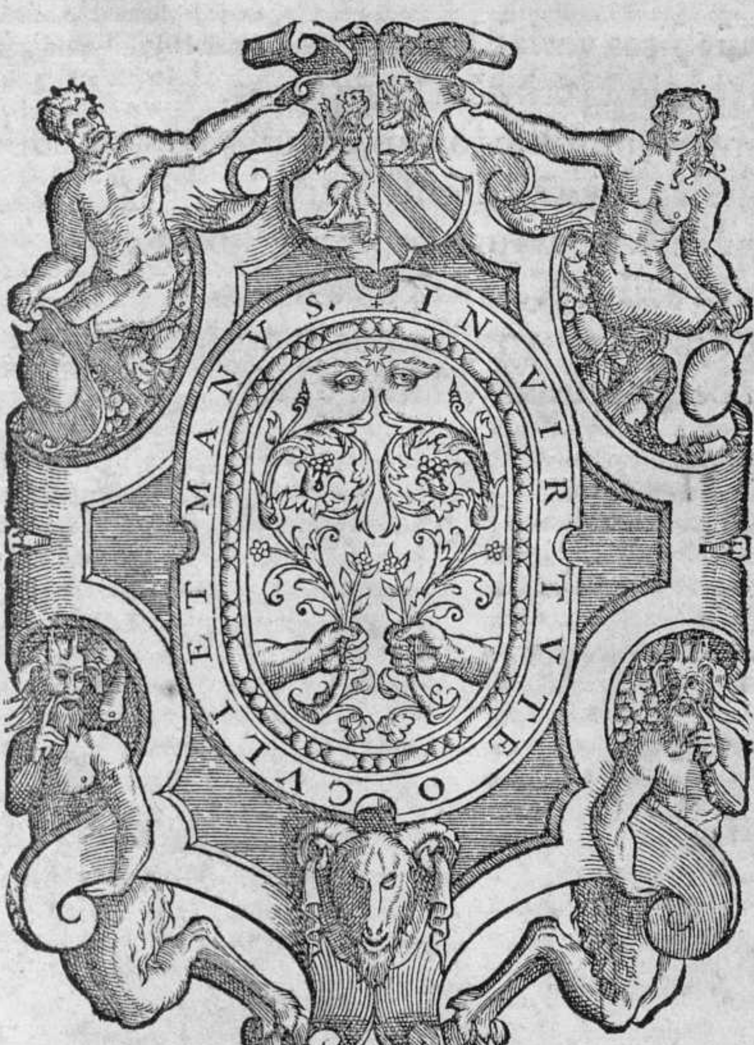

SALMANTICAE.
Excudebat Andreas à Portonariis.
1555
Cum priuilegio.

Iacobus Boſſæus legum ſtudioſo Lectori.

Compoſuit lites varias liber vnus,& alter:
 Tertius hic iuſta crimina lance librat.
Nam nihil eſt poſuiſſe forum,docuiſſe ſeueras
 Iuſtitiæ leges,iuraq; Pontificum:
Ni ſit,qui meritum Iuris conſeruet honorem:
 Vt iuſtis adſint præmia,pœna malis.
Hanc igitur partem poſtremus in ordine tradit
 Hic liber,at reliquis vtilitate prior.

De iuſtitia fol — 4
Crim. leſæ maj. fol — 26
Homicidio — 31
Violentia fol — 51
furto fol — 52
iniuria fol — 56
Crim. ſtellionatus fol — 60
exilio con[illegible] — 61
captura reorum — 62
in[illegible] eccl. — 66
qualiber forma acu. — 68
probat. delictorum — 71
tortura reorum — 79
[illegible]

Commentariorum, variarumque Reſolutionum Iuris Ciuilis, Communis, & Regii, Tomus tertius & vltimus.

DE DELICTIS.

Prooemium.

HACTENVS quæ ad teſtamentorum contractuumq́; formam pertinent, ſatis ſuperq́; tractaſſe mihi videor: hoc nunc reliqui eſt, vt ordinis ſuccepti memores tertiam iuris ciuilis partem, eãque meo iudicio potiſsimã, quam de delictis fecimus, aggrediamur. Cuius tractatio eò mihi dignior viſa eſt, in qua omnes neruos intenderem, atq; (quemadmodũ in extremo actu Comici ſolẽt) maiori cum fructu ac voluptate ad finẽ ſuum perducerem: quòd hæc iuſtitiæ pars, non ſolùm inter noſtros, verùm etiam inter Barbaros & cęteros, qui moribus reguntur, homines, tantam vim habeat, vt bonis præmia, contra verò malis ſupplicia propoſita eſſe videamus. Honor enim & ſuppliciũ (vt dicebat Theophraſtus) fideliſsimi ſunt rerum publicarum, omniſq; humanę ſocietatis cuſtodes: atq; ob eam cauſam, pœnã ac beneficium Aſſyrios pro diis coluiſſe ſolitos arbitror, quòd malefactorum vindicta, homines ad benè honeſteq́; viuendum prõptiores euadere, impunitatis verò ſpe mortalium animos criminibus inuitari cernerẽt. Effecit igitur cùm diuturnus atq; improbus labor, quẽ iam à primis adoleſcentiæ ãnis iuri dicẽdo, inſumpſimus, cùm frequens & aſsidua in iudiciis exercitatio, vt confidentius &, vt ſpero, pari cum vtilitate hunc tractatum abſoluerẽ: in quo, pręter antiquas iuriſconſultorũ contrariaſq́; ſentẽtias quas compoſuimus, iuris vtriuſq; deciſiones, quæ variè diffuſeq́; circa crimina agitari ſolent, ſic in vnũ coegimus ac tẽperauimus, vt & veterum legum ſanctionibus, & conſuetudinis iure (ſuas enim quęq; reſpublica variaſq́; pœnarũ formas pro ſapientũ virorum arbitrio ſibi conſtituit) vti poſsis. Primùm igitur de delictis, in genere, cæteras deinde applicãtes criminum ſpecies. conſtitutaq́; illis iure ſupplicia dicemus.

DE DELICTORVM variis generibus ac ſpeciebus.

Caput primum

SVMMARIVM.

1 *PVblicum delictū dicitur omne delictū commiſſū in offenſam Dei.*

2 *Blaſſemi an poſsit accuſari àquolibet de populo, & qua pena puniantur.*

3 *Tēpus quo quis debeat detineri in carcere pro pœna delicti, an debeat eſſe cōtinuū.*

4 *Publica delicta, quæ dicātur: & an in eis quilibet de populo poſsit accuſare.*

5 *Accuſatio cuiuſlibet delicti, quo tempore duret.*

6 *Officiū iudicis, quo iudex procedit in delictis, quo tempore duret.*

7 *Minor offenſus an poſsit reſtitui aduerſus lapſum temporis conceſsi ad accuſandū.*

8 *Si poſt delictū cōmiſſum tranſeat magnū tēpus, an ſit iuſta cauſa pœnam minuēdi.*

9 *Quæ dicātur publica delicta, & quæ dicantur priuata.*

10 *An iudex poſsit ex officio procedere cōtra delinquentem in delictis priuatis.*

11 *Furtum & iniuria dicūtur delicta priuata, & quæ ſit ratio.*

12 *In cāis criminalibꝰ nō admittiī procura.*

13 *In delictis quibus tantū venit imponēda pœna pecuniaria vel relegationis admittitur procurator.*

14 *Si reus detineatur in vinculis, bene pōt pro eo iteruenire procurator in quolibet delict.*

15 *In omnibus delictis pōt procurator interuenire ad appellandum.*

16 *An proceſſus in cauſis criminalibus ſit nulus quando interuenit procurator.*

17 *Quādo proceditur ex accuſatione vel officio, an debeat iudex requirere partē offenſam vel propinquiores conſanguineos an velint accuſare vel non.*

18 *An remedium legis diffamari, ſit generale in quolibet caſu vel delicto.*

19 *Reus vel delinquēs, cui cōpetit aliqua exceptio poſsit petere: vt teſtes eius examinentur ad perpetuam rei memoriam.*

20 *Ille qui eſt tutus aliqua exceptione poteſt prouocare aduerſarium ad iudicium.*

21 *Reus in criminalibus pōt petere à iudice examinari teſtes, ad perpetuā rei memoriā.*

22 *An & quādo poſsit iudex præfigere tēpus ad accuſandum,*

23 *An indiſtinctè & regulariter in omnī cā poſsit tēpus aſsignari prætēdentī aliquod ius ſibi cōpetere, vt illud deducat in iudicio.*

24 *Ad hoc vt quis non audiaē poſt aſsignatū ſibi terminū requiritur ſecūdus terminus.*

25 *Poſt lapſum tempus datū ad accuſandū, an admittatur accuſator.*

26 *Reus de delicto ſemel abſolutus an iterū poſsit accuſari.*

27 *Reus ſemel condēnatus an iterum poſsit accuſari ſaltim ratione qualitatis adiectæ.*

28 *Licèt quilibet de populo poſsit accuſare de delicto publico an requiratur quòd ſit ciuis illius loci vbi delictum eſt cōmiſſum,*

29 *An poſsit quilibet de populo aliū accuſare cum bona conſcientia.*

30 *Accuſatio de delicto publico vel priuato, an ſit actio vel officium iudicis,*

31 *Cuilibet permittitur accuſare, niſi reperiatur prohibitus.*

32 *Illi qui nō poſſunt accuſare de delicto publico poſſunt proſequendo ſuam vel ſuorū iniuriam.*

33 *Clericus an poſsit accuſare laicum coram iudice ſeculari.*

34 *Qui dicatur proſequi ſuā vel ſuorū iniuriā*
Si plures concurrant ad accuſandū, an omnes admittantur vel quis præferatur.

35 *Quādo accuſator pendente accuſatiōe moriatur vel ſit impeditus, quis admittatur.*

Teſt.

37 Teſtes recepti in prima inſtantia, ea perẽpta an faciant fidem in alia.

38 Si delictũ reperiatur punitum pluribus legibus, ex qua debeat puniri.

39 Si delictum puniatur diuerſis penis & legibus, an ſufficiat vna ſola pœna.

40 Si quis cõmiſit delictum quod eſt mixti fori, & punitus ſit per vnum iudicem, an poſtea poteſt puniri per alium.

41 Delictum notorium an indigeat accuſatione vel alia forma iudiciali.

42 Quid requirat̃, vt delictũ dicatur notoriũ

43 An in notoriis requiratur citatio.

44 In delictis notoriis q̃ probatio requiratur

45 In delictis notoriis an requiratur ſentẽt.

46 Iudex an poſſit recuſari in delic. notorio.

47 Appellatio an admittat̃ in delic. notorio.

48 Quando delictum committatur corã iudice qualiter in eo procedatur.

49 Iudex ex officio ſuo an & quando poſſit in delictis procedere.

50 Quando iudex procedit ex officio an teneatur ſeruare iuris ſolemnitates.

51 Quãdo iudex procedit ex officio an poſſit & debeat imponere pœnã ordinariã delicti.

52 Ciuitas vel vniuerſit[illegible] ã poſſit delinq̃re.

53 Ciuitas vel vniuerſi[illegible] qualiter puniatur.

54 Quando ciuitas vel vniuerſitas deliquit, an ciues particulares puniantur.

55 Minor an & qñ poſſit delinq̃re & puniri

56 Princeps vel alius dominus temporalis, ſi eſt minor, an teneatur recipere curatorem.

57 Infans vel proximus infantiæ an poſſit delinquere.

58 Pupillus vel proximus pubertati an teneatur ex delicto.

59 Minor non tenetur ex delicto commiſſo in omittendo.

60 Pubes vel proximus pubertati an teneatur ex delicto carnis.

61 Pubes vel proximus pubertati an teneatur ex delicto, quod tantũ eſt punibile per ſtatutum.

62 Minor. 25. annorũ licet teneatur ex delicto, an ſit puniẽdus pœna ordinaria.

63 Iudex an præciſe teneatur minorare pœnam minoribus & aliis, quibus non poteſt imponi pœna ordinaria.

64 Minor accuſatus debet recipere curatorẽ

65 Minor accuſatus vel inquiſitus an teneatur iurare de veritate dicenda.

66 Minor qui confeſſus eſt delictum, an poſſit reſtitui.

67 Minor an & qñ poſſit torqueri.

68 Senex an teneatur ex delicto & an ei ſit minoranda pœna.

69 Mutus & ſurdus an teneatur ex delicto.

70 Furioſus an teneatur ex delicto.

71 delictum an præſumatur factum tempore ſanæ mentis.

72 Qui tempore ſanæ mentis fecit delictum, an poſſit ſuperueniente furore puniri.

73 Ebrius, qui in ebrietate cõmiſit delictũ, an poſſit puniri.

74 Dormiens an poſſit puniri pro delicto in ſomniis commiſſo.

75 Prodigus an & qñ teneatur ex delicto.

76 Seruus an & quando poſſit delinquere, & teneatur ex delicto.

77 Abſens an & qñ poſſit accuſari de deli.

78 Reus delinquens an & quando poſt mortem poſſit accuſari & puniri.

79 In atrociſſimis delictis an cadauer delinquentis ſuſpendatur.

80 Caſus in quibus mortuo reo delinquente delictum non extinguitur.

81 In caſibus in quibus reus poſſit accuſari poſt mortẽ debet intelligi infra quĩquẽniũ.

82 Poſt mortẽ delinquentis ſententia cõtra eũ lata tranſit cõtra hæredes quo ad bona.

83 An hæres delinquẽtis poſſit petere poſteius mortem, vt declaretur per iudicem delictum non eſſe commiſſum.

84 in delictis priuatis an extinguatur pœna & accuſatio poſt mortem.

85 Poſt mortem accuſatoris & ſic eius qui paſſus eſt delictũ, ã extinguatur delictum vel tranſeat ad hæredes.

86 Accuſatore defuncto an alius vel iudex ex officio poſſit proſequi accuſationem.

87 in delictis an & qñ habeat locũ remiſſio.

88 Quando plures commiſerunt delictum

An ſententia lata in vno proſit vel noceat alteri

89.in delictis cõnexis ſententia lata in perſona vnius, prodeſt ſociis:non vero nocet.

90 Sententia contra delinquentẽ an noceat ei,ad quẽ pena peruenit in conſequentiũ.

SVpra viſum eſt de
materia vltimarum
voluntatum, & ſimi
liter de materia con-
Propoſitio. tractuum,nũc reſtat
videre de materia de
lictorum,quam reſo
lutiue pono in iſta.l.
1.ff.de publi.iu.quæ erit valde vtilis & neceſſa
ria in noſtro regno & republica ,quia de iure
communi non reperitur ſic collecta,& ordi-
nata.Et quodlibet delictũ,eius penã & mate-
riam magiſtraliter reſoluam tam de iure com
muni, quam regio. in qua maximè inſudaui
per plures annos tã cã legẽdo,quã etiam pau-
peribus captis & incarceratis,& in eorum de-
fenſionẽ practicando.Pro cuius introductio
Diuiſio generalis delictorum. ne & perfecta declaratione materiæ,dico,ꝙ a
liqua ſunt delicta publica:aliqua ſunt delicta
priuata.Publica ſunt illa,in quibus accuſatio
1 pertinet cuilibet de populo. Quod declaro
Delicta publica quæ dicantur. proponẽdo,aliquas regulas generales,Prima
regula ſit,ꝙ omne delictum,quod principa-
1. Regula. liter reſpicit offenſam dei,dicitur publicum,
& in eo quilibet de populo põt accuſare, cu-
ius ratio põt eſſe duplex. Prima qa illud qđ
fit in offenſam dei dicitur fieri in omniũ iniu
riam. Secũda,quia ſi quilibet de populo non
poſſet accuſare tale delictũ,remaneret impu-
nitum:ex quo nulla priuata perſona eſt offen
ſa.Ita probat text.in.l.4.C. de hæreticis & ibi
Iaco.Butri. Odofre.Cinus Bal.Sali.probat ẽt
tex.in.l.quod ſenatus.ff.de iniuriis & in exp̃-
ſſo iſtam ſenten. & conclu.tenet Bar.in iſta.l.
1.de publi.iudi.2.col.Imo.fi. col.& cõ.alii.dd.
Bal.in.l.reos.C.de accuſa.4. col.Anania in.c.
2.de maledicis.14.col Ang.de Are.in.§.1.inſt.
de pu.iu.fi.col.Ex quo infero declarationem
2 ad pragmaticã primã huius regni.libr.prag.
quæ punit blaſphemos:vt accuſatio compe-
tat cuilibet de populo, qua lege noua & pra-
Blaſphemi pœna. gmatica cauetur, ꝙ blaſphemus puniatur ꝑ
prima vice,vt ſit captus & detentus in vincu-
lis per menſem:pro ſecunda in pœna exilii ꝑ
ſex mẽſes, & mille dipondiorum: & pro ter-
tia publicè figatur ſibi lingua,niſi ſit perſona
poſita in aliqua dignitate, vel qualitate:quia
tunc pœna ſecunda duplicatur.vt habetur in
dicta pragmatica,circa quã ſe offert notabile 3
dubiũ de quo ſæpe in iſto regno dubitatur, ſi *Dubium.*
iſte menſis in quo blaſphemus debet eſſe ca-
ptus & detentus in vinculis, debeat eſſe conti
nuus vel ſufficiat ꝙ ſit interpollatus,& vide-
tur ꝙ ſufficiat, ꝙ ſit interpollatus. Primo ar-
gumen.tex.ſingularis in.l.Paulus.§.fi.ff.de li-
berali cauſa. vbi habetur:ꝙ ſi dominus iuſsit
& diſpoſuit, ꝙ ſeruus ſit liber ſi ſeruiat titio ꝑ
triennium, & medio tẽpore aufugit , & poſt
reuerſionẽ cõpleuerit illud triẽnium:cenſetur
impleta conditio, & erit liber. & ibi notat &
cõmendat.g.or.Rayne. & illũ reputat ſingul.
& vnicũ Romanus in.l. fi.§.quotiẽs.ff.de pu-
bli.& vecti.& in terminis in noſtra.q.pro iſta
opinione illũ text.ſumme notat & cõmẽdat
Iaſo.in.l.ſi idẽ cum eodẽ.ff.de iuriſ.omni.iud.
2.col.in.fi.Secũdo pro hac ſenten.& cõclu.fa-
cit text.iuncta. gl.or.in.l.1.C. ſi mancipiũ ita
fue.alien.vt manu. vbi probatur ꝙ regulari-
ter tẽpus appoſitũ in aliquo actu, vel diſpoſi-
tione nõ requiritur pro forma,ꝙ ſit continuũ
ſed ſufficit eſſe interpollatũ,quod reputat ibi
ſingu.Sali.& alii docto qui ex hoc inferũt, ꝙ
ſi doctor debeat gaudere certo preuilegio, ſi
legerit per aliquod tẽpus. ſufficit ꝙ legat per
tẽpus interpollatũ quod in noſtra vniuerſita-
te ſeruatur,quãdo eſt aliqua iuſta cauſa abſen
tię vel infirmitatis.ergo ita dicamus in nr̃o ca
ſu maximè fauore liberationis.Sed his nõ ob
ſtantibus ego teneo contrarium : imò ꝙ iſte
menſis debeat eſſe continuus : quia in dubio *Obiectio.*
tẽpus poſitũ vel requiſitũ à lege cẽſetur conti
nuũ. Ita probat text.in.l. capite quinto.ff.de
adulte.tex.in.l.relega.ff.de pœnis.tex. in.l.fi.
§.quotiens.ff.de publica.& vecti.& in expreſ
ſo ita tenet glo.ſingu.& vnica in rubrica.ff.de
diuer & tẽpo.prę̃ſ.quã reputat ſingularem&
vnicã Imo. in clemẽ.1.de integ. reſti.4.col.in
medio & idẽ etiam tenet gl.de iure canonicò
in.c.2.de tẽpo.ordi.lib.6.in verbo per annũ &
& ibi no.& cõ.domi.Anc.& alii doct.& in ter
minis in noſtra quæſt.iſtã ſentẽ.& cõcl.tenet
Ange.in.l.ſi idẽ cũ eodẽ.ff. de iuriſ.oĩ.iud.idẽ
Ange.in.l.2.§.1.ff.de cõdi.inſti.idẽ Ange. in.l.
quotiẽs in ſtipulationibus.ff. de verb.obli.idẽ
Ange.in.l.fi.§.quotiẽs.ff. de publi.& vectiga.
philippus Decius in.d.l.ſi idẽ cũ eodem.ff.de
iuriſ.oĩ.iudi.2.co.nu.5.neq; obſtat tex.ille ſin
gu.& vnic⁹ in.d.l.Paul⁹.§.fi.ff.de libera. cã.qꝗ
procedit tantũ fauore libertatis,nõ alias, vel
aliter

aliter pôt dici, ꝙ ſeruus de quo ibi tenebatur ſeruire per trieniũ ad cõſequendã libertatem quo durante ſi aufugiat poterit, poſt reuerſione per trieniũ continuũ ſeruire, & efficitur liber. & ſic non facit pro. q. noſtra, & ita intelligit Philip. decius in. d. l. ſi idẽ cũ eodẽ: ſed certè iſte intellectus eſt diuinatorius, & non bene probatur ex illo text. neq; iſte eſſet caſus dubius: vnde teneo firmiter, quod dixi, & vera ſolutio ad illũ tex. eſt, ꝙ loquitur tm̃ & ſpecialiter fauore libertatis, ſicut alia quã pluri-

4 ma. eius fauore ſunt introducta.

2. Regula. Secunda regula ſit, ꝙ oẽ delictũ in offẽſam principis ſit publicũ: ita probat tex. in iſta. l. 1. ff. de publi. iudi. & tenet Bart. & comm. dd.

3. Regula. Tertia regula ſit, ꝙ delictũ cõmiſſũ contra priuatã & particularẽ perſonã ita demũ eſt pu blicũ, ſi lege hoc caueaт expſſe. alias eſt priua tũ & his omnib⁹ caſib⁹ in qb⁹ delicta ſunt pu blica, poterit regulariter qlibet de populo accuſare: ita ẽt probat iſta nr̃a lex prima de pu bli. iudi. & cõmunis opinio doctorũ. & publica delicta ſunt læſæ maieſtatis homicidiũ, adulteriũ, crimẽ falſi, vis atq; violẽtia & alia crimina & delicta in iſta nr̃a lege. 1. declarata.

5 *Accuſatio quãdiu duret.* Itẽ etiã quæro quo tẽpore duret accuſatio cuiuſlibet delicti, & reſolutiue dico ꝙ regulariter durat p viginti ãnos, modò ſit delictũ publicũ modo priuatũ, niſi lege reperiatur cõtrariũ & poſt viginti annos tollitur & pręſcribitur delictũ, & eius accuſatio tex. eſt ſingularis & vnicus, in. l. querela. C. ad legẽ Corne. d' Fal. & hoc notat & cõmẽdat ibi. g. or. Odofr. Petrus de Bella per. Ci. Iaco. Butri. Bart. Albe. Bal. & reputat ſingularẽ & vnicũ Ange & Sano. ẽt & cõmẽdat Cinus in. l. q de crimine. C. de accuſa. ſi. col. nu. 6. & ibi Sal. 1. col. in. fi. gl. or. in. l. libellorũ. §. fi. ff. de accuſ. in. gl. 1. & ibi. Bar. gl. in. l. in cognitione, ff. ad ſylla. in. g. 1. ſpecu. in tit. de accuſatore. 13. col. nu. 32. Bonifaci⁹ in tracta. male. fo. 2. 1. col. Abbas in. c. cũ haberet de eo, qui duxit in ma. q̃ po. per adul. 2. co. 3. no. & ibi cõ. canoniſtę platea in. §. Itẽ lex cornelia de ſicariis verſi. eadẽ lege Inſti. de publ. iud. 1. col. & ibi alii doc. Lucas de pẽna in. l. ſi aparitor. C. de cohartalibus libr. 12. Frã. Bal. in trac. præſ. 4. par. 4. partis prin. & idẽ diſponit

6 lex. 5. tit. 7. 7. parti. Quod extẽde vt procedat

Ampliatio. & habeat locũ nedũ in accuſatione criminali proponenda à parte verũ ẽt in officio iudicis mediãte quo iudex procedit cõtra delinquẽtẽ, non ſtãte accuſatore: qa illud durat tm̃ per 20. annos, & poſtea nõ põt iudex inqrere, nec ꝓcedere cõtra delinquẽtẽ: quia officiũ iudicis ſuccedit loco accuſationis, & præſcribitur eodẽ tẽpore, ita probat tex. in. l. diuus la. 2. ff. de cuſto. reo. quẽ ibi adhoc notat & cõmẽ. Alb. 2. col. dicẽs alibi nõ reperiri ita clarè tex. in. l. 1. C. eo. tit. tex. in, l. pe. ff. de publi. iu. tex. not. & expreſſus in. l. 2. C. de aboli. tex. in. l. filiusfa. §. veterani. ff. de procura. tex. in. c. qualiter & qñ el. 2. de accuſa. & in terminis ita tenet Bart. licet nõ ita bene fundet in. l. querella. C. de falſis & ibi Ang. Sali. idẽ Sali. in. l. ea quidẽ. 12. co. nu. 62. confirmatur qa ſicut in ciuilibus cauſis officiũ iudicis durat, per triginta annos. ſicut ipſa actio vel obligatio perſonalis, vt eſt. g. ſin gularis & vnica iũcto tex. in. l. ſicut in rẽ in verbo. ꝓſecutione. C. de præſ. 30. vel. 40. anno. ſecundũ Bal. & docto. ibi: ita ẽt in criminalibus officiũ iudicis debet durare per. 20. annos. ſicut accuſatio partis per eos tantum durat ex quo ſub deducitur & infertur ꝙ in caſibus in quibus accuſatio breuiori tẽpore duret mediãte lege, vel ſtatuto, vt in crimine iniuriarũ, vel alio ſimili delicto officiũ iudicis vlterius nõ durabit nec extẽdetur ſcdũ ꝑdictos docto 7 res vbi ſupra. Rurſus ẽt extẽde ſupra dicta, vt *2. Amplia.* intẽtatũ omne delictũ, & ei⁹ accuſatio, vel officiũ iudicis regulariter tollatur & pręſcribatur p. 20. an. vt trãſacto illo tẽpore ofenſus etiam ſi ſit minor, nõ poſsit reſtitui. tex. eſt ſingularis in iure in. l. auxiliũ verſ. 1. C. de mino. & ibi notat & ſumme cõmẽdat Odofre. ſi. co. & q. Bar. Alb. Bal. Spe. in tit. de reſti. in integ. 3. col. verſ. ſed pone. & idẽ eſt in lapſu termini dati à lege, vel iudice. ad probationẽ faciendã contra reũ accuſatũ, vel poſt publicationẽ in cã. qa nõ poterit reſtitui ad producẽdos alios teſtes, vel probationẽ de nouo faciendã. ita ſingula. tenet Alex. in. l. 1. §. nũtiatio. ff. noui. ope. nũtia. nu: 34. & ibi Iaſo. pe. col. poſt Roma. Io. An. & alii doct. in. c. audiſtis de in integ. reſti. & ante eos gl. or. in clemen. nõ põt de procu. in gl. pe. ex quo datur ſingularis & notanda declaratio ad. l. 17. de Madrid vt habeat locũ & procedat tm̃ in ciuilibus cauſis non tamen in criminalibus.

Officium iudicis quandiu duret.

Lex. 17. de Madrid declaratur.

Adde tñ ꝙ licet delictũ vel eius accuſatio & 8 officiũ (& idẽ eſt ſi fecit pacẽ de delicto ſibi, vel patri cõmiſſo ita Pau. in, l. 1. C. de integ. reſti. poſt alios quos allegat) iudicis nõ pręſcribatur minori ſpatio. 20. an. tñ ex diuturnitate tẽporis, & ſic ſi poſt delictũ cõmiſſum tranſiit aliquod magnũ interuallũ, vel tẽpus, pœna delicti eſt minuẽda, & delinquẽs nõ eſt puniẽdus pœna ordinaria. tex. eſt ſing. in iur. in l. ſi diutino. ff. de pœnis & adhoc not. & com.

ibi Bar. Albe. & com.docto.poſt gloſ.ordi.5. lectu.& illum tex.ad hoc notat & commēdat Sali.in.l.ſeruos.C ad.l.iuliam de vi.2.co.notat etiā & cōmendat Abb. in. c. cùm haberet de eo qui duxit in matri.quam polluit per adul. 2.col.3.notabili. Bald.in tract.præſ.4.part.4. partis principalis.2.col. &.q. Quod intellige qñ delictū non eſt reiterabile vt homicidium ſecus verò alias:quia potius augetur pœna,ſecundū Bart.in.d.l.ſi diutino & Abb.melius q̄ alibi in.d.c. cū haberet.2. col. per tex.expreſſum ibi Secūdo intellige qñ talis delinquens poſt delictū cōmiſſum nō fuit accuſatus, nec contra eum fuit proceſſum: ſecus verò ſi fuit accuſatus & cōtra eū proceſſum:ſed propter eius abſentiā non potuit imponi ſibi pœna. ita ſingu.dicit Bar.in.d.l.ſi diutino.ff.de pœnis.argu.text.in.l.2.C. de requirendis reis.tenet ēt Abb. Panor. in.d.c.cū haberet.2. col.& ibi Ancha.3.col.num.8.

Limitatio.1 *Limita.2*

9 *Priuata delicta quæ ſūt.*

Priuata delicta ſunt illa, pro quibus tantū poteſt accuſare ille,qui iniuriam vel offenſam paſſus eſt: nō verò quilibet de populo,modo agatur ciuiliter modo criminaliter, vt crimē iniuriarū, furtū & ſimile delictū.text.eſt in.l. fi.ff.de priuatis delictis &ibi expreſſe tenet.g. or.& Bar.tex.in.l.manifeſtiſsimi.C. de furtis & ibi etiā cō.doc.& iſtā regulā & doctrinā ponit Ange.in rub.huius tituli,de publi.iudi. Imola in nr̄a.l.1.Bal.in.l.vnica.C.ex delictis d' funct.fi.col. Ioā. And.in addi.ad ſpecu.in tit. de accuſa.verſi.fi.Pau.de Caſt.in.l.1.C.vbi de crimi.agi opor.faber.in.§.1. inſti.de publi.iu. Abb.in.c.cū.p. māconela de accuſa.3.col.nu. 12.& ibi canoniſtę Ange.de male.in parte nec non ad quærelā verſ.quæro an quilibet,& ibi eius additionator Bonifacius in tracta.maleficiorū in rubr.de publi.iudi.idē in rubr.de priuatis delictis & adde ꝙ in dubio omne delictum cōmiſſum cōtra priuatā perſonā cenſetur priuatū,niſi lege caueatur,ꝙ ſit publicum tex.eſt ſingularis in.l.3.§.fi.ff. de præuari.per quē ita tenet Bar.imola in iſta.l.1.de publi.iu. Bal.in.rub.C.qui accuſa. nō po.3.col.idē Bal. in.l.trāſigere.C.de trāſact.pe.col. nu.22.& ibi alii doct.Ange.de maleſi.in parte nec non ad quærelā verſ.quæritur & ad hoc illū tex.reputat ſingu.Anna. in.c.1.de collu. dete.4.col.& in tantū hoc eſt verū: vt procedat & habeat locū etiā ſi pro tali delicto imponatur à iure pœna mortis iſta eſt glo. ſingularis & vnica in.l.pe.ff.de condi.cau.data in gl:3.quā ibi ad hoc notat & cōmendat Bal. Pau. & reputat vnicam Bal. in.cap.atſi clerici.de iudi.quarto colum.num.17.

10 *Delicta priuata tenetur iudex inquirere.*

Aduertendū tamē ꝙ licet in delictis priuatis non cōpetat accuſatio quilibet de populo ſed tantū ofenſo.tamen bene pōt,imo tenetur iudex ex officio ſuo inquirere, procedere & accuſare, ſi offenſus nō accuſat vel ſi deſiſtat ab accuſatione propoſita.ita probat text.capitalis & expreſſus in.l. congruit.ff.de offic. præſi. & ibi notat & cōmendat Bart. Albe.& cōmu.docto.tex.in.l. item apud labeonem.§. ſi quis ſic fecit.ff. de iniuriis & ibi Bart. & alii docto.tex.in.l.per omnes.C. de defenſo. ciui. & ibi doct.tex.in.l.qui ſepulchra.C. de ſepul. viola.tex.in.l.4.verſi.1.ff.ad.l.iu.pecu.& idem diſponit lex pe.tit.1.7.partit.& lex.3.cū ſequēti.titu.17.3.part.cuius ratio eſt quia ex quolibet delicto publico vel priuato oritur, duplex ofenſa vel,iniuria:vna parti,& alia reipublicæ vnde licet pars offenſa non accuſet, iudex pōt & debet ex officio procedere pro iniuria reipublicæ, cui conuenit, vt delicta puniantur, pro pace & quietudine eius. tex.eſt in.l.licitatio.§. ſed quod illicite.ff. de publi.& vecti.& ibi cōm.doct.text.in.l. ita vulneratus in fine.ff.ad legem Aqui.text.in.l.4.§.cū dominus.ff. de noxa.tex.in.l.ſi à reo.§.fin.ff.de fideiu. & vtrobiq; cō.doct. & in expreſſo iſtā ſenten.& conclu.tenet Bar.in.l.2.§.ſi publico. ff.de adulte. idē Bar.poſt dinū & antiquos in l.1.§.non vſq; adeo.ff.de iniuri.idem Bar.in.l. tranſigere.C. de tranſa.4.co.& ibi Albe.Pau. Sali.& commun.doct. Idem Bar.in.l.inter omnes.§.rectè.ff.de furtis Faber in Rubri.Inſt. de iniu.Bald.in auten.adhæc.C. de vſu.fi.col. Aretinus in.c.qualiter & quando el.2.de accuſa.15.col.nu.72.Ange.in.§.2.inſti. de obli.quæ ex delict.naſ.Angel de male. in parte contra voluntatem fo.86.& in parte comparent dicti inquiſiti verſic. quod ſi opponat Sali.in.l. ea quidem. C.de accuſ.9. col. nu. 45. Imo ꝙ magis eſt hoc habet locum & procedit etiam in caſu quo perſona ofenſa non poſſit accuſare:vt quia ſit ſeruꝰ,& ſibi eſt facta iniuria cauſa & ratione ſuæ perſonæ,& non domini.tex. eſt in.l. item apud labeonem .§.ſi quis ſic fecit.ff.de iniurijs.& ibi notat & commendat Bar. & commu.docto.ex quo infertur in practica,ꝙ eo caſu,quo iudex poſſet contra delīquentem,ex officio procedere: poterit creare & conſtituere fiſcalem,qui accuſet & ita quotidie practicatur.ita probat tex.in.l. ſecunda C.de delatoribus libro.10.& ibi Barto. platea & communiter doctores. tenet etiam paris. de puteo in tractatu ſindicatus in parte accuſatio

Amplia.1.

ſatio

Amplia.2. ſatio nu.2.fol.42.licet corruptè alleget illum text.item adde & extende prædicta.vt in caſibus in quibus, iudex procedit ex officio,poſsit imponere penam ordinariam delicti tex. eſt notabilis & expreſſus in.l.2.C.de abolitionibus & ibi Bald.Sali.& commun.docto.circa prædicta tamen nouiſsime quæro quæ ſit
11 ratio per quam crimen iniuriæ,vel furti,vel ſimile delictum,ſit priuatum & non publicum ſicut homicidium,adulterium,falſitas,violentia,vel quodlibet aliud delictũ publicum, cũ ex vtroq; offendatur pars principalis, & ſimiliter reſpublica.imo prima delicta priuata ſuperius nominata magis ſunt in vſu, & quotidiana,& cogitaui ꝙ ratio poteſt eſſe:quia in prædictis delictis priuatis poteſt offenſus agere vel accuſare ciuiliter ad pœnam pecuniariam ſibi applicãdam,vel criminaliter ad pœnam corporalem & vna præiudicat alteri, & per conſequens ſunt incompatibiles,& ad talem penam ciuilem non poteſt agere extraneus: quia ſua non intereſt, nec poteſt agere criminaliter:quia ſunt incompatibilia remedia,& per accuſationem criminalẽ fieret præiudicium ciuili vt in.l. vnica.C. quando ciuilis actio crimi.præiu. & ſi replices,quæ ſit ratio per q̃ in delictis publicis extãte parte offẽſa,nõ fuit à iure impoſita pœna pecuniaria q̃ ꝑiudicaret criminali, reſpõdeo ꝙ ideo eſt: q̃a delicta publica ſunt maiora & grauiora: & requirunt publicã accuſationẽ & punitionẽ: & certè in hoc cõſiſtit vera & mẽtalis ratio hui⁹ articuli ab aliquo non poſita nec inuenta.

Crimẽ iniuriæ furti.&c. cur nõ eſt publicum.

12 Itẽ quæro an in cauſis criminalibus ex delictis publicis vel priuatis admittatur procurator & reſolutiue dico ꝙ non:modo accuſando modo defendendo.tex.eſt capitalis & expreſſus in.l.pen.§.ad crimen.ff.de publi.iudi. tex.in.c.veniens de accuſa.text.in.c.in criminalibus.5.q.3.tex.in.c.abſens.3.q.9.tex.in.ca. ſi quando.2.q.6.& vtrobiq; gl.or.& commu. docto.& idem diſponit.l.6.tit.1.7.part.niſi ſit tutor vel curator alicuius minoris,qui poteſt accuſare vel defendere nomine minoris proſequendo ſuam vel ſuorum iniuriam,vel proſequẽdo propriam defenſionem text.eſt in.l. 2.C.qui accuſa.non po. & ibi Sali.& alii doc. & idem diſponit prædicta.l.6.tit.1.7.part.& ſi

Procurator nõ admittitur in cauſis criminalib⁹ ex delictis publicis.

1.Ratio cõcl. quęras quę ſit ratio per quã in cauſa criminali nõ admittatur procurator dico,ꝙ prima ratio eſt,quia ſi cauſa agitaretur per procuratorẽ ipſe condemnaretur,& non dominus,vt in l.1.C.de ſenten. & interlo. omni.iudi. & eſſet iniuſtũ & iniquum in procuratorem exequi ſententiam. iſtã rationẽ ponit glo. or.in dicta l.pen.§.ad crimen ſed non concludit nec eſt vera:quia ſententia condemnatoria lata contra procuratorem nocet ſoli domino, & contra eum fit executio,vt ibi notatur. Item etiã quia in pluribus cauſis criminalibus inuenimus,ꝙ cauſa agitatur per procuratorẽ quas infra ponam, & in eis fertur ſententia contra dñm vel ſaltim executio,vt in.l. fi.C. de iniuriis ergo idẽ eſſet in oĩbus cauſis generaliter, ſi admitteretur ꝓcurator nec obſtat tex.in.d. l.1.C.de ſentẽ.q̃a loquitur & ꝓcedit in cauſis ciuilibus:quia in eis procurator quaſi contrahit in iudicio.ideo cõdẽnat̃ & qđ ſoluit repetit à dño ꝙ nõ eſſet in criminalibus & in expſſo ita tenet Cin.& Sali.in.d.l.fi.C.de iniuriis. *2.Ratio.*

Secũda ratio eſt: quia ſi poſſet interuenire ſequeretur iudiciũ illuſoriũ:q̃a reus delinquẽs nunq̃ cõpareret ad penalẽ executionẽ recipiẽdã.ita Bar.in d.l. pe.§. ad crimen.1.colũ.& ibi Alb.2.col.& certè iſta ratio ſatiſfacit & cõcludit & eam apertè cõfirmat.l.12.titu.5.3.part. *3.Ratio.*

Tertia ratio poteſt eſſe, quia cũ cauſa criminalis ſit grauis & põderoſa,reus delinquẽs melius & deligentius agitabit cauſam & defenſionem eius, mediante ſua perſona. argu. tex.in.l.1.in fine.ff.ad carbo.& ibi com.doct. *4.Ratio.& noua.*

Quarta poteſt eſſe ratio noua:quia ea quę non conſiſtunt in patrimonio, & bonorum adminiſtratione non poſſunt exerceri per ꝓcuratorẽ,vt emãcipatio,adoptio,ætatis impetratio, & ſimilia,quæ cõſiſtunt in ſtatu perſonali.Ita probat tex.in.l.iubemus.C. de emanci.libe. ibi precibus à ſemet oblatis.text.in.l. poſt mortẽ.§.1.ff.de adoptio. text.in.l.2.C.de his qui veniam ætatis impetra.ibi per ſe principale beneficium allegantes & vtrobiq; communu.docto.& tradit notanter Bar.in.l.Gallus. §.forſitã.ff.de libe. & poſtu.& ibi moderni.ergo à fortiori cauſa criminalis nõ debet agitari 13
ꝑ procuratorẽ, ꝙ tñ intellige qñ ex tali delicto *Limita.13* venit imponẽda pœna corporalis: ſecus tñ ſi pœna relegationis,vel infamię,vel pecuniaria q̃a tũc bene põt interuenire procurator.text. eſt in.l.1.verſ. ſin autẽ.ff.an ꝑ aliũ cauſę appellationis reddi poſſunt & ibi.gl.or.tenet ẽt.gl. or.in.l. ſeruũ quoq;.§.publice.ff. de procura. gl.or.dict.l.pe.§.ad crimen.ff. de publi.iudi. g.in.l.fi.C.vbi ſena.vel.cleri.& tenet Bor.poſt doctores antiq̃s q̃s ipſe refert in.d.§.ad crimẽ & ibi Imo. q bene loquit̃, & dicit hãc eſſe cõ. opi.Pau.de Caſt.vbi dicit hãc eſſe cõ.opi.in.l. ſeruũ quoq;.§.publice.ff. de ꝓc.Sali.in.l.reos C.de accuſa. tenẽt etiam communiter cano-

niſtæ in dicto.ca. veniens de accuſa præcipuè maria.Soci. qui meli⁹ & latius loqtur & dicit hanc eſſe comu.opi.hypo.de marſi.in ſua practica.§.ſequitur.fol.36.ſed in hoc articulo hodie diſtīguit notāda.l.par. & diſponit ꝙ in cā criminali,in qua venit imponenda pœna relegationis perpetuę,non admittatur ꝓcurator in cauſa vero relegationis tēporalis vel pecuniaria,bene admittat̄ iſta eſt lex.11.tit.5.3.par.

14 Limita.2 Itē etiā limita & intellige prædicta iura & cōmu.opi.vt procedāt & habeāt locū, preter ꝗ ſi reus delinquēs ſit poſitus in vīculis,& nō poſſit bene agitare cauſam perſonaliter,quia tunc indiſtinctè in qualibet cauſa criminali etiam grauiſsima, ex qua veniat imponenda pena capitalis, poteſt conſtituere procuratorem:& in terminis ita tenet Bar.in dicto.§.ad crimen.5.col.&ibi Albe.1.col.reputans notabile Imola,9. co.dicēs hāc eſſe cō.opi.tenet ēt Bal.in,l.reos. C. de accuſa.4.col. Abb.& canoniſtæ in.c.veniēs:ſed certe hoc videtur dubiū & cōtra iura & raēs ſuperiores cū clarè cōſtet:ꝙ in delictis & cauſis criminalibus reus delinquēs debeat eſſe incarcerat⁹,& in vīculis poſitus.Ideo in iſto regno cauti iudices ſemp faciūt actus proceſſus cū ipſo incarcerato perſonaliter, & eſt coīs vſus & ſtilus in practica, ꝙ certis diebus vel horis fiat audientia publica cū ipſis incarceratis, & certè eſt optimū cōſiliū in practica & ita expreſſe tenet Pau.de Caſt.in.d.l.ſeruū.§.publice.ff.de procura.pe. col.nu.9.&ibi Ang.tenet ēt Ang. de male.in parte qui iudex.vidēs,ꝙ inquiſiti verſ.& etiā nota dicēs, ꝙ ita practicatur,& ante eos Gandinus in tract.male.fo.15.itē ēt limita & intellige,præterquā in appellatione interponēda ꝓ reo condēnato: qa pōt fieri per procuratorē, arg.tex.in.l.addictos.c.de epiſco.audiē.ꝑ quē ita tenet Albe.in.d.§.ad crimē.2.col. nu.8.poſtremo ēt limita.&intellige præterꝗ in illuſtri perſona, qa ratione dignitatis pōt in cā criminali accuſare vel ſe defendere ꝑ procuratorē. tex.eſt in.l.ſi.C. de iniuriis & ibi.g.or.text.in §.in ſumma verſi.hoc videlicet obſeruādo inſti.de iniu.tex.in authē.vt ab illuſtribus verſ. nec nō ēt colla.5. tex.in.c.abſens.3.q.9. quod tn̄ intellige ſolū in crimine iniuriarū: qa ex eo nō imponitur regulariter pœna corporalis talibus perſonis:ita apertè probant prædicta iura,&ibi cōmunis doctrina,& declaratio doctorū:ſecus tn̄ eſt in aliis cauſis & delictis grauiſsimis: qa in eis non pōt ēt illuſtris perſona accuſare vel ſe defendere ꝑ procuratorē text. eſt in.l.tunc cōuenit.C. de accuſa.&ibi Bald.

15 Limita.3

Limita.4

Sali.adde tn̄ ꝙ in ciuili cā talis ꝑſona illuſtris, ēt ſi velit non pōt agere, nec ſe defendere perſonaliter : ſed tenetur cōſtituere procuratorē tex.eſt in.l.pe. cū autē.ibi poſita.C.de procu. & ibi.g.or.tex.in autē.vt ab illuſtribus,&c.§. ſancimus colla.5. idē diſponit lex.11.ti.5.3.par. per rationes ibi poſitas licet poſsit adeſſe cauſæ dum agitatur & iudices inſtruere,& de ſuo facto & iure docere.ita dicit ꝑdicta lex partitæ & certè quotidie videmus hoc fieri in cancellariis regiis & conſilio regali.

Singulare tamē dubium eſt ſi in cauſa criminali grauiſsima, in qua veniat imponenda pœna corporalis, fuit admiſſus procurator, an proceſſus ſit nullus,& debeat poſtea ex integro fieri cū parte& reſolu.dico ꝙ glo. ſing. & vnica in.l.quanuis indubitati.C.de adulte. tenet ꝙ valet &tenet proceſſus,ſi nōo ppona tur à parte,& adhuc debet opponi ante litem conteſtatam,cùm ſit exceptio dilatoria,& illam gloſ.ad hoc notant & commendant ibi docto.& reputat ſingularē &vnicam Sali.nu. 5.ſimilis tamen glo ſ.eſt in.c.1.de iudi.lib.6.& ibi Ioan.Mona. Hoſti.domi.&alii docto.ſed contrarium eſt tenēdum imò ꝙ iudicium ſit omnino nullum,etiam non oppoſita exceptione argu. tex.in dict.pen.§.ad crimen.ff.de publi.iudi.vbi dicit tex.quòd in cauſa criminali fruſtra interuenit procurator,& ſic denotat nullitatem actus.item etiam:quia omnes prædictæ rationes, quibus ſupradixi & probaui,quòd in cauſa criminali non poteſt interuenire procurator,militāt etiam & habent locū in iſto caſu & in expreſſo ita tenet Bar. in dict.l.pen.§.ad crimen fi.col.&.q.&ibi alii docto.tenet etiā Cinus Albe.Ange.Sali.&magis communiter doctores in. l.quanuis indubitati.C.de adulte. tenet etiam latius & melius quam alibi Marianus ſocinus in.c.veniēs de accuſa.50.col.num.68. verſi.quinto principaliter quæro. & iſtam opi.ſequor tanquam veram &iuridicam.

16 Dubium notabile.

Item adde,ꝙ ſi poſt delictum commiſſum iudex procedit ex officio,vel accuſator extraneus velit accuſare, oportet ꝙ iudex requirat in actis offenſum,vel cōſanguineos q poſſunt accuſare proſequendo ſuam vel ſuorum iniuriam, vt ſi velint accuſare compareant infra certum terminum, & accuſationem proponant,& ita practicatur in noſtro regno à peritis iudicibus.pro cuius fundamentali intelligentia conſidero ꝙ tam in ciuilibus, quam in criminalibus nemo compellitur agere, vel accuſare vt in.l.vna. C.vel nemo inuit⁹ agere,

17 *Iudex procedens ex officio debet requirere offenſum vel eius conſanguineos.*

&ibi

&ibi gl.or.illud tamen ſolum bene reperitur
expreſſum, ꝙ in cauſa ſtatus perſonæ,ſi pro-
cedat diffamatio,poteſt iudex ad inſtantiam
diffamati conſtituere terminum,vt agat&ſuã
prẹiudicialem actionẽ proponat,alias non au-
18 diatur. tex.eſt capitalis in.l.diffamari.C.de in
ge.& manu.&ibi docto.Et attendendum cir-
ca illam legem :quia eſt dubium an illa.l.ha-
beat etiam locum generaliter,in qualibet alia
cauſa ciuili , vt diffamans alium dicendo eum
eius debitorem compellatur agere:alias im-
ponatur ſibi ſilentium: & poſtea non audia-
tur.an ſolum procedat in cauſa ſtatus tam p̃-
iudiciali &certe nullus doctorum hoc aperit,
nec declarat in dict.l. diffamari:ſed reperio ꝙ
Bald. in.l.ſi ea.C. qui accuſa. non po.2.col.in
fine nu.10.expreſſe tenet,ꝙ ſolum habet locũ
in cauſa ſtatus,&non in alia.idem apertè vult
Bald.Sali.in dict.l.vna.C. vt nemo inuitus.&
iſtam partem probat.l.par. quæ cum illa.l.di
ſſamari,concor.in.l.pe.tit.2.3.par.Sed contra
Argumẽ.1 rium eſt tenendum,imò ꝙ illa lex.generaliter
intelligatur etiam in qualibet alia cauſa ciui-
li.&ita expreſſe tenet innocen. in.c.conque-
rente de offi.ordi.1.col. num.1.& ibi Abb. fi.
col.imola.1. col.Ioan. And.Cardi.&Anchar.
ibi.2.col. & tenet expreſſe Bal.ſibi contrarius
in auten.adhæc.C.de vſuris pe. colũ.nu.17.&
expreſsè hoc tenet Bar.vno verbo in.l. titia.ff
de accuſa.fi.co.prope finem & tenet expreſſe
Paul.in.l.vna in principio.c.vt nemo inuitus
& tenet expreſſe Lucas de penna in.l.ſi apa-
ritor.C. de cohartalibus.lib.12.4.col.verſi. no
ta.Et pro hac ſententia allego gloſſ.ſingul.in
l. ſed & ſi per prætorem.§.ait prætor verſi.ſed
& ſi dum decreto.ff. ex quibus cau.maio.quã
notat & allegat ad hoc Bald.in.l.papinianus.
§.ſi quis poſt.ff.de inoffi.teſta.&ibi etiam te-
net expreſſe Albe.& eſt de mẽte Bar. & tenet
Oldra. in ſuis conſ.conſ.3.2.col.& imola in.l.
de pupillo.§.ſi is cui.ff. noui.oper.nun.& iſtã
dicit commun.opi.imola.in.l.quãdiu.la.3.fi.
col.ff.de acq.hære.&ita debet intelligi& extẽ
19 di. dict.l.par. Imo ꝙ magis eſt talis reus, cui
Argumẽ.2 competit aliquã exceptio,nedum poterit vti
remedio prædictę.l. diffamari.Sed etiam po-
terit petere examinari ſibi teſtes ad perpetuã
rei memoriam, ſi actor differt agere,quanuis
de eorum morte,vel longa abſentia veriſimi-
liter nõ dubitetur: quia in eius poteſtate non
eſt agere tex.eſt valde no.in.l.in lege aquilia
ſi deletum. ff. ad. l. aqui.& ibi notat & com-
mendat glo.or.Odofre. Bart.Albe.Flo.& cõ.
doct.tex.iuncta glo.in.l.fi. C.de vſuris pupil.
& ibi Bartol. dicens perpetuo menti tenen-
dum actor verò non poteſt petere examinari
ſibi teſtes ad perpetuam rei memoriã niſi ve-
riſimiliter conſtet eos de proximo moritu-
ros vel longe abfuturos : quia ſunt ſenes vel
aduenę ex longinquis partibus vt probatur
in.d.l.in.l. aquilia ſi deletum & ibi gl.& pro-
bat tex.in.l.curẽt.ff.de teſtibus & ibi gl.Bar.
& alii doct. tex.in autẽ.de teſtibus.§.& hic ve
ro colla.7.& ibi docto.tex.in.c.quoniam fre-
quenter.vt lite non conteſta.& ibi gl. Inno.
Abbas & commun. docto.tex.in.c.ſignifica-
ui de teſtibus.tex.in auten. ſed & ſi quis ab ali
quo.C.de teſtibus & ibi Bart. Bal.Pau.& idẽ
diſponit.l.2. tit.16.3. part. Imo etiam ꝙ magis 20
eſt talis reus, cui aliqua exceptio vel eius de- Argum.3
fenſiõis cõpetit,poterit actorẽ ad iudiciũ pro
uocare iudicis officium implorando,vt decla
retur exceptionem ſibi competere,&impona
tur actori ſilentium ſuper actione. iſta eſt gl.
ſingu.iuncto text.in.l. ſi contendat.ff.de fide
iu.& ibi reputat ſingu. Bart.Bal.Ange.Paul.
& tenet idem Bar.Bal.& cõ.doc.in.l.3.C.Qui
bonis.cede.po.Bal.Sali.& alii docto.in.l.2.C.
ne filius pro patre.Angel. in.l.ſicut in rem.C.
de præſ.30. vel.40. anno. Bald.in rubri.C.de
condi.ex lege.Bar.in.l.ſi finita.§.eleganter.ff.
de damno infecto. & ibi melius, quã alibi A-
lexan.Anto.Abbas. Imola.Feli. &commun.
cano.in.c.ſin autẽ de reſcriptis,&eſt cõmunis
opi.licet contrariũ notabiliter,teneat imol.in
di.l.ſi cõtẽdat.ff.de fideiu.p̱ optima fundamẽ
ta. Aduertẽdũ tñ,ꝙ ſuperior opinio,q̃ habet 21
ꝙ poſſunt recipi teſtes ad perpetuã rei memo Limitatio.
riã.qñ timetur de eorũ morte vel abſentia,ha
bet locũ & procedit in cã ciuili: ſecus verò in
criminali ex parte accuſatoris Cuius ratio eſt
qa in ea requiritur liquida probatio , vt in.l.
fi.C.de proba.item etiã:qa in executione pœ
narũ nõ adhibeť fauor vt in.l.auxiliũ.ff.de mi
no.Quòd tñ limita &intellige ex parte accu
ſatoris : ſec⁹ vero ex parte rei:qa bene poterit
petere,vt fiat prædicta examinatio ad perpe-
tuã rei memoriã , ſi velit probare exceptionẽ
vel aliquã iuſtã defenſionẽ,vt qa fecit delictũ
ad ſuã defenſionem,vel ꝙ tale delictũ nõ erat
punibile, vel ꝙ illo tẽpore erat minor vel ab-
ſens vel aliã iuſtã cãm.ita eleganter determi-
na. Bal.in autẽ.ſed & ſi qs ab aliquo.C.de te-
ſtibus.3.col.Bal.in.c.qm̃ frequẽter,vt lite nõ
cõteſ.3.col.nu.9.Floria.in.d. l.in lege aquil.ſi
deletũ fin. col.& quæſt.ff.ad.l.aqui.& idẽ di-
ſponit notabilis lex partite.l.2.titu.16.3.part.
Si verò in cauſa criminali iam accuſator pro- 22
poſuit

poſuit accuſationem, & illam non proſequitur, tunc iſta eſt iuſtiſsima cauſa, per quã iudex poſsit ſtatuere terminum ipſi accuſatori, vt litem & cauſam proſequatur & alias nõ audiatur tex. eſt expreſſus in.l.ſi ea.C.qui ac cuſa. non po. quem ibi adhoc notat & commendat glo.ord.Cinus.Iacob.Butri.Bart.Albe.Bald.Sali. & commun. docto.& idem diſponit.l.17. titu.1.7.part.ſi verò accuſator non

Iudex quando poſsit ſtatuere terminum accuſatori.

Nota.1. dum propoſuit:ſed tantum diffamauit reum dicens commiſiſſe tale delictum tunc bene poteſt aſſignari certus terminus diffamanti, intra quem accuſet,ſicut in ciuilibus dictũ eſt & in terminis ita probat mihi tex in.l. titia.ff de accuſa. licet gloſ. Bart. Albe. Ange. aliter illum intelligant & ita tenet ibi Bart. poſtea ſibi contrarius.fi.col. vno verbo. põderando verba illius legis dum dicit, arguere minaretur & confirmatur:qa ſi hoc eſt verũ & procedit in ciuilibus cauſis, à fortiori habebit locũ

Nota.2. in criminalibus.Si verò accuſator adhuc non propoſuit accuſationem nec diffamauit reũ delinquentem : ſed iudex procedit contra eũ ex officio,vel ad inſtantiam fiſcalis adhoc poſiti & deſtinati:v el ad inſtantiam alterius extranei de populo, an tunc iudex poſsit & debeat ex officio requirere ofenſum. vel eos,q qui poſſunt accuſare proſequendo ſuam vel ſuorum iniuriam & præfigere eis terminum, vt declarent an velint accuſare vel non. & breuiter & reſolutiuè teneo ꝙ ſic:imo conſulo ꝙ ſemper iudex hoc faciat & requirat:quia alias ofenſus,vel ille,qui proſequeretur ſuam vel ſuorum iniuriam,poſſet pendente inquiſitione vel prima accuſatione comparere,& præferri ita probat tex.in.l.2.§.fi.verſi.in tantum.ff. de adulteriis & ibi Albe.& docto anti

Nota.3. qui text. in.l. ſi maritus.§. ſi ante eo.tit. & ibi Bart.& alii docto.text.in.l.ſi cui.§.hiſdem.ff. de accuſa. & ibi Albe. & antiqui tenẽt etiam Sali. qui bene loquitur in.l. ea quidem.C.de accuſa.12.col.num.63.& facit bonus text.in.l. diuus adrianus verſi.ſic & diuus pius.ff.de cuſto.reo.vbi expreſſe probatur ꝙ ſemper accuſator legitimus debet admitti re integra quẽ adhoc ponderat Bald.in.l.1.§.1.ff.de rei ven.in

Nota.4. fine adde tamẽ ꝙ debet venire & comparere ante ſententiam diffinitiuam latam,& poſtea non eſt admittendus, niſi poſsit probare,& docere de præuaricatione vel alia iuſta cauſa: ita tenet & declarat Bart. in.d.l. ſi maritus.§. ſi ante.ff.de adult.poſt antiquos: verius tamẽ videtur ꝙ teneatur venire & comparere ante probationem factam,& publicationem eius: nõ verò poſtea quia iam res non dicitur integra.Item etiam, quia ſi probatum eſt delictũ ſtatim reus debet damnari,& alterius accuſatio non eſt in aliquo vtilis,nec neceſſaria nec ex hoc aliquod præiudicium fit alicui:ſi verò non eſt probatum ipſe reus delinquens debet abſolui cum iam res dicatur notoria: pro innocẽcia ſua & alias fieret ſibi maximũ præiudicium,argu.tex.cum materia in auten.atq; ſemel.C.de proba.& iſtud teneo licèt Salic.in dic.l.ea quidem.13.colũ.C.de accuſa.expreſſe dicat ꝙ ſi delictum ſit probatum alter non admittatur:alias vero ſi delictum non ſit probatũ ſemper admittatur ſi veniat & compareat ante ſententiam.& ante Sali.ita tenet Bal.in.l. 1.ff.de re.ven.accuſator vero extraneus tãquã vnus de populo indiſtinctè nõ admitteretur *Nota.5*

poſtquam iudex proceſſerit ex officio cõtra reum delinquentẽ quocũq; tempore veniat: quia inquiſitio ſubrogatur loco accuſationis & eſt paris potentiç & effectus & tali caſu potior debet eſſe conditio prçoccupantis iudicium argu.tex.in.l.pluribus.ff.de procu.cũ ſimi.ita Saly.vbi ſupra.ergo ex iſta iuſtiſsima cauſa.ſ.ne proceſſus inquiſionis ceſſet & annulletur accuſatore ſuperueniente:poterit iudex conſtituere terminum ei qui dicitur eſſe legitimus accuſator intra quem accuſet:alias poſtea repellatur. & credo ꝙ iſta ſit ratio fundamentalis vſus practicæ quotidianæ quam vno verbo poſuit Bald.in.l. quanuis la 2.C.de adulte.1.col. vbi ex ratione illius tex. infert. ꝙ quando in accuſando præfertur aliquis,debet eum iudex citare & requirere vt declaret an velit accuſare vel non prius quã alter admittatur, vel prius quã iudex procedat ex officio & idẽ diſponit hodie expreſſe 23

in nr̃o regno.l. fi.tit.20.libr.4.fo.ll.Confirma *Regula.1*

tur vtili regula & doctrina generica q̃ habet ꝙ indiſtinctè in qualibet cã põt iudex ex iuſta & legitima cã aſſignare terminũ prætẽdẽti aliquod ius,vt illud deducat & proponat in iudicio: alias poſtea nõ audiatur ſed imponatur ſibi ſilentium ita probat tex.in.l.diffamari.C.de ingenuis & manumiſ. quæ licet loquatur in diffamante ſtatum libertatis,tamẽ etiam habet locũ in quolibet alio iure & mã. & qualibet alia cã ciuili & criminali ſcđm.dd. ibi & tenet Bar.in autẽ.adhęc,C.de vſuris.pe. co. Bar. in.l.titia.ff.de accuſ.Imo.in.l.q̃diu.la 3.ff.de acqui.hære.fi.col. inno.in.c. cõq̃rente de offi.ordi.1. colum. Abb. etiam & docto.in capit.licet de accuſa.ante omes voluit etiam gl.or.in.l.ſed & ſi per prætorem.§. ait præto,

ff.

ff.de exqui. cau. maio.& ibi Bald.& alii doct. Albe.Bal.in.l.Papinianus.§.ſi quis poſt.ff.de inoffi.teſta.imola in.l.de pupillo.§.ſi is cui.ff. noui.ope.nun.probat etiam text.in.l.ſi eo tẽpore.C. de remi. pigno.vbi habetur ꝙ creditor vel ille qui ex cauſa vendit rẽ alienã poteſt petere à iudice aſsignari tẽpus aliis ſua intereſ ſe putantibus infra quod compareant,& doceant de iure ſuo alias poſtea nõ audiatur & adhoc notat & commendat ibi Cinus Iacob. Bart.Bald.Sali.& commun. doct.tex.in.l.mãcipiorum.ff.de optio.lega.vbi diſponitur ꝙ ſi electio ſerui vel alterius rei relinquitur legatario poteſt iudex ad inſtantiam hæredis ſibi terminum aſſignare infra quem debeat eligere & adhoc notat & cõmendat ibi Bar.Albe. probat etiã gl.ſingularis & ordinaria in l.vna C.vt nemo inuitus agere &c.ſi.q. vbi tenet ꝙ ſi debitor eſt receſſurus,& ſperat eſſe conueniendum ab aliquo creditore tempore ſui receſſus,poteſt iudex ad inſtantiam eius præfigere tẽpus,in quo creditor agat & doceat de iure ſuo,& adhoc ſummè notat & cõmendat ibi Bal.Pau.Sal.illã adhoc reputat ſingu.Bal. in.c. licèt cauſam de proba.5.col.ex qua regu- *Conclusio* la & doctrina generica infertur,ꝙ poſt finitũ officiũ iudicis,vel alterius officialis poteſt ſtatui , & aſſignari tempus ratione ſyndicatus, vt volentes vel prætendentes aliquid petere contra eos,agant & petant infra illud:poſtea vero non audiatur & in terminis probat tex. in.l.vnica.C.vt omnes iudices tam ciuiles quã militares &c.tex.in.l.conſiliarios.C.de aſſeſſo.& tenet expreſsè Cardinalis in.c.pe.de iudiciis & ibi Abbas & alii docto.& ita quotidie practicatur. Aduertendum tamen eſt ad vnum,quod eſt notabile & neceſſariũ in propoſito.ſ. quod ad hoc, vt in criminalibus vel ciuilibus poſt lapſum terminum præfixũ à iudice ad accuſandum vel agendũ nõ audiatur accuſator vel actor,oportet ꝙ ſit monitus bis & ſic ꝙ duplex terminus ſit ſibi aſſignatus, & non ſufficit vnus ita probat gl.reputa.ſingularis in auten.de hęre.& fal.§.ſi quis autem non implens in verbo admonitus colla.1.quę vult,ꝙ qñ poſt terminũ à iudice aſſignatũ ad aliquid implendum quis debet perdere vel admittere ius ſuum,requiritur bina monitio & duplex aſſignatio termini argu.tex.in auten. vt liceat matri & auiæ.§.ſi quis in ſua colla.8.& in auten.de eccle. tit.§. ſi autẽ qui hoc colla.9.& in autẽ.de ſancti epiſ.§.præsbyteris autẽ colla.9.licet glo.corrupte alleget illa iura & per illã gl. ita tenet ibi Ange.in.2.col.verſi.

24 Requiritur ſecundus terminus vt quis ad accuſandum non admittatur.

ex hoc infero.vbi pdictã.g.& dicta iura, quæ allegat tenet prædictã conclu.& idẽ tenet Ange.in.d.autẽ.de eccleſiaſ.titu.§. ſi quis autem pro redẽptione in fine colla.9.& illã gl.adhoc reputat ſingu. Ange. in tract.maleſi.in parte ad quęrellã fo.13.3.col.verſi.vnũ tñ & illam.g. ad hoc reputat ſingu.Alexan.in addi.ad Bar. n.l.titia.ff.de accuſa & iſtã cõclu.tenet etiam Iaſo in autẽt.hoc amplius.2.col.nu.4.de fideico.& hoc reputat ſingulare idẽ Iaſo.in.l.Rem quę nobis.ff.de acqui.poſſe.ſi.co.nu.40.Ale. in cõſ.108.ſi.col.in.ſi.1.vo. cõſ.& illã gl.adhoc cõmendat, & reputat perpetuò menti tenẽdã Ange.de Are.in rubri.de except.16.col.in prĩci.nu.23.pro qua ſententia & doctrina põdero tex. qui non cõſideratur in.l.diffamari.C. de inge.& manu.vbi dicitur ꝙ ad inſtãtiã diſfamati fuit aſſignatus terminus actori per iudicẽ & poſtea per alterũ ſucceſſorem eius, vt ageret:& ſic bis fuit facta monitio. Secundò pro hac ſententia conſidero nouũ tex.& non allegatũ in.l.ſi.C.de vſuris pupillaribus.ibi denũciationibus frequenter interpoſitis,vbi ſecundũ.g.ibi in.3.lectura, quæ eſt vera,& communiter approbata dicit,ꝙ ſi minor poſt finitam tutellã petere poſsit à tutore aliquas vſuras,& tutor velit ſe exonerare,põt prouocare & mouere ipſum pupillũ ad iudiciũ,vt petat vel agat:& dicit tex.ꝙ hoc debet facere denũtiationibus frequẽter interpoſitis.ergo nõ ſufficit vna monitio & aſſignatio termini. *Ratio.1*

Sed his non obſtantibus indubitanter teneo contrariũ, imò ꝙ ſufficiat vnica tantum monitio, & termini aſsignatio facta à iudice: & hoc Primò expreſsè probatur per tex.iuncta doctrina Bar.& docto.in dicta.l.titia.ff.de accuſa. ibi. intra tẽpus à præſide diffinitũ vbi apertè probatur , ꝙ ſufficit vnica aſsignatio termini. Secũdò facit tex. expreſſus in.l.ſi ea C.qui accuſa.nõ. po. iũcta cõ.opi.doctorũ & ꝑ illũ tex.ita tenet Bar.in extrauagãti ad reprimendũ in verbo ſuper directo crimine in ſin. Tertiò facit tex.carẽs reſpõſione in.l.mãcipiorũ.ff.de optio.lega.cuius verba ſunt decernere debet prętor,niſi intra certũ tẽpus ab ipſo pręſinitũ elegiſſet electionẽ legatorũ,ei nõ cõpetere,& ita eſt de mẽte omnium doctorũ ibi. Quartò pro hac ſentẽtia & opinione cõſidero.glo. expreſsã & nota.in.l. Papinianus.§.ſi quis poſt.ff.de inoffic. teſta.vbi tenet ꝙ terminus aſſignatus ꝑ iudicẽ ad accuſandũ,ſemper eſt peremptorius: vt poſtea non audiatur,& ſic apertè vult,ꝙ ſufficiat vnica monitio,& aſſignatio termini.& illam gloſ.expreſsè notat & com

1. Argumẽ *Argumẽ.2* *Argumẽ.3* *Argum.4*

Argumē.5 & commendat adhoc Bar.ibi.in fine Alberi. & alii docto. Quintò pro hac parte facit bonus tex. in.l.titia ſcio.§.vſuras in fine.ff.de lega.2.vbi diſponitur,ꝙ adconſtituendū quem in mora per interpollationē,ſufficit vnica tātum monitio, quē text.adhoc notat ibi Bart. Pau.Imola & docto.idem tenet Bart.& com. opi.docto.in.l. qui romæ.§.ſeia.ff. de verb.obli.& pro iſta mea ſententia hodie conſidero l.pe.titu.2.3.part.& tenendo iſtam partem, ꝗ teneo pro vera contra prædictos docto. non obſtat.

Solutio.1. Primò gl.ordi.in qua ſe fundabat Ange.& alii doctores in.d.auten.de hære.& fal.§ ſi quis auten. non implens colla.1. quia iura, quæ glo.allegat loquuntur clarè & apertè in ſuis caſibus ſpālib⁹ in ꝗbus iura illa requirūt binam monitionē: & ſic nihil probant in noſtro caſu. & ita reperio ꝙ reſpondet Alexā.

Solutio.2. in.l.fi.ff.de feriis.1.co.poſt prin.vbi videtur recedere ab opi.Ang.Secundò non obſtat tex. quem ponderaui in.d.l. diffamari:quia verū eſt, ꝙ ibi pars pluries inſtabat coram iudice, vt imponeretur terminus,tamen de iure non requirebatur terminus,vel verius ibi nondū erat ſequuta ſentētia interlocutoria,per ꝗ im

Solutio.3. poneretur ſilentiū aduerſario, quod requiritur:vt ſtatim dicam. Tertiò non obſtat text. quem ponderaui in.l.fi.C.de vſuris puppi.qa poteſt intelligi de denūciationibus,extraiudicialibus, quæ interponūtur ex vrbanitate, vt in.l.quidam iberus.ff.de ſerui.vrba.præ.pulchrū tamen dubiū eſt circa prædicta dato ꝙ nō requiratur bina monitio,& aſſignatio termini: ſed ſufficiat vnicus tantum terminus, ſi poſt lapſum eius admittatur actor vel accuſa

25 *Actor vel accuſator ā admittatur poſt lapſum terminum.*

tor.in quo articulo reſolutiuē dico ꝙ ſi poſt terminum lapſum iudex protulit ſentētiam interlocutoriam, in qua pronunciauit eū de cætero non audiendū:tunc amplius non auditur, ſi vero talis ſententia nondum eſt prolata,adhuc res dicitur integra,& actor vel accuſator eſt audiendus,& poterit agere vel accuſare. Ita probat tex.no.& expreſſus in.l.titia.ff.de accuſa. & ibi commun. docto. & tenet Innocen.in.c.cum in tua.qui matri.accuſa.po.& ibi Ioan.Cardi.Ancha.Abbas.Bald. in auten.adhęc.C.de vſuris pe.col.Pau.& alii docto.in.l. quandiu la.3.ff.de acqui.hære.pe. col.& idē eſt qñ tempore aſſignationis primi termini: iudex interloquēdo dicat ꝙ eo elapſo actor vel accuſator amplius nō audiatur: qa tūc nō requiritur alia ſentētia interlocutoria ita eleganter Ang.in.d.l.quādiu la.3.ff.de ęqui. hære.idē Ange. in.l.titia.ff.de accuſa.&

Nota.1.

ante eū Bar. in.l.mancipiorū.ff.de optio.leg. Bal.in.l.ſi ea.C.qui accu.nō po.fi.col.idē Bal. in.l.ſi eo tēpore.C.de remi.pigno.& tenet ſingu.Sal.in.d.l.ſi ea.C. qui accu.nō po.3.co.nu. 9.Itē adde ꝙ prędictis nō ſeruatis, pars cōtra quā impoſitū fuit ſilentiū pōt appellare:quia cenſetur ſentētia interlocutoria habēs vim diffinitiuæ,cū poſtea alio remedio nō poſsit reparari, ita probat text.in.l. titia.ff.de accuſa. & ibi Bar.& com.doct.

Nota.2.

26 *abſolutus à iudice per ſententiam, definitiuam an poſsit iterū accuſari.*

Itē quęro ſi iudex proceſsit ex officio cōtra aliquē,& difinitiuè fuit abſolutus an de illo delicto amplius poſsit accuſari in quo art.breuiter dico,ꝙ ſi accuſator extraneus poſtea veniret,vel iudex ex officio iterum velit inquirere nullo modo poſsit niſi doceat de præuaricatione primi accuſatoris, vel iudicis, vel teſtiū vel tabellionis.tex.eſt in l.3.ff.de præua.tex.in.l.3.§.ſi tamē plures.ff.de libe.homi.exi.tex.in.l.ſi quis homicidii.C.de accuſa.tex.in.c.1.&.fi.de collu.dete.& vtrobiq; cō.dd.cuius ratio eſt, ne ſepius de eiuſdem hominis admiſſo quęratur, vt in.l.pe.§.fin.ff. nautæ caupo.ſtabu. & talis colluſio pōt ex indiciis, & cōiecturis probari tex. eſt in.l.quia autē.§.nō ſimpliciter.ff.ſi quis omi.cau.teſ.& facit tex.in.l.dolū.C.de dolo.Si vero ſecūdus accuſator qui poſtea veniat ſit de illis qui proſequūtur ſuā vel ſuorū iniuriā, bene admittitur licet nō doceat de præuaricatione, ſi habuit ignorantiā de prima accuſatione,vel inquiſitione, vel fuit alias iuſtè impeditus,text. eſt no.in.l.ſi cui.§.hiiſdē.ff.de accuſa.tex.in.l. ſi maritus.§.ſi ante.ff.de adult.& ꝑ illa iura tenet.gl.or.in.l.3.§. ſi tamē.ff.de libe.homi.exi. glo.in.l.qui de crimine.C.de accuſa.gl. in.l.ſi quis homicidii eo.ti. & vtrobiq; cō. doct.vbi etiā cōcluditur, ꝙ ſi talis accuſator ſuperueniēs erat pręſens, præſumitur ſciētia,alias nō. ſed hodie ſufficit, ꝙ iuret ſe ignoraſſe,& non perueniſſe in eius notitiā,ita diſponit lex.12.titu.1.7.part.

27 *Reus condēnatus definitiue iterum accuſari nō poteſt.*

Itē quæro ſi reus accuſatus eſt cōdēnatus de aliq delicto ꝑ ſentētiā diffinitiuā, an poſtea de eodē delicto poſsit accuſari,& reſolutiue dico ꝙ nō modò accuſetur ab eodē primo accuſatore,modo ab extraneo, tāquā vno de populo,modo ab eo, ꝗ ꝓſequitur ſuā, vel ſuorū iniuriā,modo ꝑ iudicem ex officio. tex.eſt in.l.ſepulchri violati actio.ff.de ſepul. viola.

Qualitas aggrauans delictum omiſſa poteſt ab alio de nouo proponi.

Itē iuxta prædicta quæro,ſi in prima accuſatiōe & proceſſu eſt omiſſa aliqua qualitas, ꝗ aggrauat delictū,& augeat pœnā:an ratione hui⁹ ꝗlitatis poſsit deliquēs accuſari ab alio de nouo:& certe articu.eſt notabilis & ſubtilis,in quo reſolutiue dico,quòd ſi ſecunda

accuſatio

accuſatio proponitur,cum illa qualitate ante
Nota. 1. litem conteſtatam in prima accuſatione: tũc
Nota. 2. indiſtinƈtè iudex debet eam admittere & idẽ
eſt ſi proponatur poſt litem conteſtatã:quia
ſecunda accuſatio tanquam grauior & præ-
iudicialis:& comprehendens omnes circun-
ſtantias deliƈti,debet præferri argu.tex.in.l.2
§.fi.ff.de adulte. tex.in.l.1.C. qui accuſa.non
po.tex. in.l.per minorem.ff.de iudi. & tenet
magiſtraliter Bart.in.l. ſenatus.ff.de accuſa.ſi
vero ſecunda accuſatio proponatur cum illa
Nota.3. qualitate poſt ſententiam latam in prima ac
cuſatione,ſi ſententia non erat executioni mã
data,ſimiliter debet admitti argumẽ.tex.in.l.
vnde quęritur in fi.ff.commodati.tex.in.l.iu
lianus ſcribit.§.qui fundum infra iſto titu.
Nota.4. tex.in.l.etiã.ff.de ſolu.& tenet expreſſe Bart.
in diƈt.l.ſenatus.Si verò ſecunda accuſatio ꝓ
ponatur poſt ſententiam latam & mandatã
executioni:tunc Bart.relinquit cogitandum
& iſtam doƈtrinam & diſtinƈtionem Bart.ap
probat,Ange.& doƈto.in.d.l.ſenatus.idem e-
tiam tenet Bart.& doƈto.in.l.vnde quæritur.
ff. commodati.Anania.in.c.de his de accuſa.
Sali.in.l.qui de crimine.C.de accuſa.ſed in ar
ticulo in quo Bart. relinquebat cogitandum
reperio ꝙ Ange.in.d.l.ſenatus tenet ,ꝙ admit
tatur ſecunda accuſatio , & aliqua pœna im-
ponatur iudicis arbitrio,ratione qualitatis o-
miſſæ : Salice. verò in. l. qui de crimine.C. de
accuſa. tenet ꝙ nullo modo admittatur ſecũ-
da accuſatio:ne quis bis puniatur ex eodem
faƈto vel deliƈto.argument. tex. in.l.interpre
tatione.ff.de pœnis.Ego tamen in hoc articu
lo & membro. ſ. quando iam eſt lata diffini-
tiua ſententia ſuper prima accuſatione indi-
ſtinƈtè teneo, ꝙ ſecunda accuſatio nullo mo-
do admittatur ratione qualitatis omiſſę mo-
Argumẽ.1. do prima ſententia ſit iam mandata execu-
tioni,modo non.Primo per iura ſuperius alle
gata, quæ generaliter diſponunt, ꝙ poſt quã
reus fuerit condemnatus de aliquo deliƈto:
amplius de eodem accuſari non poteſt. tex
tus eſt capitalis & expreſſus in. l. ſepulchri
violati aƈtio.ff.de ſepul.viola.text.in.l. qui de
crimine. C.de accuſa.ſecundo per textus no-
Argumẽ.2 tabilem in. l. auxilium. ff. de minoribus vbi
diſponitur, quod minor accuſator nõ poteſt
reſtitui aduerſus ea , quæ omiſit in lite & cau
ſa criminali. Et adhoc notat & commendat
ibi Odofre.Albe.Bald.& commun.doƈto.er-
go à fortiori in noſtro caſu ſecunda accuſa-
tio non admittatur ratione alicuius qualita-
Argumẽ. 3 tis omiſſę in prima accuſatione. Tertio per
tex.in.l.1.§.ſi quis vltro.ff.de quæſtio.in.fi.v-
bi habetur , ꝙ licèt poſt ſententiam latam cõ
ſtet de eius innocentia, non poteſt retraƈtari
ſententia & per iudicem abſolui:ſed princeps
conſulendus eſt,vt reuocet.Ergo à fortiori in
noſtro caſu poſtquam ſentẽtia difinitiua eſt
lata,amplius ſecunda accuſatio ex aliqua cau
ſa admitti non debet. Quartò pro iſta parte
adduco viuam & ſubtilem rationem:quia cũ Argum.4
deliƈtum ſubſtantia & eſſentia eius iam
fuerit primo deduƈtum in iudicio,illa quali-
tas quæ de nouo proponitur reperitur ſola
ſine aliquo ſubieƈto:vnde impoſsibile eſt , ꝙ
poſsit deduci in iudicio de per ſe,tanquã nõ
eſt.argu.text. in.l.eius qui in prouincia.verſi.
qui.ff.ſi cert.peta.& in.l.ſi ſeruum.§.fin.ff. de
aƈtio. empti. & in. l.pomponius.§.fi.ff.de ac
qui.poſſe. & in.l.centum Capuæ.ff.de eo qđ
cert.lo.& in terminis iſtam ſenten.& cõclu.ꝑ
iſtam rationẽ tenet Bald.in.l.& ſi ſeuerior.C.
ex quibus cauſis infa.irro.3.col.in fine.nu.18.
idem Bald.in.l.3.§.nouiſsimè in fine.ff.nautę
caupo. ſtabu. & allegat ita tenuiſſe Iaco.Bu.
in quodam ſuo ſolemni conſilio.tenet etiam
Florianus in.l.ſi vulnerato.ff.ad.l. Aq.Ange.
in.l.qui de crimine.C.qui accuſa.nõ po.2.co.
nu.6. pro qua ſenten. & conclu.cõſidero no-
uiter tex.in.l.in deliƈtis.§.ſi de traƈta.ff.de no
xa.iũƈta glo. & cõ.opi.vbi habetur ꝙ ſi ſeru⁹
dedit mihi damnũ,& egi contra dominũ inſo
lidũ,ex eo ꝙ ſciuit,& non prohibuit:quo ca-
ſu tenetur in ſolidũ,vt in.l.2.eo.tit.& non pro
baui,non poſſum poſtea agere aƈtione noxa
li,ſecuta ſentẽtia abſolutoria:quia cauſa prĩ-
cipalis in iudicio deduƈta, iã eſt finita. & idẽ
eſt ſi prius egi contra dominum aƈtione no-
xali,& abſolutus fuit:quia nõ poſſum poſtea
agere inſolidũ: quia ſciuit & nõ prohibuit,&
illũ tex.in ſua principali deciſione not. & cõ-
mẽdat ibi.g.or. Odofre.Bart.Albe.Bald.Flo.
& cõ.doƈt.ergo.ibi eſt tex.formalis & expreſ
ſus pro nr̃a cõclu. ꝙ poſt ſentẽtiã latã in aliq
cã vel deliƈto,nõ põt poſtea ſecũda accuſatio
admitti, ratione alicuius qualitatis omiſſę,&
in expreſſo adhoc notat ibi Bal.dicẽs alibi ita
clarè nõ reperiri. Aduertẽdũ ꝙ licet pro deli-
ƈto publico poſsit accuſare qlibet de popu-
lo tñ pulchrũ dubium eſt an debeat eſſe ciuis
illius populi in quo deliƈtũ eſt cõmiſſum an
vero admittatur ẽt forenſis alterius populi &
videtur ꝙ debeat eſſe ciuis illi⁹ populi nõ alte An debeat
rius qa tm̃ ciuib⁹ intereſt ius po puli ſui tueri eſſe ciuis ac-
non vero forenſibus.arg.tex. in.1.&.2.de po- cuſans crimẽ
pu.aƈti.& in expſſo ita tenet An.de Pe.ĩ rub. publicũ.

ff. de publi. iud. cõfirmatur hoc, quia licet quilibet de populo poſsit nũtiare nouum opus pro rebus publicis vt in. l. in prouinciali. §. fi. cum. l. ſequen. ff. de ope. noui nun. & in. l. 1. §. nunciatio. e l. 2. & in. l. de pupil. eo. tit. & in. l. 2. § hoc interdictum perpetuum. ff. ne quid in loco pu. tamen debet intelligi vt illud ius nunciandi pertineat ſolis ciuibus non vero forenſibus, niſi eo caſu quo ædificium fieret in via publica, quia tunc quilibet poteſt nunciare: quia ſua intereſt propter facultatem tranſeũdi argumento. text. in. l. 1. ff. de via. pu. pu. ita tenet & declarat Bar. in dict. l. in prouinciali. §. fi. & ibi Pau. Iaſo. & commu. doct. & ita debet intelligi glo. quam ibi reputat ſingu. Ange. in. l. 2. §. pe. ff. ne quid in loco pu. quæ vult ꝙ interdictũ illius tituli cõpetat ẽt forẽſibus.

Argumẽ. 1 Sed ego teneo contrarium imo ꝙ poſsit q-libet alius accuſare etiam forenſis: quia iura non diſtingunt ſed cuilibet datur facultas accuſandi ratione publicę vtilitatis, quando nõ reperitur prohibitus vt in. l. qui accuſare. ff. de accuſa. & ibi glo. & commun. docto. text. in. l. palam. §. ſenatus. ff. de ritu. nupti. & in. l. 2. tit. 1. 7. part. & in. l. 1. tit. 20. libr. 4. foro. ll. ſed forenſis nulla lege reperitur prohibitus: ergo admittatur ad accuſandũ, & in terminis ita reperio ꝙ tenet Ange. ſibi contrarius in. l. fin. ff. de priua. delict. in fine nu. 6. Imola in. l. 1. ff. de pu. iu. 2. col. in fine idem Imo. poſt Bal. ibi in. l. is qui reus eo. tit. 18. col. num. 8. q. gloſ. ibi quæ contrarium ſentit in glo. fi. in fine tenet etiam expreſſe Bald. in. l. in prouinciali. §. fi. ff. de noui. ope. nun. tenet etiam Ange. de maleſic. & eius addi. in parte nec non ad quærellam. 8. fol. 4. col. verſi. in crimine autem publico. nec obſtat ꝙ ſimpliciter & indiſtĩcte forẽſis non admittatur ad denuntiandum: quia illud eſt verum in recuius edificium non poteſt nocere. niſi ciuibus illius loci. ſecus vero in delictis in quibus delinquens poteſt cuilibet reipublicæ & forenſibus nocere: & ſic omnibus intereſt, vt puniatur quia cenſetur: vniuerſalis vtilitas, non particularis.

29 *Quilibet poteſt accuſare aliũ de crimine publico.* Item etiam iuxta prędicta quæro an cũ bona conſcientia poſsit quis alium accuſare de crimine publico, quando nõ proſequitur ſuã vel ſuorum iniuriam & videtur ꝙ ſic. cum lege permittente faciat, imo laudabile videtur vt probat text. in. l. ſi quis in hoc genus. eod. titu. tex. in. l. fi. c. de male. & mathe. text. in. l. prouinciarum C.. de feriis. text. in. l. vna. C. de famo. libe. vbi expreſſe dicit ꝙ ille qui reuelat aliquod crimen vel accuſat de eo, gerit cuſtodiam publicę ſalutis. text. in. c. illud. 23. q. 4. vbi habetur ꝙ iudex, notarius, accuſator & executor licite exercent iuſtitiam contra delinquentem. text. in. c. ſi quos eadem cauſa &. q. quibus habetur ꝙ deꝰ noſter placatur correctione malorum & in iram prouocatur cũ mala puniri deferuntur text. in. c. & qui emẽdat. 45. diſtinct. vbi habetur ꝙ miſericordiã operatur qui punit malos. confirmatur: quia regia poteſtas & eius gladium à deo eſt confirmata vt in. ca. non fruſtra. 23. q. 5. & ca. ſunt quędam ea. cau. & quæſt. & illud per me reges regnant & legum conditores iuſta decernunt. ergo per conſequens cenſetur àdeo approbata & confirmata accuſatio & vindicta delictorum. in contrarium tamen facit. Primo quia talis accuſator reputatur inimicus *Argumẽ. 1.* argumento tex. in. c. accuſatores. 3. q. 5. & quaſi per totam illam. q. melior text. in. ca. ſi quis epiſcopus. 2. q. 7. vbi dicitur ꝙ accuſatio eſt genus illaudabilis intentionis tex. in. l. propter litem. ff. de execu. tuto. tex. in. l. filio. §. ſeia. ff. de adi. lega. text. in. ca. ſi omnia. 6. quæſtio. 1. vbi probatur ꝙ ſemper accuſatio fit potius cauſa inuidię & rancoris. quam charitatis text. in. c. fi. de pœni. diſtin. 5. vbi dicitur ꝙ eſt in peccato qui habet odium cum alio & ei non remittit offenſam. item facit authoritas domini noſtri dicentis, diligite inimicos *Argumẽ. 2* veſtros & benefacite his qui oderunt vos vt habetur lucę capitu. 6. & traſumptiue. cum in. l. 23. q. 4. item facit etiam authoritas diuina quæ habetur leuitici. c. 19. dicentis: non eris *Argumẽ. 3* criminator nec ſis ſuſurro in populis: non ſtabis contra ſanguinem proximi tui non oderis fratrem tuum: non quæras vltionem nec memor eris iniuriæ ciuiũ tuorum. ſed in hoc articulo reperio ꝙ Ioan. Faber in. §. 1. Inſti. de *Diſtinctio.* Publi. iur. fi. col. concordat & diſtinguit dicẽdo, ꝙ ſi talis accuſator accuſat de crimine publico, zelo iuſtitiæ, propter bonum publicũ, non peccat: imò iuſtè & licitè facit. Si verò accuſat tantùm ex odio & ira, volens ſe vlciſci: tunc peccat, ſi verò proſequatur ſuam vel, ſuorum iniuriam: licitè poteſt indiſtinctè accuſare ſine peccato. quia iura ciuilia & canonica indiſtinctè videntur permittere, ꝙ quis accuſet de propria offenſa & iniuria. Sed (ſalua eiꝰ pace & alterius meliùs ſentientis) Ego indiſtictè dico & teneo, ꝙ modò proſequatur ſuã vel ſuorum iniuriam, modò nõ: ſi accuſat ex odio & ira, volẽs ſumere vltionem, peccat. Quia in foro conſcientiæ tenetur remittere iniuriam & rancorem ſecundum autoritates

ſuprà relatas: ſed non tenetur remittere accuſationem & proſequutionem iuſtitiæ, zelo juſtitiæ. & in expreſſo ita probat text. in. c. ſi is qui prælatus. 23. q. 4. iuncta glo. or. text. etiã in. c. ſiqs contriſtatus. 90. diſt. iuncta. glo. tex. etiam in. c. 2. de homi. lib. 6. iuncta glo. ordi. & commun. opi. vbi habetur, ꝙ offenſus tenetur remittere rancorem, non vero ſatiſfactionem & damnum iniuriæ, tenet etiam ſpecu. in tit. de tregua. & pace. num. 2. verſi. & nota. Abb. c. 1. de iniu. 2. col. Hoſti. in. c. olim. eo. tit. Innocen. in. c. accuſaſti. de accuſa. & ibi Anto. Are-
30 ti, & alii doctores.

Accuſatio, an ſit actio vel officium iudicii. Item quæro vtrum accuſatio de delicto publico vel priuato ſit actio vel officium iudicis vel aliud ius diſtinctum de perſe. & reperio ꝙ Bart. in. l. imperium de iuri. omni. iu. 2. col. ꝑpe finem tenet ꝙ ſit quoddam officium iudicis nobile reſidens in parte & ibi Alexan. 4. col. idem Bar. in. l. cum. l. de fideiu. ſi. co. in medio, idem etiam tenet Aretinus reputans eſſe ſubtile & notabile in rubri. 20. de accuſa. 1. q.

Argumẽ. 2 Sed ego teneo contrarium: imo ꝙ accuſatio ſit ius quoddam competens parti pro exigẽda vindicta: quod differt ab actione, quæ cõpetit parti in ciuilibus ex contractu vel obligatione & ſimiliter differt ab officio iudicis nobili: quia illud reſidet in iudice, mediante quo poteſt ex officio per inquiſitionem procedere & ea quæ iam ſint diffinita, executioni mandare & in terminis ita tenet ſubtiliter Bald. in dict. l. imperium prima lectura. 2. col. num. 2. idem Bal. in. l. placet. C. de peda. iudi. 3. col. Iaſo. qui bene loquitur in dict. l. imperiũ
31 7. col. num. 17. *Quæ perſonæ prohibeantur accuſare.* Quæro quæ perſonæ prohibẽtur accuſare de crimine publico: in quo arti. breuiter dico, ꝙ regulariter quilibet admittitur, niſi inueniatur prohibitus. Iſtam regulã ponit tex. in. l. qui accuſare. ff. de accuſa. & ibi Bar. & commun. docto. prohibentur autẽ mulier, minor, infamis, miles: & aliæ plures perſonę, quas ponit tex. in. d. l. qui accuſare cũ aliis ſequentibus. ff. de accuſa. tex. in. l. 1. & 2. eo. tit. tex. in. c. prohibentur & ibi gloſ. or. & docto. 2. q. 1. & quam plures perſonas, quæ prohibẽtur, ponit Specu. magiſtraliter, & per ordinem in tit. de accuſatore per totũ, maximè in verſ. Item repellitur, qui fuit ſocius vſq; in finem. ponit etiam magiſtraliter Hoſtien. in ſumma de accuſa. ponit etiam latiſsimè Gandinus in tract. male. in. 2. q. prin. ponit etiam & enumerat Ange. & eius additionator in tract. male. in parte nec non ad querellam. 4. col. verſic. quęro an quilibet poſsit de crimine publico accuſare per plures conclu. vbi enumerant. 20 perſonas. Bonifacius in tract. male. ſo. in rubr. de hiis qui accuſare non poſſunt & ponunt. docto. in. c. 1. de accuſa. & ponit & enumerat. l. 2. titu. 1. 7. part. & l. 2. titu. 20. libro. 4. fo. ll. & ibi gl. & ſi iſtæ perſonæ accuſent, & nõ ſit oppoſita exceptio an valeat iudicium & proceſſus. vide omnino Bar. in. l. 1. §. accuſationem. ff. ad turpi. 1. col. num. 2. Bal. in rubri. C. qui accuſa. non po. 3. col. in princ. Sali. in. l. nõ ignorat. ſi. col. eod. titu. Angel. in tracta. male. in parte nec non ad querellam verſi. quæro ſi prædictæ perſonæ, & in verſic. & tene menti & not. Areti. in. c. 1. de accuſa. 2. col. nu. 19. poſt Anto. Abb. & alios, Et parte non opponẽte an poſſit iudex repellere accuſatorem inhabilem, vide. no. Are. in. d. c. 1. de accuſa. 2. col. num. 5. qui bene loquitur. 32

Limita. 1. Adde tamen ꝙ omnes iſtę perſonę prohibitæ poſſunt accuſare proſequendo ſuã vel ſuorum iniuriam tex. eſt in. l. hi tamẽ omnes. ff. de accuſa. tex. in. l. non prohibentur & in. l. non ignorat & in. l. ſi crimen & in. l. de crimine. C. qui accuſa. non po. & idem diſponit. d. l. 2. tit. 1. 7. part. & dict. l. 2. tit. 20. libr. 4. fo. ll. & inter ſuos connumeratur maritus. de cuius morte pòterit vxor accuſare: quia eſt vna caro, & reputatur magis cõiuncta perſona, quã alia, vt in. ca. gaudemus. §. quia vero de diuor. ita tenet Odofre. in. l. ſororẽ. C. de his qui. vt in dig. Bar. in. l. 2. ff. de accuſa. nu. 2. Albe. in. l. 1. eiuſdem tituli Cinus in. l. de crimine. C. qui. accuſa. non po. & ibi Albe. Ange. imo, ꝙ magis eſt ſi ex vna parte concurrat vxor ipſius occiſi. ex alia verò hæredes vel conſanguinei, crederem ꝙ præferatur vxor: quia in ea concurrit maior coniunctio & affectio, cùm ſint vna caro, vt in dict. c. gaudemus. §. quia verò de diuor. cum ſimilibus. 33

Clericus qñ poſsit accuſare laicum in foro ſeculari. Iuxta prædicta tamen dubitatur, an clericus licitè poſsit accuſare laicum coram iudice ſeculari. in quo arti. breuiter dico, ꝙ clericus nõ poteſt accuſare laicum de publico delicto ad vindictã publicam, modo veniat imponenda pœna ſanguinis, modo non. tex. eſt in. c. ſacerdotẽ. 2. q. 7. ſi vero proſequatur ſuã propriam iniuriam & offenſam, vel offenſam eccleſiæ ſuæ, licitè poteſt laicum accuſare ſi ex tali delicto non veniat pœna ſanguinis imponenda. ita probat tex. in. c. cum ſit generale de foro compe. ſi verò ex tali delicto veniat imponenda pœna ſanguinis, poterit accuſare laicum coram iudice ſeculari præmiſſa proteſtatione, ꝙ ad vindictam ſeu pœnã ſangui-

niſi iudex non procedat, & tunc proteſtatione non obſtante, poterit iudex ordinariã, & cõpetentẽ pœnã imponere:&ipſe clericus nõ incurrit irregularitatẽ.tex.eſt no.in.c.2.de homi.lib.6.cuius rão eſt qa alias daretur materia in clericos delinquẽdi, vt dicit ibi tex.ſi verò non veniat imponẽda pœna ſanguinis, licitè poterit accuſare nulla facta ꝓteſtatione tex. eſt in.d.c.2.de homi.lib.6.& iſtã diſtin. & doctrinã ponit Abb.in.c.cũ.p. mãconela, de accuſa.2.col.nu.8.Sed circa pdicta in materia
34 nſa neceſſariũ eſt ſcire qui dicantur proſequi ſuorũ iniuriã.in quo breuiter dico, ꝙ ille qui accuſat de delicto cõmiſſo contra aliquẽ conſanguineũ, vſq; ad ſeptimũ gradũ.iſta eſt.gl. ſingu.&vnica.in.l.ſi fœmina.C.ad turpi.arg. tex.in.l.4.ff.d' teſtibus,vbi dicitur ꝙ in cauſa criminali nõ cogitur cõſanguineus teſtimoniũ dicere cõtra conſanguineũvſq; ad illum gradũ,&illã gl. & eius cõclu.notat & cõmendat ibi Iaco.Butr.Bar.Bal.Ang.Fulgo.Faber. & alii docto.'& reputat ſing.Sali.Spec.in tit. de accuſatione.§.3.verſ. ſuorũ Bal.in.l.1.C.qui accu.nõ po.10.col.nu.48.Ange.in.§.pterea inſti.de exceptio.pe.col.Ang.de male.in parte nec nõ ad querellã etiã reputat vnicã idem Bald.in.c.de cætero de teſtibus. Sed adde ꝙ in hoc articulo eſt ſecunda opinio diuerſa,ꝙ ille dicatur proſequi ſuorũ iniuriam,qui poteſt tanquã coniuncta perſona, admitti ad agendũ in ciuilibus ſine mandato,vt in.l.ſed & hæ.ff. de procu. ita Bal.in dict.c.de cætero de teſtibus:ſed illo caſu cõiuncta perſona admittitur ad agendũ ſine mãdato pro coniuncta, ſi eſt intra gradum,in quo põt ei abinteſtato ſuccedere, quod eſt infra decimum gradum inter agnatos & infra ſeptimum gradum intercognatos. vt in.§.fin. inſti.de ſucce.cogna. & hodie indiſtinctè infra decimum gradum, cum non ſit differentia agnationis & cognationis,vt in autent.de hære. ab inteſta.veni.§. nullã verò coll.9. & in.l.6.tit.13.6. par.& tenet Innocẽ.in.c. non nulli de reſcrip.2.col.alii vero doctores tenent, ꝙ admittatur coniuncta perſona ad agendum ſine mandato:pro coniũcta tantùm vſq; ad quartum gradum arg. text.in capit. non debet de conſan. & affini. & ita tenet expreſſè Hoſti.Cardi.Imo.& Fel. in dict.cap.non nulli.Albe.in.l.ſed &hæ.ff.de procu.poſt alios doctores antiquos.Pro qui bꝰ eſt lex.10.tit.5.3.par. Tertia principalis opinio eſt, ꝙ ille dicatur proſequi ſuorum iniuriam,quando accuſat pro aliquo conſanguineo vſq; ad quartum gradum.argumen.tex.

Proſeq. ſuorum iniuriã quæ perſonæ dicãtur.

Opinio. 1.

Opinio. 2.

Opinio. 3.

not.in.l.petitionem verſic.egredientem.C.de de aduoca. diuer. iudi. vbi dicit textus. quòd aduocatus fiſci, licet nõ poſſit pro extraneis patrocinium præſtare: tamen bene poteſt illud præſtare pro coniunctis vſq;ad quartum gradum. Ex quo text. notat ibi Bald.& alii docto.quòd appellatione ſuorum vel coniunctorum in linea tranſuerſali,intelliguntur cõſanguinei vſq; ad quartum gradum & adhoc ante eos conſiderauit Guille.in.l.prima.C.de poſiti.quem refert Bal.in dict.l.ſi fœmina.20. Sed his omiſsis in hoc articulo ſit quarta vera & communis opinio, quòd ille dicitur accuſando proſequi ſuorum iniuriam, qui inuitus non cogitur dicere teſtimonium in cauſa criminali.text. eſt formalis & expreſſus in. l.2.ff. de accuſa. & expreſsè deciſum eſt quòd non cogitur dicere teſtimonium contra conſanguineum vſq; ad ſextum gradum. ita diſponit text.in.l. quarta.ff.de teſtibus iuncto textu in.l. iuriſconſultus. §. quinto gradu & §.ſexto gradu.ff. de gradibus & ibi communiter doctores & iſta eſt vera & communis opinio.de iure communi, ſed de iure regio nõ cogitur quis dicere teſtimonium contra coniunctam perſonam, vſq; ad quartum gradũ tantum vt in.l. vndecima titu. decimoſexto. tertia par.ex qua lege iunctis ſuperioribus,aperte colligitur & infertur,quòd tertia ſuperior opinio ſit vera & tenenda,quòd ille dicatur hodie in noſtro regno proſequi ſuorum iniuriam, qui accuſat pro conſanguineo vſque ad quartum gradum, &in terminis, ita expreſſè determinat lex ſecunda titu.1.7. parti.& lex.26.eodem titu.&part.

Opinio. 4.

Concluſio.

Item quæro ſi plures concurrant ad accuſandum delinquentme an omnes admittantur vel quis eorum præferatur & magiſtraliter & reſolutiuè dico, ꝙ nõ debent omnes admitti:ſed iudex eliget magis idoneum in quo reperiatur maior cauſa vel qualitas ratione dignitatis perſonæ, ætatis, approbationis vitæ, vel alterius iuſtæ cauſæ.textus eſt capitalis & expreſſus in.l.ſi plures.ff.de accuſa.tex.in.l.ſi vero.§.hęc autem.ff. de his qui deiece.vel effude.text.in.l.fi.ff.de collu. detegen.text.in.l.2. §.ſi ſimul.ff.de adulte.tex.in.l.3.§. ſi tamẽ plures.ff.de libe.homi.exhi.tex.in.l.2.ff.de pop. actio.text.in.l.intereſt.ff.de libe.cau.tex.in.l. pretor ait.§. ſi plures.ff. de ſepul. vio. & idem diſponit.l.13.titu.primo ſeptima part. *Nota.1.*

35 *Plures concurrentes ad accuſandum nõ poſſunt omnes admitti.*

Quod tamen intellige quando concurrũt ante litem conteſtatam,quia poſtea alius nõ auditur text.eſt in.l. qui de crimine.C.de accuſa.

cuſa.& ibi glo.or. & commun.doct.

Item etiã intellige, quando plures, qui concurrũt ad accuſandum ſunt extranei: ſecus verò ſi cũ extraneis concurrat aliquis, qui velit proſequi ſuam, vel ſuorum iniuriã: quia tunc indiſtinctè ille eſt præferendus: quia ſua magis principaliter intereſt: ita probat tex. in.d. l. ſi plures. ff. de accuſa. ibi commun. docto. ſi verò plures qui concurrunt ad accuſandum proſequantur ſuam vel ſuorum iniuriã & ſint in diſpari gradu iudex debet eligere proximiorẽ argu. text. in. d. l. ſi plures. ff. de accuſa. & probat expreſſe text. in. l. 2. §. ſi ſimul. ff. de adulte. & ibi tenet Bar. Ange. & commun. docto. ſi verò concurrant plures, qui proſequũtur ſuam vel ſuorum iniuriam & ſint in eodẽ gradu. tunc omnes ſimul admittuntur nec vnus excludit alium nec iudex poteſt vnũ eorum eligere. ita probat tex. nota. in. l. 3. §. ſi ad plures. ff. de ſepul. viola. & ibi tenet glo. ordi. Bar. Albe. Ange. & communiter docto. & per illum tex. ita tenet Bar. in dict. l. ſi plures. ff. de accuſa. 1. oppo. licet corrupte alleget. idẽ etiã tenet Sali. in. l. ſi accuſatoribus. C. de accuſa. 2. col. Ange. de male. in parte nec non ad querellam. 4. col. verſi. quæro an plures. probat etiã tex. in. l. item apud labeonem. §. ſi. ff. de iniuriis. tex. in. l. ſi in re communi. ff. de noxa. Adde tamen ꝙ ſi vnus eorum prius accuſauit & litem cõteſtatus eſt alius poſtea ſuperueniẽs licet ſit in eodem gradu, non debet admitti. ita Sali. in. l. qui de crimine. C. de accuſa. 2. col. 5. & 7. oppo. Ex quibus ſingulariter infero ꝙ ſtante lege noſtra partitæ quã permittitur cõcordia in delictis & diſponitur ꝙ facta pace & concordia, delinquens non puniatur pœna corporali, ſi concurrant plures conſanguinei ille ſolus cenſetur pars & põt remiſsionẽ delicti cõcedere, qui reperiatur in proximiori gradu. ſi vero omnes ſunt in eodem gradu ab omnibus debet fieri prædicta concordia & remiſsio. de quo alias dixi in proprio loco. ſ. in delicto homicidij in art. & materi. prædictę legis partitæ. Item quæro ſi accuſator poſt accuſationem propoſitã moriatur vel alias impeditus ſit, an alius admittatur ad accuſandũ & quomodo, & breuiter dico, ꝙ ſi vult repetere & proſequi accuſationem primo inſtitutã, ſic eandem inſtantiam & proceſſum, & tunc poteſt, ſi compareat ad proſequendum infra 30. dies iſte eſt proprius caſus not. qui ſic debet intelligi in. l. libellorum. §. ſi. ff. de accuſa. & ſic patet ꝙ inſtantia cauſæ criminalis tranſfertur de vno in alium legis authoritate, ſi vero non vult accuſationem primo poſitam repetere: ſed nouam de perſe inſtituere & nouũ proceſſum & inſtantiam in choare, tunc poterit vſq; ad tempus à lege accuſationi præfixũ. ita probat text. qui ſic debet intelligi in. l. accuſaturus. ff. de adulter. & iſtam doctrinam & declarationem ponit expreſſe Bart. in. dic. l. libellorum. §. fin. ff. de accuſa. 2. colũ. num. 6. & ibi Albe. & ante eos Iaco. de Aren. & tenet Sali. in. l. qui de crimine. C. de accu. 1. col. in fine num. 7. & tenet Ange. de peru. in. l. 1. C. de gene. Aboli. 1. col. & tenet Anania in. c. 2. de collu. detegen. 3. col. in medio & iſtam dicit commun. opi. imola in. l. penul. ff. de publi. iudi. fi. col. prope medium licet in hoc paſſu doctores antiqui variauerunt, & ſecundum iſtã declarationem debet intelligi tex. in. l. conſtante matrimonio. ff. de adulter. vbi dicit quòd derelicta accuſatione ab vno ab alio exerceri vtile eſt. & ſic debet intelligi text. in. l. pen. ff. de publi. iudi. vbi dicit quòd accuſatore defuncto res ab alio peragi poteſt, & ſic debet intelligi ſecunda pars rub. C ſi reus vel accuſator mortuus fuerit. dum loquitur de accuſatore mortuo & ita illam ſecundam partem rub. declarat ibi Albe. in. l. fin. poſt princi. verſic. & nota, & ſic etiam debet intelligi lex. 23. in prin. tit. 1. 7. part. vbi dicit ꝙ mortuo accuſatore poteſt alius iterum accuſare, & ſic debet intelligi text. legis. 14. titu. 20. libr. 4. for. ll. quam. glo. ibi non declarauit, licet verba illius legis in fine videantur dicere, quod nullo modo poſt mortem accuſatoris audiatur alter: ſed tamen intellige modo prædicto. Ex qua communi doctrina & concluſione doctorum videtur inferendum, ꝙ mortuo accuſatore, vel alias impedito, ſi alius accuſator non compareat, poterit iudex ex officio procedere infra. 30. dies, ſi vult proſequi eandem inſtantiã & proceſſum: alias ſi nouam inſtantiam vult proponere poterit infra tempus à iure præfixum & in expreſſo reperio, ꝙ iſtam ſentent. tenet Ioan. de Imo. in. l. pe. ff. de publi. iudi. 2. col. prope finẽ & ita videtur intelligenda doctrina Bar. per tex. ibi in dict. l. pe. & eiuſdem Bart. in. l. liberorum. §. fin. 2. col. in princi. nu. 5. ff. de accuſa. & Albe. ibi poſt princi. & eiuſdẽ Bart. in. l. 2. C. de delato. lib. 10. & ibi Platea vbi tenet ꝙ accuſatore mortuo poſsit iudex ex officio illam cauſam proſequi & ad finem producere: nam debet intelligi infra. 30. dies. ſi vult repetere eandem inſtantiam: alias debet procedere de nouo, & idem videtur tenere Reynerius in dicta. l. libellorum. §. ſi. vbi di-

Marginal notes: *Nota. 2.* — *Concluſio.* — 36 — *Inſtãtia cauſæ criminalis transfertur de vno in alium.* — *Nota. 3.*

cit ꝙ iudex ſemper procedit eodem modo quo alius accuſator, cùm fungatur eius vice. Ex quo etiam nouiter & ſingulariter infero, ꝙ licet in delictis in quibus licita eſt trāſactio vel concordia ſi accuſator deſiſtat pendente accuſatione, alius poſsit accuſare vel iudex ꝓcedere ex officio, vt eſt caſus no. in. l. 2. C. de aboli. tex. in. l. qui cetu. §. fi. ff. ad. l. iu. de vi. publi. glo. & cō. opi. in. l. tranſigere. C. de trāſa. & dicetur infra latius ſuo proprio loco: tamen ille accuſator ſuperueniens vel iudex ex officio ſi vult proſequi eandem inſtantiam deſertam eā reaſſumere, & ꝓſequi infra. 30. dies à tēpore deſiſtētię, alias illis tranſactis debet de nouo incipere, & nouā inſtantiā & proceſſum inchoare quod reputo verū & notabile & reperio ꝙ ita vno verbo tenet Car di. in. c. de his de accuſa. 2. col. arg. tex. in. d. l. libellorum. §. fi. de accuſa. Ex quo aperte reprobo ſententiā Bar. & cōmunē in. l. tranſigere. C. de tranſa. 2. lect. 1. col. in medio vbi expreſſe tenet, ꝙ facta concordia, vel tranſactione inter partes, licèt alius accuſator, vel iudex admittatur: tamen debet nouam inſtātiā & proceſſum inchoare ex eo, ꝙ prima eſt iam perēpta & funditus nulla. & ſequitur ibi Bald. 2. col. Pau. 2. col. in medio dicens eſſe nouā conſiderationē à ſolo Bar. inuētam. Sali. 2. col. Alexan. 3. col. Iaſo. 4. col. nu. 11. idem etiā tenet Bar. in. l. ſi maritus la. 2. §. ſi negauerit. ff. de adulte. 2. col. in medio. idem Bar. in. l. accuſationis. C. quod metus cauſa Felin' poſt antiquos in. c. de his de accuſa. 1. col. nu. 3. ſed certè iſta opi. Bar. & coīs non pōt eſſe vera imò eſt tenenda ſuperior diſtinctio, ꝙ ſi alius accuſator, vel iudex accuſet poſsit proſequi eandē inſtantiā & proceſſum infra. 30. dies: aliàs poſtea debet nouam inchoare arg. tex. in dict. l. libellorū. §. fi. de accuſa. neq; obſtat ꝙ ꝑ tranſactionem & concordiā in caſu licito, & permiſſo eſt perēpta inſtantia & ſic eadē non videtur poſſe repeti: quia reſpondeo, ꝙ eſt perempta quo ad trāſigentes, non quo ad alios in caſibus, in quibus alius admitti poteſt. pro quo conſidero nouum & expreſſum tex. in. l. fi. C. ſi reus vel accuſa. mor. fue. & ibi notat & cōmē. Sali. Sed circa prædicta ſubtiliter & neceſſario quæro, ſi in caſibus in quibus perit inſtantia per mortem accuſatoris vel ꝑ trāſactionem & concordiā partium taliter, ꝙ non poteſt repeti, nec ſuper ea amplius proceditur quia ſuperuenit nouus accuſator, vel iudex poſt. 30. dies vt ſupra concluſum eſt ſi probationes iam factæ in illo primo proceſſu & inſtantia aliquam fidem faciant in iſta noua inſtantia nūc agitanda, maximè quando teſtes primo recepti ſint mortui vel abſentes. Et videtur ꝙ cū prima inſtantia ſit perempta, & penitus extincta, nō poſſunt facere fidem in alia inſtantia diuerſa: ſed reſolutiuè teneo ꝙ ſi teſtes viuūt & ſunt pręſentes, taliter ꝙ poſſunt de nouo recipi iſto caſu recipiantur & primę probationes & depoſitiones ſint nullę: ſi vero prędicti teſtes ſunt mortui, vel longe abſentes, tunc probationes & depoſitiones prædictorum teſtium valeant, & probent: & ſic admittātur & habeant integrum effectum. ita ꝓbat text. ſingul. & vnicus in. l. fi. C. de teſtibus vbi diſponitur, ꝙ perempta inſtantia cepta coram arbitris, ſi iterum agitetur cauſa coram ordinario debent repeti & examinari de nouo teſtes, ſi viuunt ſi vero ſunt mortui faciunt fidem & plenam probationem: in ſecūda noua inſtantia & adhoc illum text. reputat ſingularem & vnicum Pau. de Caſt. & cæteri docto. ibi confirmatur etiam per text. nota in. l. pe. §. fi. C. de arbitris & in cap. præſentata de teſtibus & idem diſponit. l. 38. titu. 16. 3. part. Adde tamen ꝙ de conſuetudine hodie perempta inſtantia in cauſa criminali tranſactione partium vel morte accuſatorū, vel ex alia cauſa poterit alius accuſator, vel iudex ex officio repetere & proſequi eandem inſtantiam & proceſſum quocunq; tēpore, etiam poſt. 30. dies. ita ſingu. tenet ſolus Ange. in. d. l. trāſigere. C. de tranſa. 2. col. nu. 7. & forte ęquum & iuſtum eſſet hodie ſic practicare fauore reipublicę & propter euitādos circuitus

Nota. 2.

Opinio Bar. & commu. reprobatur

37 *Teſtes recepti in prima inſtantia ea perēpta an faciunt fidem in alia.*

Item quæro ſi delictum aliquod reperiatur punitū pluribus legibus, an debeat reus delinquens accuſari & cōdemnari ex vna vel ex omnibus, vel ex qua. in quo iſta eſt vera & notabilis reſolutio. prima concluſio, ꝙ ſi illud delictum punitur vnica tantum pœna, tunc modo puniatur per vnam legem, modo per plures, non poteſt amplius accuſari nec puniri, quam ſemel: modo ex vna, modo ex alia, modo ſimpliciter accuſetur, vel condemnetur. iſte eſt tex. qui ſic poteſt intelligi in. l. ſenatus. ff. de accuſa. cuius verba ſunt Senatus cenſuit, nequis ob idem crimen pluribus legibus, reus fieret & ibi gl. or. Bar. Albe. Ange. & commu. docto. gl. in. l. qui de crimine in glo. 2. C. de accuſa. & ibi Cinus Albe. Ange. Sali. & alii docto. facit tex. in. l. ꝙ ſenatuſconſultum in fine ff. de iniuriis text. in. l. prætor edixit. §. ſi dicatur eod. titu. Secunda conclu. ꝙ ſi diuerſæ pœnæ imponuntur pluribus legibus, & conſtat ꝙ cumulatiue imponuntur, quia expreſsè cauetur,

38 *Delictum quando reperitur punitum pluribus legibus, ex qua puniēdū eſt* *Concluſio. 1.*

Concluſio. 2.

V° Abbed in l 3 tit 10 lib 4 recop n° 129

uetur,quod vtraq; locum habeat,tunc vtraq; pôt imponi iſte eſt caſus expreſſus in.l.qui ſe pulchra.C.de ſepulc.vio.ibi quæ pœna priſcę ſeueritati accedit & adhoc eum notat ibi Albe.poſt prin.& alii docto.ad idem eſt tex.expreſſus in.l. quod & lex Fauia.in princi.ff.de de libe.ho.exhi.& ibi expreſsè notat Ange.de Peru· text.in.l.locū.§. ſi quis dolo.ff.de tabu. exhi.tex. expreſsior & formalis in.l.in eū.ibi prætor pœnam olim ſtatutā.C. de furtis tex. in.l.placet verſi. ſi quis contra venerit.C.de ſa cro.eccle.& ibi notat Iaco.Bu.in princi.Albe. & Bald.in fine tex. in.l.nemo la.3.C.de epiſc. audi.

Concluſio.3.

Tertia conclu.ꝙ ſi conſtat,ꝙ vna pœna tollit & corrigit aliam, tunc ſola illa debet imponi.text.eſt in.l.1.ff.ad legem Aqui.& ibi notat Odofre.Albe.Bal.Flo. & commun.docto. tex.in.l.1.iūcta.l.agraria.ff.de termino moto. & ibi Bart. Albe.& alii docto.text.in.l.qui cū vno.§.qui poſt deſertionem.ff. de re militari, & iſta ſent.& con.habet locum & procedit,ne dum quando de hoc poſsit expreſſè conſtare: verum etiam ſi tacitè per coniecturas & præſumptiones,ita Bart.in.l.1.ff. vi bono. rapto. & ibi Ange.& alii docto. Bald. in.l.meum.C. de furtis Paul. de Caſtr.in.l.1.§.dixerit aliquis ff.de publi. & vecti.1.col.nu.5. & probat text. in.l.qui cum vno.§.qui poſt.ff.de re mili.tex. in.l.quid ergo. §. pœna grauior.ff.de his qui. no.infa. tex.in.l.2.C.de noua.tex.in.l.3.§ fin. ff.de adimen.lega.

Concluſio.4

Quarta conclu.quando diuerſæ pœnæ imponuntur pluribus legibus, & non apparet expreſsè nec tacitè,quæ illarū corrigat aliam,tunc neutra corrigit,nec tollit aliam, etiam ſi conſtet de prioritate & poſterioritate:ita probat text.in.l.quotiens.verſic. ſi ex eodem facto.ff. de actio.& obliga. & ibi notat Albe. & alii docto. antiqui & per illum text.tenet expreſsè Bart. in.l.1.ff vi bono rapto.Bald.in.l.in eum.C.de furtis.probat etiam tex.no.in.l.prætor edixit.§.ſi dicatur.ff.de iniu.text. in.l.1.§. dixerit aliquis.ff. de publi.& vecti.tex.in.l.fi.§. ſin autem. C.de iure delib. tex. cum materia in.l.fin.C.de noua.& iſtam ſenten.& conc.tenet dinus Rofre.& doctores antiqui in.l. qui ſepulchra.C. de ſepul. vio.qs ibi refert Sali.tenet ēt ſpecu.in titul.de pœna teme.liti.in fine.& hanc dicit commun.opin. Anania in.c.fin. de collu. dete.fi.col.ſed attēde ꝙ iſta videtur dubia & rigoroſa opinio.vnde Sali.in dict.l.qui ſepulchra.C.de ſepul.vio.

Argum.

pe.col.tenet contrariā ſententiā:imo ꝙ lex noua poſterior & eius pœna corrigat & tollat primam,& inter alia conſiderat tex.in auten. vt nulli iudi.§. ſi verò quando.colla.9. text.in auten. ſed hodie.C. de adulte. vbi ſimpliciter dicunt iura adulteram detrudi in monaſteriū nec ibi apparet de anterioris legis, vel pœnæ correctione: & tamen ſecūdū cōm.opi pœna legis antiquæ,quę erat pœna mortis,remanet correcta in muliere. ergo bene probatur, ꝙ lex poſterior ſemper tollit & corrigit pœnam legis prioris idē tenet Sali.in.l.in eū.C.de furtis & ante eū idē tenet Cinus in.d.l.qui ſepulchra.C.de ſepul.vio.& dicit & refert ibi Albe. ꝙ ſemper vidit hāc opi. ſeruari in practica & ſic reſideo, ꝙ licet præcedens ſit magis cōmmunis tñ iſta ſeruaretur in iudicando & conſulendo.

39 *Diuerſis pœnis pro eodē delicto nemo punitur*

Vnū tñ eſt ꝙ ſi ſemel per iudicē eſt impoſita aliqua ex illis diuerſis pœnis nō pôt amplius ex alia puniri,vel accuſari.etiam ſi in minori pœna primo cōdēnatus & punitus ſit cum vtraq; tendat ad vindictā.iſtā ſentē.probat tex.ſubtilis & notabilis in.l.prætor edixit §.ſi dicatur.ff.de iniuriis per quē apertè hoc ꝓ ſupponit Bar.& doct.ibi & ꝑ eū ita tenet Bar. in.l.qd' ergo.§.pœna grauior.ff.de his q no.infa.fi.col.prope finē & ante eū ꝑ illū tex.ita tenet Inno.in.c.cū dilectus de purga.cano.3.co. nu.4.& iſtā ſentē.tenet ēt Bar.vbi notabiliter loquit in.l.1.ff.vi bono.rap. in fin.& ibi Ang. de Peru.tenet Albe.in.l. ſenatus.ff.de accuſa. 1.col.poſt princ.& ibi dinus quē ipſe refert.& & tenet Iaco.Bu.in.l.& ſi ſeuerior.C.ex quibꝰ cau.in fa.irro.2.col.in medio tenet ēt Albe.in l.qui de crimine.C. de accuſa.3.col. & Iaco.de Are.& de Raue. qs ipſe refert & tenet expreſſe Bar. Albe.& Sali.in.l.qui ſepulchra.C.de ſepul.vio.& dicit ibi Sali.3.col.nu.8.ꝙ iſta eſt cōmu.opi.pro q̄ cō.ſent.ēt facit bonus text.in.l. ꝙ ſenatuſcōſultū vſ.plane.ff.de iniuriis.tex.ſecundū vnā lecturā in.l.ſenatus.ff.de accu.licet gl.in.d.l.ſenatus.ff.de accuſa.in vſ.tertij dicūt poſt aliquos antiquos, tenebat ꝙ poſsit puniri in eo,ꝙ excedit pœnā impoſitā,& idē tenebat petrus,quē refert Albe.in.d.l.qui de crimine.3.co.C.de accuſa.& Io.in addi.ad Spe.in ti. teme.li.in fin.arg.tex.in.l.1.ff.de vi.bono rap. tex.in.l.quotiēs vſ.ſi ex eodē facto.ff.d' actio. & obli.& in.l.qui ſeruū. eo.tit.ſed illa iura nō obſtāt: qa debēt intelligi,qñ actiones cōpetūt ciuiliter ad ꝓſequutionē rei familiaris. ita reſpōdet Bar.in.d.l.1.ff.de vi.& bono rap.in fin. & oēs doct.vbi ſupra.ex qbus patet,ꝙ in iſto caſu iudex eliget pœnā,q̄ velit imponere,attēta q̄litate negotii.ita Bal.no.in.l.cūctos populos.C.de ſūma.trin.&.fi.Catho.7.col.in prin. idē Bal.in.l.data opera.C.q accu.nō po,2.col.

Index eligit pœnam imponendā

nu.5.&idē tenet Imola. in.l.2.ff. de pu. iu.colum.2. in fine verſic. quid autem ſi poſt Pau. de Caſ.in.d.l.cūctos populos.2.col.nu.6.&eſt perinde ac ſi pœnæ eſſent poſitæ alternatiuæ q̃ caſu in dubio iudicis eſt electio,vt ꝓbat tex. in.l.1.§.ſpeculatores.ff.de effractorib⁹ tex.melior de iure in.l.1.ī fi.C.de his q latrones.tenet Bar.in.l.qcūq;.C.de ſeruis fugitiuis nu.4.Sal. ibi pe.col.poſt prin.Are.ibi.2.col g.or.in.c.ſicut in.gl.fi.de iudæ.gl.in.c.crapula.in.gl.fi.de vita,& honeſt.cle.gl.in.c.fraternitatis.34.diſt. & vtrobiq; doct.& latè Feli.in.c. inter cęteras de reſcriptis.2.col.v͛ſ.fallit.5.Feli·& Anania.in d.c.ſicut de iudæis,& cōfirmat rāe,qa ad iudicē ꝑtinet de pœna deliberare ſcd'ū merita cāæ & q̄litatē negotij,vt eſt bonus tex.in.l.pædius v͛ſ.& oīo vt in cæteris.ff. de incen. ruina.text. in.l.hodie.ff. de pœnis.tex.no.& moralis in.l. reſpiciēdū in prī.eo.tit.ergo in nr̄o caſu.iudex debet deliberare & eligere pœnā, & iſta cōcl. clarè haberet locū,qn̄ iudex ꝓcederet, ex officio,vel ad inſtātiā accuſatoris,q in libello ſimpliciter peteret reū cōdēnari ad pœnas à iure ſtatutas, vel ēt ſi exp̄ſſe cōcluderet, & peteret cōdēnari in pœna minori:qa nihilominus iudex eliget:qa facultas data à lege propoſita publica accuſatione, non pōt ꝑ partē cōferri: & qa in libello criminali nō eſt neceſſaria cōcluſio,vt infra ſuo loco dicemus:& qa ī crālib⁹ nō reqritur, ꝙ ſentētia ſit conformis libello,imo in pluſq̄ ſit petitū, pōt iudex cōdēnare, vt eſt caſus no ī.l.qd ergo.§.pœna grauior.ff.de his qui notā.infa.ꝑ quē ita tenet ibi Bar.3.col.nu. 8.& Bal.ibi in.1.lectu.2.col.in prī.dicēs eſſe notabile.idē Bal.meli⁹ in.2.lect.in.3.col.nu.6.Sal. in.l.& ſeuerior.C.ex qb. cau.infa.2.colū.9.oppo.ex qbus ego infero & declaro vnū,de quo in iſto regno ſæpe vidi dubitari.ſ.ſi ꝑ legē nouā ordinamēti vel pragmaticā,vel legē regni, ſit appoſita pœna ꝓ delicto.& reperiatur diuerſa maior vel minor de iure coī,vel ꝑ aliā legē regni,an iudex poſsit eligere & ponere pœnā,q̄ velit vel q̄ earū ponet? in q̄ dico ꝙ ſi exp̄ſſe,vel tacitè pōt cōſtare, ꝙ lex regia corrigat cōmunē,illa ſola eſt ſeruāda,vt ſupra bene ꝓbatū eſt in.3.cōclu.principali:ſi verò pō conſtare expreſſè vel tacitè ꝑ cōiecturas,ꝙ nō vult corrigere:imo pœnā aggrauare& ſic cumulare,& tūc vtraq; pœna eſt imponēda ac ſi vna & eadē lege imponerētur.vt ſupra in.2. cōclu. dictū eſt & adde ſingu.ꝙ tacitè & ꝑ coniecturas dicitur conſtare, ꝙ lex regia voluit accumulare vtrāq; pœnā.ſ. quando lex noua regia non impoſuiſſet pœnam condignam delicto.Ita ſingu.Aretinus in.l.quicūq;.C.de ſeruis fu.2.col.in fine verſi.ſi verò iudex.cuius litera eſt corrupta: ſed iſte eſt eius ſenſus:argu. tex.in.l.ſępe.§.fi.ff.de verb.ſig.ex quo patet ꝙ leges ordinamēti,quæ reperiūtur in graui delicto imponere ſimpliciter pœnā pecuniariā, ꝙ illa pœna debet cumulatiue imponi cum corporali inducta per.ll.cōmunes cum non ſit condigna pœna legis nouæ ipſi delicto.

1. Conclusio

Dubium.

Si verò pœna ſit condigna & principalis pro punitione delicti, & ſic diuerſa iuris communis, & nō poſsit conſtare, an lex noua regia velit corrigere,vel nō ex ſuperioribus clarè videtur inferendū, ꝙ iſta noua lex regia nō tollat, nec corrigat aliam & iudex eligat,vt in q̄rta concluſione ſuperiori:ſed teneo ſine dubio ꝙ iſto caſu debet ſeruari lex noua regia, & hoc per caſum bene cōſideratum in.l.1.in.leg. Tauri vbi ęxpreſsè dicit ꝙ in deciſione cauſarū prius ſeruentur leges regiæ,ſecundum ordinem ibi traditum ergo apertè excludit in his ius commune,& iſta eſt veritas nunquam ſic dilucidata, ſuperior enim quarta concluſio ſupra fundata hodie poſſet procedere & verificari in caſu, quo non reperiretur de iure regio caſus expreſsè deciſus:ſed eſſet recurrēdum ad ius commune,vel quando eſſent diuerſæ leges,& non conſtaret,quæ earum cor- 40
rigeret aliam :tunc ſeruandum eſſet quod dixi ſupra in quarta concluſione.Itē iuxta prædicta quæro,& eſt vtiliſsima & neceſſaria quęſtio,ſi aliquis cōmiſit aliquod graue crimen, qd' eſt mixti fori, & præuenta eſt iuriſdictio à iudice eccleſiaſtico,& captus & punitus eſt delinquens pœna eccleſiaſtica, an poſtea capi poſsit per iudicē ſecularē, & puniri pœna ordinaria iuris ciuilis, ī quo reſolutiuè ꝓcedo per hāc concluſionē.Sit.1.con.ꝙ ſi primò impoſita eſt pœna q̄tuncūq; magna in foro pœnitētiali per confeſſorē,nō tollitur aliquo modo pœna imponēda in foro iudiciali canonico,vel ciuili.g.eſt no.in.c.gaudemus de diuortiis in.g.fi.prope finē & ibi tenēt & notāt ad hoc oēs doct.& adhoc ēt not.Pau.de Caſtr.in l.cūctos populos. C. de ſumma tri.& fi.cath. 2.co.nu.7.&vltra eū eſt ſimilis.g.in.c.2.de ſciſmaticis in.g.1.in.fi. & ibi notat Abb.Card.& docto.g.in.c.de his de accu.in.gl.vnica in fin. & ibi tenet & notat Abb.2.col.g.in.c.fi.25.diſtī.in.g.pe.ar.tex.in.c.admonere.33.q.2. & ibi gl.in verbo pœnitētia gl.in.ca.2.de emptio.& vendi.in.g.fi.&ibi Abb.Imo.& doct.& ratio eſt,qa illa pœna tēdit ad aliū finē.ſ.vt ſatiſfaciat deo & animæ ſuæ:alia vero ad punitionē corporis,

Crimē mixti fori per vnum iudicem punitū an poſsit ꝑ alium puniri.

Concluſio.1

corporis, & pro vindicta publica, & iſta cõc. procedit etiã ſi pœnitentia ſit publica, ſecundũ Abba.in.d.c. de his.2.col.in medio per bonas rationes, de quo ar. vide ibi ꝑ eũ & doctores. pro qua ſentẽ.eſt melior tex. de iure in.c.2 de maledicis, & ibi nota. Abb.& doct. quæ publica pœnitẽtia põt ĩponi ꝓ publico delicto, vt in.c.fi.26.q.6.& iam vidi de facto in hac ciuitate iſtũ caſum: nã quidã viles & in conſiderati homines in die carniſpriuij publicè q̃ddã ſpectaculũ: fecerũt qd' tendebat in offẽſam dñi nri, & catholicæ regionis, & poſtea publicè ꝑ eaſdẽ vias publicas ciuitatis pœnitẽtiã ſibi impoſitã fecerũt, & dubitatũ fuit an poterãt poſtea puniri in foro iudiciali, & conſultũ fuit ꝙ ſic: Et poſtea audiui & certus fui à fide dignis ꝑſonis, ꝙ p̃dicti delinquẽtes vita functi fuerũt ignominioſè, & in vno eorũ manifeſtè vidi: & mihi cõſtitit, & fuit iuſtiſsimũ dei iudiciũ, ſicut cætera eius opera: & iudicia ſunt. Item etiã ex hoc infero ꝙ ſi pro blaſphemia aliq̃s eſſet punitus in foro pœnitẽtiali, dato ꝙ pœnitentia eſſet publicè impoſita, nõ excuſatur à pœna legali impoſita per.l.nři regni, q̃ cauetur ꝙ detineatur in carcere ꝑ.30.dies & ita dixi & cõſului in.q. de facto. Secũda cõclu. ſi pœna eccleſiaſtica eſt medicinalis vel monitoria, vt excõmunicatio: tũc per eã nõ tollitur aliquo modo pœna ſecularis. tex. eſt formalis & expreſſus in.l.placet verſ.ſi q̃s cõtrauenerit.C. de ſacro.eccle.& ibi docto.& ſic intelligit & declarat Pau. de Caſt.in.l.cũctos populos.C. de ſũ. tri.&.fi.cat.2.co.nu.7. Tertia cõ. ſi pœna eccleſiaſtica tm̃ eſſet præparatoria ad pœnã ſecularẽ, vt q̃a delinquẽs cõuictus & cõdẽnatus de aliquo enormi vel grauiſsimo crimine degradatur per iudicẽ eccleſiaſticũ, & remittitur & traditur iudici ſeculari illa pœna nõ tollit aliã imo tm̃ præparauit ad aliã. tex. eſt expreſſus in autẽ.d' ſancti.epiſc.§.ſi verò crimẽ colla.9.& ibi notat Ang. Iacobinus de Bello viſo & cæteri doctores tex.in.c.ad abolendã.§.præſenti de hæreticis. tex.in.c.excõmunicamus.§.dãnati.eo.tit. tex.in.c.ad falſariorum de crimine falſi. tex.i.c. clericus.3.q.4. tex.in.c.ſi q̃s ſacerdotũ.11.q.1. tex.in.c.cũ nõ ab homine de iudiciis, & vtrobiq; cõ.dd.& cũ forma degradationis ponitur in.c.nouimus de ver.ſig.& in.c.d' gradatio de pœnis in.6. & iſtã ſent.& conclu. ponit expreſſè Ancha.in regula ea quæ.de regu.iu.in.6.19.col. verſi.poſtremo notandũ eſt. Quarta cõcl. ſi pœna eccleſiaſtica eſt ordinaria.& principaliter punitiua: tunc propriè eſt quæſtio noſtra: quæ certè eſt valde dubia & neceſſaria in q̃ reſolutione dico ꝙ in atrocib⁹ & grauiſsimis delictis, in quibus per iudicem eccleſiaſticũ nõ põt imponi cõpetens pœna: ſi ſunt mixti fori, licèt reus delinquẽs ſit punitus ꝑ iudicẽ eccleſiaſticũ illa pœna non tollit pœnã ſecularẽ, imò poterit poſtea capi & puniri pœna ordinaria ſeculari. Ita ſingulariter determinat Bal.in.l.cũctos populos.C. de ſũma trini.& fide. Ca.7.col.verſ.modo circa hoc incidit talis q̃ſtio de facto & ibi Pau. de Caſt. 2.col.nu.8.idẽ Bal.poſt guiller.& antiquos in l.placet.C. de ſacro eccle.fi.col. Albe. in.l.2.§. hoc edicto.ff. vi bono.rapto. Abbas melius q̃ alibi in.c. tuæ de procu.2.col. idẽ Abb.in.c. de de his de accuſa. & ibi notabiliter Areti.3.col. nu.12.idẽ Abb.in.c.cũ ſit gñale de foro cõpe.1 col.2.no. Ancha.in regula ea q̃ de regu.iu.in.6 17.col.9.q. Anania in.ca.q̃liter & q̃n el.2.§.ad corrigẽdos. de accuſa.7.col. ꝟſ.circa p̃dicta Feli.in.c.qd' olim de iudæis.idẽ Feli. in.d.c.cũ ſit gñale de foro cõpe.pe.col.nu.27. ꝓ q̃ ſententia & cõcluſione cõſidero iura ſequẽtia. Primo facit tex. notabilis in.l.2.verſ.ſin autem.C. de ſportulis vbi diſponitur, ꝙ q̃n ex defectu iuriſdictionis nõ põt imponi pœna cõpetẽs delicti, tũc poſtq̃ ſit impoſita prædicta minor pœna, recurritur ad aliũ iudicẽ, qui põt cõpetẽtẽ & cõdignã pœnã imponere: & ibi notat Cin⁹ Bal.& alii doct. Secũdo facit tex.in.l.ſi qd erit ff. de of. procon.& lega. tex.in.l.3.§.cognoſcit ff. de of. præfect.vigi. tex.in autẽ.d' defen.ciui. §.audiẽt colla.3. q̃bus ꝓbatur ꝙ q̃n delictũ eſt atrox, & cõpetẽter nõ põt puniri ꝑ legatũ vel iudicẽ inferiorẽ, debet remitti delinquẽs ad iudicẽ maiorẽ & ſuperiorẽ. Tertio facit tex.in autẽ. de ſanctiſ. epiſ.§.ſi verò crimẽ colla.9. vbi iudex eccleſiaſticus cognouit de delicto graui: & poſt degradationẽ remiſit ſeculari: q̃a non fuit ſuffi ciẽter punitus. & ad hoc illũ tex.not. & reputat ſingularẽ Romanus in.l.1.§.1.ff. ope. noui.nũ.not. ẽt Bal.poſt antiquos in.l.placet C. de ſacro.eccle.fi.col. ſed certè ille tex.nõ ꝓbat, q̃a ibi nõ fuit reus delinquẽs punitus ꝑ iudicẽ eccleſiaſticũ, ſed tm̃ degradatus, vt remitteretur iudici ſeculari: & ſic tm̃ loquitur in caſu quo pœna erat ꝑparatoria, q̃ nunq̃ tollit aliã, vel vt ſupra dixi, & ſic ſuperior ſentẽtia & cõc.nõ videtur bene fundata de iure: & faciliter poſſet teneri cõtrariũ: & in terminis reperio, ꝙ contrariã ſent.& cõ.tenet hoſti.in.c.tuę de ꝓcu. imò ꝙ nullo modo poſtea iudex ſecularis poſsit capere & punire delinquentem & idem tenet ibi Anto. de But. 2.col. nu.18.tenet ẽt Ant.d' Bu.melius q̃ alibi in.c.1.de of.or.

Caſus nota.

Pœnitentia publica nõ excuſat à pœna legali.

Concluſio.2

Concluſio.3.

Concluſi.4.

Argum. 1.

Argumẽ.2

Argumẽ.3

fi col.nu.26.& ibi Imola.fi.col. Anania in.ca. poſtulaſti.de iudæis fi.co in fine pro quibus apertè facit cõc.ſuperior,in qua dixi,ꝙ qñ ꝑ diuerſas leges diuerſæ pœnę imponũtur,vna exacta & impoſita non põt imponi alia,dato ꝙ minor ſit impoſita ꝗ ſupra fundaui ergo ita dicamus hic, & iſtud videtur inconuincibile fundamentũ,& certe in hoc dubio & periculoſo ar. ſtudioſe cogitaui,quid eſſet tenẽdũ & tandẽ cũ deliberatione teneo primã cõclu.quæ mihi videtur magis vera & cõis:pro qua facit text. expreſſus & capitalis in.c.felicis.§.ꝑhoc quoq; d' pœnis lib.6.ibi tex.poſt multas pœnas quas imponit offẽdẽtib⁹ cardinalẽ, dicit ꝙ per eas non intendit adimere facultatẽ iudicibus ſecularibus,quo minus poſſint procedere in illo delicto,& imponere pęnas legales & principaliter ꝑ illũ tex.ſic inductũ tenet iſtã cõclu. Abb.in.d.c.tuę de procu. vbi dicit notabis ſemper illũ tex.qa neſcio aliũ ęquè bonũ in hac materia & ꝑ illũ tex.tenẽt ẽt prĩcipaliter doctores in locis vbi ſupra verũ tñ eſt ꝙ ad illũ tex. ſubtiliter poſſet reſpõderi, ꝙ loquitur anteꝗ illæ pœnæ imponãtur ꝑ iudicẽ eccleſiaſticũ:& ſit ſenſus, ꝙ illud delictũ ſit mixti fori,& ſi capiatur prius à iudice ſeculari, ꝙ poſsit ſecũdũ pœnas legales punire:qa nõ intẽdit ſummus põtifex eas adimere ꝑ pęnas illius capituli:ſed nõ dicit text. ꝙ poſt ꝗ fuerit punitus ꝑ iudicẽ eccleſiaſticũ iterũ poſsit puniri ꝑ ſecularẽ & ſecũdũ iſtam ſubtilẽ reſpõſionẽ & intellectũ nõ faceret ille tex.pro ſuperiori opi.cõi & certè iſtũ intellectũ cogitaui : & poſtea reperi poſuiſſe & ita intellexiſſe Are.ĩ.c.de his.2.col.in.fi. de accu. licet reſideat cũ ſuperiori opiniõe nr̃a:ſed certè ſi rectè inſpiciãtur ỽba illius tex.in.d.§.per hoc quoq; iũctis ꝓcedẽtib⁹ apertè loqtur tex. poſt pœnã impoſitã à iudice eccleſiaſtico:& iſta eſt intẽtio & mẽs illi⁹ tex.& illũ tex. ſic ẽt intelligit defendẽdo opi.cõ. Ant.de Burgos ĩ c.2.de emp.& vẽ.pe.col. ꝓpe finẽ,quẽ vide.& tenet philippus deci⁹ in.l.magiſtratibus de iuriſ.om.iu.fi.col in.fi. nec placet intellectus.g. ibi in.d.§.ꝑhęc quoq;,ꝗ dicebat,ꝙ erat ſpeciale in illo delicto:qa imo ex eadẽ rãe idẽ eſt in aliis delictis grauibus,& enormibus ſecundũ prædictos doctores, vbi ſupra & ita reſideo cũ ſuperiori cõi op.in hoc difficili & qͦtidiano ar.idẽ eſſet à fortiori ſi reus delinquẽs eſſet in totũ abſolutus iudicio eccleſiaſtico,qa iudex ſecularis poſſet poſtea capere & punire ſi eũ reperiat culpabilẽ.ita ſolus Ancha.in.d.regu. ea ꝗ de reg.iu.in.6.17.col.9.q.prin.ſi verò pri⁹

Reſolutio.

fuiſſet capt⁹ & punitus ꝑ iudicẽ ſecularẽ:qa illa ſemp cẽſetur cõpetẽs & grauior pœna ex ꝗlitate iuriſdictiõis,teneo abſq; dubio,ꝙ ampli⁹ poſtea nõ poſsit puniri ꝑ iudicẽ eccleſiaſticũ arg.iuriũ ſupradictorũ,& ita colligitur ex mẽte oĩum doctorũ. ꝗ oĩa perpetuò tene mente qa ſic alibi nõ reperies examinata. Itẽ quæro ſi delictũ eſt notoriũ, ã indigeat accuſatione,vel aliq̃ forma , & ordine iudiciali,pro cuius pfecta declaratione dico,ꝙ delictũ notoriũ eſt, qñ quis occidit hominẽ,vel ei fecit iniuriã, vel cõmiſit quodlibet aliud delictũ publice,corã populo,vel maiori parte eius:ita ꝙ habeat facti euidẽtiam & negari ꝓbabiliter nõ poſsit,tex.eſt in.c.manifeſta.2.q.1,tex.in c.d' manifeſta eadẽ cauſa &.q.tex. in.c.ſuper eo. de teſtibus cogẽdis.tex.in.l.ea quidẽ.C.de accuſa.in qua lege tantum ſit mentio de delicto notorio,de quo loquimur & nõ in alia parte iuris ciuilis,ſecundũ Bal.in autẽ.qui ſemel.C. quo modo & qñ iudex.3. col.nu.13.licèt Bart. in.l.ab accuſatione.§. nunciatores.ff.ad turpi. dicat ꝙ materia delicti notorij non habetur in nr̃o iure ciuili:ſed tantũ in iure canonico,& tale delictũ dicitur notoriũ attẽta qualitate loci temporis,& numeri perſonarum,corã quibus cõmiſſum eſt arg.tex.in.c.ſicut dignũ de homi.& in.l. aut facta.ff.de pœnis ita ſpec.in tit.de notoriis criminibus.2.co.nu.5. Dubiũ tñ eſt circa numerũ perſonarũ quãtus eſſe debeat,vt delictũ dicatur notoriũ,& reperio dua opiniones diuerſas.Prima ꝙ ad min⁹ reqratur numer⁹ decẽ pſonarũ,arg.tex.in.l.ꝑtor ait.la.2.ỽſ.turbã autẽ.ff. vi bonorũ raptorũ vbi habetur ꝙ turba dicitur inter decẽ vel plures hoĩes.ꝓbat ẽt tex.in.d.c.de manifeſta. 2.q.1.& ibi tenet.g. or.tenet ẽt Ci.in.l.ea qdẽ. C.de accuſa.2.co.& ibi Sali.11.col.nu.84.& ãte eos petr⁹ de bella per. Alia opinio eſt, ꝗ mihi vr̃ vera & iuridica, ꝙ cũ nõ ſit à iure numerus pſonarũ taxatus,relinqͭtur iudicis arbitrio ar.tex.in.l.1.§.1.ff.de iure delibe.tex. in.l.cõtinu⁹.§.cũ ita de verb. obl.& iſtã opi.tenet Ioã. An.in.c. vr̃a de coha.cle. & mulie.4. col.,ꝓpe finẽ Car.8. col. in prĩ. Abb.no.pe.col.nu..16. Hoſt.in.c.tua nos.eo.ti.2.col.ſpe.in tit.d'not. crimine.§.fi.2.co.nu.6.ỽſ.qdã tñ.Bal.ĩ.d.l.3.ea quidẽ.C.de accuſa.4.co.nu.25.vnde ſi delictũ eſſet factũ in platea publica,ꝗ eſſet capax populi,vel maioris partis,nõ oportet dicere nec articulare, ꝙ fuit factum præſentibus pluribus:quia ratione loci, hoc debet præſumi.ita nõ.determinat An.in.d.c.veſtra.30.co.nu.48 conſilium tamen eſt quod iudex examinet plures

41 *Delictũ notorium an idigeat forma & ordine iudiciali,*

42 *Notorium delictũ eſt attentaqualitate loci tẽporis & perſonarũ.*

Dubium.

Turba quã dicatur,

plures teſtes: & ſic maiorem partē viciniæ vbi delictū eſt cōmiſſum, vt clare cōſtet de notorietate. Ita Sali. vbi ſupra. fi. col. in. fi. & magis in ſpecie quęro, qui effectus reſultent ex hoc ꝙ aliquod delictū ſit notoriū, vel nō & reſolutiuè dico ꝙ prim⁹ effectus eſt, ꝙ nō reqritur accuſator, ſed iudex pōt ex officio ꝓcedere ꝑ viā inquiſitionis ēt in caſibus, in quibus alias iudex nō poſſet inquirere, & ſi interueniat accuſator, nō reqritur libellus, litis cōteſtatio, iurm de calūnia, neq; alia ſolēnitas accuſationis. Imo qd' magis eſt nec reqritur probatio delicti. ita expreſſe probāt prædicta iura ꝓme ſuperius allegata. & maxime ꝓbat ille tex. in. c. tua nos de coha. cle. & mulie. ꝟſ. 1. cuius ꝟba ſunt. Nos igitur cōſultationi tuę taliter reſpōdemus, ꝙ ſi crimē eorū ita publicū eſt, vt merito debeat appellari notoriū, in eo caſu nec teſtes nec accuſator opus ſunt tex. in. c. ad noſtrā el. 2. de iureiu. ibi manifeſta accuſatione nō indigent, nec in eis ordo iudiciarius obſeruādus. ſecūdus effectus eſt: qa in delicto notorio pōt ꝓcedi cōtra reū abſentē contumacē, legitimè citatū: licèt ſecus ſit in aliis delictis. ar. prædictorū iuriū & in terminis ita tenet Inn. ī. d. c. tua nos de coha. cleri. & mu. pe. col. nu. 10. &

Quæſtio.

Effectus. 1.

effectus. 2.

43 Anch. in. c. vrā. eo. tit. 5. col. nu. 22. Citatio tñ bene reqritur in hoc delicto notorio, & reus delinquēs audiri debet, ne defenſio ei ſubtrahatur arg. tex. in. c. deus oīpotēs. 2. q. 1. tex. in c. ſi peccauerit ea. cau. &. q. tex. in. ca. nos in quēq; ea. cau. &. q. tex. in. l. 2. C. de cuſt. reo. tex. in. c. qliter & qñ el. 2. §. debet de accu. tex. in. c. cū inter. de excep. text. in. c. 1. de cau. po. & ꝓ. tex. in. l. ꝓlatā. C. de ſen. & inter. om. iu. tex. in. l. fi. C. de legibus tex. in. l. pactū inter hæredē. ff. de pact. & in expſſo ita tenet. g. or. in. c. ad nr̄am el. 1. de iureiu. & ibi Inn. Cardi. in. c. tua nos de coha. cle. & mu. & ibi Hoſti. & alii doct. Io. An. in. c. veſtra. eo. tit. 4. colū. Car. 9. col. nu. 9. Ant. 24. col. nu. 39. & ſpec. in tit. de notorio crimine. 3. col. nu. 12 Bal. qbene loqtur in. l. cū fratrē. C. de his q. vt indig. Sal. vbi dicit hāc eſſe cō. opi. in. l. ea qdē. C. de accu. 12. col. nu. 86. qd' tñ limita & intellige ꝑter ꝗ ſi ſcādalū & præiudiciū fieret reipublicę ratiōe morę: qa tūc ēt ſine citatione vel aliquo termino defenſionis, poſſet iudex cōdēnare & punire & in terminis ita tenet inn. in. d. c. tua nos de coha. cle. & mu. 2. colū. nu. 5. & ibi Hoſti. 2. col. Io. An. in. d. c. veſtra eo. tit. 5. col. & ibi Anch. 4. col. nu. 22. reqritur ēt ꝓbatio delicti notorij licèt non formalr̄ & ſolēniter

Citatio reqritur in delicto notorio

Limita.

forma & ordine iudiciario ſeruato, & termino ꝓbatorio per ſententiā interlocutoriam aſſignato: ſed ſimpliciter & ſine aliq̄ iuris ſolēnitate ꝓbationē recipiendo, ꝗ quidē pro- 44 batio & liquidatio facti & delicti notorii fit huiuſmodi, ꝙ ſaltim duo teſtes deponāt de veritate, & eſſentia ipſius delicti, & eius notorietate, dicendo vidiſſe delictū fieri & publicè eſſe factū corā multitudine perſonarū vel tali loco, & tēpore, ꝑ quod ſequatur & reſultet eſſe notoriū, ita probatur & colligitur ex mēte prędictorū iuriū, & confirmatur ratione: quia quando lex vel diſpoſitio ſe fundat in aliqua q̄litate ante oīa oportet de ea cōſtare vt in. l. ei⁹ q in ꝓuīcia ꝟſ. qm̄. ff. ſi cer. peta. & in. l. ſi ſeruū. §. fi. ff. de act. emp. & in. l. pōponi⁹. §. fi. ff. de acq. poſ. & in. l. ēt. §. ſi qs ab ſentis. ff. de pe. hęre. & in. l. ſi qs legatū. ff. ad. l. Corne. de fal. tex. in. l. nō ignorat. C. q accu. nō po. & in. l. in illa ſtipulatione ſi calēdis. ff de ꝟb. obl. & in. l. hoc iure eo. tit. ſed qñ delictū eſt notoriū, & iudex ſe fundat illa q̄litate notorietatis, ſequit̄ ꝙ ante omnia oportet de ea cōſtare: & in expſſo in mā nr̄a licet nemo ſic declaret, ita tenet Inn. in. d. c. tua nos de coha. cle. & mulie. 1. col. & ibi Hoſti. 1. col. & ſequūtur alii doct. tenet ēt Io. An. in. d. c. vr̄a. eo. tit. 4. col. & ibi Car. 11. col. Anch. ante pe. col. Spe. in tit. d' notorio crimine. §. fi. pe. col. nu. 17. ꝟſ. teſtes Io. An. do. & cæteri. doc. in. c. romana. §. ſi autē d' appella. in. 6. Sal. notabilr̄ in. l. ea qdē ꝟſ. qa propter. C. de accuſ. 14. col. nu. 92. 6. q. prin. &. 9. q. ꝟſ. cōcludo igitur & ibi Iaco. Bu. in fin. gandinus in tracta. male. 13. fo. in. q. q̄modo de crimine cognoſcatur. 3. col. Bonifacius in trac. male. in. tit. de notoriis criminibus in fine. & ita debēt intelligi omnia iura ſuperius adducta, ꝗ generice dicūt, ꝙ nulla ſolēnitas nec ordo iudiciarius, nec ꝓbatio reqritur in delicto notorio. ſimiliter ēt reqritur ſentētia cōdēnatoria 45 in delicto notorio: ita ꝓbat tex. in. c. porro de diuortiis & ibi tenēt: ſed nō reqritur ferri in ſcriptis, nec cū alia iuris ſolēnitate Argu. tex. in aut. vt iudices ſine ꝗ quo ſuffragio, §. neceſsitatē colla. 2. & cām & nō ex ſcripto examināte. & ibi. g. or. in. c. fi. de ſentē. & reiu. lib. 6. in verbo illuſtriū. vbi enumerat plures caſus, in qbus valet ſentētia licèt nō ferat̄ in ſcriptis & tādē dicit, ꝙ qñ iudex ꝓcedit ſine ordine & figura iudicij nō reqritur, ꝙ ferat̄. ī ſcriptis & ibi ſequūtur ī. dd. & ī ter. ita tenet Io. An. in. c. ex parte el. 1. de verb. ſigni. 2. col. & neceſſario ſic debet intelligi. Inno. ibi qui

Probatio delicti notorij

Sententia condemnatoria in delicto notorio.

dicit ꝙ in delicto notorio non eſt neceſſaria ſentẽtia qa debet intelligi, cũ iuris ſolẽnitate bene tñ requiritur, ꝙ feratur ſententia diffinitiua, vt dicũt doc. vbi ſupra. & voluit ẽt idem innocẽ. in. c. ad noſtrã el. 3. de iureiu. in fi. Ab. in. c. veſtra de coha. cler. & mu. fi. col. nu. 18. i-

46 *Iudex ĩ crimine notorio non põt recuſari.* dẽ Abb. in. c. fi. d' cõfeſſis. 7. col. nu. 18. g. or. in c. euidentia de accuſa. Itẽ adde ꝙ in crimine notorio iudex nõ põt recuſari. tex. eſt no. in c. propoſuit de appella. ꝑ quẽ ita tenet ibi. g. or. finalis inno. Io. An. Specu. in tit. de noto. crimine. §. fi. 4. col. nu. 12. verſi. nã quędam.

Limita. Quod intellige, qñ pro tali delicto notorio eſſet pœna determinata à iure: quia tũc non poteſt iudex grauare partẽ: ſecus verò alias, q̃do pœna nõ eſſet determinata, ſed eſſet arbitraria: quia tũc poſſet recuſari, quia põt grauare partẽ. ita ſingu. determinat Archi. in. ca. qa ſu ſpecti. 3. q. 6. fi. col. tenet ẽt Ant. de Bu. in dic. c. ꝓpoſuit. Abb. ibi qui reputat eſſe notabile. 2. col. nu. 5. imola in. fi. Philip. Fran. 2. col. nu. 4. Hoſtien. & Io. An. in. c. cũ ſpeciali eo. tit. ex q̃. datur no. declaratio ad. l. 1. tit. de las recuſa. li. 3 ordi. Poſtremò etiam dico, ꝙ cõdẽnatus in de-

47 *Condemnatus in delicto notorio non põt appellare.* licto notorio non põt appellare, imò non obſtãte appellatione põt iudex ſententiã executioni mãdare, ita ꝓbat tex. no. in. c. cũ ſit Romana. §. fi. de appella. ibi niſi fortè manifeſt⁹ raptor vel fornicator exiſtat & per eũ ita tenet ibi. g. or. & tex. in. c. ꝑuenit. eo. tit. tex. in. c. cõſuluit el. 1. eo. tit. & ꝑ illa iura iſtã con. tenet gl. in. d. c. manifeſta in gl. 1. in medio & ibi Archi. & docto. g. in. c. vrã de coha. cle. & mu. in gl. magna in medio, & ibi Io. An. Cardi. antepe. col. 30. q. Inno. in. d. c. tua nos eo. tit. 2. col. & ibi Hoſtiẽ. Spe. in tit. de noto. crimi. §. fi. pe.

Limita. col. verſi. cũ talis nu. 15. Quod tñ intellige, qñ in ſentẽtia apparet, ꝙ iudex condẽnauit reũ, vt de crimine notorio: ſecus tñ eſt ſi ſimpliciter cõdẽnauit, vt quẽlibet criminoſum: nã tũc poterit reus cõdẽnatus appellare, & iudex tenetur appellatiõi deferre. ar. tex. in. c. romana §. ſi autẽ de appella. lib. 6. ꝑ quẽ ita tenet Sali. in. d. l. ea qdẽ ꝟſ. qa præter. fi. col. in. fi. vnũ tñ eſt, ꝙ ſi cõdẽnatus appellauit modo iudex expſſe de negauerit appellationẽ, modo taceat: põ iudex appellatiõis inhibere iudicẽ, à quo vt ſẽniam nõ exequat̃, licet ante inhibitionẽ, bñ poſſet iudex eã exeq, cum ſit caſus, in quo licitè poſſit appellationẽ denegare. iſte eſt caſus no. in iure in. c. romana. §. ſi autem poſt ſentẽtiã de appella. li. 6. & ibi. g. or. finalis Io. An. & doc. facit ẽt tex. in. c. nõ ſolũ eo. tit. qd' eſt bñ notãdũ in practica. ſed dubiũ eſt mihi

Dubium. not. ſi in iſto caſu vel ſimili, quo nõ ſit licita appellatio, pars appellauit, & iudex à quo de tulit appellationi & eã admiſit, ſi poſſit talem conceſſionẽ reuocare, & ſentẽtiã executioni 48 mandare de cuius veritate vide oĩa infra. Itẽ *Crimen notoriũ quale* adde, ꝙ idẽ eſt in delicto notorio facto cõmiſſo in pſentia iudicis ſedẽtis ꝓ tribunali: qa illud dicitur merè notoriũ, cũ ibi cõcurrat præſẽtia iudicis, & aliorũ: vnde tũc poterit iudex ꝓcedere ſine aliq̃ ſolẽnitate iuris, vt in ſuperiori notorio diximus. ita probãt iura ſuperius allegata & ibi doct. imò ꝙ magis eſt, hoc caſu nõ riqritur aliq̃ ꝓbatio, vel depoſitio teſtiũ, ꝓceſſus neq; alia ſolẽnitas. ſed ſtatim põt iudex delinquentẽ punire. ita ſingu. d'terminat gl. or. in. c. deus oĩpotẽs. §. qñ autẽ. 2. q. 1. in. gl. 1. cũ q̃ trãſeunt & in expſſo iſtã cõ. tenet Spe. in tit. de noto. crimi. §. fi. 4. col. ꝟſ. nã quędam nu. 12. tenet ẽt no. Ant. de Bu. in. d. c. vrã de coha. cle. & muli. pe. col. in. finalib⁹ ꝟb. Hoſti. in c. tua nos eo. tit. 2. col. poſt mediũ. ꝟſ. ſunt & q dicũt. Sali. no. in. d. l. ea quidẽ. C. de accu. ꝟſi. qa ꝓpter. 13. colum. fin. num. 9. verſi. tortium dubiũ eſt, confirmatur ẽt: qa aſpectus iudicis inducit ſibi euidentẽ ꝓbationẽ, quo ad deciſionẽ cãę. tex. eſt in. l. 2. in. fi. ff. de feriis tex. in l. ſi irruptione. §. ad officiũ. ff. finiũ regũ. text. in. l. minor. 25. an. adito pręſide. ff. de mi. quod dupliciter põt exẽplificari. Primo modo qñ quis cõmiſit delictũ in pręſentia iudicis, occidẽdo vel offendẽdo aliquẽ. Secũdo qñ in aliqua cã ciuili vel criminali quis delinquit corã iudice, vt ſi teſtis falſum teſtimoniũ dicat, vel pars falſos teſtes, vel probationes producat, vel notarius aliquid falſum ſubſcribat, vel aduocatus vel procurator aliquẽ dolũ cõmittãt qa ſtatim iudex eũ punire poterit ſine aliqua ſolẽnitate, ꝓceſſu, vel ꝓbatione, ẽt ſi nõ fuerit ſuę iuriſdictionis. text. eſt no. in. l. nullũ. C. de teſti. & ita diſponit. l. fi. tit. 16. 3. par. & ita põt ĩtelligi. l. 8. tit. 26. 4. fo. ll. tutius tñ erit ẽt in his caſibus, ꝙ iudex recipiat ꝓbationes ſuper tali delicto, ne aliqd ſibi poſſit imputari: & qa fortè reus fecit ad ſuã defenſionẽ, maximè cũ talis ꝓbatio breui tẽpore poterit fieri: vnde itã cõſulo, ꝙ fiat & ita videtur velle: & cõſulere Io. An. in addi. ad ſpe. in tit. de noto. crimi. 49 §. fi. nũ. 12. & g. in. d. l. fori. in. g. pe. Itẽ principaliter quæro an iudex in delictis poſſit ex officio ꝓcedere ꝑ viã inqſitionis, in q̃ ar. reſo. dico, ꝙ regulr̃ nõ põt iudex ex officio ꝓcedere vel inqrere ſup aliq̃ d'licto: niſi mediãte legitimo accuſ. text. eſt in. l. reſcrip. §. ſiqs accuſato rẽ. ff. de mune. & hono. cuius verba ſunt. Siqs *Iudex an poſſit ex officio procedere ꝑ viã inqſitionis.*

accuſa-

accuſatorē nō habet, ab honoribus prohiberi
nō debet, queadmodū non debet is, cuius ac-
cuſator deſtiterit.& ibi notat Bar.Albe.& alij
doctores antiq tex.in.l.fi.ff.de in ius vocan.&
ibi notat Albe.& tex.in.c.1.de accu.& ibi etiā
doct.cōfirmatur authoritate dñi & ſaluatoris
nři dicētis, mulier vbi ſunt qui te accuſant? qd'
tñ intellige, qñ iudex velit particulariter inq-
Nota. 1. rere cōtra aliquā certā & determinatā pſonā:
De inquiſi ſecus vero ſi velit generaliter inquirere de de-
tione parti lictis, vel de aliquo delicto in gñe & in hac gñali
culari. li inqſitione reperiat aliquē culpabilē: nā tūc
pōt ad inquiſitionē particularē & ſpecialē deſ
cēdere: & pbato delicto reū cōdēnare & puni
re.tex. eſt capitalis & expreſſus, qui ſic debet
intelligi in.l. cōgruit.ff. de officio præſidis.&
ibi tenet & notat Bar. Albe.Bal.& tex.in.l.4.
§.1.ff.ad.l.iu.pecu.tenet ēt & declarat Bar.in.l.
2.§.ſi publico.ff. de adulte.3.col. nu.5.& nu.9.
Bal.in.l.ea qdē.C.de accuſa.7.col. & ibi An.3.
col.& alii do.Anch.in.c. qliter & qñ el.2.de ac
cuſ.7.col.nu.38.Auguſtin⁹ in addi.An.de ma
le.in parte.hęc eſt qdā inqſitio.2.fol.4.co.vſ.ſi.
Nota.2. itē qñ iudex.Secūdo ēt pcedit inqſitio parti-
cularis cōtra certā & determinatā pſonā, qñ
pceſsit denūtiatio officialis publici adhoc de-
putati.tex.eſt in.l.ea qdē.C.de accu.& ibi no
tat gl. or.Cinus.Bal.tex.in.l.diuus Adrianus.
ff.de custo. reo.& ibi Bal. Albe.& p iſta iura:
ita tenet Bar. in.l.2.§.ſi publico.ff. de adulte.3.
col.nu.7.& adde, ꝙ qlibet iudex vel ciuitas, q
habeat merū iperiū, pōt creare tales officiales
publicos q denūciant maleficia, ita pbat tex.
in.l.1.§.fin.ff.de offi.præfec. vrbis.& ibi notat
Bar.& doc.antiq.tex.in.l.ea quidē.C de accu.
tex.in.l.ab accuſatione verſ. nūciatores.ff.ad
turpi.tex.in.l.2.C. de decu.lib.10.& p iſta iura
tenet Bar.in.l.diu⁹ Adrian⁹.ff.de custo.reo.&
ibi alij doct.ex q ſubinfertur, ꝙ iudex vel ciui
tas poterit in territorio ſuę iuriſdictionis crea
re & cōſtituere certū & determinatū fiſcalē,&
accuſatorē publicū, q accuſet & proſequatur
in iudicio maleficia, qñ nō eſt pars legitima, q
accuſet,& eodē modo poterit iudex illū cōſti
tuere in certa cā & delicto particulari, ſi nō ſit
cōſtitutus gñalis.& in terminis probat tex.in
l.2.C.de delato.lib.10.& ibi not.Bar.Platea &
alii doct. Tertio pcedit inqſitio particularis
Nota.3. qñ delictū eſt notoriū, vt ſi qs occidit hominē
vel aliud delictū fecit publice corā populo, vel
maiori parte ei⁹, vel in pręſentia iudicis ſedētis
pro tribunali, taliter ꝙ habeat facti euidētiā.
tex.eſt in.l.ea quidē.verſ.verū.C.d' accuſ.tex.
in.c.manifeſta.2.q.1.tex.in.c.de manifeſta ea.
cā &.q.tex.in.c.quę lotharius.§.in manifeſtis
ea.cau.&.q.tex.in.c.deus omnipotēs.§.qñ au
tē ea.cau.&.q.tex.in.c.tua nos de coha. cleri.
& mulie.tex.in.c.veſtra.eo.tit.& vtrobiq;.
Quarto procedit inquiſitio qñ in aliq cā ciui-
li, vel criminali quis delinquat corā iudice, vt Nota.4.
ſi teſtis falſum teſtimoniū dicat, vel pars falſos
teſtes producat vel tabellio falſitatē cōmittat,
vel aduocatus vel pcurator dolū vel fraudē, p
petret: qa tūc iudex pōt ex officio ſine accuſa
tore cōtra eū inquirere & punire text.eſt in.l.
nullū.C.de teſtibus text.in.l.pe.C.de probat.
tex.in.l.pe.C.q accu.nō po.tex.in.l.1.C.de ca
lū.& vtrobiq; cō.doc. & ita tenet Bart.in.d.l.
2.§.ſi publico.ff.de adult.4.col.nu.10.vſ.quar
ta regula eſt & ibi cō.dd. Quinto procedit in
quiſitio in delicto enormi & grauiſsimo puta Nota.5.
hęreſis, maieſtatis, falſę monetę, cōtra naturā
vel ſimili text. eſt in.l.manicheos.C. de hære.
text.in.l.apoſtatarū.C.de apoſtatis text.in.l.
nemo la.2.C.d' iudęis tex.in.l.1.C.de falſa mo
neta & vtrobiq; docto. tenet ēt Bar.in.d.l.2.§.
ſi publico.ff.de adulte.4.col.nu.11.verſ.quin-
ta regula eſt. Spec.in tit. de inquiſitione.§.qñ
autē.1.col. verſi.duodecimo Bal.in.l.ea quidē
C.de accuſa.7.col.in fi.& ibi alii docto.Sexto Nota.6.
pcedit inquiſitio, qñ delictū cōmittitur in ec
cleſia.cōtra eccleſiaſticas pſonas tex.eſt in.l.ſi
quis in hoc genus.C.de epiſ.& eccle.& ibi no
tat Cinus petrus Iaco.Bar.Albe.& tex.in.c.in
primis.§.ſi qs.2.q.1.tex.in.l.4.§.1.ff.ad.l. iu.pe
cu.& tenet Specul.in tit. de inquiſitione.§.qñ
autē.1.col.vſ.4. ſi qs.Bar.in.d.l.2.§.ſi publico. Nota.7.
ff.de adul.4.co.nu.11.ſeptimo pcedit inqſitio
ī delicto occulto pditorie cōmiſſo ita probat
tex.in.l.1.ad ſylla.& in.§.occiſorū eiuſdē.l.& te
net Spe.in ti.de inqſitione.§.qñ autē.Octauo Nota.8.
pcedit inqſitio, qñ delictū iā peruenit in notitiā
iudicis p accuſationē de eo formatā,& accuſa
tor deſtitit vel mortu⁹ eſt: qa tūc iudex pōt in
qrire & ex officio pcedere & punire tex.eſt ī
l.2.C.de abo.& ibi.g.or.& tex.in.pe.ff.de pu.
iu.& ibi Bar. tenet ēt ſpecu.in tit.de inqſitiōe.
§.1.vſ.ſecūdō ſi accuſator.Nono & finaliter di Nota.9.
co ꝙ licet nulla pcedēte fama vel indiciis non
poſsit iudex ex officio pcedere vel inqrere cō
aliq certā & particularē pſonā, vt in iurib⁹ pri
mis ſupra allegatis, qbus probať ꝙ in delictis
iudex nō pōt ſine accuſatore pcedere & neqs
ſine cauſa de aliquo delicto diffametur, & vt
ſumptus & expēſę litis euitētur pcedēte tñ fa Argum.1.
ma vel indiciis & pſumptionibus delicti, bene
pōt iudex in quolibet delicto pcedere ex offi
ſcio p viā inqſitionis cōtra qlibet pſonā parti-
cularem

Argum.1. cularē p ſequētia.Primo qa regulariter de q̄li-
bet delicto eſt pmiſſa accuſatio ergo & inqſi-
tio,cū eius loco ſuccedat &ſubrogetur arg.text.
in.l.pe.ff.de pu.iu.tex.in.l.2.C.de aboli.tex.in
l.diuus la.2.ff.de cuſto.reo.quē adhoc dicit ibi
Albe.alibi non reperiri text.in.l.1.C. de cuſto.
reorū text.in.c.q̄lr & q̄n el.2.v͛ſ.ad corrigēdos
de accuſ.text.in.ca.licet heli.de ſimonia.& ibi
doc. Secūdo quia in quolibet delictohabet lo
Argumē.2 cū generalis inqſitio,vt in.l.cōgruit.ff.de offi.
præ.cū ſimilib⁹:ſed illa nō fit niſi ad effectū de
ſcēdēdi ad particularē inqſitionē.ergo bene ſe
q̄tur,q indiſtinctè habet locū particularis inq
Argumē.3 ſitio pcedēte fama vel indiciis:Tertiò &ſimili-
ter facit tex.no. & expreſſus in autē.de colla-
toribus.§.iubemus &.fi.coll.9.vbi generice di
ſponitur,q iudex poſsit inqrere & punire de q̄-
libet delicto,&in expreſſo iſtā ſentē.& cōc.te
net Sali.in.l.ea quidē.C.de accu.3.col. nu.46.
& āte eū ibi Faber.in breuiario.4.col. & dicit
ibi Alb.q ita de cōſuetudine ſeruatur & certè
in nr̄o regno ita practicatur.tenet ēt Faber in.§.
1.inſti.de pub.iu.2.col.v͛ſ.ſatis pōt dici.Io.An.
in.c.felicis.de pœnis lib.6.in nouella.3.col.vbi
dicit,q hodie eſt generale, in oī delicto,vt iu-
dex poſsit inqrere & punire,tenet ēt gādinus:
in tract.male.fo.6.3.col. in.q.illa quomodo d'
maleficiis cognoſcatur vbi ēt dicit,q ita obſer
uāt iudices de cōſuetudine,qd' ſequor & extē
do,vt pcedat & habeat locū nedū in delictis
publicis ſed ēt in priuatis,vt eſt de mēte prędi
ctorum iuriū,& doctorū in locis vbi ſupra,ad
de tn̄ q ſi nō pcedenti fama,vel indiciis iudex
pcedat inqrere ex officio cōtra aliquē, ſaltim
tenebitur p̄dict⁹ iudex ad expēſas,q̄ poſſunt ab
eo peti tpe ſyndicatus.ita notabiliter Sali.in.d.l.
ea qdē.C.de accuſ.8.col.nu.66. Item quero ā
in inqſitione,q̄ iudex pcedit ex officio requi-
50 ritur ſolēnitas reqſita in accuſatione.ſ.ānus, mē
ſis,locus,& alię ſolēnitates q̄ ponūtur in.l.libe
llorū.ff.de accu.& breuiter dico q ſic : qa cū
inqſitio ſuccedat loco accuſationis.vt in.l.pe.
ff.de pu.iu.&in.l.cōgruit.ff.de offi.præſi.&in
l.diu⁹ la.2.ff. de cuſt. reo.ſeqtur q eadē ſolēni-
tas debet in ea interuenire,&in expreſſo ita te
net Iaco.But.in §.1. inſti.de actio.Bar.in.l.2.§.
ſi publico.ff.de adul.4. col.nu.12.Bal.in.l.ea q
dē.C.de accuſ.antepe. col. nu.58. & ibi Sali.5.
Argum. 1. col.nu.55.in ſcriptio tn̄ ad pœnā talionis nō re
qritur:qa pter officiū ceſſat oīs doloſa ſuſpi
cio,vt in.l.1.v͛ſic.fin.ff.de offi c.præfe.præto.
& in.l.fi.C.ad.l.iu.repe.ita pbat tex.in.d.l.ea
qdē.C.de accu.& ibi.g.or.& tenet Bar.in.d.l.
2.§.ſi publico.ff.de adult.4.col.nu.12.ſed certè

In inquiſitione quæ ſolemnitas requiritur.

q̄ ad me verior vr̄ opi. q nulla reqratur ſolēni
tas.p tex.cui nō pōt reſpōderi in.d.l.ea qdē.C
de accuſ.cuius verba ſunt,ea quidē q̄ p officiū
pſidibus denūciantur,& citra ſolēnia accuſatio-
nū poſſe ppendi incognitū nō eſt,cōfirmatur p
dicta rāe:qa procedit iudex ex neceſsitate of-
ficii & adde pro pfecta declaratione huius ar-
ticuli,q ppoſita inqſitione ex officio iudicis
ſi reſultauerit pbatio ſaltim ſūmaria,vel iudi
ciū,ſtatim incarcerabitur re⁹ &iudex recipiet
ab eo iuramentū,iuxta.l.4.tit.29.7.par.& da
bitur ei copia inqſitionis & p interlocutoriā
aſsignabit ei iudex terminū pbationis ſuo ar
bitrio , infra qd' pducere ēt iudex teſtes rece-
ptos in ſummaria informatione,vt citata, par
te ratificēt dicta ſua , & ēt poterit alios de no-
uo pducere , & termino probatorio trāſacto
fiet publicatio, & dabitur reo delinquēti co-
pia probationū,& depoſitionū,teſtiū,vt poſ-
ſit dicere & allegare quod velit cōtra pſonas
eorū,vel q̄libet ēt iuſtā defenſionē in ipſa cā,&
negotio principali, & cōcludetur in cā & poſtea
iudex pnūciabit ſentētiā difinitiuā abſoluēdo
ſi nulla reperiatur cōcludēs pbatio, vel cōdēnā
do ſi plenè ſit probatū,vel pronūciabit reū eſ-
ſe torquēdū ſi reperiatur ſemiplenè probatū,vel
aliqua indicia ſufficiētia, ſicut q̄n iudex pce-
deret p viā accuſationis,&in effectu iſtā practi
cā & doctrinā probat tex.in.c.qualiter & q̄n el
2.verſi.debet de accuſa.& ibi doct.tene ēt ſpe.
in tit.de inquiſitione.§. viſo igitur.3.col.verſi.
ſi autē.qd' certe reputo valde notabile & vtiliſ
ſimū in practica. Itē quæro ſi eo caſu quo,iu- 51
dex procedit ex officio p viā inquiſitionis re
periatur plenè probatū delictū poſsit & tenea
tur iudex imponere pœnā ordinariā delicti,&
breuiter & teneo & cōcludo, q ſic.ita probat
tex.formalis & expreſſus in.l.2.verſ.1.C.de a-
boli.cuius verba ſunt,ſed aduerſus nocētē reū
inquiſitione facta pœna cōpetēs ingeratur,&
ibi notat & cō.Ci.Albe.Sali.& pbat ēt tex.in
l.4.in.fi.C.de ſepul. vio.ibi vel ad officiū nun
ciauerit,q̄ pœna priſcę ſeueritati accedit &ibi
ēt docto.tex.in.l.4.verſ.mādatis.ff. ad.l. iuliā
peculatus ibi. & prout quiſq; deliquerit ani-
maduertēt.& illū adhoc notat Bald.in.d.l.ea
quidem.C.de accuſa.antepe. colum.num.57.
ſecus tamen eſt de iure canonico: quia delin-
quens mitius punitur,q̄n proceditur p viā in
qſitionis tex.eſt bn̄ notādus in.c. inqſitionis.
in.fin.de accuſa.&ibi notat Abbas.1.col.&.1.
notabili Feli.2.col.3. notabili.Abbas in.c.qua
liter &quando el.2.eo.tit.4.colū.num.20.An-
cha.ibi.2.col. Anania.2. col. Feli.1.col.2.nota.

Iudex quando teneatur imponere pœnam ordinariam.

Quod

Quod tamen limita & intellige, niſi delictum probetur per confeſsionem partis, vel niſi delictum ſit notorium: quia tūc etiam de iure canonico imponitur pœna ordinaria: ita Inno. in di. c. qualiter & quando el. 2. de accuſa. qđ ſequitur & reputat ſibi ſingulare Abb. 4. quē omnino vide.

52 Ciuitas vel vniuerſitas an poſſit delinquere & puniri.

Item quero an ciuitas, vel vniuerſitas poſsit delinquere & puniri & videtur ꝙ non. Primò quia ciuitas vel vniuerſitas eſt nomen iuris, & non habet animū, nec intellectū: ſed eſt vnum corpus & quædam perſona repreſentata per rectores & gubernatores. tex. eſt in. l. 1. §. quibus. ff. ꝙ cuiuſq; vniuer. no. tex. in. l. 2. eo. tit. tex. in. l. ſicut. §. fi. eo. tit. tex. in l. an vſuſfructus. ff. de fideiuſſo. ibi quia hæreditas defuncti vice fungitur, ſicuti municipiū & curia & ſocietas, & ibi notat Albe. tex. in. l. ſi quis in ſuo. §. fi. C. de inof. teſta. tex. in. c. nouit in prin. de his quæ fiunt à præla. ſine conſen. capit. ſed carens animo & intellectu, non poteſt delinquere nec puniri, vt in. l. 1. §. 1. ff. ſi qua. paupe. fe. dica. ibi nec enim dici pōt animal iniuriā feciſſe, qđ ſenſu careat. tex. in l. infans. ff. ad. l. cor. de ſica. tex. in. l. pe. §. fi. ff. ad. l. po. de pa. tex. in. l. 1. in fi. C. de fal. mone. text. ī l. diu⁹ marcus. ff. de offi. præſi. text. in. l. 5. §. igitur. ff. ad. l. aq. cōfirmatur, qa in delictis requiritur dolus, voluntas, & conſenſus delinquentis, vt in. l. in. l. cornelia. ff. ad. l. corne. de ſica. & in. l. 1. ff. de furtis cum ſimi. & talis dolus, vel conſenſus non pōt cadere in ipſa ciuitate, vel vniuerſitate, cū ſit perſona ficta vel præſentata. tex. in. l. 1. ff. de libertis vniuerſitatū ibi. mouet enim, ꝙ conſentire non poſſunt. tex. in. l. 2. §. deinde el. 2. de origine iuris tex. in. l. 1. §. fi. ff de aqui. poſſe. Secundo pro iſta ſen. & con. facit tex. in. l. ſed ſi ex dolo. §. 1. ff. de dolo. vbi dicit tex. ꝙ contra ciuitatē, vel vniuerſitatē non datur actio de dolo: quia dolū vel delictū nō pōt cōmittere cuius verba ſunt, ſed an in municipes de dolo detur actio, dubitatur & puto ex ſuo quidem dolo actionē nō poſſe dari, qđ enim municipes dolo facere poſſūt. & ibi not. g. or. & Bar.

[Margin: Animal in iniuriam non dicitur facere. — 1. Ratio cōcl. — 2. Ratio.]

Ciuitas improprie delinque re dicitur.

Sed in hoc articulo dico, ꝙ ciuitas vel vniuerſitas non pōt delinquere vere, & ꝓprie: quia delictū requirit, verā & propria perſonā, ſed bene pōt delinquere ſaltim impropriè & ficte per rectores & gubernatores ei⁹ & poterit ex tali delicto puniri. & in expreſſo iſtā ſent. comprobat text. ſingul. in. l. metum la. 3. §. animaduertēdū, ff. qđ met⁹ cauſa vbi dicit, ꝙ ciuitas, vel vniuerſitas pōt inferre alteri metum & violentiā, & tenetur ex illo delicto, cuius verba ſunt, & ideo ſiue ſingularis, ſiue perſona ea, quæ metum intulit, vel populus, vel curia, vel collegiū, vel corp⁹, huic edicto locus erit, & ibi notat & cōm. Odof. Albe. Bal. & Ang.

Argum 1.

Secūdo facit tex. in. l. aliud. §. refertur. ff. de regu. iu. & ibi tenet gl. or. Bar. & dd. Tertio generaliter facit: quia indifferēter & indiſtinctè factū ab ipſo conſilio & rectoribus ciuitatis, vel à maiori parte, cenſetur factū à tota ciuitate, vt in. l. quòd maior. ff. ad municipales & in. l. nulli. ff. quòd cuiuſq; vniuerſitatis nomine. & probant iura ſuperius allegata & in terminis ita dicit glo. or. in rubr. C. quæ ſit lōga conſue. quam dixit vnicam Ang. in propoſito in dict. §. animaduertendum: ſed certè expreſsè probant iura per me ſuperius allegata. Quartò facit tex. no. in ca. 1. §. ſiquis verò auſu temerario & in. §. iniuria de pace tenenda & iuramento firmanda. vbi dicit, ꝙ ciuitas, vel opidū pōt delinquere rumpendo pacem, & punitur tam ciuiliter quā criminaliter. Quintò facit tex. in aut. caſſa & irrita. C. de ſacro. eccl. tex. in autē. itē nulla cōmunitas. C. de epiſ. & cle. vbi ciuitas, vel vniuerſitas aliquid ſtatuēs cōtra libertatē eccleſiæ, vel eccleſiaſticarū perſonarū debet puniri.

[Margin: Argumē. 2 — Argumē. 3 — Argum. 4 — Argum. 5]

Quod tn̄ intellige, quando deliberato ꝓpoſito & cōmunicato cōſilio ciuitas vel vniuerſitas fecerit, vel iuſsit fieri: qa tūc videtur feciſſe & deliquiſſe tanq̄ vniuerſitas: ſecus verò aliàs: quia tunc non videtur facere, vel delīquere vniuerſitas, ſed ſingulares ꝑſonæ. vnde ſi oēs homines alicuius ciuitatis, vel opidi vel minor pars eius eximprouiſo, & non deliberato propoſito irruerūt, & occiderūt aliquē vel aliud delictū cōmiſerūt, nō dicitur vniuerſitas deliquiſſe: ſed ſingulares & particulares perſonæ, ita probat text. ſingul. in. l. ſemp. §. in ſepulchro. ff. ꝙ vi, aut clā. quē ibi dicit ſing. & non alibi Bart. & Ang. de peru. illū ēt tex. reputat ſingu. & vnicū Pau. de Caſt. in. l. ſi quis id quod. ff. de iuriſ. om. iu. fin. col. nu. 14. facit etiā bonus tex. & ibi doc. in, l. 2. C. de prædiis decurionū lib. 10. Et ita voluit glo. or. in. d. l. ſed & ſi. §. 1. ff. de dolo. gl. in. l. ſicut. §. 1. ff. ꝙ cuiuſq; vniuer. no. & ibi notabiliter Pa. de Caſt. gl. Bar. & dd. in. l. aliud. §. refertur. ff. de reg. iu. & in effectu iſtā doctrinā & reſolutionē ponit magiſtraliter Bar. in. l. aut facta. § fi. ff. de pœnis. 1. col. nu. 2. Odo. Albe. Bal. Ang. & alij doct. in. d. l. metū la. 3. §. animaduertēdū ff. quod metus cā. Spe. in tit. de accuſato. in. fi. verſ. qđ ſi vniuerſitas An. de Pe. in. l. 2. C. ꝙ accuſa. nō po. Gādinus in tract. male. in ti. de homicidiariis, verſ. itē pone. fo. 35. Inn. in. c. grauē d' ſen. excō. Car. ꝙ bene loquit in. c. dilect⁹ el. 2. de ſimo

ſimonia.2.colum.6.& ibi Abb. Panor.3.colū. nu.20. Ancha.2.col.nu.9.Ioan.de Ana.4.col. & ibi alij docto. Cardi.Imo.in cle.1. de pœnis Oldra.in conſ.ſu.cōſi.65.fi.col.Ang. de peru.
53 con.246.Iaſo.vbi valde cōmendat in.l.ciuitas ff.ſi cert.peta.1.col.Dubium tamen eſt qualiter ciuitas vel vniuerſitas puniatur & breuiter & reſolutiuè dico q̄ In delictis, in quibus tantū venit imponēda pœna pecuniaria,illa bene cadit in ciuitatē,vel vniuerſitatem:& fiet ſolutio de bonis eius, & ſi non habeat bona ſufficientia, cogetur imponere collectā,vt in l.1.§.fin.ff.quod cuiuſq; vniuerſitatis nomine & ibi tenet gl.or.tenet etiā & declarat Bart.in l.4.§.actor. ff. de reiudicata & ibi cōmuniter moderni: in delictis verò,in quibus venit imponenda pœna corporalis, videtur,q̄ nō poſſit puniri:cū ciuitas vel vniuerſitas ſit perſona ficta, & repreſentata intellectualis & inſenſibilis,vt ſupra dixi & fundaui:ergo nullo modo ſit capax pœnæ ſenſitiuæ, nec poteſt dici, q̄ puniātur oēs perſonę & ciues prædictę ciuitatis,vel vniuerſitatis:quia ſcd'm hoc punirentur infantes minores,mulieres & maiores inculpabiles:quod eſſet iniquū.

Ciuitas delinquēs qualiter puniatur.

Argumen.

Sed reſolutiuè dico,q̄ ſi delictū eſt grauiſsimū,& enorme ꝑpter quod vnus pōt puniri pro alio vt filius ꝑ patre,vt in crimine læſæ maieſtatis diuinæ vel humanæ vt in.c. ſtatutum de hæreticis in 6.& in.c. felicis de pœnis eodem libro & in.l. quiſquis.§.filii.C. ad legē iuliā maieſtatis.tūc iſto caſu bene pōt ciuitas vel vniuerſitas criminaliter & capitaliter puniri,ipſam diruendo & aratro ſubuertendo,ſicut cōtigit in Cartagine,quę paſſa eſt aratrum:quia illa reputatur pœna mortis ciuilis.Singulares tamē perſonæ non debent puniri : quia non deliquerunt, ita probat text.capitalis & expreſſus in l.l.ſi vſusfructus ciuitati.ff.quibus modis vſuſfructus amittatur cuius verba ſunt.ſi vſuſfructus ciuitati legetur,& aratrum in ea inducatur,ciuitas eſſe deſinit,vt paſſa eſt Cartago: ideoq; quaſi morte deſinit habere vſumfructū & ibi notat & cōmē. Bar. & Albe.& licet tūc nō culpabiles careāt ciuitate,nō eſt incōueniens,cū ſit tale delictū:in quo vnus pōt puniri pro alio, in priuatione bonorū habitationis, & famæ.

Reſolutio.

Si vero nō ſit tale delictū grauiſsimū & enorme : ſed delictū ſimplex & cōmune,vt homicidiū, violentia,vel quodlibet aliud ſimile delictū: tūc quia pœna mortis vel alia pęna corporalis,quæ ex tali delicto veniret imponenda,nō pōt cadere in ciuitatē vel vniuerſitatē:quia non eſt perſona vera propria & animata:tūc illa pæna mortis vel corporalis alterabitur & commutabitur in aliā arbitrariā:q̄a in iure nr̄o ex cauſa bene pōt iudex pœnā alterare, & in aliā cōmutare : vt in.l.quid ergo. §.pœna grauior.ff. de his qui notant.infa.& in.l.hos accuſare.§. omnibus.ff.de accuſat.& ad hoc reputat mirabilē ibi Bar.& cōm.cęteri doctores not.ēt Ang. de male.in parte quas ſi nō ſoluerit infra decē dies,amputetur ſibi manus dextra & iſto caſu non diruetur nec ſubuertetur aratro,ne puniantur innocētes:cum delictū nō ſit tale, propter qd' alteri inferatur pœna & in expreſſo:ita tenet & declarat Bar. in.d.l.aut facta.§.fi.ff.d'pœnis in locis per me ſupra allegatis:

Pœna mortis vel alia corporalis alteratur in aliam ſi cadit in ciuitatē.

Iuxta qd' tn̄ ſe offert pulchrū 54
& neceſſariū dubiū, ſi in prædictis caſib' modo delictū ſit grauiſsimum & enorme,modo ſimplex & cōmune,ſi vltra hoc q̄ ipſa ciuitas vel vniuerſitas puniatur modis prædictis,ſi d'beant ēt puniri ipſæ ſingulares & particulares pſonæ,quæ vere & realiter illud delictū cōmiſerunt & videtur q̄ non: q̄a pro eodē delicto nō debet quis duplici pœna puniri,vt in.l ſenatus cū materia.ff. de accuſa. Sed teneo cōtrariū:imò q̄ ipſa ciuitas & vniuerſitas puniatur tanquam mandans, & ſingulares & particulares perſonæ, tanquam mādatariæ:nec vnius pęna releuat alios.arg.tex.in.l.non ideo minus.C.de accuſa.& in.l.non ſolū.§.ſi mandato.ff.de iniuriis & in.l.1.§. incidit.ff.ad Turpi.& in.l.hæc verba.ff.de adult.& in expreſſo iſto fundamento & ratione iſtam ſent. & cōclu.tenet Pau.de Caſt. in.l.ſicut.§.colū.ff.qd' cuius vniuer. nomi.Cinus in.l.ſiquis in tantā C.vnde vi.pe. col.& ibi Iaco.3.col.Ioā.Mona. in.c. fęlicis de pœnis in.6.3.col.& ibi Io. And. fi.col.Cardi.notabiliter in.c.dilectus el.2.de ſimonia.fi.col.& ibi Abb.fi.col.&.q. Io.de Ana.antepe.col.4.q.Bar.qui non allegatur in.l. aut facta.§.fi.ff.de pœnis.fi.col.nu.12.Ex quo infertur,q̄ eadē raōe & à fortiori debēt puniri ipſi rectores & gubernatores,qui conſilium & mandatū dederunt,& ita eſt de mente omniū in locis vbi ſupra. & ita nr̄is tēporibus fuit viſum & practicatū, qn̄ aliquæ ciuitates huius regni fuerūt rebelles contra principē & imperatorē nr̄um:nā licet cōmuni cōſilio deliquerunt:tn̄ etiā fuerūt punitæ perſonæ particulares & ſingulares:quæ vere & realiter cōmiſerunt delictū & ſimiliter ipſi rectores & gubernatores culpabiles. 55

Si puniatur ciuitas an ēt puniantur ſingulares perſonæ.

Item quęro an minor poſſit delinquere & puniri, pro cuius perfecta intelligentia & declaratione ante reſolutionem huius articuli generaliter quæro,an & quādo minor

Quæſtio prīcipalis.

minor poſſit facere omnes alios actus, & in q̄ ætate ſit capax eorum: & breuiter & reſolutiue, dico ꝙ in primis minor viginti & quinq; annorũ maior tñ.14. & mulier maior.12. pōt teſtari & codicillari. tex. eſt in.l. qua ætate.ff. de teſta. & dixi ſuo loco in propria materia. Itē ēt minor in prædicta ætate pōt contrahere: tñ ſi ſit læſus pōt reſtitui, vt ēt dixi in ꝓpria materia cōtractuũ. Itē minor non pōt eſſe iniudicio ante.25. ãnũ ſine autoritate curatoris. text. eſt cũ materia in.l. clarũ. C. de auto. præſtã. itē minor.25. annorũ maior tñ.14. maſculus & fœmina maior.12. pōt cōtrahere matrimonium text. eſt in.l. minorē.ff. de ritu. nuptiarũ text. in.c.1. & in.c. cōtinebatur & .c. de illis & quaſi ꝑ totũ de d'ſponſa. impu. itē talis minor.25. annorũ maior tñ.14. pōt eſſe iudex text. eſt in.l. quidã conſulebãt.ff. de re iudi. quod intellige, qñ eſt per electionē: ſecus ſi ꝑ ſucceſsionē, vt filius regis vel alterius dñi: quia iuriſdictio debet exerceri per curatorē. tex. eſt in.c. grãdi d' ſupplē. negli. prę̄l. Itē minor.25. annorũ maior tñ.17. pōt eſſe aduocatus tex. eſt in.l.1.§. pueritiã.ff. de poſtulã. & ibi cō. ſcribētes. Itē minor 25. anno. maior tñ.17. pōt eſſe doctor. arg. tex. in.d.l.1.§. pueritiã.ff. de poſtu. & ibi tenet Bar. Itē minor.25. anno. maior tñ.14. pōt eſſe tabellio. vel notarius. ita probat tex. in.l. impuberē ff. ad.l. corne. de fal. & ibi tenet expreſſe Bart. & alii. dd. decurio. tñ nō pōt eſſe minor.25. an. tex. eſt in.l. ſpurii.§.1.ff. de decurio. & ibi tenet Bart. neq; obſtat ꝙ talis minor pō eſſe iudex, ſi habeat decimũ octauum annũ, vt ſupra dictũ eſt: quia decurio. vltra vocē, quã prębet in conſilio habet curã & adminiſtrationē bonorũ ciuitatis, quæ non cōpetit minoribus etiã in ſuis propriis bonis, vt in.l.1. & per to.ff. de mino. itē minor viginti & quinq; annorũ maior tñ.20. pōt eſſe arbiter. tex. eſt in.l. cum lege ff. de arbi. nec obſtat ꝙ arbitria ſunt redacta ad inſtar iudiciorũ & tñ pōt eſſe iudex poſt. 18. ann. vt ſupra dictũ eſt: quia iudex eligitur à rege vel principe: arbiter verò à priuatis perſonis. Itē à ſententia iudicis habet locũ appellatio: à ſententia verò arbitri non. ita glo. ord. in.c. cũ vecíſimũ de offi. deleg. Alex. & moder. in.l. quidã conſulebãt de re iudi. aduertēdũ tñ ꝙ licet quis nō poſsit eſſe iudex: niſi poſt decē & octo annos: tñ illud eſt verũ & procedit, q̄do eſt iudex per electionē: ſecus tñ eſt, ſi ſit iudex per ſucceſsionē: quia tunc bene habet & acquirit totã & vniuerſalē iuriſdictionē, vt ſucceſſor in regno, ducatu, comitatu, vel alio titulo & dignitate, & tunc executio ſententiæ,

Nota.1.

Nota.2.

Nota.3.

Nota.4.

Nota.5.

Nota.6.

Nota.7.

Nota.8.

Nota.9.

& iuſtitiæ fit nomine eius. ex quibus ſe offert 56 alta & ſubtilis difficultas, an rex, vel princeps dux, comes, vel marchio, vel alius dñs tēporalis teneatur de iure & conſcientia præciſè & inuitus recipere tutorē vel curatorē. Et indubitanter tenet ꝙ ſi ſit minor pubertate, & ſic minor quatuordecim annorũ, & pręciſe & neceſſario tenetur recipere tutorem quia in illa ætate nullum actum per ſe gerere poſsit: ergo à fortiori nec iuriſdictionem exercere, vt in.l. 1. & per totũ.ff. de tutelis & in.l.3. & per totũ.ff. de legi. tute. confirmatur ēt ratione: q̄a in tali minore eſt defectus naturalis, qui nō pōt ſuppleri: niſi per legitimũ tutorē. vt in.§. fi. inſti. de Atiliano tutore, tex. in.§.1. & per totum inſti. quibus modis tutela finitur. tex. in.l. nec nõ.ff. de tute. & ratio. diſtra. tex. melior de iure in.l. cum prætor.ff. de iudi. & vtrobiq; cōmun. doct. maius tamen & principale dubiũ eſt, an adultus maior.14. annorum, qui eſt ſucceſſor vniuerſalis iuriſdictionis in regno, ducatu, comitatu, vel alio titulo tēporali, teneatur recipere curatorē: & videtur ꝙ nō, ſed poſſit ſolus ſine eo regere & gubernare. arg. text. in.l. qui hãbet.§.1.ff. de tutelis & in.§. inuiti inſti. de cura. vbi habetur: ꝙ adoleſcētes poſt pubertatē quatuordecim annorũ non tenentur inuiti recipere curatores, & ibi tenet communis opi. doct. ergo ſi hoc eſt in priuata perſona à fortiori erit in principe, vel alio domino temporali, confirmatur ēt: quia qñ quis eſt capax alicuius iuris, officii, vel dignitatis, in conſequētiã efficitur habilis, & idoneus ad omnia ſibi cōnexa & acceſſoria, & per cōſequēs pōt illud exercere, & adminiſtrare tã in iudicio, q̄ extra argu. text. in.c. cũ deuotiſsimã.12.q.2. & in.c. dilecti de arbitris vbi habetur ꝙ fœmina q̄ alias nō pōt eſſe iudex, vt in.l. feminæ de regulis iuris. pōt eſſe iudex & iuriſdictionē exercere ratione dignitatis, & ſucceſsionis. Rurſus ēt cōfirmatur, q̄a talis rex vel princeps, vel dñs tēporalis ꝓpter multos peritiſsimos literatos & ſapiētes viros ſibi aſsiſtētes præſumitur nō errare. Poſtremò ēt cōfirmatur: quia ſalomō licet erat iuuenis fuit creatus, & electus à deo & dño nr̄o in regē: vt habetur paralipomenō 12. cap. & eccleſiaſti.14. Sed his nō obſtãtibus cōtrariũ eſt tenēdũ, imo ꝙ rex vel prĩceps, vel alius dñs tēporalis minor viginti & quinq; ãnis ſucceſſor in maioratu, vel dignitate, teneať recipere curatorē, licet alia priuata pſona q̄ ſit minor nō teneať recipere. primo q̄a in illa ętate cēſetur eſſe defectus naturalis qui non poteſt ſuppleri.

Rex minor anteneatur inuitus recipere tutorē

Dubium notabile.

Confirma.1

Fœmina q̄do poſſit eſſe iudex.

Confirma.2

Confirma.3

Argum 1.

Secundo

Argum. 2 Secundo & principaliter, quia decurio deputatus ad regendam & gubernandam rem publicam debet eſſe maior viginti & quinq; annorũ vt in.l.ſpuriis.§.1.ff de decurionibus ergo à fortiori rex princeps, vel alius dominus, qui eſt poſitus ad gubernationem totius regni teneatur illũ recipere argu. text.in.l.ad rem publicã.ff.de mune.& hono. *Argum. 3* Tertio, quia minor viginti quinq; annorũ non habet legitimã perſonã ſtandi in iudicio, vt in.l.clarum. C. de auto. præſ. ergo à fortiori non poterit præſidere in iudicio ad aliũ iudicãdũ & in expreſſo iſtã ſen.& cõ. tenet Old.in cõſ.52.Ioan. And.in addi.ad ſpe.in rub.de tutore.Bar.in.l. quidã conſulebãt.ff. de re iudi.fi.col. Albe.in rub.C.qñ tuto.vel cura.eſſe deſi.Ia. An.in ru. de delictis puerorũ.Alexã.& Iaſo.in.l.fi.C.de teſta.mili.Ana. in rub.de delictis puerorum. Ant.Curſ.in tractat. de poteſtate regia.3.par. 18.q.fo.94.2.vol.domi.& Anch.in.c. grãdi de ſupplẽ.negli. præla.lib.6. nec obſtat ꝙ iudex poſſit exercere iuriſdictionẽ in.18.ãno.vt ĩ allegata.l. quidã cõſulebant.ff. d'reiu.quia non eſt vniuerſalis gubernatio nec facultas adminiſtrãdi & alienãdi bona, ſed iuxta hoc eſt nouus & ſingularis articulus ꝑ quẽ debeat dari talis curator & videtur quod debeat dari per cõſiliũ regale, qđ totũ regno & gubernationi præeſt, argu.tex.in.l.hereditas la.1.ff.d' acqui.re.do. tex.in.l. hæres & hæreditas.ff.de vſuc.cũ ſimilib⁹.ſecũdo & principalr pòt dici ꝙ populi & eorũ procuratores cõgregati, qui repreſentant totũ regnũ, poſſint dare curatorẽ: quia anteꝗ regna eſſent cõdita populi habebãt iuriſdictionẽ & poſtea trãſtulerũt in reges. vnde cũ hoc caſu deficiat rex propter minorẽ ætatẽ, populi prouideãt de curatore. vel aliter &.3. dicamus ꝙ hoc caſu ſũmus põtifex prouideat principi minori de curatore cũ repręſentet in terris deũ & dñm nr̃um, ꝗ eſt dominus vniuerſalis in mundo & in terminis ita
57 tenet Io.imo.ĩ.c.grãdi de ſupplẽ.negl.pre.quẽ ego ſequor ꝑ fundamẽta & rationes eius. Quibus ſic viſis & examinatis redeũdo ad propoſitã quæſtionẽ, an minor poſſit delinquere & puniri, magiſtraliter & reſolutiue dico, ꝙ minor, ꝗ eſt infans vſq; ad ſeptẽ annos, nõ poteſt delinquere nec punitur ex delicto: ꝗa nõ habet animũ, intellectũ, nec iudiciũ rationis, vt poſſit ei dolus vel culpa imputari.tex.eſt capitalis & expreſſus in.l.infans.ff.ad.l.Corne. de ſica. cuius verba ſunt.infans vel furioſus, ſi hominẽ occiderit lege Cornelia nõ tenetr̃, cũ alterũ innocẽtia cõſilii tuetr̃, alterũ facti in feli

Minor an poſſit puniri ex delicto.

citas excuſat.& ibi notat.g.or.tex.in.l.impuberẽ.ff. de furtis tex.in.l.5.verſ. ſed & ſi infans ff.ad.l.aq.tex.in.l.1.verſ.impuberes.C.de falſa moneta vbi ponitur ratio: ꝗa talis ętas quod videt ignorat.tex.in.l.ſi ꝗs in ſuo.§.fi.C. de in offi.teſta.tex.in.c.illud relatũ.15.q.1.tex.in.c.1 &.2.de delictis puerorũ tex.in cle.1.de homicidio & vtrobiq; doct. & idẽ eſt ſi talis minor ſit proximus infantiæ.Ita probat tex.in.§.pupillus verſi.1.inſtit.de inuti.ſtipu. cuius verba ſunt, Nã infans, & ꝗ infantię proximus eſt, nõ multũ à furioſo diſtat: quia huiuſmodi ętatis pupilli nullũ habẽt intellectũ, & dicitur proximus infantiæ à ſeptẽ annis aſq; ad decẽ, & dimidiũ: nã ſi infantia durat vſq; ad ſeptẽ annos, vt in.l.ſi infãti.C.de iure delibe.& ibi notat Bar.& cõ.opi.& tenet.g.or.quæ enumerat ætates in proœmio ſexti in verbo perfecta & in l.1.§.pueritiã.ff.de poſtulando, & pubertas dicitur in decimoquarto ãno.ergo illud mediũ tẽpus diuiditur, & ſic vſq; ad decẽ annos & dimidiũ dicetr̃ proximus infantiæ, & poſt decẽ annos & dimidiũ vſq; ad quatuor decim, dicetur proximus pubertati: & hoc in maſculo, femina verò dicitur proxima infantię vſq; ad nouẽ annos & dimidiũ: poſtea verò vſq; ad duodecim dicetur proxima pubertati: & in expreſſo ita tenet gl.ord.in.l.pupillũ.ff.de regu.iu.gl.in.l.1.ff.de noua.gl. in.§.in ſumma inſti.de obliga.quæ ex delict.naſ.gl. in.§.pupillus inſti.de inuti.ſtipu. & & iſtam ſentent. & cõclu. tenet Bart.in.l.1.ff.de noua.2 col.nu. 6.& ibi Pau.de Caſt.& Ioan.de Imo.Bald.tñ in.l.excipiũtur.ff.ad Sylla.poſt Guillel.tenet ꝙ in delictis ille dicatur proximus pubertati, qui parũ diſtat à pubertate, & dicitur parum diſtare per dimidiũ annũ arg.text.in.l.3.§.pe. ff.de libe.exhibẽ.qui tex.parũ probat ſed melius facit tex.in.l.non tantũ.ff.de excuſa.tuto & illud dictũ Bal. ſequitur & reputat ſingulare Iaſo.in autẽ.ſacramẽta puberũ.C.ſi aduer.vẽdi.4.col.& ante eos tenet gl.innocẽ. Hoſti.& alii doct. in.c. cõtinebatr̃ de deſpõ.impu.Sali. tñ in.l.impunitas.C.de pœnis.1.colũ.fuit in.3. opinione.ſ.ꝙ relinquatur iudicis arbitrio tã quã à iure nõ deciſum arg,tex.ĩ.l.1.§.1.ff.de iure delibe. ſed ſuperior prima opinio eſt vera, communis, & tenenda in iudicãdo & cõſulendo, quæ fuit bene confirmata de iure pro qua eſt hodie in nr̃o regno. l.9. tit.1.7.part. &.l.15. tit.1.1.par.melior & expreſsior in.l.6.titu.5.6. par.& in.l.4.tit.fi.6.par.&.l.8.tit.31.7.par.&.l 3.tit.8.7.par.& in tm̃ eſt verũ, ꝙ talis minor infans vel proximus infantiæ nõ tenetur ex delicto,

Proximus infantiæ qs dicatur.

Proximus pubertati quis.

licto,vt procedat etiam ſi ſit doli capax gl.in.l. impuberē.ff.de furtis Similis tñ gl.in.l.impunitas.C.de pœnis & in.l.qui iuraſſe.ff.de iu.iu.vbi dicit,ꝙ infans iuris fictiōe nihil præſumitꝛ cōtra quē nō admittitꝛ ꝓbatio in contrariū & iſtā ſent.& cōcl.tenet Augu.in addi.ad An.de male. in parte ſciēter doloſe fo.48. verſ.quid de infante vbi dicitꝙ ex hoc in cōtingentia facti eripuit quēdam puerū ferrariæ, qui occiderat alium, & apertè probāt.ll.par. ſupra allegatæ,& licet reperiamus in ſacra ſcriptura infantē quinq; annorū propter eius aſsiduā blaſphemiam fuiſſe raptum de manibus patris, vt dicit beatus Gregorius in.4.lib. dialogi.19.c.& refert Hoſt. in..c.1.de delict. puerorū & Lucas de pēna.in.l. oēs.C.de dela.lib.10.3.col.tñ illud miraculoſe& iudicio dei fuit factum & contigit & ea quæ nutu dei agūtur, nō ſunt ſub aliqua lege vt in c.duæ.19.q.2. Minor verò q iā eſt pubes vel pro-
58 ximus pubertati bene pōt delinquere,& tenetur ex delicto.tex. eſt in.l pupillū.ff.de reg.iu. cuius verba ſunt pupillū q proximus pubertati ſit,capacē eſſe furandi & iniuriæ faciēdæ tex. melior de iure in.§.in ſumma inſti.de obli.q̄ ex delict.naſ.& idē diſponit lex.9.ti.1.7.par.&.l.15 tit.1.1.par.& lex.6.tit.5.6.par.cuius ratio eſt:qa eo ipſo ꝙ talis minor eſt pubes, vel proximus pubertati præſumitur doli capax,& habere ſenſum & intellectum ad delinquendū.ita probāt ꝑdicta iura præcipuè tex.in.d. §.in ſumma ibi ſi proximus pubertati ſit, & ob id intelligat ſe delinquere & ibi notat Ange.de Are.& alii.dd. Cōfirmatur ēt: qa delictū eſt prohibitū de iure diuino & naturali, in quo nō eſt tolerabilis ignorātia:qa ex ipſo inſtinctu naturæ cuilibet conſtat nō lædere alterum, &quod ſibi non vult alteri non facere.ita probat.tex.in.l.1.ff.de fur. tex. in.l.venia.C.de in ius vocā.& ibi Pau. de Caſ.& alii doct.tex.in.l.ſi adulteriū cū inceſta.§.ſtuprū.ff.de adul.tex.in.l.probrum.ff.de verb.ſig.tex.in.l. ſi qs id quod.ff.de iuriſ.oī.iu. & habetur exodi.20.ca. vnde cū talis minor in illa ætate reputetur capax iuris nr̄alis meritò tenetur & punitur ex delicto,& non pōt excuſari. Ex q̄ ratiōe inferꝛ,ꝙ talis minor non pōt reſtitui aduerſus delictū cōmiſſum& pœnā eius tex. eſt in.l.ſi ex cauſa.§. nūc videndū.ff.de mino.tex.in.l. auxiliū.§.in delictis eo.tit.tex.in.l. 1.C.ſi aduerſus delictū cuius verba ſunt,in criminibus quidem ætatis ſuffragio minores non iuuātur: & enim malorū mores infirmitas animi non excuſat.

Malorū mores animi infirmitas nō excuſat.

59 Itē adde,ꝙ ſuperior conc.&doctrina, q̄ habet, ꝙ minor pubes vel proximus pubertati tenetur ex delicto,debet intelligi,qñ delictū conſiſtit in faciendo:ſecus tñ eſt ſi conſiſtat in omittēdo vel negligēdo:qa tūc non punitur.tex.eſt in.l.2.C.ſi aduerſus delictū vbi licet mater, quæ nō petit tutorē filiis ſuis priuetur ab eorū ſucceſsione: tñ ſi eſt minor viginti quinq; annorū,nō priuatur:&adhoc notat ibi Azo.in ſumma & cō. doc.tex.in.l.minoribus. C.de his qbus vt indignis.vbi habetur,ꝙ hęres minor.25. annorū. qui non vindicauit necē defūcti,nō priuatur hæreditate& adhoc notat ibi Pau.de Caſt.tex.in.l.1.§.impubes.ff.ad ſylla.& ibi Bar. & doc.antiq tex.in.l.3.§.2.eo.tit.tex.in l.excipiuntur.eo.ti.tex.in autē. ſi captiui.C.de epiſ.& cle.tex.in.l.1.verſ.impuberes.C.de falſa moneta & ibi Cinus Sali.tenet ēt Anania &canoniſte in.c.1. de delictis puero

minor etpubes quando non tenetur ex delicto. Conclusio.1.

Similiꝛ minor impubes ēt proximus pubertati non tenetur ex delicto carnis.ſ.adulterio, ſtupro & ſimili: qa excuſatur ex defectu & impotentia naturali cū cēſeatur incapax illius delicti propter ætatē tex.eſt ſingularis in.l.ſi minor.ff. de adulteriis & ibi gl.or.Iaco.de Ra.Albe.&Ang.tex. in.c.1.de delictis puerorū &idē diſponit.l.9.tit. 1.7.par.l.&.15.tit.1.1.par.ex quibus infertur,ꝙ ſi ante pubertatē quis eſſet viri potens,tenereꝛ & in expreſſo ita tenēt docto.in.d.l. ſi minor.ff. de adulte.& facit tex. in.c.à nobis & in.c.de illis el.2.&.c.fi. de ſpon. impu. vbi habetur ꝙ licet inter impuberes nō cōſiſtat matrimoniū:tñ ſi malitia ſuppleat ętatē, quo ad copulā, bene valet & tenet matrimoniū.confirmatur qa in hoc delicto carnis aliqñ malitia ſupplet ætatē, & ita refert Gregori⁹ in dialogo ꝙ quidā puer nouē annorū nutricē ſuā grauidauit. refert ēt gl.in.c.1.20.q.1.

Conclusio,2

Malitia ſupplet ætatem in delicto carnis, Gregorius.

60 ſed aduertendū ꝙ in hoc ſubtili & neceſſario articulo ego teneo contrariū, imò ꝙ indiſtinctè in delicto carnis nullo modo teneatur impubes licet ſit viri potens,&malitia ſuppleat ætatē per iura ſupradicta,quę generice & in diſtincte loquuntur ꝙ talis minor non teneatur. Item ēt ex eo ꝙ, dixi in infante, ꝙ licet malitia ſuppleat ætatem, non tenetur ex delicto. Nec obſtat ratio prædictorum doctorum: quia licet in matrimonio conſideretur viri potentia de iure canonico, & ſimiliter in acceſſu cum virgine,vt teneatur eam ducere in vxorem, vel dotare,vt in cap.primo de adulteriis: quia talis mulier remaneret decepta, & abſque omni remedio. Tamen quo ad delinquendum & puniendum delictum carnis, debet attendi diſpoſitio iuris ciuilis: quia remedium illius mulieris corruptæ non conſiſtit in punitione delinquentis. Ex quibus alias defendebam quendam minorem vndecim

Argum.1.

C annorū

Caſus notabilis de impubere ſometico.

annorum, qu habuit acceſſum contra naturā ad canem, & iemiſit ſemen: & probatum fuit delictum, & oſtendi iudici prædicta iura: & tādē obtinui, licet cū difficultate & liberat⁹ fuit.

Argum. 2

Ex quibus etiam infero, ꝙ ſi aliquis maior. & pubes ſtuprauit & cognouit per vim aliquam virginem immaturā minorem, & impuberem tenetur pœna ordinaria delicti, modo ipſa puella ſit viri potens, & poſsit corrumpi. modo nō ſi verò ipſe ſit minor & impubes, nō tenetur, licèt ſit viri potens & malitia ſuppleat ætatem: & in terminis ita tenet Sali. in. dic. l. impunitus C. de pœnis ſimiliter & tertiò minor impubes

61 *Minor impubes nō tenetur ex delicto quod eſt tantum punibile p ſtatutum.*

etiam proximus pubertati non tenetur ex delicto, quod tantum eſt punibile per ſtatutum, vel conſuetudinē, & non de iure communi, vel lege regia, quę quo ad nos eſt ius commune ita probat tex. ſingu. in iure in. ca. 2. de delictis puerorum quem ibi notant & ſumme cōmendant omnes docto. & reputat ſingularem Roma. in ſingularibus ſuis. ſingulari finali: ex quo infertur ꝙ ſi in aliquo loco ſit poſita pœna extrahentibus frumētum, vinum, vel aliam quālibet rem, vel generice ſit poſita pœna venientibus contra aliquam ordinationem nouā inductam à ciuitate, villa, vel opido, non tenebitur minor impubes, qui contrauenerit, licèt ſit doli capax: crederem tamen quòd iſto caſu, licet pubes, & ſic adultus mero iure teneatur: tamen poſſet reſtitui, cùm delictum non ſit punibile de iure naturali vel communi.

62 *Proximum pubertati, vel iā pubes mitius debe puniri*

Item adde principaliter quòd licet minor. 25. annorum poſt quam eſt pubes, vel proximus pubertati, teneatur ex quocunq; delicto, quod conſiſtit in faciendo, vt dictum eſt: tamen non debet puniri pœna ordinaria: ſed mitius propter ętatem tex. eſt notabilis & expreſſus in. l. auxilium. §. in delictis. ff. de mino. vbi niſi quatenus interdum miſeratio ætatis ad mediocrē pœnam iudicem produxerit. & ibi commun. docto. & idem diſponit. l. 4. titu. fi. 6. par. & l. 9 titu. 1. 7. part.

63 *Dubium.*

Pulchrum tamen & neceſſarium dubium eſt an hoc caſu iudex teneatur de neceſsitate minorare pœnam, an verò ſit in eius arbitrio, & videtur ꝙ nō teneatur præciſè minorare pœnam: ſed hoc reſideat in eius libero & abſoluto arbitrio: & ſi non faciat nō dicitur grauare partem, nec poterit ex hoc appellari, nec tenebitur in ſyndicatu. ita videtur expreſſe probare text. in. l. auxilium. §. in delictis & ita ſignificāt eius verba & expreſſe tenet ibi Albe. tenet ętiā Bald. in. l. quicunq;. C. de ſeruis fugi. quinta colum. & ibi Sali. ſecunda colum. num. ſeptimo firmat etiam Bald. qui no. loquitur in. l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his qui notan. infa. ſecūda lectura ſeptima colu. num. duodecimo Anania in capit. ſicut de iudæis pen. columna.

Argum. 1

Sed his non obſtantibus ego teneo contrariū imo quod iudex teneatur minorare pœnam aliàs dicitur grauare partem, & abeo iuſtè poteſt appellari vel teneretur in ſindicatu: quia minor ætas eſt iuſta cauſa, per quam ipſo iure minuitur delictum, & eius pœna.

Argum. 2

Confirmatur etiam: quia in his, quæ iudicis arbitrio committuntur, ſi iudex iniquè arbitretur, & inferat grauamen, poteſt ab eo appellari: niſi cō miſſum ſit libero & abſoluto arbitrio, vt eſt gloſ. ſingu. iuncto text. in. l. ſi qua pœna. ff. de verbo. ſignification. & ibi tenet Bart. & commun. docto. & tenet innocen. in capitu. fin. de feriis & in expreſſo ita tenet Paul. de Caſtr. in dicta. l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his qui notan. infa. prima columna & voluit etiam ibi Bart. pen. colum. ſaltim quando à parte, & ſic à minore eſt petitum tenet etiam Alexan. qui bene loquitur in. l. & ſi ſeuerior. C. ex qui. ca. in fa. irroga. fi. colum. & quæſtione & idem aperte probat. l. quarta titu. fin. ſexta part.

Reſolutio.

Sed hodie in noſtro regno in hoc ſubtili, & neceſſario articulo iſta videtur ſingularis & vera concordia, ꝙ ſi minor eſt decem & ſeptem annorum, iudex teneatur de neceſsitate & pręciſe minorare pœnam: ſi vero eſt maior decē & ſeptem annorum, ſit in arbitrio iudicis attēta qualitate delicti perſonæ, & aliorum minuere, vel non & ſi non fecerit, non dicetur partem grauare: nec propter hoc tenebitur in ſyndicatu. ita probat noua ſingularis, & vnica lex partitæ. l. 8. titu. 31. 7. part. & illa deciſio confirmatur aliquibus mediis & fundamentis.

Confirma. 1 Pueritia ꝗ proprie dicatur.

Primo per text. in. l. prima. §. pueritiam. ff. de poſtulādo. vbi habetur quòd proprie pueritia dicitur ante decimū ſeptimū annū, qs poſteà verò ꝓprie dicit̄ pubertas, magis capax & plena & ideo in illa ętate pōt eſſe aduocatus, vt dicit ibi text. & pōt eſſe doctor, ſecundū Bart. & ibi & tenet faber in. §. fi. inſti. quibus ex cauſ. manu. non licet & ibi dicit quòd iſta quæſtio. contigit in filio Accurſij gloſſatoris noſtri.

Confirm. 2.

Secundo confirmatur per tex. in autē. ſi captiui. C. de epiſ. & cleri. vbi minor decē & octo annorū, excuſatur à pœna ꝓ delicto vel culpa, de q̄ ibi.

Confirm. 3. Plena pubertas.

Tertio cōfirmatur ꝑ tex. notabi. in. l. arrogato ꝟſ. nō tm̄. ff. de adoptio vbi expreſsè dicit tex. ꝙ plena pubertas dicit̄ in decimo octauo āno ex quo infert ibi tex. ꝙ in minori ętate nō pōt quis

Confirm. 4 quis filiũ arrogare. Quartò cõfirmatur ꝑtext. elegantẽ in .l. mea. ꝟ ſ.1.ff. de alimẽ.& ciba. lega. vbi diſponitur ꝙ ſi alicui relinquũtur alimẽta, vſq; ad pubertatẽ. intelligitur vſq; ad plenã & propriam pubertatẽ decem & octo annorũ. & adhoc notant & commendant ibi omnes doctores antiqui. *Confirma.5* Quinto confirmatur per text. in.§.ſi.verſi.ſi.inſti.quibus ex cauſis manumittere non licet. vbi habetur ꝙ dominus non dicitur ꝑfecte pubes, vt poſsit manumittere ſeruum, niſi poſt decimum & ſeptimum annum. Sextò & finaliter confirmatur per tex. in.l. popularis actio. ff. de popu. actio. vbi habetur ꝙ *Confirma.6* ille poteſt agere populari actione, qui eſt integra perſona, & ei permiſſum eſt poſtulare: ſed poſtulare põt in decimo ſeptimo anno, & non ante. ergo illa dicitur ætas perfecta, & plena pubertas. Sed certe licet iſta ſit vera & tenenda cõcordia, tamen ego potius inclinarem in mitiorem partem pœnam minorando etiam poſt *Authoris opinio.* decimum ſeptimum annum ante vigeſimum quintum & ita cõſulo, ꝙ facias quod bene nota: quia nunquam iſtum caſum & articulum ſic alibi vidiſti declaratum.

Item adde quòd quando minor accuſatur de aliquo delicto, debet ſibi per iudicem dari curator, qui aſsiſtat liti, & cauſæ: & præſtet au-
64 toritatem in ea: alias proceſſus & iudicium redderetur nullum: & ſic ſemper debent iudices *Curator debet aſſiſtere in accuſatione minoris.* eſſe cauti, vt poſtquam ex indiciis & ſummaria informatione, minor delinquens captus eſt faciat ſibi dari curatorem. text. eſt formalis & expreſſus in.l.clarum.C.de auto. præſtã. & ibi notat glo.or.Odofre.Cinus Albe.Bald.Sali.& commun.docto. & per illum text. ita tenet & declarat Ange.de Male.in parte comparuerũt dicti inquiſiti, & confitentur totum verſic. nec non ſit bene cautus. & idem probat & diſponit lex.11.titu.2.3.par. quod notabiliter extende, vt procedat & habeat locum, etiam ſi talis *Amplia.* minor habeat patrem, qui ſit legitimus adminiſtrator à lege: quia etiam tunc oportet ſibi dari curatorem in lite & cauſa criminali: & poterit eſſe & prouideri per iudicẽ ipſe pater vel quilibet alius: quia licet pater ſit legitimus adminiſtrator ipſo iure per legem debet intelligi ſuper rebus & bonis aduentitiis, in quibus pater habet vſumfructum, & litibus eorum, vt in.l.1.cum materia. C. de bonis maternis: ſecus tamen eſt in litibus & cauſis criminalibus, in qubus non datur nec conſideratur talis vſuſfructus, nec præiudicium aliquod patris & in terminis ita tenet & declarat Bart. in.l. fin.§. pupillus.ff.de verborum obligation. & ibi Ioan.de Imo. & alii docto. Bald.in.l. cum oportet.§. ſed cum tacitas in fine.C. de bonis quæ liberis.

Circa prædicta tamen vtiliter & neceſſario quæro ſi talis minor accuſatus vel inquiſitus 65
de aliquo delicto teneatur iurare, & reſponde *Minor tenetur iurare ſuper inquiſitione delicti.* re ſuper facto & veritate delicti, ſicut ſi eſſet maior & breuiter & reſolutiue dico quòd ſic. quia cum ſit capax delicti & accuſationis. ſimiliter erit capax iuramenti & eorum, quæ agitantur in cauſa criminali, & dependent ab e..ita, ꝓbat text. in dict.l. clarum.C.de auto. pręſtand. ibi dum tex. dicit & reſponſa facere minores &c. & in terminis ita tenet gloſſ. ordin. in.l.2.§ qđ' obſeruari. C. de iura. calu. in verbo ſcire poſſunt in medio & ibi Bart. ſecunda colum. Cinus ſecunda columna. num.9. Paul. de Caſtr.3. colum. num. ſeptimo & commun. docto. tenet etiam glo.in.c.1. de iure calum. Bart.in.l. marcellus.§.1.ff. rerum amotarum. idem Bar.in.l. inter omnes.§.recte: ff. de furtis. Ange. de Aret. in tracta. male. in parte & comparuerunt dicti inquiſiti & negauerunt totum. hyppolitus de Marſiliis qui dicit hanc eſſe commu. opinionẽ in.l. pe.ff. de quæſt. nu.72. idẽ Hypolitus in practica cauſarum criminalium.§. poſtquam num. quarto. Rode. Sua. in.l. quarta tit. De las iuras.7.col. verſi. vnum nota. lib.2.fo.ll. ꝓ qua ſenten. & concluſione eſt lex quarta titu. fin.6. part. ex quo deducitur & infertur, ꝙ licet contra alium talis minor viginti & quinq; annorum non poſsit eſſe legitimus teſtis, ſi non habeat vigeſimum annum completum, vt in.l. in teſtimonium.ff. de teſtibus tamen. contra ſe bene poteſt confiteri, & valet & tenet confeſſio ſua nec obſtat text. in capit. quis aliquando verſic. non tibi dico de pœnitentiis diſtinctione prima. vbi habetur quòd non tenetur *Reſpon. ad contrariũ.* quis procedere & declarare delictum quod fecit: ſed tantum ſacerdoti confiteri peccata ſua text. in capit. clericos de cohabi. cleri. & mulie. tex. in.c.q exigit 22.q.2. vbi diſponitur, ꝙ non debet recipi iuramẽtũ ab eo qui veriſimiliter eſt deieraturus, q̃a illa iura loquũtur nulla ſubſiſtente cauſa iudicio vel infamia: ſecus tamẽ alias vt in noſtro caſu, quãdo quis captus & detentus eſt precedente cauſa, indicio, vel pręſumptione: quia tũc tenetur dicere & deponere veritatem ſub iuramento de calumnia & veritate dicenda. quo caſu curator interponet autoritatẽ ſuã ſuper hoc articulo an debeat interrogari & reſpondere vel nõ & ſimilr̃ in ipſo iuro præſtando de veritate dicenda. non tamẽ debet illam interponere in ipſa depoſitione &

reali examinatione, in qua debet reſpondere confitendo, vel negando: quia hoc cadit tantũ in ſcientiam & conſcientiam ipſius minoris non verò curatoris nec alterius.

Curator nõ debet interponere autoritatem in examinatione minoris.

Item etiam, quia præſtando autoritatem in ipſo iuramento, videtur implicite præſtitiſse in reſpõſione. Item etiam quia talis depoſitio debet fieri in ſecreto, vt ceſſent inſtructiones & fraudes: & veritas ſimpliciter cognoſcatur & ita debet intelligi tex. in dict. l. clarum. C. de auto. præſtand. & tenet & declarat ibi Salice. melius quam alibi. tenet etiam & declarat Bar. in. l. certũ. §. in pupillo. ff. de confeſsis. Idẽ Bar. in. l. 2. §. quod obſeruari. C. de iura. calu. 2. col. num. 14. & ibi commun. docto. Bal. in. l. vnica C. de confeſsis. 16. col. nu. 63. & 64. & ibi ſingulariter Salicetus. 9. col. in medio Anto. de Bu. in cap. fin. de confeſsis. 2. col. & ibi notabiliter Abbas. 3. col. nu. 9. Ange de male. in parte cõparuerunt dicti inquiſiti & confitentur totũ verſi. nec non ſis bene cautus. Hypolitus in cõ ſi. 62. & conſi. 130. confirmatur iſta doctrina &

Confirma. 1 concluſio per tex. iuncta declaratione Bart. & communi in. l. cuſtodias. ff. de publi. iudi. & in l. ſi poſtulauerit. §. quæſtioni. ff. de adulte. vbi habetur ꝙ licet aduocati interſint pro reo ſuper articulo an debeat torqueri, vel non. non tamen poſſunt intereſſe ipſi quæſtioni & examinationi: quia in ea reus interrogatur de facto ſuo proprio & ſcientia & non debet ab a-

Confirma. 2 lio inſtrui. & idem diſponit lex. 3. titu. 30. 7. par. confirmatur etiam & ſecundo, quia in depoſitione teſtis, licet partes poſsint adeſſe tempore, quo adducitur in teſtem & tempore interpoſiti iurĩ, tñ depoſitio eius debet fieri ſecretè: & in ea partes non poſſunt eſſe præſentes, vt in. l. ſi quando. C. de teſtibus & ibi glo. ord. Odofre. Cinus. Bald. Albe. Paul. Sali. & commun. docto. alias auten. ſi in confeſsione minoris non adhibetur prędicta ſolemnitas, confeſsio eius erit nulla. ex quo ſingulariter infero ꝙ licet ex confeſsione facta per reum in iudicio ſuper nullo proceſſu, poſsit ſequi condẽnatio, vt probat text. in. l. ſi confeſſus. ff. de cuſto. reo. & ibi tenet Bar. & commun. docto. tñ illud debet intelligi in confeſsione facta à maiore: ſecus vero à minore non legitimata perſona per autoritatem curatoris: quia tunc talis confeſsio eſt ipſo iure nulla & ex ea non poteſt ſequi cõdemnatio

66 *Dubium.* Aduertendũ tñ ꝙ circa ſupra dicta ſe offert pulchrũ & ſingulare dubiũ, ſi dato ꝙ talis cõfeſsio minoris præcedente autoritate curatoris, valeat in delictis & ex ea poſsit ſeq. cõdẽnatio, ſi poſsit contra eam ſe reſtituere, in quo articulo dico ꝙ ſi probat errorem, vel rem aliter ſe habere, certũ eſt ꝙ poſſet ſe reſtituere: quia indiſtincte in quolibet negotio conceditur ſibi reſtitutio, ſi probet ſe minorem, & læſũ, vt in. l. ait prætor. §. non ſolũ el. 1. ff. de mino. tex. in. l. verũ. §. ſciendũ eo. tit. tex. in. l. minoribus. la. 1. C. de in integ. reſti. tex. in. l. error. C. de iuris & fa. igno. cũ ſimi. & hoc ꝓcedit ẽt in maioribus, in cauſis criminalibus: quia in qualibet parte litis poſſunt oſtẽdere & probare innocẽtiã ſuã, vt in. l. 1. §. ſi qs vltro. ff. de quæſtio. & in. l. vnius. §. cogniturũ. eo. tit. & in. l. ſi non defendãtur. ff. de pœnis facit tex. in. l. non fatetur. ff. de cõfe. vbi habetur ꝙ ille, q errat nõ videtur cõfiteri tex. in. l. error. C. de iuris & fac. igno. tex. in. l. 2. C. quorũ appe. nõ reſ. vbi cõfeſſus põt appellare, & reuocatur ſentẽtia probato errore, vel ignorãtia in cã appellatiõis: qd' extende ẽt ſi talis cõfeſsio fuerit iurata: quia defenſio pſonæ & ſtatus non põt renũciari: qa eſt de iure naturali, arg. tex. in. l. nõ tm̃. ff. d' appella. tex. in. l. nec ſiuo lẽs. C. de libe. cau. tex. in l. liberos & in. l. interrogatã. eo. titu. tex. in. l. ſi is cuius. §. libeti. ff. de interro. actio. & arg. etiã. gl. ſing. in. l. pactũ inter hęredẽin. g. fi. in fin. ff. de pactis & ibi cõ. opi. vbi habetur, ꝙ in cauſis criminalibus reus non põt renũciare defenſionibus ſuis q̃ gl. & cõ. opi. debet intelligi & extẽdi ẽt, ſi talis renũtiatio ſit iurata ita expreſsè & no. tenet Bald. in. l. vna. C. de cõfe. 15. col. nu. 60. Hipo. de Mar. in. l. 1. §. ſi qs vltro. ff. de quæſtio. antepe. nu. 63. Sed dubiũ noſtrũ extat, ſi talis minor cõfeſſus eſt delictũ, ex quo venit puniẽdus pœna mortis, vel alia q̃libet pœna: & cõtra eũ non ſit alia probatio, niſi ſola eius cõfeſsio an eo ipſo, ꝙ tale crimẽ confeſſus eſt, dicat læſus, vt poſsit ſe reſtituere aduerſus talẽ cõfeſsionẽ & videtur ꝙ ſic: qa in expreſſo iſtã ſent. & cõc. probat tex. in. l. certũ. §. in pupillo ꝟſ. minorẽ. ff. de cõfe. cuius ꝟba ſũt, minorẽ à cõfeſsione ſua reſtituemus, & ibi expreſſè notat & tenet Ang. de Peru. in prin. nu. 2. dicens eſſe nocabile & quotidianũ idẽ ẽt tenet Alex. dicẽs eſſe diligẽtiſsimè notandũ in. l. nã poſtea q. §. ſi minor. ff. de iure iu. pe. col. nu. 11. & ibi Iaſo. 1. col. nu. 7. dicẽs eſſe ſingu. & diligẽter notãdũ pro defendẽdo adoleſcẽte à pœna mortis, vel alia quauis pœna in cã criminali idẽ Iaſ. in l. error. C. de iuris & fac. igno. 3. col. nu. 5. Alex. in cõſ. ſuis. cõſ. 80. 1. co. nu. 20. 7. vo. cõ. Hyppo. reputãs eſſe valde notãdũ in cõſ. ſuis. cõſ. 130. 4 col. nu. 24. Alciat' in trac. præſũptionũ. 42. ꝑſumptione in fi. & tenẽdo iſtã partẽ nõ obſtat text. cũ

Declaratio ꝓcedẽtis dubij.

tex.cum materia in auten. ſacramenta puberum.C. ſi aduer. ven. vbi minor non reſtituitur in actu iurato. quia primo reſpondeo ꝙ ille tex.cum materia debet intelligi,quãdo pręſtitum eſt iuramentum de futuro & ſic de nõ contraueniendo:ſecus tamen eſt quando pręſtitum eſt iuramentum de præterito,vel præſenti ſ.ꝙ res ſic ſe habet vel poſitionem eſſe veram, quo caſu læſione probata non impeditur petere reſtitutionem.& in expreſſo,ita illum text. intelligit & declarat Bar.in conſiliis ſuis conſ.101. verſi.ſuper ſexto.de quo art.vide Iaſo.in dic.auten.ſacramenta puberum.19.co. num. 77. qui dubitat de illo dicto.Bar.& reſidet in contraria opin. Secundò reſpondeo ꝙ ille text. cum materia procedit & habet locũ in cauſis ciuilibus:ſecus tamen eſt in cauſis criminalibus, in quibus non põt quis renunciare defenſionibus ſuis,etiã cũ iuramẽto vt ſupra dixi vnde cũ ex tali cõfeſsione videatur læſus: quia confeſſus eſt crimen, quod alias non eſt probatũ, meritò cõpetit ſibi reſtitutio, vt ponatur in priſtinũ ſtatum quo erat ante confeſſionẽ & iſtã q̃ſtionẽ vidi de facto in opido talabricæ vnde ego ſum oriũdus,nã quidam minor fuit captus pro enormi delicto contra naturam præcedentibus indiciis, & ſponte confeſſus fuit delictũ, & per aduocatũ petita fuit reſtitutio,& tãdẽ habito cõſilio,& deliberatione,cõceſſa fuit ꝑ iudicẽ & minor fuit abſolutꝰ.

Authoris patria, Notabilis caſus.

Reſtitutio minoris qd prodeſt,

Sed adhuc tenẽdo iſtam partẽ,quęro quid ꝓderit reſtitutio,cũ poſtea poſſet iterũ interrogari minor & teneatur reſpondere:ergo ſi idẽ reſpõdeat,ſtatĩ poterit petere reſtitutionẽ,& ſibi eſt cõcedẽda & ſic eſſet procedere in infinitũ:ſed adhoc dupliciť poſſet reſpõderi primo modo ꝙ viſa varietate & primis indiciis,ex quibus fuit captus, poſſet talis reus, minor torqueri,vel aliter & ſecundo reſpondeo quòd ſi poſtea ſponte confiteretur,non poſſet amplius reſtitui: ſed ex illa ſecunda confeſsione poſſed condemnari : quia in vna & eadem cauſa non admittitur duplex reſtitutio,vt in.l fi.C. ſi ſæpius in integrum reſtitutio poſtuletur, & ibi glo.ord.& commun.docto.

Ex quo videtur inferẽdum ꝙ ſi talis minor cõfeſſus eſt delictũ extra iudicium,licet alias maior ex tali confeſsione poſsit torqueri, vt in.l. capite quinto.ff. de adulte.& ibi glo.or.& cõmun.doct.tamen minor bene poſſet petere reſtitutionem & non torqueri.Sed his non obſtantibus ego teneo contrariã ſentẽ.Imo ꝙ talis minor ex ſola confeſsione poſsit cõdenari nec habeat locũ reſtitutio.Primo quia iura ſuperiora communia & regia reddunt illũ capacem ad delinquendũ,& iurandum & reſpõdendũ de veritate.ergo ſua confeſsio valet & ſibi plene nocet,& non habet locum reſtitutio

Minor quare non reſtituitur ex cõfeſsione voluntaria, Ratio.1.

Secundò quia minor adhoc, vt poſsit reſtitui in aliqua cauſa, vel negocio, de neceſsitate tenetur probare ſe læſum , vt in.l. ait prætor.§. non ſolum el.1.ff. de mino.text.in.l. verum.§. ſciendum eod.titu.text.in.l.ꝙ ſi minor.§.reſtitutio eod.titu.text.in.l.minoribus.C. de in integ.reſti. & vtrobiq; commun.doct. *Ratio.2.*

Sed eo ipſo ꝙ minor iurauit,& confeſſus eſt veritatẽ, nõ videtur læſus, imo fecit quod qlibet maior fidelis & ſapiens tenebatur facere:vnde merito non poteſt reſtitui.argum.tex.in.l.non videtur.C.de in integ.reſti. neq; eſt præſumendum,ꝙ deierauit contra ſe.confirmatur,quia confiteri veritatẽ & eam ponere in inſtrumento publico, vt eius probatio ſit certa aduerſario,non eſt grauamen argument.text.iuncta glo.ordin.in.l.2.ff.de ſolu.matrimonio.quam adhoc per iſta verba notat Bald.in cap. ſignificauit de teſtibus.2.col. *Ratio.3*

Quarto pro iſta mea ſenten.& conclu. conſidero.text.in.l.auxiliũ. §.in delictis verſi.ſed vt ad legis iuliæ.ff.de mino.vbi habetur quòd confeſsio minoris in delicto carnis non nocet ſibi:quia ex tali delicto non tenetur ergo aperte probat, quòd ſecus eſt in aliis delictis, in quibus eſt capax: quia in eis bene valeret eius confeſsio & ex ea poſſet condemnari,nec haberet locum reſtitutio, & idem expreſſe probat text.in.l.clarum. C.de auto.prę̃ſtan.vbi habetur,quòd ſicut minor eſt capax delicti valet iudicium,& omnes actus iudiciales cum eo facti & celebrati:ſicut cum maiore interueniente autoritate curatoris:ergo apertè colligitur & probatur, ꝙ valebit eius confeſsio ſolemniter emanata, & plene probat & ſibi præiudicat, ſicut ſi eſſet facta à maiore *Ratio.4.*

Et in expreſſo iſtam ſententiã & concluſionẽ tenet Bald. in.l. vnica.C.de confeſsis. decimaſexta colum.verſic.dico quòd ſi aduerſarius vbi dicit,quòd quando confeſsio conſiſtit in facto proprio ipſius minoris,non prohibetur agnoſcere bonam fidem & veritatem confiteri.& ſic valet talis confeſsio & ſibi plene præiudicat, quanuis ipſe ſolus & non alius ſciat veritatem:tenet etiam Alexan.in additio ad Bart. in dict.l.certum.§.in pupillo.ff. de confeſsis Anto.in capitu.fin. de confeſsis. fin.colum. & quæſtione & ibi Abbas Panormitanus.3. col.num.9. *Ratio.5.*

Confirmatur etiam iſta ſenten.& concluſio.per.l.4.titu.fi.6.par. quæ clarè vult,ꝙ quando minor confitetur delictũ *Ratio.6.*

quod in eo cadere poteſt,valet eius confeſsio & ex ea condemnari poteſt & in hac opinione reſideo, & certè ſi eſſem iudex,hanc meã opinionem tenerem & ſecundum eam iudicarem & recederem à prima opinione communi contraria: ſi verò eſſem aduocatus, vt ſum pauperum,non auderem cum bona conſcientia patrocinari pro reo minore, qui confeſſus eſt delictum, nec petere reſtitutionem,ſi non poſsit conſtare de aliqua læſione & innocentia & ſuper hoc conſului theologos probatæ vitæ &ſapiẽtię, qui fuerunt in hac eadem mea opinione.neq; obſtat tex.illis capitalis,in quo ſe fundabat Ange.& alii docto.in dict.l.certũ §.in pupillo verſi.minorem.ff.de confeſsis,qa debet intelligi, ꝙ minor reſtituatur aduerſus confeſsionem probata læſione:non vero alias & in terminis ita reperio, ꝙ illum tex,intelligit Cinus poſt Nichola.de Mata.in. dict.l. clarum. C. de Auto. præſtand. &ibi Faber, qui expreſſe dicit, quòd ita demum minor reſtituitur aduerſus confeſsionem,ſi probet læſionem probando factum & veritatem aliter ſe habere,&idem eſt de mente omnium doctorũ ibi.facit etiam text.in..c.2.de integr. reſti.lib.6.iuncta commun.opi.confirmatur, quia ille tex.non magis loquitur in cauſa criminali, quam ciuili imo in vtraq; debet intelligi:ſed in ciuili non reſtitueretur ex ſola confeſsione non probata læſione & ita teneo & concludo in hoc ſingulari ſubtili &neceſſario

67 arti.nõ ſic per alium examinatum. Iuxta prædicta tamen neceſſario quæro, an in caſibus inquibus minor tenetur ex delicto,poſsit torqueri pręcedẽtibus indiciis.& reſo. dico ꝙ impubes minor14. annorũ nõ põt torqueri.tex. eſt in.l.de minore.ff de quæſtio.& cuius verba ſunt.de minore.14. anno. quæſtio habẽda non eſt &ibi gl.Bar.Albe.facit tex. in.l.ex libero.§.1. eo.titu.&idem diſponit.l.2.titu.30.7. par.Qd' tñ intellige ea tortura, qua maiores; ſed leui bene poſſunt torqueri:ita probat tex. bene notãdus in.l.1.§.impuberi.ff.ad ſyla. cuius verba ſunt. Et alias ſolet hoc in vſu obſeruari,vt impuberes nõ torqueãtur:terreri tñ ſolẽt &habena vel ferula cedi,&ibi notãt doctores antiqui.&illũ tex.adhoc ſumme notat Anania in.c.1.de delictis puerorũ pe.col.Ang.d' ma. licet cõrruptè allegat illũ tex. in parte fama pub. præcedente.10.fo.verſ.6.quæro quæ perſonæ Gandinus in trac. male.in rub.an teſtis poſsit torqueri.hypolytus de Mar.in.l.de minore.ff.de quæſtio.2.col. confirmatur optima ratiõe:quia ſicut minor impubes in totũ

Minor.14. annorũ nõ põt torqri.

Limita.

nõ excuſatur à pœna delicti,vt ſuo loco dictũ eſt,ita dicamus in tortura,vt in totũ non excuſetur:ſed moderetur ſecundũ qualitatẽ ſuæ pſonæ. adultus tñ qui iam eſt pubes & maior 14.annorũ bene põt torqueri ſcd'm qualitatẽ pſonæ & ætatis quo caſu curator eius præſtabit autoritatẽ ſuper arti.an debeat torqueri, vel nõ:nõ tñ requiritur nec debet interuenire eius autoritas,cõſenſus, neq; pręſentia tẽpore quo adhibetur tortura & ĩterrogatur de ipſo facto,& veritate.ita tenet & declarat Cinus & Salice. in.l.clarũ.C.de auto.præſtan.Bal.in.l. vnica,C.de cõfe.15.col.nu.61.& ibi Sali. nu.30. Abbas Panor.in.c.fi. de cõfeſsis.3.col.nu.9.& ibi imola.3.col. Ange. de male.in parte cõparuerunt dicti inquiſiti,& cõfitẽtur totũ.2.fol. 1.col.verſi.nec non ſis bene cautus. hypoli.de Mar.in.l 1.ff. de quæſtio.4.col.verſi.8.requiritur & ita practicatur in nr̃o regno quod tene ꝑpetuo mente,tanq̃ notabile & quotidianũ.

Item quæro an ſenex poſsit delinquere & teneatur ex delicto vel ſaltim minoretur ſibi pœna.&breuiter &reſolutiue dico ꝙ bene poteſt delinquere & tenetur ex delicto. quia licet deficiant ſibi vires,non tamen deficit ſenſus iudicium & vt in.capi.niſi cum pridem.§. alia cauſa de renuntia. bene tamen minoratur ſibi pœna ꝓpter decrepitã ætatem:& eius debilitatẽ ſicut minoribus ita probat tex.notabilis & expreſſus in.l.2.ff. de termino moto vbi dicit,ꝙ in imponẽda pœna ſemper iudex debet inſpicere cõditionẽ & qualitatẽ perſonæ & ætatis, quia maior & grauior pœna debet imponi iuniori,q̃ ſeni cuius verba ſunt, Vt cuiuſq; patiatur ætas relegari primo ſi iunior in lõgius,ſi ſenior in reciſius &ibi notat ſolus Albe. & per illũ tex.iſtã ſen.& con.tenet gl.or.in.l.auxiliũ.§.in delictis.ff.de mino.in vbo miſeratio & ibi Odofre.2.col.Iaco.de Ra. Albe.& alij doc. tenet ẽt gl.or.in.l.quid ergo. §.pœna grauior.ff. de his q no.infa. & ibi Odof.3. col.&.fi.co.Bar.3.col.nu.11.Bal.5.co.nu. 10. Ang.in verſi. quãuis.2.col.Pau.de Caſtr.q valde cõmendat.fi.col.tenet etiam glo.in.l.& ſi ſeuerior.C.ex quibus cau.infa.irro.&ibi Cinus.2.col.Ange.& cõmun.alii docto.ibi tenet etiam gloſſa.in.l.fere in omnibus.ff.de regulis iu.& ibi docto. Hoſti in ſumma de accuſa.§.quis ſit effectus.cõfirmatur etiã p tex.in.l reſpiciendum. ff. de pœnis & in.l. ſi quis aliquid.§. inſtrumenta eodem titul.cum ſimili. vbi habetur quòd ſemper in delictis imponitur pœna ſecundum conditionem & qualitatem perſonæ & probat.l.8.tit.ſeptima par.

68

Senectus an minuat pœnã delicti.

Confirma.1

Confirma.

Item

Senectutis incōmoda. Item etiam confirmatur ex doctrina & ſententia philoſophorum, & medicorum, qui tenent, quòd ætates puerorum & ſenū conueniunt & aſsimilantur ex quo dicit codrus de Metamorphoſi humana, referens
Homerus. Homerum quòd ſenectute vires amittuntur, & ſimiliter pulchritudo, ingenium, memoria, ſenſus & voluptates. & dicit etiam Baldus in dicta.l. quid ergo.§. pœna grauior ſecunda lectura quinta colum. num. decimo referendo Odofre. quòd Bulgarus gloſator antiquus, adeo ſenuit ꝙ ludebat ad puluerē cum pueris, licet plura bona afferat ſenectus quæ plene & notanter accumulat arche.in.c. tanta 86.diſtinct.& Albe.in.l.ſemper.ff.de iu
Anacephaleoſis. re immuni. Aduertendum quòd per hoc iſte articulus non eſt perfectus nec bene expeditus, nec reperio illum declaratum ab aliquo doctore, & ideo ſuper hoc cogitaui, & viſum mihi eſt, ꝙ debeat ſic declarari per ſequentes
Concluſio .1 concluſiones. Prima conclu. quod ſi ex delicto veniat imponenda pœna mortis ordinaria, illa bene cadit in ſene: & poteſt ei licitè imponi, & non poteſt minorari, nec alterari ꝓpter ſenectutē: quia ceſſat prædicta ratio debilitationis, argumento eorum quæ dicimus in muliere, quæ derecenti peperit: nam poſt partum poteſt ſtatim puniri, licet remāſit debilitata, vt in.l.prægnātis.ff.de pœnis cū mate
Concluſio.2 ria, ſecunda concluſio quòd ſi pœna eſt arbitraria, tunc maior debet imponi iuueni & robuſto, quam ſeni propter eius ætatem, & debilitatem, & ita intelligatur text.in.l. ſecun-
Concluſio.3 da.ff.de termino moto cum ſimi. Tertia concluſio quòd etiam ſi pœna ſit certa & determinata à iure: ſi tamen non eſt pœna mortis: ſed fortè abſciſionis membri, vel alia pœna corporalis, taliter quòd reus delinquens debet remanere viuus, illa poteſt & debet minorari in ſene: quia cenſeretur maior & grauior in eo potius quam in iuuene & robuſto: quia propter eius ſenectutem & debilitatem, ex ea poſſet mori, & in terminis reperio, ꝙ ita vult & ſentit Bald.in.l.quicunq;.C.de ſeruis fugitiuis quinta columna verſi.quarto ca
Concluſio.4 ſu. Quarta & vltima concluſio, quòd ſi ex delicto veniat imponenda pœna pecuniaria, illa non debet minorari in ſene quia ceſſat prędicta ratio principalis debilitatis, ita probat text.formalis & expreſſus in.l. ſemper.ff. de iure immunitatis cuius verba ſunt, maximè ſi no tam corporis habeat vexationem, quā pecuniæ erogationem.

69 Item quæro an mutus & ſurdus teneatur ex delicto, & poſsit puniri, & videtur quod non. primo quia non habet ſenſum, nec intellectum, & æquiparatꝰ infanti & furioſo. text. eſt ſingu. in iure in.l. ſeruo inuito.§.ſi pupillo in fine ff.ad trebe. ibi quo exemplo & mutus. qui nihil intelligere poteſt, per curatorem adiuuatur quem ibi notat Barto. & dicit ſingul. Paul. & commun. docto. & illum tex. reputat ſingula. Bart. in.l.mutum. ff. de acquirenda hæreditate & ibi Bald. Paulus Imola Aretinus Alexan. Iaſo. & commun. docto. Bart.in.l.fin.ff. de bono po.infan. Paulus. de Caſtr.in l.prima de verborum obligatione. ſecunda columna Alexan. ſecunda colum. Platea in.l. prima.C. qui morbo ſe excuſant libro decimo. idem etiam probat text.in.l.ſecunda.ff.de cura.fu. text.in.l.tertia.ff.de poſtu. text.in.l.quarta.§.fin.ff.de præui.cre. textus in.l.prima verſi. æquè.ff. de munc. & hono. text.in.§.fin. inſti.de hære.quale. & diffe. text.in.§.furioſi verſi.primo inſti.de cura. cōfirmatur etiam per tex.in cap.1 an mutus, vel alias imperfectus feudum retineat, vbi probatur quòd mutus non dicitur homo perfectus habens intellectum, in contrarium tamē imo quòd teneatur ex delicto ſicut quilbet alius, fecit, quia non reperitur exceptus. item etiam quia licet deficiat ſibi ſenſus loquellæ: tamen bene retinet alios humanos ſenſus, & habet integrum intellectum, & poteſt per ſe omnia facere & exercere, quæ alius perfectus & habilis homo poteſt.

Mutus & ſurdus non tenetur ex delicto.

Ratio.1.

Ratio.2.

Argum.

Nā primo pōt facere teſtamentū ſecundum formā, & diſtin.tex.in.l.diſcretis.C.qui teſta. fa.po. ſecundo pōt facere omnes cōtractus, ꝙ conſenſu, vel re contrahuntur text.in.l.item quia.ff.de pactis tex.in.l. inquibuſcūq;.ff.de actio.& obli.tex.in.l.obligamur.§.fi.eo.titu. tex.in.l. ſi ſtipuler.§.fi.de verb. obli.tex.in.l. qui id quod.§. mutus.ff. de dona. item etiā pōt quaſi contrahere & adire hęreditatē tex. in.l. mutū.ff. de acqui.hære. itē etiā pōt contrahere matrimoniū & adire hæreditatē text. in.l.mutus.ff. de iure dot.tex.in.c.cum apud de ſpon. itē pōt cōſtituere procuratorē, text. ff.de procura. de quo latius dixi in materia in.l.mutus & ſurdꝰ contractū. vnde pro concordia & vera reſolutione in hoc arti. dico, ꝙ ſi apparet ꝙ talis mutus nullum habet intellectū: quia ſignis nō pōt illum exprimere, vel demoſtrare, tunc æquiparatur infanti vel dementi & furioſo, & nō debet puniri ex delicto, & iſto caſu debet ſibi dari curator in quacūque ætate ſit conſtitutus & ita procedunt &c. *Reſolutio.*

 debent

debent intelligi iura per me ſuperius allegata.& iſte eſt ſenſus docto. in locis ſupra citatis: ſi verò appareat quòd talis mutus habet intellectum, quem poteſt ſaltim exprimere, & demonſtrare ſignis: tunc reputatur habilis ad delinquendum,& contrahendum,& alios actus exercendum,&tali caſu tenebitur ex delicto,ſi eſt ligitimę ætatis:& nõ requiritur dari ſibi curator & ita debẽt intelligi alia iura.2.loco aducta.Imo ꝙ magis eſt,tali caſu debet puniri pœna ordinaria delicti. ita no. determinat Ioan. de imo.in.l.1.de verbo.obliga.3.col.in medio nu.11.&ibi Roma.3.col.nu. 16.Alexan.2.col.nu.6.Iaſo ibi pen.col.in fine qui pro hoc conſiderat tex.in.l.ſi quis in graui verſi.mutum.ff.ad ſylla.vbi dicit,ꝙ mutus excuſatur à delicto,ex eo ꝙ non clamauit,ergo alias tenetur vincen.6. col.nu.4.& ita fuit iudicatum, in.q.de facto.& fuit quidam mutus ſuſpenſus, qui fuit ſocius cum alio in homicidio:vnum tamen eſt ꝙ non poterit condemnari ex confeſsione ſua declarata ſignis: ſed ex ateſtatione&probatione teſtium,quia fortè iudici non erit bene nota,&poſsit in ea decipi. vnde non videtur legitima & liquida ꝓbatio,vt in cauſis criminalibus exigitur,ita ſingu. determinat Bald.in.l. vnica.C.de confe.7.col.nu.27.Roma.in.l.1.de verb.obl.3.col. nu.16.Alexan.2.col. nu.13.crederem tamen ꝙ poſſet iudex per ſigna eum interrogare,ſaltim pro eruenda & inueſtiganda veritate: ex quo infero ꝙ ſibi non debet inferri tortura, cum ex confeſsione non debeat damnari: quod bene nota: quia iſtum articulum non videbis ſic alibi declaratum. Item quæro an

Iudex poteſt interrogare mutũ per ſigna.

70 furioſus poſsit delinquere & puniri& breuiter dico ꝙ nõ: quia eſt alienus à mente ſua,& nullum habet iudiciũ vel intellectum,vt poſsit habere dolũ,& intelligat quid faciat text. eſt capitalis & expreſſus in.l.infãs.ff.ad.l.corne. de ſicca.cuius verba ſunt,infans vel furioſus ſi hominem occiderit, lege cornelia non tenetur,cum alterum innocencia conſilij tuetur,alterum facti in felicitas excuſat', & com. doct.tex.in.l. diuus marcus.ff.de offi.præſi.vbi ponitur ratio: quia ſatis ipſo furore punitur tex.in.l.5.verſi.igitur.ff.ad.l.Aqui.text.in l.pe.§.fi.ff.ad.l.pompe.de parri.tex.in.l.ꝙ infans.ff.de rei ven.tex. in.l.fi.ff.de admi. tuto. text.in.l.fi.ff.de admi.tuto.tex.in.l.3.§.1.ff.de iniuriis tex.in.c.illud& quaſi per totum.15.q. 1.tex.in clemen.1.de homicidio & vtrobiq; cõmun.doct.&idem diſponit.l.9.tit.1.7.par.qd' tamen intellige quando delinquit durante

Furioſus nõ poteſt delinquere nec puniri.

Limita.

fauore,ſecus tñ eſt ſi habeat dilucida interualla & fecit delictũ tẽpore ſanæ mentis: quia tũc bene punitur, ſicut qlibet alius tex.eſt in d.l.diuus marcus verſ.ſi verò.ff.de offi.præſi. & ꝓbãt p̃dictæ.ll.par.cõfirmatur, quia ſi furioſus habet dilucida interualla,bene poteſt tempore quo eſt ſanæ mentis,facere teſtamẽtum,contractum,& quemlibet alium actum. text.eſt in.l.furioſum.C.qui.teſta.face.po.& ibi glo.or. & commun.doct.Dubium tamen eſt an præſumatur delictum eſſe factum tem 71
pore furoris vel tempore ſanę mentis & dicendum eſt ꝙ ſi probatur ex parte ipſius rei delinquentis aliquando fuiſſe furioſum, præſumitur durare.& tempore furoris commiſiſſe delictũ: & accuſator vel iudex ſi procedit ex officio , tenetur probare delictum eſſe factum tempore ſanæ mentis ita probat notabiliter tex.in. c.indicas.3.q.9.& ibi tenet glo. or.& commun.docto.& per eum ita etiam tenet gl.'or.in.c.fi. de ſucce.ab inteſta.& ibi docto.confirmatur etiam ratione quia furor eſt qualitas & morbus,qui poſtquam eſt radicatus præſumitur durabilis,ſecundũ medicos. peritos & probat tex. in.l. humanitatis.C.de impu.& ali.tex.in.l.1.ff.de cura.furio.& in expreſſo tenet Cardi.in.c.cum inter canonicos. de electio.2.col.5. oppo. &ibi alij docto.confirmatur etiam ex doctrina.Bart.& communi in.l.non ſolum.§.ſed vt probari.ff. de ope. noui nunciatione.vbi dicunt, ꝙ quãdo actus vel delictum poteſt fieri tempore licito & illicito , ille qui agit vel accuſat,tenetur probare eſſe factum tempore illicito,& punibili.Si vero reus delinquẽs ante delictum non fuit furioſus ,nec ex parte eius hoc probatur,ſed tãtum dicitur & allegatur fuiſſe furioſum tempore delicti commiſsi:tenetur ipſe reus hoc ꝓbare:alias autem delictum cenſetur commiſſum tempore ſanę mentis: quia ſemper quis pręſumitur eſſe talis, qualis naturaliter eſſe debet,argum.tex.in.l. nec codicillos.C.de codicillis & ibi notat Bal. Paul.Sali.& commu. docto. & in expreſſo ita tenet & reputat ſingu.Ange.de male.in parte ſcienter doloſè.4. col.verſi.quid in furioſo,& idem tenet Imola in clemen.1.de homicidio.2.col.nu.3.&ibi Ancha.2.col. num.6. Idem imol in.c.dudum de pręſumptio.3.col.in fine.domi.in.c.1.§.ſi vero de clerico ægro.Sali.in.l.furioſum.C.qui.teſta.face.po.nu.2.Corneus in.l.nec codicillos. C.de codi. & apertè voluit Bartol.in tractat. de teſtibus in parte oppoſita prima columna.num.ſecundo.

Dubium.

furor quid ſit.

Pulchrũ

72 Pulchrum tamen & neceſſarium dubium eſt
Dubium.2. ſi quis tempore ſanę mentis commiſit homicidium, vel aliud delictũ,& poſtea factus eſt furioſus,an durante furore poſſit accuſari,& condemnari ad mortem vel aliam pœnam corporalem, & videtur ꝙ non: quia furioſus habetur loco abſentis, qui non poteſt condẽnari:ſed pati annotationem bonorum text. eſt in.l.2.§. furioſus.ff.de iure codi.tex.in.l.vbi non voce verſi.fi.ff.de regu. iu.imò ꝙ magis eſt habetur pro abſente non contumace: quia in eo non poteſt cadere contumacia, ſicut in abſente.ita probat tex.& ibi glo.or.&
Furioſus habetur loco abſentis. commun.doct.in.l. furioſo.ff. de reiudicata. & in terminis tenet Are.in.l.ex facto.ff.d'vulga.&pupil.pe.col.Ex quo infertur.ꝙ licet hodie per leges huius regni abſens poſsit damnari ,furioſus tamen non: neq; obſtat quod poſſet ſibi dari curator, ſicut minoribus & ꝑ conſequẽs condemnari :quia datur minoribus,vt acceſſorius.vt in.l.clarum.C.de auto. præſtan. furioſis tamen datur principaliter,
Furioſus habetur loco mortui. vt in eo fundetur iudicium.2.quia furioſus habetur loco mortui text. eſt in.l.bonorum.ff. rem ratam ha.Sed ille non poteſt condemnari, nec puniri poteſt morte, vt in.l.defuncto ff.de publi. iudi.ergo nec furioſus poſt furorem & in expreſſo iſtam ſen.& conclu. tenet Bal.in.l. furioſum.C. que teſta.fa. po.in fine. idẽ Bal.in.l.humanitatis.C.de impu.& ali.ſubſti.10.col.nu.46.idem Bal.in.c.1.fi.col.&.q. an ille qui inter fratrem domini ſui, feudum amittat & ibi Aluarotus.3.colũ. nu.5.Imola in.c. Raynuntius de teſti.nu.143.Alexã.in.d. l. furioſum fi. col.&.q. & ibi Iaſo-pe.col.qui dicit hanc eſſe magis communẽ.opi.idem Iaſo.in.l.ex facto.ff.de vulga.&pupi.10.col.nu. 30.& ibi ripa nu.73.Floria.qui reputat hoc eſſe mirabile in.l.ſed & ſi quæcunq;.§.iniuriam ff.ad.l.Aqui.fi. col.tenet etiã & reputat ſing. Ang.de ma.in parte ſciẽter doloſe.4.col. col. hypo.de Mar.in.l.1.ff.ad.l. Cor.de ſica.6.col. nu.58.vbi limitat hoc eſſe verum preterquam ſi delictum ſit valde enorme:quia tũc poſſet puniri argumento text.in.l.diuus marcus.ff. de of. præſi.& ſubdit quòd ex iſta cauſa ſere-
Caſus nota. niſsima regina Caſtellæ fecit puniri hominẽ furioſum, qui intulit vulnus ſereniſsimo regi Ferdinando marito ſuo.ſed certè contrarium
Argumentũ in contrarium. probant prædicta iura. Sed his non obſtantibus contraria ſententia & concluſio videtur de iure verior, imo quòd poſsit condemnari & puniri pœna mortis vel alia pœna ordina-
Ratio.1. ria.Primo quia ceſſat oĩs ratio excuſationis, & defenſionis cum tempore habili & ſanę mentis delinquerit.Secundo quia qualitas ſũ *Ratio.2.* perueniens poſt delictum nõ mutat pœnam imò illa debet imponi quæ veniebat imponẽda tempore commiſsi delicti tex.eſt formalis & expreſſus in.l.1.ff.de pœnis & ibi notat & commendat Bart. Albe.& commun.docto. Tertio quia ſi filius, vel filia cõmiſit cauſam ingratitudinis, & ſuperueniat furor,bene poterit exhæredari.ita probat tex.in.l.fin.§.ſed *Ratio.3.* cum antiquitas.C. de cura.furio.& ibi doct. & notat & commendat Imola in.l.ex facto. ff.de vulga.&pupi.7.col.& alii doc.ibi Quarto quia ſi quis commiſit peccatum mortale *Ratio.4.* tempore ſanę mentis, & ſuperueniat ſibi furor,& decedet in furore cõdemnabitur apud deum ſecundum Theologos, & ſecundum canoniſtas in. c. maiores de baptiſmo & tenet Bart.ponderando tex.ibi in.l.nunquam §.ſi vi aut.clam.ff.de vſuca. vbi habetur ꝙ ſi quis erat in mala fide, & ſuperueniat ſibi furor adhuc dicitur durare in eo illa mala fides quo ad omnes effectus. Quinto quia in deli- *Ratio.5.* ctis ſemper attenditur tempus commiſsi delicti,quo ad locum tẽpus,& omnia alia, quæ augent vel diminuunt qualitatem eius text. eſt in.l.qđ ait lex.§.fi.ff. de adulte.&ibi Bar. & commun.doct.ergo ſimiliter quoad perſonam. Sexto & finaliter pro hac parte facit *Ratio.6.* tex.expreſſus in lege diuus marcus.ff. de of. prę.vbi probatur ꝙ ita demum furioſus non punitur, quando delictum commiſit durante furore:ſecus tamen ſi ante : quia tunc minimè eſt dignus aliqua venia : cuius verba ſunt,ſi verò vt plerunq; aſſolet interuallis quibuſdam ſenſu ſanior eſt, vnde forte illo momento ſcelus admiſerit,nec morbo eius danda eſt venia,nec obſtat ſi dicas ꝙ ille tex.potius videtur probare contrarium,in quantũ vult ꝙ princeps conſulatur an debeat puniri vel non:quia iſte non eſt eius ſenſus ſed tantum vult ꝙ ſi eſt maximum dubium ſuper ipſo facto vel iure quod non poſsit iudex bene diſcernere an commiſit ante vel poſt,tunc conſulatur princeps & ita intelligit & declarat Albe.ibi & Bar.in.l. congruit eo.tit.&ita probant prædictę.ll.part.ſupra allegatę.9.titu.1.7. part.&.15.tit.1.1.par. & in terminis iſtã ſenten .& conclu. contra prędictos doctores tenet Ludo. Romanus in dict.l. furioſum in fine.C.qui teſta.fa.po.&ibi Iaſo.pe.col.idem Iaſo.in.l.ex facto.ff.de vulga.&pupi.10.colũ. nu.30.Barb.in.c.literis de reſcriptis fi.co.Sed ego minimus inter alios in hoc dubio & ſubtili

btili articulo in iudicando & conſulendo non recederem à ſuperiori communi opinione: tum quia eſt æqua & in dubio ſequenda tum etiam quia forte talis delinquens: quia poſtea effectus eſt furioſus haberet, aliquam iuſtam cauſam defenſionis q̃ curator eius ignorat. Item etiam efficaci ratione quia conſidero ꝙ iudex debet concedere & indulgere tempus ipſi reo ad confitẽdum peccata ſua ante executionem ſentẽtiæ vt in.l. archigerontes. C. de epiſ. audien. & ibi doct. ex qua cauſa iuſtiſsimum erit pœnam differre intẽpus ſanę mẽtis, & ſuis ſumptibus ſubſtentari ſi habet bona. alias de publico argu. eorum quę notantur in.l pregnantis. ff. d' pœnis. nec obſtat ꝙ hodie in noſtro regno abſens poteſt condemnari quia intelligitur in proprio & vero abſente cõtumace in quo non dãtur nec conſiderantur prędictę rationea ſecus vero in furioſo: qui habetur loco abſentis ficte & largo modo & ſine aliqua cõtumacia. & in terminis ita tenet & declarat aretinus in.d.l. ex facto. ff. de vulga. & pupi. nec iterum obſtat ſi replices ꝙ ſecundũ theologos furioſus punitur & iudicatur ad pœnã vel præmium ſecundum opera commiſſa ante furorem: quia illud eſt quo ad propriam conſcientiam & iudicatur àdeo domino noſtro qui omnia ſcit & cognoſcit & ſinit ſibi nota ſine aliqua probatione: ſecus vero in iudice qui non poteſt cognoſcere defenſionẽ furioſi ſi non allegetur & probetur & confirmetur quia ſanctius eſt nocẽtem impunitũ relinquere quam innocentem condemnare vt in.l. abſentem. ff. de pœnis.

73 Item quæro an ebrius, qui in ebrietate cõmiſit homicidiũ, vel delictum, puniatur ex delicto, & breuiter dico ꝙ debet puniri: non autẽ pœna ordinaria. ſed mitiori pœna: quia ebrietas tollit dolum in delicto, licèt non culpam: vnde non excuſat in totum à pœna ſed minuit illam. ita probat tex. no. in.l. reſpiciẽdum. §. delinquunt verſi. impetu. ff. de pœnis cuius verba ſunt, Impetu autem cum per ebrietatem ad manus, vel adferrum venitur, & ibi notat Bart. 2. colũ. nu. 3. Albe. in prin. & Oldral. quem ipſe Albe. refert & illum text. adhoc dicit ſingu. Bal. in. c. crapula. de vita. & honeſ. cle. 1. col. in medio nu. 3. Probat etiam text. no. in.l. omne delictum. §. per vinum. ff. de remili. cuius verba ſunt, per vinum aut laſciuiam lapſis capitalis pœna remittenda eſt, & militiæ mutatio irrogãda eſt, & ibi adhoc notat ſolus Albe. tex. in. c. ſanè. 15. q. 1. ibi glo.

Ebrietas nõ tollit pœnã.

or. Archi. & commun. doct. & iſtam ſentent. & conclu. per prædicta iura tenet Sali. in.l. 1. C. ad.l. Corne. d' ſicca. ſi. verbis. floria. in.l. ſed & ſi quæcunq;. §. iniuriam. 2. col. num. 5. ff. ad l. aqui. Ange. de male. in parte ſcienter doloſe pe. col. verſ. ſed quid ſi quis propter ebrietatẽ hyppo. de marſ. in.l. 1. ff. ad.l. cor. de ſica. 7. co. num. 63. Roma. in.l. 1. de verbo. obliga. 2. colũ. nu. 3. Bonifacius in tract. male. in rub. forma. accuſationis per ſyndicatum. 4. col. fol. 24. & pro hac ſenten. & con. eſt hodie.l. par. 5. titu 8. 7. par.

74 Item quæro an dormiẽs qui inſomnis ſurgit & aliquem interfecit vel vulnerauit vel aliud delictum fecit puniatur ex delicto: nam multotiens contigit, ꝙ aliqui in ſomnis inſurgunt & talia committunt, & refert Bar. in l. vt vim. ff. de iuſti. & iure. 2. col. in fine quòd ſuo tempore erat quidam piſanus, qui ſurgebat de nocte in ſomnis, & ſe armabat, & ibat per ciuitatem cantando, & videtur ꝙ non teneatur: quia non eſt in culpa. & parcendum eſt vitio naturali vt in.l. fluminum. §. vitium in princi. ff. de damno infecto. præterea dormiens æquiparatur furioſo vt in.l. 1. §. 1. ff. de acqui. poſſe. 3. pro iſta parte facit text. in cle. 1. de homi. vbi ſi talis dormiens cõmittat homicidium inſomnis, non fit irregularis: in cõtrarium tamen imo ꝙ teneatur, probat. text. no. in.l. ſi ſeruus ſeruum. §. ſi fornicarius. ff. ad l. aqui. vbi ſi ſeru⁹ coloni, vel inquilini iuxta fornacem, vel locum, vbi erat ignis, ob dormiſſet, & dom⁹ vel res cõbuſta ſit, tenetur ad damnum: quia videtur eſſe in culpa. & adhoc notant & commendant omnes docto. ibi.

Dormiẽs nõ punitur ex delicto.

Caſus nota.

Argumẽt. in cõtrariũ.

Sed pro concordia & veritate dic̃, ꝙ ſi talis dormiens ſciebat hoc ſibi euenire: tunc debet prouidere, vt iaceat ſolus & præcauere, vt nemo ſit in lecto, vel camera cum eo: & ſi nõ fecit, dicitur eſſe in culpa: & propter culpam tenetur extra ordinem, ſicut putator arboris qui non admonuit tranſeuntes, vt in.l. ſi putator. ff. ad.l. Aqui. & ita procedat ſecunda opi. cum fundamentis ſuis: ſi vero non ſciebat hoc ſibi euenire tunc non teneatur: quia nulla culpa poteſt ſibi imputari, & ita procedat. prima opi. & fundamenta pro ea adducta, & in terminis iſtam doctrinam & diſtin. tenet Guiller. & Iaco. de raue. in.l. Diuus Marcus. ff. de offi. prę. & ibi no. Albe. ſi. col. & . q. tenet etiam Bar. in.l. pe. ff. ad.l. pompe. de parri. floria. in. d.l. ſi ſeruus ſeruum. §. ſi fornicarius. ff. ad.l. aqui. ſi. col. nu. 4. Ancha. in cle. 1. de homicidio in ſecundo no. num. 3. Ang. de male. in parte

Reſolutio.

in parte comparuit dictꝰ inquiſitꝰ & in termi
no defenſionis fo.107.verſi.quid ſi dicat.& ꝑ
hac doctrina & diſtin. eſt hodie.l.no.par.l.
75 5.titu.8.ſeptima.part.

Prodigus á poſsit delinquere.

Item quæro an prodigus, cui bonis inter-
dictum eſt, poſsit delinquere & puniri,& vi-
detur ꝙ non:quia non videtur habere intel-
lectum, nec rectitudinem rationis, & ex iſta
cauſa prohibetur contrahere,& teſtari text.
eſt capitalis & expreſſus in.l.is cui bonis.ff.
de verbo.obli.& ibi commun.doct.text.in.l.
is cui lege.ff. de teſtamen.text.in.l.furioſi.ff.
de reg.iu. cuius verba ſunt furioſi vel eius cui
bonis interdictum eſt nulla voluntas eſt. itē
etiam quia propter tale vitium & defectum
æquiparatur furioſo & pupillo text.eſt in.l.
his qui.§.fi.ff.de tuto.&cura. datis ab his tex.
in.l.certi condictio.§.quoniam.ff.ſi cer.peta.
tex.in.l.fulcinus.§. adeo.ff. quibus ex cau.in
poſſe.ea.3.& principaliter iſtam ſenten.& cō
clu. probat text.in.l.fulcinus.§.plena.ff.qui-
bus ex cau.in poſſe.ea vbi dicit tex.ꝙ prodi-
gus non poteſt dici contumax, vt contra eū
fiat miſsio bonorum &in terminis iſtam ſen
tent.& concluſi.tenet glo.or.in.l.ſi quis in tā
tam C. vnde vi.in glo.magna verſic.6.de fu-
rioſo vbi dicit ꝙ prodigus non teneatur pœ
na illius legis adhoc notant &commendant
docto.ibi & illam glo.adhoc reputat ſingu-
larem & vnicam Angel. de Peru. in.l.ſi quis
pro eo.ff.de fideiu.in fine ſed his non obſtā-

Reſolutio.

tibus ego teneo contrarium,imò ꝙ poſsit de
linquere &puniri pœna ordinaria delicti:qꝛ
conſidero ꝙ prodigus non cēſetur habere iu
dicium,& intellectum tantum in his,quę cō
cernunt alienationem & adminiſtrationem
bonorum ſuorum,ſecus tamen eſt quo ad d'
linquendum : quia tunc bene cenſetur inte-
gra perſona & capax cuiuslibet delicti:& ſic
tenetur & obligatur ad pœnam eius & in ex
preſſo ita probat tex.notabilis in.l.his qui.§
diuus.ff.de tuto.& cura.da.ab his cuius ver-
ba ſunt, Nam ęquum eſt proſpicere nos etiā
eis, qui quo ad bona ipſorum pertinet furio
ſum faciunt exitum & in terminis per illum
tex.& iſtam ſenten.& conclu.tenet Bar.in.d.
l.is cui bonis.ff.de verbo.obli.fi.col.pe.quæ-
ſtio.& ibi Pau.de Caſt.fi.col.& quæſt.Iaſo.8
col.num.17. & communi· alij docto. tenet ēt
Bar.in.l. ſi quis in tantam.C.vnde vi.3.col.&
ibi Sali.3.col.nu.7. & commun.docto.Bal.in
l.furioſum.C. qui teſta.face.po.in fine & ibi
commun. doct.Ange.de Peru.in.l.fuluinus.
§.adeo.ff.quibus ex cau. impoſ.ea.Angel.de
male.in parte ſcięter doloſe fo.48.ff.co.verſ.
quid in prodigo & ibi eius additionator.

Item quæro an ſeruus poſsit delinquere&
tenetur ex delicto & breuiter dico ꝙ ſic &in 76
proceſſu & cauſa ſeruabitur illud ꝙ obſerua
tur quando proceditur contra hominem li-
berum. tex.in.l.hos accuſare.§.ſi ſeruus.ff.de
accuſa.cuius verba ſunt ,ſi ſeruus reus poſtu
labitur eadem obſeruanda ſunt,quæ ſi liber
eſſet. text.in.l.10.titu.1.7.par.& probato deli
cto maiori, pœna punitur quam liber.text.
eſt in.l.in ſeruorum in principio.ff.de pœnis
tex.in.l.aut facta.§. perſona. tex.in.l.capita-
lium.§.fi. verſi.fi.eo.titu.tex.in.l.8.in princi.
titu.31.ſeptima part.

Seruus tenetur ex delicto.

Limita.

Quod intellige, quando ex delicto venit
imponenda pœna corporalis ſecus ſi pecu-
niaria : quia illa non cadit in ſeruum.tex.eſt
in.d.l.hos accuſare.§. omnibus. ff.de accuſa.
cuius verba ſunt, omnibus legibus ſerui rei
fiunt excepta lege iulia.de vi priuata:quia ea
lege damnati partis tertiæ bonorum publica
tione puniuntur , quæ pœna in ſeruum non
cadit:idemq; dicendum eſt in cęteris legibus
quibus pecuniaria pœna irrogatur:quo caſu
alterabitur pœna & imponetur ſibi alia iudi
cis arbitrio.tex.eſt ibi no.in verſi.fi.quē ſum
me commendat Bart.& docto.vnum tamen
eſt ꝙ ſi dominus ſoluat pœnam pecuniariā
pro eo liberatur.ita diſponit prædicta.l.10.ti
tu.1.ſeptima part.

Contra ſeruum qualiter fiat probatio.

Item adde ꝙ probatio delicti poteſt fieri
contra ſeruum per teſtes,vel per confeſsionē
propriam, vel alio genere probationis, ſicut
contra quemlibet hominem liberum tex.eſt
no.in.l.ſeruos in principio.C.ad.l.Iuli.de vi.
cuius verba ſunt,Seruos qui feciſſe violentiā
confeſsionibus teſtium,aut propriis doce-
buntur &c. imò ꝙ magis eſt, ſola confeſsio
ſerui ſpontanea ſufficit ad condemnationē
eius ita probat apertè text.in.d.l.ſeruos,& te
net glo.or. in.l.2.§.1.ff.ſi ex noxa cau.aga.v-
num tamen eſt, ꝙ adhoc vt confeſsio ſerui
probet,& ex ea poſsit condemnari,oportet ꝙ
cum ea concurrat ſemiplena probatio,vel a-
liqua indicia vrgentia, vel ſi negauerit ꝙ ſit
facta confeſsio in tormentis præcedentibus
indiciis:alias non ſtaretur ſoli eius confeſsio-
ni ſpontaneę:quia videtur tendere in præiu-
dicium domini.ita probat text·no.in.l.quæ-
ro.§.fi.ff. de ædilit.& edic. & per illum text.
ita tenet glo.or.in.l.cum probatio.ff.de pro-
ba.& ibi Sali.& commun.doct. & per illum
tex.ita etiam tenet Paul.in.d.l.2.§.1.ſi ex no-
xa.

xa cau. aga.2.col.num.4.Alexan.1.col.in fin. nu.4.glo.in.l.quicunq;.C.de ſeruis fugi.in.g. pen.in fin. & ibi doct.Socinus in.l.cum filius fa.de verbo.obli.5.col. nu.11.& ibi Iaſo.5.colũ. nu.15.Aduertendum tamen ꝙ licet ſeruus poſ ſit accuſari & condemnari pro delicto:tamen domin⁹ eius poteſt adeſſe cãę & eũ defendere allegando & reſpondendo pro eo.ratione ꝓ prii intereſſe text.eſt no.in.l.2.C.de accuſa.cu ius verba ſunt,ſi cuiuſdam criminis obnoxius ſeruus poſtulatur, dominus eũ defendere poteſt & in iudicio aſsiſtere accuſatoris intentio nibus reſponſurus, & ibi glo. or.& commun. docto.& idem diſponit prædicta lex.10.titu.1. 7.par.imo etiam tunc poterit dominus cõſtituere procuratorem:quia non videtur dominus vel procurator eius interuenire pro alio: ſed pro ſeipſo & ſuo intereſſe tex.eſt in.l.ſeru⁹ etiã.ff.de publi.iudi.quo caſu totus proceſſus & iudicium agitabitur cũ ipſo ſeruo tanquam principali perſona quem tangit negotium & ei proponetur accuſatio, & cum eo lis conteſtabitur per reſponſionem ſuam & ei aſsignabitur terminus probationis & defenſionis & cõtra eum debet ferri ſententia diffinitiua,ita tenet & declarat glo.or.& communis opinio doctorum in dic.l.2.C.de accuſa.ex quo infertur ꝙ non requiritur,ꝙ dominus citetur vt cõ pareat, & aſsiſtat cauſæ agitandæ cum ſeruo: quia principaliter fundatur iudicium in perſona ſerui, & in terminis.Ita tenet Bald.in.l.fi lius familias.ff. de his qui ſunt ſui vel alie.iu.1. lectura idem Bal.in.l.fi.§.neceſsitate.C. de bonis quæ libe.4. colũ.nu.12.Ange.de peru.in.l. cum filius familias. ff.de verbo.oblig.in fine. quos ego ſequor & reputo eſſe notabile & ſingulare. licet Salicetus in dicta.l.2.C.de accuſa. teneat contrariũ.ex quo collige vtilem & neceſſariam doctrinam in practica, ꝙ quado principaliter proceditur contra aliquem, licet in conſequentiam fiat præiudicium tertio, non propterea ille tertius eſt citandus,& probat etiam tex.in.l.ſępe.ff.de re iudi.iuncta communi doctrina,& theorica doctorum ibi & in terminis tenet & confirmat Bar. in quæſtionib⁹ ſuis quæſtione tertia fin.col.

Dominus ſeruum defendere poteſt in cauſa criminali, 2.

Adde tamen circa prædicta ꝙ licet ſeruus accuſatus vel inquiſitus confiteatur delictum & ex illa confeſsione poſsit condemnari,con currentibus his quę ſupra dixi:tamẽ bene poſ ſet dominus probare contrarium iſta eſt glo. ſingularis & vnica in.l.2.§.1.ff.ſi ex noxa.cau. aga.in glo.1.in medio quam adhoc ſumme notat & cõmendat ibi Bald.& reputat ſingularẽ & vnicam Pau.2.col.num.8.Alexan.2.colum. & Iaſo.1.colum.num.4.ex qua glo.& communi doctrina inferunt prædicti doctores ibi ꝙ ſi ex forma legis, vel ſtatuti,pater vel dominus vel quilibet alius teneatur ad pœnam pecuniariam ex delicto alterius. bene ſtabitur confeſſioni ipſius delinquentis,etiam in præiudiciũ tertij ſoluere debentis.ſed poterit probare cõtrarium pro ſuo intereſſe & in expreſſo ita ẽt determinat Bar.in.l.cũ filius fa.ff.de verborũ. obli.fi. col.Bald.in.l.filius fa.ff.de his qui ſunt ſui vel alie.iu.1.lectura.

mplia.

Item etiam quæro an & quando abſens poſsit accuſari & condemnari de delicto de quo artic. plenè & magiſtraliter dixi in.l.76. in.ll. Tauri.Ideo,hic omitto & te remitto ad ſcripta per me in dict.ll.Tauri vbi vide quia eſt ibi neceſſarium.

77 *Abſens quñ poſsit accuſari de delicto.*

Item etiam ſimiliter quæro an & quando delinquens poſsit accuſari & puniri poſt mortem. In quo dubio, & notabili articulo dico, ꝙ regulariter nõ: ſed per mortem eius ſtatim extinguitur delictum,quoad pœnam corporalem, & quoad pœnam confiſcationis bonorum,modo delictũ ſit publicum,modo priuatum text.eſt capitalis & expreſſus in.l.defuncto.ff. de publi.iudi. cuius verba ſunt. defuncto eo,qui reus fuit criminis, eſt pœna extincta,& ibi notat & commendat glo.or Bart. Albe.Ange.imola & commun.docto.text.in.l.3. eod.titu. ſecundum vnam lecturam text.in.l. in ſenatus.§.ſi propter.ff.ad turpi.Ex quo infertur ꝙ poſt mortem delinquentis nõ debet iudex imponere pœnam cadaueri:quia videtur inferre iniuriam defuncto & per cõſequẽs hæredibus,alias teneretur in ſyndicatu.argu. tex.in.l.1.§.quotiens.ff.de iniuriis & in.l.p.tit. 13.1.par.ita tenet Ange. & Imola in dict.l.defũcto petrus in.l.2.C.qui.teſta.face.po.& ibi Cinus Angel. Roma. Alexan.Iaſo.Corneus & alii moderni,Ange.in.l.fi.C.ſi reus vel accuſa. mor.fue. Bald.in.l. vna.C.ex delictis defun.2. col.num.2. vbi adducit notabilem rationem: quia pœnæ afflictiuæ animati corporis ſunt pœnæ ſenſus, quæ non poſſunt cadere in hominem mortuum Ange.in.l.quià latronibus. §.ſi quis.ff.de teſta.Ang.de male.in parte pręſente & appellante. antepe. col. verſic.quid ſi reus.Ange.de Are.in.§.interdum.Inſti.de hære.quę ab inteſta.defe.1.col.nu.2.confirmatur quia pœnæ priuationis ſtatus non cadunt in mortuũ.tex.eſt in.l.qui libertinos.§. poſthumus.ff.de oper. liber. & ibi commun. docto. Quod tamen limita & intellige niſi delictum ſit

78 *Poſt mortẽ an quis poſſit accuſari & puniri.*

Pœna afflictiua nõ poſſunt cadere in mortuũ.

ſit grauiſsimum & enorme: quia tūc bene po
terit iudex pœnam imponere cadaueri, ipſum
furca ignominioſè ſuſpēdēdo, vel alia pœna af
ficiendo propter facti memoriam, & aliorum
terrorem, argu. tex. in cap. mulier. 15. quæſtio. 1
vbi animal interficitur propter delictum con
tra naturam cum eo commiſſum. argu. etiam
tex. in cap. cum ad monaſterium. verſi. ꝙ ſi ꝓ-
prietas de ſtatu monachorum, vbi monachus
qui tempore mortis inuentus eſt poſsidere pe
cuniam, vel aliam rem propriam, debet ſepeli
ri extra monaſterium in ſterquilinio, inſignū
perditionis ſuæ, & adhoc notant & commē-
dant docto. ibi & iſtam ſentent. & concluſio.
tenet & probat glo. ſingularis & vnica in iure
in. l. 2. ff. arborum furtim cęſarum. vbi expreſ
ſè dicit, ꝙ famoſi latrones furca ſuſpeduntur.
deinde beſtiis ſubiiciuntur, argu. tex. in. l. ca-
pitalium. ff. de pœnis ſed ille tex. nihil probat
ſed debuit allegare tex. in. §. famoſos eiuſdem
legis & illam glo. adhoc reputat ſingularem
Roma. in. l. 2. C. qui teſta. fa. po. Idem Roman.
in. l. ſi vero §. de viro. ff. de ſolu. matri. 46. fallē-
tia principali. nu. 79. reputat etiam Auguſti-
nus in additio. ad Ange. de male. in finali par
te ſi. col. idem Auguſtinus in parte qui iudex
videns. fol. 97. 3. col. & tenet notabiliter imola
licet illam glo. non alleget in. l. defuncto. ff. de
publi. iudi. 1. col. Sed ſalua eorum pace. iſta ſen
79 ten. & conclu. nō poteſt de iure procedere nec
Contra Roma. & Auguſti. ſuſtentari: quia ſimpliciter genericè & abſolu
tè iura dicunt & diſponūt, ꝙ omne delictū ex
tinguatur morte. Nec obſtat tex. in dict. cap. mu
lier: quia ille text. non vult quòd animal ſuſpē
datur per modum pœnæ: ſed tantum ꝙ ſim-
pliciter interficiatur, ne ſit memoria delicti, vt
latius dixi in delicto adulterij, nec obſtat etiā
tex. in dict. cap. cum ad monaſterium quia ibi
imponitur pœna denegationis ſepulturę, quę
propriè cadit in mortuis, vt in. l. 1. ff. de cada.
puni. & ita eum intelligit Bald. in. l. vn. C. ex
delictis defunctorum. 2. col. nu. 2. & Philippus
Decius in. l. imperium. ff. de iuriſ. omni. iudi. 3.
col. num. 19. nec obſtat glo. in dict. l. 2. ff. arbo.
fu. cæſa. quia illa glo. & tex. quem voluit alle-
gare in dict. §. famoſos loquitur in pœna con
tinuatiua, non vero inceptiua diſtincta, & de
per ſe: nam primo delinquens furca ſuſpendi-
tur, & ſtatim corpus eius traditur beſtiis, & ſic
pœna continuatur, & non imponitur de no-
uo: ſed licet iſta mea opinio ſit veriſsima de iu
re tamen ſuperior ſententia & concluſio con-
traria ſeruatur in practica, in toto regno à qua
tu non recedas. Ex quo primo infertur quòd
ex hoc ſuſtentatur practica, quæ habet, ꝙ in *Pœna hæretici poſt mortem.*
delicto hæreſis poſt mortem imponitur pœ-
na cadaueri: quia concremantur oſſa vel effi-
gies ipſius delinquentis, & idem eſſet in deli-
cto lęſę maieſtatis, & in delicto contra naturā.
Secundo infero quòd quando quis ſe occidit
imponitur pœna cadaueri: quia corpus eius *Pœna cōſcij mortis ſuæ.*
publicè ducitur per vias publicas, & furca ſuſ
penditur, & ita vidi practicari in hac ciuitate
Salmanticenſi: nam quidam forenſis, qui dice
batur fugiſſe de religione, & monaſterio: vo- *Caſus nota.*
luit & tentauit habere acceſſum ad puerū: &
cum eo committere peccatum contra naturā,
& ex indiciis captus fuit, & in carcere ſe ſuſpē
dit & ſtatim publice ductus eſt per ciuitatem,
& vias publicas. & cōcrematus fuit: confirma
tur iſte caſus alia ratione: quia cum decedat
in notorio peccato mortali, nō videtur ſibi in
hoc fieri aliqua iniuria: nec videtur exceſsiua
pœna imponi: ſed valde condigna delicto, &
in expreſſo in iſto caſu: quando quis ſe occi-
dit, quòd cadauer eius puniatur, tenet & fir-
mat Paris de puteo in tractatu ſyndicatus in
parte mortuus: fo. 173. & ante eum voluit Bal. 80
in dict. l. 2. C. qui teſta. fa. po. *Delictum morte extingui qualiter intelligatur.*

Aduertendum tamen ꝙ ſuperior concluſ.
& ſententia quæ habet quòd delictum ex-
tinguitur morte debet intelligi regulariter prę
terquam in caſibus & delictis ſequentibus. pri
mus caſus eſt in delicto hæreſis: quia durat *Limita. 1.*
poſt mortē, quo ad bona & probato delicto
poſt mortem confiſcantur bona. text. eſt in. l.
4. C. de hæreti. text. in. l. apoſtatatum. C. de a-
poſta. tex. in cap. ſanè el. 2. 24. quęſtio. 2. tex. in
cap. accuſatus §. in eo vero caſu. de hære. libr.
6. & idem diſponit. l. 7. titu. 1. 7. par. & in. l. 9. tit.
20. lib. 4. fo. ll. ſecundus caſus eſt in crimine læ
ſæ maieſtatis humanæ: quia durat poſt mor
tem reſpectu bonorum text. eſt in. l. ex iudi- *Limita. 2.*
ciorum verſ. 1. ff. de accuſa. tex. in. l. pantonius
§. rei perduellionis. ff. de acquirenda hæredi-
tate text. in. l. donationes in concubinam. §. fi.
ff. de dona. tex. in. l. cum filius. §. fi. ff. de lega. 2
text. in. l. penul. & in. l. fi. C. ad. l. Iu. maieſ. tex.
in. §. per contrarium Inſti. de hære. quæ ab in-
teſta. defe. text. in. §. 2. inſti. ff. de publi. iudi. &
vtrobiq; commun. docto. Tertius caſus eſt in
crimine repetundarum, quando iudex durā- *Limita. 3*
te officio iniuſtè recepit aliquas pecunias, vel
res à ſubditis, vel litigantibus, vt in. l. 1. & per
totū. ff. ad. l. iu. repe. quia tūc durat poſt mor-
tem quo ad pœnam bonorum tex. eſt in dic. *Limita. 4*
l. ex iudiciorum. ff. de accuſa. & ibi glo. ord. &
commun. doct. & idem diſponit prædict. l. 7.

titu. 1.

Limita.4. titu.1.7.part.Quartus caſus eſt in crimine pe-
culatus, quando quis rem ſacram vel publicã
ſubtraxit: quia tale crimen durat poſt mortẽ,
quo ad pœnam bonorum text.eſt in.l.fi.ff.ad
Limita.5. l.iu.pecu.&ibi commun.doct. Quintus caſus
eſt quando reus delinquens cõſcientia crimi-
nis ſe interfecit poſtquam erat accuſatus, vel
inquiſitus de crimine, vel in eo reprehenſus:nã
tale delictum durat poſt mortem,reſpectu cõ-
fiſcationis bonorum:ſi crimen erat tale,prop-
ter quod bona veniebant confiſcanda:quia ha
betur pro confeſſo & condemnato,licet hære
des poſsint probare contrarium.tex.eſt in.l.fi.
ff.de bonis eorum,qui ante ſententiã mor.ſibi
conſ.& ibi gloſ. or. & commun.docto.de quo
Limita.6. art.latius dicam in delicto homicidij. Sextus
caſus eſt quando ex delicto imponitur pœna
amiſsionis bonorum ipſo facto vel iure,quia
tali caſu durat delictum poſt mortem,reſpe-
ctu bonorum.ita probat text.in.l.Caius.ff.ad
ſyllanianum.tex.in.l.ex iudiciorum verſ.adeo
ff.de accuſa.tex.in auten.de inceſ.nup.text.in
capit.1.de homicidio lib.6.facit etiam bonus.
tex.in.l.cõmiſſa.ff.de pu.&vecti.& in expreſ-
ſo ita tenet glo. ſingul.& vnica iuncto.text.in
l.3.§.quod autem.ff.quòd quiſq; iuris in gloſ.
fi.quam ibi adhoc notat & commendat Bart.
Bald.& communiter doctores antiqui & repu
tat ſingu.Alexan. & moderni & illam glo.ad-
hoc reputat ſingu.&vnicam Bal. in.l.quę ſub
conditione.§.fin.ff.de condi.Inſti.idem Bald.
in rubri.C.de præui. dotis.5.col.num.12.Iaco-
bi.de San Geor. in.l. ſi quis maior.C.de tran-
ſa.penul. col.num.56.tenet etiam Ange.in.l q
à latronibus.§.ſi quis.ff. de teſta. Sali.in.l.1.C.
ſi reus vel accuſa. mor.fue.1.col.Bald.in.l.vna.
C.ex delict. defuncto.2.col.platea in.l.fi.C.de
iur.fiſci.lib.10.2.col.Abbas in.c.dilecti de arbi.
3.col.idem Abbas.in.c.fi. de dona.2.col.Ioan.
de Ana.in cap. vergentis de hære.2.col. Ange.
de Are.in.§. non omnes de perpe. & tempo.
actio. Philippus decius in.l.pupillum. §. in hę
redes.ff.de regul.iur.2.fallentia Tiraquellus in
Tiraquellus repe.l.ſi vnquam.C.de reuo.dona.num.241.

81 Adde tamen quòd in omnibus caſibus in-
Intra quinquennium poſt mortẽ debet proponi accuſatio quibus reus poteſt accuſari poſt mortẽ,& me
moria eius damnari.&bona confiſcari,de qui
bus ſupra dictũ eſt,debet intelligi infra quin-
quẽnium poſt mortem delinquentis,quo trã-
ſacto non poteſt amplius,contra ipſum pro-
cedi, nec contta hæredes vel tertios bonorum
poſſeſſores. ita probat tex. notabilis in.l.2.C.
de apoſtatis vbi habetur,ꝙ apoſtata poteſt ac
cuſari poſt mortem infra quinquẽnium tan-
tum,& adhoc ſumme notat & commendat
Bart.ibi q ex eo infert,ꝙ omnia iura ciuilia &
canonica:quę dicunt,quòd de crimine hære-
ſis,vel læſæ maieſtatis,vel alio grauiſsimo de-
licto,poſsit cognoſci poſt mortem,debent in
telligi infra quinquẽnium, & per illum text.
ita tenet gl.or.in.l.Manichęos.C.de hæreticis
&ibi commun. docto. tenet etiam Angel.de
Are.in.§.interdum inſti.de hęre. quę ab inte-
ſta.defe.& in apoſtata idem expreſſe diſponit
l.7.titu.25.7.part.facit etiam bonus tex.in.l.2.
C.de vecti.& cõ.vbi dicit,quòd in bonis fiſco.
delatis propter vectigal non ſolutum,pręſcri-
bitur ſpatio quinq; annorum, quem adhoc
notat & commendat ibi glo.ord.& commun.
docto.Bart.&alii docto. in.l.commiſſa.ff.de
publi.&vecti. Sed aduertendum ꝙ cõtra præ
dicta facit tex. formalis & expreſſus in cap.2.
de præſcriptione lib.6.vbi diſponitur,ꝙ in cri *Argum.*
mine hæreſis poſt mortem poteſt procedi in-
fra quadraginta annos,& imponitur pœna cõ
fiſcationis bonorum quæ nocet hæredibus&
aliis quibuſcunq; poſſeſſoribus, & ibi notat *Poſt mortẽ hæreticiinfra.40.annos proceditur.*
& commendat glo.ord. & commun.docto.&
reperio ꝙ Abbas Panor. tangit iſtam difficul
tatem in.c.cum nobis de præſcrip.3.col.nu.8.
& finaliter dicit,ꝙ tex,in dict.l.2.C. de apoſta
tis & ſuperior ſententia & concluſio ex eo eli-
cita procedat,& habeat locum,quando bona
veniunt applicanda fiſco ſeculari:text.vero in
dicto.cap.2. procedat & habeat locum,quan-
do bona veniunt applicãda fiſco eccleſię, quẽ
ſequitur ibi Felinus tertia col. num.11. ſed ſal-
ua eorum pace in hoc ſubtili & neceſſario ar-
ticulo ego dico & teneo pro firma veritate,ꝙ
cum hodie in crimine hæreſis procedatur at
tenta diſpoſitione iuris canonici, per quod
inducitur iſta quadragenaria pſcriptio, de q̃
per tex.in dict.ca.2.de præſcriptio.libr.6.licet
bona applicentur fiſco ſeculari, vt in capi.ex-
communicamus el.2.§. damnatus de hæret.ꝙ
indiſtinctè poſsit cognoſci infra quadraginta
annos, & text. ille in dicta.l.2. C.de apoſtatis
& ſuperior doctrina ex eo elicita habeat locũ,
& procedat in crimine læſæ maieſtatis huma *Limita.1.*
næ & in crimine contra naturam, & in omni-
bus aliis criminibus, in quibus poteſt proce-
di poſt mortẽ delinquẽtis:quod reputo ſingu 82
lare & quotidianum.

Limita.2. Adde tamen quòd licet regulariter delictũ
extinguatur morte etiam quo ad pœnam cõ-
fiſcationis bonorum, vt ſupra dictum eſt: ta-
men debet intelligi quando reus delinquens
moritur ante ſententiam diffinitiuam latã cõ
tra

tra eum, etiam ſi lis fuerit conteſtata: ſecus tamen eſt ſi moriatur poſt ſententiam tranſactã in rem iudicatam: quia tunc pœna confiſcationis bonorum bene tranſit ad hæredes. text. eſt in. l. ex iudiciorum. ff. de accuſa. & ibi Bart. Albe. & commun. doct. & idem eſt ſi reus delinquens ſolemniter in iudicio erat confeſſus crimen, vel erat contra eum facta legitima probatio: quia iſti caſus æquiparantur ſententiæ, & poſtea mortuus eſt: quia tunc pœna confiſcationis bonorum etiam tranſit contra hæredes. ita ſingulariter Bald. in. l. vnica. C. ex delictis defunctorum. 2. col. nu. 3. quod certe non videtur verum: quia dato ꝙ iſti duo caſus æquiparentur ſententiæ: tamen debet intelligi ſententiæ non tranſactę in rem iudicatam: ſed exiſtenti infra tempus datum ad appellandum, & licet moriatur poſt ſententiam latam: ſi non tranſit in rem iudicatam pœna cõfiſcationis bonorũ non tranſit ad hæredes vt ſupra dixi & ſtatim infra proximè dicam allegando gloſſam vnicam adhoc: ergo nec in his duobus caſibus qui æquiparantur ſententiæ.

Limita. 3. Item adde. ꝙ prædicta debent intelligi: quãdo talis reus delinquẽs mortuus eſt poſt ſententiam diffinitiuam tranſactam in rem iudicatã, ſecus tamen eſt, ſi ab ea erat appellatum, vel mortuus fuit infra tempus datum ad appellãdum: quia tunc pœna confiſcationis bonorũ non tranſit ad hæredes iſta eſt gloſ. ſingularis & vnica in. l. ex iudiciorum. ff. de accuſa. quam ibi adhoc reputat ſingularem & vnicam Bart. Albe. & Ang. poſt dinum & Antiquos. illam ẽt reputat vnicam imola in. l. defuncto infra iſto titu. de publi. iudi. 1. col. Sali. in. l. fin. C. ſi reus, vel accuſa. mor. fue. illam etiam reputat ſingularem & vnicam Bald. Ange. in. l. qui à latronibus. §. 1. ff. de teſta. idem Bald. in. l. vna. C. ex delictis defun. 3. col. num. 4. idem Bal. in cap. quoniam contra falſam de proba. penul. columna licet Iaco. de raue. in dicta. l. ex iudiciorum quẽ refert ibi Bar. tenebat contrarium, imò ꝙ indiſtincte pęna trãſit cõtra hæredes, eo ipſo ꝙ eſt lata ſententia, modo ab ea ſit appellatum, modo non & licet Bar. concordando opiniones, dicat ꝙ eo caſu. quo hæres appellauit, ſit vera ſententia glo. alias non. Sed his non obſtanti- *Argumẽ.* bus ſententia & concluſio gloſſ. ſuperius allegatę eſt vera & tenenda pro qua eſt tex. expreſſus in. l. fin. C. ſi reus, vel accuſa. mor. fue. & ibi notat & commẽdat Cynus & alij doctores. Secundò facit ratio concludens: quia ſententia & pœna confiſcationis in ea contenta non habet effectum conſummatum: quando ab ea eſt appellatũ. Vel poteſt appellari imo reducitur lis & cauſa principalis ad ſtatum in quo erat ante litem conteſtatam text. eſt ſingularis in. l. ita demum. C. de procuratoribus & ibi Bald. & communiter. docto. Tertio confirmatur per tex. in. l. poſt rem iudicatam. ff. de trãſa. vbi habetur quòd licet tranſactio non valeat: tamen bene valet & tenet quando ab ea eſt appellatum, vel quando fit intra tempus datum ad appellandum. Quarto etiam facit tex. ſingu. & vnicus in ſuo caſu in. c. ſolum de appella. libro. 6. vbi diſponitur, ꝙ attẽtata poſt appellationẽ, vel poſt tempus datum ad appellandum, reuocãtur per iudicem appellationis, quem adhoc reputat ibi ſingularem & vnicum Ancharranus & alii docto. *Limita.*

83 *Heres põt petere decla rari iudiciũ contra mortuum intẽtatum eſſe nullum.*

Item etiam prædicta intellige quando pœna confiſcationis bonorum venit in conſequẽtiam delicti: ſecus ſi principaliter in ſententia fuit impoſita pœna bonorum, quia tunc indiſtincte tranſit poſt mortem, licet à ſententia ſit appellatum vel duret tempus datum ad appellandum, ita probat tex. in. l. 3. C. ſi penden. appella. mors interue. & ibi Cinus. Bar. Bal. Paul. Sali. & cõmun. docto. cuius ratio eſt, quia quã do principaliter imponitur pœna confiſcationis bonorum, videntur duæ ſententiæ ſed quã do ponitur acceſſoriæ & in conſequentiam delicti, extincto ipſo delicto, de quo principaliter agitur extinguitur pœna bonorum & reputatur vnica tantum ſententia, argumento tex. in. l. etiam, §. 1. ff. de mino. text. in. l. quædam mulier. ff. fam. herſ. text. in. l. cornelia pia. ff. de iure patronatus. Vnum tamen eſt bene notandum circa prędicta, ꝙ licet poſt mortem rei delinquentis extinguatur iudicium, quod cõtra eum pendebat, vt ſupra dictũ eſt: tamen bene põt hęres eius inſtare & petere à iudice, vt declaret defunctum tale delictum non commiſiſſe habita & recepta ſuper hoc informatione & probatione vera & iuridica, & iudex tenetur facere pro euitanda infamia defuncti & cõſeruanda eius memoria ita probat text. ſingularis, & vnicus in iure in. l. filio. §. ſeia. ff. de adimẽdis legatis quem ibi adhoc ſummè notat & commendat ſolus Albe. & in terminis illũ tex. adhoc reputat ſingularem & vnicum Bald. in l. vna. C. ex delictis defunctorum ſecunda col. & iſtud teneo licet Salice. in. l. 1. C. ſi reus vel accuſator mor. fue. 1. col. teneat contrarium ea ratione ne iudicium claudicet. Sed adhoc reſpondeo ꝙ fauor liberationis hoc operaẽ, ſicut alios plures effectus, & ſpecialitates operatur argu. text. in. l. interpretatione. ff. de pœnis. l. abſentẽ riæ,

eodem titu. text. in.l.reſpiciendum eodem tit. cum ſimilibus. Item adde ꝙ prædicta procedunt, quando delictum eſt publicum,& venit imponenda pœna corporalis, & pœna bonorum fiſco applicanda:ſecus tamen eſt ſi delictũ ſit priuatum, & ex eo venit imponenda pœna ciuilis pecuniaria parti applicãda,vt in delicto furti,vi bonorum raptorum, iniuriæ,vel ſimili
84 delicto:quia tunc ſi reus delinquens moriatur ante accuſationem propoſitam,vel ea propoſita ante litem conteſtatam extinguitur & annullatur delictum: tamen ſi decedat pendente accuſatione, & lite iam conteſtata,tunc iudicium & inſtantia,& per conſequens illa pœna bonorum tranſit contra hæredes tex.eſt in.l.ex iudiciorum verſi.fi.ff. de accuſa.text.in.l.vna.C.ex delictis defunctorum tex.in.§.non autem omnes inſti.de perpe.& tempora.actio.&vtrobiq; commun.doct. & idem diſponit lex.25.tit.1.7. part. ex quo ego infero vnum ſatis ſingulare, quod vidi de facto, ꝙ ſi quis ſtuprauit virginẽ & decedat ante litem motam & litem conteſtatam,non poterit talis virgo corrupta ſuperueniens agere contra hæredes pro damno & intereſſe vel dote quod eſt verum & procedit de iure ciuili:ſed de iure canonico & eius æquitate , bene poterit petere & tenentur hæredes exonerare conſcientiam ipſius defuncti, vt infra proximè dico, & in terminis in noſtro caſu & quæſtio. reperio,ꝙ ita tenet ſolus collectarius in cap.1.de adulteriis.2.col.nu.2.

Nota. Item adde, ꝙ mortuo accuſatore & ſic offenſo,qui paſſus eſt delictum,actio vel accuſatio ciuilis pecuniaria ſibi competẽs trãſit ad eius hęredes indiſtinctè, modò decedat poſt litem cõteſtatam, modò ante:quod intellige,quãdo cõpetit propter rem familiarem,damnum vel intereſſe,quod prætendit & ſibi deficit,vt in delicto furti,vi bonorum raptorum,legis aquiliæ, & ſimilibus:ſecus tamen eſt ſi competat ad meram vindictam,vt in delicto iniurię &alio ſimi
85 li:quia accuſatore defuncto, qui iniuriã paſſus eſt, non tranſit ad hæredes, niſi ante mortem eius lis fuerit conteſtata, tex.eſt in.l.1.§.hæredẽ ff.de priua.delict. & ibi Bar. & commun doct. tex.in.l.ꝙ diximus.§.hæc actio.ff.quod metus cauſa tex.in.l.ſi verò.§.hęc autem.ff.de his qui deie. vel effude.tex.iu. l. inde Neratius.§.ſi infans.ff.ad.l.Aqui.tex.in.l.hæc actio.ff.de calũnia.text.in.l.iniuriarũ actio.la.1. ff.de iniu.text in.l.1.C.ex delict.defun.textin.§.non autem omnes:inſti.de perpe.& tempo.actio.& idem diſponit.l.25.tit.1.7.par.&.l. fi.titu.9.7.part.&.l. 2.titu.13.7.par.& quæ dicatur propriè actio pęnalis,ciuilis,propter rem familiarẽ,propter vindictam, ponit gloſ. ſingularis & vnica in.l.2.§. emancipatus filius.ff. de colla.bono.quam ibi notat & commen. Bar.& alij docto.& reputat ſingularem & vnicam imola.in.l.interdum infra iſto.tit.1.col.idem imola in.l.rei iudicatæ.§. 1.& ibi Alexan. & moderni ſimilis tamen gloſ. eſt in.l.pro hęrede.§.fi.ff.de Aqui.hęre.ex quibus infertur ꝙ actio.de dolo.vel actio ꝙ metus cauſa, vel alia actio pœnalis pro ipſa re,vel pro intereſſe vel damno non competit contra hæredes delinquentis,niſi poſt litem conteſtatam vel niſi aliquid ad hęredes perueniat,vel ſaltim ſunt ex eo facti locupletiores. tex.eſt in.l.quod diximus.§.fi.ff. ꝙ metus cauſa.tex.in.l.in hæredem.ff. de calum.tex.in.l.in hæredem.ff.de dolo tex. in.l. fi.C.rerum amotarum text. in.l.ſicuti pœna.ff.de regu. iu. tex.in.l.vnica in fi.C. ex delict. defun.text.in.l.1.§.fi.ff.de vi & vi arma.text.in.l.1.§.fi.ff. ne vis fiat ei.text.in.l.inde Neratius.§.ſi infans.ff.ad.l.Aqui.tex.in.l.1.§.fi. ff.de eo per quem fac.eſt tex.in.l.3.§.fi.ff.ſi mẽſor fa. mo.dixe.tex.in.l.3.tit.15.7.part.& in.l.3. titu.16.7.part.quod limita & intellige,præterq̃ in furto propter eius frequentiã quia cõdictio furtiua tranſit contra hæredes pro æſtimatione rei, licet nihil ad eos perueniat text.eſt in.l. ſi pro fure.§.fi.ff.de condi.fur.& ibi commun. docto. aduertendum tamen ꝙ prædicta debẽt intelligi de iure ciuili, & eius rigore:ſecus tamẽ eſt de iure canonico,& eius æquitate:quia tenẽtur hæredes, quatenus patiuntur vires hęreditariæ: & poſſunt compelli per iudicem eccleſiaſticum ſoluere,etiam ſi ſint laici & in terris imperij,pro exoneranda conſcientia defuncti.ita probat tex. in.c fi.de ſepulturis & ibi glo.or.& commun.doct. tex.in.c.in literis de rapto.tex. in.ca.tua nos de vſuris & vtrobiq; docto.tenet etiam Bar.in.l.1.ff. de priua.delict.Bal.in.l.vnica ex delict.defun.fi.col.& ibi alii doct.& iſtã dicit commun.opi. Abbas in dict.c.fi.de ſepulturis.Item adde quòd defuncto accuſatore,poterit quilibet alius accuſare & repetere accuſationem & eam aſſumere in eodem ſtatu, infra triginta dies:poſtea vero non poterit repetere: 86
ſed accuſare de nouo tex.eſt no.in.l.libellorũ. §.fi.ff.de accuſa. & ibi Bar.& commun.docto. quod intellige tam in delicto publico,quã priuato & deficiente accuſatore,poterit iudex ex officio repetere vel accuſare de nouo.ita tenet ibi Bar.& commun.docto.Sali.in.l.qui de crimine.C.de accuſa.Imola in.l.pe.ff.de publi.iu. & ſic remanet reſolutus prædictus articulus tamen ex parte accuſatoris, qui paſſus eſt delictum

Mortuo accuſatore actio pecuniaria trãſit in hæredes,

Actio de dolo & ſimilis non competit contra hæredes,

Limita.

Mortuo accuſatore poterit quilibet alius repetere accuſationem.

87 ctū.Itē q̄ro an & q̄n in delictis habeat locū remiſsio.ī quo breuiter dico ꝙ in cōtractibus & cauſis ciuilib⁹ ſortit̃ qs forum rōne originis ꝓpriæ vel paternæ tex.ī.l. aſſumptis.§.fili⁹.ff. ad muni.& ibi.gl.or.tex.ī.l.3.et ꝑ totū.C.de mun. & orig.li.x.Itē ēt rōne domicilij, & lōgæ habitatiōis.tex.in.l.incola.ff.ad muni.Itē rōne cōtractus.celebrati,ſi ibi inuenieť.tex.ī.l.hęres.§.1.ff.de iud.tex.ī.c.romana.§.cōtrahētes.de for. cōp.lib.6.q̄s modos ponit gl.ord.in.d.l.hæres. §.proinde.& ponit.l.32.tit.2.3.par.in delictis verò licet qs ſortiať forū ī loco originis,& domicilij:tn̄ p̄cipuè ſortit̃ in loco cōmiſsi delicti.tex. in.l.ſi cui.§.pe.& fi.ff.de accuſa.tex.in.l.3.ff. de off.præ.tex.in.c.1.de rapto.& in.c.2.de cōſti.li. 6.Quo p̄ſupoſito dubiū nr̄m eſt ſi re⁹ delīquēs reperiatur in loco originis, vel domicilij,& ibi capiatur,an teneatur iudex illius loci remittere ip̄m delinquētē & cauſam & ꝓceſſum ad iudicē loci cōmiſsi delicti per literas req̄ſitorias. gl.or.in.l.ſi cui.§.fi.ff. de accuſa.tenet ꝙ iudex pōt remittere ex vrbanitate non tamen tenetur de neceſsitate remittere,cuius rō pōt eſſe licèt.glo.nō dicat:q̄a pa. in parē nō habet imperiū,vt in.l.nā magiſtratus.ff. de arbi. Secunda principalis opinio eſt,ꝙ ſi iudex domicilij, vel originis cæpit iā cognoſcere de delicto, & p̄occupauit cām,nō teneť remittere:al's ſic.ita tenet Anch.ī repe.tex.ī.c.poſtulaſti. de fo.cōp.ſ.co. 2.opp.nu.4. Qđ dictū reputat ſingulare Alex. ī.l.diuo pio.§.ſn̄iam romę.1.co.ff.de re iud. ſed breuiter ī hoc artic.reſolu. dico ꝙ īdiſtinctè iudex req̄ſitus,teneať remittere:ita ꝓbat tex.ī authen.vt nulli iudicum.§..ſi vero quis comprehēſorū.colla.9.tex. ī.l.ſi cui.§.fi.ff.de accuſa.& ibi Rayne.Bar.Alb. Doct.dicētes ꝙ ex vrbanitate pōt remittere, ſi vult antequā ab eo petať ſed poſtquā ab eo petať tenetur remittere ex neceſsitate & tenet gl.or.in cle.paſtoralis.de re iud.& illā gl.reputat ſingularē Imo.in.l.pen.ff. de publi.iud.2.col. probat ēt gl.in.c.fi.de fo.cōpe.& ibi tenet Abb.3.col.nu.15. Bal.in.l.pen.C.

Amplia. de execu.rei iu.col.9.nu.29. Hypol.ī ſua practica.§.opportunè nu.32.& ꝓbat apertè.l.2.&.3.titu.17.lib.8.ord.& iſtā cōcluſio.extēde vt iudex teneatur remittere ad iudicē loci delicti,ſine eo ꝙ cōſtet delictū eſſe cōmiſſum in iuriſdictione petētis remiſsionē:& etiā nulla pręcedente cauſæ cognitiōe.& in terminis ita tenet Bart.ī.d.§. ſi qs cōprehēſorū.2.col.2.q.Alb. & Ang.in.d.l. ſi cui.§.fin.ff.de accuſa.Sali.in.d. authē.ſi verò

88 criminis.C.de adult.2.col.nu.5.penul.col.Item

Quæſtio principalis. principaliter q̄ro an eo caſu,q̄ plures cōmittūt delictū,oēs teneātur & an ſn̄ia abſolutoria, vel cōdēnatoria lata ī ꝑſona vni⁹ proſit vel noceat alijs,in quo articulo facio ſeq̄ētes not. cōclu. Prima cōclu.ꝙ in delictis nō cōnexis à plurib⁹ cōmiſsis vnuſquiſque principaľr, & de ꝑ ſe tenetur,& tali caſu ſn̄ia abſolutoria, vel cōdēnatoria lata in ꝑſona vnius, nec ꝓdeſt nec nocet alijs,nec pena ab vno ſoluta corporalis,vel pecuniaria liberat alios.tex.ī.l.ſi qs ad qđ.§. fi.cū l.ſeq.ff.de iu.om.iu.tex.ī.l.fi.eod.tit.tex.ī.l.itē mella.§.1.ff.ad.l aqui.tex.ī.l.1.ī prin.C.de cōdi. fur.cui⁹ rō eſt q̄a ī q̄libet ꝑſona cēſetur ꝓpriū delictū principaľr & de ꝑ ſe.nec obſtat ſi dicas ꝙ q̄n plures tenētur in ſolidū ex vno eodēq; facto,vel obligatiōe ſolutio vni⁹ liberat alios, vt in.l.2.ff.de duo.re.& in.l.1.C.eo.tit.& tradit plenè Bar.& Doct.ī authē.hoc ita.eo.tit. q̄a rn̄ſ.ꝙ illđ ꝓcedit ī cōtractib⁹, ī q̄b⁹ oēs tenētur reſpectu vni⁹ intereſſe rei.vľ ſūmę deductę ī obligatiōe.vn̄ ſolutiōe facta ab vno, meritò liberātur alij ſec⁹ tn̄ eſt q̄n tenētur ex delicto principaľr ad pœnā:q̄a tūc ſolutio facta ab vno nō liberat alios,q̄a vr̃ ſoluere ꝑ ſuo ꝓprio & diſtincto delicto,& iſte ē ſenſ⁹ p̄dictorū iuriū,Ex q̄ inferť ꝙ ſi plures teneātur ēt ex delicto,vľ dolo ad rē vľ intereſſe,& nō ad pœnā , ſolutio vnius bn̄ liberat alios.tex.ī.l.1.ī.2 pte.C.de cōd.fur. tex.ī.l.1. §.ſi plures.ff.de eo.ꝑ quē factū erit.Vnū tn̄ ē ꝙ oēs p̄dicti delinquētes pn̄t accuſari ſimul.ī vno eodēq; libello.tex.ī.l.1.C.ſi reus vľ accuſa.mor. fue.tex.ī.l.q pupillā.§.fi.ff.de adul.tex.ī.l. vim paſſam ī fi.eo.tit.q̄ caſu bn̄ poterit iudex ferre ſn̄iam contra vnū ſi liq̄t de cā,& cōtra eū exeq ſn̄iam,licet ꝓceſſus inſtātia adhuc duret cōtra alios,ita ꝓbat. tex.no.ī.l.de vno q̄q;.ff.đ re iu. Itē ēt ſi cōtra plures feratur ſn̄ia & vnus appellauit:alter nō:pōt iudex ſtatim ſn̄iam mādare executiōi cōtra nō appellātē: cōtra alium vero nō:ſed durabit inſtātia appellatiōis.tex.ī.l. minoribus.C.de his qui.vt indi. Secunda conclu. ꝙ ī delictis cōnexis ſn̄ia abſolutoria lata in fauorem vnius prodeſt alteri .text.in.l.denuntiaſſe. §.fin.ff.de adul. ſed adde quòd ille text.debet ſpecialiter intelligi ī adulterio ꝓpter fauorē,& decus matrimonij vn̄ ſecus eſt in alijs delictis ēt cōnexis vt in crimine inceſtus,ſtupri,ſodomię,& ſimilibus.ita tenet Bar.ī.d.l. denūtiaſſe.§.fi.& idē diſponit hodie.l.19.tit.17.7.part.q̄ ſic debet intelligi.Itē adde ꝙ fortè ex iſta rōne in delicto adulterij nō poterat quis accuſare ſimul adulterū, & adulterā : ſed ſucceſsiue & de ꝑ ſe,vt ī.l.reos.C.de adult.& ī.l. ſi maritus.la.2. §.fi.ff.de eo.ſed hodie attēta.l.ordina.2.ti.15. li. 8. bene poteſt eos ſimul.accuſare : non tamen credo , quòd neceſsitetur eos ſimul accuſare.

Concluſio.1.

Iudex poteſt contra vnū ſententiam ferre licet cōtra ſocios duret ꝓceſſus.

Concluſio.2

89 *In delictis cōnexis ſententia vnius prodeſt alteri.*

licet quando reperit eos in crimine fragranti, non poſsit vnum occidere ſine alio. vnde etiã ſtante dicta lege ordina. poteſt practicari, & habere locum iſta cõcluſio. in adulterio, quòd ſententia abſolutoria lata in fauorem adulteri prodeſt mulieri. de quo articulo latius dixi infra iſta repetitione in crimine adulterij.

In delictis cõnexis ſententia vnius non præiudicat alteri

Sententia tamen condemnatoria lata contra vnum non præiudicat alteri, etiam in delictis connexis: imò etiam in adulterio, vt eſt caſus formalis in dicta. l. denuntiaſſe. §. fin. & in dict. l. partit. per rationem no. quam ibi ponũt illa iura.

90 *Concluſio. 3.*

Tertia concluſi. notabilis eſt quòd quando delictum eſt commiſſum ab vno principaliter & pœna bonorum peruenit ad alium, in conſequentiam ſententia & condẽnatio principalis nocet alteri, qui tenetur in conſequentia. ita probat tex. in. l. prima. C. vbi cauſæ fiſcales. textus in. l. quiſquis. §. filij verò. C. ad. l. iu. maieſta. per quæ iura iſtam theoricam & doctrinã ponit Bart. in. l. cum filius familias. ff. de verborũ obligatione. ſecunda columna & ibi Ange. de Peru. Imola. Alexan. Soci. Iaſo. & commun. docto. ex qua conclu. & doctrina.

Primo infertur quòd ſententia lata contra occiſores alicuius defuncti nocet & præiudicat hæredibus, qui mortem non vindicauerunt. ita Bart. in dicta. l. prima. C. vbi cauſæ fiſcales per text. ibi idem Bart. in. l. prima. C. de his qui vt in dic. ſed contrarium tenet Paul. & . l. prima C. vbi cauſæ fiſcales: quia imo proceſſus debet de nouo agitari cum hæredibus: quia fortè ignorauerunt, quòd defunctus fuit interfectus, vel aliam iuſtam cauſam defenſionis habuerũt Sed corneus notabiliter concordat in dict. l. 1. C. de his qui. vt indig. ſecunda colum. dicendo quòd ſententia contra occiſores lata nocet hæredibus quantum adhoc, vt conſtet defunctũ eſſe occiſum: & amplius non requiratur probare, non tamen præiudicat quo adhoc, vt ſtatim bona auferantur ob hæredibus, ſecundum requiritur proceſſus, citatio, & ſententia cum eis. Secundo infertur quòd ſi delictum eſt tale, ex quo prohibetur alienatio bonorum, à die commiſsi criminis, ſententia lata contra principalem delinquentem prçiudicat poſſeſſoribus in quibus bona reperiuntur alienata. ita probat tex. in. l. quiſquis. §. filij vero. C. ad. l. iu. maieſta. text. in cap. cum ſecundum leges de hęre. libro. ſexto & in terminis. ita tenet Bart. in dic. l. cum filius. fami. ff. de verborum obligationi. ſecunda columna & ibi commun. docto. quod eſt notabile pro extẽſione, & declaratione tex. cum materia in. l. poſt contractum. ff. de dona.

Tertiò infertur quòd ſententia lata contra ſeruum, qui commiſit aliquod delictum capitale, nocet & præiudicat domino non citato, nec vocato: & poteſt mandari executioni contra ſeruum, vt dixi ſuo loco.

Quarto infertur quòd ſi ex forma legis vel ſtatuti, pater tenetur ſoluere pœnam pecuniariam filij, quatenus tangit legitimam ſuam: ſententia lata contra filium nocet & præiudicat patri non vocato, nec citato. ita Bart. in dict. l. cum filius fami. de verborum obligation. ſecunda columna. & commun. docto. idem Bart. in quæſtionibus ſuis quæſtione tertia. ſecus tamẽ eſt ſi proceſſus principal'r ordinetur cõtra ius tertij & in ei⁹ p̃iudiciũ, vt quãdo fit diſcuſſio in bonis debitoris ad effectum, vt perueniatur ad tertium poſſeſſorem pignorum, vel fideiuſſorem: quia tunc requiritur eorum citatio. ita no. Ange. in dict. l. cum filius. ff. de verborum obligation in fine & ibi moderni. 91

Concluſi. 4

Quarta concluſio quæ à fortiori ex ſuperioribus infertur, quòd ſi innocens, qui non commiſit delictum ex ignorantia, vel malitia iudicis, vel teſtium condemnatus, & occiſus eſt, & poſtea reperiatur, & vere cõſtet de illo, qui maleficium commiſit, quòd pœna innocentis nõ liberat eum: ſed tenetur pœna delicti, & ſibi debet imponi pœna mortis.

De crimine læſæ maieſtatis diuinæ & humanæ.

Cap. II.

Summarium.

1 *Quæ ſit pœna criminis læſæ maieſtatis diuinæ.*

2 *Alienatio bonorum facta abeo, qui commiſit hoc crimen læſæ maieſtatis eſt ipſo iure nulla.*

3 *In caſibus inquibus dominum tranſfertur non tranſit poſſeſſio.*

4 *In crimine læſæ maieſtatis diuinæ an & quando filij vel deſcendentes efficiantur inhabiles.*

5 *Pœna quando imponitur ipſo iure an debeatur in foro conſcientiæ.*

6 Quæ

6 *Quæ ſit pœna criminis læſæ maieſtatis humanæ.*

7 *Eripiens aliquem de carcere contra quem erat probatum delictum an teneatur pœna huius criminis.*

8 *Sciens delictum ab aliquo eſſe committendum contra principem, vel rempublicam: ſi non reuelauit an teneatur pœna læſæ maieſtatis.*

9 *Sciens delictum committendum, an teneatur in foro conſcientiæ reuelare.*

10 *Subditus alicuius nobilis vel domini temporalis ſi contra eum delinquat an committat hoc crimen.*

11 *De crimine læſæ maieſtatis an poßit delinquens accuſari poſt mortem.*

12 *Filii eorum, qui hoc crimen maieſtatis cõmittunt an & quãdo puniantur.*

13 *Filiis horum delinquentium excluſis à ſucceſsione an admittantur alii ſucceſſores, vel fiſcus.*

14 *Pœna impoſita filiis horum delinquentiũ an extendatur ad nepotes.*

15 *Pœna filiorum commitentium hoc crimẽ læſæ maieſtatis an extẽdatur ad filios habitos, & genitos ante delictum commiſſum.*

16 *Committens crimen læſæ maieſtatis licet non deſinat ipſo iure eſſe dominus bonorum ſuorum perdit tamen eorum adminiſtrationem.*

Quæſtio prĩcipalis. ITem in materia noſtra principaliter quæro, quæ ſit pœna virtus & natura cuiuslibet delicti & in primis quæro quæ ſit pœna criminis læſæ maieſtatis in quo articulo reſolutiue dico quod aliud eſt crimen læſæ maieſtatis diuinæ, ſcilicet hæreſis, contra deum & dominum noſtrum. Aliud eſt crimen læſæ maieſtatis humanæ contra principem, vel rem publicam in crimine læſæ maieſtatis diuinæ pœna eſt, quòd ipſo iure eſt excommunicatus. text. eſt in capi. ad abolendam de hæreticis text. in capitu. excommunicamus prima & ſecunda. eodem titu. *Pœna criminis læſæ maieſtatis diuinæ.*

Item pro qualitate facinoris, debitam vltionem iudex debet imponere. text. eſt in dict. capitu. ad abolendam in quantum dicit debitam recepturus pro qualitate facinoris vltionem. text. etiam in dict. capitu. excommunicamus. primo. §. damnati ibi animaduerſione debita puniendi & licet prædicta iura ſpecificam pœnam non declarent, tamen pro tali delicto imponitur pœna mortis ignis, & concremationis, vt probatur ex verbis Domini noſtri in euangelio Ioannis capite quindecimo. dicentis. Si quis in me non manſerit, mittetur foras: ſicut palmes, & areſcet: & colligent eum & in ignem mittent, & ardet probat etiam textus de iure ciuili in. l. Arriani. verſicu. primo C. de hæreticis vbi & vltimo ſupplicio tradendis & iſta pœna ſeruatur de generali conſuetudine & ſic iſta pœna imponitur & confirmatur omni lege diuina humana & etiam generali conſuetudine & in expreſſo ita tenet & declarat Hoſtien. in capi. ad abolendam de hæreti. tertia columna & ibi Ioannes Andre. ſecunda colum. Anto. de But. 3 columna Abbas. fin. col. Cardinalis fin. columna. & quæſtione Anchar. ſecunda colum. num. ſexto. & commun. docto. Paulus Gillandus in tractar. de hæreticis tertia quæſtione. ſumma Angelica in parte hæreticus num. 16. & idem diſponit l. ſecunda. titu. 26. par. ſeptima.

Item etiam eſt pœna confiſcationis bonorum & in terris eccleſiæ applicantur eccleſiæ & ſic cameræ papæ in terris imperij applicantur fiſco ſeculari: & ſic regis, vel imperatoris. textus. eſt in capitul. vergentis de hære. & ibi doctores. imo ipſo iure confiſcantur à tempore commiſsi criminis: & ab illo tempore dominium tranſit in fiſcum text. eſt in capit. cum ſecundum leges de hæreti. libr. ſexto. ibi ipſo iure de fratrum noſtrorum cõſilio decernimus confiſcata & ibi gloſ. ordina. & commun. doct. ex quo infertur quòd etiam poſt mortem deliquentis probato delicto poteſt ferri ſententia declaratoria contra eum, & bona eius debent publicari. text. eſt in capit. accuſatus. §. in eo vero de hære. libr. ſexto text. in capit. ſanè el ſecundo. 24. quæſtione ſecunda. text. in. l. quarta. C. de hæreti. tex. in. l. apoſtatarum. C. de apoſtatis. textus. in. l. ſeptima. titul. primo. ſeptima partit. & in. l. nona. titul. decimo. libro. quarto fo. ll. confirmatur, quia licet prædicta iura non eſſent tamen cum pœna imponatur ipſo iure, tranſit contra hæredes. iſta eſt gloſſa. *Poſt mortẽ hæretici bona publicantur ſi probetur delictũ.*

ſingularis & vnica in.l.tertia.§.quod autem.ff. quòd quiſque iuris & ibi commun. docto. de qua dixi ſuo loco: ſecundo infertur quòd à tempore commiſsi criminis ipſo iure non valet alienatio bonorum modo ex titulo lucratiuo, modo oneroſo: & ſi de facto aliqua bona alienẽtur, poterit fiſcus liberè ea vẽdicare à quocũq; poſſeſſore. etiam precio non oblato. tex. eſt in.l.ex iudiciorum.verſ.adde.ff.de accuſa.tex. in.l. donationes in concubinam.§.ſi.ff.de dona.text.in.l. final.C.ad.l. iu.maieſt. & vtrobique commun. docto. tenet etiam & declarat magiſtraliter Bartol.in.l. poſt contractum.ff. de donatione idem Bart.in.l.ſi debitor in fine ff.de his quæ.in fraud.credi.& ibi Alberi.Cuman. & alij doctores. idem Bartol.in.l.final.§. final.C. commun. delegat.ſecunda colũ.num. ſexto Ioan.Andre. Arche.Anca.Domi.& commun.docto. in capitu.cum ſecundum leges de hære. in ſexto Iaſo.in.§.item ſi quis in frau.inſtitu.de actio. decimaſeptima colum. num.89. pro qua ſententia & concluſione.

2 *Alienatio bonorum nõ valet à tempore commiſſi criminis.*

Confirma.1. Primò facit text. bene notandus in.l. ſi debitor.ff. de his quæ in fraud.credi.vbi habetur quòd ſi debitor in fraudem creditorum vendat aliquam rem, emptore participante defraude, poſſunt creditores alienationem reuocare.

Confirma,2 Secundò facit tex.in.l.tertia. & in.l.ſi mancipium.C.de rei vendi.tex.in.l.ſi ſciens.C.ad veleya.text.in.l.ſecunda.C.de furtis.vbi habetur quòd ſiquis vendidit rem alienam, poteſt verus dominus illam petere & vendicare ab emptore vel poſſeſſore aliquo precio non oblato: ſed in noſtro caſu fiſcus iam eſt dominus ipſo iure à tempore commiſsi delicti. ergo & cętera.

Confirma.3 Tertiò facit text. in.l.ſi quis ſub hoc pacto. ff.de contra.empt.textus in.l.titius.ff.de ſeruis expor.text.in.l.prima.C. ſi mancip.ita veneat ne proſti. vbi habetur quòd ſi quis vendidit ancillam ſuam hoc pacto, ne proſtituatur, & poſtea emptor vendidit alteri tertio, & ab eo fuit proſtituta, poteſt primus venditor eam propria autoritate abdicare. vel iudicialiter vendicare, etiam precio non oblato, nec ſoluto.

Limtā. Quod tamen intellige præter quam ſi precium ſit conuerſum in vtilitatem ipſius condẽnati: quia precium ſtat vel aliquid ex eo comparatum, vel ſubrogatum eſt: quia tunc bene teneretur fiſcus illud ſoluere & reſtituere. ita tenet Bart.in dict.l.ſi debitor in fine.ff.quæ in fraudem creditorum.Ioan.Andre. in capit. cum ſecundum leges de hæret. in ſexto. final colum.& ibi Anchar. prima colum. Arche.ſecunda colum.Dominicus.2.colum.idem etiam Anchar.in capitul.final de præſcriptio.in ſexto.prima colum. Romanus in.l. ſenatus.ff.ad Sylla. pro qua ſententia & concluſione facit text. in.l. ex his.ff. quæ in fraudem creditorũ vbi dicitur, quòd ſi creditor reuocat ab empto re alienata in fraudem tenetur ſibi precium reſtituere, ſi extat in bonis eius, vel ſi conuerſum eſt in eius vtilitatem. *Ratio.1.*

Secundo facit textus.in.l.emptor.ff. de rei vendi. vbi habetur, quòd ſi quis vendidit rem alienam, & ex precio ſoluit debitum viri domini, vel alias conuerſum eſt in eius vtilitatem, poteſt dominus rem vendicare: tamen tenetur ſoluere illud precium, & adhoc notat & commendat ibi gloſ. ordinaria.Bartol. Albe. Bald. & commun.docto.tenet etiam glo. & communiter doctores in.l. tertia.C. de rei vendicatione gloſſ.in.l. tertia.C. quod metus cauſa & ibi communiter doctores. gloſſ. in.l. prima.C. de præ.triginta, vel quadraginta annorum.& ibi commun.docto.gloſſ.in. l.prima.C.ſi vendito. pignore agatur & ibi commun.docto. *Ratio.2.* *Ratio.3.*

Tertio facit text.in.l.imperator.§.final cum l.ſequenti. ff. de legatis ſecundo.vbi habetur, quòd ſi hæres eſt grauatus reſtituere quidquid ſupererit ex hæreditate, & talis hæres vendidit aliquas res, ex quarum precio alias res emit, tenetur reſtituere legatario, vel ſubſtituto illas res de nouo emptas: quia ſubrogantur loco aliarum, & ibi notat Bartol.& communiter doctores. *Ratio.4.*

Quarto facit text.in.l.ſi cum dotem.§.final. ff.ſoluto matrimonio.vbi probatur, quòd eiuſdem iuris ſunt res dotales extantes vel preciũ redactum ex eis. Vnum tamen eſt, quòd licet in fiſcum tranſeat ipſo iure dominium bonorum delinquentis: non tamen tranſit poſſeſsio quia firma regula & cõcluſio iuris eſt ꝙ licet in aliquibus caſibus tranſeat dominiũ ſine traditione non tamen tranſit poſſeſsio: niſi expreſſe dicatur. ita probat text.in. l.cum hæredes.ff. de acquirenda poſſeſsione.& ibi notat Cumanus Alexan. & moderni probat etiam textus in capit. ſecundo de conſuetudine iuncta gloſſ.final & ibi notat Abbas.Imola & alij doctores tenet etiã gloſſ. ſingularis & ordinaria in.l. fin.C. de ſacro. eccleſ. in verbo in rem & ibi Bartol. & communiter doctores. vbi dicit, quòd licet ex contractu tranſeat ipſo iure in eccleſiam: non tamen tranſit poſſeſsio. tenet etiam glo.in.l.ſi fratres.§. idem reſpondet el ſecundo. ff. pro ſocio & ibi commun. docto. Ex quo deducitur & infertur, ꝙ filij vel extranei poſsidentes talia bona hæretici poterũt illa 3 *Poſſeſſio nõ tranſit ſine traditione.*

præſcribere

præſcribere, etiam contra romanam eccleſiam ſpatio quadraginta annorum. textus eſt formalis & expreſſus in capi. fin.§.1. de præſcript. libr. ſex ibi commun.doct.Anchar.& alij docto. in cap. cum ſecundum leges de hære.in 6.

4 Item etiam pro iſto delicto eſt pœna inhabilitationis filiorũ:nã filij hæretici vſq; ad ſecundam generationẽ per lineã, paternã & vſq; ad primam per lineam maternam efficiuntur inhabiles, vt non poſsint obtinere aliquam dignitatem, vel officium publicum ſpirituale, vel temporale Quod tamẽ intellige iſto modo quòd ſi pater eſt hæreticus, filius eius & filia,& ſimiliter nepos ex filio, cenſetur inhabilis: ſecus vero ſi ſit nepos ex filia: quia cum ſequatur familiam patris, non eſt inhabilis.

Pœna filiorum hæretici.

Item ſi mater eſt hæretica ſolus filius vel filia exiſtens in primo gradu efficit inhabilis,& nõ vlteriores.textus eſt quiſic debet intelligi in.c. ſtatutum el ſecundo de hære.in ſexto & ibi gl. ordinaria & communiter doctores. text.in capitu.ſecundo.§. hæretici. eodem titu.& ibi cõ. docto.tex.in cap.vbicunq; de pœnis in ſexto. tex. in.c.felicis verſi.quod ſi q̃s.eo.tit.tex.in au tentica gozaros.C.de hæreticis.text.in.l.quiſquis.§.filij.C.ad.l.iul. maieſt.& vtrobiq; communiter doctores.&tenet ſumma Ange.in par te hæreticus verſi. quarta pœna eſt.facit etiam tex.& eius ratio in.§. primo inſtit.de patria poteſtate.text.in.§.primo inſti.qui mo.ius pa.po. ſol.tex.in.l.cum legitime.ff.de ſtatu ho.&idem diſponit pragmatica huius regni octaua fol. quinto quæ enumerat omnia officia,quæ non põt obtinere & inſuper imponit pœnã confiſcationis bonorũ ipſo iure, ſi talis filius vel filia inhabilis exerceat aliquod officiũ eis ꝓhibitũ.

5 Quæro tamen circa prædicta an hoc caſu, vel in aliis, in quibus pœna imponitur ab aliqua lege ex iuſta cauſa, an delinquens teneatur reſtituere in conſcientia.& magiſtraliter & reſolutiuè dico quòd quando non imponitur per.l. ipſo iure, & non tenetur in conſcientia reſtituere. iſta eſt gloſ.ſingu. in capit.fraternitas. 12. quæſtione ſecunda in gloſ.final in fine quam adhoc notant & commendant communiter docto. ibi & illam reputat ſingul. Abbas in prooemio decretalium.in parte rex pacificus quarta colum. in medio & dicit vnicam idem Abbas in capitu. primo de conſtit.ſeptima colum. idem Abbas in capit. Rainaldus de teſta. 6.columna in medio.idem Abbas in capit.ſi egreſſus de in iu. idem Abbas in capit.audimus de ſimon.idem Abb. in capit. cum cauſam.de teſti. idem Abb. in capit. dilecti. de arbi.tertia colum. Anto. de But.in cap. primo de dolo & contu. ſecunda colum.Anca.in regula poſſeſſor. de regul.iu. in ſexto.13 colum. reputat etiã ſingul.Bald.in.l.quibus diebus.§.dominus.de con. & demon. Ioan. de Imola in.l. ſtipulatio. iſta.§. alteri de verborum obligationib.4. col. idem Bald.in.l.iubemus.§.ſanc.de ſacro.eccleſ. idem Bald.in.l.id quòd pauperibus quarta colum. de epiſ. & cle.ſ. Tho. in ſecunda ſecundæ quæſtione.62.articu.tertio.

Delinquens non tenetur in conſcientia reſtituere ſi imponatur pœna ex lege.

Item etiam damnum quod quis commiſsit leui vel leuiſsima culpa, non tenetur in conſcientia reſtituere.ita Innocen.in cap.ſicut dignum de homi. de quo vide ibi docto. quod limita, niſi iam ſit condemnatus per ſententiam vel niſi eſſet poſita pœna loco ineſtimabilis intereſſe.ita Felinus in dict.capit. primo de conſti.vndecima colum. Si vero pœna ſit impoſita per.l.ipſo iure vt in crimine læſæ maieſtatis diuinæ, vt in capit.cum ſecundum.ll. de hære. Item in crimine læſæ maieſtatis humanæ, vt in.l.final.C. ad.l.iu.maieſt.vel hodie in delicto contra naturam, vt prag. 85. & ſimilibus caſibus, quos vide per Bar.in.l.poſtcontrarium de dona.quia tunc tenetur in conſcientia.ita Abbas in capit. primo de conſti.octaua columna. & ibi Felin.12. colum. cum iam ſit ius quæſitũ tertio.idem Abbas in capit.dilecti de arbi.& tenet latè frater Alfonſus de Caſtro ordinis mendicantium in lib.de poteſtate pœnę legalis.libro ſecundo quæſtione.10.

Damnũ ex leuiſsima culpa nõ tenetur quis reſtituere. Limita.

Alfonſus de Caſtro.

Contrarium tamen tenet in ſumma Ange. in parte pẽna articu.tertio& ſumma Sylueſtrina in parte pœna.25.quæſtio. Adrianus quodlibeto ſexto in litera.l. Conrradus de contractibus in tracta. de dominio. ſeptima quæſtione. Caietanus in cõmentariis Sancti Thomæ in quæſtione.26. arti. tertio. Vnum tamen eſt, ꝙ peccaret ſi bona alienaret titulo oneroſo: quia poſſeſſor afficeretur maximo damno, rebus poſtea confiſcatis ſecundum eos.

Item adde quòd etiam iſtud crimen committit blaſphemus qui iurat in decenter vt in pragma.1.libro.prag. Sed in hoc dificili & periculoſo articulo ego teneo primam opinionem imo quòd talis reus delinquens teneatur in foro conſcientiæ bona ſua reſtituere fiſco: quia lex communis bene potuit ex cauſa priuare eum dominio & fiſco applicare. Item etiam: quia alias nihil operaretur illa applicatio ipſo iure. Secundo principaliter quæro quæ ſit pœna criminis læſæ maieſtatis humanæ in quo articulo reſolutiue dico quod iſtud crimen committiiur, quãdo quis offenderit imperatorẽ, vel

Pœna criminis læſæ maieſtatis humanæ.

6. quæſ

regemnon recognoſcentem ſuperiorē, vel rē publicam romanam, vel aliam nō recognoſcētem ſuperiorem. text.eſt in.l.1.& per totum.ff. ad.l.iuliam maieſ.tex.in.l.1.& per totum.C.eodem titu.tex.in extrauaganti.qui ſint rebelles. tex.in.§.publica autem iudicia. Inſti.de publi. iud. & idem diſponit textus in extrauaganti quomodo in.l. maieſtatis crimine procedatur, & idem diſponit.l.1.titu.2.7.par.

Offendens aliquem de cōſilio regio Item etiam committitur, quando quis offēderit eos qui ſunt de conſilio & conſiſtorio imperatoris vel regis: quia cēſentur pars eorum. tex.eſt in.l. quiſquis.C.ad.l.iu.maieſ.tex.in.c. felicis de pœnis in.6.vbi diſponitur, quòd ille qui occidit, vel offendit Cardinalem, qui eſt de conſilio & conſiſtorio ſummi pontificis, incurrit iſtud crimen & pœnam eius, & idem diſponit dicta.l.par. quæ oſtendit & declarat. Item

7 *Vi eximens incarceratū* etiam committitur iſtud crimen, quādo quis violenter eximit reum incarceratum, poſt quā erat ſibi probatum delictum per confeſsionē, vel aliam legitimam probationem: & à fortiori idem eſſet, ſi eriperet ab officiali, vel familia: q̄do duceretur ad ſupplicium tex.eſt in.l.4.verſicu.item qui confeſſum.ff.ad.l.iu.maieſt.& ibi notat & commendat Bart.& commun.docto. Ang.in.l.nequis.ff. de cuſto.reo. Sali.in.l.vnica C.de raptu.virginum.6.colū.num.31.Faber in.§.pœnales.verſi.item aduerſus inſti.de actio. fi.colum.& ibi Iaſo.17.colum.num.104.

Quod primo notabiliter intellige & declara, quando talis reus erat incarceratus pro delicto læſæ maieſtatis non vero alias.ita vult gl. not.ordi.in dict. verſ.item qui confeſſum cum qua tranſeunt ibi commun.docto.ſed certè cōtrariū mihi videtur de iure verius imo quòd procedat & habeat locum etiam ſi erat incarceratus pro alio quolibet delicto quia iura cōmunia ſuperius allegata generaliter & indiſtincte loquuntur: ſed opinio prædictæ gloſę & cōmunis eſt tenēda: quia hodie approbatur per dictā.l.partita.1.titul.2. ſeptima partita.prope finem.

Limita.1.

Limita.2. Secūdo limita & intellige, vt tm̄ procedat quādo erat incarceratus per iudices imperatoris, vel regis: ſecus vero ſi per alios iudices alicuius domini, vel magnatis, putà ducis, marchionis, vel comitis recognoſcentis ſuperiorem: quia tunc eximens non tenetur iſto crimine læſæ maieſtatis: quia nō dicitur offenſa imperatori vel regi facta: ſed inferiori.ita expreſsè determinat faber in.§.pœnales.Inſti.de actio.fin.colū. quod dictum reputat vnicum & ſingulare Iaſo ibi 107. & confirmatur ex his quæ infra dico in quæſtione illa, an iſtud crimen & eius pęna habeat locum, quando, offendit dominum temporalem recognoſcentem ſuperiorem. Tertio limita & intellige, quando talis reus incarceratus commiſerat delictum per quod incurrebat pœnam mortis: ſecus tamen eſt ſi commiſit delictum per quod non deberet ſibi imponi pœna mortis, quia tunc modo quis eximat eum ante probationem, modo poſt: tantū debet eximens puniri ſimili pœna, qua reus incarceratus veniebat puniendus, & hoc expreſſe diſponit.l. pe.titu.29.7.par. Item etiam committitur iſtud crimen quando quis ſciat delictum eſſe committendum ab alio contra regē, vel rempublicam, & non prohibuit vel non reuelauit, cum poſſet. pro cuius declaratione dico quòd regulariter licet quis ſciat delictum committendum in alium, vel ſit pręſens non tenetur aliqua pœna in foro iudiciali, licet non prohibuit: nec reuelauit glo.eſt ſingularis & vnica in.l. culpa caret.ff.de regu.iur.quam ibi tenet & ſequitur Bart.& cōmun.docto. præcipuè Decius prima col.tenet etiam Bart. Romanus & alij docto.in.l.1.§.ſed in eo.ff.ad ſyllani. argu.illius tex.& argumento totius tituli, vbi ſpeciale eſt in ſeruo, qui tenetur ſi ſciuit delictum eſſe committēdum in dominum, & non prohibuit, vel iuuauit.idem Bar.per tex.ibi in l.metum la.3.§. ſed licet.ff.quòd metus cauſa vbi habetur, ꝙ licitè poteſt quis recipere preciū vel pecuniam pro liberando alio ab iniuria vel offenſa, à tertio committenda.ergo bene infertur in propoſito noſtro, quòd licet quis ſciat delictum committendum vel ſit præſens, non tenetur aliqua pœna non prohibendo, vel reuelando: quia ſi teneretur turpiter acciperet, vt in.l.2. & fi.ff.de condi.ob cau.cum ſimi.& ad hoc notat & commendat ibi Bart. Albe.Bald. Ange.& commun.doct. Dinus in regula non eſt ſine culpa de regu.iu.in.6.2. col.Bar.qui notabiliter loquitur in.l. vt vim.ff.de iuſti.& iur. penultima columna.num.8.& ibi Bald.3.colū. & alij doctores præcipuè Iaſo.6. colum.num. trigeſimoprimo. Bald.in.l.prima. C. vnde vi. ſexta columna. num.vigeſimoſexto.Salicetus in.l.quiſquis.§. id quod.C.ad.l. iuliam maieſt. Paulus de Caſtro in.l.final.C.de his qui.vt indig.in fine.Flo.in.l.in lege aquilia.§.primo.ff. ad.l. aquil.tenet etiam gloſ.de iure canonico in capit. quantæ de ſententia excommunicationis & ibi Hoſtien.Ioan.Andre.Anto.de Bu. Felinus & cōmun.doctores.Abbas qui notabiliter loquitur in capitu. primo de reſtitutione ſpoliatorum.2. colum.num 9.Feli.in.c.1. de offi.

Limta.3.

8 *Nō reuelās crimē cōmittendū in regem.*

limita. 1. de offi.delega.2.col.num.4.

Quod tamē primò limita & intellige, quādo reusdelinquēs eſt pœnitus extraneus:ſecus tamen eſt ſi ſit in poteſtate eius, qui ſcit & videt delictum eſſe committendum, & non prohibuit:vt ſi filius vel ſeruus committat delictum vidente & ſciente patre, vel domino & non prohibente, cum poſsit: quia tenetur ac ſi ipſi feciſſent.tex. eſt formalis & expreſſus in.l.ſecū da.ff.de noxa.cuiusverba ſunt,ſi ſeruus ſciente domino occiderit in ſolidum dominum obligat: ipſe enim domin⁹ videtur occidiſſe.tex.in in. l. tertia & quarta eodem titu. text.in.l.ſcientiam.ff.ad.l.acqui.text.in.l.quid ergo verſicul. certè. ff. de his qui no.infa. text. in.l.prima.§. hæc autē facultas.ff.ſi fami.fur.feci.dica.& vtrobique commun. docto. imò quòd magis eſt, idem eſt ſi familiaris committat delictum vidente vel ſciente domino, & non prohibente: cū poſsit: quia tenetur ipſe dominus. ita Fab. in.§. primo inſtitu. de noxa.ſecunda columna Bald. in capit.veritatis de dolo & contumacia. ſecunda columna & idem eſſet, quādo quis cō mitteret delictum, contra aliū ad meam vindictam me vidente, vel ſciente, & non prohibēte: quia teneor. ita etiam Faber vbi ſupra dicēs eſſe iuſtiſsimum:quia plures maleuoli gaudent quando vindicātur per alios. Sed certè ego intelligerem has duas ſupra proximas concluſiones, quando talis familiaris vel amicus, vel extraneus committeret delictum contra aliumad vltionem & vindictam domini, vel alterius offē ſi:quia tunc videtur, quòd ſit in culpa non ꝓhibendo: ſecus vero alias & iſta eſt intentio doctorum vbi ſupra. Secundo principaliter limita & intellige præter quam in delicto parricidii, vt ſiquis ſciat delictum committendum contra patrem vel aſcendentes: quia tenetur ſi non prohibuit, ac ſi ipſe feciſſet, vt infra dicam in delicto homicidij.

Limita.2. Delictum. parridij.

Limita.3. Tertio limita in iſto crimine læſæ maieſtatis: quia ſi quis ſciat & intelligat delictum eſſe committendum contra principem, vel rem publicam, & nō prohibuit, vel reuelauit, dum potuit, tenetur pœna huius criminis, ac ſi ipſe feciſſet. ita expreſſe tenet Bart.in.l.vtrum in fine ff.ad legem pompe. de parri.argumento illius. textus. idem Bar. in.l.prima.§.occiſorum.ff.ad ſylla. & ibi Angel. & Romanus.tenet etiam & ſequitur Angel. in.l.2. ff. ad. l. pompeiam de parri. Salicetus in.l.prima.C.ad.l.corne.de ſicarijs ſecunda columna. Abbas in capitu.primo de reſtitutione ſpoliatorum final colum. Dinus in regula non eſt ſine culpa de regulis iuris in ſexto penultima columna. Angelus de Are. in.§.publica autē Inſtitu. de publi. iudi. prima columna Auguſtinus in additio.ad Angelū de maleficiis in parte che han tradito la tua patria 4.columna vbi dicit, ꝙ iſta quæſtio cōtigit in perſona cuiuſdam potentis, qui non reuelauit iſtud delictum committendum contra principem ſuum, & cauſa fuit ſibi commiſſa & tandem fecit eum decapitari. facit etiā text. in.l. minimè.ff. de religio. & ſump. fune. vbi habetur quòd debet quis defendere patriam, pluſquam parentes vel filios. contrariū tamen tenet Anania in rubrica de his: qui filios occiderunt. final columna. Felinus in capitulo quantę. de ſententia excommunicationis ſecūda columna. Idem Felinus in capitulo primo de officio delegati ſecunda columna. Hyppolitus de Marſiliis in.l.vtrum.ff.ad legem pompe.de parri.prima columna allegantes Baldum in conſiliis ſuis. vbi dicit quòd iudices ſequentes opinionem Barto. ſunt homicidæ: quia non fundatur iure. Sed licet ſententia & concluſio Bartoli ſit fortiſsima: tamen in puncto iuris videtur vera & tenenda & illam ſequor. primo per textum in dicta.l.vtrum.ff.ad.l. pompe. de parri. iuncto text.in.l.minime.ff.de reli.& ſumpto.fune.

Caſus nota.

Contra Bar.

Secundo per text. in.l.vnica.§. pœnas verſi. cęteros. C. de raptu virgin. vbi habetur quòd in illo crimine puniuntur conſcij, non prohibentes, ſicut facientes vel opem præſtantes: ergo à fortiori in noſtro delicto.

Tertio per text. in.l. primo.§. occiſorum.ff. ad ſylla. vbi diſponitur, quòd ſi ſeruus videat vel ſciat delictum committendum contra dominum, & non prohibuit, vel reuelauit, cū potuit debet puniri.

Quartò per text. formalem & expreſſum in l.quiſquis.§.id quod.C.ad legem iuliam maieſtatis. vbi dicitur, quòd omnia quæ ſunt diſpoſita in crimine læſæ maieſtatis habeant locum in ſatelitibus conſciis, atque miniſtris.

Aduertendum tamen quòd prædicta ſententia & concluſio quæ habet, quòd tenetur quis reuelare iſtud crimen, quando ſcit illud committendum, videtur intelligenda, quando poſſet illud probare: ſecus verò alias, argumento textus in. l. noſtris. in fine. C. de calumniatoribus, & in. l. qui accuſare. C. de ædendo. Item etiam argumento textus in clementina nolentes. §. notarij ibi. quòd ſi taliter ea ſciuerit vt ea probare valeat ex quo notat & colligit ibi Cardinalis & quod ille qui nō poteſt probare delictum, non tenetur illud

 nuncia-

nunciare:& in terminis tenet platea.in.§.publica.Inſti.de publi.iudi.fin.col.Ipolitus in dict.l. vtrum.ff.ad.l.pompe.de parri. Quarto limita, ſi dominus alicuius familiæ occidatur, vel offendatur: quia familia eius tenetur, ſi vidit vel ſciuit:& non prohibuit, cum potuit tex. eſt in.l. cum dominus. ff.ad ſylla.cuius verba ſunt, Cũ dominus occiditur auxilium ei familia ferre debet, & armis & manu & clamoribus, & obiectu corporis: quod ſi cum poſſet, non tulerit, merito de ea ſupplicium ſumitur. & ibi notat glo. or.& commu. docto.& idem diſponit.l.fi.tit. 8.7.par.

Limita. 4.

9 *Limita.5.*

Quintò limita & intellige, vt prædicta procedant in foro iudiciali, vel, contentioſo. ſecus tamen in foro.conſcientiæ: quia videns vel ſciens delictũ eſſe committendum contra alium, ſi non prohibuit, cum poſsit, tenetur & peccat mortaliter: ita probat text. in. c.ſicut dignum §.illis etiam de homicidio.cuius verba ſunt, q potuit hominem liberare à pœna mortis, & nõ liberauit, eum occidit, & ibi notat & commendat glo.or.& commun.docto.tex.in.c.quantæ de ſenten.excommun.vbi habetur, ꝙ tenetur in conſcientia & cenſetur excommunicatus ille, qui videt vel ſcit delictum committendum in clericum, & non prohibet, & ita tenet ibi.g. ord. & commun.doct. tex.in.c.non inferenda & in cap. qui põt & cap.fi.23.q.3.tex.in.c.dilecto filio.verſi. & quidem de ſenten.excommu. lib.6.tenet etiam & declarat Abbas in.c.1.de reſtit.ſpo.fi. col.nu.9.Decius in regula culpa caret.ff.de reg.iu.pe.& fi.col.Dubiũ ñ neceſſariũ eſt, pro declaratione materię, ſi ſubditus vel vaſſallus alicuius dñi, vel magnatis, ducis, comitis marchionis vel alterius ſimilis domins, offẽdat eum, an incidat in iſtud crimen læſæ maieſtatis. & videtur, ꝙ ſic. primo per tex. in.cap.in primis verſi. ſi vero ſecunda.q.1.vbi probatur, ꝙ epiſcopus accuſabatur crimine læſæ maieſtatis ex eo, ꝙ offendit archiepiſcopum cui ipſe erat ſubditus, Secundo per tex. in cap.felicis de pœnis libr.6. vbi habetur, quòd offendens aliquem cardinalem incurrit iſtud crimẽ læſæ maieſtatis & ibi notat Arche.2.col. Tertiò per tex. in.l.3.C.de epiſ. audien.ibi reus etiam maieſtatis de domino aduerſus quem talia molitus eſt veniam ſperare non debet: vbi aperte videtur probare quòd ille, qui eſt ſubditus alicui domino vel magnati, ſi eum offendat, dicitur committere crimẽ læſæ maieſtatis, & debet eius pœna puniri, licet non fuerit commiſſum contra regem, vel rem publicam, quem adhoc ſummè notat & commendat ibi Paul.de Caſtr. dicens

10 *Dubium.*

Offendens cardinalẽ incurrit crimẽ læſæ maieſtatis.

eſſe meliorem de iure.2.colũ.nu.6.Sed his non obſtantibus contrarium eſt tenendum, imò ꝙ iſtud crimen ſolum committatur contra regẽ: vel rem publicam non recognoſcentem ſuperiorem, non vero contra alios dominos vel magnates.ita ſingulariter tenet Ioa.Faber in proemio Inſtitutionum.§.1.1. colum. & quæſtione, Angelus in.§. interdum Inſtit.de hære.quæ ab inteſta.de fe.prima columna. Martinus de laude:in tracta. de crimine læſæ maieſtatis prima columna & quæſtio.& idem expreſſe diſponit l.1.titu. ſecundo ſeptima part.&.l.prima.titul. ſeptimo lib. octauo ordi. &.l.final. tit.15. libro octauo ordi. neq; obſtant iura ſuperiora in cõtrarium adducta: quia debent intelligi, quando talis dominus nõ recognoſcit ſuperiorem vt ſunt plures duces comites, & alij domini Italię. Vnum tamen eſt quòd non ſubditus non committit crimen læſæ maieſtatis, licet offendat regem, vel rem publicam, vel dominũ non recognoſcentem ſuperiorem: quando non erat ei ſubditus. Ita ſingul. tenet Bald.in.l.nihil.C. de vindicta libertate argumẽto. tex. cum materia in.l. hoſtes.ff. de captiuis. Imola in clemẽti. paſtoralis de re iudi.ſecunda columna num.21. Faber in.§. alia deinde lex inſti. de publi.iudi. vbi limitat hoc eſſe verum, præter quam ſi iuuaret alium qui eſſet ſubditus regi, rei publicæ vel domino, argumento illius text. Adde tamẽ quòd ſi quis interficiat, vel offendat dominũ, cum quo habitat, committit iſtud crimen læſæ maieſtatis, & debet puniri eius pœna: excepto, quòd filii non incurrunnt infamiam: ita diſponit.l.prima titu.ſeptimo.lib. octauo ordina.

nõ ſubditus nõ committit crimen læſæ maieſtatis.

Pœna autem huius delicti eſt mors naturalis, & omnium bonorum publicatio.tex.eſt capitalis & expreſſus in.l. quiſquis.C.ad.l.iuli.maieſta. ibi Gladio feriatur, bonis eius omnibus fiſco noſtro additis.& ibi commun.docto.textus in capitu.ſi quis cum militibus ſexta quæſtione prima & idem diſponit.l, ſecunda titu. ſecundo, ſeptima part.& in.l.prima in fine titu ſeptimo lib. octauo ordi.& in tantum imponitur pœna confiſcationis bonorum, vt ex die commiſsi criminis prohibeatur alienatio ex titu.oneroſo, vel.lucratiuo, licet dominium eorum non tranſeat in fiſcum ante condemnationem, & apprehenſionem.text.eſt in.l. ex iudiciorum.vei ſi.adeo.ff.de accuſa.tex.in.l.quæſitum.ff.qui & à quibus.text.in. l.donationes in concubinam.§.fi.ff.de dona.text. in.l.fi. C. ad.l.Iu. mageſ.& vtrobique commu.doct. Hodie tamen in noſtro regno videtur ꝙ etiam talis delinquens amittat ipſo iure dominium à

Crimẽ læſæ maieſtatis.

tempore

tempore cōmiſsi criminis: ſicut diſponitur in crimine hæreſis: ita expreſſe determinat. l. 4. titu. 2. 7. partit. Item etiam adde quòd in iſto delicto. debet deſtrui & demoliri domus habitationis delinquentis, vt perpetuo non erigatur, in perpetuam memoriam & infamiam eius. ita probat text. in. c. felicis. de pœnis in. 6. verſicu. fiant habitationes eius deſertæ. vbi habetur, quòd ille qui occidit, vel offendit cardinalem committit crimen læſæ maieſtatis, & vltra pœnas ibi contentas debet dirui domus eius. cuius verba ſunt, Fiant habitationes eius deſertę, non ſit qui eas inhabitet, dentur cuncta eius ædificia in ruinā, & vt perpetuę notā infamiæ perpetuam ruina teſtetur: nullo tempore reparentur. text. in. c. 1. §. receptatoribus. de pace tenenda, & iura firmam. in vſi feudo. vbi receptator eius, qui pacē violauit, punitur pœnis de quibus ibi. & inſuper debet ſibi deſtrui domus, & per iſta iura ita formaliter tenet Albe. in. l. ſi is cum quo. ff. comm. diui. & in expreſſo idem diſponit. l. 6. titu. 27. 2. par.

Domus de crimīe læſæ maieſtatis conuicti debet de moliri.

12 Item adde quòd iſtud crimen & eius pœna durat poſt mortem, vt poſsit reus pronuntiari & ei⁹ memoria damnari, & bona cōfiſcari. tex. eſt in. l. ex iudiciorum verſ. 1. ff. de accuſa. te. in l. pantonius. §. rei per duellionis. ff. de acqui. hęre. tex. in. l. donationes in concubinam. §. fi. ff. de dona. tex. in. l. cum filius. §. fi. ff. de lega. 2. tex. in. l. pe. & fi. C. ad. l. Iu. mageſ. tex. in. §. interdum verſi. per contrarium Inſti. de hęredi. quę ab inteſta. defe. tex. in §. 2. inſti. de publi. iudi & vtrobique communi. docto. & idem diſponit. l. 3. tit. 2. 7. partit. & practica & forma procedēdi in hoc caſſu contra talem delinquentem, poſt mortē & ſimiliter in omnibus aliis, in quibus proceditur contra delinquētem poſt mortem, erit iſta, quòd ipſe reus delinquens non eſt citandus nec condemnādus, nec contra eun formandus proceſſus: ſed contra memoriam eius. argumento tex. in. l. de qua re. §. fi. ff. de iudi. in quo eius hæredes debēt citari ratione intereſſe bonorum, & pro conſeruando honore defuncti, vt ſi velint compareant ad defendendū, & probato delicto ſentētia debet ferri: in qua reus defunctus pronuncietur illud delictum commiſiſſe, & per hoc memoriam eius damnari & infamari & bona eius publicari. ita probat tex. in. l. fi. C. ad. l. Iulia. ma. ibi vt conuicto mortuo memoria eius damnetur, & eius bona ſucceſſorij eius eripiantur. & ad hoc expreſſe notat & commendat ſolus Angel. de Peruſi. & iſtam practicam & formam ponit expreſſe gl. ſingularis, & vnica in. §. interdum verſicul. per contrarium. Inſti. de hære. quę ab inteſta. defe. quam ad hoc reputat ibi ſingularem Nico. de Nea. & Ange. de Areti. reputat etiā ſing. Io. de Imo. in. l. Pantonius. §. rei perduellionis. ff. de adqui. hære. idem Imola in. l. cum filus. §. fin. ff. de lega. 2. poſt Bald. ibi Ange. de Male. in parte qui iudex videns. 13. col. verſic. & prædicta procedunt Hipolitus de Marſi. in conſi. ſuis, cōſi. 1. 5. col. num. 36.

Crimē læſæ maieſtatis durat poſt mortem.

Item etiam in iſto crimine, imponitur pœna inhabilitationis filiorum: quia filij priuantur ſucceſsione aſcendentium ex vtraq; linea, & ſimiliter omnium proximorū collateraliū: & ſucceſsione extraneorū in teſtamento relicta, & inſuper propter hoc delictum patriſtales filij ipſo iure efficiuntur infames & inhabiles, vt non poſsint obtinere aliquos honores, vel dignitares: nec aliquod officiū publicum, nec teſtimonium ferre, tanquàm teſtis. filiæ verò tantum ex bonis matris poſſūt percipere legitimam, ſiue ex teſtamento, ſiue ab inteſtato. text. eſt in dict. l. quiſquis. §. filij verò, iuncto. §. ad filias. C. ad. l. Iu. mageſ. & idem diſponit lex 2. titu. 2. 7. partit. ex quo inferas, quòd propter delictum patris, poteſt filius puniri temporaliter: imò etiam hoc procedit ſecundum ius diuinum. text. eſt in. c. vergentis. de hære. ibi. cum multis caſibus etiam ſecundum diuinum iudicium filij pro patribus temporaliter puniantur text. in. c. 1. & per totum. 1. quęſtione. 4. Pœna autem æterna nunquàm punitur filius pro patre, nec vnus pro alio. & ita debet intelligi illa autoritas Sacræ ſcripturæ, dicēs, quòd filius non portabit iniquitatem patris, nec pater iniquitatem filij. & illud Leuitici Anima quæ peccauerit, ipſa morietur. & ita tenet & declarat Innocen. in. c. grauem de ſenten. excommu, in fine. Abbas in. dict. c. vergētis. de hære. ex quo. ſubdeducitur & infertur, ꝙ grauius punit crimē læſæ maieſtatis humanæ: q̄ diuinæ: quia licet filij vel nepotes ꝓditoris, qui cōmiſit crimē læſæ maieſtatis humanæ, non poſsint ſuccedere ex teſtamento. nec abinteſtato aſcendentibus ſuis, nec collateralibus: nec etiā poſsint ſuccedere, nec aliquid capere ex teſtamēto extraneorum, vt ſupra dictum eſt. Tamen filij vel nepotes hæretici, qui cōmiſit crimen læſæ maieſtatis diuinæ, licet non poſsint ſuccedere patri, vel aſcendenti, qui illud crimen commiſit, cum bona confiſcentur: tamen bene poſſunt ſuccedere omnibus aliis deſcendentibus, colateralibus, & extraneis, tā ex teſtamēto quàm ab inteſtato: quia in hoc delicto non reperitur prohibitum: quod certe eſt bene notandum.

13 Filij priuantur ſucceſſione aſcēdētiū in crimine læſæ maieſtatis.

Filij hæretici ſucedunt collateralibus & deſcendētibus.

& in terminis ita tenet Iacob. Butri.in.l.1.C.de hære.Inſti. Bal.in.l. Gallus.§. quidam recte.ff. de libe.& poſthu.3 colū.Iaſo.in.l.hæreditas.C. de his, qui.vt indig.3.col.num.8.doctor ſegura in repe.l.cohæredi.§. cum filiæ.ff. de vulga. & pupil.7.fo.4.col. vbi reputat ſingulare & quo tidianum Alexā.in conſ.74.3. vo.cōſi.pro quibus eſt text. formalis & expreſſus in.l. cognouimus & in auten. idem eſt de Neſtorianis.C. de hæreticis & fortè poteſt eſſe ratio:quia incri mine lęſæ maieſtatis humanæ rex vel princeps timet audaciam filiorum,& deſcendentium ipſius delinquentis: ne forte generati à tam facinoroſo & peſsimo delinquente ſortiantur, & imitentur eius conditionem,& qualitatem:ſed in crimine lęſę maieſtatis diuinæ ſūmus Deus & dominus noſter non timet hæręticum, nec eius deſcendentes. ideo pœna non extenditur ad eos, & in expreſſo iſtam rationem poſuit ſolus Iaco.Butri.in dict.l.1.C. de hære.inſti.

Filij proditoris cur privātur hæreditate paterna.

Quęro tū pro declaratiōe prædictorū ſi tales ſi

14 lij vel nepotes proditoris,qui cōmiſit crimē læſæ maieſtatis humanæ inſtituantur,vel abinteſtato vocentur,reputērī indigni taliterq; hęreditas applicetur fiſco, vel reputenī ſimpliciter incapaces, vt applicet aliis ſucceſſoribus ex teſtamēto, vel veniētibus ab inteſtato,& videtur q reputentur indigni, & hæreditas applicetur fiſco:quia tales filij vel nepotes puniuntur à lege in hoc crimine, tanquam infecti & nati ex ſanguine reprobato.& regula iuris eſt,q quando hæreditas aufertur alicui tanquam indigno,applicetur fiſco, vt in.l.lucius.ff.de iure fiſci & in. l.papinianus.§.meminiſſe.ff.de inoffi.teſt.ergo in noſtro caſu applicetur fiſco & ita tenet Cinus in dic.l.quiſquis.C.ad.l.iu.maieſ.3.col.5.q. & ibi Albe.2. col.5.q. Sed his non obſtantibus contrarium videtur de iure verius: imo q hæreditas non applicetur fiſco: ſed aliis ſucceſſoribus ab inteſtato: quia iſti filii vel nepotes non reputantur indigni propter ſe: ſed tantum inhabiles & in capaces propter delictum parentū ergo non applicetur fiſco, ſed aliis ſucceſſoribus argumento tex.in.l.aufertur.ff.de iure fiſci & ibi Bar. & commun.doct.Item etiam quia dato q eſſent indigni, tamen quando hæreditas relinquitur indigno, vel incapaci, palam & non occulte,non applicatur fiſco:ſed aliis ſucceſoribus.text. eſt in.l. non intelligitur.§.ſi quis palam.ff.de iure fiſci & ibi commun.docto.& in expreſſo iſtam ſententiam & concluſionem tenet Iacob. in dicta.l.quiſquis. C. ad.l.iu.ma. fi.col.& ibi Faber.1.col. Bal.fi.colū.Ange.2.col. quos ego ſequor licet Sali. diſtinguendo teneat contrariū in dict.l.q ſquis.§.filii verſi.3.co. 5.q. confirmatur, quia licet filius ſpurius non poſsit capere ex teſtamento paterno:tamen ſi palā inſtituatur, hæreditas applicatur aliis hæredibus inſtitutis, vel ſucceſſoribus ab inteſtato.ita Bar.in.fi.ff.de his qui.vt indig.2.colū.de quo latius dixi alias in materia propria ſpuriorum.Sed dubium eſt notabile:vtrum iſta pœna inhabilitationis filiorū extēdatur ad nepo-

Hæreditas delata filio proditoris applicatur fiſco.

Argumen.

15 tes & vlteriores vel reſtringuatur tantum ad filios primi gradus & videtur q extendatur ad nepotes: quia appellatione filiorum ex interpretatione extenſiua,cōtinentur nepotes text. eſt in.l.filii appellatione.ff de verbo.ſigni.tex. in.l.libellorum verſ. ſed & papirius.eo.titu.cuius verba ſunt.Prædio cum vilico & contubernali eius,& filijs legato, nepotes quoq; ex filiis contineri: niſi voluntas teſtatoris aliter ſe habeat,tex.in.l.vxorem.§. concubinæ.ff.de lega. 3.tex.in.l.lucius la.2.ff. de hære.inſti. vbi grauatus ſi deceſſerit ſine filiis,non tenetur reſtituere ſi habeat nepotes ex filiis.tex.in auten.vt ex actione inſtante dotis.§.ſi verò nihil.colla.7.vbi præuilegium dotis exigendæ ab ipſa vxore extenditur ad filios & nepotes text.in.l.ſenatus.ff.de ritu nuptiarum. & vtrobique commun docto.Sed in hoc articulo vera & commu nis reſolutio eſt,q attēta diſpoſitione iuris antiqui, pœna huius criminis impoſita filiis nō deberet trāſire ad nepotes:quia appellatiōe filiorum ex propria & vera ſignificatione:non cōprehenduntur nepotes, maxime in materia odioſa, & pœnali.tex. eſt in.l.q ſi nepotes.ff.de teſta.tute.& ibi docto.ſed tex.in dict.l.quiſqs. §.filij verò.C.ad.l.iu.maieſ.tantum loquitur in filiis ergo non extendatur ad nepotes & in expreſſo ita tenet Bar. in.l.liberorum.ff.de verb. ſignificatione.1.col.num.6.Ange.in dict.l.quiſquis.C.ad.l.iu.maieſ.1.col.nu.5.& ibi alij doct. idem Bar.per text.ibi in.l.patri.ff.ad.l.iu.de adult.Ioan.An. in cap. in quibuſdam de pœnis 2.col.& ibi etiam alij docto. ſed poſtea ex quadam conſtitutione imperatoris Federici,quam refert cinus,& Albe.in dicta.l.quiſquis.C.ad.l. iu.maieſ. pœna extenditur ad nepotes, & etiā ad omnes alios deſcendentes:quia in ea vtebatur verbo liberorum & idem videtur hodie pbare tex.in.l.fi.verſi.fi.C.de bonis proſ.vbi dicit,q in hoc crimine pœna tranſit ad poſteros: ſed certe ille tex.tātum loquitur & intelligitur in pœna priuationis bonorum ſed attenta hodie diſpoſitione text.in.c.ſtatutum.de hære.li. bro ſexto. qua cauetur,q in crimine læſę maieſtatis pœna priuationis deſcendentium extendatur

Pœna inhabilitationis an extēdatur ad nepotes

Reſolutio.

datur adnepotes tantum, quando maſculus cõmiſsit crimen, & ad ſolos filios, quando fœmina illud crimen commiſit dicendum eſt quòd idem ſit in hoc crimne maieſtatis humanæ per arg. à fortiori & in expreſſo ita tenet & declarat Cinus in dic. l. quiſquis. C. ad. l. iu. maieſt. 2. col. 3. quæſtione principali Albe. 2. col. Angel. 1. col. num. 5. Bald. 2. col. num. 3. Sali. 2. col. 4. quæſtio. Faber. 1. colũ. in medio Ange. de male. in parte Cheme ai tradito la tua patria. 6. colum. verſi. quærit Cinus &c.

[...]a inhabilitationis [...]us extẽda[...]ur ad filos [...]atos ante crimen commiſſum à patre.

16 Item quæro pro complemento materiæ, an iſta pœna inhabilitationis filiorum. & nepotum in crimine læſæ maieſtatis diuinæ & humanæ habeat locum, modo ſint nati ante delictum à patre vel auo commiſſum: modo ſint nati poſt delictum commiſſum. & videtur ꝙ tantum procedat & habeat locum in filis & nepotibus natis poſt delictum commiſſum, non vero in antea natis. primo per tex. iuncta. glo. or. in. l. diuo marco. C. de quæſtio. vbi habetur, ꝙ ſi pater vel aſcẽdens cõmiſit delictum per quod aſpergitur aliqua macula, filij & nepotes eius priuãtur honoribus, dignitatibus, & p̃uilegijs abeo deſcendentibus, & dicit ibi glo. ſingularis & ordinaria, ꝙ debet intelligi, quãdo tales filij vel nepotes ſunt nati poſt commiſſum delictũ parentis. *Ratio. 2.* Secundo per text. in. l. emancipatum ff. de ſenatoribus vbi diſponitur quòd ita demum filius ſenatoris gaudet priuilegio & dignitate patris quando natus eſt ante quam pater eius ſit remotus à ſenatu, ſecus vero ſi naſcatur poſtea: quia tunc non gaudet aliquo priuilegio. idẽ probat tex. in. l. 2. §. in filiis. ff. de decurionibus. *Ratio. 3.* Tertio per tex. in. l. 2. verſi. filiis etiam C. de libertis & eorum liberis, vbi habetur, ꝙ ſi ex cauſa ingratitudinis commiſſa contra patronum libertus eſt redactus in ſeruitutem, filij eius poſtea nati efficiuntur ſerui: ſecus tamen ſi naſcãtur antequam ſit redactus in ſeruitutem quia remanẽt liberi. *Ratio. 4.* Quarto per tex. in. l. ſi ſenator. C. de dignitatibus libr. 12. vbi diſponitur, ꝙ filius natus & conceptus ante dignitatem patris, non gaudet eius præuilegio: ſed tantũ poſtea nati & ibi notat & commendat Bar. Platea & commun. docto. *Ratio. 5.* Quinto per tex. in. l. filij verſi. ſenatores el. 1. ff. ad municipales vbi dicitur, ꝙ ita demum filij & nepotes ſenatorum gaudent præuilegio & dignitate parentum, quãdo ſunt nati vel concepti poſt dignitatem adeptam: nõ verò antè & ibi glo. or. Bart. Albe. & commun. *Ratio. 6.* docto. Sexto per tex. in. l. filiam. ff. de ſenatoribus vbi habetur ꝙ delictum ſenatoris non tollit beneficium dignitatis filiis antea natis quæ ſitum. *Ratio. 7.* Septimo per tex. in cap. non imputantur. 1. quæſtio. 4. cuius verba ſunt non imputantur filiis peccata parentum, quæ poſt eorũ natiuitatẽ à parentibus committuntur. *Ratio. 8.* Octauo & finaliter confirmatur ratione: quia filij vel nepotes nati poſt crimen cõmiſſum dicuntur nati ex ſanguine infecto, & reprobato, & ideo puniuntur tanquam criminis quodam modo participes. & paternæ audaciæ ſucceſſores, in quibus paterni criminis exempla timentur: & iſtam rationem probat tex. in. l. quiſquis. §. filij verò. C. ad. l. iu. maieſ. & in expreſſo iſtam ſentẽtiam & concluſionem tenet Cinus in dict. l. qſquis. C. ad. l. iu. maieſt. 2. col. & 2. q. & ibi Faber 1. col. in medio Ange. de Peru. 1. colu. num. 5. idẽ Cinus Iaco. Albe. & Ange. in. l. diuo Marco. C. de quæſtio. poſt gloſ. ibi Ioan. de Anania in ca. vergentis de hæreticis penul. col. Calderinus in conſ. 3. ſuper rubrica de hæreticis Dominicus in cap. 2. §. hæretici. de hæreticis. libr. 6. & idem videtur probare lex. 6. titu. 27. 2. part. & lex. 4. titu. 1. libro. 4. ordina. *Argumentum in contrarium.* Sed his non obſtantibus contrarium videtur de iure verius: imò, ꝙ talis pœna inhabilitationis filiorum tranſeat ad filios nepotes, modò ſint nati poſt commiſſum delictum parentis, modò antè. *Confir. 1.* Primo quia tex. in dict. l. quiſquis. §. filij verò. C. ad. l. iu. maieſt. qui inducit hanc pœnam priuationis & inhabilitationis, loquitur indiſtinctè & generaliter. ergo ſic debet intelligi. *Confir. 2.* Secundo etiam per tex. in cap. ſtatutum el. 2. verſi. hoc ſanè de hereticis lib. 6. vbi indiſtinctè & genericè imponitur iſta pœna inhabilitationis filiorum. *Confir. 3.* Tertiò per tex. no. bene ponderatum in. l. fi. verſi. fi. C. de bonis proſcriptorum vbi dicit ꝙ in crimine læſæ maieſtatis pœna priuationis & inhabilitationis tranſit ad ſuos poſteros, & deſcẽdentes: & tamẽ illa lex ſupra loquitur in filiis natis ante delictum commiſſum vel poſt ergo eodẽ modo in noſtro caſu & articulo. idem dicendum: eſt. *Confir. 4.* Quarto & finaliter facit: quia in materia maioratus & dignitatis transferendæ in filium maiorem primogenitum filius natus antequã pater vel aſcendẽs ſit rex, dux, comes, marchio vel obtineat & conſequatur maioratum: ſuccedit & præfertur alteri filio nato poſt dignitatẽ maioratus adeptã, vt dixi, & probaui. in. l. 40. in. ll. Tauri. xiij. q. nu. 67. & in terminis iſtã ſenten. & conclu. tenet petrus de Bella per. in dict. l. qſquis. C. ad. l. iu. maieſ. & ibi Sali. 2. col. nu. 6. Ioan. de Pla. in. §. publica. autem. Inſti. de pub. iudi. 2. col. verſi. item habet locum. & ante eos. glo. or. in cap. ſiquis cum militibus. 6. quæſtione. 1. licet Pala. Rub. relinquat cogitandum in

ſua

ſua repe.C.per veſtras.de dona.inter vi.&vxo. §.23.fo.98.1.col.dicendo, ꝙ paſſus eſt valde dubitabilis & periculoſus. Sed in hoc ſubtili & difficili articulo ego in puncto iuris teneo iſtam ſecundam opinionem. ꝙ pœna inhabilitationis filiorum tranſeat ad filios vel nepotes, modo ſint nati poſt delictum commiſſum, modo ante: nec obſtant prima iura in contrarium adducta: quia debent intelligi, quando priuilegium & prerogatiua tranſit ad filios reſpectu dignitatis: quia illa ceſſante ceſſat priuilegiũ: in noſtro vero caſu pœna priuationis tranſit propter culpam & delictum parentum, & ideo iſta pœna reſpicit omnes & ita probat lex.4.titul.1. libro quarto. ordin. ſed certè de iure regio. prima opinio eſt tenenda & ſeruanda & ab ea non eſt recedendum in iudicando & con-
17 ſulendo. & ita probat & diſponit lex.6.titu.27 2.par. licet in exemplo ſit corrupta, & lex.3.tit. 9.lib.4.ordi.

Reſtituta eſt in excuſſione Salmanticenſi.

Item poſtremo & finaliter adde ꝙ in hoc crimine ſtatim ꝙ quis illud committit, perdit bonorum ſuorum adminiſtrationem, licèt non deſinat eſſe dominus tex.eſt in.l.ex iudiciorũ. ff. de accuſa. cuius verba ſunt, ex quo quis aliquod ex his cauſis crimen contraxit nihil ex bonis ſuis alienare, aut manumittere poſſet ex. in.l.q̃ſitũ.ff. qui & à quibus.text.in.l.donationes in concubinas.§.fi.ff.de donat.tex.iu.l.fin. C.ad.l.iu.maieſt.tradit plenè & magiſtraliter. Bar.in.l.poſt contractum.ff.de dona.3.colum. num.12. & ibi commun.docto.hodie tamen in noſtro regno nedũ perdit adminiſtrationem bonorum: ſed etiam dominium & bona confiſcantur ipſo iure & dominium tranſit in fiſcũ à die commiſsi criminis ita expreſſe diſponit lex.4.titu.2.7.part. ex quo deducitur & infertur ꝙ omnia quæ ſunt diſpoſita in crimine læſæ maieſtatis diuinæ, habent etiam locũ in hoc crimine læſæ maieſtatis humanę, ex quo etiam ſubdeducitur & infertur ꝙ in his criminibus poſt ſententiam & condemnationem confiſcabũtur etiam bona alienata & repetet & vendicauit fiſcus à poſſeſſoribus de quo articulo dixi ſuo loco. Item adde ꝙ poſt mortem delinquentis poteſt cognoſci de iſto crimine, vt memoria eius damnetur & bona publicentur de quo etiam dixi ſuo loco. Item adde ꝙ in foro conſcientiæ tenetur delinquens bona reſtituere fiſco etiam ante ſententiam & condemnationem, vt dixi, & probaui ſupra in delicto criminis maieſtatis diuinæ vbi vide.

Fiſcus vendicat bona alienata.

De homicidio. Cap. III.

SVMMARIVM

1 *POEna homicidij regulariter eſt pœna mortis.*

2 *Illuſtres perſonæ & poſitæ in dignitate qualiter puniuntur*

3 *Pœna parricidij quæ ſit & quando habeat locum.*

4 *Sciens delictum eſſe committendum contra alium ſi non reuelauerit an teneatur.*

5 *Proditor quis dicatur & qualiter puniatur*

6 *Socius proditoris an teneatur eadem pœna.*

7 *Occidens aliũ cũ veneno qualiter puniatur*

8 *Qualiter conſtare poßit quem eſſe occiſum veneno.*

9 *Res venenoſæ an licitè vendi poßint.*

10 *Aſaſinus quis dicatur & qualiter puniatur.*

11 *Qui præſtitit alteri pecunias: vt aliquem occidat qualiter puniatur morte nõ ſecuta.*

12 *Diffidator, qui alium interfecit qualiter teneatur.*

13 *Ille qui mortem ſibi intulerit, qualiter puniatur.*

14 *Ille qui ſe ipſum percuſſerit, licet mors nõ ſequatur qualiter puniatur.*

15 *Occidens alium ſine dolo an puniatur pœna ordinaria.*

16 *Caſus in quibus punitur quis pœna mortis licet non delinquit doloſe.*

17 *Dolus in indubio præſumatur in homicidio.*

18 *Intellectus verus ad text. in cap.final.de homicidio. libr.6.*

19 *Si infans reperiatur in lecto nutricis mortuus, an præſumatur dolus vel culpa in ea.*

20 *Occidens alium ad ſuam defenſionem an excuſetur ab omni culpa & pœna.*

21 *Occidens alium pro defenſione alterius an ſit puniendus.*

22 *Agreſſus an debeat expectare: vt percutiatur à ſuo agreſſore.*

23 *Agreſ-*

23 *Agreſſus, ſi potuit euadere iniuriam, vel offenſam fugiendo an teneatur fugere.*

24 *Agreſſus qui exceßit modum defenſionis qualiter puniatur.*

25 *Si duo inter ſe contendunt: & vnus euaſit & alter deſceßit quis eorum præſumatur agreſſor.*

26 *Si reus confiteatur hominem occidiſſe: ſed ad ſuam defenſionem, an poßit cõdẽnari.*

27 *Si reus velit probare occidiſſe ad ſuam defenſionem quæ probatio ſufficiat.*

28 *Mortuo offenſo propter culpam adhibitã in cura, an offenſor teneatur pœna mortis*

29 *Si conſtare non poßit mortem ex vulnere illato proceßiſſe quid eſt præſumendum in dubio.*

30 *Affectus quomodo & quando puniatur ſine effectu ſequuto.*

31 *Quãdo quis grauiter eſt vulneratus, quòd ſperetur mori, an ſtatim poßit accuſare de homicidio.*

32 *Occidens poſthumum an teneatur, ac ſi iã natum occidiſſet.*

33 *Siquis dedit alicui poculũ amatorium, & recipiens moriatur, qualiter ſit puniendus*

34 *Si quis occidat titium, credens eſſe ſeium, an teneatur pœna mortis ordinaria.*

35 *Siquis voluit occidere titium, quem bene cognouit: caſu tamen occidit ſeyum mediatorem an teneatur pœna mortis.*

36 *Si plures occiderunt aliquem, an omnes teneantur pœna mortis.*

37 *Homicida vltra pœnam corporalem an teneatur etiam ciuiliter ad intereſſe.*

38 *Si occiſus erat officialis, an teneatur homicida ad operam eius & qualiter æſtĩmẽtur.*

39 *Si quis mãdauit delictũ cõmitti, & mãdãs mandatarius qualiter puniatur.*

40 *Mandans ſi reuocauerit mandatum, an excuſetur.*

41 *Si quis mandauit delictum fieri & non ſequatur, an teneatur aliqua pœna.*

42 *Mandatarius quando poßit excuſari: vt non teneatur ex mandato.*

43 *Qui tantum perſuaſit delictum committi an teneatur, ac ſi mandaſſet.*

44 *Perſuaſor, ſi reuocauit cõſiliũ, ã excuſetur*

45 *Mandatum an poßit fieri tacitè & per coniecturas.*

46 *Si inimicus alterius loquatur, cum aliquo tertio ad aures, ſecretè & poſtea ſequatur delictum, an præſumatur mandatum.*

47 *Si coniunctus vel conſanguineus offenſi occidat offenſorem, an teneatur offenſus.*

48 *Ille qui præſtitit opem vel auxilium ante delictum, qualiter teneatur.*

49 *Qui præſtitit opem vel auxilium in ipſo delicto qualiter teneatur.*

50 *Qui præſtitit opem vel auxilium poſt delictum commiſſum, qualiter puniatur.*

51 *Homicida an poßit ſuccedere in bonis occiſi ex teſtamento vel ab inteſtato.*

52 *Homicida an poſsit ſuccedere ei qui occiſo ſucceſſerat.*

53 *hæres an teneatur vindicare mortem defuncti.*

54 *Offenſus, an poßit ante mortem delictum remittere, & pacem & cõcordiam facere.*

55 *Lex. 22. titu. 1. 7. partita valde vtilis & neceſſaria qualiter intelligatur.*

56 *Prædicta lex parti. non habet locum, quãdo accuſatores ſunt extranei.*

57 *Prædicta etiam. l. part. non habeat locum quando delictum committitur in rem: ſed in perſonam.*

58 *An prædicta. l. par. habeat locum quando delictum fit proditoriè, vel cum qualitate quæ aggrauat.*

59 *An prædicta lex partitæ procedat, & habeat locum, quando quis aliud ſimile delictum fecerat.*

60 *An requiratur quòd omnes conſanguinei occiſi delictum remittant vel ſufficiant aliqui eorum.*

61 *Hæredes occiſi an poſsint remittere delictum, facere pacem & concordiam cum homicida.*

62 *Si plures ſint hæredes occiſi, an requiratur omniũ*

omniũ remiſſio vel ſufficiat à maiori parte

64 *Si concurrant hæredes extranei occiſi, & interfecti ex vna parte & conſanguinei ex alia qui præferantur.*

65 *Si inter cõſanguineos reperiatur fœmina, an poſſit remittere & facere pacem.*

66 *Si filius vel hæres defuncti ſit minor an poſſit remittere & facere pacem & concordiam.*

67 *Si ante mortem ſit facta pax & concordia cum ipſo offenſo, & poſtea ſequatur mors an ad eam extendatur.*

68 *Infra quod tempus debet fieri prædicta pax & concordia.*

69 *Si contra reum eſt lata ſententia & ab ea ſit appellatum, an valeat remiſſio & concordia.*

Crimen homicidij qd ſit.

ALiud eſt crimen publicũ homicidij, quando quis dolo interficit alium, quod quidem delictum grauiſsimum eſt & ex malitia hominum quotidie noſtris temporibus frequentatur. vnde tam ex natura & qualitate eius quam ex aſsidua frequentia dignũ punitione, maxime cum ſit expreſſe cõtra præceptum diuinum. Non occides & ſanguis occiſorum ſemper clamat ad Deum, vt ſcribitur in Apocalipſi. Ecce poſthæc vidi animas interfectorum clamantes ad Deum, & dicentes. Vſq; quo domine non das iudicium & vindicas ſanguinem noſtrum de interfectoribus noſtris, q ſunt in terris in quo reſolutiuè dico, ꝙ homicida debet puniri pœna mortis. ita probat text. formalis & expreſſus in.l.3.§.legis Corneliæ.ff
1 ad legem Corne. de ſica. cuius verba ſunt, ſed ſolent hodie capite puniri, niſi honeſtiore loco poſiti fuerint, vt pœnam legis ſuſtineant: humiliores enim ſolent, vel beſtiis ſubiici: altiores verò deportantur in inſulam ergo cum text. dicat beſtiis ſubiici, ſequitur ꝙ regulariter imponitur pœna mortis & ibi tenet Reine. Ange. & commun. doct. text. in.l.pe.eo.tit.tex. in.l.quoniã multa facinora.C.ad.l. iuliam de vi.tex.in l.3.C.de epiſco.audien.tex. in.l. ſi quis aliqd.§. q abortionis.ff.de pœnis.text.in.§.itẽ.l.Cornelia Inſtit.de pub.iudi.ibi homicidas vltore ferro perſequitur. tex. expreſsior cæteris in.l.vnica.verſi.& merito.C. de raptu.virginum.cuius verba ſunt, & merito mortis damnãtur ſupplicio: cum nec ab homicidij crimine huiuſmodi raptores ſint vacui.tex.in.l.1.ff.ad.l.pompe.de parri.tex.in.l.pe.C.ad.l. Corne.de ſicca. tex.in cap.omnis autem lex.3.diſtin.ibi qui cędem fecerit, capite puniatur & vtrobiq; commun.dd. & idem diſponit.l.1.&per totum titu.de los homicidios lib.8.ordi.& confirmatur autoritate ſaluatoris noſtri dicentis petro: mitte gladium tuum &c. Quia qui gladio occidit, gladio peribit, quod extende etiam ſi monſtruoſum hominem occiderit, qui careat brachio, manu pede, vel aliquo membro: quia tota virtus, eſſentia, & ſubſtantia hominis dependet ab anima & ſpiritu. ita ſingulariter tenet Bald.in.l.ꝙ dicitur.ff.de libe.& poſtu. Adde tamen ꝙ illu- 2
ſtres perſonę & poſitæ in dignitate non puniuntur pœna mortis pro iſto delicto homicidij ſed leuiori pœna: & ſic deportationis, vt expreſſè probant prædicta iura, licèt Angel. & Hypolitus de marſi.in dict.l.3.§.legis Corneliæ.ff. ad.l. Corne.de ſica. dicant, ꝙ hodie iſtud non ſeruatur: imo ꝙ indiſtinctè omnis homicida modo ſit perſona illuſtris, & poſita in dignitate, modo ſit vilis & plebeia, tenetur pœna mortis. Sed certe ſalua eorum pace prædicta iura expreſſe diſponunt contrarium, & iſtud neceſſario debet ſeruari, niſi conſuetudo contraria expreſſe & iuridice probetur, & in terminis ita probat & diſponit hodie.l.pe.titu.8.7.par. vbi dicitur, ꝙ illuſtris pro iſto delicto deportetur: alter vero moriatur adde tamen, ꝙ tales illuſtres perſonæ non debent cõdemnari aliqua pœna, niſi conſulto principe.text.in.l.pe.ff.ad l. Corne.de ſicca. ibi vt & conſulto prius principe & iubente id fiat. & ibi Bart. & commun. docto.tex.in.l.fi.C.vbi ſenatores vel clariſsimi & ibi Pau. Sali. & commun.docto.præter quã ſi illuſtris committeret delictum contra alium pariter illuſtrem: quia tunc poteſt condemnari à iudice ordinario. Item adde, ꝙ tales illuſtres perſonæ, quando accuſantur de delicto, debẽt detineri in carceribus, in loco honeſto & ſeparato ſecundum qualitatem perſonæ.tex.eſt notabilis in dict.l.fi.C.vbi ſenato, vel clari.tex.in l.3.§.tutores.ff.de ſuſpect.tuto.ibi cęterum eos qui ſunt in aliqua dignitate poſiti, nõ opinor vinculis publicis contineri oportere: & quando eorũ cã agitatur debent ſedere cum iudice ipſo, vt in dict.l.fi. verſi. ſedendi & ibi Paul.de Caſtro.& alij docto.& ita ſemper vidi de facto ſeruari in cancelaria regia, nam quando cauſa illuſtrium

Pœna homicidæ.

Amplia.

Illuſtres perſonæ an puniãtur pœna mortis.

luſtrium perſonarum agitabatur,ſedebant cũ auditoribus regalibus: quod non fiebat cum aliis. Quæro tamen proſequendo materiã, quãdo &in quibus caſibus iſtud delictum homi-
Pœna homicidij quãdo aggrauatur cidij, & eius pœna agrauetur & magiſtraliter & reſolutiuè dico ꝙ in ſequentibus primus eſt quando quis occidit patrem, vel matrem, vel
Caſus.1. aſcendentem, & ſic eſt parricida: quod tamen declara iſto modo ꝙ de iure antiquo forum iſtud crimen & eius pœna tantum militabat,& habebat locum in eo, quæ occidebat parentes & ſic accendentes:nõ vero in eo qui occidebat liberos aſcendẽtes, quia licitè poterat quis eos occidere.tex.eſt in.l.1.& per totum.ff.ad legem pompe.de parri.& patet etiam ex alluſione vocabuli proba t etiã text.formalis & expreſſus in.l.in ſuis in fine.ff.de libe.& poſtu.vbi habetur, ꝙ licite poterat pater filios vel deſcendentes occidere. confirmatur etiam,quia poterat eos vendere ſicut quamlibet rem propriã.text. eſt in.l.2.C.de patribus qui filios diſtraxerunt: poſtea vero iſtum delictum pœna & qualitas eius,extenſa fuit etiam contra parentes vel aſcendentes occidentes liberos & deſcendentes. tex.eſt in.l.vnica.C.de hisqui parentes vel liberos occiderunt tex.in.§.alia deinde lex inſtitu. de publi.iudi.& vtrobiq;.g.or.&commun.dd. &idem diſponit lex.12. titu.8.7.part.&magis ſpecificè ita tenet & declarat Albe. in.l.1.ff.ad legem pompe. de parri. & Salice.in.l.vnica.C. de his qui paren.vel libe. occide. & licet nulla prædictarum legum dicat & exprimat gradũ, ad quem iſtud delictum extendatur tamen gl.
Caſus.2. ordinaria & commun. docto.tenent ꝙ extendatur ad omnes aſcendentes vel deſcendentes in infinitum. ita tenet glo.ordi.in.l.1.ff.ad.l.põpe.de parri.& ibi commun.opi.glo.etiam ord. in.§.alia deinde lex inſti.de publi.iudi.& ibi cõmun.opi. & confirmari poteſt,quia in iure vel materia reuerẽtiali diſpoſitum in patre vel matre, extenditur ad omnes alios aſcendentes in infinitum,& ſimiliter quando diſpoſitio reſpicitius naturæ. ita probat tex.in l.4.§.parentes ff. de in ius vocando & ibi glo.or.& commun. docto.Item etiam iſtud delictum pœna & qualitas eius habet locum & competit contra occidentem fratrem ſororem vel tranſuerſalem vſq; ad quartum gradum.text.eſt no. in dict.l.1. ff.ad.l.pompe.de parri.& ibi glo.or.& cõmun. docto. tenet & declarat faber meliuſquam alibi in dict. §. alia deinde lex inſti.de publi.iudi.
Caſus.3. quem omnino vide.

Item etiam iſtud delictum pœna & qualitas eius committitur & competit contra eum qui occidit vxorem vel contra eam quæ occidit maritum tex. eſt in dict.l.1.ff. ad.l.pompe.de par. & ibi commun.docto. & merito: quia plus eſt quam occidere patrem vel matrem vel alios cõſanguineos. & confirmatur autoritate diuina dicente, propter hanc relinquet homo patrem & matrem & adhærebit vxori ſuæ quod multotiens noſtris temporibus contingit. Item ad- *Caſus.4.*
de ꝙ ſimiliter tenetur iſto delicto & pœna ille qui interficit ſocerum, vel ſoceram, generum, vel nurum,vitricum, vel priuignum, patronũ: vel patronam: quia loco parentum vel liberorum habentur. text. eſt in dict.l.1.ff. ad legem pompe. de parri. & in dict.l. partitæ. Finaliter *Caſus.5.*
adde ꝙ iſtud delictum & eius pœna habet locum & competit in filio naturali tantum occidente patrem,vel in patre occidente filium naturalem tantum:quia in materia in qua cõſideretur ius naturale ſanguinis appellatione parẽtum vel filiorum ſẽper continentur naturales. tex.eſt in.l.parentes.ff.de inius vocãdo ex quo iſtam regulã & doctrinam notat & colligit ibi Pau. de Caſtr. poſt doctores antiquos probat etiam expreſſe text. in.l.hos accuſare.§.omnibus verſic. item nec lex pompeia.ff.de accuſa. tex.in.l.adoptionibus.§.1.verſ.vnde nec vulgo quæſitam filiam &c.ff. de ritu nuptiarum & in terminis ita tenet Faber in.§. alia deinde lex inſti.de publi. iudi. quæro tamen,quæ ſit pœna huius delicti, & reſolutiuè dico ,ꝙ eſt grauiſſima, cui non eſt ſimilis pro alio delicto in iure noſtro:nam talis delinquens, & ſic parricida. *Pœna parricidæ.*
verberatur,& mittitur in culeo,vel arca cum animalibus contrariis, & ſibi repugnantibus, hoc eſt cum cane, vipera, ſimia, & gallo galinaceo,&ſic intruſus proiiciatur in mare vel flumen proximum,& merito tali pœna puniatur:quia ſicut fecit delictum contra ius naturale, ita mittitur cum dictis animalibus naturaliter ſibi contrariis, & inuicem repugnantibus, tex.eſt in.l.pe.ff.ad.l.pompe.de parri.tex.in.l. vnica.C. de his qui parentes vel liberos occiderunt tex.in.§.alia deinde lex. inſti.de publi.iu. & idem diſponit.l.12. titu.8.7.part. & dicit ſolus Cinus in dict.l.vnica ꝙ iſta animalia interſe *Nota de vipera.*
valde pugnant & quando vipera pugnat cum gallo vel ſimia, vel cum aliis animalibus, talis vipera intrat corpus delinquentis. & dillacerat viſcera eius & licet Bald. Salice.in dict.l.vnica dicant ꝙ hodie iſta pœna non eſt in vſu:tamen in noſtro regno ſemper eſt in vſu.& practicatur & ita expreſſe diſponit prædicta.l.partitæ. & ſæpe vidi practicari in canceleria regia. & aliis partibus. Vnum tamen eſt ꝙ licet ſecũ-

dum

dum diſpoſitionem prædictorum iurium,talis delinquens debeat viuus mitti & intrudi in dicto culeo. vel arca cum dictis animalibus ad aggrauandam pœnam eius:tamen in noſtro regno de cõſuetudine prius interficitur alio genere pœnę,vt moriatur naturaliter:& poſtea mittitur corpus eius, vt ſubſtineat pœnam legalẽ Item adde, quòd his delinquentibus denegatur ſepultura in perpetuum.ita probant expreſſe prædicta iura & in terminis probat.l.vnica in fine.C.de his qui parentes vel liberos occiderunt, cuius verba ſunt, Vt omni elementorum vſu viuus careat, & ei cœlum ſuperſtiti, terra mortuo auferatur, & adhoc notat & commendat ibi Bald. & Sali. & ita fit & practicatur:quia ſemper deiicitur in mare, vel flumen, vt inde in perpetuum non extrahatur: Item etiam adde q̄ ſocius in iſto crimine etiam extraneus tenet eadem pœna: qua ipſe principalis parricida.text. eſt ſingularis & vnicus in. l. vtrum. ff. ad.l. pompe. de parri. in fin.quem reputat ibi mirabilem & vnicum Albe. ſed ſimilis text.eſt in.§.alia deinde lex.Inſti.de publi.iudi.ex quo dicit ibi notanter Faber q̄ ſi extraneus non ſubditus commiſit crimen proditionis, vel læſæ maieſtatis contra regem, vel rempublicam cũ ſubdito,quòd ſimili pœna vterq; debet puniri

Socius parricidæ.

4 & idem diſponit prædicta lex. part.12.titu.8.7. part.Item adde q̄ filius vel deſcendens, ſi ſciat delictum committendum contra parentes:vel econtra parens contra filios, vel deſcendentes & non reuelauit.nec prohibuit, ſi potuit,tenetur ex iſto delicto,ac ſi verè feciſſet & committeret. tex.eſt in.l.vtrum.ff.ad legem pompe.de parri. & ibi commun.docto.tex.in.§.alia deinde lex inſti.de publi.iudi.& ibi commun.doct. ſi verò frater vel alius conſanguineus collateralis vſq; ad quartum gradum ex ſola ſcientia non tenetur pœna ordinaria : ſed pœna exilij, vel ſimili extra ordinaria.text. eſt in.l.2.ff.ad.l. pompe.de parri.& ibi glo.or.& commun.doc. & idem diſponit lex.12.titu.8.7. par.in fine. Et ex his poteſt inferri, q̄ idem ſit quãdo quis ſciat delictum committendum contra regem vel rempublicam, & non reuelauit. quia committit crimen læſæ maieſtatis,ac ſi realiter feciſſet & in terminis. ita tenet Bart. in.l. vtrum.ff. ad legem pompe.de parri.probat etiam tex.in l.quiſquis.§.id quod.C.ad.l.iu.maieſ. tex.in.l. vnica.§. cæteros autem. C. de raptu virginum. tex.in.l.1.§. occiſorum.ff.ad ſylla.text.in.l.ſi quis fortè.ff. de pœnis quod intellige,quando ſciat & poſſit probare tale delictũ eſſe per aliquos committendum : ſecus verò ſi ipſe ſciat ſecretè, & non poſſit aliquo modo probare: ita tenet & declarat Hypolitus in dict. l.vtrum. ff.ad.l. pompe.de parri.ſed certè ego indiſtinctè teneo quòd vtroq; caſu & ſemper teneatur reuelare: quia fecit quod in ſe eſt,& ſaltim eſt vnus teſtis legitimus, & ſemiplena probatio.ex qua licitè poteſt cauſari captura.& tortura & diligens inquiſitio delicti,& in hoc firmiter reſideo.Confirmatur, quia ſi poſtea peruenit in notitiam regis,vel reipublicæ ergo bene potuit probare regulariter autem in omnibus aliis delictis & perſonis non tenetur quis ex ſola ſcientia delicti, licet potuit monere,& reuelare perſonę in quã delictum erat committendum.imò, quod magis eſt,licet tempore delicti ſit præſens & poſſit iuuare & obuiare, & non fecit,non tenetur iſta eſt gloſ.ſingu. in iure iuncto tex.in.l.culpa caret.ff. de regul.iu. & ibi communis opinio doctorum pro qua facit tex.expreſſus in.l.metũ. la.3.§. ſed licet.ff. quod metus cauſa vbi habetur, q̄ bene poteſt quis recipere precium pro iuuamine & defenſione alterius ergo ſi teneretur de iure turpiter reciperet, & ibi notat & commendat Bart. Albe.& commun.docto.& per illum tex.ita tenet & commendat Sali.in.l. quiſquis. §. id quod.C. ad legem iuliam maieſtatis quod tamen limita & intellige quando eſt perſona priuata & extranea. ſecus vero ſi ſit filius vel ſeruus vel perſona ſubiecta ei,contra quem delictum erat committendum : quia tunc bene tenetur ex ſola ſcientia delicti,ſi nõ monuit vel reuelauit. vel nõ iuuauit & obuiauit quando fuit præſens.ita probat tex. formalis & expreſſus in.l.1.§. ſed in eo & in.§.occiſorum.ff.ad ſyllanianũ & ibi notat Bart. & commun.docto.antiqui & idem expreſſe diſponit lex.ſi.titu.8.7.part. & adde q̄ idem eſt, quando quis committebat delictum, & offendebat aliquem ad vindictã alterius tertij:quia ille tertius licet ſit extranea perſona, tenetur ſi non prohibuit, vel reuelauit iſtud eſt ſingulare dictum fabri quod alibi non vidi in.§.1.inſtit.de noxa. Item adde q̄ prædicta procedunt in foro exteriori, & contentioſo:ſecus tamen eſt in foro conſcientiæ: quia tunc indiſtinctè tenetur quis,ſi ſciat delictum committendum contra alium, & potuit prohibere & obuiare, & non fecit:ita probat tex.in.c.ſicut dignum de homicidio & ibi tenent communiter doctores.

Pœna parricidij in nõ reuelãtẽ delictum committendũ.

An quis teneatur delinquentium realium defendere.

5 Secundus caſus in quo aggrauatur pœna homicidij eſt, quando quis occidit alium proditoriè & aleuoſè, quia erant amici, & inter eos nulla erat cauſa rixæ,vel diſcordiæ:& vnus occidit vel offendit aliũ ſecure. ita probat text. in.l.

Pœna homicidij proditoriè factis

in.l. propter inſidias.C. qui accuſare non poſſunt.text. in.l.4.ff.ad.l.iu.maieſt.tex.in.l.fi.C. de delatoribus lib. 10.tex.in cap.ſi cupis.16.q.1. tex.in cap.clericus.46.diſtin. & vtrobiq; commun. docto. ex quo dicit boetius ꝙ nulla efficatior peſtis eſt adnocendum,quam familiaris inimicus , & ſubdit etiam Lucas de penna in dict.l.fin.C.de delatoribus,o quam crudelia & mortifera ſunt iacula proditoris:vix enim erit, aut nunquam, qui ſibi poſsit ab eius ictibus præcaueri : & mores eius ſunt ſigna fidelitatis & amicitiæ oſtendere, ſuauia & dulcia verba proferre : exterioremq; amicitiam in omnibus actibus ſignificare & vnum in mente gerit & aliud contrarium verbis & actibus oſtendit exquo deducitur & infertur quòd ſi inuicem erant inimici capitales,licet vnus interficiat,vel offendat alium proditoriè & aleuoſe modis prædictis, non erit proditor, nec incurrit pœnam qualificatam, quæ proditoribus imponitur:quia tali caſu non gerebat vnum in animo & contrarium in actibus exterioribus:ſed ſemper videtur eſſe cum animo & intentione occidendi vel offendendi eo modo,quo poſsit,&in terminis ita tenet Bart.in.l. reſpiciendum.§.delinquunt.ff.de pœnis Bal. in capit. primo quibusmodis feudum amittatur.quarta columna. Ancarranus in capit.primo de homicidio Angel.de Aretio in.§.interdum ſecunda columna. num.ſexto.Inſtitu.de hære. quæ abinteſta.deſe.idem Angel.in tractat.male.in parte fecit inſultum verſic. & bene nota. Solum ergo habet locum iſta qualitas proditionis & aleuoſiæ & aggrauatur pœna quando inuicē erant amici. cuius ratio vera & concludens eſt,quia tollitur offenſo illa naturalis defenſio, quæ de iure naturali ſibi competit & permittitur, cum nō poſſit ſibi præcaueri & defendere.

Proditor & aleuoſus quis.

Aduertendum tamen,ꝙ iſtud videtur hodie correctum & immutatum de iure noſtro regio, imò ꝙ ille dicatur proditor & aleuoſus,qui interficit alium ſecurè, & non in prǣlio vel rixa: ſed de retro & non facie ad faciem & non videtur conſiderari qualitas perſonarum amicitiæ, vel inimicitiæ: ſed tantum qualitas ipſius facti. ita diſponit.l.7.titu.7.lib 8.ordi.& lex.2.&.3.& 16.titu.fi.eodem libro & probat etiam.l.2.tit.13. libro.8.ordi.ſed in ea concordia & doctrina eſt iſta,ꝙ ſi inuicem erant amici indiſtinctè offenſor videtur committere proditionem & aleuoſiā,quo modocūq; occidat facie ad faciem,vel: retrò quia ille nō potuit ſibi præcaueri.ſed qn̄ inuicem erant inimici de iure communi nullo modo offenſor committebat proditionem, vel aleuoſiam,qualitercunq; occideret,vel offenderit.Hodie verò de iure noſtro regio hoc caſu cā committit , quando retro occidit, vel offendit, non verò facie ad faciem,taliter ꝙ offenſus poſſit ſe defendere,& præcaueri quod eſt quotidianum & valde ſingulare.Dubiū tamen eſt,qualiter aggrauatur pœna in hoc delicto , propter qualitatem proditionis,vel aleuoſiæ.& reſolutiue dico,ꝙ grauitas conſiſtat in hoc ꝙſi commiſſum eſt homicidiū,imponitur delinquēti pœna mortis q̄lificata iudicis arbitrio & hodie de iure regio q̄litas declaratur, vt homicida ducatur per terrā & trahatur ad caudā equi vel alterius animalis ꝑ vias publicas,& poſtea furca ſuſpendatur.ita expreſſe diſponit lex.12.tit.13.lib. 8.ordi. Item ēt de iure regio pœna aggrauatur in hoc,ꝙ homicida qui alium interficit proditoriè,& cum aleuoſia,vltra pœnam mortis incurrit pœnā confiſcationis medietatis bonorū.ita diſponit prædicta.l.7.tit.7.lib.8.ordi.&.l.12.tit. 13.eo.libr.&.l.16.tit.fi.lib 8. ordi.ſi verò tm̄ fuit cōmiſſa iniuria,proditio,vel aleuoſia,erit cauſa aggrauādi pœnā iudicis arbitro.arg.tex.in.l.reſpiciendū.ff.de pœnis.tex.in.l.aut facta eo. tit. tex.in.l.prætor edixit.§.fi.ff.de iniuriis tex.in. §.atrox.Inſti.eo.tit. & hodie in nr̄o regno grauitas conſiſtit in hoc,ꝙ ſi ex iniuria ſequatur aliquod vulnus,licet ex eo non cauſetur mors,tenebitur ex ſolo vulnere pœna mortis.ita diſponit prædi.l.2.tit.13.lib.3. ord.quo caſu etiā teneo ꝙ iſta pœna mortis ſit qualificata ſicut ſi verè & realiter occidiſſet & mortē intuliſſet & ſimiliter incurrit pœnā cōfiſcationis medietatis bonorū,& omnes alias pœnas quas incurreret, ſi vere & realiter mortē intuliſſet:ſi vero ex iniuria non ſequatur vulnus: ſed alia leuior iniuria fiat,bene aggrauatur pœna ſecundū eius qualitatē,imponēdo aliquē pœna corporalē, vel exiliū maximi vel modici tēporis,vel aliud genus pœnæ iudicis arbitrio , argu.prædictorū iuriū, non tn̄ poterit imponi pœna mortis,cū non interuenerit realiter & actualr̄ aliquod vulnus. Et ex hoc in cōtingētia facti defendi quēdam pauperem in hac ciuitate Salmantina. Item etiam pœna huius delicti aggrauatur in hoc q̄ ꝓpter atrocitatē eius,pōt delinquens extrahi de eccleſia & nō gaudet immunitate eius.ita ꝓbat tex. in cap.inter alia de immu.eccle.& ibi docto. de quo articu.infra latius dicam.Item etiam iſtud delictum & eius pœna aggrauatur in hoc, ꝙ â ſententia condēnatoria eius non habet locum appellatio.ita diſponit.l.16.titu.23.3.part. Item etiā iuſta prædicta quæro de quæſtione. q̄ habui de facto in perſona cuiuſdā pauperis, ſi forte

Dubium.

Alia pœna homicidij p ditoriè facti

Homicida p̄ditor no gaudet im munitate e cleſiæ.

6 *Socius & … ſiſtens ho… cidio qua… ter puni…*

ſi fortè principalis proditor & offenſor occidit vel vulnerauit alium:ſocius tamen eius & coadiutor, quem ſecum adduxit,nullum vulnus intulit: ſed tantum defendebat & aſſiſtebat,vt facilius & ſecurus principalis committeret delictum:an teneatur pœna mortis, quæ datur & imponitur ipſi principali delinquenti proditori & videtur quod non : cum lex ſit odioſa & pœnalis & per conſequens reſtringenda.ſed noſtra lex regia loquitur, quando ipſe proditor occidit vel offendit & infert vulnus in offenſum. ſed in caſu propoſito ille ſocius hoc non fecit,& ſic mortem nec vulnus intulit.ergo non teneatur. Sed his non obſtantibus in hac ſubtili, & noua quæſtione ego dico, & diſtinguo ſic : quòd ſi principalis offenſor proditoriè & cum aleuoſia intulit mortem:vel vulnus, per quod debet condemnari ad mortem:ſimiliter etiam ſocius,qui opem & auxilium præſtitit,tenetur & debet condemnari eadem pœna: quia eius fauore principalis eſt effectus audacior,& fortè ſine eo non committeret illud delictum,argumen.text.in.l.nihil.ff.ad.l. Corne. de ſicca.text.in.l.is qui opem.ff.de furtis.text. quaſi formalis & expreſſus in propoſito in.l. vtrum.ff. ad legem pompe.de parri. & vtrobique commun.docto.

Si vero principalis offenſor , qui delictum commiſit non fuit proditor : ſed mortem vel vulnus intulit ſine proditione & aleuoſia, talis ſocius qui defendebat, vel aſsiſtebat licet proditoriè & cum aleuoſia non tenebitur pœna mortis:ſicut ipſe principalis non tenetur: quia eadem pœna & cum eadem qualitate debet puniri ipſe defenſor, & coadiutor, qua ipſe principalis & non maiori argumento prædictorum iurium quod eſt nouum & ſingulare

7 Tertius caſus, in quo aggrauatur pœna huius delicti homicidij eſt,quando quis occidit alium cum veneno.text.eſt capitalis & expreſſus in.l. 1.C.de maleficis & mathematicis,cuius verba ſunt, plus eſt hominem extinguere veneno, quam occidere gladio & ibi gloſ. ordinaria & commun.docto. cuius ratio efficax & concludens eſt:quia talis homicida vel delinquens dicitur committere crimen proditionis & aleuoſiæ & per conſequens tollitur ipſi offenſo illa naturalis defenſio de iure naturali ſibi competens.Ergo meritò aggrauatur delictum & eius pœna.ita ſingulariter tenet Iacob.Butri.in.l.nemo.C.de ſumma trinitate & fide catolica.ſecũda colum.in medio & ibi Bald.2.colum.num.5 idem Bal.in cap.1.quibus modis feu.ami.4.col. verſi.quid de rebus Sali.in.l.1.C. ad legem Corne.de ſicca. ſecunda columnn.in fine Hypolitus de marſi.in rubri.ff.ad legem Corneliam de ſicca.1.col. num.4. platea in.§. item lex Cornelia de ſiccariis inſti.de publi.iudi. Ancha.in capit. 1. de homicidio.Romanus in.l. 1.§. iuſta tamen hoc.ff.ad ſylla.pro quibus facit notabilis.text. quem ipſi non allegant in.l.1.§.occiſorum.verſic. ꝙ ſi quis.ff. ad ſylla. ibi, puta veneno vel etiam alio,quod clam necare ſoleat.tex.in.l.aut damnum verſi.proinde.ff.de pœnis.vbi habetur ꝙ licet iudex poſsit propter delictum aliquem condemnare ad pœnam mortis,non tamen debet eum interficere veneno.ex quo tex. dixi in.l.76. de Toro ꝙ bãnitus,de quo loquitur illa lex,non poteſt occidi per inimicum veneno.finaliter etiam conſidero expreſſam legẽ partitæ in.l.16.titu.23.3.par.quæ expreſſe diſponit,ꝙ ille qui occiderit alium cum veneno, vel proditoriæ, non poſsit appellare, & ſic apertè æquiparat homicidium factum & perpetratũ cum veneno,&cum proditione,vel aleuoſia, & ſic pariformiter in vtrobiq; aggrauatur delictum & eius pœna & per conſequens omnia, quæ diximus, & ſunt diſpoſita in homicidio, vel delicto facto proditoriè &aleuoſe habebũt etiam locum in facto &commiſſo cum veneno quod perpetuo nota & tene menti, tanquam neceſſarium,& quotidianum.imo quod magis eſt,in hoc delicto videtur ꝙ ille, qui tantum emerit venenum ad dandum alicui,licet non dederit,teneatur pœna mortis.ita probat text.in l.1.in fin.ff.ad legem pompe.de parri.cuius verba ſunt.Et propter ea qui emit venenum,vt patri daret,quamuis non potuerit dare,per quem ita tenet ibi Bart.in fine & alij docto. ſed certè ille tex.debet intelligi in ſola perſona filii,quãdo emeret venenum,vt patri daret,propter grauitatem criminis,& maximam reuerentiam debitam perſonę. ideo ad alias non debet extẽdi ſed tantum iudicis arbitrio talis delinquens eſt puniendus ſecundum qualitatem eius, & alterius qui veniebat offendendus & in terminis ita tenet Platea in dict.§.item lex Cornelia de ſiccariis verſic.eadem lege. Inſtit.de publ.iudi.

Veneno occidẽs qualiter puniatur.

Homicidio proditoriè factũ et cũ veneno eq paratur.

emptoris veneni ad occidendum pœna.

Dubium tamen eſt hoc caſu qualiter proba
bitur hoc delictum contra reum:in quo breui 8
ter dico ꝙ non poteſt probari via communi ordinaria, qua alia delicta probantur.vnde ſi teſtes deponerent ſe vidiſſe dare venenum, & ꝙ poſtea fuit ſequuta mors vel ipſe reus ſponte hoc confitetur, non propterea cenſetur legitime probatum delictum:quia depoſitio vel cõfeſsio videť ſupre naturaliter ſibi dubia,incerta & incognita:cũ nõ poſsint cognoſcere an illud

Dubium.

eſſet

eſſet venenum, vel non,nec operationem,quã intrinſece faceret in corpore humano vnde nõ videtur concludere:quia depoſitio vel confeſſio adhoc,vt probet,debet eſſe probabilis &veriſimilis.argumen.text.in.l.confeſsionibus.ff. de interro.actio.&in.l.ſi is cuius nomine.verſ. fin.eodem titu. & in.l.inde neratius.§.fin.ff.ad l.aqui. & in.l.1.§.ſi quis vltro.ff. de quæſtio. & in expreſſo ita reperio quòd tenet Hypolitus. de Mar. dicens eſſe perpetuò menti tenendum in.l.prima.§. præterea penul.colum.num.32.ff. ad.l.Corne.de ſicca.vnde in hoc caſu vltra prę dictam. depoſitionem teſtium,vel confeſsionẽ rei, deberet iudex inquirere, & probationem coadiuuare & verificare,faciendo quòd medici,chirugici, & periti in arte deponant,an illud ſit venenum, vel non: &an potuit ex eo ſequi mors:&probationem ſumẽdo de ſignis vel qualitatibus,quæ erant in occiſo & venenato poſt venenum aſſumptum,&infra quod tẽpus mortuus eſt,& omnia faciat redigi in ſcriptis &proceſſu, vt hoc probato poſsit reũ ad mortẽ condemnare, &ita procedant & intelligantur & practicentur iura ſuperiora:&cum alia euidentior probatio & coniectura non poſsit iſto caſu ſummi,iſta ſufficiat iuncto ipſo facto, & datione veneni,& iſta eſt probatio vera & concludens de iure approbata.

Venditoris veneni pœna.

9 Adde tamen circa prædicta, quòd propter euitanda mala,quæ ex his rebus venenoſis cauſantur, volunt & diſponunt, quòd nullus publicè nec priuatè tales res venenoſas vendat: alias tenetur lege Cornelia.text.eſt in.l.tertia.ff. ad.l.corne. de ſicca.verſicu. primo cuius verba ſunt, Eiuſdem legis Corneliæ pęna afficitur, qui in publicum mala medicamenta vendiderit. &c.&ibi commun.docto. etiam ſi non fiat doloſè: ſed culpa vel temeritate: ex quo infertur quòd tantum venditor tenetur,quando vendidiſſet homini fatuo vel de menti, qui non haberet rectum iudicium ad ſe gubernandum,vel ſeruo vel minori,vel meretrici:ſecus vero ſi probo & diſcreto viro,vel mulieri: quia tunc non teneretur.ſecundũ Ang.& Hypolitus de Mar. in dict.l.3.ff.ad.l.Corne.de ſicca.Item etiam infertur, ꝙ pœna non erit mortis ordinaria,cum non interueniat dolus: ſed longè minor extra ordinaria ratione culpæ,etiam ſi ex tali poculo vel veneno aliqua mors ſit ſequuta: quia ementes illud receperunt, vel aliis dederunt cauſa occidẽdi.Itẽ infero ꝙ ſi talis emptor erat ſeruus,q ſe interfecit, tenebitur venditor ad ſolutionem pretij & æſtimationis, & ad totale intereſſe & iam iſte caſus contigit de facto,& de eo fui interrogatus, & ita reſpondi & conſului.

Crimen aſſinatus.

Quartus caſus in quo aggrauatur pœna eſt qñ quis occidit aliũ ad inſtantiã alterius,corruptus precio,vel pecuniis quo caſu dicitur cõmi- 10
tere crimen aſsinatus,de quo loquitur.text.de iure ciuili.in.l.non ſolũ.§.ſi mandato.verſ.ꝓculus.ff.de iniuriis.Cuiꝰ verba ſunt,ꝓculus recte ait,ſi in hoc te conduxerim:vt iniuriã facias,cũ vtroq; noſtrum iniuriarum agi poſſe.& ibi cõ. docto.tex.de iure canonico in cap.1. de homicidio.lib.6.vbi expreſſe tales delinquentes vocãtur aſſaſini: & ibi commun.docto. & grauitas conſiſtit in hoc, quòd licitè & iuſtè poteſt augeri pœna, & maior imponi,quàm ordinaria, ita probat tex.ſingularis in iure in.l.Cicero.ff. de pœnis.vbi habetur,ꝙ mulier quæ fecit abortum propter pecunias ſibi datas ab aliis hæredibus:& ſubſtitutis, tenetur pœna mortis.ſi verò fecit abortum non pecuniis:ſed odio mariti vel ex alia cauſa mitius punitur, & ſic tantum pœna exilij.& adhoc illum text.notat & commendat ibi Bart. & commun. doctor. & illum text.adhoc reputat ſingul.Feli.in cap.ſi aliquis de homicidio tenet etiam Bart.in.l.non ſolum §.ſi mandato.ff.de iniu.tertia column. num.14 & ibi Ange.de peru.prima colum.num.ſecundo.Bald.in.l. non ideo minus.C.de accuſa.prima colum.num.1.& ibi Sali.fin.colum.in fine. Cinus. in.l. qui ſepulchra.C. de ſepul. viola.& ibi Albe.Bald. Angel. & commun. docto Angel.de peru.in.l.1.§.fin.ff.de eo per quem.factũ eſt Ancha.in dict.cap.1.de homi.libr.6.2.colũ. num tertio Ange.de male.in parte Semproniũ mandatorem.3.colũ.& ibi eius additionator.& ratio per quam aggrauatur pœna vltra doctores, poteſt eſſe: quia quando quis prætendit propriam vindictam ex iniuria ſibi facta, vel ira, vel odio, videtur magis parcendum: quia vix poteſt quis dolorem proprium temperare & homo incenſus ira vel propria offenſa, non dicitur in plenitudine intellectus: ſed iſte qui fecit corruptus pecunia non eſt proprius inimicus, nec habet excuſationem aliquam ſui delicti. Item etiam dicitur committere delictum proditoriè, & cum aleuoſia, & tollit naturalem defenſionem offenſo, cum ab eo non poſsit præcaueri, cùm non eſſet inimicus: ex quo clarè infertur, quòd talis aſſaſinus debet puniri pœna illa, qua punitur proditor, vel aleuoſus & per conſequens punietur pœna cõfiſcationis medietatis bonorum:item etiam ſi vulnus ſit illatum, licet ex eo non ſit ſequuta mors,punietur pœna mortis.

Pœna mulieris abortũ facientis.

Pœna aſſaſini.

Item etiam generaliter & reſolutiue talis

delinquens aſſaſinus tenetur & debet puniri eadē pœna, qua punitur proditor & aleuoſus: de qua ſupra proxime diximus argumen.tex. in.l.7.titu.7.lib.8.ordi.&.l.2.&.3.&.16.titu.fin. eo.libro.&.l.2.tit.13.lib.8.ordi.

Pœna mandantis aliquem occidi.

11 Item adde ꝙ ille qui dedit pecuniam alteri, vt aliquem occidat vel offendat, tenetur pœna mortis.licet effectus non ſequatur argu.tex.in l.ſi is qui cum telo.C.ad.l.cor.de ſicca.& in terminis ita tenet ibi faber in ſuo breuiario:ſed ſalua eius pace ego teneo contrarium, attenta hodie generali conſuetudine, de qua latius infra dicetur, per quam eſt derogatum illi legi & diſpoſitum, ꝙ ex ſolo animo & intentione occidēdi quis non incurrit pœnam mortis ſi vere & actualiter non occidat. Verum tamen eſt ꝙ puniretur extra ordinem iudicis arbitrio, propter animum & intentionem occidendi, vel offendēdi, quam habuit.argu.tex.in.l.propter inſidias C.qui accuſa.non po.& in expreſſo ita tenet ibi Bald.in fine & in contingentia facti ita vidi ſeruari.& practicari & idem tenet faber ſibi cōtrarius in.§.item lex cornelia de ſiccariis Inſtit.

Pœna diffidantis aliquem.

12 de pub.iudi. Quintus caſus in quo aggrauatur pœna huius delicti homicidij eſt, quando quis occidit alium præcedēte diffidatione, & conuetione facta inter aliquos, vt in certo loco ſe inuicem offendant: nam tali caſu diffidator ſi aliū occiderit, grauatur pœna: quia vltra pœnam ordinariam mortis, confiſcantur ſibi omnia bona: imo ꝙ magis eſt ſi tantum offenderit, & vulnus ei intulerit tenetur eadem pœna mortis & confiſcationis omnium bonorum. Imò adhuc, ꝙ magis eſt ex ſola difidatione licet mors vel vulnus, vel rixa non ſequatur, tenetur pœna confiſcationis bonorū, licet non pœna mortis vel alia corporali: ita diſponit ſingularis lex huius regni fi.titu.9.lib.4.ordi.

Pœna diffidati.

Item adde ꝙ ſi tali caſu difidatus interficiat vel offendat aggreſſorem diffidantem non tenetur pœna mortis, nec alia pœna corporali, ſed tantum tenetur pœna exilij perpetui cuius ratio poteſt eſſe: quia videtur eſſe prouocatus, & habuit iuſtam cauſam defenſionis & licet dicatur excedere modum defenſionis, cū potuit non conſentire in difidatione, & per conſequēs non ſit vera & propria defenſio, cū moderamine inculpatæ tutelæ: tamen poteſt reſponderi, ꝙ mitius debet puniri propter exceſſum, ſed non pœna ordinaria & iſta eſt vera & mentalis ratio mea ad illam legem. Item etiam adde ꝙ mediatores, qui interuenerunt in ipſa difidatione tenentur pœna, de qua in illa lege & ſimiliter aſsiſtentes, & proſpicientes, ſi non obuiauerunt & prohibuerunt cum poſsint.

Pœna ſeipſum interficientis.

Sextus caſus in quo aggrauatur pœna eſt quando quis ſeipſum interfecerit pro cuius ꝑfecta declaratione dico, ꝙ de iure communi ſi 13 quis ſe interficit tedio vitæ, vel ex impatientia, vel dolore, vel quauis alia cauſa, non punitur cadauer aliqua pœna ſenſitiua, vel afflictiua corporis, cum in eo non poſsit cadere, licet de conſuetudine contrarium fiat: quia cadauer furca ſuſpenditur vt ſupra ſuo loco dixi. Item ēt iſto caſu non imponitur pęna cōfiſcationis bonorum, nec partis eorum: ſed habebit hæredes ex teſtamento, & ab inteſtato: ſi vero quis commiſit aliquod delictum, ex quo veniebat imponenda pœna mortis, & confiſcationis bonorum, & poſt quam reus in eo fuerit depræhenſus vel accuſatus, & metu pœnæ futuræ ſe interficiat, habetur pro confeſso: & bona eius confiſcantur, ac ſi per ſententiam diffinitiuam fuerat condemnatus: ſi tamen ante quam accuſetur vel in crimine deprehēdatur ſe interficiat non habetur pro confeſso, nec incurrit pœnā confiſcationis bonorum. Item etiam ſi delictū erat tale, ex quo non veniebant bona confiſcāda, tunc non habetur pro confeſſo nec bona eius confiſcantur quocunq; tempore ſe interfecerit, & in expreſſo iſtam ſententiam & reſolutionem probat tex.in.l.3.§.ſi quis autem.ff.de bonis eorum.qui ante ſentē.mor.ſibi cōſ.tex. in.§.1.verſi.ergo ea.l.tex.in.l.ſiquis filio exhæredato.§.eius.ff.de iniuſto rupto text.in.l.eius militis.ff.de militari teſtamento.tex.in.l.fraudem.§.eius bona.ff.de iure fiſci.tex.in.l.omne delictum.§.qui ſe vulnerauerit.ff.de re militari text.in.l.2.C.qui teſta.fa.po.text.in.l.prima & ſecunda.C.de bonis eorum qui mor.ſibi conſ. text.in.l.pe.C.ſi reus vel accuſator mor.fue.& vtrobiq; commun.docto.& idem diſponit lex 24.titu.primo.7.part.& lex.2.titu.27.eadem part.

Ficta confeſſio defuncti quando tranſeat ad hæredes.

Vnum tamen eſt, quòd licet ille, qui ſe interfecit poſt quam erat accuſatus de aliquo delicto capitali, vel in eo deprehenſus habeatur ꝓ confeſſo, & bona eius confiſcentur, vt dixi tamen debet intelligi niſi hæredes velint probare contrarium & ſic innocentiam ſuam: quia bene admittuntur text.eſt ſingularis & vnicus in iure in.l.tertia.§.fin.ff.de bonis eorum qui ante ſentent.mort.ſibi conſ.ex quo nota & collige ſingularem doctrinam, & concluſionem, quòd licet ficta confeſsio alicuius defuncti non tranſeat ad hæredes nec noceat eis, vt probat textus in.l.eius qui delatorem.ff.de iure fiſci & ibi tenet Bartol. & commun. docto.

idem

idē Bar.in.l.2.§.q̄ ſi actor.C.de iura.calu.Bald. in.l.vna.C.ex delictis defun.3.col.idē Bald.in.l. generaliter.§.1.C. de rebus credi.Abb. in.c.pe. de iura.calū.ante pe.col.nu.26.& reputat ſingu. Pau.de Caſtr.in.l.tranſigere.C.de tranſa.3.col. reputat ēt ſingu.Bal.in.l.2.C.de edendo pe.col. num.23.reputat ēt ſingularem & vnicum Ioan. de imo.in.l.qui à latronibus.§.1.ff. de teſta.pe. col.tñ illud eſt verū & procedit quando iſta ta cita confeſsio fuit in ducta ex aliqua contuma cia vel actu inter viuos:ſecus tamen eſt, ſi cauſe tur ex morte defuncti, vt noſtro caſu:quia tūc bene tranſit ad hęredes niſi cōtrariū probetur & in ṭerminis ita notat & declarat illū text.Bar. in di.l.3.§.fi.Bald. in.l.2.C.qui teſta.fa.po & ibi Paul. de Caſtr.Roma.Alex.qui reputat ſingu. & alij moderni.hodie tamen de iure regio indi ſtincte, ille qui ſe interfecit modo tædio vitæ, vel impatientia vel dolore: modo metu pœnæ dilicti cōmiſsi : modo ex qualibet alia cauſa & quocunq; tēpore incurrit pœnā confiſcationis omniūbonorū, præterquā ſi habeat filios vel a lios deſcendentes. ita diſponit lex.9.titu.13.lib. 8.ordi.& lex.19.titu.fi.eo.lib.

14 *Pœna eius q ſibi manus violentas at tulit.*

Item adde q̄ ſi quis ſe percuſſerit & manus violentas ſibi intulit, licet realiter non ſe interfe cit, habetur pro confeſſo & punitur ac ſi ſe in- terfecerit:quod intellige quando illud fecit me tu pœne delicti commiſſi poſtquam erat accu- ſatus de delicto capitali, ex quo veniebat impo nenda pœna mortis, & confiſcationis bonorū vnde ille talis incurret pœnam ordinariam de- licti, de quo erat accuſatus, & pœnam confiſca- tionis bonorum:ſecūs vero ſi ſe percuſſerit, vel manus ſibi intulerit tædio vitæ, vel ex alia cau- ſa:quia tūc nullā pœnā incurrit.tex.eſt in dict. l.3.§.ſi quis autē.verſ.ſicuti.ff.de bonis eorū, qui ante ſen.mor.ſibi conſ.tex.in.l.ſi quis aliquid. §.fi.ff.de pœnis.tex. in.l.omne delictum.§.qui ſe vulnerauerit.ff. de re mili.& vtrobiq; cōmu. doct. ſed aduertendum, q̄ iſto caſu videtur iu- ſtum & rationabile, q̄ poſsit per iudicē ex offi cio ſuo pęna arbitraria puniri, ſicut ſi illud vul nus vel iniuriam alteri committeret, cū non ſit dominus membrorum ſuorum. & ſit res mali exempli, argu.tex.in.l.liber homo.ff.ad legem aqui. cum ſimi. & in terminis reperio, q̄ ita te- net bonifacius in tracta. male.fo.7.verſi.ſed q- dam & facit quod tenet Bart.in.l.1.§.vſq;.ff.de iniuriis & iſtum caſum vidi de facto in hac ciui tate Salmantina, & tandem iudex condemna- uit eum in certa pœna exilij, & iterum &.2.iſtū ēt caſum vidi de facto in alia perſona, & alter iu dex condēnauit in pœna flagellorū pro quo fa cit text. expreſſus in.l.ſi quis aliquid.§.fi.ff.de pœnis tex.in.l.omne delictū.§. qui ſe vulnera- uerit.ff. de re militari, quod tene menti tanquā notabile & quotidianum. Aduertendū tamen 15

Homicida in quibus caſibus excuſatur à pœna intotum vel inparte

q̄ homicida excuſatur à pœna huius delicti in totum, vel in parte in caſibus ſequentibus, pri- mus eſt, quando homicida commiſit delictum ſine dolo:quia tunc non tenetur pœna mortis. tex. eſt capitalis & expreſſus in.l.in.l. corne.ff. ad.l.corne.de ſicca.cuius verba ſunt, in.l.corne. dolus pro facto accipitur:nec in hac lege culpa lata pro dolo accipitur, & adhoc notat cōmen- dat ibi Bar.Albe.Ange.& hypoli.de marſ.tex. in.l.1.§.diuus Adrianus eo.tit.cuius verba ſunt, Diuus Adrianus reſcripſit, eū qui hominē ſi nō occidendi animo hoc admiſerit, abſolui poſſe. tex.in.l.Diuus Adrianus.eo.titu.vbi habetur, q̄ in delictis voluntas expectatur, non exitus & vtrobiq; cō.doc.imò, q̄ magis eſt, ſi ſimpliciter caueatur, lege vel ſtatuto q̄ homicida puniatur pœna mortis: debet intelligi quando homici- dium fuit cōmiſſum dolo:quia talis.lex vel ſta tutū debet reſtringi, & declarari per rationem iuris cōmunis, arg.tex. in.l.cæſar.ff.de publi.& & vect.tex.in.l.2.C.de noxa.& in expreſſo.iſtā ſenten.& cōclu.tenet Bal.in.l.data opera.C.qui accuſa. non po.3.col nu.11.Quod dictum repu tat vnicum & ſingulare Pau.de Caſ.in.l.nemo. C.de epiſco.audien.1.col.nu.5.per quod dicit ſe liberaſſe aliquos à pœna mortis, & eſſe menti tenendū ad confuſionē iudicum imperitorū te net etiam idē Pau.valde cōmendat in.l.& ſi ſe- uerior.C.ex qui.cau.in fa.irro.idem Pau.in.l.1. C.vbi ſene.vel clari.idē Pau.in.l.ſi fugitiui.C.de ſer.fugi.2.colū.nu.6. Sed vltra pau. idem tenet Bal.in.l.1.2.co.ff.de legibus.idē Bal.in.l.in actio nibus.ff.de in litē iuran.1.col.idem Bal.in.l.qui cunq;. C.de ſeruis fugi.5. col.verſi.4.caſu idem Bal.in.l.2.C.de noxa.& ibi Sali.3.col.nu.10.An. de peru.in.l.1.ff de legibus.2.col.& ibi Pau.fin. col.Iaſo.3.col. nu.19.Ang.de peru.in.l.is qui cū telo.C.ad legē Cor.de ſic.Sali.in.l.pe.eo.tit.Iaſ. q notabiliter loqtur in.l.3.§.quod p̄tor.ff. neq; eū q inius vocatus eſt vi eximat.1.co.nu.3.idem Iaſo.in.l.in actionibus de in litē iurando.6.col. nu.26.Car.in.c.lator de homicidio Io.de Ana. fi.col.&.q. Feli.1.col. Ang.de male.in parte ſciē ter doloſe.1.col.hypolitus de marſi.in.l.1.§.p̄te rea.ff.ad legē corne.de ſic.2.col.nu.12.idē hypo. in.l.in lege corne.eo.tit.idē hypolit⁹ in.l.de mi- nore.ff.de q̄ſtio.5.nu.18.idē hipolit⁹ in.l.1.C.ad legē cor.de ſic.pe.col.nu.83.& ante oēs idē exp̄ſ 16 ſe voluit Bar.in.l.1.§.1.ff.ſi q̄s teſta.liber eſſe iuſſ⁹ fuerit.2.col.nu.3. ex q̄ inferſ q̄ ſi q̄s occidat aliū

Homicidii caſuale.

caſu vel culpa non tamen dolo, & propoſito, vt ſi quis ex arbore ramum vel quid aliud pro iiciat, ex quo tranſeuntem occidat, vel quis ex domo, turri, vel feneſtra lapidem proiiciat, vel ludens cũ ſagitta cauſa exercitij, vel currens equum in loco, vel via publica, non clamando tranſeuntem occidat, talis homicida non tenetur pœna mortis: ſed alia mitiori iudicis arbitrio. imo ꝙ magis eſt, licet homicidium ſit commiſſum lata vel latiſsima culpa, & regulariter æquiparetur dolo in contractibus: tamen non in delictis, in quibus venit imponenda pœna corporalis. tex. eſt notabilis in dic. l. in lege cornelia. ff. ad. l. corne. de ſicca. cuius verba ſunt, in l. cornelia dolus pro facto accipitur, nec in hac l. culpa lata pro dolo accipitur. text. in. l. 4. §. 1. eodem tit. tex. in. l. ſi putator. ff. ad. l. Aqui. tex. in. l. qui foueas eo. titu. tex. in. l. 1. §. ſi magiſter. eod. titu. text. in. l. idem iuris. §. mulionem eod. titu. tex. in. l. ſi ex plagiis. §. cum pili eo. tit. tex. in. §. item ſi putator. Inſtit. de lege aqui. text. in cap. lator & in cap. dilectus, & in cap. ex literis el. 1. & in cap. ex literis el. 2. & in capit. ſignificaſti el. 1. & in cap. Ioannes. & in cap. fi. de homicidio. & idem diſponit. l. 4. & 5. titu. 8. 7. part. & l. 6. tit. 15. 7. part. & l. pe. tit. 13. lib. 8. ordi. ex quo infertur & conſului in quæſtione de facto, ꝙ ſi in colluctatiõe gratia exercitij vnus interficiat alium, nulla pœna tenetur: ſed tantum vtili actione legis Aquiliæ ad damna. Ita probat tex. in. l. qa actione. §. ſi quis in colluctatione. ff. ad l. Aqui. & ibi glo. or. & commun. docto. aliqui tamen ſunt caſus in quibus ex ſola culpa vel negligentia poteſt quis puniri corporaliter, primus eſt in comentarienſe & cuſtode carceris: quia ſi reus ibi detentus ſua culpa & negligentia aufugerit, punitur cuſtos eadẽ pœna qua tenebatur ipſe reus delinquẽs: qa aufugit tex. eſt in. l. pe. verſ. 1. c. de cuſto. reo cuius verba ſunt, Nã ipſum volumus huius modi pœna cõſumi qua obnoxius docebitur fuiſſe, qui fugerit & adhoc notat & cõmendat ibi cinus. Bald. Ang. Sali. & idem Angel. & hypoli. in. d. l. in lege cornelia. ff. ad. l. cor. de ſicca. & idẽ diſponit. l. 12. tit. 29. 7. part. Secundus caſus eſt: qñ iudex ex imperitia ſua & maxima culpa iniuſte condẽnauit aliquẽ ad pœnã mortis: nã põt corporaliter puniri: qa ſumendo officiũ, vr̃ ſe peritũ aſſerere cũ non ſit: & cõmittere dolũ ſaltim in genere, arg. tex. iuncta gl. ff. quod quiſq; iuris. per quã ita tenet Florianus in. l. idem iuris. §. 1. ff. de ad. l. aqui. Hypolitus in. l. in lege corne. ff. ad. l. Cor. de ſicca. 2. col. num. 4. & iam iſte caſus noſtris temporibus contigit in quodam iudice ordinario, qui per imperitiam condemnauit quoſdã pueros ad mortem, & eis denegauit appellationem nam certè per ſententiam auditorum noſtri imperatoris in curia ſua publicè fuit ſibi impoſita pœna flagellorum: & idem eſt medico vel chirugico, qui aſſerit ſe peritum: nã ſi culpa eius quis moriatur põt puniri ita tenet Floria. in dict. l. idem iuris. §. 1. ff. ad. l. aqui. quod reputat ſingula. & valde commen. Hypolitus in dict. l. in lege cornelia. 2. col. num. 4. ff. ad. l. Corne. de ſicca. pro qua ſenten. & conclu. eſt hodie l. no. par. l. 6. tit. 8. 7. par. quæ diſponit, ꝙ ſi dolo & malicia fecit, punitur pœna mortis: ſi vero ex culpa vel imperitia debet puniri pœna exilii per. 5. annos & ſi infirmus erat ſeruus debet ſolui eius æſtimatio.

16. Homicidiũ in colluctatione cauſa exercitij.

Ex ſola culpa quando imponitur pœna cuſtodi carcerũ.

Pœna iudicis imperiti

Nota.

Pœna medici imperiti.

17 Vnum tamen eſt, ꝙ in dubio ſemper præſumitur ꝙ homicida fecit delictum cum dolo & propoſito: niſi cõtrarium probet, quia iſta præſumptio reſultat ex ipſo facto, & rei euidentia. tex. eſt formalis in. l. 1. C. ad legem cor. de ſicca. cuius verba ſunt, frater veſter rectius fecerit, ſi ſe præſidi prouinciæ obtulerit, qui ſi probauerit non occidendi animo hominẽ à ſe percuſſum eſſe, remiſſa homicidii pœna ſecundum diſciplinam militarem ſententiam proferet, & ibi notat & commendat glo. or. Odofre. Cinus Albe. Bald. Sali. & commun. docto. text. in. l. eum qui. eod. titu. & l. ſi non conuicii. C. de iniuriis poterit autem homicida probare contrarium, hoc eſt non dolo vel ex propoſito feciſſe, ex qualitate facti, vt in caſibus ſupra proximis, vel ex qualitate perſonæ, vt ſi homicida ſit conſanguineus, vel affinis vel amicus ipſius occiſi, vel ex qualitate inſtrumenti, cum quo commiſſum eſt delictum, vt ſi baculo, lapide pugno vel alio inſtrumento percuſsit: quia tunc non tenetur pœna ordinaria, ſed alia mitiori & arbitraria pœna ratione culpæ, quæ ſibi poteſt imputari. iſta eſt glo. ſingularis in iure in. d. l. 1. C. ad legẽ Corne. de ſicca. in. g. 2. quã adhoc notat & cõmendat Petrus de Bella per. Iacob. Odofre. Cinus Albe. Faber. Bald. Sali. & cõ. dd. Bart. in. l. vt vim. ff. de iuſti. & iu. 2. col. in medio idẽ Bart. in. l. 1. §. diuus. ff. ad legem Cor. de ſicca. & ibi Albe. & alii doct. Bal. in. l. fin. C. de hære. inſti. 20. oppo. Iaſo in. l. 1. ff. de legibus. pe. col. nu. 22. tenet ẽt inno. Io. An. in. c. 1. de præſumptionibus. Feli. in. c. fi. de homici. Gandin. in tractatu male. in tit. de homici. fi. col. & q. & illam. gl. adhoc reputat ſingularem Romanus in. l. in illa ſtipulatione ſi calendis. ff. de verbo. obl. pe. co. nu. 41. pro qua facit bene. tex. in. l. 1. § . diu⁹ Adria. v̄ſ. ſed ſiclaua. ff. ad legẽ cor. de. ſic.

Sẽper in homicidio præſumitur dolus niſi probetur contrarium.

cuius

cuius verba ſunt : ſed ſi claua percuſſerit aut cucuma in rixa quanuis ferro percuſſerit:tamē non occidendi animo leniandam eius pœnam , qui in rixa caſu magis, quam voluntate homicidiū admiſit,quē adhoc notat & cōmendat ibi Bar.Albe. qui dicit eſſe notatu digniſſimū Ange.& hypolitus de Marſiliis.illum etiā. tex. adhoc reputat notabilē Sali. in.d.l.1.C.ad l.Corne. de ſicca.Bal.in.l.ſed & ſi quæcunq;.§. ſi magiſter.ff.ad legē Acqui.idē Bal.in.l.cū mādati.C.mādati. probat etiā.text.in.l.omne delictū.§.ſi quis cōmilitonē.ff.de re militari.cuius verba ſunt,ſi quis cōmilitonem,vulnerauerit,ſi quidem lapide , militia reiiciatur: ſi gladio caput amittit.l.eum qui.C.ad.l.corne.de ſicca.cuius verba ſunt cū calcis ictu mortis occaſio præbita videatur,volumus liberari.tex.in.l.1.C.de emendatione ſeruorū,cuius verba ſunt,ſi virgis aut loris dominus ſeruum afflixerit nullū criminis metum ſeruo mortuo ſuſtineat.tex.in.c. ſignificaſti el.2.de homicidio.ibi ratione inſtrumenti,cū quo ipſe percuſſit &c.quod tñ intellige quando quis in rixa alium percuſſerit:ſecus vero ſi ex propoſito proceſsit & aggreſſus eſt contra eū,& percuſſerit quolibet inſtrumēto.etiam leui ex quo realiter offenſus deceſsit. quia tunc tenebitur pœna mortis,tanquam verus homicida : ſi ſecum non portauit aliud inſtrumentū fortius, & magis offenſiuū.& idem eſſet qñ in rixa,cū percuſſerit cū illo leui inſtrumēto.Sed non habebat aliud inſtrumentū.vel genus,armorū fortius,& magis offenſiuū,quia tunc ſimiliter tenetur pœna mortis tanquam verus homicida:ſecus tñ eſt qñ haberet alia arma vel inſtrumenta fortiora & magis offenſibilia , & noluit percutere & offendere cum eis, ſed cū inſtrumento leuiori. Et idem eſt quando non habuit niſi vnicum tantum inſtrumentum fortiſsimum & offenſibile:ſed voluit percutere p partē minus nociuā, & offenſibilē,vt ſi haberet enſem , & noluit percutere cū eo:ſed cū pomo vel haberet lanceam:& noluit percutere cū ferro:ſed cū haſta,ligno,baſtone,baculo,lapide,pugno,vel quolibet alio leui inſtrumēto,& in expreſſo ita probat michi text.quē adhoc reputo valde ſingularē in.di.l.1.§.diuus Adrianus verſ. ſed ſi claua.ff. ad legē Corne.de ſicca.& adhoc notat & cōmendat ibi Bar.1.col. nu.29. & eſt de mēte aliorū notat ēt & cōmendat ibi hypolitus de mar.4.col. nu.3. idem hypolitus.2.col.nu.25.idem hypolitus in.l.1.C.ad l.corne. de ſicca.6.col.nu.49.ex quibus maxima cū ratione reprobo ſententiā Pauli de Caſtro in cōſiliis ſuis vbi dicit,ꝙ ſi aliquis proceſ-

Contra Pau. de Caſtro.

ſit contra aliū animo & propoſito tantum vapulandi.& iniuriandi, & non animo & propoſito occidendi & hoc expreſſe proteſtatus fuit & cum vapulauit, & percuſsit quodam ligno, baculo,vel alio ſimili inſtrumento,ex quo vulnere tandem occiſus & mortuus eſt reus delinquens, non debet puniri pœna mortis,ſed alia leuiori pœna arbitraria:quia ex genere & qualitate inſtrumenti colligitur animus & propoſitū quod habuit nō occidēdi,quod dictū tanq̃ ſingulare & quotidianū in practica refert & ſequitur hyppolitus de marſi.in.d.l.1.§. diuus Adrianus.ff.ad.l.corne.de ſicca.2.col.nu.16.idem hypolitus in.l.1.C.ad.l.Corne.de ſicc.1.co.nu.2 Sed certè illa ſentētia & cōclu.aperte eſt falſa:& ſic eā reprobo,& teneo cōtrariū: qa cū illud delictū non fuit cōmiſſum in rixa,ſed ex propoſito & ſecum non portauit aliud inſtrumētum vel genus armorum fortius & magis offenſiuū meritò tenetur pœna mortis:& non debet attēdi nec conſiderari qualitas inſtrumenti,vel armorū , vt ſupra dictū & cōcluſum eſt:pro qua mea ſentētia & cōcluſione cōtra prædictos doctores facit tex.expreſſus & formalis in.§.item lex Cornelia de ſiccar.Inſti. de publ.iud.vbi diſponitur,ꝙ homicida tenetur pęna mortis,modo occidat cū telo,modò cum ligno,vel lapide qa oīa comprehendūtur appellatione armorū vt in.l.armorū appellatio.ff.de verbo.ſigni.ſecundo facit tex.in.l.quoniā multa facinora.C. ad.l.iu.de vi. vbi habetur,ꝙ ſi occaſione violētus inuaſor , quaſi dederit cauſam morti,& ibi notat & cōmendat Cinus:Bald.& cōmun.doc. tex.etiam ſimilis in.l.1.§.ex incendio.ff.de incē. rui.naufra.vbi habētur, ꝙ ſi quis animo cōburēdi vnam ſolā domū, impoſuit ignem:ex quo fuerūt cōbuſtę alię plures,tenetur de omnibus & ibi gl.or. & cōmu.dd.Tertio facit tex.notabilis & expreſſus in.l.ſi quis.aliqd.§.qui abortionis.ff.de pœnis vbi ponitur,ꝙ ſi quis dedit mulieri poculū amatorium cauſa amoris,& libidinis,& in de fuit ſequuta mors ipſi mulieri, tenetur pœna mortis:quia ex tali poculo veriſimiliter potuit cauſari mors,& adhoc notat & commendat ibi Bart.Albe.& commun.docto.

Ratio.1.

Appellatione armorū quid cōprehendatur.

Ratio.2.

Ratio.3.

Poculum amatorium præbens.

Ratio.4.

Quarto facit notabile fundamentum: quia quando aliquod delictum vel factum eſt tale, quod non poteſt regulari & modificari animo & voluntate delinquentis:imo eſt tale factum , quod veriſimiliter poteſt extendi vltra intentionem eius:tunc efficaciter tenetur,& punitur ex delicto ſequuto, licet habuiſſet animū minus delinquendi. text.eſt ſingularis in iure in capi.fin.de homicidio lib.ſexto. vbi ille qui

E 4 man-

Mandans aliquem verberari. mandauit aliquem verberari, hoc acto & nulla tenus occidatur, vel membrum abſcindatur: & mandatarius exceſsit modum, & fines mandati: & offenſus mortuus eſt: mandans tenetur de homicidio, nec ſibi releuat ꝓteſtatio: & adhoc notat & commendat glo. or. Ioan. And. Dominicus. Ancharranus & commun. docto. Abb. in. c. pe. ne cleri. vel mona. pe. col. num. 20. idem Abbas in ca. ex literis de exce. præla. fi. col. notat etiam & commendat Bar. in. l. non ſolum. §. morte. ff. noui ope. noui. nun. 7. col. nu. 29. idẽ Bar. vbi notabiliter loquitur in. l. diuus Adrianus. ff. ad. l. cor. de ſica. fi. quæſtione. Bald. in. l. non ideo minus. c. de accuſa. fi. col. num. 34. & ibi Ange. de Peru. & alij docto. idem Bald. in. l. ſiquis ſeruo. C. de furtis. 2. col. num. 2. Ange. de peru in. l. 1. C. de nili ageribus non rumpendis. fi. colũ. Ange. de Are. in tracta. malefi. in parte ſempronium mandatorem. 14. quæſtione illũ etiam reputat ſingu. Iaſo. in. l. 1. C. de ſeruis fugi. 5. col. nu. 28. limita tamen & intellige diſpoſitionem illius tex. in dict. ca. fin. quando mãdans mandaret verberare vel percutere cum enſe, vel gladio, vel alio genere armorum apto ad occidendum, vel ſimpliciter mandauit percutere vel offendere: ſecus tamen eſt ſi mandaret percutere, vel offendere aliquo ligno, baculo, vel quolibet alio ſimili inſtrumento, quod cõmuniter & veriſimiliter non eſt aptum ad occidendum, & ex tali percuſione mortuus ſit: quia tunc non tenetur mandans pœna mortis: tanquam homicida: ſed pœna arbitraria ex iniuria. ita ſingulariter tenet Bald. in. l. cũ mandati. C. mandati in fine, & ibi ſali. idem Bad. in l. ſi quis mihi bona. §. ſi coram. ff. de adqui. hære. & ibi Areti. Iaſo. & alij docto. Pau. de Caſt. in. §. ſed ſi mandauit. eiuſdem legis in fine. & ibi Alexã. 3. col. nu. 15. Iaſ. fi. col. 1. nu. 12. Auguſtinus in additio. Ange. de Male. in parte ſempronium mandatorem ſuper. 14. quæſtio. Ioan. de Anania in cap. ſicut dignum. §. 1. de homicidio Iaſo vbi reputat valde ſingulare in. l. 1. C de ſeruis fugi. 5. col. num. 32. Alexan. con. 140. 3. col. 2. volu. Hypoli. de marſi. in conſi. 67. 4. col. nu. 28 ſed etiam iſto caſu ego firmiter teneo contrarium: imo ꝙ mandans & mãdatarius teneãtur pœna mortis per ſuperiora mea fundamenta.

19 *Infans mortuus in lecto nutricis.* Item etiam ex ſuperioribus infero vnum ꝙ eſt ſingulare & quotidianum in practica, ꝙ ſi filius ãniculus vel de recenti natus, reperiatur mortuus in lecto patris vel nutricis ſuæ præſumitur mortuus caſu vel aliqua culpa, vel negligentia non autem dolo & per conſequens nõ debẽt puniri pœna mortis vel ordinaria. ſed tantũ pœna extra ordinaria iudicis arbitrio, ſecundũ qualitatẽ culpæ, & in terminis ita tenet bonifacius in tractatu maleficiorum in rubrica de parricidiis, & eorum pœnis. 2. col. fi. q. 3. p quo facit. tex. no. in cap. fi. de his qui filios occiderunt & ibi docto. tex. in. c. conſumiſti. 2. q. 4. & ibi etiam docto. & iam iſte caſus contingit in hac ciuitate Salmanticenſi in perſona cuiuſdã nepotis mei anniculi, qui repertus fuit mortuus, in lecto nutricis ſuæ: & nulla accuſatio fuit contra eam propoſita. *Nota.*

Secundus caſus, in quo homicida excuſatur à pœna huius delicti in totum, vel in parte eſt quando illud fecit ad ſuam defenſionem: nam de iure diuino naturali & poſitiuo potuit aggreſſorem & offenſorem eius occidere. tex. eſt capitalis & expreſſus in. l. vt vim. ff. de iuſtitia & iure cuius verba ſunt, Vt vim atq; iniuriam propulſemus, iure euenit vt quod quiſq; ob tutelam corporis ſui fecerit iure feciſſe exiſtimetur. tex. in. l. 1. §. vim vi. ff. de vi & vi armata. tex. in. l. ſcientiam. §. qui cum aliter. ff. ad legem Aqui. vbi dicit text. vim enim vi defendere oẽs leges omniaq; iura permittunt. text. in. l. ſi ex plagiis. §. tabernarius eodem. tit. text. in. l. 4. eo. titu. text. in. l. ſed & partus. §. quæri potuit. ff. quod metus cauſa. tex. in. l. furem nocturnum ff. ad legem Corne. de ſicca. tex. in. l. 2. & 3. C. ad l. corne. de ſicca. text. in. l. 1. C. vnde vi vbi dicit tex. ꝙ vim vi repellere licet cũ moderamine inculpatæ tutelæ. tex. in capit. ſignificaſti el. 2. v. ſi verò de homicidio. tex. in clementina. 1. de homicidio & vtrobiq; cõ. doct. & idem diſponit lex. 2. titu. 8. 7. par. & lex. 3. & 4. tit. 13. lib. 8. ord. imo hoc caſu etiã clericũ aggreſſorẽ põt offenſus occidere: nec incurrit pęnã excõmunicationis vel irregularitatis. tex. eſt in. ca. ſi verò el. 1. verſ. ſi verò clericũ de ſen. excõ tex. in cle. 1. ver. ſi. de homicidio & vtrobiq; cõ. dd. imo ẽt in animalibus brutis attẽditur & eſt ꝑmiſſa iſta defenſio: qa ſi aliquod animal aggrediatur aliud cã nocendi, & illud animal ſe defendat & interficiat: dñs eius excuſatur & nõ tenetur emẽdare, nec dare animal pro noxa. tex. eſt formalis & expreſſus in. l. 1. §. cũ arietes. ff. ſi qua. paup. feci. dica. & adhoc not. & cõ. ibi gl. or. Bar. Alb. Bal. Flor. & dicit Albe. eſſe pulchrũ caſum imò ẽt qs licitè offendere vel occidere furioſum mẽte captũ vel dormientẽ aggreſſorẽ, qui in ſomnis ſurgit & aggrediatur aliũ cã offendẽdi vel occidendi, cũ ſit iſta defenſio nr̃alis: itẽ etiã cũ cõpetat cõtra animalia bruta: vt ſupra dictũ eſt ergo ſimilr̃ cõpetat contra homines non ſuæ mẽtis, & in terminis iſto fundamẽto & ratione tenet

20 *Homicidiũ ad ſui defenſionem.*

Vim vi repellere licere in quadrupedibus attenditur.

Notab. caſus de quodampiſant.

tenet Bart. in.l.vt vim.ff.de iuſt.& iure.2.colũ.
in fine vbi dicit ꝙ erat quidam piſanus qui in
ſomniis ſe armabat de nocte,& ibat per ciuita
tem cantando.Bal.in.l.1.C.vnde vi.9.col.nu.50

21 Imo etiam ꝙ magis eſt,poteſt quilibet conſan
guineus vel extraneus offendere vel occidere
illum.qui aggreditur cauſa offendẽdi vel occi
dendi conſanguineũ vel penitus extraneum
Ita probat tex.in.l. lex cornelia .ff. de iniuriis
tex.in.l.2.&.3.ff.de libe.cau.tex.in.l.3 §.cũ igi-
tur.ff.de vi & vi arma.tex.in.l.ſiquis in ſeruitu
te.ff.de furtis,vbi diſponitur ꝙ pro defenſio-
ne rerum & bonorum poteſt quis aliũ defen-
dere,& iuuare:ergo a fortiori pro defenſione
perſonę probat etiã tex.in cap.dilecto de ſen-
ten.excomuni.verſi.& quidem lib.6.tex.in.ca.
non inferẽda.23.que.3.tex.in cap.fortitudo ea.
cau.&.q.tex.in.cap.error.83.diſtin.quibus diſ
ponitur ꝙ licite poteſt quis repellere iniuriam
inferendã vicino vel proximo ſuo: & in expre
ſſo licet non ita bene fundet.Ita tenet Bar.poſt
antiquos in.l.vt vim.ff.de iuſti.& iure pe.colu.
nu.7.& ibi Bal.3.col.6.q.Angelus.1. col.nu.7.
Iaſo.6.col.nu.29.Idem Bar.in.l.prohibitum.ff.
de iure fiſci lib.10.& ibi platea & alij doctores
Idem Bar in.l.deuotũ .C.de metatis lib.12.Idem
Bar.in.l.ſiquis in ſeruitute.ff.de furtis & ibi An.
de Peru.& alij doctores.Bal.in.l.1.C.vnde vi.6.
col.8.q.principali.& ibi Petrus de Bela Per.fi.
col.Sali.pe col.nu.17.Florianus in .l. ſcientiam
§.qui cũ aliter.ff.ad legẽ aqui .2.col.nu.10.Inno.
in.cap.ſi uerò el.1.de ſenten.excomuni.1.col. in
medio & ibi Abbas Panor.fi.col.&.q.Feli.2.co.
Anania in cap.1.de homicidio fi.col.8.q.ꝙ ex-
tende modò ille,qui erat offendẽdus clamet.&
petat auxilium modo non.Item etiã modo a-
greſſor ſit laicus,modo clericus.Ita concludũt
doctores vbi ſupra .aduertendum tamen ꝙ in
hoc ſe offert ſubtilis difficultas,quæ poſſit eſſe
ratio perquam extraneus poſſit offendere vel
occidere aggreſſorem alterius extranei, cùm v-
terq; ſit proximus:& magis nõ debeat vni quã
alteri,cui nouiter reſpondeo,ꝙ defenſio eſt a-
deo iuſta,& permiſſa de iure naturali & poſiti-
uo ,ꝙ poteſt fieri per alium etiam extraneũ &
aggreſſio & iniuſticia ex parte aggreſſoris fa-
cit & operatur:vt poſſit à quocunq; extraneo
offendi & occidi.Item etiam,quia aggreſſor o-
ffendit principaliter aduerſarium , & ſimiliter
rem publicam,& in conſequentiam omnes de
populo :ideo quilibet poteſt talem iniuriã pro
pulſare,& eis reſiſtere.& per iſta in queſtione
ardua de facto defendebam quẽdam ciuẽ pau-
perem huius ciuitatis,qui dum vidiſſet duos in
rixa,ex ,qua vnus euaſit mortiferè vulneratus
mediator pacis inter eos extitit quodam bacu
lo,vel lancea , quam apprehendit & percuſſit
aggreſſorem culpabilẽ,taliter quod ex per cuſ
ſione deceſſit:& fuit in maximo periculo.& di-
cebam in fauorem eius ꝙ non erat condẽnan-
dus pœna mortis.Primò quia ex genere & qua
litate perſonarum,& inſtrumenti,& loci præſu
mebatur , ꝙ non habuit animũ occidendi: ſed
pacem mittendi.2.quia licet velit offendere &
occidere prædictum aggreſſorem,licitè potuit
facere pro defenſione aggreſſi:& licet in defen-
ſione aggreſſorem occiderit,vel modum defen
ſionis exceſſerit,non tenetur ſaltim pœna mor
tis ordinaria:ſed mitiori extra ordinaria. & ita 22
fuit defenſus fauente gratia diuina.

Conſanguineus poteſt occidere aggredientem ſui conſanguineum,

Cur liceat extraneo occidere aggreſſorẽ alterius extranei.

Caſus nota.

Amplia.

Item adde ꝙ in tantum eſt verũ,quod quis
poteſt offendere vel occidere aggreſſorem ſuũ,
vt habeat locũ & procedat etiam ſi nullam per
cuſſionem vel offenſam realem aggreſſus reci-
piat:ſed eo ipſo quod aggreſſor veniebat & ac
cedebat cum armis cõtra eum veriſimiliter cau
ſa offendẽdi,licite & iuſtè poteſt aggreſſus eum
occidere:quia per hoc dicitur eſſe in diſcrimine
vitæ cõſtitutus:nec debet expectare , vt prius
recipiat aliquam offenſam vel percuſſionem.&
iſta eſt magis vtilis & principalis doctrina quæ
ſit in iſta materia:& in expreſſo ita probat.tex.
in.l.is qui aggreſſorẽ C.ad legem Corne.de ſi
ca.ibi in dubio vitę diſcrimine cõſtitutus. & ad
hoc notat & cõmendat ibi Odofre.cinus Iaco.
Bu.& eius additionator Albe .Bal.Sali.& com.
docto.& reputat ſingularis Ange.de Peru. qui
ex hoc tradit aduocatis veram formã practican
di & articulandi.quem eſſe in diſcrimine vitæ
conſtitutum,vt poſſit aggreſſorem ſuum licite
occidere.tex in.l.ſiquis percuſſorem eo tit. cu-
ius verba ſunt,ſiquis percuſſorem ad ſe venien
tem gladio repulerit non vt homicida tenetur
quia defenſor ſuę ſalutis in nullo peccaſſe vide
tur tex.in.l.ſi vt allegas eo.ti.ibi eum qui inferẽ
dæ cedis voluntate præceſſerat iure cæſum vi-
deri.probat etiam tex.in.l.5.ff.ad.l.aqui.vbi di
cit tex.ſed & ſi quencunque alium ſe ferro pe-
tentem quis occiderit,nõ videbitur iniuria oc-
cidiſſe:& dicit ibi glo.or. petentes etiam ſi me
prius non percuſſit :nam ſufficit terror armo-
rum & ibi expreſſe notat Bar.& alij docto.tex.
in.l.2.§.1.ff.de vi.& vi.armata & ibi Bar Ange.
& cõmu.docto.idem etiam tenet expreſſe Bar.
in.l.ſi ex plagiis.§.tabernarius.ff. ad legẽ aqui.
idem Bar. in.l.ſi furem ff.ad legem corne.de ſic.
2.col.Pe.de Bella.Per.in.l.1.C.vnde vi.1.co infi.
ver.ſed queritur & ibi Ange.de Pe.2.col. nu.8.

Sali.2.col.Floria.in.l. ſcientiam.§. qui cũ aliter
ff.ad.l.aqui.1.col.nu.3.Ange in tractatu maleſi
ciorum in parte & dictus Titius ſe defendẽdo
2.col.verſi.dixi ꝙ licita eſt defenſio, & ibi eius
additionator qui hoc ſumme cõmẽdat.boniſa.
intractatu etiam maleficiorum fo.6.in rubri.de
inſultu.& percuſſione.2.co.verſ.ſedqd ſi Titius
Ange.de Are.in.§.ius autem gentium inſt.de iu
re natu.gen.&ciui.pe.col verſi.tene tamẽ men-
ti.idẽ Angelus in.§. iniuria inſti.de lege Aqui.
1.col.nu 3.Hypolitus de Mar.in con.4.4.col.
nu.17.& con.31.pen.col. num.52. Bald.in.l.& ſi
certus.§.fi.ff.ad ſylla.idem Bald.in.l.multis.C.
de libe.cau.in fi.Iaſo.in.l.vt vim.ff.de iuſti.& iu
re.2. columna.num. 9. qui notabiliter loquitur
& ibi Phili.decius.4.col. num.10. hypolitus de
Mar.in.l.1.ff.ad legem Corne.de Sicca.4. colũ.
nu.37.idem hypolitus in ſua practica.§. ex pre
dicta.4.col.num. 19. pro qua ſententia & con-
cluſione ego allego expreſſam legẽ partitæ. ꝙ
hoc expreſſe diſponit in.l.2.tit.8.7.part. quod
perpetuo nota: quia eſt ſingulare & quotidia-
num in practica.quod extende etiam ſi aggreſ
ſor veniat & reſultet contra alium diuerſo ge-
nere armorum, puta cum baculo ligno,vel in-
Aggreſſus & ſe defendens. ſtrumento animo percutiendi & inferendi ſi-
bi iniuriam:nam aggreſſus poteſt ei reſiſtere
& ſe defendere cum enſe vel ferro vel quouis a-
lio inſtrumẽto fortiori & ſi eum occidat cum
aliter ab illa iniuria non poſſet euadere non te
netur aliqua pœna quia ſi talis defenſio eſt lici
ta pro defenſione rerum vt in.l. furem.ff.ad.l.
Corne.de ſicca.& in.l.itaq;.ff.ad.l.aqui.& in.l.
3.§.cum igitur.ff. de vi & vi armata & in.l.1.C.
vnde vi cũ ſimilibus.ergo à fortiori ꝓ defenſio
ne perſonæ & honoris quæ dignior eſt vt in.l.
interuorũ.§.fi.ff.de pœnis cuius pulchra verba
ſunt.quia & ſolus fuſtium ictus grauior eſt quã
pecuniaria damnatio & in.l.iulianus.verſi.1.ff.
ſi quis omiſſa cauſa teſtamenti.imo ꝙ magis eſt
hoc procedit & habet locum eadem ratione ẽt
ſi aggreſſor veniat & reſultet contra alium ſi-
ne aliquo genere armorum ſed tantum manu
vacua minans eum & volens alapam præbere
nam ſi aggreſſus aliter illam iniuriam euadere
non poſsit licite poterit eum occidere,& in ex
preſſo ita tenet Bald.in.l.1.C.vnde vi.4.col.nu.
11.& ante eum ibi Bart.2. col.num.7. Iaſo.in.l.
vt vim.ff.de iuſti.&iure.2.col.num.10.Ange.in
tracta.male. in parte & dictus titius ſe defendẽ
do.2.col.verſ.dixi ꝙ licita eſt defenſio & in ver
ſi.ex his infert Bal. Anto. de Bu.in cap.olim el
1.de reſti.ſpolia.pe. col.nu.35. Anania.in cap.ſi
gnificaſti el.2.de homi.ante pe.col.verſ.ex præ
dictis quæ omnia ſingulariter extende etiamſi 23
aggreſſus potuit ſecure euadere iniuriam & of *Amplia.*
fenſam fugiendo.quod declaro iſto modo. qa
ſi fuga adduceret ſibi periculũ ſalutis vt quia
inimicus aggreſſor eſſet prope & fugiendo &
terga vertẽdo poſſet de facili ab eo percuti. tũc
non tenetur fugere ſed ſuam ſalutem tueri per
iura ſuperiora. Et idẽ eſt ſi fuga adduceret ſibi
periculum honoris:quia quilibet tenetur & de
bet honorem ſuum tueri & conſeruare & om-
ni lucro præferre vt in.l.iulianus.verſi.1.ff.ſi qs
omiſſa cau.teſta.cuius verba ſunt non enim ca
ret dolo pater qui honore proprio omiſſo pro
pter compendium alienam inſtitutionem ma-
luit & ibi notat & commendat Albe.Bal.Ang.
& commun. docto.tex.in.l.miles.§.ſocer.ff.de
adulte.tex.in.l.iſti quidem.ff. quod metus cau
ſa.text.in.l.ſi qui aduocatorum.C.de poſtulã-
do.tex.in.l.in eadem cauſa.ff.ex qui.cau.maio.
tex.in.l iuſta.ff.de manu.vindi.ſi vero aggreſ-
ſus potuit ſecure & ſine aliquo periculo ſalutis
& honoris fugere:quia de longe viderit inimi-
cum & aggreſſorem ſuum vel prope & diſſimu
lando.potuit domum vel locum tutum intra-
re, & rixam ſine dedecore euictare vel ſi forte
erat vilis perſona in qua non eſſet conſiderabi
le periculum honoris tunc teneretur fugere:qa
ſibi nõ noceret & alteri tertio aggreſſori & etiã
reipublicę prodeſſet argumento tex.in.l.1.§.de
niq; marcellus.ff. de aqua plu. arcen.tex.in.l.1.
§.ſi quis.ff. de aqua quot.& eſtiua.tex.in.l.2.§.
aduerſus.ff.ne quid in loco publico.tex.in.l.ve
teres.ff.de itinere actuq; priuato.tex.in.l.opus
ff.de operibus publicis.tex.in.l.ſi ff.de iniuriis
& in effectu iſtam ſententiam & reſolutionem
ponit Bal.in.l.1.C.vnde vi.4.col.num.14.& an
te eum ibi Pe.2. col.in medio Cinus pe.col.nu.
6.faber pe.col.Albe.4.colũ.in fine Bart. in.l.vt
vim.ff.de iuſti.& iure fi.col. & quæſtione Hy-
politus de marſi.in.l.1.ff.ad.l.cornel.de ſicca.&
iſta eſt verior & ęquior opinio quam ego ſe-
quor licet contrarium teneat Bar.in.l.1.C.vnde
vi.2.col. & ibi Sali.3.col. Bald. in.l.vt vim.ff.de
iuſti.& iure.fin.col. Anania in cap.ſuſcepimus 24
de homicidio pe.col.intelligo tamen ꝙ tenea- *Aggreſſus quando teneatur.*
tur aggreſſus iſto caſu pœna leui arbitraria nõ
vero pœna ordinaria:cum tamen dicatur exce
ſiſſe modum defenſionis.aduertendum tamen
ꝙ ſi agreſſus exceſsit modum defenſionis in ali
quo de prædictis caſibus : quia vere & realiter
non erat in diſcrimine vitę conſtitutus vel po-
tuit ſine dedecore & ſaluo honore ſuo fugere
& non fecit vel poſt receptam offenſam in ſecu
tus eſt inimicũ ſuũ qui iam receſſerat vel alias

modum

modum ſuæ defenſionis exceſsit non tenetur pœna ordinaria ſed mitius debet puniri pœna arbitraria propter culpam & exceſſum: quia non videtur eſſe in tanta culpa qui iuſtum dolorem temperare non potuit argumen.text.in l.ſi adulterium cum in caſu. §. imperatores.ff. de adulte.vbi dicit.tex.ꝙ licet maritus non poſſit vxorem repertam in adulterio occidere tamen ſi de facto occidat mitius punitur:quia dificilimũ eſt iuſtum dolorem temperare quem. tex.in ſuo caſu notat &commendat ibi Bar.Albe.Ange. &commun.docto.tex.in.l.1.§.fin.ff. ad.l.corne.de ſicca.tex.in.l.diuus Adrianus.ff. ad.l.pompe.de parri.tex.in.l.ſi quis in graui.§ ſi maritus.ff.ad ſila.tex.in.l.gracus.C.de adulte.tex.in.l.1.§.quæri.ff.ad turpi.tex.in.l.qui cũ maior.§.ſi libertus.ff.de bonis liber.cuius pulchra verba ſunt ignoſcendum eſt enim ei ſi voluit vlciſci prouocatus.tex.in.c.olim el.1.de reſti.ſpo.text. in cap. ſignificauit de pœni.& remi.& confirmatur ratione:quia imputandum eſt aggreſſori qui cauſam delictorum prębuit argumen.tex.in.l.quoniam multa facinora.C. ad.l.iu. de vi & ibi commun.docto.item etiam confirmatur ratione: quia homo intenſo dolore promotus non eſt in plenitudine intellectus ſecundum philoſophos & in expreſſo iſtam ſententiam & concluſionem principalem tenet Bald.in.l.vt vim.ff. de iuſti.& iure.fi.col.& ibi Iaſ.qui valde cōmēdat.2.col. Decius.4.col. Fortunius Garcia.3. col.nu.8. idem Bald.in.l.1. C.vnde vi.6.col.10.q.& ibi Cinus ante eum pe. col.Faber.pe. col.Sali.3.col.nu.15.idem Bald.in c.1.de pace tenenda & eius violatoribus in vſibus feudorum.2.col.idem Bald.in ca.1.§.ſiquis vero de pace iuramento firmāda in vſibus feudorum.fi.col. Floria.in.l.ſcientiam.§.qui cum aliter.ff.ad.l.aqui.1.col. Ange.in tracta.male.in parte & dictus titius ſe defendendo.5.col.verſ. aduertas idem Angel.in.§. ius autem gentium. Inſti.de iure natu.gen. & ciui.3.colũ.Hypol.de mar.in.l.1.ff.ad.l.Corne.de ſicca.5.col.num.41. idem Hypoli.in.l.2.C.eo. titu.2.col.nu.15.idem Hypoli.in ſua practica.§.quoniam.11.colũ.nu. 63.Ioan.An.in addi.ad ſpecu in titu.de homicidio ſuper rubri.in fine Abbas Panor. in capi.1. de iniuriis.2.col. idem Abbas in capi.dilecti de excep.fi.col.idem Abbas in capi.cum te de reiudi.pe.col.idem Abbas in cap.olim el.1.de reſti.ſpo.7.col. num.15.& ibi Anto.fi.colũ.& alij docto.Ioa.de Anania in.c.1.de homicidio.fin. col.9.quæſtione. Feli. qui bene loquitur in ca. ſignificaſti el.2. eo.tit.fi.col.idem Feli.in capit. dilecti de exceptio.& ante omnes ita videtur tenere gl.or.in titu.1.23.q.1.in verbo propulſandam in fine &ibi docto. pro qua ſententia & concluſione conſidero in noſtro regno notabilem.l.par.14.titu.17.7.part.quod eſt ſingulare &quotidianũ in practica. &iam iſtum caſum habui de facto in hac ciuitate in perſona cuiuſdam pauperis incarcerati & labore & diligentia fauente gratia diuina per prædicta liberaui eum pœna mortis. Imo quod magis eſt in tantum hoc eſt verum vt procedat & habeat locũ etiam ſi quis fuit aggreſſor ſolis verbis & ſic iniuria verbali & aggreſſus & ſic offenſus facto & realiter ſe defendit inferendo ſibi iniuriam realem vel mortem:quia etiam tali caſu mitius debet puniri per rationes prædictas &in terminis:ita tenet Auguſtinus de arimino in addi.ad Ange.de male. in parte verba contumelioſa.5. col.verſi.adde iſtam doctrinam,idem Auguſtinus in parte & dictus titius ſe defendendo. 8. col.verſi.tu autem in hac materia&c.vbi reputat hoc eſſe valde ſingulare.

25 *Dubium.* Pulchrum tamen & valde neceſſarium dubium eſt ſi fortè quis occidit alium quorum vnus fuit aggreſſor: ſed neſcitur nec poteſt conſtare quis eorum ſit an ſuperuiuens homicida præſumatur aggreſſor & teneatur pœna mortis,vel interfectus & occiſus præſumatur aggreſſor vt homicida excuſetur in quo articulo reperio varias & diuerſas ſententias & opiniones prima eſt ꝙ in dubio ſuperuiuens homicida excuſetur & non teneatur aliqua pœna cum non ſit magis prēſumptio contra vnum quam contra alium & hoc caſu melius quam in alio. vrget,& concludit ratio generica, text.in.l.abſentem.ff.de pœnis cuiꝰ verba ſunt.ſanctius eſt nocentem impunitum relinquere quam inocētem condemnare in caſu dubio. tex.in.l.interpretatione.eo. titu.& vtrobiq; docto.item etiã adhuc magis in ſpecie facit tex.in.l.ſcientiam.§ 1.verſi. cum inſtrumenta.ff. ad legem aqui.vbi diſponitur ꝙ ſi duo cauſa ſolacij vel alias tranſilirent ignem vel aliqua ligna ardentia & ambo concurrerunt & ſibi obuiauerunt taliter ꝙ vnus eorum flāma conſumptus eſt ſuperſtes viuus non tenetur ſi non poteſt conſtare ꝙ aliter ab eo euerſus eſt & per illum tex.iſtam ſententiam & concluſionem tenet glo.or.in.l.1.§. cum arietes.ff. ſi qua paupe. feci.dica.in verbo ſibi pe.de bella per. in.l.1.C.vnde vi.fi.colũ.ex quo.text.notabiliter infertur ꝙ ſi duo equites currunt in platea vel via pu.& obuiauerunt ſibi & inuicem ſe percutiunt,vel aliquis equus eorum moriatur nullus tenetur alteri &adhoc notat & commendat ibi Bald.dicens ꝙ iſte caſus

ſus contigit de facto & in eo conſuluit & ſimiliter ego in hoc regno vidi iſtum caſum,& ita cõſului, Secunda opinio eſt, ꝙ ſi ſuperſtes erat homo bonæ opinionis & famæ, quietus & pacificus, qui non conſueuerat delinquere præſumatur prouocatus, & homicidiũ feciſſe ad ſuam defenſionem, & ſic non teneatur, ſed abſoluendus ſit arg. tex. in. l. non omnes. §. à barbaris. ff. de re militari vbi ſi miles receſsit à militia & dubitetur, an ex cauſa iuſta vel non creditur ſibi ꝙ ex iuſta cauſa receſsit, ſi eſt homo bonæ famæ & eſtimationis. ita tenet Albe. n dict. §. cũ arietes & ante eum reyne. quem refert Floria. tenet etiam Petrus de bella pert. in. l. 1. C. vnde vi. fi. col. Tertia opinio eſt ꝙ imo iſto caſu teneatur ſuperſtes, qui remanſit viuus pœna mortis ordinaria: niſi probet ſe feciſſe ad ſuam defenſionem, & in expreſſo ita tenet Ricar. malũ. in dic. §. cum arietes, quam ibi refert Albe. & ibi etiam tenet Bald. & Floria. tenet etiam Bald. in l. 1. C. vnde vi. 6. col. nu. 30 idem Bal. in. c. 1. de pace tenen. & eius viola. 2. col. in vſi feudo. Angel. in tractat. malefi. in parte & dictus titius ſe defendendo pe. col. & iſta eſt verior opinio & tenenda, quam ego ſequor tanquam veram & iuridicam. Primò quia ex parte accuſatoris vel iudicis procedentis ex officio probatur delictum homicidij, in quo ſemper præſumitur dolus in ipſo delinquente, niſi contrarium probetur, vt in. l. 1. C. ad. l. corne. de ſicca. & ſic meritò debet condemnari, niſi probet exceptionem defenſionis. Secundò quia quando quis ſe fundat in aliqua negatiua pro fundamento ſuæ intentionis vel exceptionis, neceſſariò oportet illam ꝓbare, vt in. l. 1. ff. de exceptio. & in. l. magis puto. §. non paſſim. ff. de rebus eorum & in. l, 4. ff. de fideicom. liber & in. l. cum lege. ff. de proba. & tradit magiſtraliter. Bart. in. l. in illa ſtipulatione ſi calendis. ff. de verbo. obli. 2. col. & ibi communiter moderni. Sed in noſtro caſu accuſator vel iudex ex officio probabit delictum: reus verò accuſatus vel inquiſitus opponit exceptionem defenſionis: & fundat in ea totaliter intentionem ſuam ad euitandam condemnationem ergo de neceſsitate ſequitur, ꝙ tenetur illam ꝓbare, & ex his rationibus quieuit animus meus in tam periculoſo articul. & per eas firmiter & ſine ſcrupulo reſideo in hac ſententia & opinione, Neq; obſtat. tex. 1. ꝓ prima opinione adductus in dict. l. ſcientiam. §. 1. verſi. cum extra mẽte. ff. ad. l. aqui. quia ibi nullo modo conſtat, ꝙ vnus euerterit vel propulſauerit alium: ſed ambo ſimul currendo ſibi obuiauerunt, & inciderũt: vnde ſi vnus eorum perit, magis imputandum eſt caſui fortuito, quam dolo vel culpæ: nec poteſt alicui eorum delictum imputari: in noſtro vero caſu, & quæſtione verè & realiter conſtat, ꝙ ſuperſtes interfecit alium, licèt non conſtet quis eorum fuerit aggreſſor: neq; etiam obſtat text. in. l. non omnes. §. à barbaris. ff. de re mili. adductus pro ſecunda opinione: quia non loquitur in caſu, vel delicto in quo inſit & præſumatur dolus, ſicut in homicidio. 26

Confitens ſe occidiſſe hominem ad ſuam defenſionem.

Item proſequendo materiam vtiliter quæro ſi reus accuſatus vel inquiſitus de homicidio cõfiteatur ſe occidiſſe hominem, ſed ad ſuam defenſionem, nec aliæ appareant probationes an talis confeſsio qualificata valeat & admittatur vt non poſsit ex ea condemnari: vel an talis cõfeſsio ſibi noceat & præiudicet, vt poſsit ex ea condemnari: & per conſequens poſsit per iudicem acceptari pro ea parte: qua confeſſus eſt, & pro alia reſpui in quantum dixit ſe feciſſe ad ſuam defenſionẽ, & videtur ꝙ talis cõfeſsio nõ præiudicet confitenti, vt ex ea poſsit condemnari, nec poſsit acceptari pro parte, & pro parte non: quia quando vnus actus eſt merè indiuiduus & continet plura capitula cõnexa, non poteſt parte acceptari & pro parte reſpui, & negari: ſed aut totus debet acceptari aut totus reſpui, & renuntiari. ita proba text. no. in. l. in hoc iudicio. ff. fami. hærſ. vbi habetur ꝙ ſententia, vel alius actus iudiciarius non poteſt pro parte valere, & pro parte non. tex. in. l. dicere. ff. de arbitris. tex. in. l. etiam. §. 1. ff. de mino. tex. in. l. carmelia pia. ff. de iure patrõ. & vtrobiq; commun. docto. confirmatur: quia qualitas non poteſt ſeparari à ſuo ſubiecto, vt in. l. pomponius. §. cum quis. ff. de acqui. poſſe. & in terminis iſtam ſenten. & conclu. tenet cumanus in dict. l. pomponius. §. cum quis. 2. col. ſed his non obſtantibus contrarium eſt tenendum; imo ꝙ talis cõfeſsio præiudicet confitenti, vt ex ea poſsit condemnari: niſi probet qualitatem defenſionis. cuius ratio fundamentalis eſt: quia in delicto homicidij ſemper præſumitur dolus, vt latius ſupra dictum eſt. ergo ipſe delinquens teneatur probare contrarium: & non ſit ſtandum ſuæ aſſertioni. confirmatur: quia licet in his quę conſiſtũt in propria conſcientia, & mente alicuius: ſtetur eius aſſertioni cum iuramento, vt in capit. ſi vero el. 2. de ſenten. exco. & ibi gl. or. & commu. opi. tex. in cap. paſtoralis de excep. & ibi doct. glo. or. in. §. ſed iſte quidem de actio. in glo. magna in medio & ibi commun. doct. gl. in. l. atqui natura. §. cum me abſente. ff. de nego. geſ. glo. in l. ſi cui. §. 1. ff. de accuſa. g. in. c. ſi diligẽti de præſ. glo. in cap. Abbate ſanè de re iu. lib. 6. gloſ. in. c. ſigni-

ſignificaſti.el.2.de homicidio & vtrobiq; com. docto. tamen ſi præſumptio iuris militat contre ipſum, non ſtatur eius aſſertioni, etiam cũ iuramento. ita tenet & declarat Bart.in.l. inter omnes.§.rectè.ff.de furtis.1. col.& ibi commu. docto.pro quibus facit text.in.l. ſi non conuicij.C.de iniu. tex.in.cap.vidua de regularibus. tex.in cap.fi.qui matri.accuſa.po.&iſto fundamento & ratione iſtam principalem ſententiã & concluſionem.ſ.ꝙ reus accuſatus vel inquiſitus poſsit condemnari ex tali confeſsione ſua qualificata, niſi probet ſe feciſſe ad ſuam defenſionem, tenet ſingulariter Bart.in.l.aurelius.§. idem quęſiit.ff. de libe. lega.2.col.num.2.& ibi Alex.in addi.ſuis.Bald.in.l.vnica.C.de confeſſis.10 .col.nu.42.idem Bald.in capit.dudum de electione.antepe.col.num.35.imola in.l.decem ff.de verbo.obli.pe.col.in fine & ibi Alexan.& alii docto.idem Alexan.in.l.1.§.ſi quis ſimpliciter eo.titu.2.col.num.7.Ange.de Are.in trac. male. in parte comparent inquiſiti, & partim negant & partim confitentur.2. col. & ibi eius additionator Abbas Panor. in capi. conueniſſent de inſti.2.col.nu.7.vnum tamen eſt ꝙ iſto caſu ex tali confeſsione non debet puniri pœna ordinaria delicti: ſed minori pœna ordinaria:quia cum talis condemnatio procedat ex q̃dam præſumptione, quam habet delinquens contra ſe, meritò non debet ſibi imponi ordinaria.nec obſtat ſi ſubtiliter replices, ꝙ ſemper reus delinquens deberet excuſari, ſaltim à pœna ordinaria, cũ ſemper & regulariter delictũ præſumatur commiſſum dolo, vt in.l.1.C.ad.l. corne.de ſicca. cum ſimi. ergo licet conſtet per veras & legitimas probationes non deberet puniri pœna ordinaria quia reſpondeo ꝙ illud eſt verum & procedit quando de delicto per veras & legitimas probationes non eliſas aliqua exceptione vel qualitate: ſed cum in noſtro caſu conſtet de delicto per ſolam confeſsionem partis & illa non ſit pura ſimplex & abſoluta ſed qualificata & modificata, dicendo ꝙ fecit ad ſui defenſionem ꝓbatio redditur dubia & incerta vnde meritò pœna non debet imponi ordinaria, & certè iſta eſt vera & perfecta declaratio & intelligentia huius articuli & in terminis: ita tenet Abbas panor.in ca.auditis de præſcript.pe.col.num.32. & illud dictum ſequitur & reputat vnicum & non alibi Felinus ibi.16. col.nu.30. idem Felinus in cap.ſignificaſti el.2. de homicidio pe.col.in fine idem Felinus in.c. cum venerabilis de excep.4. col. num.15. idem Felinus in cap.afferte de præſumptio.pe.col.reputat etiã mirabile Auguſtinus de arimino in addi.ad Ange. de male.in parte comparent inquiſiti & partim confitentur.3.col.idem Auguſtinus in parte de anno præſenti verſic. tamen in hac materia.reputat etiam ſingulare & quotidianum in practica Iaſo.in.l.vt vim.ff.de iuſt. & iur.3.colũ.in fine Hypolitus de marſi.in ſua practica in.§.poſt quam.4.col.num.24.vbi dicit ꝙ per hoc euaſit quendam à pœna mortis idem Hypolitus in.l.repeti.ff.de quæſtio.6.co. num.30.idem Hypolitus in conſiliis ſuis conſi. 53.fi.col.Thomas de ferraria in cautelis ſuis cautela.5.reputat etiam mirabile Palacios Rubios in repe.ca.per veſtras de dona.inter vi.& vxor. 4.fo.3.col.verſi.ex his & iſtam opinionem ego ſequor licet Socinus in.l.1.ff. ſi cer.peta.5.colũ. nu. 15. teneat contrarium in puncto iuris idem Socinus in.l.non vtiq;.ff.de excep.fi.col.Philippus Decius in.l.vt vim.ff.de iuſti.& iure.7.col. num.20.& ex hoc ego licet indignus eripui quẽdam pauperem à pœna mortis: nam fuit infamatus ab alio: ꝙ de nocte dum dormiret ſecum in lecto, commiſit cum eo peccatum nefandũ contra naturam, & fuit poſitus in tortura & cõfeſſus fuit, ꝙ in ſomnis dum cogitaret, ꝙ accedebat ad quandam mulierem, acceſsit ad illũ tanquam ad fœminam: ſed non deliberatè & in ſua mente. & viſo proceſſu dixi, & iudicem informaui, ꝙ nullo modo erat ſibi imponenda pœna mortis ordinaria: cum non potuit cõſtare de veritate, aliter quam per ſuam confeſsionem qualificatam & tandem maximo labore, & diligentia obtinui.

Caſus nota.

27

Accuſatus de homicidio probare ſe feciſſe ad ſui defenſionem.

Item adde ꝙ reus accuſatus vel inquiſitus de homicidio poterit probare ſe feciſſe ad ſuam defenſionẽ per coniecturas & præſumptas probationes, quæ iudicis arbitrio relinquuntur: quia contra dolum præſumptum contraria ꝓbatio præſumptiua ſufficit.argu.tex.iuncta.g.or.in.l.1.C.ad.l.corn.de ſicca.in capit.1.de præſump. & tenet Bald. in.l.vnica.C.de confeſsis. 12.col.nu.46.& Iaſo.in.l.vt vim.de iuſti.& iure. 2.col.nu.7.imo ꝙ magis eſt hoc caſu teſtes deponentes de credulitate ſufficienter probant. ita ſingulariter determinat Iaſo. in rubri.ff.de iureiu.3.col.num.7.Hypoli.de Marſi.in rubri. C.de proba.3. num.10.Philip.Deci.in.l.vt vim. ff.de iuſti.& iu.6.col.

Item etiam hoc caſu admittuntur teſtes conſanguinei affines domeſtici & familiares.ita ſingulariter tenet ſpecu.poſt doctorem antiquũ, quem allegat in titu.de inquiſitione.§.1.verſic. ſed nunquid.4.col. nu.22.Bal.in.l.parentes.C. de teſtibus & ibi Sali.Ange. de Are.in.§.1.inſti. de gradibus.idem Ange.in tracta.maleſ.in par

te &

te & dictus titius ſe defendendo.5.col.tene mẽti.Iaſo vbi reputat ſingulare in rubri.ff. de iure iu.3.col. nu.7. idem Iaſo.in.l.ſed & ſi quis.ff.ſi quis cautio.2.col.

28 *Mortuus ob negligẽtiã adhibitam in cura.* Tertius caſus in quo homicida excuſatur in totum vel in parte eſt,quando offenſus vel vulneratus deceſsit propter culpam & negligentiã adhibitam incura eius ita probat text.in.l.qui occidit.§.fi. verſi.fi.ff.ad.l.acqui.& in terminis ita tenet gloſ.ſingularis in iure in.l.ſi ab hoſtibus.§.fi.ff.ſol.ma.quam ibi adhoc notat & cõmendat Bald.imola. Alexan.Iaſo.& commun. moderni & reputat ſingu· Pau.de Caſt.quo caſu an vulnus eſſet mortale vel non & proficeret cura vel fuit exceſſ⁹ in ea ſtatur iudicio medicorum tex.eſt ſingularis in iure in.l.ſemel.C. de re militari lib.12.& ibi Bar.& commun.doc. & reputat ſingu. imola in cap. propoſuiſti de proba.facit etiam tex.in capi.ſignificaſti de homici.& ſi quæras an vnus tantum teſtis peritus ſufficiat,vel plures requirantur,dico ꝙ ſi caſus contingat in loco,in quo detur copia plurium peritorum, duo vel plures debent interuenire: alias verò,ſi non detur copia eorum , vnus tantum ſufficit.ita probat tex.ſingularis & vnicus in.l.1.§.fi.ff.de verbo.obliga.& ibi notat & cõmendat glo.ord. & commun.docto.& reputat ſingularem & vnicum Bald.in.l. directas.C.de teſta.manu.idem Bal.in.l. iudices.ca.de ſenten. & interlo. omni.iudi. idem Bald. in.ca.cauſam matrimonii de proba.Feli.in cap.veniens de teſti.pen.col.Iaſo.in dict.§.fi.probat etiam text. formalis & expreſſus in auten.de non alienan. aut permutan.re.eccle.§.quod autem colla.2.&

29 *Si quis moriatur diu poſt vulnus quid præſumatur.* ibi docto.Quæro tamen valde vtiliter & neceſſario ſi non probetur ꝙ offenſus & vulneratus deceſsit ex vulnere vel offẽſa,& ſimiliter ex aduerſo non probet̃,ꝙ ex culpa vt negligentia adhibita in cura deceſsit : ſed tantum ſimpliciter probetur,ꝙ vulnus fuit ſibi illatum, & poſt aliquod tempus deceſsit an præſumatur deceſsiſſe ex vulnere,vel non:in quo articulo reſolutiuè dico & teneo,ꝙ ſi poſt vulnus illatum in cõtinẽti deceſſerit præſumatur ex vulnere & eius occaſione deceſsiſſe: ſi verò probetur , ꝙ poſt vulnus illatum ſemper & continuò fuit infirmus, & tandem deceſsit: ſimiliter præſumatur ex prædicto vulnere & eius occaſione deceſsiſſe:ſi verò probetur ꝙ poſt vulnus illatum fuit perfectè ſanus & ſalutem recuperauit,&poſtea ſuperueniat alia infirmitas & deceſſerit,nõ pręſumitur ex vulnere & eius occaſione deceſsiſſe:ſed ex illa infirmitate naturali ſuperueniente:ſi verò poſt vulnus illatum probetur morș ſequuta,ſimpliciter ſine alia maiori declaratione vel probatione ab vna parte,vel ab alia:tunc eſt maius dubium,ſed ſimiliter teneo, ꝙ præſumatur ex vulnere deceſsiſſe quod reputo ſingulare & quotidianum & per alium non ſic declaratum & licet iſta mea reſolutiua doctrina non probetur ſpecialiter aliqua lege,ſufficeret ratio naturalis : quia quærere legem vbi eſt ratio naturalis,eſt infirmitas intellectus ſecundũ Ariſto.8.phiſice cap.3.tamen bene probat.tex. in.l.ita vulneratus.ff.ad.l.aqui.tex.in.l.ſi vulnerato eo.titu.tex.in.l.ſi ex plagiis eo.titu.tex.in cap.continebatur de homicidio tex.in cap.ſignificaſti el.2.eo.titu.tex. in cap.2.de clerico percuſſore.Exquibus venit reprobanda vel ſaltim declaranda glo.ſingu. & vnica in.l.1.C.de emẽdatione ſeruorum vbi dicit,ꝙ ſi vulneratus ſurgit &ambulauit ſuper baculo poſt triduum nõ præſumitur deceſsiſſe ex vulnere:ſed poti⁹ culpa & negligentia ipſius vulnerati : quam ſumme notat& commendat Saly.& alij doctores& reputat ſingularem & vnicam Ange.de peruſi. ibi quia certe illa gl. eſt falſa:quia ſolum debet attendi an vulnus fuerit mortale, vel non &an ex eo & occaſione eius deceſſerit: non vero an infra triduum vel poſt triduum, vel aliud tempus ambulauerit vel non,per ſupra dicta vel ſaltim venit declaranda hoc modo,ꝙ in caſu quo ſit dubium an vulnus fuerit mortale , vel non propter exceſſus quos fecerit vulneratus, præſumatur non eſſe mortale,quando poſt triduũ vel aliud breue tempus ambulauerit.& iſta eſt intentio &declaratio Angeli & Saliceti.ibidem ita etiam tenet & declarat Bald. in.l.1.C.de edili.actio.pen.col.num.12.Bart.quem omnino vide in.l.fin.ff.ad.l.corne.de ſicca.pe.col.num.12. Abbas & alii docto. in cap.2.de clerico percuſſore.Felinus,qui notabiliter loquitur in ca.præſbiterum de homicidio Hypolitus de Marſi.in ſua practica. §.ſedquia.3.col.num.16.

Ariſtot.

Contra glo. l.1.C.de emẽ. ſeruo.

Item etiam primo & principaliter quæro,an ille qui alium offenderit vel vulnerauerit animo & intentione occidendi vel ambulauerit, vel inſecutus ſit eum cauſa occidendi ſed realiter non occiderit an teneatur pœna mortis tan quam homicida in quo notabili & quotidiano articulo dico ꝙ aliquando quis cogitat & in mente deliberat delinquere & alium interficere & non proceſsit ad aliquem actum percuſſionis nullo modo tenetur. tex. eſt in.l.cogitationis. ff .de pœnis.cuius verba ſunt cogitationis pœnã nemo patitur &ibi notat glo.or.Bar. Albe.&commun.docto.text.in.l.1.§.ſola cogitatio.ff. de furtis. text.in.l. ſi quis vxori.§. nec 30 *Voluntas et cidẽdi qualiter puniatur.*

verbo

verbo.eo,titu.text.in.l.fugitiuus.ff.de verborũ ſigni.tex.in.l.ſepe.verſi.fi.eo.tit.tex.in.l.ſiquis teſtamentum.§.fi. verſi.fi.ff.ad.l.aqui.tex.in.l. bouem.§.1.ff.de edili.edic.text.in.l.3.ff.de his q notan.infa.tex.in cap.cogitationis & in cap.cogitatio. de pœni. diſtin.1.ex quo dicebat Albe. in.l.quicunq;. C. de ſeruis fugi.2.col.ꝙ in delictis regulariter tria conſiderãtur,animus,factũ & delictum animus vt quis intendat delinquere:factum vt ſequatur delictum. delictum vt ꝑ legem ſit punibile. quod intellige in foro contentioſo:ſecus verò in foro conſcientiæ: quia ſi quis animo deliberauit alium occidere vel offẽdere,vel aliud delictum,vel peccatum committere,ſtatim peccat mortaliter.tex.eſt in ca.vnũ §.criminis.25.diſtin.& ibi glo.or.Archi.& commun.docto.tex. in cap.omnis de pœni. diſtin. 1.& ibi glo.& commun.docto.text.in capit.ſed penſandum. 6. diſtin. & probatur authoritate domini noſtri in euangelio Matthæi.cap.5. dicentis. Ego autem dico vobis,quia omnis qui viderit mulierem ad concupiſcẽdum eam, iam mœchatus eſt in corde ſuo & habetur tranſum ptiuè in cap.qui viderit.32.quæſtio.5.Aliquando quis vltra animi deliberationem proceſsit ad actum facti:& tunc in delictis atrocibus tenetur pœna ordinaria,licèt delictum non conſummauit, vnde in noſtro caſu,ſi quis aliũ percuſsit,vulnerauit, vel cauſa occidendi ambulauerit,tenetur pœna mortis licet realiter nõ occiderit.text. eſt capitalis ſed expreſſus in.l.is q cum telo.C.ad.l.corne.de ſicc.cuius verba ſunt is qui cum telo ambulauerit hominis necandi cauſa,ſicut is qui hominem occiderit legis corneliæ de ſiccariis pœna coercetur. text.in.l.1.ff. eo.tit.tex.in.l.diuus adrianus.eo.tit.text.in.l.ſi quis non dicam rapere.C.de epiſ.& cle.text.in §.item lex cornelia. Inſti.de publi.iudi. & vtrobiq; commun. docto. adde tamen ꝙ hoc caſu iſta ſenten.& concluſio. de generali conſuetudine non ſeruatur:quia reus delinquens nõ punitur pœna mortis ordinaria:ſed mitiori pœna extra ordinaria iudicis arbitrio.ſi delictum nõ eſt conſũmatum , nec homicidium ſequutum, licet ad aliquem actum facti proceſsit.ita ſingulariter tenet ſpecul.in titul.de accuſatore.§.1.6. col.verſ.quid ſi primo argu.tex.in.l.aut facta. §.euentus.ff. de pœnis & illud dictum ſequitur & valde commendat Ange.Pau.& moderni in l.1.§.fi.ff.qđ quiſq; iuris. Bal.in.l. ſi fugitiui.C. de ſeruis fugi.1.col.num.3.Cinus in dict.l.is qui cum telo.C.ad.l. corne.de ſicca.2.col.in medio & ibi Faber in breuiario.1.col.tenet etiam & reputat notabile Sali. ibi.2.col.in fine non allegã

In delictis tria conſideranda.

do ſpecu.ſed allegando Bald.qui illud tenebat in voce legendo Nico.de Neapo.in.§.item lex. Cornelia.inſti.de publi.iudi. tenet etiam & reputat mirabile Auguſtinus in addi. ad Ang.de male.in parte & ex interuallo.pe.col.idem Auguſtinus in parte in platea cõmuni.fi.col.Iaſo. in rubri.inſti.de actio.pe.col.num.31.Hodie tamen in noſtro regno hoc intellige & declara, vt procedat & habeat locum quando quis ambulauerit cauſa alium occidendi vel proceſsit ad actum facti & realiter percuſsit & intulit ſibi aliquod vulnꝰ ex quo nõ fuit ſequuta mors ſine proditione vel inſidiis:ſecus verò ſi percuſſerit vel vulnerauerit alium proditoriè vel aleuoſe,vel præcedentibus inſidiis, vel habito prius conſilio, tractatu, vel eloquio ſuper hoc : qa tunc propter illam qualitatem per quam tollitur defenſio ipſi vulnerato,& offenſo,aggrauatur pœna: & tenetur delinquens pœna mortis ordinaria:licet realiter non occiderit.ita expreſſe diſponit lex.2.titu.13.lib.8.ordi.quæ ſic quotidie in iſto regno practicatur & illa deciſio poteſt confirmari: quia qualitas proditionis vel aleuoſiæ ſemper aggrauat delictum.text.eſt in capi.1.§.porrò quæ fuit prima cauſa beneficij amittendi & ibi docto.tex. in cap.1.§.ſi voluerit de capitaneo, qui curiam vendidit in vſibus feudorum & ibi commun.docto.

Ambulans cauſa alium occidendi.

Aliquando verò vltra animi deliberationem ꝓceſsit quis ad actum facti, in delictis non atrocibus nec grauiſsimis:& tunc non tenetur pœna ordinaria,ſi delictum non conſũmauit: ſed mitius punitur iudicis arbitrio.ita probat tex. in.l.1.§.fi.ff.quod quiſq; iuris & ibi tenet gl.or. & commun.docto. & per illum text. ita etiam tener glo.or.& commun.docto.in.l.ſiquis non dicam rapere.C.de epiſ.& cleri. probat etiam. tex.in.l.1.ff.de extra ordi.crimi.& ibi com.dd.

31

Item etiam iuxta prædicta vtiliter & neceſſario quæro,ſi quis eſt offenſus & vulneratus taliter,ꝙ ex illo vulnere ſperatur mori, an poſsit reus delinquens accuſari tanquam homicida ad pœnam mortis. in quo breuiter & reſolutiue dico ꝙ de iure communi ſi vulnerauit animo occidendi bene poteſt ſtatim accuſari tanquã homicida:quia non requiritur effectus cõſummatus : ſed attenta hodie generali conſuetudine,ſecũdum quam requiritur ꝙ ſequatur mors & ſecũdum iura noſtra regia,quæ expreſſe hoc volunt,non poteſt delinquens tanquam homicida accuſari antequam realiter offenſus moriatur:cum ante non dicatur nata actio vel accuſatio.argu.tex. in.l.cedere diem.ff. de verborũ ſigni.& in.l.in illa ſtipulatione &.l.hoc iure de

Reus an ſtatim poſsit accuſari tanquam homicida ſi ſperatur mors vulnerati.

verbo

verbo.oblig.cum materia.& in expreſſo ita tenet.Bar.in.l.damni infecti.§.Sabini ſententia.ff de damno infecto.2.col.num.4.& ibi Ange.de peru.Pau.de Caſt.imola Cuma.Roma. & commun.docto.Anania in capit.ſignificaſti el.2. de homicidio.2.col.maius tamen dubium eſt,ſi reus delinquens tantum eſt accuſatus de vulnere & pendente accuſatione & proceſſu offenſus moriatur,an poſsit tanquam homicida condẽnari ad pœnã mortis, & breuiter & reſolutiuè dico ꝙ ſi accuſatio fuit propoſita tanquam de vulnere illato animo occidendi,bene poteſt ſequi condemnatio de rigore iuris, argu. text.in dict.l.is qui cum telo.C.ad.l. Cor. de ſicca.alias vero,ſi tãtum fuit propoſita ſimpliciter de vulnere,non poteſt ſequi condemnatio: ſed requiritur nouus proceſſus & accuſatio : quia mutatur ſpecies & qualitas delicti & pœna eius,arg. tex.in.l.ſi vulnerato.ff.ad legem aquiliam item etiam quia non eſſet ſententia conformis libello nec ſuper re & cauſam iudiciũ deducta argumẽto.text. in.l.habebat.ff. de inſtitoria & in.l. fi.C.de fideicom.liber.& idem eſſet hodie attẽta generali conſuetudine,vel attenta diſpoſitione noſtrarum legum regni, quibus requiritur ꝙ realiter ſequatur mors: quia nõ poteſt ſequi condemnatio de homicidio,ſi tantum fuit accuſatus de vulnere.Quod tamen intellige præterquam ſi accuſatio vel inquiſitio comprehendat etiam caſum mortis: quia propoſita eſt de vulnere,aſſerendo eſſe mortale:vel hoc acto & proteſtatione facta, ꝙ ſi ſequatur mors puniatur reus pœna mortis:nam tunc ſequuta morte pẽdente proceſſu & accuſatione poteſt licitè cõdemnari, tanquã homicida ad pœnam mortis: quia quando ius ſuperuenit actori vel accuſatori ex cauſa de præterito bene cõfirmatur actio vel accuſatio propoſita.tex.eſt notandus & expreſſus in.l.ſi rem alienam.la.1.§.fi.ff.de pigno. actio.& tradit plenè Bar.Pau.& commun.doc. in.l. non poteſt videri.ff.de iudi.& in expreſſo. ita tenet & declarat Bart.poſt antiquos in dict. l.damni infecti·§.ſabini ſententia.ff. de damno infecto.2. col.num.6.& ibi Albe. Pau.Imo.Ro. & commun.docto.Ioan.And.in addi.ad ſpec. in tit.de inquiſitione ſuper rubrica Floria. in.l. ſi vulnerato.ff.ad.l.aqui. Bald. in.l.4.ff. de iure doti.Ang.de male.in parte in platea.pe.col.idẽ Ange.in parte vna alia percuſsione.1.col. imò, quod magis eſt hoc caſu non poſſet valere proceſſus ſuper iniuria,nec ad hæredes tranſire:ſed agendum eſſe lege cornelia de ſiccariis,argum. tex.in.l.prætor edixit.§.ſi dicatur.ff.de iniuriis de quo articu. latius in delicto iniuriæ dico.

Dubium.

Limita.

Item etiam ſecundò & principaliter quæro, 32 ſi quis occidat poſthumum nondum natum: ſed exiſtentem in ventre matris ſuę, an teneatur pœna mortis,ſicut ſi viuum & natum interficeret:& reſolutiue dico ꝙ ſi quis mulieri prægnanti poculum dedit,vel quid aliud dolo fecerit,ex quo abortus ſequutus eſt, & ſic poſthumus deceſsit, poſtquam anima erat ei infuſa: tunc tenetur pœna mortis & ſi pater,vel mater vel aſcendens illud fecerit & commiſerit, tenetur pœna parricidij.tex.eſt in.l.quis aliquid.§. abortionis.ff.de pœnis.tex.in.l.pe.C. ad.l.cor. de ſicca.& vtrobiq; commun.docto.ſi verò anima nondum erat ei infuſa, non tenetur pœna mortis:ſed pœna arbitraria.text.eſt notabilis, qui ſic debet intelligi in.l.mulierem.ff.ad.l.corne.de ſicc.tex.in.l.cicero.§.1.ff.de pœnis. cuius verba ſunt, ſed & ſi quam viſceribus ſuis poſt diuortium, quia prægnans fuit, vim intulerit, ne iam inimico marito filium procrearet, vt tẽporali exilio coerceatur,ab optimis imperatoribus noſtris reſcriptum eſt.text.in.l. diuus ſeuerus.ff.de extraor. crimi.& vtrobiq; commu. doct.cuius ratio poteſt eſſe, quia quod nondũ viuit,mori non poteſt.Item non dicitur homo ante infuſionem animæ,cum ex corpore & anima componatur & formetur, vt in cap.in quadam de celebra.miſſa.cuius verba ſunt,nam ad eſſe hominis duo principaliter exiguntur,videlicet corpus & anima, ex quorum coniũctione verus homo ſubſiſtit. & talis anima rationalis dicitur infundi in maſculo poſt quadraginta dies:in fœmina verò poſt nonaginta dies,ſecũdum Ariſto.lib.7.de hiſtoria animalium.cap.3. & ſecundum Auicẽnam medicorum principẽ in cap.nono de animalibus & ſecundum beatũ Auguſtinum in quæſtionibus ſuis quæſtione. 54. & quod ex corpore & anima verus homo, & creatura ſubſiſtat,tenet Ariſto.in.2.de anima & in cap.1.de partibus animalium. & in expreſſo iſtam ſenten.& conclu.tenet glo.ord.in.l.diuus ſeuerus.ff.de extraor.crimi.& ibi Bar.Alb. Ange.& commun.docto.antiqui.glo.ord.in.l. pe.C.ad.l.corne.de ſicca.& ibi Iaco.Bal.Sali.& commun.docto.Albe.qui notabiliter loquitur in.l.qui in vtero.ff.de ſtatu hominum.3.col.verſic.ſi autem quæritur. glo.ord.in capti.ſicut de homicidio.& ibi Abbas Cardi.& commun.dd. in cap.ſi aliquis.eo.tit.bonifacius in tracta.male.in titu. de homicidio.1. col.in medio.Angel. de male.in parte & ex interuallo.4. col.verſ.qd ſi quis faciat & ibi eius additionator Hypolitus de Marſi.in.l.ſi mulierẽ.ff.ad.l.corne.de ſic. ſumma Angelica in verbo homicidium.4. col. verſi.

Occidentis poſthumum in vẽtre exiſtentẽ pœna

Anima hominis quando infunditur.

Ariſto.

verſ.vtrum ſi homicida,& idem expreſſe diſponit lex.8.ti.8.7.par. Quod primo extẽde,vt procedat & habeat locũ in caſu dubio:qñ non poſ-
Amplia.1. ſit conſtare an anima fuerit infuſa,vel nõ:qui a delinquens tenetur pœna mortis: niſi probet negatiuam cum dederit operam rei illicitæ, & in terminis ita tenet Anania in dict.capit. ſicut de homicidio & ibi Cardi.& alij docto.argum. tex.in cap.ad audientiam & in cap.ſignificaſti el.2.& cap.pe.eodem titu.ſed ego teneo contrarium argumen.tex.cum ratione in.l.abſentem ff.de pœnis & in.l.interpretatione eodem titu. & iura prædicta in quibus fundantur doctores ſupra allegati loquuntur quo ad irregularitatem non verò quo ad pœnam corporalem & ita videtur tenere ſpecu.in titu. de diſpenſatione.§.iuſta antepe.col.verſi.item qui hominem.
Amplia.2. Secundo extende etiam ſi monſtruoſum hominem vel poſthumũ occiderit ita Bal. in.l. quod dicitur.ff.de libe.& poſthu.argumẽ.illius text. quod tamen intellige quando membra erant diminuta vel ampliata, vt quia habebat vnum brachium vel plura brachia, vel haberet vnum pedem vel plures pedes vnum digitum vel plures digitos:ſecus verò ſi non eſſet in forma humana : quia haberet caput animalis bruti, vel quid ſimile.ita Bald.Ange.Paul.imola & com. doct.in.d.l.quod dicitur.ff.de libe.& poſtu.ar. tex.in.l.non ſunt liberi.ff.de ſtatu. homi.& in. l.pe.C.de poſtu. hære. Dubiũ tñ eſt ſi qs dede-
33 *Dantis poculum amatoriũ pœna.* rit alicui poculum amatorium, non animo occidẽdi:ſed cauſa amoris vel libidinis & recipiẽs moriatur,an teneatur pœna mortis & reſolutiue dico ꝙ ſic text.eſt no.in.l.ſi quis aliquid.§.q abortionis.ff. de pœnis cuius verba ſunt, qui abortionis aut amatoriũ poculũ dant,& ſi dolo non faciunt, tamen quia mali exẽpli res eſt, humiliores in metallum dãnantur.honeſtiores in inſulã amiſſa parte bonorũ relegantur: ꝙ ſi exeo mulier aut homo perierit,ſummo ſupplicio afficiantur.& ibi gloſ. or.Bart.& commun. doct.licèt Albe.ibi.in fine videatur dicere,ꝙmitius puniatur exeo ꝙ non fecit dolo, aĩo occidendi:ſed quidqd dicat tex.eſt ibi formalis cõtra eum nec obſtat text.in.l.in.l.Cornelia.ff.ad l.cor.de ſicca.cum ſimi.vbi habetur,ꝙ nunquã debet imponi pœna mortis, qñ homicidiũ cõmittitur ſine dolo:quia in præſenti caſu interuenit dolus ſaltim implicitus exeo,ꝙ fecit rem illicitam dando poculũ amatoriũ ex quo veriſimiliter potuit ſequi mors: vnde meritò tenetur pœna mortis.& facit bonus tex. in.ca.ſi.de homicidio. Si vero ſine dolo cauſa amoris liciti vel cauſa conceptionis dederit poculũ, ex quo mors ſequuta eſt,ille qui dedit non tenetur pœna ordinaria:ſed tãtum pœna relegationis, vel extraordinaria iudicis arbitrio.tex.eſt in.l.3.verſ. ſed ex ſenatuſconſulto.ff.ad.l.corne.de ſicc.cuius verba ſunt, ſed ex ſenatuſconſulto relegari iuſſa eſt ea, quæ non quidem malo animo:ſed malo exemplo medicamentum ad conceptionem dedit:ex quo ea quæ acceperat deceſſerit: imò ꝙ magis eſt,licet ex poculo non ſit ſequuta mors,nec aliquod damnũ, ille qui dedit deberet puniri extraordinem: iudicis arbitrio: quia ſatis eſt, ꝙ exeo potuit ſequi mors, vel graue damnũ:& in ſe eſt res illicita & mali exẽpli.ita probant prædicta iura. Ex quibus collige ꝙ omne illud quod in ſe continet malum,& iniquũ exemplum in republica,põt & debet ꝑ iudicẽ puniri. Itẽ principaliter quæro ſi qs voluit occidere titiũ inimicũ ſuũ & errauit in pſo- 34
na:qa occidit Caiũ,credẽs eſſe prędictũ titiũ inimicũ ſuũ,an teneatur pœna mortis,tanq̃ homicida:& videtur ꝙ non:qa reſpectu ipſius occiſi non habuit dolũ,neq; animũ delinquẽdi:quod principaliter requiritur in hoc delicto,vt in.l. in lege cornelia.ff.ad.l.cor.de ſicca.cũ ſimi. itẽ: qa oĩs act⁹ ex errore factus nũq̃ nocet gerẽti:qa qa cõſenſu vt in.l.ſi ꝑ errorẽ.ff. de iu.om.iu. itẽ caret dolus vel cõtumacia circa vnũ, non porrigitur ad alium,vt in.l.fulcinus.§.quid ergo.verſicul. quòd ſi aduerſus.ff. quib. ex cauſ. in po. ea.Sed breuiter hoc non obſtante contrarium eſt tenendum:imò quòd teneatur pœna mortis:tanquam homicida: quia ibi verè & realiter conſenſit delinquens, licèt errauit in perſona: & dolus & animus quem habuit reſpectu corporis occiſi, ſufficit.ita probat text: ſingularis. in iure in.l. cum qui nocentem.§.fin.in principio.ff. de iniuriis. cujus verba ſunt. Si iniuria mihi fiat ab eo,cui ſim ignotus aut ſi quis putet me lucium titium eſſe,cum ſim Caius ſeyus præualet quòd principale eſt,iniuriam eum mihi facere velle:nam certus ſum ego, licet ille putet me alium eſſe, quam ſim: & ideo iniuriarũ habeo actionem.& adhoc illum text. notat & commendat ibi Bart. Albe.Angel.de Peruſi.& commun.docto.antiqui.idem Bart.in.l.diuus. ff.ad.l.corne.de ſicca.ſecunda columna. & ſecũda quæſtione, Bart. in.l. ſi per errorem.1. colũ. 2.oppo.ff.de iuris.omni. iudi. & ibi com.dd.& illũ tex.adhoc notat & com.Albe.in.l.quicũq; C.de ſeruis fugi.1. col .in fine & ibi Sali. ſecunda col.in principio Bald.in.l.ſi quis non dicam rapere.C.de epiſ.& cle.penul.columna.num.9. Albe.in.l.item mela.§.ſed ſi plures ſecunda colũ.in fin.ff.ad legem Aqui.& ibi Flo.3 col.in.fi.

occidens titium putãs eſſe caium.

F Ancha.

Ancha.&anania incap.fi.de his qui filios occide.Bonifa.in tract.male.in titu. de inſultu & ꝑcuſsione.8. colum. verſic. ſed quid ſi percufsi. facit etiam bonus text.in.l.fi.C.vnde vi.in.l.doli.§.1.de ſeruo corrupto.text.in.l.aut qui aliter. §.ſi quis dum putat.ff.quod vi aut clam.tex.in l.falſus.§. qui alienū.ff. de furtis tex.in.l.ſi poſtulauerit.§.ſi liber homo.ff.de adulte. tex.iuncta gl.or.& commun.opi. in cap.ſi verò el.2.de ſenten.excommun.ex quibus collige,& perpetuò nota,ꝙ in hoc delicto homicidij ſufficit do-

ſufficit dolus in genere licet non cōmittatur inſpecie.

lus in genere,licèt non ſit commiſſus in ſpecie & in terminis ita tenet Bal.in.l.ſi quis non dicē rapere.C.de epiſc.& cleri.pe.col.nu.9. poſt Io. And.quem ipſe allegat in.c. cum quis de regu. iu.& certè probāt apertè iura ſuperiora.neq; obſtat tex.in.l.illud.§.fi.ff. de iniu.& in.l.ſi cum ſeruo.eo.tit.vbi habetur quod ſi quis velit offēdere,& percutere ſeruū ꝓpriū:& ex errore, vel caſu alium percuſsit,non tenetur quia ibi non erat dolus:nec dabat operā rei illicitę.vnde merito non tenetur. ita tenet & declarat ibi Bart. Albe.Ange.& cōm.dd.nec obſtat ſi replices de tex.in.l.ſciētiam.§.qui cum aliter.ff.ad.l.Aqui. vbi ſiquis ſē defēndendo ab aliquo tertiū prætereuntē, vel mediatorē percuſsit, tenetur lege Aquilia ad intereſſe: quia in illa actione nō requiritur dolus:ſed tantū culpa.vndetenetur ita demum ſi aliqua culpa ei poſsit imputari alias non,ſecundū Ange.in.d.l.ſi cū ſeruo.ff.de iniu. & ſecundū decium in.l. vt vim.ff.de iuſti.& iu.

35

Occidēs per errorem mediatorē pacis in conflictu.

5.col.nu.12.Et ex ſuperioribus infertur ad quæſtionem valde difficilem & neceſſariam, ſi fortè quis voluit offendere vel occidere titium inimicum ſuum,quē bene cognouit & in eius perſona non errauit:tamen caſu offendit vel occidit ſeyum ibi proxime ſtantem vel prætereuntem,vel forte mediatorem inter eos cauſa pacis & concordiæ, vt quotidie fit,an talis homicida teneatur pœna mortis,& videtur ꝙ non teneatur: quia non fuit in dolo circa offenſum vel occiſum, nec habuit conſenſum in illo delicto. Item etiam per tex. in.l.illud.§.fi. & in.l.ſi cum ſeruo.ff. de iniuriis vbi diſponitur,ꝙ ſi quis voluit percutere, vel offēdere ſeruum proprium, & caſu percuſsit alium proxime ſtantè,vel prætereuntem,non tenetur aliqua pœna.per quæ iura iſtam quæſtionem mouet Bar. in dict.l.ſi cum ſeruo & relinquit indeciſam. Sed his non obſtantibus contrarium videtur de iure veriuſſimo ꝙ teneatur pœna mortis,tanquam homicida ita probat text. ſingu.in.l.eum qui nocentem .ff. de iniuriis & iura quæ ſupra proxima quęſtione inconfirmationem allegaui,per quē tex.ita tenet Bart.in.l.reſpiciendum.§.fin.ff.de pœnis.fi. quæſtio. Salice.licet non alleget illū. tex.nec autoritatē Bar.in.l.quoniam multa facinora.C.ad legem iuliam de vi.2. col.in fine & ibi Ange.de peru.3.col.verſi.exquo collige.Ioānes igneꝰ in.l.1.§.ſerui appellatione.ff. ad ſylla. 54.col.nu.129.Ioa.de Ana.in cap.fi.de his qui filios occide.3.col. vnum tamen eſt,ꝙ talis homicida non tenebitur pœna mortis ordinaria:ſed tantum pœna extraordinaria iudicis arbitrio: quia ſaltim reſpectu ipſius offenſi & occiſi non interuenit dolus,nec animus delinquendi & in terminis ita tenet Angel de peru. in dict.l.ſi cū ſeruo.ff.de iniuriis. Alexan. de Imola in addit. adBar.in dict.l.reſpiciendam.§.fin.ff.de pœnis Iaſo.in.l.1 ff.de legibus.3.col.num.18.idem Iaſo. in.l.clam poſsidere.§.qui ad nundinas.ff.de acqui.poſſe.14.col. num.57.idem Iaſo.in.l. ſi pater.C.de hære.inſti.3.col.idem Iaſo.vbi reputat ſingulare, & refert ſe per hoc liberaſſe quendā à magno diſcrimine in.l.ſi per errorem.ff.de iuriſ.omni iudi.4. colū.nu.17.Anania ſibi contrarius in capi.2. de maledicis.12.col.bonifacius in tracta.male.in titu.de inſultu & percuſsione.8. col.verſi. ſed quid dum velles.platea in.§.item lex cornelia de ſiccariis inſti.de publ.iud.3.col. in medio.Sed certe in puncto iuris prima opinio Bart. & ſequacium eſt veriſsima & iudicio meo ſine dubio cum talis homicida vere fuit in dolo,& dabat operam rei illicitæ:ſed quia ſecūda opinio eſt æquior & à tot & tantis doctoribus approbata,eſſet tenenda in practica,argumento illius rationis laudabilis,quā ponit tex. in.l.abſentem.ff.de pœnis.cuius verba ſunt,ſanctius eſt nocentem impunitum relinquere,quā innocentem condemnare, & iam ego in cauſa ardua mihi commiſſa practicaui,& pro ea facit bene lex.6.titu.15.7.part.&.l.14.tit.13.lib.8.ord.

Limita.

Aduertendum tamen, quòd ſi non daret operam rei illicitæ offendendo, vel occidendo aliquem contra iuris diſpoſitionem ſed in caſu licito & à iure permiſſo,ſi quis velit & intendat offendere,vel occidere aggreſſorem ſuum quādo ab eo ſit prouocatus:vel poſtquam fuerit ei datus pro inimico ſecundum formam text. in l.76.in legibus Tauri.Si fortè tunc prætereuntem vel mediatorem caſu occiderit non teneretur:ſed veniret abſoluendus argumento prædictorum iurium,quæ tantum loquūtur eo caſu, quo homicida de iure non poterat aduerſariū occidere,nec offēdere.ergo ſecꝰ erit in nrō caſu qn̄ licitè & iuſtè poterat illū ex aliqua cauſa occidere vel offendere & in terminis ita tenet Ioā. igneus in.l.1.§.ſerui appellatione.ff. ad ſylla.54

colum.

col.nu.130.vbi bene loquitur & fundat.nec obſtat tex.expreſſus & terribilis in.l.ſcientiam.§.qui cum aliter verſi.ſed ſi defendendi.ff.ad.l.aquil. vbi diſponitur ꝙ ſi quis dum ſe defenderet ab aliquo prouocante,prætereūtem vel mediatorem offenderit vel occiderit,tenetur & debet puniri cuius verba ſunt, ſed ſi defendendi mei cauſa, lapidem in aduerſarium miſero, & non eum ſed prætereuntem percuſſero, lege aquilia tenebor: quia ille tex.debet intelligi q̄do defenſor erat in aliqua culpa,in modo & exceſſu defenſionis: quod patet: quia tenetur lege aquilia. ergo neceſſarium præſupponendum eſt, ꝙ fuit in aliqua culpa ſaltim leuiſſima quæ in illa actione venit & conſideratur,vt in.l.in lege aquilia,& leuiſsima culpa venit. ff. ad legem aquiliam. imò patet & probatur ex modo & qualitate defenſionis, de qua in illa lege:quia de longe proiiciebat lapides in aduerſarium: ideo merito ex illa lege tenetur, & in expreſſo ita tenet & declarat philippus decius in.l.vt vim.ff. de iuſti.& iure.5.col.num.12. & ante eum Ange.de Peru.in dict.l.ſi cum ſer-
36 uo.ff.de iniuriis quod perpetuò tene menti,tanquam notabile & quotidianum. Item quarto principaliter quæro,ſi plures occiderunt,vel ꝑcuſſerunt aliquem, an omnes teneantur vel q̄s & quia articulus eſt neceſſarius, & quotidian⁹ volo magiſtraliter declarare,per veras & reſolutiuas concluſiones. Prima concluſio ꝙ ſi plures ex dolo & propoſito proceſſerunt contra aliquem, & eum occiderunt,omnes ſimul tenentur pœna mortis tanquam homicidæ, modò omnes eum percuſſerint, modò aliqui eorum, modò vnus tantum.ita probat tex.à contrario ſenſu in.l.ſi in rixa.ff.ad.l. corne.de ſicca.& ibi tenet glo.or.Bart.Angel.de peru. & hypoli.de Marſi.ſpecu.in titu. de homicidio.1.col. verſic. pone ꝙ quatuor homines Platea in.§. item lex cornelia de ſicariis.Inſti.de publi.iudi.fin.col. Felinus in cap.ſignificaſti el.2.de homicidio.4 col.num.10.probat etiam tex.in cap.fi.23.quæſtione.fi. & idem expreſſe diſponit lex.57.in legibus ſtili. Nec obſtat ſi dicatur,ꝙ licet quis ꝓcedat contra alium animo occidendi: ſi tamen de facto non occidat,non tenetur pœna mortis ſaltim ex generali conſuetudine, vt ſupra dictum eſt,ergo in noſtro caſu illi qui non percuſſerunt,non teneantur pęna mortis,quia reſpō deo ꝙ illud procederet,quando nō eſſet ſequuta mors: ſed in noſtro caſu & quæſtione verè & realiter eſt ſequuta mors: & vnus alteri præſtitit fauorem,& auxilium,& eſt perinde ac ſi omnes mortem intuliſſent, vt in.l.vnica.verſ.ſin

Si plures occiderunt aliquem an omnes teneāt *Concluſio.1.*

autē.C.de raptu virginum & in.l.is qui opem. ff.de furtis & in.l.in furti.§.ope.eo.tit. Secunda con.ꝙ ſi plures non ex propoſito:ſed mota inter eos rixa occiderunt aliquem,& conſtat ꝙ vnus eorum percuſsit: alij verò non:ipſe ſolus tenetur, & idem eſt ſi vnus eorum dedit vulnus mortale: alij vero dederunt alia vulnera leuia, & non mortalia.ipſe ſolus tenetur de morte: alij vero tenentur tantum de vulneribus.text. eſt ſingularis & expreſſus in dict.l.ſi in rixa.ff. ad.l.corne. de ſicca. cuius verba ſunt ſi in rixa percuſſus homo perierit ictus vnius cuiuſq; in hoc collectorum contemplari oportet, & ibi tenet glo.or.Bar.& commun.doct.Sali.in.l.quoniam multa facinora.C.ad.l.iu.de vi.6.col. nu. 23.Gandinus in tracta.male. in rubri. de homicidiariis.5.col. verſi.item hæc omnia intelligas. Bonifacius in titu. de inſultu & percuſsione.7. col.in medio.& idem expreſſe diſponit prædicta lex.57.in legibus ſtili. Vnum tamen eſt ꝙ ſi nullum vulnus de per ſe eſſet mortale: ſed omnia ſimul iuncta ſic,ex quibus eſt cauſata mors omnes tenentur tanquam homicidæ: & inuicē interſe auxilium præſtantes, vt probat text.in dict.l.ſi in rixa iūcta cō.opi. Tertia concl.ꝙ ſi conſtat,ꝙ omnes illi plures percuſſerunt: quia offenſus habet tot vulnera, quot ſunt perſonæ delinquentium: ſed vnū tantū vulnus eſt mortale, & non apparet,nec conſtat quis illud dedit,vel intulit,tunc omnes tenentur pœna mortis.ita probat text.no.in.l.item mela.§.ſed ſi ſeruum plures.ff.ad.l.aqui.cuius verba ſunt,ſed ſi ſeruum plures percuſſerint, vtrum omnes quaſi occiderint,teneantur,videamus,& ſiquidem apparet cuius ictu perierit, ille quaſi occiderit tenetur, ꝙ ſi non apparet oēs quaſi occiderint, Iulianus ait teneri & per illum text.ita tenet.g. or.in.d.l. ſi in rixa & ibi Bar.3.col. in medio & commun.alij docto.Dinus in regula in obſcuris fi.col.&.q.de regu.iu.in.6.Albe.in.l.ſi is qui cū telo.C.ad.l.corne. de ſicca.in fi.Ange.de pe. in.l.quoniam multa facinora.C.ad.l.iu.de vi.2. col.in fin.platea in.§.item lex Cornelia de ſicc. inſt.de pu.iu.fi.col.Auguſ.in addi.ad Ange.de male.in parte andreā auxiliatorem.pe.col.pau. grilandus in tracta.de relaxatione carceratorū in rub. de abſolutione īnocentis.6.q.4.volu.archi.ī.c.fi.23.q.fi.Anania in.c.ſignificaſti.el.2.de homicidio.1.col.in.fi.idē ēt probat text.in.l.ita vulnerat⁹. ℣ſ.ideq;.ff.ad.l.aq.tex.ī.l.1.§.fi.cū.l. ſe.ff.de his q̄ deie.vel effu.tex.in.l.2.§.ſi qs & ī.l. 4.§. hoc edicto.ff.vi bono,rapto.& in expreſſo ita diſponit lex.57.in legib⁹ ſtili.ſed attende,ꝙ ꝑdicta iura cōmunia loquūt in actione & pęna

Concluſio.2.

Concluſio.3.

ciuili pecuniaria:non ver òin criminali vnde teneo ꝙ iſto caſu nullus debet puniri pœna mortis. Sed pœna extraordinaria iudicis arbitrio, cum ictus vnius cuiuſq; debeat contemplari, & ignoretur quis intulit vulnus mortale,vt in dict.l.ſi in rixa & in expreſſo ita tenet ſingulari. Albe.in dic.l.item mela.§.ſed ſi ſeruum plures. dicens ita fuiſſe determinatum in ciuitate mutinæ de conſilio doctorum Bolonienſium. idem Albe. in dict.l.ſi in rixa.2. col.Cinus in.l. quoniam multa facinora.C.ad.l. iu.de vi.gandinus in tracta.malefi.in titu.de homicidiariis. 4.col. Bonifacius in tit.de inſultu.& percuſſione.7.col.verſi.ſed quid ſi in rixa.Alexan. notabiliter,&melius quam alibi.in conſ.15.1.volum. & iſtam ſententiam & opinionem ego ſequor, tanquam æquam & veram,quæ apertè fundatur ex ſuperioribus,neq; obſtat prædicta.l.ſtili: quia illa procederet probata conſuetudine, non alias. Item non obſtat ꝙ iſto caſu videantur omnes teneri tanquam opem & fauorem præſtantes: quia reſpondeo,ꝙ adhoc non fuerunt ex propoſito coadunati: ſed caſualiterex ſuperueniente rixa: vnde meritò non tenentur argum.text.in.l.2.§.homines.ff.vi bono rapto.

Concluſi. 4

Quarta conclu.ꝙ ſi vnus tantum vulnerauit,& hocconſtat:quia offenſus, vel occiſus vnicum tantum vulnus habet,& non conſtat nec apparet quis illud intulerit,tunc nullus tenetur: ſed omnes liberātur à pœna mortis,licet iudex poſſit eos ſuo arbitrio punire: cuius ratio eſt:quia cum ille tantum qui dedit vulnus deberet teneri,& puniri pœna mortis, & non alius ex eo ꝙ ictus cuiuſlibet contemplari debeat,vt in dict. l.ſi in rixa.ergo ſi non poteſt conſtare quis ſit ille,qui dedit vel intulit illud vulnus,nemo debet teneri:quia alias innocens puniretur,quod eſſe non debet argum.text.in.l. abſentem.ff.de pœnis cuius verba ſunt,imo ſanctius eſt nocentem impunitum relinquere,quam innocentem condemnare,& ex iſto fundamento & ratione iſtam ſententiam & concluſionem tenet gl.ſingul.& vnica in.l.item mela.§. ſed ſi ſeruum plures.ff.ad.l.Aqui.in glo.1.&ibi Albe.Bal.& Flo. tenet etiam Bar. in dict.l.ſi in rixa.ff. ad.l.Cor. de ſicca.1.col.in fi.& ibi Albe.2.col.Ange.2.col. idem Ange.in.l.quoniā multa facinora.C.ad.l. iu.de vi.2. col. in fi. & ibi Sali.pe.col. in medio. Specu.in titu.de homicidio.1.col.verſi.pone,ꝙ quatuor homines:anania in ca.ſignificaſti el.2. de homicidio.8.&.10. col. & ibi Felinus.3.colū. num.9.Arche.in cap.fin.23.quæſtione.fin.Ioā. igne.in.l.1.§.ſiquis in villa.ff.ad ſylla.22.colum. num.52.Auguſti.de Arimi.in addi.ad Ange.de male.in parte Andream auxiliatorem antepen. colum.Platea in.§. item.l.Cornelia de ſiccariis. Inſti.de publi.iu.di.fi.col.Hypolitus de marſi. notabiliter in rubri.C.de proba. fo.20.nu.418. Idem Hypolitus in.l.1 ff.ad.l.Corne.de ſicca.9. colū.num.90.Anchar.in conſilio.16.Alexan.in conſilio ſecundo.7.volu.& in terminis idem diſponit.l.57.in.ll. ſtili: & certe iſtum caſum iam habui in practica in hac ciuitate Salmanticenſi in perſonam cuiuſdam pauperis,& per ſupradicta auxilio diuino & maximo labore meo eum liberaui à pœna mortis.Ex quibus omnibus collige ꝙ eſt vtilis imo neceſſaria practica, vt iudex maleficiorum in hoc crimine homicidij ſemper faciat deſcribi per notarium cauſæ, quæ vulnera offenſus, & occiſus habebat,& in qua parte corporis,& magnitudinem & qualitatem eorum,vt ſic appareat &poſsit conſtare, an omnes delinquentes,vel quis eorum vel nullus debeat puniri.

Concluſio.5

37 Homicida vltra pœnā an tenetur ad intereſſe hæredibus occiſi.

Item quia principaliter quæro an homicida vltra hoc ꝙ teneatur criminaliter pœna mortis teneatur etiam ciuiliter ad intereſſe ipſi occiſo & hæredib⁹ ei⁹ breuiter dico ꝙ ſic:qa regula & concluſio generica eſt,ꝙ ex quocunq; crimine publico oritur accuſatio criminalis ad vindictā & actio ciuilis in factum ad intereſſe, vel damnum parti applicandum.tex.eſt ſingu.in.l.qui nomine.ff.ad.l.corne.de falſis,quem adhoc notat & commendat ibi Bart. Albe. & commun. docto.antiqui.glo.ord.in.l.defuncto.ff.de publi.iudi.& ibi docto.Bart.in.l.infamem eodem titu.1.col.num.4. & ibi Imola & alij doct.idem Bart.in.l.2.§.hoc edicto.ff.vi bono.rapto.2.co. &.2.oppo.& ibi alii docto.& illum text.adhoc reputat ſingularem Ange. de peru.in.l. querella.C.de falſis.in fin.facit etiam tex.in.l.quicquā ff.pro ſocio & ibi glo.ordi.& commun.docto. antiqui:ex quibus deducitur & infertur,ꝙ hæredes occiſi poſſunt agere prædicta actione ciuili in factum contra homicidam, pro expenſis factis in eius cura, & pro operibus quibus caruit defunctus,ſi fortè erat officialis,& ſimiliter pro omni alio intereſſe, vel damno ſibi ex morte contingenti,& in expreſſo iſtam ſenten.&cōclu.tenet glo. ſingularis in.l.qua actione.§.ſi qs in colluctatione.ff.ad.l.aq.& ibi Odofre.& alij docto.antiqui.Azo.in ſumma.C.de lege aquilia.3.co.Rofre.in libellis ſuis in rubrica.de actione directa legis aquiliȩ.8.col.num.10.verſi.item quærit dominus meus ſpecu.in titu.de iniuriis. §.ſequitur.1.col.verſi.ſed nūquid pro libero homine.Abb.panor.in.c.1.de iniuriis.2.col.nu.6. ſed aduertēdū,ꝙ iſta cōclu. & illatio nō vr̄ vera.

Argumẽ.1. Primò quia pœna pecuniaria deſcendens,ex delicto nõ tranſit ad hęredes lite non cõteſtata,vt in.l.ex iudiciorum verſic.fi.ff.de accuſa.& in.l.vnica.C.ex delictis defunctorum & vtrobiq; cõmun.docto.Secundo quia iſta actio ciuilis pro *Argumẽ.3* expenſis,damno,vel intereſſe,videtur compe- tere acceſſoriè & incidenter,ratione ipſius delicti:ſed ius accuſandi non tranſit ad hæredes iure hæreditario : ſed competit,vt cuilibet de populo,vt in toto.titu.ff.de publi.iudi.ergo nec iſta actio ciuilis infactum acceſoria.& in expreſſo ita tenet Albe.poſt antiquos,licet ſic nõ fundet in.l. qua actione.§. ſi quis in collụctatione.ff.ad.l.aqui.fi.quæſtione.Sed ego teneo primã ſententiam & illationem neq; obſtant iura adducta in primo fundamento : quia reſpondeo ꝙ procedunt,quando moritur ipſe reus delinquens:ſecus verò ſi moriatur ipſe actor,qui paſſus eſt damnum, vel offenſam:quia tunc etiam lite non conteſtata actio ciuilis pecuniaria tranſit ad eius hæredes tex.eſt in.l.1.§.hæredes.ff.de priuatis delictis. text.in.l.hæc actio.ff.ꝙ metus cauſa.text.in.l.hæc actio.ff.de calumniato.tex.in.l.iniuriarum actio.la.1.ff. de iniuriis. textus.in.l.inde Neratius.§.ſi infans.ff.ad.l.aqui.text.in.§.non autem omnes inſt.de perpe.& tempo.actio. neq; obſtat etiam ſecundum fundamentum,quia reſpondeo ꝙ iſto caſu.iſta actio ciuilis in factum pro damno, vel intereſſe non competit acceſſoriè & incidenter: ſed principaliter, & de perſe , vt apertè probat text.in dict.l.qui.nomine.ff.ad.l.Corne.de fal.& ita volunt apertè doctores in locis ſupra allegatis.Iuxta quod tamen vtiliter & neceſſariò quæro præſuppoſito,ꝙ hæredes occiſi poſſunt agere ciuiliter cõtra homicidam pro damno,vel intereſſe & ope-

38 ribus,quibus caruit defunctus,ſi fortè erat officialis , vt ſupra proxime dictum eſt, qualiter & pro quibus annis æſtimentur illæ operæ , cum incertum ſit per quod tempus viueret , & certè iſte articulus eſt valde valde dubius, & non clare deciſus in iure noſtro,& videtur ꝙ prædictæ operæ æſtimentur vſq; ad centum annos,cum de iure tantum quis præſumatur viuere,vt in.l.fi.C.de ſacro.eccle.& in.l· an vſus fructus.ff. de vſufructu. & in autent.vt eccleſia Romana.§.1.colla.2.& iſto fundamento & ratione iſtam ſententiam & concluſionem tenet Florianus in.l.fi.ff.de his qui deiece.vel effude.Iaſo.in.l.eũ qui ita.§.qui ita.7.col.num.11.ff.de verbo.obli.Rodericus Suarez in repet.l. quoniam in prioribus.C.de inoffi.teſta.fo.12.1.col.verſi. ſecundo infertur ex hoc. Sed his non obſtantibus contrarium eſt tenendum & iudicandum , imò ꝙ

Intereſſe defuncti qualiter æſtimetur.

fiat æſtimatio & computatio vitæ & annorum, ſecundum diſpoſitionem text.in.l.hæreditatũ.ff.ad.l.falci.quem tex.in ſuo caſu reputat ſingularem & vnicum vbi Bar.Imola Alexan.& Vincent. & reputat mirabilem Albe. & in terminis per illum tex.iſtam ſenten.conclu.tenet ſpecu.in titu.de iniuriis.§.ſequitur.2.col.verſ.ſed vſq; ad quod tempus Rofre.in libellis ſuis in rubri.de actione directa legis Aqui.9.col.nu.13.Albe.in.l.ex hac lege.ff.ſi qua.paupe.feci.dica.Faber Ange. & platea in.§.2.inſti.de obliga.quæ ex quaſi delic.naſcun.Pala.ru.in repe.rubri.de dona.inter vi.& vxo.fo.14.§.25.ii.col.verſ.& ex hoc infertur vnum quotidianum , & idem videtur tenere Bald.in.l.hi.§.nihil.ff.de tranſa.vbi dicit ꝙ diſpoſitio tex.in dict l.hæreditatum non ſolum habet locum in caſu,quo loquitur:ſed etiã generaliter in omnibus actibus hominum.ſumma Angelica in verbo reſtitutio.1.11.col. verſic.homicida & ante eos hoc voluit glo.or.in dict.l.cum hi.§.modus.ff. de tranſa.& ibi Angel. & alii.docto.glo.etiam in.l.omnium.la.2.ff.de vſu fructu.licèt imola Alexan.&vincen.in dict.l.d.hæreditatum videantur tenere ſuperiorem primam opinionem, in quãtum volunt,ꝙ diſpoſitio.text. in dict.l. hæreditatum tantũ procedat & habeat locum, in æſtimando legato alimentorum propter detractionem legis Falci.nõ vero in aliis caſibus:quia alias ſemper fit æſtimatio & computatio,vſq; ad centum annos:adde tamen ꝙ ſi occidiſſet ad ſui defenſionem licet modum defenſionis excedat, nõ tenetur iſtud damnum , vel intereſſe ſoluere.ita ſumma Angelica in dicto loco vel melius dicat,ꝙ hoc caſu licèt in totum non teneatur:tamen in aliquo iudicis arbitrio propter exceſſum.& eſt de mente Ang.in dicta ſumma ſi vero offenſus nõ ſit occiſus:ſed remaneat viuus,tunc fiet æſtimatio & computatio, vt delinquens teneatur ei ſoluere, operas quibus cariturus eſt annuatim , quolibet anno quo vixerit,vt dixi & declaraui infra in iſta materia delictorum in delicto iniuriæ ñ 11.

Concluſio.6 39 Item Sexto principaliter quæro,ſi quis mandauit alteri ꝙ occideret vel aliud delictum committeret, qualiter ipſe mandans & mãdatarius tenetur in quo breuiter & reſolutiue dico quòd ſi homicidium vel delictum ſequatur vel conſumetur , vterq; tenetur pœna ordinaria delicti.text.eſt in.l.non ſolum.§.ſi mandato.ff.de iniuriis.tex.in.l.ex cornelia.§. fin.eodem titu.text.in.l.prima.§.deieciſſe.ff.de vi & vi arma.tex.in l.non ideo minus.C.de accuſa.text.in.l.pen.C.ſi reus vel accuſ.mort.fue.text.in.l.ſeruos.C.ad l.iu.de vi.text.in.l.is damnum.ff.de regulis.iur.

Mandãs & mãdatarius qualiter in crimine homicidii tenẽtur.

tex.in.l.hoc iure verſic.1.eod. titu.nec obſtat ſi
dicatur,ꝙ rei turpis nullum eſt mandatum.nul
lus cõtractus nullaq; actio vel obligatio.l.ſi re-
munerandi.§.ſi paſſus verſi.fi.ff.mandati cuius
verba ſunt,rei turpis nullum mãdatum eſt.&c.
& in.l.àreo.§.fi.ff. de fideiu.quia debet intelli-
gi,quo ad actionem pariendam,inter mandan
tem &mandatarium:ſed non quo ad actionem
vel accuſationem pariendam ei, in cuius præiu
dicium mãdatum eſt ita Bart.in dict.l. non ſo-
lum.§.ſi mandato.1.col.&.1.oppo·ff. de iniu.&
ibi commun.docto. Iaco.Bu.Sali.& alii docto.
in.l. non ideo minus. C. de accuſa. & iſto caſu
mandatarius tenetur ex ipſo delicto,&mandãs
tenetur etiam ex ipſo delicto propter manda-
tum:non tamen principaliter ex mandato : ex
quo infertur primo ꝙ in accuſatione debet po
ni locus & tempus commiſsi delicti : non verò
locus & tempus mandati. Secundo quia inſpi-
citur locus &tempus delicti quo ad pœnam au
gendam vel minuendam. Tertio ꝙ mandatum
debet puniri in loco delicti commiſſi:non vero
in loco vbi mandatum eſt. Quarto ꝙ tempus
accuſationis & querelæ curret â tempore com-
miſsi delicti,& non à tempore mandati.ita pro
bat.text.in.l.ſi quis vxori.§.nec verbo.ff.de fur
tis.cuius verba ſunt,quare & opem ferre vel cõ
ſilium dare tunc nocet,cum ſequuta contracta
tio eſt & ibi docto·tex.in.l.qui ſermo eodem ti-
tu.per quæ iura ita tenet Bar.in dic.l.non ſolũ.
§.ſi mandato.ff.de iniuriis.3.col.num.9.Angel.
de male.in parte ſempronium mandatorem.7.
col.verſic. ſeptimo quæritur.quod notabiliter
extende etiam ſi delictum ex maximo interual
lo ſequatur,quia ſemper præſumitur delictum
Amplia. eſſe commiſſum virtute præcedentis mandati
ita ſingulariter Innocen. in cap.ad audientiam
de homicidio.1.col.nu.2. &ibi Ancha.Anania.
& alii docto.tenet etiam Bar.in dict.l.non ſolũ
§.ſi mandato.3.col.num. 2.Bald.in.l. non ideo
minus.C.de accuſa.fi.col.& quæſtione &ibi Sa
lice.4.col.nu.14. nec obſtat ꝙ in dubio ſemper
videtur actus geſtus potius nomine proprio,q̃
alterius niſi expreſſe dicatur ꝙ gerit pro alio,
vel nomine alterius,vel tanquam eius procura
tor,vt in.l.3.§.& ſi pro tutore.ff.iudicatum ſol-
ui &in.l.fi.ff.de inſtitoria & in.l. quacunq;.ff.
de procu.&.l.papinianus.ff. mandati &in.l.cũ
poſt.§.1.ff.de admi.tuto. &in.l.&magis.ff.de
ſolu.&vtrobiq; com.doct.&tradit plene &ma
giſtraliter Bar.in.l.1.§.nunciatio.ff. de ope.no.
nun.2.col.nu.12.&ibi com.doc. quia notabi.re
ſpondeo,ꝙ illud habet locũ in ciuilibus cauſis,
in quibus actus non poteſt competere, nec cõ-
uenire,niſi vni:ſecus tamẽ eſt in delictis, in qui-
bus põt vterq; teneri.Item &.2.quia in delictis
vertitur odium,& non gratia vel fauor.Ideo cõ
tra vtrunq; fit interpretatio,vt vterq; teneatur.

Item & tertio quia cum delictum procedat
ex rancore & inimicitia, non eſt præſumendũ,
ꝙ ratione ſuæ perſonæ fecit:ſed mandantis: vn
de vterq; tenetur.Adde tamen,ꝙ ſi mandans re
uocauit expreſſe mandatum, ipſi mandatario:
& nihilominus mandatarius fecit, & commiſit 40 *Mãdans homicidiũ fieri non tenetur ſi reuocauit mandatum.*
delictum non tenetur mandans.arg. text. iun-
cta glo.or.& cõmun.opin.in cap. quicunq; de
de ſenten.excommu.libr.6.idem eſt ſi tacitè re-
uocauit:quia mandans fecit pacem cum inimi
co,& hoc peruenit in notitiam mandatarij, ar-
gum.tex.in.l.3.§.fi.cum lege ſequenti.ff.de adi-
men.lega.quod adhuc notabiliter extende etiã
ſi talis reuocatio expreſſa vel tacita non intime
tur nec notificeť ei in cui⁹ præiudiciũ erãt factũ
mãdatũ.ita tenet Inno.in.d.c.ad audientiã de ho
micidio.1.col.&ibi Ancha.2.col. Anania.4.col.
6.quæſtione.Bar.in dict.l. non ſolum.§.ſi man
dato.3.col.nu.12. Albe. in.l.non ideo minus.C.
de accuſa.2. colum.& ibi Bal.fi.col.& quæſtio.
Sali.4.colum. num.14. Flo.in.l.liber homo la.
2.ff.ad legem Aqui.2.col. Ange.de male.in par
te ſempronium mandatorẽ.6.col.verſ.5.quærit
Bart.Item adde ꝙ ſi poſt mandatum non eſt ſe 41 *Mandatari⁹ an teneatur etiam non ſequuto delicto.*
quutum delictum,quia mandatarius nõ potuit
facere,vel quia mandatũ eſt ſibi reuocatũ,an te
neatur in aliquo ratione mãdati ſuccepti & bre
uiter dico ꝙ ſi delictum erat atrox ex ſolo mã-
dato tenetur. & debet puniri pœna arbitra-
ria,arg.tex. in.l.1.ff.de extraor.crimi.&in.l.1.§.
fi.ff. quod qſq; iuris ſi verò delictũ non erat a-
trox:ſed leue, in totum excuſatur,& non tene-
tur aliqua pœna.text.eſt in.l.item apud Labeo
nẽ.§. ſi curauerit.ff.de iniuriis.text. in.l.ſi quis
vxori.§. nec verbo.ff.de furtis text.in.l.ſæpe in
fine.ff. de verborum ſignifi. & in expreſſo ita
tenet Bart.in dict.l.non ſolum.§.ſi mandato.ff.
de iniu.1.col.num.3. Albe.in.l.item apud labeo
nem.§.ſi curauerit.ff. de iniu.& ibi Angelus,&
alij docto.Salice.in.l. non ideo minus.C.de ac
cuſa.ſecunda colum.num.4.&.4.colum.nu.13.
Floria.in.l.liber homo.la.2.ff.ad.l.Aquil.2.col.
num.6.Ange.de male.in parte ſemproniũ man 42
datorem.3.col.verſi.quæro ſecundo. Dubium *Dubium.*
tamen eſt in hac materia an mandatarius,q ſuc
cepit mandatum aliquo caſu excuſetur,& reſo
lutiue dico, quòd ſi loquimur in his quæ ſunt
â iure prohibita, & mandatarius non eſt perſo
na ſubiecta ipſi mãdanti,nunquam excuſatur:
ſi vero illud quod mandatur non eſt ſimplici-

ter

ter prohibitum,licet mandanti non eſſet licitũ nec permiſſum,vt ſi mandauit aliquid facere in fundo alieno,& mandatarius hoc fecit ignoranter excuſatur.& nulla pœna tenetur.iſta eſt.gl. ſingul.in.l.in rem actio.§.tignum.ff.de rei vendi.quam ibi adhoc notat & commendat Bart. & comm.docto.& eſt vtiliſsima ſecundum eos pro colentibus terram demandato aliorum,& fobris ædificantibus ignoranter in ędificiis alienis demandato alicuius,& illam glo.reputat ſingul. Imola in.l. de pupillo.§. ſi quis forte.ff.de ope.noui.nun.in fine Alexan.& moderni in.§. nuntiationem eiuſdem legis ſi vero ꝙ mandatur eſt de genere prohibitorum : ſed mandatarius eſt perſona ſubiecta ipſi mãdanti,vt filius, ſeruus,vxor,famulus, pupillus vel adultus q̃ ſubeſt poteſtati tutoris vel curatoris,tũc in grauib⁹ & atrocibus delictis nõ excuſatur: q̃a in talib⁹ nõ debuit parere.tex.eſt in.l.ſeruus la.1.ff.de actionibus & obliga. cuius verba ſunt, ſeruus non in omnibus rebus ſine pœna domini dicto obediens eſſe ſolet,ſicuti ſi dominus hominem occidere, aut furtum alicui facere ſeruum iuſsiſſet,& ibi glo.ord.& commun.docto.text. in.l.ſi mulier.§.ſi ſeruus in fine. ff. rerum amo. text.in.l.5.titu.15.7.par.adeo ꝙ in his mandato principis,vel imperatoris non eſt parendũ:imò melius eſt cuncta mala pati in bonis & perſona,quam ei conſentire.text.in capi.ſi dominus ea iubet.11.quæſtio.3.vbi dicit tex.ſi bonum eſt quod præcipit imperator, iubẽtis exequere voluntatem:ſi malum,reſponde oportet deo magis obedire,quam hominibus.text.in cap. qui reſiſtit ea cauſa & quæſt. & quaſi per totã quæſtionẽ : in leuibus verò delictis bene excuſatur talis perſona ſubiecta.text.eſt no.in.l.liber homo la.2..ff.ad.l.aqui.cuius verba ſunt,liber homo ſi iuſſu alterius damnum iniuria dederit,actio legis Aquiliæ cum eo eſt, qui iuſsit,ſi modo,ius imperandi habuit,ꝙ ſi non habuit,cum eo agendum eſt,qui fecit.& adhoc notat & cõmendat ibi glo.or.Albe.Bald.Flo.& commun. docto.tex.in.l.ad ea quæ non habent atrocitatem.ff.de regu.iu.text. in.l.is damnum eodem titu.tex.in.l.non videtur.§.qui iuſſu.eodem titu.tex.in.l.is qui in puteum.§. ſi tutoris.ff.ꝙ vi aut clam tex.dict.l.5.tit.15.7.par.& adde ꝙ in iſta materia quælibet iniuria vel offenſa perſonalis dicitur delictum atrox,vt mandatarius nõ excuſetur.ita Bart.in.d.l. non ſolum.§.ſi mandato.2. col.num.7. quod eſt ſingulare ſecundũ Ange.de malc. in parte ſempronium mandatorem.4.col.&.4. quæſtio. Vnde ſi talis perſona ſubiecta alium offenderit baculo,vel manu,vacua,demandato eius cui debet obedire, non excuſatur. Vnum tamen eſt quòd licet talis perſona ſubiecta, quæ ſuſcepit mandatum, non excuſetur in grauibus & atrocibus delictis:tamen mitius debet puniri,& non pœna ordinaria delicti.ita probat text.in.l.ſeruos C.ad.l.iu. de vi. & ibi tenet gloſſ. ordinaria.Cinus Iaco. Butri. Albe.Bald.Angelus.Sali.& commun.docto.& per illum text.ita tenet gloſſ.ordin.& expreſſa in dicta.l. ſeruus la.1. in gloſſa.fin.ff.de actio.& obliga.alia. gloſſ.in.l.ad ea quæ.ff.de regul.iuris.tenet etiam Albe.in.l.liber homo.la.2.in. fi. ff.ad.l.Aquil.Salice.in.l.non ideo minus.C. de accuſa.tertia colum.num.10.Angelus de male. vbi hoc reputat ſingula. in parte ſempronium mandatorem.quarta colum.& quæſtio.& probat apertè.text.in.l. octaua.titu.10.ſeptima parti.& hoc ſemel. practicaui in quadam muliere, quæ de mandato mariti, auxilium ei præſtitit in falſa moneta fabricanda.

In quibus non eſt parẽdũ dominis

Caſus nota.

Si verò illud quod mandatur,eſt de genere prohibitorum : ſed ex aliqua cauſa eſt permiſſum ipſi mandanti, vt occidere adulterum, vel adulteram in fragranti crimine:tunc etiam illud non poteſt committi aliis,niſi ſolis filiis.textus eſt in.l. grachus.C. ad.l.iul.de adulte. & ibi tenet gloſſ.ordinaria.Odofre.Cinus,Angelus Salice.& commun.alij doctor.& per illum textus ita tenet Bartol. in dict. l. non ſolum.§.ſi mandato.ſecunda columna. num.quinto. Salice.in l.non ideo minus de accuſa.tertia colum. num. decimo.Ex quo notabiliter infertur quòd licet ille cui eſt licita & permiſſa offenſa,vel vindicta propria autoritate poſsit eam committere vel demandare alteri, vt eſt gloſſ. ſingula. & vnica in.l.cum fundum.ff.de vi & vi armata & ibi docto. tamen bene poterit committere & demandare filiis propter identitatem perſonarum. de quo articulo dixi latius in delicto adulterii. Item prædicta intellige, quando mandatarius commiſit delictum nullo pretio, vel pecunia interueniente : ſecus vero alias : quia tunc grauius punitur vterq; tam mandans,quam mandatarius,vt dixi & poſui ſupra iſto delicto. 43

Maritus nõ põt mandare occidi adulterum.

Item adde quòd nedum mandator tenetur ſequuto delicto : ſed etiam tenetur perſuaſor, ſeu cõſultor inter quos iſta eſt differentia:quia mandator dicitur ille, qui propter ſeipſum & eius contemplatione mãdat delictum fieri: perſuaſor vero vel conſultor dicitur ille qui conſulit vel perſuadet alicui, vt committat delictum & hoc facit contemplatione eius,cui ſit perſuaſio,vel datur conſilium.tex.eſt in dict.l.nõ ſolũ §.ſi mãdato verſ.attilinus.ff.de iniu.cuius verba

Perſuaſori netur aqu ac mãdato

ſunt, Attilicinus autem ait, & ſi perſuaſerim alicui alias nolenti, vt mihi ad iniuriam faciendā obediret, poſſe iniuriarum mecum agi. text. in l. qui ſeruo. ff. de fur. tex. in l. ſi quis vxori. §. nec verbo. eo. titu. tex. in l. ſepe verſi. ſi. ff. de verbo. ſigni. text. in l. conſului. ff. de regu. iu. text. in l. hæc verba. ff. ad. l. iu. de adul. text. in l. 1. §. incidit. ff. ad turpi. tex. in l. 3. in. fi. C. ad. l. iu. ma. tex. in cap. ſi quis viduas. 50. diſ. tex. in capi. ſicut dignum. §. qui vero de homi. tex. in. cap. nullus de regul. iu. lib. 6. tex. in. c. felicis. de pœnis. text. in cle. 1. de pœnis & tenet Bart. in dict. l. non ſolū §. ſi mandato. §. col. & quæſtione. & 3. col. nu. 16 glo. or. in. §. interdū verſ. cūope. & conſilio inſt. de obli. quæ ex deli. naſ. & an iſto caſu debeat fieri diſtinctio eſſet alias facturus vel non vide in prædictis locis.

Perſuadens maleficium non excuſatur licet reuocauerit cōſilium.

44 Adde tamen in hoc, ꝙ licet mandans non tenetur poſtquam reuocauit mandatum expreſſe, vel tacite, ſi reuocatio perueniat in notitiam mandatarij. tamen perſuadens & conſulens nō excuſatur, licet reuocauerit perſuaſionem, vel conſilium: ſed oportet omnino facere, ꝙ non ſequatur maleficium, vel ꝙ denuntietur ei in cuius perſonam debebat maleficium committi. Cuius ratio eſt, quia mandatum fit tantum gratia mandātis. Vnde veriſimile eſt, ꝙ reuocato mandato, non fiet delictum: ſed perſuaſio, vel conſilium datur, & fit gratia accipientis: vnde ſi ſemel concepit in animo facere, difficulter deſiſtet. Vnde ibi non ſufficit ſimplex reuocatio ita no. Innocen. in cap. ad audientiam de homi. 1. col. num. 2. & ibi commun. docto. Bart. in dict. § ſi mandato. fi. col. pe. quæſtio. Bald. in. l. mandatum. C. mandati. pe. col. & quæſtio. Sali. in. l. vnica. C. de raptu virgi. 5. col. num. 26. Ang. de male. in parte ſempronium mādatorem. pe. col. verſi. 23. quæro. Pau. gridan. in tracta. de pœnis omnifariam coitus. 10. quæſtio. 4. col. num. 14. Item adde ꝙ nedum poteſt quis alteri mandare expreſſe, vt committat delictum: ſed tacitè & per coniecturas.

Mandās et tacitè tenetur ex delicto.

45 Vnde ſi quis iratus & præcedente odio, vel rixa cum aliquo, dixit filio, ſeruo, famulo, vel amico, vade & nō reuertaris domum meam, donec aliquid noui ſentiam in hoc negotio, vel ſimilia verba protulit, & ille abiit & receſsit & occidit vel offendit inimicum mandantis, tenetur ipſe mandans ex tali delicto: qa viſus eſt ei mandaſſe, vt cōmitteret ita expreſſe tenet Bart. in. l. ſi quis mihi bona. §. ſed quid ſi mandauit. ff. de adqui. hære. argu. illius text. & dicit Bart. ꝙ ita fuit ſeruatum Florentiæ in cōtingentia facti, & amputatum fuit caput cuidā militi, qui talia verba protulit, & illam ſenten. & conclu. Bart. tenet ibi Bald. Ange. Imo. Pau. de Caſt. Roma. Areti. & commun. docto. Bal. in cap. veritatis. de dolo & contu. 2. col. num. 5. Abbas in cap. pe. ne cleri. vel mona. pe. col. nu. 20. idem Abbas in cap. ex literis de exce. præla. & ibi Anchar. 2. col. Feli. in cap. petrus de homici. 2. col. num. 5. Ange. de male. in parte. ſempronium mandatorem. 21. quæſtio. & ibi eius additionator.

Caſus nota.

Limita.

Quod tū limita & intellige. Ex q̄litate iniuriæ, vel offenſæ receptæ: nam ſi iniuria vel offenſa erat grauis, quæ requirat vindictā mortis, vel aliam grauem iniuriam, videatur mandaſſe inimicum occidi, vel offendi: ſi verò erat leuis non videatur mandaſſe, niſi fieri aliquā aliā leuē offenſa in recompenſam prioris, & ſic tali caſu de homicidio non tenebitur, argumē. text. & eorum, quæ ibi notantur in. l. vt vim. ff. de iuſti. & iure. & in. l. 3. §. cum igitur. ff. de vi & vi arma. & in. l. 1. C. vnde vi & in. l. ſcientiam. §. ſi quis cū aliter. ff. ad. l. aqui. vbi habetur, ꝙ ſemper defenſio debet fieri attenta qualitate iniuriæ. vel offenſæ receptæ, ita ſingul. tenet & declarat Ludo. Roma. in dict. l. ſi quis mihi bona. §. ſed quid ſi mandauit. & ibi Aretinus, Iaſo. fin. col. num. 21. Alexan. in. l. 1. C. de his qui. vt indig. 2. col. num. 6. Iaſo in. l. 1. C. de ſeruis fugi. 5. colū. num. 31. Auguſti. de ari. in addi. ad Ange. de male. in parte ſempronium mandatorem ſuper. 21. quæſtio.

Concluſio.

Aduertendum tamen, ꝙ prædicta ſententia & concluſio, quæ habet, ꝙ per prædicta verba videtur proferens mandaſſe, vt fiat homicidium, & tenetur ex eo: videtur valde dubia, cum certum ſit, ꝙ in criminalibus non debet quis puniri pœna ordinaria delicti, quando ꝓbatio non eſt certa & liquida: ſed dubia & coniecturata, vt eleganter tenet Innocen. in. c. quia veriſimile de præſump. & ibi commun. alii. dd. ergo in noſtro caſu & quæſtione iſte qui talia verba protulit, non debet teneri pœna ordinaria delicti: imo nec pœna corporali. ſed tantum extra ordinem iudicis arbitrio: & iſta conſideratione valde dubitat Iaſo de iſta ſentent. & conclu. in dict. §. ſed quid ſi mandauit. idem Iaſo. in l. 1. ff. ſi certum petatur. 5. col. nu. 21. idem Iaſo in l. 1. C. de ſeruis fugiti. 5. col. num. 28. Sed iudicio meo ſuperior ſententia & concluſio videtur vera, & eam ſequor nec obſtat conſideratio contraria Iaſonis: quia procedit & habet locū quādo probatio delicti eſt dubia: & vere & plenè non conſtat de ipſo facto & delicto. Sed in noſtro caſu bene & apertè conſtat de ipſo delicto ſequuto & de ipſo mandato ipſius mandātis, quod licet ſit generale: tamen de iure habet virtutem & effectum mandati ſpecialis: & iure noſtro

ſtro

ſtro tantũ valet generica diſpoſitio,quo ad ge-
nus,&qno ad ea quæ poſſunt comprehẽdi ſub
genere ſicut particularis diſpoſitio, quo ad ſpe
ciem,vt in.l.precibus.C.de impube.&alij ſub-
ſti.& in.l.centurio.&in.l. lucius cum materia.
ff.de vulga.&pupi.

Item etiam adde, ꝙ ſi quis erat inimicus alte
46 rius, &alloquutus eſt ſecretè aliquem ad aurẽ,
Mandatum & in continenti,ille cum quo loquutus fuit,oc
ex quibus cidat,vel offendat inimicum eius,ꝙ ex hoc vi-
coniecturis detur mandaſſe homicidium,vel offenſam fie-
præſumatur ri,& perpetrari : quia ex celeritate actus, his ſi-
mul iunctis præſumitur mandatum præceſſiſ-
ſe,& ſic tenebitur argu.text.in.l.ſi ventri.§.fi.in
fine.ff.de præui.credi.tex.in.l.1.§.quæ oneran-
dæ.verſi.& in ſumma.ff. quarum re actio.non
detur.tex.in.l.fi.ff.ſi quis.teſta.liber eſſe iu.fue.
tex.in.l. ſed iulianus.§.ſed & ſi filius.ff.ad Ma-
ce.tex.in.l.dubium.C.de repu.tex.in ca.officij.
verſi.fi.extra de electio. & ex iſto fundamento
& ratione iſtam ſenten.& conclu.tenet expreſ-
ſe Bar.in dict.l.ſi ventri.§.fi.in fine.ff.de præui.
credi.& ibi.Ange.de Peru. & Rapha. Cuma.&
Alexan in addi.ad Bart.Bald.in.l.1.C.de ſeruis
fugi.3.col.num.10.idem Bald.in cap.veritatis.2.
col.nu.5.de dolo & con.tenet etiam addi.Abb.
in cap.ex literis ſuper.3.no. de exce.præ.Feli.in
cap.Petrus.2.col.nu.5.de homi.Hypoli.de mar
ſi.vbi reputat ſingulare in.l.5.§.præterea.7.col.
nu.27.ff.de quæſtio.idem Hypoli.in conſ.ſuis.
con.3.num.8.confirmatur ex ſententia. Bart.in
l.poſt contractũ.3.col.nu.8.ff.de dona.& ex do
ctrina & ſententia. Bal. l. eam quam.10.col.nu.
40.de fidei.commiſ.& eiuſdem Bald.in.l.ſi prę
dium.C.de præ.mino. & eiuſdem Bal.in.l.1. C.
de edilit.ac pe.col. num.12. Adde tamen,ꝙ hoc
caſu ille,qui loquutus eſt ad aurem non puni-
tur pœna ordinaria delicti:nec adhuc pęna cor
porali,per ea quæ ſupra proxime dixi.

47 Item ſeptimo & principaliter quæro ſi quis
Concluſio.7 eſt offenſus ab alio,& conſanguineus,famulus
vel amicus eius eum occiderit vel offenderit an
primò offenſus ex hoc teneatur, ſi contra eum
non probetur aliquid mandatum expreſſe,vel
tacite interueniſſe:qui articulus eſt notabilis&
quotidianꝰ in quo breuitur dico ꝙ nõ tenetur.
Argumẽ.1 Primò quia hoc caſu deficit omnis probatio cõ
tra eum:ergo nullo modo debet teneri maximè
in criminalibus, argum.text.in.l.qui accuſare.
C.de edendo tex. in.l.ſinguli.C.de accuſa.tex.
in.l.actor ꝙ aſſeuerat.C. de proba. cum ſimili-
Argum.2. bus.Secundò per tex. no.& expreſſum in cap.
quia præſulatus.1.q.4. iuncta glo.& commun.
opi.vbi dicit, ꝙ ſi parentes offenſi grauiter per
cuſſeruut inimicum eius,non tenetur ipſe offẽ-
ſus,ſi contra eum non fuerit probatum manda
tum,vel quid aliud,ex quo teneatur. Tertiò per
tex.in cap.petrus extra de homici.iuncta gloſ. *Argum.3.*
& commun.opi.vbi ſi coniuncti,vel amici dixe
runt coram iniuriato , ſe velle ſumere vindi-
ctam pro eo,tenetur ſi non prohibuit , alias ſi
prohibuit,& fecit ꝙ in ſe fuit,non tenetur.ergo
ſi abſq; eius ſcientia & notitia, ipſi feciſſent nõ
tenentur. Quartò per tex.in cap.ſicut tuis de ſi *Argum.4*
mo.vbi habetur ꝙ ſi cõſanguineus,vel amicus
alicuius electi ad dignitatem,dedit pecunias,ꝓ
eo ad eam obtinendam,non nocet ei ſi non in-
teruenit eius ſcientia , vel ſi interuenit, & pro-
buit.quinto.per textum in capitulo. cui ad ſe- *Argum.5.*
dem de reſti.ſpoliat iuncta gloſ.mag. in medio
& commun.opi.vbi habetur,ꝙ ex ſpoliatione
facta per conſanguineos amicos, vel famulos,
non tenetur quis.niſi probetur mandatum,vel
ratihabitio:& in expreſſo.iſtam ſenten.& con-
clu.tenet Bald.vbi reputat eſſe menti tenendũ.
in.l.ad inuidiam in fine.C.ꝙ metus cauſa.idem
Bald.in.l.1.C. de ſeruis fugiti.4.col. num.11. idẽ
Bald.in cap.veritatis.2.col.num.5.extra de dolo
& contuma.ſpecul. in titu.de legato.§.iuſta.16.
col.num.53.verſic. ꝙ ſi amici mei Romæ.in.l. de
pupillo.§.ſi quis ipſi prætori.2.col.ff.de ope.nõ
ui.nun. & ibi notabiliter Alexan.5. col.nu.24.
Iaſo.9.col.num.14. qui reſpondent ad Bart.ibi
4.col.num.19.10. quæſtione qui videtur tenere
cõtrarium tenet etiam ſumma Angelica in ver
bo homicidium.1.§.20. ſingu. & melius. quam
alibi.Felinus in cap.petrus extra de homicidio
1.col.num.20.quod notabiliter.Limita præter-
quam, ſi talis offenſus vidit ſciuit vel cognouit *Limita.*
eos velle occidere vel offendere:quia tenetur ex
eorum facto,ſi potuit prohibere & non prohi-
buit argu.tex.in.l.2.3.&.4.ff. de noxa.tex.in.l.
3.verſi.item is.ff.ad legem Corne. de ſicca.text.
in cap.conſtitutis el.1.de teſtibus & ibi Abbas.
& commun.opi,& in terminis ita tenet Bal.in
cap.veritatis de dolo & contumacia.2. col.nu.5
Alexan.& Iaſo in.l.de pupillo.§.ſi quis ipſi prę
tori.ff.de ope. noui.nun. Faber in.§.1.inſtit.de
noxa.2. col.Feli.in cap.petrus de homicidio.2.
colum.num.6. *Concluſio.8*

Item octauo & principaliter quæro qualiter 48
puniatur opem vel auxilium præſtans in quo *Opem ferẽ-*
articulo reſolutiue dico ꝙ aliquando quis præ *tis homici-*
ſtat opem vel auxilium ante delictum commiſ *dæ pœna.*
ſum,aliquando in ipſo actu,& tempore,quo de
lictum committitur, aliquando poſt delictum
commiſſum primo caſu quando quis præſtat
opem vel auxilium delinquenti ante delictum

commiſſum,quia præſtat ſibi arma ferramen-
ta, vel pecuniam cauſa inueniendi aſſaſinum,
vel ſcalam cauſa faciendi furtum vel domum
ad committēdum delictum,vel aliud ſimile au-
xilium, punitur eadem pœna, qua ipſe princi-
palis delinquens.ita probat tex.in.l.nihil.ff.ad
legem Corne.de ſicca.cuius verba ſunt,nihil in
tereſt,vtrū occidat quis:an cauſam mortis præ
beat.& ibi.glo.or.& commun.docto.text.in.l.
is qui opem.ff. de furtis.tex.in.l.in furti.§.ope.
eodem titu.tex.in.l.prætor ait la 2.§. ſi cum ſer
uum.ff. vi bono.rapto.tex.in.l. is cuius ope.ff.
ad legem iu.de adult. text.in.l.1.§.incidit.ff. ad
turpi.tex.in.l.ſi ſciente.ff. ad legem pompe.de
parri. tex. in.§.interdum inſti.de obli. quæ ex
delict.naſ.text.in cap.notum.2.quæſt.1.text.in
cap.ſicut dignum.§.illi autem cum.§.ſe.de ho-
micidio.& vtrobiq; commun.docto.& facit il-
Regula generalis. la regula generalis quæ habet, qui cauſam dā-
nidat,damnum dediſſe videtur.quā ponit tex.
in.l.qui occidit.§.in hac.ff.ad.l.aqui.& vltra do
ctores in prædictis locis iſtam ſententiam & cō
cluſionem tenet Bald. in.l. non ideo minus. C.
de accuſa.ſi.col.nu.32.Salice.in.l.vnica.C.de ra
ptu virgi.5.col. num.27. Cinus Bald.Angel.&a
lii docto.in.l.1.C. de nili.agge. non rumpe.hy-
poli.de marſi.in.l.ſi in rixa.ff.ad.l.Corne.de ſic
ca.5.colū.num.29.Angel.de male.in parte An-
dream auxiliatorem.2.&.3.col.

49 Secundo caſu principali quando quis præ-
ſtat opem vel auxilium in ipſomet delicto aſſi-
ſtendo aſſociando, vt habilius & facilius deli-
ctum committatur, tunc etiam tenetur eadem
pœna,qua ipſe principalis.text eſt formalis &
expreſſus in.l.vtrum.l.ſe.ff.ad.l.pompe.de par
ri.text.in.l.1.C. de crimine peculatus. text.in.l.
vnica verſ. ſin autem.C.de raptu.virgi. ibi quā
eorum ſodalium,comitum, vel ſequacium:& q
eis auxilium præbuerunt tex.in.l.1.verſi. ſin ve
ro.C. de falſa mone. ibi qui adhoc miniſteriū
præbuerunt cum eo qui fecit ſupplicio capita-
li plectendis.tex.in cap.felicis.de pœnis libr.6.
tex.in clemē.1. de pœnis & vtrobiq; commun.
Amplia. doct.quod intellige & extende etiam ſi ille qui
opem vel auxiliū præſtitit, nihil aliud fecerit,
nec ad aliquē alium actū facti procedat:quia te
netur eadem pœna, & nulla debet ſibi fieri re-
miſsio: dum tñ ſcienter doloſe & ex propoſi-
to fecerit:ſecus tamen ſi ſimpliciter vel caſuali-
ter ibi adſit:quia non tenetur,licet ex hoc prin
cipalis delinquens: fieret audacior,vel ſi delin-
quens dixerit ei,venias mecum,& ipſe aſſocia-
uit illum ignoranter. ita probat tex.expreſſus
& notabilis in.l.2.§.homines.ff. vi bono.rapto.
cuius verba ſunt,homines coactos accipere de-
bemus adhoc coactos, vt damnum daretur,&
ibi commun.docto.& tenet glo.ſingularis & or
di naria in.l.culpa caret.ff.de regu.iu. vbi dicit,
ꝙ licet quis ſciat & videat delictum fieri,& non
prohibeat,etiam ſi poſsit non tenetur,& ibi cō
mun.docto.& in effectu omnia prædicta tenet
Innocen.licet ſic non declaret in cap.ſi.de cleri
co percuſſore. Bar.ī.l.ſi in rixa.ff.ad.l.corne.de
ſicca.pe.col.Bald.in.l. raptores.C. de epiſco.&
cleri.2.col. idem Bald.in.l.1.C. de ſer.fugi.1.col.
num.6.idem Bald.in.l. data opera.C.qui accu-
ſa.non po.5.col.num.25.&pe.col.num.95.idem
Bal.in.l.ob hęc verba.ff.de his qui notan.infa.2.
col.num.5.Idem Bald.in cap.1.de beneficio fra
tris.2.col.in vſi.feudo.Roma.in.l.1.§.ſed ineo.ff.
ad ſyla.Feli.vbi hoc reputat ſingulare, in cap.ſi
cut dignum de homici.3 col.nu.5.Ange.de ma
le.&eius additionator.in parte dictus Andreas
armatus.1.col.idem Ange.in parte dicto malefi
cio ſemper aſtitit.1.col.&.7. colū. verſic.quæro
quando.bonifacius in tractatu male. in titu.de
inſultu.8.col.verſi.ſed pone Pau.grilan.in trac.
de relaxatione incarceratorum in rubri. de ab-
ſolutione innocentis.7.q. Hypolitus de marſi.
vbi valde commendat in.l.ſi in rixa.ff.ad.l.cor-
ne.de ſicca.6.num.33.idem hypolitus.in.l.vnica
C.de raptu virgi.num.87.

Aduertendum tamen, ꝙ licet præſtans opē *Limita.*
vel auxilium ante delictum commiſſum, vel in
ipſo delicto æquali pœna debeat puniri, vt di-
ctum eſt:tamen debet intelligi, quando præſti
tit per aliquem actum proximum ipſi facto,
vel delicto aſſociando,ad iuuando,vel aſſiſten
do cum armis: ſecus vero ſi per actum remotū
ab ipſo facto,vel delicto:quia tunc non tenetur
eadem pœna,qua principalis,ſed mitiori extra
ordinaria iudicis arbitrio, ita ſingulariter pro-
bat tex.in.l.1.C.de crimine peculatus,& ibi ex-
preſſe tenet Bald. tenet etiam Salice. in.l.vnica.
C.de raptu virgi.7.col.verſi.ex prædictis Ang.
de Peru.in.l.is qui opem.ff.de furtis.1.col.nu.4
idem Ange. in.l.furti,§.ope.eo.tit. Cardi.in ca.
1.de offi.delega.1.col.1.no.& ibi Feli.6.col.verſi.
limita.1.tenet etiam & reputat mirabile Augu-
ſtinus de Ari.in addi.Ange.de male.in parte di
cto maleficio ſemper aſtitit 6. col.verſi.item ad
de in hac materia, &.7 col. verſi.item adde aliā
mirabilem limitationem, vbi dicit,ꝙ ex hoc e- *Auxilium*
uaſit quendam à pœna mortis. Dubium tamē *remotū ip-*
neceſſarium eſt, quod dicatur auxilium remo- *ſi facto quid*
tum ipſi facto,vel delicto,in quo reperio ꝙ do- *ſit*
ctores vbi ſupra apertē ſentiunt, quando ante
delictum commiſſum quis præſtitit arma ad il
lud

lud committendum, vel quando in ipſo delicto quis aſsiſtebat fortè, vt proſpiceret an veniret iudex vel officialis, vel alius tertius, qui delictũ impediret: ſed certè hoc eſt falſum, & non tenẽdum: quia his caſibus & ſimilibus æquali pœna teneretur, per iura ſuperius allegata & communem opinionem doctorum & adhoc in terminis pro hac ſententia & cõcluſione facit tex. in. §. interdum inſti. de obli. quæ ex delict. naſ. cuius verba ſunt, qui veferramenta ad effringẽdum aut ſchalas, vt feneſtris ſupponerentur commodauerit, ſciens cuius rei gratia commodauerit. probat etiam tex in. l. 10. titu. 9 7. par. & in. l. 18. titu. 14. eadẽ partita vbi expreſſe hoc deciditur. vnde dico & teneo, ꝙ illa ſuperior ſententia & concluſio doctorum procedat & debeat intelligi, quando quis præſtitit opem vel auxilium valde remotum ipſi facto ſine quo etiam commode potuit delictum fieri, & committi quod bonus & rectus iudex conſiderabit, ſecũdum qualitatem facti, & negotij ſuper quo cogitaui: quia exẽplum eſt valde difficile, & à doctoribus non poſitum, nec declaratum: & vltra eos poteſt eſſe optimum exemplum, quando quis ſciens alium vellet cõmittere delictum requiſitus, vel non requiſitus dixit, & conſuluit, quod genus armorum eſſet aptius, & magis nociuum ad faciliter & celeriter occidendum: vel quis locus eſſet ſecurior vel propinquior ad fugiendum, vel euadendum vel ſi dixit & perſuaſit, ꝙ ſi fecerit delictum faciliter poſſet defendi fuga, vel in eccleſia, & loco ſacro: vel dixit, ꝙ faciliter conſequetur veniam, & pacem ab hæredibus & conſanguineis occiſi: vel ab ipſo principe: vel dixit: ꝙ in eo habebit maximum fauorem in eius defenſione, & liberatione & in omnibus quæ ſibi tangant. Et deniq; alia ſimilia exempla poſſet caſus & experientia, quæ eſt rerum magiſtra, demonſtrare.

50 *Auxiliũ præſtãs poſt delictũ cõmiſſum.* Tertiò caſu principali quando quis præſtat opem vel auxilium delinquenti poſt delictum commiſſum vt non capiatur à iudice vel fuit eius receptator in domo vel fundo proprio, vel alieno, vel cautum & certum eum fecit, qualiter poſſet abſcõdi & euadere, vel qualibet aliud ſimile refugium ſibi prꝭſtitit pro defenſione ſuę perſonæ, vt non caperetur à iudice certè tunc non tenetur eadem pœna, qua principalis: quia delictum iam eſt commiſſum & immediate nõ dedit, nec præſtitit auxilium ad ipſum delictũ committendum: ſed tantum ad fugiendum: & euadendum. *Dubium.* Pulchrum tamen dubium eſt hoc caſu, qualiter iſte adiutor vel receptator teneatur & magiſtraliter & reſolutiuè dico, ꝙ teneatur pœna extraordinaria iudicis arbitrio text. eſt formalis & expreſſus in. l. 1. & . 2. ff. de receptatoribus, & ibi glo. ord. & commun. doct. antiqui. text. in. l. 1. & . 2. C. de his qui latrones: & ibi etiam gl or. text. in. l. congruit. ff. de officio præſidis: vbi habetur ꝙ punitur: ſed ex eo ꝙ nõ declaratur pœna debet intelligi arbitraria, argu. tex. in. l. 1. verſi. id circo. ff. de effracto. text. in. l. hodie. ff. de pœnis. tex. in. l. ſanctio legum eodẽ titu. text. in. l. 2. C. de crimine ſtellionatus. text. in. l. lex iulia. §. hodie. ff. ad legem iu. rep. nec obſtat tex. in addi. l. 1. ff. de recepta. vbi dicit ꝙ perinde puniatur receptator, ſicut principalis delinquens: quia debet intelligi, ꝙ puniatur propter delictum non tamen ſimili pœna & ita exponit ibi glo. or. Bart. Albe. Ange & commun. docto. & in terminis ita ſingulariter tenet Bar. in. l. in furti. §. ope. ff. de furtis. 2. col. num. 4. dicens, ꝙ in hoc aliquando grauiter errant iudices, & aſſeſſores, & ibi Ange. & commun. doct. Bald. in. l. non ideo minus. C. de accuſa. fin. col. Sali. in. l. vnica. C. de raptu virgi. 5. col. num. 27. Ange. de Aretio in. §. interdum Inſti. de obliga. quæ ex delicto naſ. Felinus in capit. ſicut dignũ de homicidio. 2. colum. Ancha. in capit. acceſſorium de regu. iu. 6. & . 7. opp. Hypolitus de Marſiliis in. l. ſi in rixa. ff. ad. l. corne. de ſicca. 5. colũ. num. 29. idem Hypolitus in. l. vnica. C. de raptu virgi. 17. col. nu. 86. Ange. de male. in parte Andream auxiliatorem. 2. & . 3. colum. idem Angel. in parte dicto maleficio ſemper aſtitit. 4. colũ. & ibi eius additionator Paulus Grilandus in tractatu de relaxatione incarceratorum in rubrica de abſolutione Innocentis. 7. quæſtione princi. Quod tamen intellige præterquam ſi *Limita. 1.* preceſsiſſet inter eos ante promiſsio illius auxilij: quia tunc tenetur eadem pœna, qua principalis: quia videtur præſtare auxilium ad delictum committendum ita eleganter tenet Bart. in dict. l. in furti. §. ope. ff. de furtis. 2. col. num. 6. tenet etiam Ange. de male. in parte dicto maleficio ſemper aſtitit. 5. colum. Auguſtinus de arimino eius additionator in part. Andream auxiliatorem. 2. colum. & iam iſtum caſum vidi de facto in hac ciuitate Salmanticenſi in quodam homine vocato Morientes qui talia verba protulit, & fuit condemnatus ad pœnam mortis. *Caſus not.* Secundo limita & intellige niſi in continenti *Limita. 2.* poſt delictum commiſſum adiuuauit & opem & auxilium præſtitit: quia præſumitur ex propoſito & communicato conſilio feciſſe. ita Bal. in. l. non ideo minus. C. de accuſa. fi. colum. Felinus in capi. ſicut dignum de homicidio. 3. col. num. 4. Hypolitus in. l. ſi in rixa. ff. ad legem Corne.

Corne. de ſicca.7.col.num.39. idem hypolitus in.l.vnica.C. de raptu virgi.num.86.quod certe non eſt verum:quia conſidero ꝙ hoc caſu eſt præſumpta probatio,& non liquida & vera:& ideo non poteſt imponi pœna ordinaria delicti, per ea quæ ſupra iſto delicto magiſtraliter diximus. Sed tantum eſſet iſte puniendus pœna arbitraria. Aduertēdum tamen, ꝙ prædicta debent intelligi, quando quis ſcienter receptauit delinquentem, & opem & auxilium ei præſtitit: ſecus tamen eſt, ſi ignoranter:quia tunc nulla pœna tenetur.ita probat text.in.l.metro dorum.ff.de pœnis.text.in.l.3.verſi.ſed etenim ff.de incen.rui.nau.tex.in.l.1.C.de his qui latrones.&c.ibi ſciens ſuſceperit. text.in.l.eos.C. de furtis text.in.l.ſi quis ſeruum.C.ad.l.fa.de Pla. tex.in.l.ex maleficiis.§. lōgè minus.ff.de actio. & obli.text.in.l. cum fatis.§.fi.C.de agri.& Cē ſi.lib.11.tex. in.l.1.C.de deſertoribus lib.12.text. in.§.interdum inſti.de obli.quæ ex delicto naſ. tex.in.c.felicis de pœnis in.6. ibi aut poſtea receptauerit, vel deffenſauerit ſcienter eūdem vbi diſponitur, ꝙ etiam in grauiſsimo crimine leſę maieſtatis diuinæ, vel humanæ receptator non tenetur, niſi fecerit ſciēter, & idem diſponit lex 18.titu.14.7.part.&.l.37.titu.fi.lib.8.ordi.& adde ꝙ ſemper præſumitur ignorantia, niſi ſcientia probetur, argu.text.in.l.verius.ff.de proba. & in terminis & ſpecificè in noſtro caſu probat text.in.l.pe.C. de his qui ſibi aſcribunt in teſtamento quod ſub intellige, niſi delictum eſſet notoriū:quia tunc præſumeretur ſcientia in ipſo receptatore:niſi probaret contrarium, ita ꝓbaret contrarium, ita probat text. in.l.pe.C.de peri.tuto.iuncta glo.or.& commun.opi.

Receptator nō tenetur niſi fecerit ſcienter.

Nota.

Item adde ꝙ ſi receptator eſſet cōſanguineus, vel affinis delinquentis, mitius debet puniri propter iuſtam cauſam, quam habet in defenſione ſanguinis.text. eſt no. & expreſſus in.l.2. ff. de recepta.cuius verba ſunt, Eos apud quos affinis, vel cognatus latro conſeruatus eſt, nec abſoluendos, nec ſeuere admodum puniendos non enim par eſt eorum delictum, & eorum qui nihil ad ſe pertinentes latrones recipiunt: facit etiam tex.in.l.4.§.fi.ff. de re militari ibi & datur venia valetudini, affectioni parentum,& affinium.tex. in.l.3.§.pietas.ff.de libe.ho.exhi. tex.in.l.omnes la.2.C.de Agri. & cen.libr.11.& in effectu iſtam ſententiam & reſolutionē ponit glo.or.in dict.l.1.ff.de recepta. & ibi Bar. Albe.Ange.& commun.docto.Salice.& commu. docto.in dict.l.1.C. de his qui latro.&c. Albe.in l.quicunq;.C.de ſeruis fugi.fi.col.verſi.& collige.& ibi Sali.1.col.in fine num.4.Roma.in.l. ſi quis in graui.§.ſi quiſq;.ff.ad ſylla.gdinus, qui no.loquitur. in tracta. male.in titu. de receptatoribus malefactorum, quem vide. Ange.de male. & ibi eius additio. in parte delicto maleficio ſemper aſtitit.pe.& fi.col.verſi quæro:quia ſupra. Platea in.l.1.C. de deſertoribus lib.12.2.col. num.3. hypoli.in.l.vna.C. de raptu vir.33.colū. nu.196. & ex prædictis dicebam in quæſtione de facto, ꝙ ſi quis poſt delictum commiſſum dixit & monuit delinquentem, ꝙ confugeret: qa iudex venit contra eum, iubet vel præparat ipſum capere, ꝙ teneatur extra ordinem: quia ſaltim voce pręſtitit auxilium poſt delictum commiſſum: vnum tamen eſt, ꝙ in delicto furti ille, qui receptat furem, tenetur eadem pœna ordinaria delicti. qua ipſe principalis. de quo artic. vide infra in delicto furti.

Receptator conſanguinei delinquentis mitius punit.

Concluſio.9 51

Nono principaliter quæro an homicida poſſit ſuccedere in bonis occiſi:in quo notabili articulo reſolutiue dico ꝙ homicida non poteſt ſuccedere mediatè, nec immediatè ex teſtamento, nec ab inteſtato in bonis occiſi quod declaro iſto modo:nam ſi ipſe occiſus & interfectus ante illata ſibi vulnera, & antequam odium vel inimicitia eſſet inter eos contracta, inſtituit homicidam & poſtea cum non potuiſſet mutare teſtamentum deceſsit cum illo teſtamento, talis homicida non poteſt ei ſuccedere: ſed reputatur indignus, & hæreditas aufertur ſibi, & applicatur fiſco.text.eſt in.l.indignū.ff.de his quibus vt indignis.tex.in.l.ſi inimicitię.eo.tit.tex. in.l.hæreditas.C.eo. tit.tex.in.l.3.§.fi. cum lege ſequenti.ff.de adimen. lega.ſi verò talis occiſus & interfectus remitteret iniuriam,& eum inſtitueret, valet inſtitutio vel præterita confirmatur, ex voluntate eius argu. prædictorum iuriū Item etiam ſi talis occiſus & interfectus moriatur ab inteſtato, & homicida ſit proximor in gradu ſimiliter non ſuccedet, imo hęreditas applicabitur fiſco. text. eſt formalis & expreſſus in.l. cum ratio.§.final.ff.de bonis damna. licet in aliquibus libris litera eius ſit corrupta,& ibi tenet glo.ordin.Bart.Albe.& communiter doctores,& per illum tex.ita tenet Paul.de Caſtr. qui not. loquitur in.l.ſi ab hoſtibus.§.1.ff ſolu. matri. & ibi Angel. Imola & communiter moderni Cinus in.l.hęreditas.C. de his qui.vt indi. & ibi Bald.pe.col. Sali.fi.col. Alexan.3.col.nu. 6.corneus pe.col.num.4.Iaco.de ſan geor.& cōmuniter moderni Bar.in.l.codic l is.§.matre.ff. de lega.2.& ibi Paul.imola & commun.alij.dd. Bart.in.l.ſi.ff.ſi quis aliquem teſta.prohi.2.col. num.10. Bald.in.l.eam quam.C.de fideicom.3. col.num.10.idem Bal.in.l.1.C.vnde vir & vxor. 1.col.

Homicida non poteſt ſuccedere in bonis occiſi.

1.col.nu.3.&ibi Pau. Alexan.& communiter alij doctores.Romanus in.l.2.ff.ſiquis aliquem teſta.prohi.facit etiam tex. in.l.ſororem .C.de his quibus vt indignis .tex. in auten. de nuptijs §.ingratitudine cola .4. adde tamen ꝙ ſi eſſent alij co heredes legitimi,& cõſanguinei in eodẽ gradu,nõ applicaretur fiſco : ſed eis acreſceret & ſuccederẽt in ſolidum.argu.tex.in.l. 2. verſi. fratris.ff.ſiquis aliquem teſta. prohi . perquem ita tenet Bar.Albe & alij docto.in.l.fi.§.fi.ff. de bonis damnatorum ſed contrarium tenet Bal. in dict.l.hæreditas.C.de his,qui vt indignis pe. col.nu.9.imo ꝙ portio homicidę applicetur fiſco,& idem tenet ibi Sali.fi.col.nu.10.Alexan.3. col.Corneus & Iaco.de San. Geor.idem Bal.in l.eamq̃ .C.de fideico.3.col.nu.10.nec obſtat te. in quo ſe fundabat Bar.in dict.l.2.quia debet intelligi,ꝙ delictũ vni⁹ hæredis legitimi,nõ nocet aliis cohæredibus in ſuis portionibus:ſed in ſua propria bene nocet,& ita reſpondent prædicti doctores.vbi ſupra & iſta eſt verior cõmunis,& tenenda opinio.licet ſi bene aduertatur iſte fuit ſenſus & intellectus Bar.& aliorum doctorum in dict.l.fi.§.fi.ff.de bonis damnatorum ſi bene aduerteretur,quod tamen limita & intellige. quando talis hæres vel legitimus ſucceſſor realiter occiderit eum,cui deberet ſuſcedere : ſecus vero ſi eum tantum vulnerauerit & habuit tempus mutandi teſtamentum,vel faciendi de nouo:quia ſi non fecit non prohibetur ſuccedere, nec priuatur hęreditate .Ita ſingulariter tenet Bal.in dict.l.hereditas pe.col.C.de his.qui.vt in dig.argu.tex.in.l.fi.C.de reuo.dona.& in aute. vt cum de app.cogno.§.cauſas col.8.& ibi etiã tenet Sali.fi.col.& cõmuniter doctores. Iaſo in l.ſi ab hoſtibus.§.1.ff.ſolu . matri.1.co.nu.4.Pala. Ru.in repe. c. per veſtras de dona.inter vir. & vxo.§.70.fi.col.folio 54.

52 *Decima concluſio.* Decimò principaliter quæro ſi aliquis iuſtus & legitimus hęres ex teſtamento,vel ab inteſtato ſucceſsit occiſo & interfecto , an poſsit poſtea inſtituere homicidam in bonis habitis ab ipſo occiſo & interfecto ,vel ei ſuccedere ab inteſtato in prędictis bonis & breuiter & reſolutiuè dico ꝙ non.Imò iſto caſu hereditas applicatur fiſco.tex eſt ſingularis & vnicus in.l.lucius in fine.ff.de iure fiſci & ibi tenet glo.or. Bar.& cõmuniter docto antiqui & illũ tex.ad hoc ſumme notat & cõmendat Iaſo in.l.ſororẽ C.de his qui.vt in dig.idem Iaſo in.l. ſi is qui ex bonis.ff.de vulga.& pupil.1.col.nu.4.vbi dicit ſe habuiſſe iſtum caſum de facto in ciuitate *Caſus nota.* Brixiæ Hipolitus de Marſilijs in con.93.2.col. & ſimiliter iſte caſus contingit de facto in hac ciuitate Salmanticenſi in filia doctoris de Olarte:nam marit⁹ eius eam interfecit ſine cauſa , & poſtea deceſsit filia eius & non ſucceſsit ei prędictus homicida,pater eius:nec obſtat ſi ſubtiliter dicas,ꝙ iſta ſententia & concluſio non poteſt procedere:quia poſtquam hæreditas eſt incorporata in patrimonio alterius , non dicitur amplius hæreditas primi:ſed ſecundi,cui immediate ſucceditur.vt in.l..et ſi plures.§.filio impuberi.ff.de vulga.& pupil.cum ſimilibus:quia odium & pena delicti hoc operatur vt latius dixi ſuo loco in materia pacti ,de non ſuccedendo. & ex his deducitur,& infertur,ꝙ eadem ratione filij occiſoris non poſſunt ſuccedere ipſi occiſo in ter fecto. *Filij occiſoris nõ ſuccedũt occiſo.* vnde Si maritus interfecit vxorem diuitem,vel filium,vel fratrem vel aliũ conſanguineum,ſicut ipſe non poteſt ei ſuccedere: ita nec eius filij,ne per indirectum ſibi hęreditas,vel aliquid ex ea acquiratur,argu.tex.in di. l.cum ratio.§.fi.ff.de.bo.dam.& in .l. queritur ff.de bonis libertorum : & in expreſſo ex iſto fundamento ita tenet gandinus.in tract. male. in rubri.de multis quæſtionibus extrauagantibus.fi.col.in fine vbi dicit,ꝙ cum iſte caſus accidiſſet de facto:ita fuit cõſultum per doctores Bononienſes.ſequitur etiam & cõmendat. Hypolitus de Marſiliis. in dict.con.93.2. col. tenet etiam expreſſe Ioãnes. Andreas in addit .ad ſpecu.in rubri.de ſucce.ab inteſta.1.col.verſi.ſi frater.ſed adde vltra eos,ꝙ erit notabile cõſilium ꝙ tali caſu pater renunciet , & remittat vſum fructum,quem habet à lege in bonis filiorum,& tunc poſſunt filij ſuccedere,argumento.tex. in autem.excipitur.C.de bonis quæ libe.& in terminis ita tenet Ange.in.l. adoptiuum.§. patronum.ff.de in ius vocando.1.col.nu.5.& probat tex.notabilis in.cap.1.§.ſi vero violator de pace tenen .& eius viola.& eadem ratione idem eſſet ſi pater eſſet mortuus:vel filij emãcipati,vel hodie coniugati:cùm in noſtro regno habeantur pro emancipatis per.l.tauri:quia tunc tales filij poſſent ſuccedere.

Vndecimò principaliter quæro an heres teneatur vindicare mortem defuncti in quo arti. 53 *Conclu.11 Heres an teneat' vendicare mort defuncti.* breuiter & reſolutiue dico,ꝙ ſua propria autoritate non poteſt,nec debet ſe vindicare:ſed per viam iuris.& iuſtitiæ tenetur accuſare in iudicio occiſores , & mortem defuncti vindicare ante aditam hereditatẽ:alias priuatur ea,& applicatur fiſco.tex.eſt in.l.hęredem.ff.de his qui vt indig. tex.in.l.portiones. eo.titu .tex. in.l.1. ff.de iure fiſci tex.in.l.cum mortis. eo titu. tex. in.l.1.C.de his qui.vt indig. tex.in.l.1.C.vbi cauſæ fiſcales tex.in.l.1.C.de precibus impe.ofe . &

vtrobiq;

vtrobiq; commun.docto.& idem diſponit.l.13. titu.7.6.part.imò tali caſu nedum tenetur talis hæres indignus bona reſtituere: ſed etiam fructus medio tempore perceptos. tex.eſt formalis & expreſſus in dict.l.hæredem.ff.de his qui. vt indig.& ibi commun.docto.tex.in.l.1.C.eodem titu.& ibi etiam commun.docto. & adde, ꝙ de iure communi non erat ſtatutũ nec præfixum tempus, infra quod teneretur accuſare: ſed tenebatur facere quam primum poterat.g. eſt ſingularis in iure in dict.l.1.C. de his qui vt in dig.in gloſ.2. quam ibi adhoc notat & commendat Bar.Bald.Pau. Sali.Alexan.Iaſo & cõmu.doct. ſed hodie tenetur accuſare infra quinq; annos poſt mortem defuncti à tempore ſciẽtię computandos ita diſponit prædict.l.13.titu. 7.6.part.&.l.1.tit.3. lib.5.ordi.adde tamen ꝙ ab iſta pœna & neceſsitate accuſandi excuſatur minor.25. annorum: quia hoc delictum & culpa eius conſiſtit in omittendo.text.eſt in.l.minoribus.C.de his qui.vt indig.& ibi glo.or.& cõmun.docto.imo, ꝙ magis eſt, ſi dum eſſet minor,adiuit hæreditatem.& poſtea efficiatur maior,non tenetur acccuſare, nec incidit in aliquã pœnam: quia ſemel ius accuſandi in eius perſona fuit extinctum.glo.eſt notabilis & expreſſa in dict.l. minoribus in gloſ.pe.& ibi commun. docto. Item excuſatur filius occiſoris, quando ab ipſo interfecto fuiſſet inſtitutus: quia non tenetur patrem accuſare,argum.tex.in.l.filius.ff. de condi.Inſtit.& in.l.ſi adulterium cum incæſtu.§.liberto ff.ad.l.iul.de adult. & in expreſſo ita tenet pilus in quæſtionibus ſuis.quæſtione 2.quem refert & ſequitur Albe. in rubric.C.de his qui. vt indig. & illud dictum dicit vnicum, & non alibi.Iaſo.in.l.1.C. eodem tit.de his qui. vt indig.2.col.nu.4. ſed reperio, ꝙ idem tenet Ioannes Andreas in addit.ad ſpecu.in rubri de ſucce.ab in teſta.1.co.verſ.ſed incidit quęſtio itẽ excuſatur hæres, qui accuſauit & ſuccubuit ex defactu ꝓbationis: adeo, ꝙ nõ teneẽ appellare tex.eſt bene notandus in.l.propter veneni quęſtionem.§.fi.ff.ad ſylla & ibi tenet Bar.& commun.docto.idem Bar.& alii docto in dict.l.minoribus.C.de his qui.vt indig.cuius ratio eſt:qa in dubio ſententia ſemper præſumitur iuſta,vt in.l.herennius.§.Caya.ff.de euict. item excuſatur hæres, ſi ignoret quis ſit interfector defuncti, vel ſi ſciuerit:non tamen habeat teſtes, nec probationes.tex.eſt formalis & expreſſus in.l. ſi ideo.C.de his qui.vt indig.& ibi commu.docto. item adde pro cumplemento huius arti. ꝙ ſi forte hæres ſit proximus conſanguineus interfecti & accuſauit occiſores eius,& per ſententiam datus eſt eis pro inimico,iuxta legem tauri non tenetur propria autoritate ſe vindicare, argumento eorum quæ ſupra dixi, & ſimiliter hoc videtur determinare Alber.in.l.1. C.de his qui.vt in dig.fi.q.Duodecima prĩcipaliter quæro an offenſus vel occiſus ante mortẽ vel hęredes & conſanguinei eius poſt mortem poſsint remittere mortem, & offenſam eius, & facere pacem concordiam,vel tranſactionem cum ipſo delinquente,vel homicida,vt excuſetur à pęna delicti, & certè iſte articulus eſt valde notabilis,vtilis,& quotidianus, & non bene diſcuſſus ab aliquo & ideo eum intendo perfectè & magiſtraliter declarare. In quo breuiter & reſolutiuè dico ſic,ꝙ in homicidio vel quolibet alio delicto,in quo venit imponenda pœna mortis, vel quælibet alia pœna corporalis,licitè & iuſte poteſt fieri pax, concordia, vel tranſactio inter partes gratis, vel mediante precio, vel pecunia ante accuſationem inſtitutam, vel ea pendente tex.eſt capitalis & expreſſus in.l.tranſigere.C. de tranſa.cuius verba ſunt, tranſigere vel paciſci de crimine capitali, excepto adulterio prohibitum non eſt:in aliis autem publicis criminibus quæ ſanguinis pœnam non ingerunt,tranſigere non licet, citra falſi accuſationem, & ibi adhoc notat & commendat glo.ord.& commun. docto.tam antiqui, quam moderni.cuius ratio mentalis eſt: quia cuilibet licitum eſt ſanguinẽ ſuum qualitercunque redimere, vt in.l. 1.ff. de bonis eorum,qui ante ſent. mort. ſibi conſ. cuius verba ſunt, In capitalibus criminibus à principibus decretum eſt non nocere ei qui ad uerſarium corruperit: nam ignoſcendum cenſuerunt ei,qui ſanguinem ſuum qualitercunq; redemptum voluerit per quem iſtam rationem ponit glo.or.& commun.docto.in dict.l.tranſigere.in aliis verò delictis,in quibus nõ venit imponenda pœna mortis nec corporalis,non poteſt fieri concordia vel tranſactio & ſi fiat,nullo modo valet.tex.eſt in dict.l. tranſigere.text. in.l.ſiquidem verſi.fi.C.de contra.& commun. ſtipu.imò ex hoc ſolo reus habetur pro confeſſo.text.eſt in.l.fi.ff.de præua.cuius verba ſunt, in omnibus cauſis præterquã in ſanguine qui delatorem corrupit ex ſenatus conſulto,probi cto habetur.tex.in.l.quoniam.ff.de his qui notan.infa.& tenent commun.docto.in dict.l.trãſigere,& prædicta habent locum modo delictũ ſit publicum, modo priuatum: quia eadem eſt ratio.Confirmatur etiam quia in delictis debet attẽdi qualitas,pœna,non titulus criminis.tex. eſt in.l.2.ff. de pœnis text. in.l.quo ad ſtatum. eo.tit.& ex iſta ratione ita tenet glo.or.& commun.opi.

Limita. ĩ minori.25 annorum.

Cõcluſio.12 54 Hæredes oc ciſi ã poſsint trãſigere ſup ipſo delicto.

mun.opi.in dict.l.tranſigere vnum tamen eſt, ꝙ indiſtinctè in quolibet modo ſit licita concordia,& tranſactio modo non accuſator deſiſtens poſt inſtitutam accuſationem incidit in Turpilianum cuius pœna eſt quinque librarũ auri fiſco applicandarum tex.eſt in.l.3.verſi.fi. ff.de præuaricatoribus tex.in.l.1.§. ſiquis autẽ ff.ad Turpi.tex.in l. ab accuſatione, & quaſi per totum eo.tit.tex.in.l.1.& per totum.C.eo. tit.perquę iura ita tenet & declarat Bar.in dict. l.tranſigere.1.lectura.2.col.3.opp. & ibi comu. docto.Bonifacius in tractatu male.in rubri. de pœna deſiſtentis ad accuſa.& in titu. de abolitionibus.ſpecu.in titu.de abolitione & purgatione. Quod tamẽ intellige quando accuſator deſtitit non impetrata abolitione, & licentia a iudicè:ſecus verò alias:quia nõ incideret in aliquam penam.tex.eſt in.l.2.& per totum.C.de
55 aboli.& idem diſponit lex.19.tit.1.7.par.

Declaratio precedentis concluſionis

Aduertendum tamen, ꝙ ſuperior conclu. quæ habet,ꝙ in delictis,in quibus venit imponenda pœna mortis vel corporalis, valet tranſactio,& concordia debet intelligi reſpectu ipſarum partium,quo ad hoc vt proceſſus agitatus irritetur, & nullum effectum habeat,& vlterius in illa cauſa & inſtantia non procedatur nec ex tali proceſſu poſsit ſequi aliqua condẽnatio. Item &.2.quo ad hoc vt non habeatur reus pro confeſſo & conuicto propter pactum vel tranſactionem,pro vt haberetur in alijs criminibus non ingerentibus pænam ſanguinis. Item &.3.quo ad hoc,vt non puniatur reus aliqua pœna:quia corrupit accuſatorem, licet alias veniret puniendus,vt in.l.imperatores.ff. de iure fiſci.Non tamen valet nec prodeſt tranſactio,vel concordia,vt alter tertius nõ poſsit accuſare:nam ea non obſtante, quilibet conſanguineus de his, qui proſequũtur ſuam vel ſuorum iniuriam,vel quilibet extraneus de populo,poterit de nouo accuſare,vel iudex ex officio procedere contra ipſum reum,& probato delicto,poterit condemnari pęna ordinaria delicti.Ita probat tex.no.& expreſſus in.l.qui cetu.§.fi.ff.ad legem iu.de vi.cuius verba ſunt,qui vacantem mulierem rapuerit,vel nuptam, vltimo ſuplicio punitur,& ſi pater iniuriam ſuam precibus exoratus remiſerit:tamen extraneus reum poſtulare poterit & ad hoc notat & cõmendat ibi,Dinus Albe.Ang.& cõmu. docto. tex.in.l.ſi maritus la.2.§.ſi negauerit.ff.ad.l.iu. de adul.& ibi.Bar. & alij doct. tex. expreſsior cæteris in.l.2.C.de aboli.& ibi Odofre. Cinus Bar.Albe.Bal.Sali.& cõmu.docto.tex.in cap.2 de collu.petegen.& ibi Inocen.Abbas.& com. docto.conformatur ratione:quia cum ex quolibet delicto oriatur duplex delicto oriatur duplex offenſa vna ipſi parti.alia rei publicę vt in.l.licitatio.§.ſed quod illicitè. ff.de publi. & vecti.cum ſimili.merito pacto vel tranſactione partis non poteſt auferri ius vindictæ competens rei publicæ,& cui libet de populo argu.te. in.l.iuris gentium.§.ſi paciſcar.ff.de pactis & in expreſſo iſtam ſenten.& conclu. tenet glo. or.in dict.l.tranſigere.C.de trãſa.in verbo prohibitum & ibi Bar.1.lect.3.col.4.oppo.Pe. de Bella Per.2.col.Cinus Pe.& fi:col.Iaco.Butri. Albe.Faber.Bal.2.col.4.oppo.Ange.2.col. Sa. 2.col.Pau.de Caſtro 2.col.nu.5.Alexan.3.col. num.10 .Iaſo.2.col.num.3.glo.or.in.l.eum qui §.in popularibus.ff.de iure iu.& ibi Bar.& cõ. docto.glo.or.in.l.diuus .ff.ad ſilla . & ibi Bar. Albe.Bal.Angelus.Roma.& commu.docto.g. etiã or.in.l.ſi quis homicidij.C.de accuſa.& ibi Albe.Sali.& alij docto.tenet etiam Bar.in.l.1.§. vſque adeo.ff.de iniuriis Pau. de Caſ. & com. moderni in.l.iuris gentium.§.ſi paciſcar.ff. de pactis.Gãdinus in tracta.maleſi.fo.28. Boniſa. in tit.de pace.1.&.2.col.fo.42.quod tamen intellige & declara iſto modo,quod ſi poſt tranſactionem & concordiam factam cum offenſo, vel hęredibus alius tertius veniret,ad accuſandum,vel iudex.ex officio velit inquirere,& procedere in delicto,poſsit infra.30.dies repetere, & proſequi eundem proceſſum & inſtantiam per primum accuſatorem ceptã,& propoſitam poſt.30.verò dies debeat accuſare & procedere de nouo ex nouo proceſſu,& ex nouis actis.argumento,tex.in.l.libellorum.§.fi.ff.de accuſa. quẽ od hoc ſumme notat & cõmẽdat ibi.Bar. & cõmu.doctores & hoc eſt verum de iure. ſed de conſuetudine iudex poteſt ex officio procedere ,& indiſtincte quolibet tempore eundem proceſſum & inſtantiam proſequi.ita tenet Ange.in dict.l.tranſigere.2.col.num.7.idem Ang. 56
in.l.1.in fine.C.de generali abolitione.

Ius cõpetens reipub.non põt tolli pacto partium

Poſt tranſactionem factã põt alius accuſare intra.30. dies.

Lex partit. contra precedentẽ regulam.

Hodie tamen in noſtro regno habemus legem notabilem partitæ ſatis dubiam,& difficilem in eius intellectu apud peritos iudices, & litteratos qua diſponitur,ꝙ facta cõcordia vel tranſactione inter accuſatum & accuſatorem gratis,vel interueniente precio,vel pecunia,nõ poteſt reus accuſatus condemnari pœna mortis,vel corporali & per conſequens non poteſt amplius ab alio tertio accuſari de illo delicto nec poterit iudex ex officio in eo procedere ita diſponit lex ſingularis & valde quotidiana in iſto regno in.l.22.tit.1.7. par. quod aperte probat illa lex in quantum dicit, vala quanto para

para no recebir porende pena en el cuerpo el accuſado,& confirmatur illa lex & iſte intellectus: quia bñ poteſt fieri & diſponi per legem vel ſtatutũ, vt facta tranſactione & concordia inter partes, amplius non procedatur in delicto.ita expreſſe determinat Bald.in dict.l.tranſigere.2.col.num.6.C.de tranſa. quem ſequuntur ibi commun.docto.imò, ꝙ magis eſt in dubio,ſi lex vel ſtatutum dicat,ꝙ facta concordia vel tranſactione inter partes.pœna remittatur, vel mitigetur,inducitur reo exceptio peremptoria,& perpetua, vt talis pœna ei non imponatur ex illo delicto: quia in dubio lex noua vel ſtatutũ, ſemper videtur aliquid addere iuri cõmuni:argumento text. in.l.furti.§.pactus.ff.de his qui.no.infa.& in terminis tenet Angel.in.l. iuriſgentium.§.ſi paciſcar.ff.de pactis.1.col.nu. 1.vbi ſubdit, ꝙ ſimile ſtatutũ eſt in ciuitate Peruſij,& expreſſe.Bar.in.l.damni infecti.§. ſabini ſententia.ff. de damno infecto 2.col.in fine. & ibi commun.doct.Auguſtinus de Ari.in addit.ad Ange.de male.in parte hæc eſt quædam inquiſitio.6.fo.2. col. confirmatur etiam, quia rex vel princeps per reſcriptum, vel præuilegiũ ex plenitudine poteſtatis,bene poteſt concedere veniam delicti,& pœnam eius remittere, nõ ſtante parte legitima quæ accuſet,vt infra dico ergo à fortiori potuit rex, vel princeps huius noſtri regni conditor prædictę legis partitæ, pœnam corporalem delinquentibus remittere propter pacem & concordiam partium,& prædicta lex partitæ ita communiter in iſto regno practicatur tam à iudicibus inferioribus,quam à ſuperioribus.Sed his non obſtantibus ego teneo contrariam ſententiam, imò ꝙ prædicta.l. part.hoc non voluit,& ſic ea non obſtante poterit alius accuſare,vel iudex ex officio ꝓcedere & probato delicto poterit iudex pœnam ordinariam imponere,ſicut de iure communi poterat, & erat diſpoſitum . Primo quia regulariter imò ferè ſemper leges partitæ concordant cum iure cõmuni, & ab eo non diſcrepãt, vt habetur in proemio & prologo earum.1.col. in medio ibi fizo & ordeno las ſiete partidas ſabiamente ſacadas de las leyes de los emperadores, y de las fazañas antiguas de Eſpaña. ergo prædict.l. non videtur corrigere ius commune ſed ſecundum eius diſpoſitionem debet intelligi.Secundo pro iſta mea ſententia & conclu.cõſidero no.& expreſſam l.part.quæ apertè fundat meum intellectum in.l.24.titu.4.3.part.vbi habetur,ꝙ in cauſis criminalibus,in quibus venit imponenda pœna corporalis,nõ poteſt fieri compromiſſum inter partes, & idem erat de

Autoris opinio contra præcedentes

Argumẽ.1.

Argum. 2.

iure communi, vt in.l. non diſtinguemus.§.iulianus.ff.de arbi.quam.l. part.intelligo,ꝙ non valeat compromiſſum reſpectu alterius accuſatoris volentis accuſare: vel reſpectu volentis ex officio ſuo procedere:ſed bene valeret compromiſſum, reſpectu ipſarum partium ſicut valeret tranſactio,& in expreſſo ita probat tex.iuncta ſenten.Bart. & commu. in dict.l.non diſtinguemus.§.iulianus.ff.de Arbi.quę diſponit idẽ ꝙ prædicta.l.par.&confirmatur,quia compromiſſum nihil aliud eſt,quàm tranſactio, & valet argumentum de vno ad aliud,vt dicit & tenet expreſſe Bart. & commun. docto.in dict.l. non diſtinguemus.§.iulianus tenet etiam gl.ordin.in capi.expoſita extra de arbi. & ibi notat & commendat Abbas Panor.2.col.num.3.&cõmu.dd.Sed prædicta lex.24.tit.4.3.par. expreſſe dicit & diſponit,ꝙ in cauſis criminalibus ingerentibus pœnam ſanguinis nullo modo poſſit fieri.compromiſſum inter partes,& illa lex. neceſſario debet intelligi reſpectu alterius accuſatoris,vel iudicis propter vindictam reipublicæ,cui nõ poteſt fieri præiudicium, licet valeat reſpectu ipſarum partium, quo ad excludendum ipſum accuſatorem compromitentem.ergo apertiſsimè infertur, ꝙ prædict.l.22.titu.1.7. par.diſponens, ꝙ valeat tranſactio inter partes in cauſis criminalibus,debet intelligi, vt valeat reſpectu ipſarum partium non verò reſpectu alterius accuſatoris, vel iudicis, & certe iſtud eſt nouum & ineuitabile fundamentum pro mea ſenten.& conclu.cui reſqonderi non põt. Tertiò & quidem notabiliter facit:quia ſi prædicta l.part. voluiſſet, ꝙ ſi accuſator deſiſteret facta concordia, vel tranſactione inter partes remitteretur pœna delicti,certè diceret,&diſponeret hoc procedere,quando,ipſemet offenſus,vel hęredes eius,vel conſanguinei eius,de his qui pro ſequuntur ſuum vel ſuorum iniuriam, deſiſterent ab accuſatione facta concordia, & tranſactione.cum eis principaliter tangat negotium, eis facta ſit offenſa:ſed illa lex ſimpliciter & indiſtinctè dicit, ꝙ accuſatus poſsit facere pactũ vel tranſactionem cum quolibet accuſatore ẽt extraneo ergo debet intelligi,vt tantum valeat reſpectu eorum, non verò reſpectu alterius accuſatoris,vel reſpectu iudicis. Confirmatur euidenti ratione: quia ſi concordia, vel tranſactio noceret omnibus ſequeretur,ꝙ in poteſtate cuiuſlibet de populo, vel cuiuſlibet amici ipſius delinquentis, eſſet abſoluere,& liberare eum à pœna delicti, maxime ſi offenſus & occiſus nõ haberet aliquos hæredes, vel conſanguineos, vel eſſet ignotus & daretur quotidie via & occaſio

Argumẽ.3

caſio delinquendi,quod eſt abſurdũ & iniquũ
ergo apertè infertur ꝙ illa lex tm̃ debet intelli
gi,ꝙ valeat cõcordia et trãſactio reſpectu ipſarũ
partiũ:non verò reſpectu aliorũ & iſta rõ vide-
tur apertè cõcludere. Nec obſtat illa lex par.in
qu antũ dicit vala quãto para no recebir poren
de pena en el cuerpo el accuſado:qa debet intel
ligi,ut non imponatur ſibi pœna propter pa-
ctũ vel trãſactionẽ:neq; ex hoc habeatur,ꝓcon
uicto,& cõfeſſo:ꝙ eſſet alias in aliis delictis non
ingerẽtibus pœnã ſanguinis,vt in.l.fi.ff.de prę
ua.& expreſſè dicit ꝑdicta.l.par.in.2.ſui parte.
itẽ quo adhoc,vt non puniatur tanq̃ corrũpens
accuſatorẽ:qui aliâs puniret, vt in.l.imperato-
res.ff.de iure fiſci & recolo me diſputaſſe intelle
ctũ illius legis.par.cũ peritiſsimis iudicibus hu
ius regni.& quidã ex iudicibus curiæ regalis re
tulit mihi, ꝙ dũ iſte caſus contingeret de facto
notab.caſ. in oppido de Valladolid,vbi quidã homo aliũ
interfecit & captus & accuſatus fuit per hære-
des, vel cõſanguineos occiſi & durante lite fuit
inter eos facta pax,& cõcordia,& ea nõ obſtan
te fuit ꝑ iudices curie regalis condẽnatus ad pę
nã mortis:& dũ præparabatur executio ſenten
tiæ, quidã religioſi ad inſtantiã ipſius condẽna
ti & conſanguineorũ & amicorũ eius:alloquu-
ti ſunt regẽ & imperatorẽ noſtrũ,q tunc tẽpo-
ris erat ibi & dixerũt ei,qualiter illa ſententia
erat nimis iniuſta,& cõtra prædic.l.par.quia fa
cta concordia & tranſactione inter partes, non
potuit condẽnari ad pœnam mortis, nec corpo
ralẽ & ipſe imperator iuſsit ſuſpendere execu-
tionem ſententiæ & comparere coram ſe præ-
dictos iudices,qui ſibi dixerunt,ꝙ prędicta ſua
ſententia erat iuſta quia illa lex par. non debe-
bat intelligi, prout verba ſonant & vt cõ. aliq
putant,& viſa & audita reſponſione eorũ fecit
cõparere corã ſe aliquos ex peritioribus audi-
toribus ſui regalis cõſilij,quorũ maior pars di-
xit.idẽ ꝙ priores iudices & imꝑator noſter iuſ-
ſit, ꝙ prædicta ſentẽtia mãdaretur executioni,
& ita ille homo fuit ſuſpenſus & ex hoc patet,
ꝙ in iſto regno eſſet valde neceſſariũ prædictã
legẽ partitæ per principem declarari. Vnum tñ
eſt,ꝙ licet ſuperior mea conclu.& intellectus in
puncto iuris ſit veriſsimus: tñ interim antequã
illa lex part.per principem declaretur, deberet
ſeruari & practicari vt verba ſonant,& ita con-
ſulo,ꝙ fiat:quia cõmunis error & practica eſt
iã redacta in cõſuetudinẽ,& ita cõmuniter ob-
ſeruat & practicat in hoc regno ,& minimè ſũt
mutãda,quæ certã interpretationem ſemꝑ ha-
buerunt vt in.l.minime.ff.de legibus,& iam ego
Nota. in hac ciuitate bis ita iudicaui, & practicaui dũ
eſſem aſſeſſor cũ iudice recuſato:nã facta con-
cordia & tranſactione partiũ non impoſui pę
nam mortis delinquentibus nec corporalẽ:ſed
mitiorem arbitrariam, & mea ſententia fuit cõ
firmata in Canceleria regia Valladolid per iu-
dices regios cauſarum criminalium:& ſimiliter
per illam legem plures pauperes incarceratos
lobore proprio & fauente gratia diuina deſen
di & liberaui à pœna mortis. Aduertendũ tñ, 57
ꝙ poſito ꝙ prædicta lex partitæ debeat intelli *Prædicta*
gi & practicari vt cõmuniter intelligitur & pra *lex partitæ*
cticatur:tamen debet inteligi & limitari modis *limitatur*
ſequẽtibus. Primò modo debet intelligi,vt pro *primò.*
cedat qñ ipſe offenſus in vita remiſit offenſam
& delictũ in ſe commiſſum,vel hæredes eius vel
conſanguinei,de his qui proſequuntur ſuã vel
ſuorũ iniuriã:ſecus verò eſſet qñ extraneus ac-
cuſator remitteret, hoc per ea quę dicta ſunt in
ſuperiori tertio fundamento & probat lex.1.ti
tu.11.libr.1.ordi. vbi habetur, quòd ita demum
valet remiſsio pœnæ,quam fecit rex, vel prin-
ceps de aliquo delicto : quando inimici de-
linquentis deſiſtunt ab accuſatione,& remittũt
offenſam & delictum. Secundò debet intelligi,
quando delictum principaliter eſt commiſſum 58
in perſonam:ſecus verò ſi principaliter ſit com *Limita.2.*
miſſum in rem & ſic illa lex intelligetur & prá
cticabitur in homicidio,iniuria,vel ſimili deli-
cto & offenſa perſonali:non tamen in furto,vel
ſimili delicto,argum.tex.& eorum quæ ibi no-
tantur in.l.itaq; fulo.ff. de furtis & in expreſſo
in terminis ſimilis ſtatuti ita tenet Paul.de Ca-
ſtro.in.l. ſequitur.§. quod autem.ff.de vſucap.
idem Pau.in.l.ſi homo.eo.titu.2.colũ.num.2.&
ante eum Bald.in.l.ſiquis in tantam.C.vnde vi.
2.colum.in fin.nu.11.vbi dicit ꝙ ſi cauetur lege,
vel ſtatuto ꝙ delictum commiſſum inter con-
iunctas perſonas debet intelligi de delicto com 59
miſſo in perſonam:non verò in rem. *Limita.3.*
Tertiò prædicta lex debet intelligi, quando
homicidium vel delictum fieret ſimpliciter &
ſine aliqua qualitate quæ nimis grauet,vt ſi fie
ret proditoriè vel aleuoſè,vel cũ veneno , vel cũ
ſagitta,vel cum igne,vel cum alia ſimili qualita
te:quia tunc non poſſet fieri concordia,vel trã
ſactio inter partes:imo ea nõ obſtante poteſt &
debet iudex reum condemnare pœna ordina-
ria.ita probat.tex.not.in.l.1.&.2.titu.11.lib.1.or
di.vbi habetur,& diſponitur, ꝙ ita demum re-
miſsio regis vel principis facta & conceſſa ſu
per aliquo delicto valeat quando delictum nõ
eſſet cõmiſſum cũ aliqua ex prædictis q̃litatib⁹
Quartò etiam dico, ꝙ prædicta lex debet in
telligi qñ qs ſemel cõmiſit illud delictũ:ſecus vè

Limita. 4. ro ſi iã bis vel tex.cõmiſerat aliud ſimile delictũ in q̃ fuit ſibi remiſſa pœna ꝓpter concordiã & trãſactionẽ partiũ, vel ꝓpter principis indulgẽtiã & remiſsionẽ vel ex maxima artis peritia vel ex alia ſimili cauſa: qa tunc nõ valeret cõcordia vel trãſactio facta inter partes iſto vltimo & nouo delicto: imo ea nõ obſtãte debet reus condẽnari pęna ordinaria delicti.ar.tex.ſing.in.l.3.C. de epiſco.audi.vbi habeť, ꝙ remiſsio & indulgẽtia prĩcipis, nõ valet: qñ reus aliud ſimile delictũ iã cõmiſerat, cuius verba ſunt. Remiſsionẽ venię crimina niſi ſemel admiſſa nõ habeãt, nec in eos liberalitatis auguſtę referatur humanitas, q̃ impunitatẽ veteris admiſsi nõ emẽdationi potius q̃ conſuetudini deputarũt & ibi notat & cõm. Odofre.Cinus.Bar. Bal. Paul.& illũ tex.ad hoc ſũmè notat & cõm.Iaſo.in.l.nec dãnoſa.C.de p̃ci.ĩpe.offe.2.col.nu.3.Barba.in.c.ſup literis đ reſcriptis.21.col.nu.176.vbi dicit, ꝙ ita vidit practicari Bononiæ Pala.ru.in repe.C. p̃ vr̃as de dona.inter vi.& vxo.fo.62.4.col.nu.25.facit ẽt bonꝰ tex.in.l.capitaliũ.§.ſolẽt.& in.§.graſſatores. ff.de pœnis vbi diſponitur, ꝙ grauiꝰ puniatur ille, q̃ frequẽtius cõmiſit delictũ, q̃ ille q̃ ſemel tm̃ cõmiſit.tex.in.l.3.§.ſi plures.ff.de re milita ri tex.in.l.ſeruos.C.ad legẽ iu.de vi.& vtrobiq; doc.& in terminis idẽ diſponit lex.2.tit.11.libr.1. ordi.q̃ cauetur, ꝙ remiſsio & indulgẽtia principis nõ proſit ei q̃ alias aliud delictũ ſimile fecerat, niſi de eo ſpecialis mẽtio fieret. Itẽ ẽt retẽto

61 An omnes conſanguinei occiſi teneantur remittere iniuriam.

cõmuniter intellectu & practica ad illã legẽ vtiliter & neceſſario q̃ro, ſi poſt mortẽ interfecti & occiſi plures reperiãtur cõſanguinei de his, qui poſſũt ꝓſeq̃ ſuã vel ſuorũ iniuriã, an oẽs debeãt remittere, vel cõſẽtire, vel q̃s eorũ & certè eſt paſſus & articulus dubius, & quotidianus, & videť ꝙ oẽs illi cõſanguinei, q̃ poſsũt accuſare ꝓſequẽdo ſuã vel ſuorũ iniuriã, q̃ ſunt de iure cõmuni, vſq; ad ſeptimũ gradũ, vt ꝓbat tex. g.or.in.l.ſi fęmina.C.ad turpilianũ & de iure regio vſq; ad q̃rtũ gradũ vt in.l.2.tit.1.7.par.& in.l.26.eo.tit. & latius dixi ſupra ſuo loco & ita fit & cõſuliť in iſto regno p̃ aliq̃s peritos literatos & aduocatos. Sed ego reſolutiue dico, & teneo, ꝙ ſi in vno & eodẽ gradu ꝓximiori ſint plures cõſanguinei, de his q̃ poſſunt accuſare ꝓſequẽdo ſuã vel ſuorũ iniuriã, oẽs debebunt cõſentire in cõcordia & tranſactione & remittere mortẽ, & offenſam defuncti, vt reo nõ poſsit imponi pęna corporalis cuius rõ eſt, qa iſto caſu, qñ oẽs ſunt in eodẽ gradu pariter admitterẽtur ad accuſandũ, nec vnus p̃fertur alteri, nec iudex põt vnum ex eis eligere: qa æqualis ratio & cõiunctio viget in omnibꝰ.ita ꝓbat tex. formalis & expreſſus in.l.3.§.ſi ad plures.ff.de ſepul.viola.& ibi.g.or.Bar. Albe.Ange.in.l.ſi plures.ff.de accuſa.ſi verò vnus vel aliqui Cõſanguinei ſint in proximiori gradu: alij verò in re motiori, tũc ille vel illi, q̃ ſunt in proximiori gradu, poſſunt & debẽt cõſentire, & remittere, & concordiã & trãſactionẽ facere: & nõ requiritur cõſenſus nec voluntas aliorũ exiſtentiũ in remotiori gradu cuius rõ eſt, qa iſto caſu ille, vel illi ſoli, q̃ ſunt in ꝓximiori gradu habẽt ius accuſandi, & p̃ferũtur oĩbꝰ alijs exiſtẽtibꝰ in remotiori gradu.ar.tex. & cõmunis opi.in.l.ſi plures.ff.de accuſa.& in.l.2. §.ſi ſimul.ff.de adulte.ergo in nr̃o caſu & in terminis noſtræ legis partitæ ille vel illi ſoli diceť, & erit ꝓprie pars quę poſsit remittere delictũ. & in exp̃ſſo in ſimili caſu & ſtatuto iſtã ſenten. & cõclu.tenet Albe.poſt Guil.in.l.pe.§.fi.ff.nuptę, cãpo.ſtabu.vbi dicit, ꝙ ſtante ſimili lege, vel ſtatuto, ſola remiſsio & cõcordia proximioris in gradu, valet & debet attẽdi, & nõ alia tenet ẽt Bal.ĩ.l.fi.ff.de v̾b.ſi.2.col.&.2.no.p̃ tex.ibi ex q̃ colligit & ponit talẽ doctri. ꝙ qñ lege vel ſtatuto aliquid cõmittitur cõſanguineis alicuius debet intelligi gradatis, vt ſemp̃ ꝓximores p̃ferantur: qa ad eos videť magis pertinere negotiũ, ſecũdũ ordinẽ charitatis, & cõiunctionis & ſeq̃ť & cõmẽdat ibi Sali.Ang.& alij doc. tenet ẽt.Iac. Sali.& alij do.in.l.1.C.vnde.vir & vxor idẽ Sali. in.l.fi.C.de teſta.mili.& ibi Alex.& moderni idẽ Salice.in.l.viduę.C.de nuptiis.Pau.de Caſ. in.l.ſi cũ dotẽ.§.ſi patri.ff.ſolu.mat.Alex.in.§. autẽ tẽpore eiuſdẽ legis. Iaſo notabiliter & melius q̃ alibi, in.l.nõ ſolũ. ff. de noui ope nuntia. 1.co.nu.3.Imò ꝙ magis eſt, ſi illo tẽpore remiſsionis, q̃ fit cõcordia & trãſactio, ille cõſanguineus erat proximior, licet poſtea ſperetur natiuitas alterius proximi oris, non requiritur alia noua concordia, & tranſactio fieri cum eo, vt ſi interfectus & occiſus reliquit patrem & vxorẽ prægnantem, & pater remiſit & fecit concordiã, & trãſactionẽ, & poſtea poſthumus natꝰ ſit nõ poterit reuocari talis remiſsio, nec alia đ nouo reqritur. Ita Bal.in loco ſupra ꝓximè citato. Itẽ ẽt, proſequẽdo prędictã legẽ quæro an hęredes ipſiꝰ interfecti, & occiſi poſsint deſiſtere ab accuſatione & facere coniã & trãſactionẽ cũ reo accuſato.& videť ꝙ nõ qa de neceſsitate iuris tenẽtur mortẽ eius vindicare: alias priuantur hæreditate.tanquam indigni, & applicatur fiſco, vt ſupradictum, & probatum eſt, ſed teneo contrarium, imò quòd licitè poſsint prædictam cõcordiam, & tranſactionem facere, & iura communia, quæ imponebant eis pœnã priuationis hæreditatis intelligantur, quando non eſt permiſſa

62 Hæredes occiſi an poſſunt deſiſtere ab accuſatione.

miſſa concordia, vel tranſactio per legem: ſed
cum hodie ſit licita, & permiſſa per noſtram le
gem partitæ, non priuarentur hæreditate.

An ſufficiat ꝙ vnus tantum faciat tranſactionem.

63 Item etiam quæro an ſi defunctus interfe-
ctus & occiſus reliquit plures hæredes ex teſta
mento, vel abinteſtato, an omnes debent cõſen
tire & deſiſtere ab accuſatione & facere con-
cordiã, & tranſactionẽ cũ reo delinquẽte, vt nõ
poſsit puniri pœna mortis: nec corporali & cer
tè articulus eſt difficilis & quotidianus, & vide
tur, quò ſufficiat, ꝙ vnus tm̃ deſiſtat, & faciat p̄
dictã concordiã. & trãſactionẽ. Primò quia ius

Confirma. 1

vindicãdi mortẽ defuncti eſt indiuiduũ & cõ-
petit cuilibet hæredi inſolidum argu. tex. in l. 2.
§. ex his. ff. de verb. ob. cũ mã. text. in l. 4. §. cato
eo. tit. tex. in. l. ſtipulationes nõ diuidũtur. ꝟ ſi.
1. eo. tit. text. in. l. in executione. verſ. 2. ad opus.
eo. ti. tex. ĩ. l. hęredes. §. an ea ſtipulatio. ff. fami.
hærſ. tex. in. l. ſi. ff. de ſerui. lega. & vtrobiq; cõ.
docto. ergo vnus ſolus hæres poſsit remittere,
& facere prædictam concordiam, & tranſactio
nem. Secundò quia quando pupillus vel adul-

Confirma. 2

tus habet plures tutores, vel curatores, vnus
quiſque inſolidum poteſt actum gerere, & va-
let & habet effectũ ac ſi ab omnibus eſſet geſtus
text. eſt in. l. 3. ff. de admi. tuto. tex. in. l. prima
C. ſi ex pluribus tutoribus, vel curatoribus: ꝗa
tale ius tutelæ vel curę eſt indiuiduum, vt in-
ter tutores. ff. de admi. tuto. ergo in noſtro ca-
ſu valebit remiſsio & concordia vnius hæredis
tm̃, cũ ſit ius indiuiduũ. & in expreſſo ita tenet
Oldr. doctor antiquus ſummæ autoritatis in. l.
ſi plures. ff. de le. 3. quẽ refert Bar. in. l. 4. §. Cato.
ff. de verbo. obl. pe. col. nu. 33. & eã tenet & ſe-
quitur ibi Paul. de Caſt. fi. col. in fi. tenet ẽt & ſe
quitur reinerius & albe. in di. l. plures. ff. de leg.
3. Bal. in. l. 2. C. de libertis & eorũ liberis. 3. col. in
fi. idẽ Bal. in. l. 1. ff. de pactis. 2. col. idẽ Bal. in. c.
cũ oẽs de cõſti. 5. col. nu. 3. vel aliter & ſecũdo vi
detur, ꝙ requiritur ꝙ conſentiat maior pars hę
redum & deſiſtat ab accuſatione & maior pars
debet intelligi pro numero vnciarum & par-
tium hæreditatis & ſi ſunt pares & æquales in
ipſa ſucceſsione & hæreditate maior pars dica-
tus q̃n ſunt plures hæredes numero, & ſi forte
oĩo ſunt plures maior pars dicatur remittẽtiũ.
& illa præualeat & præferatur fauore liberatio
nis ar. tex. in. l. interpretatione. ff. de pœnis tex.
cũ ratione in. l. abſentẽ eo. tit. tex. magis in ſpe
cie in. l. & ſuũ hæredẽ. §. fi. cũ. l. ſe. ff. de pact. tex.
in. l. fi. C. q bonis cedere poſſunt, quibus ꝓbat̃
ꝙ liberatio ſemꝑ eſt fauorabilis in actu dubio
Itẽ ẽt ꝙ ſi maior pars creditorũ, ꝗbus debetur
aliquod debitũ, vult remittere partẽ debiti hæ
redi debitoris, vt adeat & ſoluat illa remiſsio va
let, & tenet & præiudicat cæteris creditoribus
cõtradicentibus & ex iſto funda. in. q. nr̃a iſtã
ſent. & cõc. tenet exp̄ſſe Bar. in. d. l. 4. §. Cato. ff.
de verb. ob. pe. col. nu. 34. & ibi An. fi. col. Soci.
fi. col. in. fi. Pau. de caſ. in. l. 2. §. ex his. eo. tit. 2. co.
nu. 3. Bal. in. l. cũ inter veteres. C. de fideicõ. liber
Anca. in cle. 2. de iure pat. 2. col. nu. 4. Floria. l. ꝑ
fundũ. ff. de ſerui. ruſti. prę. fi. col. An. de mal. in
parte cõparuerũt dicti inquiſi, & in termino de
fenſionis. 3. & 4. col. & iſtã dicit magis cõ. opi. A
retinus in. l. ꝓ hærede §. fi. ff. de acq. hæ. 2. col. in
medio Iero. But. in repe. l. 4. §. cato de ver. ob.
obli. pe. col. nu. 161. Io. cro. in repe. illius. §. 39. col.
nu. 106. q dicit & aſſerit hãc eſſe magis cõm. opi.
ſed his nõ obſtãtibus ego teneo cõtrariã ſentẽ.
imò, ꝙ reꝗritur, ꝙ oẽs hæredes cõſentiãt, & deſi
ſtãt & faciãt pacẽ & cõcordiã. nec ſufficit vn⁹ eo
rũ, nec maior pars. Primo ꝗa mõ lex vel ſtatutũ

Prima rõ cur non ſufficit vnus ex hæredibus ad trãſigendum.

aliꝗd reꝗrat ab hęrede vel ab hęredib⁹ fieri, ſem
ꝑ debet intelligi ab omnib⁹ hæredib⁹. tex. eſt in
l. ſi pluribus. ff. de leg. 2. text. in. l. ſi plures. ff. de
leg. 3. Secũdo ꝗa ſi hæredes poſſũt accuſare mor
tẽ defuncti eſt ꝓ tãto ꝗa ipſi oẽs rep̄ſentãt in oĩ
b⁹ vicẽ defuncti: ſed eo caſu q̃ ſunt plures hære-
des. ꝗlibet rep̄ſentat eũ ꝓ parte, & oẽs ſimul rep̄

Ratio. 2.

ſentãt eũ inſolidũ, vt in. l. 2. §. fi. iũcta. g. & cõ. op.
ff. de p̄to. ſtipu. Tertiò ꝗa q̃n aliꝗd ꝑtinet pluri
b⁹, vt ſingulis oẽs debẽt cõſentire: & nõ ſufficit

Ratio. 3.

vn⁹, nec maior pars. text. eſt in. l. ꝑ fundũ. ff. de
ſerui. ruſti. p̄. tex. in. l. fi. ff. cõ. prę. tex. in. l. 1. §. de
nũtiari. ff. de vẽtre inſpici. text. in. l. de pupillo.
§. ſi pluriũ. ff. de ope. no. nũ. ſed ius vindicãdi vel
remittẽdi ꝑtinet ad hæredes, vt ad ſingulos. vt ĩ
l. 3. §. ſi ad plures. ff. de ſepul. viola. & in. l. 1. & ꝑ
totũ. ff. & C. de his q. vt indig. in. l. hæres cũ. l. ſe.
ff. ad ſylla. ergo in nr̃o caſu, &. q. reꝗritur, ꝙ oẽs
hæredes cõſentiãt & faciãt concordiã, & trãſa-
ctionẽ. Quarto ꝗa licet aliquod ius indiuiduũ

Ratio. 4.

ꝑtineat, pluribus, nõ põt vnus alteri p̄iudicare,
vt illud ius perimatur. tex. eſt no. & expreſſus
in. l. fi. verſi. ſed hęc omnia. C. de auto. tuto. vbi
habetur, ꝙ ſi ſunt plures tutores, licet ꝗlibet eo
rũ habeat ius tutelę, & adminiſtrationis, inſoli
dũ, vt in. l. inter tutores. ff. de admit. tuto. & ibi
Bar. tñ ſi agatur de ipſa tutela totaliter diſſoluẽ
da, nõ põt vnus ſine alio autoritatẽ pręſtare: cõ
firmatur ẽt ex tex. vnico & ſingulari in. l. ſi quis
hac lege. §. quotiẽs. ff. qui & à quib⁹ ſcđũ reine.
& ãtiq̃s ibi vbi diſponitur, ꝙ ſi libert⁹ eſt ingra
t⁹, & ſunt plures patroni offẽſi, oẽs debẽt cõſen
tire, vt reducatur in ſeruitutẽ. & nõ ſufficit cõ-
ſenſus vnius vel maioris partis, & ibi not. & cõ
mendat. glo. or. Albe. & com. alij doct. antiqui.

Hæredes ex traneioccisi an præferā tur conſanguineis in accuſando.

64 Item quæro ſi ex vna parte concurrant hæredes extranei, interfecti & occiſi:& ex alia con ſanguinei, qui præferantur in accuſando, & breuiter dico quòd hæredes extranei : quia in eis concurrit duplex ratio & cauſa. Prima ſiquidem eſt: quia repreſentant defunctum, & omnibus & per omnia, vt ſupra probaui. 2. quia de neceſsitate iuris tenẽtur accuſare, & ei⁹ mortem vindicare, vt in. l. 1. & per totũ. ff. de his quibus, vt indig. & in. l. 1. & per totum. C. eodem titu. vnde ipſi præferuntur tã in accuſando, quã in remittẽdo, & in terminis reperio, ꝙ iſtam ſenten. & cõclu. tenet Ripa. in. l. 4. §. Cato. ff. de verborum obliga. ante pe. col. ꝙ reputo notabile in practica. Item etiam quæro ſi inter hæredes,

Inter hæredes ſi ſola eſt fœmina an poſſit accuſare.

65 vel cõſanguineos reperiatur aliqua fęmina, vel nullus reperiatur maſculus: ſed tantum fœmina an ipſa poſſit accuſare & remittere & facere prædictam concordiam: & tranſactionem, & videtur ꝙ non argumen. tex. in. l. qui accuſare. ff. de accuſa. vbi habetur ꝙ mulier non poteſt accuſare delinquentem ratione ſexus. ergo non poſsit remiſsionem facere & in terminis tenet. glo. ſingularis & vnica in caſu ſimili in cap. 1. §. hoc autem notandum de his qui. feudum dare poſſ. in vſibus feudo. quam adhoc reputat ſingularem & vnicam Angel. de peru in. l. ſi filius qui patri. ff. de vulga. & pupi. 2. col. in fine: ſed Ioan. de imo. ibi diſtinguit in hoc dicendo, ꝙ illa glo. ſit vera & procedat ſtantibus aliis maſculis: alias vero maſculis non ſtantibus ipſa poſſit accuſare & facere prædictam remiſsionem concordiam & tranſactionem: ſed his non obſtãtibus ego teneo, ꝙ indiſtincte modo ſint alij maſculi modo non: fœmina poſſit accuſare & facere remiſsionem, concordiam, & tranſactionem. nec obſtat tex. in dict. l. qui accuſare. ff. de accuſa. quia debet intelligi, ꝙ mulier nõ poſsit accuſare de crimine publico, tanquam quilibet de populo: ſed bene poteſt accuſare proſequendo ſuam, vel ſuorum iniuriam: imò teneretur accuſare, tanquam hæreſ. ex iuris neceſsitate. tex. eſt in. l. non ignorat. C. qui accuſa. non po. tex. in. l. fœmina. C. ad turpi. & ibi commun. docto. ſi poteſt accuſare. ergo etiam remittere poterit, argumen. text. in. l. is qui hæres & in. l. is poteſt. ff. de adqui. hære. tex. in. l. eius eſt nolle, qui poteſt & velle. ff. de regulis iuris: nec obſtat etiam illa glo. ſingularis & vnica in contrarium adducta: quia vltra hoc ꝙ eius autoritas eſt probabilis, & non neceſſaria: procedit de conſuetudine non verò de iure communi, vt iuribus ſupra allegatis, & in expreſſo ita tenet Aretinus in dic. l. ſi filius qui patri. ff. de vulga. & pupi. pe. colũ. & ibi Alexan. penultima colum. nũm. 24. Romanus in. l. prima. §. potuiſſe. ff. ad ſyllanianũ. idem Roma. Aretinus Alexan. & alij moderni in. l. pro hærede. §. fin. ff. de acquirenda hæreditta. imo quòd magis eſt, ſi ex vna parte concurrat vxor ipſius occiſi & interfecti, & ex alia hæredes vel conſanguinei crederem quòd præferatur ipſa vxor, tam in accuſando quam in remittendo: quia in ea concurrit maior coniunctio, & affectio, cùm ſint vna caro, vt in cap. gaudemus §. quia vero de diuortiis. cum ſimil. Quod reputo notabile. Item quæro ſi filius, vel hæredes, 66

Vxor præfertur hæredibus occiſi in accuſãdo et tranſigẽdo.

Minor hæres occiſi an poſſit accuſare vel remittere.

vel cõſanguineus ipſius occiſi, & interfecti, qui habet ius accuſandi, ſit minor, & habeat tutorẽ vel curatorem an poſſit remittere mortem defuncti, & talem concordiam & tranſactionem facere. & iam iſte caſus in iſta ciuitate contigit & in eo iudicaui tanquam aſſeſſor & videtur ꝙ ſi probatio delicti ſit certa non poſſit remitti: ſi verò eſt dubia: ſic. argumento tex. in. l. pactum curatoris. C. de pactis text. in. l. præſes. C. de trãſact. text. in. l. Imperatores. ff. de pactis. textus in. l. lucius la ſecunda. §. fi. ff. de admi. tuto. text. in. l. qui fundum. §. ſi tutor. ff. pro empto. text. in. l. tutor pupilli. ff. de iureiurando. quibus ꝓbatur, quòd tutor vel curator non poteſt tranſigere, vel paciſci ſuper delicto liquido: ſed ſuper dubio ſic & ex iſto fundamento & ratione iſtam ſententiam & concluſionem tenet Gandinus in tractat. maleſi. fo. 29. ſecunda columna Bonifacius etiam in tracta. maleſi. in titu. de pace final colum. Sed his non obſtantibus ego teneo contrarium, imò quòd iſta ſit vera doctrina & reſolutio, quòd ſi talis minor ſit adultus, ipſe cum autoritate curatoris poſsit remittere, & concordiam & tranſactionem facere ſi verò ſit impubes poſsit ſolus eius tutor facere. Nec iſto caſu requiritur decretum & autoritas iudicis. nec adhuc talis minor poſſet reſtitui, modò feciſſet præcio recepto, modo gratis: quia intereſt minoris non habere rixas, vel diſcordias nec litibus & ſumptibus vexari, vt in. l. minoribus vigintiquinq; annorum. ff. de minoribus. & ille laudatur & commendatur de iure diuino & humano, qui pacem ſeruat, vt probatur autoritate diuina. Diligite inimicos veſtros & benefacite iis, qui oderunt vos, & ꝓbatur in. l. prima. ff. de cenſibus & in. l. vnica. C. de cadu. tollen. & in expreſſo iſtam ſententiam & concluſionem tenet Speculator. in titu. de homicidio. ſecunda column. num. ſexto. Bart. in. l. de fideicommiſſo. C. de trãſactio. Albe. in. l. pactũ curatoris. C. de pactis & ibi Bald. Paulus. Sali. Alexan. Iaſo. Iaco. de ſan Geor. & Philippus.

Decius.idem Albe.in.l.clarum.C.de auto.præſtan.fi.quæſtione.idem Albe.in.l.tutoris.ff. de pactis.Bald. & moderni in.l.iuriſiurandi.ff.de iureiu.Bald.Paul.& alij docto. in.l.1.C.de in integrum reſti.Itē quæro an filius ſpurius ipſius occiſi & interfecti poſsit accuſare tanquā conſanguineus, qui proſequitur ſuam vel ſuorum iniuriam,& per conſequens poſsit remittere mortem & delictum patris, & facere pacem & concordiam & videtur ꝙ non:quia ſpurius nō poteſt dici nec nominari,filius,ſed in omnibus habetur pluſquam extraneus.tex.eſt formalis & expreſſus in auten. quibus modis na.effi.ſui §.pe.verſi- vltima ſiquidem colla.7. ibi iſte nec naturalis nominatur,nec alendus eſt à parentibus,nec habebit quoddā ad preſentem legem participium : textus in autent. ex amplexu.C. de inceſ.nup.tex.in autē.licet in fi.C.de natu.libe.& ex iſto fundamento iſtam ſenten.& conclu.tenet Ange. de male.in parte comparent dicti inquiſiti & in termino defenſionis.4.colū. verſi. quid ſi ſtatuto dicitur, & dicit ita conſuluiſſe Fran.de rampo.Sali & alij plures docto. Sed his non obſtantibus ego teneo contrariū: imò ꝙ talis filius ſpurius poſsit accuſare & remittere:quia in his quæ concernunt ius ſanguinis,ſine commodo ſucceſsionis bonorum,bene eſt habilis & capax.& reputatur filius argumēto tex.in.l.hos accuſare.§. omnibus.ff.de accuſa.argumen.etiam tex.& eorum,quæ ibi notat Bald.& doct.in.l.parentes.ff.de inius vocando: & in expreſſo iſtam ſentent.& concluſio.tenet Bart.in.l. ſecūda ff.de accuſat. ſecunda quæſtione.Ange.in.l.1. eiuſdem tituli Bald. notat. in.l. prima..C.qui acccuſa. non po.11.colū. num.50. vbi expreſſe tenent, ꝙ filius ſpurius poteſt accuſare mortem & delictum patris,tāquam proſequens ſuam vel ſuorum iniuriam:ſi poteſt accuſare & remittere & facere pacem & concordiam.

Filius ſpurius occiſi à poſsit proſequi morte patris.

67 Item quæro ſi fiat pax & concordia cum ipſo offenſo & vulnerato ſuper iniuria & vulnere ſibi illato,& poſtea ſequatur mors ā illa pax & concordia ad illam extendatur , vt amplius non poſsit delinquens accuſari de homicidio, nec per iudicem imponi poſsit pœna corporalis , & breuiter & reſolutiue,dico,ꝙ ſi vulnus erat mortale, taliter ꝙ veriſimiliter ex eo ſperabatur mori pax & concordia ad caſum mortis extendatur,vt etiam illa videatur remiſſa, arg. tex.cum ratione in.l.damni.infecti §.ſabini ſententia.ff.de dam.infect.ſi verò vulnus non erat mortale,nec veriſimiliter ſperabatur mors, tūc pax & concordia ad eam non extendatur : ſed bene poſsit de homicidio accuſari: quia de ipſa morte non videtur cogitatum, argu. tex.in.l.ſi vulnerato.ff.ad.l.Aquil.& in.l. cum aquiliana. & in. l. qui cum tutoribus.ff. de tranſa.& in.l. tres fratres cū materia.ff.de pactis & in expreſſo iſtam ſententiam & reſolutionem ponit Bar. poſt antiquos. in dict. l.damni infecti.§. ſabini ſententia.1.col.& quæſtione.ff.de damno.infe. & ibi Albe.Angel.Paul.Imola. Cuma. & commun.docto.Specul.in titu.de accuſatore.4.co. verſi.ſed pone à accuſauit.6.Flori.in.l. ſi vulnerato.2.col.num.2.ff.ad.l.aqui.Ange.de male.in parte comparent dicti requiſiti. & in termino defenſionis.3.col.verſic.quid autem & iſta opinio eſt tenenda in iudicando & conſulendo, quanuis Gandinus teneat expreſſe cōtrarium pluribus fundamentis in tracta. male.28.fo.in quæſtione incipiente ſed pone, ꝙ filij & hæredes.2.col.imo ꝙ indiſtinctè prædicta pax,& cōcordia ſuper vulnere facta non extendatur ad mortem indeſequutam:ſed pro fugiendis opi. ſit cautus reus delinquens, vt exprimat in concordia,ꝙ facit pacem tam pro vulnere quā pro morte,& omni damno,vel læſione,quæ ex tali vulnere poſsit ſequi , ſecundum prædictos doctores:ex quibus nota & collige,ꝙ quando finis habet neceſſariam cauſam cum principio, ſemper attendimus principium , & non finem: de quo vide omnino Bar.& docto.& ibi poſita in dicta l.damni infecti.§.ſabini ſententia.ff.de dam.infect.

Pax facta cum vulnerato ſi ſequatur mors an excuſet homicidam.

Item quære infra quod tempus debeat fieri prædicta concordia & tranſactio inter partes 68 adhoc,vt valeat & habeat effectum,& reſolutiue dico quod debet fieri ante ſententiam diffinitiuam latam ſuper delicto cōtra ipſum reum ita expreſſe diſponit , prædicta lex partitæ ibi dum dicit, tenemos por biē que ſi la auenencia fuere fecha ante que la ſententia ſea dada ſobre tal hierro.&c.& confirmatur quia tranſactio regulariter & ſemper fit ſuper re dubia,& incerta vnde poſt ſententiam diffinitiuam latam non debet valere:tanquam ſuper re liquida,& certa text.eſt in.l.1.ff.de tranſact.tex.in.l.2.C.eodem titu.text.in.l.ſi cauſa cognita. eo.tit.tex.in.l.eleganter verſi.ſi poſt rem iudicam.ff.de condi.in debi.& vtrobiq; commun.doctores.& licèt remiſsio & liberatio tanquam certi & liquidi valeat poſt ſententiam diffinitiuā, vt in.l.prima ff.de tranſact.& ibi gloſſ.ordinaria. & communiter opin. tamen prædicta lex partitæ noluit quòd poſt ſententiam diffinitiuam valeret talis remiſsio pœnę in cauſis criminalibus. tanquam nimis præiudicialis reipublicæ , cui competit ius vindictæ , & accuſandi propter

Tranſactio inter partes infra quod tempus debeat fieri.

bonum publicum, & exemplum ſubditorum ex quo ſubinfertur, ꝙ talis concordia & remiſſio non poſſet fieri poſt concluſionem in cauſa ante ſententiam diffinitiuam latam: quia iſti caſus æquiparantur in iure argumento text.in,l. ſi rem.§.fi.ff. de euictionibus per quem ita tenet Bart.in.l. ſi mater.§.eãdem.ff. de excep. rei iudi.in fine.Pau.de Caſt.in.l.ſi rem alienam la. 1.§.fi.ff.de pigno.actio.Pulchrum tamen dubiũ

69 *Pendẽte appellatione ã valeat concordia & tranſactio.* eſt circa hoc ſi ſententia difinitiua iam eſt lata contra ipſum reum principalem delinquentẽ, & ab ea ſit appellatum an pendente appellatione valeat prædicta remiſsio, concordia, & tranſactio inter partes, vt reus delinquens non poſſit condemnari ad pœnam mortis nec corporalem & ſentẽtia in contrarium lata reuocetur, & & videtur ꝙ nullo modo valeat nec habeat effectum: quia apertè repugnant verba prædictę legis partitæ in quantum dicit ante que la ſententia ſea dada. Confirmatur etiam, quia in dubio in qualibet diſpoſitione à verbis legis non eſt recedendum, vt in.l.librorum.§.ꝙ tamen caſius.ff.de legat.tertio & in.l.Labeo.ff.de ſupe.lega. rurſus etiam confirmatur, quia ſententia facit rem notoriam vt in.l.1.ff. de tranſact. cum ſimi. item etiam quia limitata cauſa limitatum parit effectum, vt in.l. age cum Geminiano.C. de tranſact.& in.l. ex facto.§.item quæro.ff.de vul.& pupi. item etiam: quia cauſa appellationis eſt diuerſa à prima cauſa vel inſtantia, vt in autent. de his qui ingrediuntur ad appellandũ colla.5.& ibi glo.or.& commun. docto. finaliter etiam facit tex.ſingu.& vnicus in.l.græcè.§. 1.ff.de fideiu. vbi diſponitur, ꝙ fideiuſſor ꝙ aliꝰ ſiſtet in iudicio intelligitur vſq; ad ſententiam diffinitiuam latam, non vero poſtea licet ab ea ſit ap pellatum: quia cenſetur inſtantia diuerſa quem ibi adhoc reputat ſingu.& vnicum Bart. Pau.& alij docto. ſed his non obſtantibus ego teneo contrariam ſententiam, imò ꝙ etiam ſi fuerit lata ſententia: ſi tamen ab ea ſit appellatũ valeat concordia, & tranſactio, & non poſsit imponi reo delinquẽti pœna corporalis & iſta quæſtio iam contigit de facto in chanceleria regia de Valladolid & ita fuit iudicatum & pronunciatum pro qua ſententia & concluſione conſidero ſequẽtia fundamenta.

Argumẽ.1. Primo quia per appellationem interpoſitam extinguitur ſententia & omnis effectus. text. eſt in. l.1. §. final.ff.ad turpi. cuius verba ſunt, quia prouocationis remedio condemnationis extinguitur pronunciatum & ibi adhoc notat & commendat Bart. Albe. & commun. docto. ergo in noſtro caſu valeret concordia & tranſactio tanquã ſi non eſſet lata ſententia. cõfirmatur ratione, quia iam iſto caſu res efficitur dubia, & incerta propter appellationẽ & probationem, quæ poſtea fieri poteſt in ſecunda inſtantia. Item & ſecundo pro hac ſenten.& con- *Argum.2.* clu. facit. text. nota. & expreſſus in.l.2.§.fi.ff.de pœnis vbi probatur ꝙ non videtur quis condẽnatus nec contra eũ lata ſententia, qñ ab ea eſt appellatum, cuius verba ſunt, eum accipimus cõdẽnatum, qui nõ prouocauit cęterum ſi prouocauit nondum damnatus videtur & ibi notat & commendat gl.or.& com.doct. Tertio facit text.ſingul. & vnicus in ſuo caſu in.l.ita de- *Argumẽ.3* mũ.C. de procu. vbi habetur ꝙ appellatio extinguit iudicatum, & reducit rem ad ſtatum, in quo erat poſt litis conſtationem, & adhoc reputat ibi ſingu.& vnicum Bald.& commendãt cæteri doctores. ergo in caſu noſtro cum prædicta concordia & tranſactio valeret, & haberet effectũ in prima inſtantia. ita etiam ſimiliter debet valere in ſecunda inſtantia poſt appellationẽ interpoſitã. Quarto facit tex.in.l. perempto- *Argum.4* rias.C.ſenten.reſcin.non po. vbi traditur regula & doctrina notabilis, ꝙ exceptio peremptoria, quæ non poteſt opponi poſt ſententiam diffinitiuam latam, poteſt opponi ſi ab ea ſit appellatum. Quinto facit tex.in.l. eleganter.§.qd ergo.ff.de condi.indebi. vbi diſponitur, ꝙ licet *Argum.5.* poſt ſententiam diffinitiuam non valet tranſactio: tamen ſi ab ea ſit appellatum, valet & tenet & ibi glo.or.Bart.& commun.docto. ergo licet noſtra lex partitæ expreſſè dicat, ꝙ poſt ſentẽtiam non poſsit fieri prædicta concordia.& trãſactio in cauſis criminalibus tamen debet intelligi, quando ab ea non eſt appellatum: ſi verò ab ea ſit appellatum, bene valet & tenet. Sexto facit tex.in.l.& poſt rem iudicatam.ff.de tran- *Argum.6.* ſa. vbi habetur ꝙ licet poſt ſententiam diffinitiuam non valeat tranſactio tamen ſi à ſententia ſit appellatum, valet & tenet. Septimo facit tex. *Argum.7* in.l. qui à latronibus.§.fi.ff. de teſta. vbi habetur, ꝙ licet condemnatus ad mortem non poſſit teſtari: tñ ſi à ſententia ſit appellatum, valebit teſtamentum. Octauo facit tex.in.l.furti.verſi. *Argum.8* 1.ff.de his qui.no.infa. vbi habetur ꝙ licet condemnatus ex delicto efficiatur infamis: tamen debet intelligi ſi à ſententia non fuerit appellatum: alias verò ſi eſt appellatum non efficitur *Argum.9* infamis. Nono facit text.in.l.qui cum maior.§. *Accuſare qs dicatur.* accuſaſſe.ff.de bonis quæ liber. vbi habetur, ꝙ ille dicitur accuſare, qui cauſam producit vſq; *Argum.10* ad ſententiã diffinitiuam, à qua nõ eſt appellatũ. Decimo facit text.in.l.ſciendum.§.ſi fundũ. ff.qui ſatiſ.cogan. vbi habetur ꝙ licet poſſeſſor

rei.

rei alienæ qui per ſententiam eſt condemnatus rem reſtituere, nõ euitet ſatiſdationẽ: tamen ſi à ſententia ſit appellatum bñillam euitabit. Vn-

Argum. 11 decimo facit tex. in.l.fi.C.de errore aduocatorum vbi habetur, ꝙ licet error aduocatorum alicuius cauſæ poſsit reuocari vſq; ad ſententiã diffinitiuam non poſtea: tamen ſi à ſententia ſit appellatum, poteſt reuocari. Duodecimo fa-

Argum. 12 cit text.not.in.l.papinianus.§. meminiſſe.ff.de inoff.teſta.vbi diſponitur, ꝙ licet ille, qui egit querella inofficioſi teſtamenti, & non obtinuit, amittat commodum in eo ſibi relictum: niſi deſiſtat ante ſententiam: tamen ſi ab ipſa ſentẽtia ſit appellatum, & pendente appellatione deſtitit, excuſatur, & ad hoc notat & commẽdat glo.or.& commun.docto.finaliter etiam facit text. bene notandus in.l. ſi fideiuſſor.C.de fideiu. vbi habetur, ꝙ licet exceptio diuiſionis ex epiſtola diui Adriani, non poſsit opponi poſt ſententiam diffinitiuam tamen ſi ab ea ſit appellatum, bene poteſt opponi & ibi notat & commendat glo.ordi.Bar.Albe.Bald.Ange.Sali.& commun.docto.& adde, ꝙ idem eſſet quãdo remiſsio, concordia, vel tranſactio fieret inter partes poſt ſententiam diffinitiuam latam intra tempus datum ad appellandum: quia in iure noſtro paria ſunt à ſententia eſſe appellatum, vel eſſe intra tempus datum ad appelandum iſta eſt glo.ſingul. & vnica in.l.ex iudiciorum.ff. de accuſa. de qua latius dixi ſuo proprio loco.

Quarto & principaliter, dico ꝙ aliud eſt crimen publicum adulterij, de quo magiſtraliter dixi in.l.lxxx.in.ll.Tauri vbi omnino vide.

Caput quartum de violentia.

Summarium.

1 *Quibus modis committit quis violentiam & qua pœna puniatur.*

Primus caſus in quo crimẽ cõmittitur violentia.

QVintò & principaliter dico ꝙ aliud eſt crimen publicum violentię pro cuius perfecta declaratione, & reſolutione dico, ꝙ aliquando quis committit vel infert violentiam in alium, cum armis auferẽdo ſibi bona vel à poſſeſsione aliqua expellendo: vel inferendo ſibi vim, licet aduerſarium non poſsit vincere & deprædare: nec delictum ad effectum perducere, vel extorſionem facere illum opprimendo, vt pecuniam, rem, vel quid aliud ſibi daret, vel contractum & obligationẽ faceret: vel quid ſimile: nã iſte talis committit crimen violentiæ, & punitur pœna deportationis & confiſcationis omniũ bonorũ.text.eſt in *Pœna violẽtia.* l.1.& p totũ.ff.ad.l.iuliã de vi.& ibi.gl.or.Bart. Albe.Ang.& cõ.dd.tex.in.l.1.& per totũ.C.eo.tit.& ibi gl.or.Odof.Pe.Ci.Iaco.Butri.Bal.Sali.& cõ.dd.tex.in.§.itẽ lex iulia de vi inſti.de publi.iudi.& ibi gl.or.Faber.Ange.Platea.& com.doct.& idẽ diſponit.l.8.tit.10.7.par.& iſta eadẽ pœna habet ẽt locũ, qñ quis conuocat amicos. vel homines cã ſeditionis, & violentię cõmittendæ ita probãt prædicta iura: maximẽ tex.in.l.3.ff.ad.l.iu.de vi.& idẽ diſponit.l.2.titu.10.7.par. Itẽ adde, ꝙ ſi in ipſo actu violentię aliquis homo ſit interfectus, vel ex parte agreſſoris committentis violentiã, vel ex parte eius, q violentiã patitur, tenetur pęna mortis, ipſe principalis autor & aggreſſor violẽtię.tex.eſt notabilis in.l. q̃niam multa facinora.C. ad.l.iu.de vi.& ibi glo.or.& cõ.opi.& idẽ diſponit prædicta.l.2.tit.10.7.par.&.l.8.eadẽ tit.& par. aliqñ & ſecũdo com- *Caſus.2.* mittit vel infert q ſin aliũ violentiã in caſibus ſupradictis ſine armis & tunc etiam cõmittit crimen publicũ violentiæ & punitur pœna confiſcationis tertiæ partis bonorum, & vtroq; caſu.ſ.ſuperiori & iſto.efficitur infamis tex.eſt in l.1.ff.ad.l.iuliam de vi priuata tex.in.l.2.C.eod.tit.tex.in.d.§.itẽ.l.iulia de vi.Inſtit.de publi.iu.& vtrobiq; com.dd. & idem diſponit prædicta l.8.tit.10.7.par. Aliquando & tertio cõmittit vel *Caſus.3.* infert quis in alium violentiã cum armis, vel ſine armis, auferendo ſibi aliquam rem mobilẽ vel immobilem propria autoritate: & tunc incidit in pœnam legis ſi quis in tãtam.C. vnde vi. modo ſit res propria inuaſoris: modò alterius: & modo credat ſibi de iure licere: modò nõ ita tenet & declarat glo. or.Odofre.Petrus.Ci.Ia.Butri.Bar.Albe.Bal.Ang.Sali.& cõ.dd.de quo articulo vide latius & notabiliter ea quæ dixi in.l.45.in legibus tauri in interdicto adipiſcendæ poſſeſsionis. Aliquando & quarto committit, vel infert quis in alium violentiã cum armis, *Caſus.4.* vel ſine armis, rapiendo & auferendo ſibi bona mobilia: & tunc tenetur actione vi bonorũ raptorum & tenetur pœna quadrupli infra annum.in qua ineſt rei valor & perſequutio: poſt annum verò tenetur in ſimplum & reſtitutione rei rei valoris eius textus eſt in.l. prima & per totum.ff. &.C.& Inſti. vi.bonorum raptorum. Aliquando & quis committit & infert in *Caſus.5.*

alium vi›lentiam circa poſſeſsionem, capiendo eam propria autoritate: & tunc tenetur interdicto vnde vi. de quo dixi in.l.45.in.ll.tauri im propria materia interdicti vnde vi.

Aliquando & ſexto quis committit & infert in alium metum & violentiam compulſiuam, per quam inducit & compellit alium ad vendendũ, donãdum, vel contrahendum, & tunc actus mero iure valet: ſed debet reſcindi actione quòd metus cauſa. text. eſt in.l. prima & per totum.ff.&.C. quòd metus cauſa. Aliquando & ſeptimo cõmittit quis in alium violentiam, quã do creditor alterius in re, vel pecunia & eam aufert & tollit ſibi per vim: nam tali caſu amittit debitum ſuum, tex. eſt ſingu.in.l.extat.ff. ꝙ metus cauſa. text. in.l.penul.ff. ad.l.iu.de priua.& idem diſponit.l.14. titul. decimo. ſeptima part. Aliquando ẽt committit quis in alium violentiam, quando poſt litem conteſtatam in cauſa finium regundorum, occupat aliquam partem fundi alterius propria autoritate, & ibi ponit confinia: quia amittit illam partem & tantundem de ſuo tenetur dare aduerſario. text. eſt in l.ſi conſtiterit.C. finium regundorum. Item adde pro cumplemento prædictorum ꝙ ſi ratione & occaſione violentiæ commiſſę amiſit quis aliqua bona, poteſt extimationem conſequi ab inuaſore, ſuper quo ſtatur iuramento eius tex. eſt ſingularis de iure ciuili in.l. ſi quando.C. vnde vi. tex. de iure canonico in cap.fi. ꝙ metus cauſa & vtrobiq; commun. docto. & idem diſponit.l.9.titu.10.ſeptima part.

Caſus.6. *Caſus.7.*

Sextò principaliter dico ꝙ aliud eſt crimen publicum falſi de quo magiſtraliter dixi in.l.fin. in legibus Tauri vbi omnino vide.

Caput quintum De furto.

Summarium.

1 *Furti diffinitio qualis ſit.*

2 *An teneatur furti qui retinet rem de perditam ignorãdo eius dominum, & non facit præconizare.*

3 *Si filius fa. vxor vel ſeruus ſurripiat rem an teneatur furti.*

4 *Pro primo furto quam pœnam patiatur.*

5 *Pro ſecundo furto quæ pœna imponatur.*

6 *Pro tertio furto an imponatur pœna mortis*

7 *Si fur commiſit vnum furtum magnum quòd æquiualeat trib' an poſsit furca ſuſpẽdi*

8 *Si fur commiſit duo furta in aliis locis, & tertium furtum cõmiſit in loco, in quo fuit captus, an poſsit condemnari ad mortem, tã quam famoſus latro. qui cõmiſit tria furta.*

9 *an requiratur adhoc vt pro tertio furto fur ad mortem condemnetur, quòd pro duobus primis ſit punitus.*

10 *Si aliquis furatus eſt in itinere publico an dicatur famoſus latro. vt pro vno furto ei imponatur pœna mortis.*

11 *Ille qui furatur de eccleſia rem ſacram, an puniatur pœna mortis.*

12 *An ille qui facit furtum cum violentia puniatur pœna mortis.*

13 *An ille: qui pecora & animalia furatur, pœna mortis puniatur.*

14 *Si quis commiſit furtum in hac ciuitate, & reperitur ſine auriculis, an ſit ſufficiẽs præſumptio, quòd iam commiſit duo furta, & ſic poſsit condemnari ad mortem.*

15 *An ille, qui inuenitur in domo alterius cauſa furandi, & nihil ceperit, an puniatur pœna furti.*

16 *An receptans furem teneatur eadem pœna, qua ipſe principalis.*

SEPTIMO principaliter dico quòd aliud crimen priuatum furti. Pro cuius perfecta declaratione dico, ꝙ furtum eſt cõtractatio rei alienæ fraudulosa inuito domino lucri faciendi cauſa. text. eſt in.l.1.§.fi.ff. de furtis. text. in.§.furtum.Inſti. de obliga. quæ ex delict.naſ. & ibi commun.docto.& idem diſponit.l.1.titu.14.7.par. ex quo infertur, ꝙ ſi quis propria autoritate accepit rem alterius, pro aliquo vſu, vel neceſsitate, credens dominum permiſſurum, & & concurrit aliqua iuſta cauſa adhoc præſumẽdum: quia hoc dixit & proteſtatus eſt coram aliquibus, vel erat coniunctus, vel valde amicus, vel res erat parua, vel dominus erat conſuetus talia cõcedere, nõ tenebitur furti. ita probãt prędicta iura: & in expreſſo ꝓbat tex. in.l.inter oẽs.§.recte.ff.de furtis. cui' verba ſunt, recte dictũ eſt, qui pu-

1 Furtũ quid ſit.

Accipiens autoritate ꝓpria quando non committit furtum.

q putauit ſe domi ni volũtate rem attingere, nõ eſſe furẽ. quid enim doloſecit, qui putauit dominum conceſſurum fuiſſe, ſiue falſo, ſiue vere putet? is ergo ſolus fur eſt, qui contractauit, ꝗ inuito domino ſe facere ſciuit. & ibi notat glo o r. Bar. Albe. Ange. & commu. docto. tex. in. l. qui re ſibi cõmodata eo. tit. tex. in. §. placuit. inſti. de obliga. quæ ex delicto. naſ. in dubio verò ſemper preſumitur contra furem, quod inuito domino animo furandi. faciat. ita probat tex. in .l. qui vas. §. vetare. ff. de furtis. cuius verba ſunt Vetare autem dominum accipimus etiam eum, qui ignoret, hoc eſt eum, qui non conſenſit. & ibi glo. or. B ar. & cõmu. docto. tenet etiam & declarat Abbas Panor. in cap. dudum el. 2. de electione. 6. col. nu. 18. & ibi alij docto. idẽ. Abbas in cap. 1. de præſup. fi. col. nu. 3. & ibi etiam cõm. docto. neque obſtat glo. ſingu. & or. in. §. ſed iſte quidem inſti. de actio. in glo. magna. in medio vbi habet, ꝗ in his quæ dependent âmera conſcientia & intẽtione alicuius, ſtatur ſoli ſuæ aſſertioni quam ibi ad hoc ſumme notant & cõmendant doctores & in locis ibi per eos allegatis: q̃a procedit, & debet intelligi, quãdo prçſumptio aliqua non militat contra eum: ſecus vero alias, vt in in noſtro caſu per predicta iura. & in terminis ita tenet & declarat Bar. in dicto. §. recte. 1. col. in fine & ibi cõmu. docto. tenent etiam moderni in dicto. §. ſed iſte quidem præcipue Iaſo. 18. col. num. 88. pro quo facit tex. in. c. vidua de regula. & ibi notãt Abbas & cõm. doct.

2 *Accipiens rẽ cuius dominũ ignorat.*

Exquo de ducitur & infertur, quod ſiquis accipiat rem cuius dominum ignorat, vel inueniat rem deperditam, quam ſibi retinet non demonſtrando, vel preconizando tenetur furti. tex. eſt in. l. falſus. §. qui alienum. ff. de furtis. cuius verba ſunt, qui alienum quid iacens in terra lucri faciendi cauſa, ſubſtulit, furti obſtringitur, ſiue ſcit cuius ſit, ſiue ignorauit: nihil enim ad furtũ minuendum facit, ꝗ cuius ſit ignoret. & ibi notat Bar. & cõmu. docto. probat etiam tex. cũ ratione in. l fi. verſi. omnes. C. vnde. vi. ſi verò facta competenti. diligentia, non inueniatur domin⁹ tũ nc inuentor tenetur vendere, & pretium dare, & reſtituere pauperibus pro anima veri domini argu. tex. in auten. omne s peregrini. C. cõm. de ſucce. & per eum ita tenet Bar. in dicto. §. qui alienum. & ibi Albe. & alij docto. Bal. in. l. 1. ff. de rerum diui. 2. lectu. 1. col. nu. 3. Abbas Panor. in cap. cũ dilecti de accuſa. pe. col. nu. 22. & ibi Feli. 7. col. nu. 7. idem Abbas in cap. fi. de furtis. 1. co. 3. no. hodie tamen in noſtro regno diſponitur, quod hoc caſu inuentor vel ille adquẽ res de publico pertinent, teneatur rem inuentam certo modo, & forma præconizare infra, quod ſi dominus veniat & appareat eam recuperet ſoluta expenſa ſuper ea facta, tẽpore verò ibi determinato tranſacto ſibi applicatur: alias verò ſi ſolennitas & forma illius legis non ſit ſeruata, tenetur reſtituere tanquam fur. ita diſponit. l. 1. ti. 12. lib. 6. ordi. ex quibus etiam deducitur & infertur, ꝗ ſi poſt cõmiſſum furtum compareat dominus rei, & dicat & aſſerat ſua voluntate, & eo per mittente eſſe factum, nõ excuſatur fur. quia in dubio præſumitur ꝗ eo inuito fuit factum vnde ex tali delicto eſt quæſitum ius vindictæ reipublicç propter offenſam ſibi factam: quod non pot eſt dominus ſibi auferre dicendo ſua voluntate eſſe cõmiſſum. niſi concurrat aliqua prçſumptio & coniectura. ex qua poſſet hoc veriſimiliter credi & in expreſſo ita tenet & declarat Bar. in dict. l. inter omnes. §. rectè: ff. de furtis 1. col. nu. 2. & ibi Ange. de peru. Bal. in. l. tranſigere. C. de tranſa. pe. col. nu. 12. & ibi alij docto. idem Bal. in. l. falſus. C. de furtis. 3. col. Abbas in cap. dudum el. 2. de electione. 6. col. num. 18. An. de Male. in parte comparent dicti inquiſiti & in termino defenſionis. 6. col. verſi. quid ſi fur. & ibi eius additionator.

Inuẽtor rei tenet rẽ inuentã preconizare.

3 *Filius, vxor cõſanguineus an teneatur furti.*

Et ex ſuperiorib⁹ neceſſariò quæro ſi filius familias vxor, conſanguineus, familiaris, vel ſeruus, ſurripiat rẽ, an teneatur furti, & reſolutiue dico ꝗ ſi res ſit parui valoris non tenetur furti, licet dominus poſsit ſuam rẽ remedio ciuili recuperare: ſi verò ſit magni valoris, tenetur furti, & poteſt criminaliter accuſari. tex. eſt in. l. reſpiciendum. §. furta domeſtica ff. de penis cuius verba ſunt, furta domeſtica, ſi leuiora ſunt: publice vendicanda non ſunt, nec admittẽda eſt huiuſmodi accuſatio & ibi notat glo. or. Bar: Albe. Ange. & cõmu. docto. tex. in. l. ſerui & filij. ff. de furtis. tex. in. l. qui ſeruo. §. item placuit eo. tit. tex. in. l. ſiquis vxori eo. tit. tex. in l. ſi libertus eo. ti. tex. in. l. prætor edixit. §. præterea. ff. de iniuriis tex. in. l. homo liber, verſi. ſed & damnum. ff. de adqui. re. domi. tex. in. l. 1. & per totum. ff. rerum amotarum. tex. in. l. 2. & per totum. C. eo. tit. tex. in. l. apud antiquos. §. fi. C. de furtis tex. in. §. hi qui. inſti. de obli. quç ex delict. naſ. & vtrobiq; cõmu. doct. & idem diſponit l. 4. tit. 14. 7. par. & adde ꝗ dicitur furtum paruum, vel magnũ iudicis arbi. ſecundum doctores vbi ſupra: vnum tamen eſt, ꝗ reſpectu filij exiſtentis in poteſtate, iudex dictabit ſentẽtiam ſecundum voluntatem patris tex. eſt in. l. 3. &. 4 C. de patria poteſtate & ibi cõmu. doct.

Furtũ d tur paru vel ma mum i cis arbi

4 *Pœna p furti.*

Item quæro quæ ſit pæna furti. in quo articulo magiſtraliter & reſolutiue dico, ꝗ pro primo furto vltra reſtitutionem imponitur pœna pe-

cuniaria quadrupli applicāda parti, ſi furtum eſt manifeſtum: ſi vero non eſt manifeſtum, im ponitur pena dupli. tex. eſt in. l. 2. & 3. ff. de furtis tex. in. l. in furti & in. l. ſi quis ex domo cum ſi milibus eiuſdem tituli. tex. in. §. conceptum ver ſi. pęna autē inſti. de obli. quę ex delict. naſ. te. in. §. ex maleficiis inſtituta. de actioni. textus in. §. quadrupli eodem tit. tex. in. §. in duplum eo. titu. & vtrobiq; g. ordinaria & idem diſpo nit lex. 18. tit. 14. 7. par. & dicitur manifeſtū, quā do fur deprehenditur cum ipſo furto, vel à domino vel ab alio antequam perueniat ad locū deſtinatum tex. eſt in. l. 3. cum duabus ſequenti bus. ff. de furtis. tex. in. §. furtorū inſti. de obli. quæ ex delict. naſ. item etiam vltra hanc pœnā pecuniariam punitur fur pęna corporali extra ordinaria iudicis arbitrio, ſecundum qualitatē furti, & perſonæ tex. eſt no. qui ſic debet intelligi in. l. fi. ff. de furtis cuius verba ſunt, memini ſſe oportebit nunc furti plerumq; criminaliter agi, non quaſi publicum ſit iudicium, ſed quia viſum eſt temeritatem agētium etiam extraor. animaduerſione coercendam & ibi glo. or. & com. docto. & per illum tex. ita tenet & declarat Bar. licet corrupte alleget in autē. ſed nouo iure C. de ſeruis fugi. & ibi Ange Sali. & cōmu. alij docto. Odofre. in. l. vnica. C. quan ciuilis actio. crimi. prę. pe. col. & ibi Ange. de Peru. 1. col. ſpe. in tit. de furtis 2. col. nu. 3. hoſti. in ſua ſumma in rubri. de condictione furtiua verſi. qua pœna Ange. de Are. in tract. male. in parte & veſtē celeſtrē abſtulit. 2. col. Gādinus in tit. de furtibus & latronibus. 3. col. verum tamen eſt ꝙ ille tex. & concluſio & doctrina ex eo elicita videtur dubia: quia non reperitur diſpoſitum quod pro primo furto vltra pœnam pecuniariam, quadrupli vel dupli imponatur pœna corporalis: quia. nemo duplici pœna debet puniri, vt in. l. ſenatus. ff. de accuſationibus confirmatur etiam, quia quando actio ciuilis pecuniaria datur ad vindictam, nō debet imponi corporalis vt in. l. quod ſenatuſconſultum. ff. de iniuriis textus in. l. prætor edixit. §. ſi dicatur eodem titulo textus in. l. vnica cum materia. C. quando ciuilis actio. crimi. pre. tex. in. §. in ſumma inſti. de iniuriis & in terminis his rationibus & fundamentis iſtam ſententiam & cōcluſionem tenet Ludo. Roma. in conſi. ſuis conſilio. 152. & tenendo iſtam partem non obſtaret tex. in dict. l. fi. ff. de furtis quia poſſet dupliciter intelligi. 1. modo quod loquatur de actione ciuili ad ipſam rem, vel æſtimationem perſequēdam & de accuſatione criminali ad pęnam: nō vero de aliqua pęna pecuniaria quadrupli vel dupli vel aliter & 2. quod loquatur de pœna ciuili pecuniaria, & ſimiliter de pęna criminali: ſed alternatiue: taliter, quod vna electa tollat alia: quia vtraque tēdit ad vindictam, vt probaui: ſed his non obſtantibus ego teneo primam ſententiā & concluſionē. imò quod pro primo furto poſſit imponi pœna pecuniaria applicanda parti & etiam pœna corporalis arbitraria per tex. cum comuni opinione, in dicta. l. fi. ff. de furtis & vltra eum ita etiam probat textus in autentica ſed nouo iure. C. de ſeruis fugitiuis vbi habetur, quod pro furto non moriatur latro. nec membrum ſibi abſcindatur ſed aliter puniatur. ergo probat quod de iure antiquo imponebatur pœna corporalis arbitraria, quam hodie vult limitare vt non ſit mortis vel membri abſciſionis: ſed alia mitior & leuior & idem expreſſe probat. l. 18. titulo. 14. 7. partita nec obſtat. 1. ratio contraria ſuperius adducta, quod nemo debet duplici pœna puniri, quia illud eſt verum, quando pœnę ponuntur electiuę: non vero copulatiuè, vt in noſtro caſu, non obſtat etiam ſecunda ratio, quod quando actio ciuilis pecuniaria datur ad vindictam, non debet imponi corporalis: quia vna tollit aliam: quia procedit, quando actio ciuilis pecuniaria imponitur à iure propter offenſam perſonæ, non vero propter rem familiarem. ita probat textus in. l. vna. C. quando ciui. actio. cri. præ. & ibi notant & cōmendant doctores probat etiam glo. ſingularis in. l. 2. §. emancipatus filius. ff. de cola. bonorum. quam ibi notat & commendat Bar. & alij doctores & eam dicit ſingularem & vnicam Imola in. l. interdum. 1. col. ff. de publi. iudi. Idem Imola. in. l. rei iudicatæ. §. 1. ff. ſolu. matrimo. ſimilis tamen gloſa eſt in. l. prohæredi. §. fi. ff. de acqui. here. in. glo. ſingulari s & ibi notat Alexander & moderni.

furtum manifeſtū quid

Vnum tamen eſt, quod non poteſt vtraque actio ciuilis & criminalis in vno eodemque libello cumulari, vt in dicta. l. vna & ibi plenè notatur: hodie tamen in noſtro regno pro primo furto imponitur pœna pecuniaria, vt ſoluat rem & duplum eius parti, & ſepties valorem eius fiſco. ita diſponit. l. ſexta titulo. 5. libro quarto fori. legum & lex ſecunda titulo decimotertio eodem libro.

Actio ciuilis & criminalis non poteſt in eodē libello cumulari.

Vnde in locis vbi viget illa lex vel, conſuetudo, non punitur criminaliter: quia pœna applicatur fiſco: ſed in aliis locis, & partibus vbi non viget nec ſeruatur illa conſuetudo ſtandum eſſet iuri cōmuni ſed certe communiter in maiori parte regni de conſuetudine non imponit pęna pecuniaria applicāda parti nec fiſco

ſed

ſed ſolum corporalis, vel alia iudicis arbitrio, ſecundum qualitatem furti,& perſonæ.

Pro ſecundo furto pœna augetur: quia impo-
5 nitur prædicta pœna pecuniaria quadrupli:vel dupli &agrauatur pœna coporalis iudicis arbitrio:quia de iure propter reiterationem,&frequentiam delicti aggrauatur pœna text.eſt in.l.3.C.de epiſco.audien.tex.in.l.capitalium.§.ſolent.& in.§.graſſatores.ff. de pœnis.text.in.l.3.verſ.ſiplures.ff.de remilitari,tex.in.l.ſeruos.C.ad.l.iuliam de vi.tex. in.l.1.ff.de iure patro.tex. in.l.quicunq; verſi.1.C.de ſeruisfugi.tex. in.l.1.C.de ſuper exactoribus.lib. 10.text.in.l.2.C. de primicerio.lib.12.text.in.l.3.C. de domeſticis & protectoribus.eo.titu.text.in.l.fi.C.de comeatu. eodem. libr. hodie tamen in noſtro regno pro ſecundo furto communiter imponitur pœna flagellorum, & abſciſionis auricularum quam pœnam auricularum pro furtis inuenit.l.6.titu.5.libro,4. fo.ll.& libr.6 titu 18.2. part. licet prædicta lex fori pro ſecundo furto imponat pœnam mortis quæ in hoc non ſerua-
6 tur. Pro tertio vero furto ſimiliter augetur pœna, &licet non reperiatur iure cautum:tamen de generali cõſuetudine imponitur pœna mortis:quia per reiterationem &frequentiam delicti efficitur famoſus:& famoſus latro debet furca ſuſpendi.vt in.l.capitalium.§.famoſos.ff. de pœnis & in expreſſo iſto fundamento & conſideratione iſtam ſententiam &concluſionem tenet glo.or.in auten. ſed nouo iure.C.de ſeruis.fugiti.in verbo caſtigabitur & ibi Bal.1.colum. verſi.3.nota. Pau.de Caſtr.2.col.nu.6.& iſta eſt commun.opi.docto.ſecundum Cępolam ibi.19 colum.num.37.Angel.de Arc.in.§.exmaleficiis inſtit.de actio.2.col.nu.4.& ibi Iaſo.2.col.nu.12 Ange.de Are.in tracta.male.in parte &veſtem cęleſtrem abſtulit.4.col.verſic.& nota bene. & ibi eius additionator gandinus in eodem tract. in titu.de furibus & latronibus.2. colũ.bonifacius in eodem tracta.in titu.de furtis robariis& latrociniis.1.col.verſi.ſed quali pœna corporali punitur.Vnum tamen eſt ꝙ ſiquis commiſit
7 vnum furtum magnum, quod æquiualeat tribus poteſt furca ſuſpẽdi.1.argu.tex.in.l.ſi is qui tres.§.fi.ff.de excu.tut.vbi habetur,ꝙ ſicut tria onera tutelarum excuſant à tutela.ita eodẽ modo vna tutela magna, quæ contineat magnum & amplum patrimonium: Item & ſecũdo quia propter immanitatem criminis, licitum eſt leges tranſgredi,ſecundum innocen.in capit. .de conſti.quod dictum ſequitur &reputat ſingu. Bald. in cap.1.§.iniuria.1. col.nu.1.de pace iura. fir.idem Bald in.l.obſeruare,§. proficiſci.4.co.

Pœna ſecũdi furti.

Pœna abſciſionis auricularum.

Pœna mortis pro tertio furto.

Primũ furtum & magnum æquiualet tribus

11.quæſtio.ff.de offi.procon.&lega.idem Bald. in.l.1.C. de precibus impe.offe.&ibi Iaſo.1.col. &.1.no.Feli.in cap.qualiter &quando.§.ad corrigendos.6.col.nu.37.de accuſa.pro qua ſentẽt. & conclu.facit bonus tex.in.l.ſiquis filio exhęredato.§.hi autẽ. omnes.ff.de iniuſto rapto.vbi habetur,ꝙ licet regulariter in omni cauſa ꝓcipue criminali habeat locum appellatio:tamẽ ex cauſa poteſt iudex eamdenegare,ſi imminet aliquod periculum, vel ſcandalum in republica,& adhoc notat & cõmendat ibi Bal.&commun.docto. &licet Bald. in auten. hodie.C.de iudi.limitet illud in iudicibus maioribus & ſupremis:non vero in minoribus,quia iurãt ſimpliciter ſeruare leges & ſtatuta,& ibi ſequũtur alij docto.tamen certe in omnibus videtur procedere & habere locum: quia licet iurent:tamẽ intelligitur cum hac reſtrictione,&limitatione & in exꝓſſo ꝙ pro vno furto magno qđ æquiualeat tribus latro debeat mori & furca ſuſpendi per prædicta fundamenta tenet originaliter Bald.in auten.ſed nouo iure.C. de ſeruis fugitiuis.1.col.in fin.idem Bald. in cap.1.§.iniuria de pace iuramento firmanda.2.col.nu.8 in vſibus feudorum Angel.de Peru.in.l. ꝙ ſi nolit.§.qui aſſidua.ff.de ędili.edi.Ange.de Are.in.§.ex maleficiis.Inſti.de actio.2.col.nu.5.idem Ange.vbi reputata ſingulare in.§.primo.Inſti.vi.bonorũ raptorum.idem Angel.in tracta. male. in parte & veſtem celeſtrem abſtulit.5.col.verſ.nũc ſumpta occaſione.vbi dicit, ꝙ ita ſemel practicauit Peruſij.dum aſſideret. Hippolitus de Marſiliis in.l.vnius.§. cognituram.ff.de quæſtio.pe.col. num.79. Abbas Panor.in cap.inter alia de immu.eccle.pe.col.num.31.glo. in.l.6.titu.5.lib.4. fo.ll.in gl.1.in medio .Sed his non obſtantibus contrarium eſt tenendum, imo ꝙ pro vno furto quantuncunq; magno non poteſt imponi pœna mortis. Primo quia hoc non reperitur iure cautum. Secundo quia ſi pro tertio furto imponitur pœna mortis,eſt propter reiterationem, &frequentiam delicti: non vero propter magnitudinem eius, quæ ratio finalis ceſſat in primo furto etiam magno. Tertio quia nũquã poſſet cognoſci,quod furtum diceretur magnũ vel paruum,& neceſſario relinqueretur iudicis arbitrio. & in expreſſo ita tenet Salice.in autẽ. ſed nouo iure.C. de ſeruis fugi.2.col.num.10.& ibi Paul.de Caſtr.2.col.num.6.cæpola.14.colũ. nu.30.Auguſtinus de Arimino in addi.ad Ang. de male.in parte & veſtem celeſtrem abſtulit.5. col.in fin.Iaſo.in.l.1.C.de preci.impe.offe.2.co. num.4. idem Iaſo in.§.ex maleficijs Inſtit.de actio.2.col. num.12. Ioan.de Anani.in capit.1.de furtis.

Pœna magni furti.

Argum.

Argum.

Argum

furtis.5.col.fi.quos ego ſequor.

8 Quæro tamen circa prædicta ſi fur vel latro commiſit duo furta in alio loco, & territorio, & tertium furtum commiſit in hac ciuitate, vel loco vbi fuit captus, an poſsit condemnari ad mortem, tanquam famoſus latro, qui commiſit tria furta. & videtur ꝙ nō. quia iudex huius ciuitatis vel loci non poteſt cognoſcere de criminibus alibi commiſsis extra iuriſdictionem ſuam, vt in.l.fi.ff.de iuriſ.omni.iu.&.in.l.3.ff.de offi.præ.& in autē.qua in prouincia. C. vbi de crimi.agi opor.& vtrobiq; commu. docto. ſed contrarium eſt tenendum. Imo ꝙ poſsit condemnari ad mortem & furca ſuſpendi: quia illa delicta alibi commiſſa aggrauant iſtud tertium furtum, vt pro eo poſsit condēnari ad mortem: & licet iudex non poſsit de primis furtis alibi commiſsis principaliter cognoſcere: tamē incidenter poterit quo ad aggrauandam pœnam huius tertij furti: quia ex reiteratione, & frequētia delinquēdi, augetur pœna, vt ſupradictum eſt, illa qualitas conſideratur, modò priora delicta ſint commiſſa in vno eodem quā loco, & territorio modò in diuerſis. & in expreſſo iſtā ſenten.& conclu.tenet Barto.in.l.ſi cui.§. fi. ff. de accuſa fin. quæſt.& ibi Ange.de Peru.& alij docto.idem Bart.in auten, vt nulli iudicum. §. ſi verò quis comprehenſorum colla. 9. & ante eum ibi Iaco.de bello Viſo.fi.q.Bald.in auten. ſed nouo iure.C.de ſeruis fugi.2.co.nu.4.& ibi Pau.de Ca.2.col.num. 7. Cepo.21.col.num.41. idē Bal.in.l.fi. ff. de iuriſd. omni iudi. prima lectura.3.co.idē Bal.in.l.certū.ff.ſi cer. peta.1.co. in.fin. Salice.in.l.ſeruos. C.ad. legem iu. deui. 2.colū.num.10.Ange.de Arc.in.§. ex maleficiis inſti.de actio.2.col.in fine.nu.5. idem Ange. de Are.in tractatu male.in parte & veſtē celeſtrem abſtulit.6.co.ver.quæro ſi alias Gādinus in eo dē tractatu.in.ti.de furibus & latro.2.co. Iaſ.in l. eū qui.§.in popularibus.ff. de iureiu.fi.colū. nu. 12.Abbas.Panor.in.cap.1.de clerico percuſſore num.2.Idem Abbas in.c.1.de pœnis.2. co. nu.4.Anca.in Cleme.1.de pœnis fi.colū. nu.21. Ioa.de Ana.in.c.fi.glo.in.l.6.tit.5.lib.4.fo.legū in.glo.4.quod eſt ſingulare.& valde notandū in practica.& idem eſt quando iam prima furta eſſent tempore præſcripta: quia ſimiliter licet de eis principaliter non poſsit cognoſci: tamen bene aggrauāt tertium furtum, vt pro eo poſsit latro condemnari ad mortem, & furca ſuſpendi.ita Bald.in auten.ſed nouo iure. C.de ſeruis.fugi.2.col. num. 4. idem Bald. vbi valde commendat in auten.qui ſemel. C.quomodo & quando iudex.5.col.num.25. & ibi Sali. fin. col.&.q. Iaſo.vbi reputat ſingularem in l.ſi idē cū eodem.ff.de iuriſ.omni.iudi.2.col.num.5.

Qui cōmiſit tria furta ī diuerſis locis an poſſit puniri vt famoſus latro

Aduertendum tamen ꝙ ad hoc, vt primum & ſecundum furtum aggrauent tertium & poſ 9 ſit latro condēnari ad mortem, & furca ſuſpendi, videtur requiri, ꝙ pro primo & ſecūdo furto, fuerit iam condemnatus.& punitus: quia alias nō dicitur incorrigibilis pro qua ſenten. & conclu. Primò facit tex.notabilis in.l.capitalium.§.ſolent.ff.de pœnis vbi dicit tex.ꝙ ſeditioſi & delinquentes in acclamando & congregando gentes punitur graui pœna de qua ibi & ſi poſtea cōmiſerint aliud ſimile delictū agrauatur pœna ita demum ſi pro primo ſint puniti & correcti.& ibi glo. or.& communi.docto. tex.in.c.cum non ab homine de iudi. tex.in.c. graue de preben.tex.in auten.vt liceat matri & auie. §. ſi quis in ſua domo colla.8. tex.in autē. de eccle.ti.§.ſi auten.colla.9. tex.in autē.ſi quis ei.C.de adulte.& vtrobiq; commu.docto.

Primum & ſecundū furtum an aggrauent tertium.

Sed his non obſtantibus ego teneo cōtrariam ſenten. imo ꝙ talis latro poſsit pro tertio furto ad mortem condemnari & furca ſuſpendi, licet pro primo & ſecundo furto non fuerit punitus. Primò quia propter frequentiam & reiteratione delinquēdi aggrauatur delictum & eius pœna vt ſupra probaui & non requirunt iura, ꝙ fuerit prius punitus, vel non. Secundò facit tex.bene notādus in.l.ſeruos.C. ad legem iuliam de vi.qui ſolum requirit reiterationem delicti ad aggrauandā eius pœnam & non punitionem aliquam. Tertiò facit text. ſingularis & expreſſus in.l.capitaliū. §. graſſatores. ff. de pœnis.cuius verba ſunt graſſatores, qui prædę cauſa id faciunt proximi latronibus habentur, & ſi cum ferro agredi & ſpoliare inſtituerunt, capite puniuntur vtiq; ſi ſæpius atq; in itineribus hoc admiſerunt. Quartò etiam facit text, in.l.fi.ff.de abigeis cuius verba ſunt, q ſæpius abegerunt, licet ſemper vnum vel alterum. pecus fuerit puerint.tamen abigei ſunt, & in terminis ita tenet Bar.ſi rectè conſideretur in.l.ſi cui. §.fi.ff.de acuſa.& ibi docto. ex quibus deducitur, & infertur, ꝙ ſi talis fur vel latro commiſit furta tria in diuerſis locis, & iudex primi delicti cognoſceret de eo non poſſet condēnare ad mortem: quia poſteriora delicta non aggrauant primum.ita probant prædicta iura & ibi communiter doctores. & in expreſſo ita tenet Ange.de Peru.in conſiliis ſuis incertis in conſiliis Bal.in.5.volumine conſiliorum conſil.348. Aduertendum etiam ꝙ contra prædicta facit tex.fortis & terribilis in.c.1.§.ſi quis quinque ſolidos de pace tenēda & eius violatoribus.in vſibus

Argumē.1

vſibus feudorum.vbi diſponitur, quòd ſi quis furatus fuerit quinq; ſolidos, vel valorem eorum furca ſuſpenditur.cuius verba ſunt, ſiquis quinq; ſolidos valens aut plus furatus fuerit laqueo ſuſpendatur,& ibi glo.or.& commun. docto ſed breuiter ille tex.non obſtat quia de generali conſuetudine non ſeruatur, tanquam rigoroſus ita dicit ibi Iaco.de bello viſo. & alij docto.glo.ordi.in.cap.1.§.iniuria in verbo legitime in fine de pace iura. firmā.vel aliter & Secundo dicamus, ꝙ ille tex.debet intelligi, ꝙ ille fur & latro non puniatur pœna mortis ſolum propter delictum furti, ſed propter qualitatem alterius delicti, cōnexi ſcilicet pacis ruptæ:quia per illud furtum, ꝙ.fur & latro, fregit pacem, quam fecerat cum offenſo.& ideo tā graui pœna punitur.& hoc aperte probat ille text. iuncta rubrica.in qua eſt ſituatus, & conformatur per text.in.l.fi.ver.fi.ff.de remilitari vbi habetur ꝙ ille qui fregerit pacem, puniatur pœna mortis. cuius verba ſunt, miles turbator pacis capite punitur,& ibi gloſ.or.& commu.docto. & in expreſſo ita tenet & declarat Bald.in.d.c. 1.§.ſi quis quinq; ſolidos.in fine.& ibi Aluarotus.2.col.Ange.de Arecio.in.§.ex maleficiis inſti.de actio.2.col.num.4.& ibi Iaſo.1.col. num. 3.Sali. in auten. ſed nouo iure.C.de ſeruis fugi. 2.col.num.8.& ibi alij docto præcipuè Cepola 2.col.&.2.oppo.Abbas in.ca.fi.de furtis in fine & ibi alij docto.idem Abbas in.c.inter. alia de immunitate eccleſiarum fin.col. Ange. de male.in parte & veſtem celeſtrem abſtulit. 4.col. verſi. & nota bene Bonifacius in eodē tractatu in ti. de furtis robariis & latrociniis.2. col.in fi.

Solutio.

10 Adde tamen ꝙ aliqui ſunt caſus in quibus pro vno tantum furto imponitur pœna mortis.Primus eſt quando quis commiſit furtum in itinere publico, vel mari, quia ille vocatur famoſus latro.& quia, vt in plurimum talia furta perpetrātur cum homicidio, vel cauſam eius præbent.text.eſt.in.l.capitalium.§.famoſos.ff. de pœnis. cuius verba ſunt, famoſos latrones in his locis, vbi graſſati ſunt furca figēdos quā pluribus placuit, vt & conſpectu terreantur alij ab iiſdem facinoribus & ſolatio ſint agnatis, & affinibus interemptorum, eodem loco pœna reddita, quo latrones homicidia feciſſent. vnum tamen eſt ꝙ glo.ord.ibi.dicit & tenet, ꝙ etiam hoc caſu non ſufficit primum furtum:niſi interueniat homicidium, vel ſequatur ſecundum, vel tertium furtum.& ibi etiam . tenet & ſequitur Bar.Albe.& commu.docto. idē etiam tenet Ange.de Peru.in auten.ſed nouo iure. C. de ſeruis fugitiuis & ibi Cepola antepe.colum. nu.48.Ange.de Are.in.§.ex maleficiis.Inſti.de actio.2.co.num.4. Hoſti.in ſua ſumma in rub. de condi.furti.verſi.qua pœna.pro quibus facit tex.expreſſus.in.l.capitalium.§.graſſatores .ff.de pœnis.cuius verba ſunt, graſſatores, qui prædę cauſa id faciunt.proximi latronibus habentur.& ſi cum ferro aggredi & ſpoliare inſtituerint, capite puniūtur, vtiq; ſi ſępius in itineribus hoc admiſerūt, cæteri in metallum damnātur, vel inſulā relegātur.& ibi com.do. ſed hodie in noſtro regno hoc caſu pro primo furto in itinere publico vel mari punitur pœna mortis, licet non interueniat homicidium.ita determinat lex.18.tit.14.7.par.licet illa lex.poſſet intelligi ſecundum ius commune ſcilicet, quādo bis vel ſæpius talia delicta commiſit, vel quando ſequutum eſt, homicidium.ſed licet iſta opinio videatur verior,& æquior:tamen prima eſſet tenenda in iudicando & conſulendo per predictam legem partitæ. cuius verba ſunt, mas por razon de furto no deue matar ni cortar miēbro fueras ende ſi fueſſe ladron conocido que manifieſtamente tuuieſſe caminos o robaſe enla mar con nauios armados a quien dizen coſarios.Sed intelligo quando ex propoſito quis erat in itinere publico poſitus, vt furtum faceret tranſeuntibus vel cum naui ex iſta cauſa erat poſitus in mari.

Quibus caſibus vno tā tū furto imponitur pœna mortis.

Caſus.1.

Secundus caſus eſt quando quis furatur de 11
eccleſia aliquam rem ſacram, quia tūc committit proprie ſacrilegium & punitur pœna mortis.tex.eſt in.l.4.ff. ad legem iuliam peculatus tex.in.l.ſacrilegij eo.tit.text.in.l. ſi quis in hoc genus.C.de epiſ.& cle.& vtrobiq; commu.docto.verum tamen eſt, ꝙ de iure communi non ſemper imponebatur pœna mortis ſed ex qualitate perſonarū & ipſius delicti.tex.eſt in dict. l.ſacrilegij.cuius verba ſunt, ſacrilegij pœnam debebit procōſul pro qualitate perſonæ proq; rei conditione , & temporis & ætatis & ſexus, vel ſeuerius vel clementius ſtatuere. & ibi notat Barto.Albe.& commu.docto.Azo in ſumma.C.de crimi.ſacri & ibi Salice.in rub.doctores.in.l.3.C.de furtis hodie vero indiſtincte tenetur pœna mortis.ita expreſſe diſponit prędicta lex.18.tit.14.7. parti. in quantum dicit o ladron que furtaſſe dela igleſia o de otro lugar religioſo alguna coſa ſancta o ſagrada quam legem perpetuò notabis ad hoc.& ita in iſto regno practicatur. dubium tamen neceſſariū eſt circa illam legem, quæ dicatur res ſacra vel ſancta & certe poteſt dici, ꝙ cuſtodia, calix , ara, veſtimentum, & ſimilis res non verò alia, quæ pertinet ad ornatum, & cultum diuinū, vt vaſa quibus

Caſus.2. de ſacrilegio.

Dubium. res ſacra dicatur.

quibus ponitur vinũ & aquã.vel aliqđ palliũ vel lignũ quo cooperiuntur altaria. Sed quid dicemus de cruce? & certe iam iſte caſus contigit in hac ciuitate & fuit valde dubius & videtur ꝙ reſpectu repreſentationis in quantum repræſentat illam veram crucem, in qua dominus noſter Ieſus Chriſtus paſſus eſt, ſancta & ſacra reputetur: ſed reſpectu materiæ ex qua eſt facta & compoſita, non: quia non eſt benedicta. nec conſecrata ab epiſcopo vel prælato. Item etiam quia ſi dicis eam ſanctam & ſacram, vt imponatur pœna mortis ſequeretur, ꝙ licet ſit ex ferro, ligno, lapide, vel alia ſimili materia, deberet eadẽ pœna mortis imponi, ergo in dubio ſtrictius & proprius intelligatur res ſacra. ad imponendam pœnam mortis & ita probat l.2.ti.14.1.par.&.l.1.&.2.tit.18.1. par. vbi expreſſè dicitur, ꝙ crux eſt ſancta & ſacra reſpectu repreſentationis licèt materia eius non ſit ſancta, nec ſacra. & ita videtur tenere ſanctus Thomas 2.2.q.5.art.3.verſi. reſpondeo. & per conſequẽs non eſſet imponẽda pœna mortis niſi alia cauſa grauitatis concurreret.

Caſus.3. de effractoribus.

12 Tertius caſus eſt quando furtum eſt qualificatum ſcilicet cum violentia vel effractura domus alterius. ita diſponit prædicta.l. par. ibi dũ dicit, o ſi fueſſen ladrones que ouieſſen entrado por fuerça en las caſas o en los lugares de otro para robar con armas o ſin armas. ſed certè de iure communi hoc caſu non imponebatur pœna mortis licet aggrauaretur pœna. argu.text.no.in.l.1.§.expilatores. ff. de effractoribus. & ibi. Bar. Albericus. & comu.doct.text. in.l.fi.eod.tit. & in expreſſo per iſta iura iſtam ſenten. & conclu. tenet no. & melius, quam alibi Cepola in auten. ſed nouo iure. C. de ſeruis. fugi.22.col.num.45. & prædicta lex partitæ fortè deberet intelligi, quando cum furto interuenit violentia perſonalis intrando palã domum alterius per vim & non alias: quia tali caſu cõcurrit duplex delictum ſcilicet furtum & violentia, vnde grauius debet puniri. argu.text.in l. reſpiciendum. ff. de pœnis.tex.in.l. aut facta §.qualitate.eo.tit. ſed quidquid ſit prædicta.l. par ita practicatur, vt pri⁹ dixi & notaui & idẽ etiam diſponit.l. 6.tit.5.lib. 4.for.ll. cuius veba ſunt, todo ome que aforadare caſa o quebrãta re igleſia por furtar muera por ello: & iſta practicatur in iſto regno. & iam iſte caſus mihi cõtigit & fuit practicatũ etiam in furto minimo.

Caſus.4. de abigeis.

Quartus caſus eſt quãdo quis commiſit crimen abigeatus: quia pecora ex paſcuis vel armentis furatur quo caſu ſi decem oues vel quatuor, vel quinq; porcos, vel vnum equum, vel bouem furatus fuerit cõmittit crimẽ abigeatus, & punitur pœna mortis tex.ex in.l.1. ff. de abigeis.tex.in. l.fi. eiuſdem tituli. cuius verba ſunt, oues pro numero abactorum aut abigeum aut furem faciunt, quidam. 10. oues eſſe gregem putauerunt, porcos etiam. 5. vel.4. abactos, equum vnum vel bouem abigeatus crimen facere. & Ibi Barto. Albe. & docto. text. in l.1.C. de abigeis & ibi gl.eod. & commu. doct. tex. in auten. de nuptiis. §. mitiores. verſic. aut vnum eorum, qui appellãtur abigei, quibus eſt cura alienis inſidiari animalibus aut iumentis aut tranſponere alibi & ibi gloſ. & commu. docto. quod extende, vt procedat nedũ: quando furatur ex paſcuis: vel armentis: verum etiã ex domo vel ſtabulo tex.eſt in.dict. l. verſic.1. ff. de abigeis. cuius verba ſunt. Eum quoque plenius coercendum, qui à ſtabulo abigit domitum pecus, nõ à ſylua, vel grege. adde tamen ꝙ hoc caſu non ſemper imponitur pœna mortis: ſed ita demum, quando frequentius in illo loco committitur illud crimen, alias autem tantum punitur pœna arbitria.text.eſt in.dict.l.1. verſi.1. ff. de abigeis. cuius verba ſunt, Abigei cum duriſsime puniuntur, ad gladium damnari ſolent. puniuntur autem duriſsimè non vbique: ſed vbi frequentius eſt id genus maleficij: alioquin & in opus nonnunquam temporarium dantur.

Abactor. Et abigeus.

Item adde, ꝙ quando ſemel quis furatur, requiritur ille numerus animalium: ſecus vero ſi frequentius vel ſæpius quia tunc nõ requiritur prædictus numerus: ſed ſufficit vnum tantũ animal furari.tex.eſt in dict.l.fi. verſic. qui ſæpius. cuius verba ſunt. qui ſæpius abigerunt, licet ſemel vnum vel alterũ pecus ſurripuerint: tamen abigei ſunt: & in expreſſo ita diſponit l.19.tit.14.7.parti. in vno tamen videtur diſcrepare illa lex par. à iure communi in quantum requirit quinq; capita in animalibus maioribus, putà in equis bobus vel mulis.

Abciſsio. Auricularum an ſit ſufficiens præſumptio.

Item etiã circa prædicta quæro ſi quis commiſit in hac ciuitate, vel loco aliquod furtum, 14
& reperiatur ſine auriculis, an illa ſit ſufficiẽs. præſumptio ꝙ iam hic vel alibi commiſit alia duo furta, vt ſic poſsit cõdemnari ad mortem, tanquam famoſus latro & videtur ꝙ ſic Primò quia in iſto regno pœna abſciſsionis auricularum punitur pro ſecundo furto, vt ſupra concluſum eſt ergo pro iſto tertio furto poſsit fur ca ſuſpendi. confirmatur etiam, quia præſumptio legalis eſt ſufficiens ad hoc, vt per eam quis condemnetur ad mortem, vt in.l. ſi hi qui adulterij. C. de adulte. & notatur in.l. abſentem. ff. de

de pœnis & dicam latius infra iſta repetitione. Secundò & principaliter pro hac ſententia & concluſione conſidero nouam & ſingularem legem par. in.l.6.titu.18.2.parti.vbi dicit, ꝙ ſi miles furatur aliquam rem in caſtris, puniatur pœna abſciſsionis auricularum, & manus dextræ. & ſi iterum poſtea reperiatur furtum committere, ꝙ illud furtum & abſciſio auricularū ſit ſufficiens præſumptio, vt poſsit ad mortem cōdemnari.cuius verba ſunt o porque ſi aquel furtaſſe otra vegada que el furto e la ſeñal le fueſſen teſtimonios para darle muerte. ſed his

Argu.1.

non obſtantibus ego teneo contrarium, imò ꝙ talis præſumptio non ſit ſufficiēs vt fur vel latro poſsit condemnari ad mortem: ſed neceſſario requiritur, ꝙ veritificentur prima duo furta: quia abciſsio auricularum potuit prouenire ex aliqua alia cauſa, vel facto inculpabili.

Argu.2.

vnde nō videtur præſumptio ſufficiens nec cōcludēs.itē etiā quia in criminalibus in q̄bus venit imponēda pœna mortis, vel corporalis nō ſufficit probatio præſumptiua: ſed requiritur vera & liquida probatio, vt in.l.fi.C.de proba. & ī.l. ſinguli vniuerſiq; iudices.C.de accuſa.cū ſimilibus.& tradit plenè & magiſtraliter Inno. Abbas & commu.docto.in. ca. afferte & in ca. quia veriſimile.de pręſump.item etiam quia in criminalibus non ſufficit adhuc probatio delicti, niſi etiam conſtet delictum eſſe cōmiſſum, vt in.l.1.§.item illum.ff.ad ſylla.& latius dicam infra iſta materia.ergo neceſſario requiritur, ꝙ iudex huius ciuitatis, vel loci, vbi iſtud tertium furtum cōmiſſum eſt, mittat literas requiſitorias ad alia loca, vbi priora delicta ſunt commiſſa ad ea verificanda. nec ſufficit prædicta præſumptio abſciſsionis auricularum. fateor tamen, ꝙ eo ipſo ꝙ reperitur ſine auriculis erit ſufficiēs indiciū, vt interrogetur de aliis furtis. & in quibus locis illa cōmiſsit, vt iudex reddatur certus & poſsit mittere prædictas litteras requiſitorias ad ea verificanda. & hoc caſu ſi negaret & nolit declarare poſſet iuſtè torqueri, vt dicat & declaret.& ita debet practicari à peritis iudicibus.nec obſtat prædicta lex partitę: quia debet intelligi in terminis & caſibus, quibus loquitur ſcilicet quando furtum eſt commiſſum in caſtris. item etiam, quia ibi concurrit aliud ſignū, & indiciū graue ſcilicet abſciſsio manus.

15

Inuentus in domo alterius cā furandi qualiter puniatur.

Item quæro an inuentus in domo alterius, cauſa furandi, vel ille qui in quolibet alio loco præparabat & intendebat furari licet nihil ceperit, nec furatus ſit poſsit puniri pœna furti, & breuiter & reſolutiue dico ꝙ pœna ciuili pecuniaria non poteſt puniri, cum con reperiatur res furata, cuius duplum vel quadruplū ſoluatur.text. eſt in.l.vulgari.§.qui furti.ff. de furtis & ibi docto.ſed bene pōt puniri aliqua pœna corporali arbitraria.text.eſt ſingularis in iure. in.l.ſacularij verſi.1. ff. de extraor. crimi.& ibi notat & commendat Bart.Albe.Ange.& commu.doct.in dict.l.vulgaris.§.qui furti. ff.de furtis Bal.in.l.ſi quis non dicam rapere. C. de epiſcopis.& cle.2.col.3.opo.aretinus in.l.3.§.ſi rem ff.de acqui.poſſe.in.fin.& iſtum caſum habui de facto in quodam paupere qui in platea publica huius ciuitatis, viſus & repertus fuit mittere manus intra palium alterius, quærens burſam vel marſupium, & comprehēſus fuit, & pœna arbitria punitus.quo caſu & pluribus ſimilibus ille tex.& eius concluſio poteſt verificari & practicari. 16

Receptator latronū qualiter puniatur.

Item quæro an receptans furem teneatur eadem pœna, qua ipſe principalis. & breuiter & reſolutiue dico ꝙ ſic.tex.eſt formalis & expreſſus in.l.eos. C. de furtis. cuius verba ſunt, eos qui à ſeruo furtim ablata ſcientes ſuſceperint: non tantum de ſuſceptis conueniri: ſed etiam pœnali actione potes & hoc notat & commendat ibi glo.ord.Odofre.Bar. Cinus.Iaco.Alb. Bald.Sali.Pau.Iaco.de ſan.Geor. & communiter alij.doctores.text.in.l.ſi quis ſeruum.C. ad ad legē flauiam de Pla.tex. in.l.pe. C.ad legem Iu.de vi. text. in.l.3.§. non tantū.ff. de incē.rui. naufra.tex.in.l. vnica in fine. C.de crimine peculatus.adde tamen, ꝙ iſta ſenten.& conclu.videtur dubia, quia tex. capitalis in.di.l.eos. tantū loquitur in ſeruo filio, vel famulo, qui erant perſonæ ſubiectæ domeſticæ & familiares, qui facilius & frequentius furta, cōmittunt, quando interueniunt occultatores & receptatores.& forte aliàs non committerent.vnde videtur, ꝙ non procedat, nec habeat locum: quando fur vel latro eſſet liber, & extraneus, & in expreſſo ita tenet, & declarat hippolitus de Marſiliis iu.l.ſi in rixa.ff.ad.l.Corne. de Sicca. 9.col.nu. 51. idem hippolitus in conſilio. 53. numero. 21. ſed certè ſuperior ſentētia & conclu. eſt verior, & tenenda indiſtinctè, modò fur vel latro ſit ſeruus, vel familiaris: modò extraneus: quia in vtroq; militat eadē ratio. nec obſtat ſi dicatur, ꝙ receptans delinquentem poſt delictum Iam commiſſum & conſummatum, non tenetur eadem pęna, qua principalis: ſed mitiori arbitria, vt ſupra ſuo loco dixi: quia illud debet intelligi, quando quis receptauit, & opem vel auxiliū præſtitit poſt delictum iam perfectum, & conſummatum. ſed in noſtro caſu delictum eſt in fieri: quia fur & latro ſemper furatur, & eſt in

delicto actuali, donec rem contractat, vt in. l. in ſiciando. §. infans. ff. de furtis vnde receptans videtur ei auxilium & fauorem preſtare in ipſomet delicto, & non poſtea & ſic merito eadem pœna debet teneri, & in terminis ita tenet & declarat Bar. in. l. furtum. ff. de furtis & ibi Ange. de Peru. & commu. alij. docto. Albe. in. dic. l. eos. C. de furtis. Ange. de Male. in parte & veſteni celeſtrem abſtulit. 2. colũ. verſic. quid ſi rem furatã & ibi eius additionator pro quibus ego alego & conſidero expreſſam & notabilem legem partitæ. l. 18. titul. 14. 7. partit. cuius verba ſunt, el y quantos dieren ayuda e conſejo a tales ladrones para fazer el furto o los encubrieſſen en ſus caſas o en otros lugares que deuen auer aquella miſma pœna. aduertẽdum tantum, q̃ iſta ſententia. & conclu. debet intelligi, quando quis receptat furem, vel latronem ſimul cum rebus ſubtratis, vel receptat & occultas ipſas res tantum, & in his terminis loquũtur iura ſuperiora. & militat ratio ſuperius aſsignata ſecus tamẽ eſt ſi tantũ receptauit ipſum furem, vel latronem, vel opem & auxiliũ ei dederit, ad fugiendum: quia tunc tantum haberet locum pœna ſimplicis receptatoris. de qua ſupra ſuo proprio loco dixi ita probat text. formalis & expreſſus in. l. 1. C. de his qui latrones &c̃. Et ibi communis opinio. & declaratio doctorum & certè eſt ſingularis, & neceſſaria declaratio in hoc articulo, & materia. circa quam vide etiam prag. fo. 92. quæ diſponit q̃ ſi quis emerit vel alio quo vis modo reſcipiat res à ſeruo teneatur reſtituere domino, & tenetur pœna furti. Item adde q̃ prædicta debent intelligi, quando furtũ eſt cõmiſſum, cõtra verum dñm vel hæredẽ q iam adiuit hæreditatẽ, & aprehẽdit poſſeſsionẽ: ſecus verò ſi eſt commiſſum hæreditate iacente: quia tunc habet locum crimen expilatæ hæreditatis & eius pœna extraordinaria. & reſtitutio rei, cum fructibus tex. eſt in. l. 1. & per totum. ff. de cri. expila. hære text. in. l. 1. & per to. C. eo. titu. text. in l. hæreditarie cũ tribus ſequen. ff. de furtis text. in. l. ſi homo. ff. de vſuca. tex. in. l. 1. §. Scęuola. ff. ſi quis teſta. iuſ eſſe in fine. text. in. l. aduerſus C. fami. hers. tex. in. l. 1. ff. de efracto. text. in. l. de his. C. de furtis & idem diſponit lex. 21. tit. 14. 7. parti. Et adde q̃ iſtud crimen largo modo dicitur furtum, vt probant prædicta iura. ex quo infertur q̃ pœna corporalis impoſita & determinata à iure pro furto, haberet etiam locum in hoc crimine expilatæ hæreditatis. & per conſequens ſicut publicus vel famoſus latro poteſt furca ſuſpendi: ita expilator hæreditatis. ita ſingu. Bal. in. l. de his. C. de furtis vbi valde cõmendat. dubium tamen eſt circa prædicta an in foro conſcientiæ latro vel alius cui per legem imponitur pœna pecuniaria, teneatur illam ſoluere in conſcientia vltra reſtitutionem rei. & certe dicendum eſt q̃ non, niſi iam ſit condemnatus per ſententiam ita Bald. in. l. aliquod pauperibus. C. de epiſcopis & clericis. 4. col. q. 9. Anca. in regula poſeſſor de regu. iu. in. 6. 25. co. ſan. Tho. in. 2. 2. q. 62. ar. 3. Feli. in. c. 1. de conſti. 12. co. nu. 4. item etiam niſi pœna eſſet appoſita ipſo iure. ita ſingu. Abbas. in. ca. 1. de conſti. 8. col. & ibi Feli. 12. colũ. & vedetur vera & tenenda per fundamenta eorum licet contrariũ teneat ſumma angelica in. 3. parte pœnæ artic. 3. & ſumma ſilue. 25. quæſtione.

Limita.

de homicidio n. 38

Accipiens quid à ſeruo tenetur reſtituere domino.

Crimen ex pilatæ hære ditatis.

Dubium.

Caput. ſextum de iniuria.

SVMMARIVM.

1 *Iniuria poteſt fieri per ſcripturam, & ille qui eã facit pœna mortis punitur.*

2 *Iniuria fit alicui verbo tantum & adhoc vt puniatur an requiratur quòd ille qui profert verba iniurioſa verum dicat adhoc vt puniatur.*

3 *Facto fit iniuria & qua pœna puniatur.*

4 *Quibus modus iniuria aggrauatur & dicitur atrox.*

5 *Per quas perſonas fiat alicui iniuria:*

6 *An iniuria facta famulo vel familiari videatur facta domino.*

7 *Quæ ſit pœna iniuriæ & an poſsit ciuiliter & criminaliter puniri, qui alium offendit.*

8 *Arbitrium iudicis an extendatur adimponendam pœnam mortis.*

9 *An poſsit quis pro iniuria agere ad expenſas & intereſſe.*

10 *Quæ actio poteſt competere pro his damnis & intereſſe.*

11 *Si offenſus & iniuriatus remanet claudus vel perpetuo debilitatus taliter quòd non poſsit exercere officium qualiter per iudicem fiet æſtimatio operarum.*

12 Si offenſo remaneat aliqua cicatrix an debeat illa æſtimari.

13 Si offenſus ſimpliciter remiſit iniuriā gratis. An videatur remiſiſſe damna expenſas & intereſſe.

14 Si ex iniuria illata ſequatur mors ā poſſit agere iniuriarum ciuiliter contra homicidam.

15 Quibus modis tollitur actio iniuriarum.

16 An offenſor qui alteri iniuriam fecit poſſit petere ab offenſo quod præſtet ſibi cautionem de non offendendo.

17 Si offenſus non poſſit inuenire fideiuſſores quid debet iudex facere.

1 *Tribus modis iniuria infertur.*

OCTAVO & principaliter dico, ꝙ aliud eſt crimen priuatum iniuriæ ꝑ cuius perfecta declaratione dico, ꝙ tripliciter poteſt alicui fieri iniuria: primo modo per ſcripturā. Secundo modo ſimplici verbo. Tertiò modo facto. primo modo fit alicui iniuria per ſcripturam quando quis fecit & dictauit cōtra alium libellum famoſum, in quo iniurioſa verba & infamatoria ſibi propoſuit. text. eſt in.l.1.§. ſi quis libellum. alias ſi quis librum.ff.de iniuriis text.in.l. conſtitutionibus. eo.tit.tex.in.l. vnica.C. de famoſis libellis: quo caſu imponitur pœna mortis.tex.eſt in dict.l. vnica. C. de famoſis libellis.& non ſolum hoc procedit, qn̄ quis fecit vel compoſuit prædictū libellum: verum etiam ſi dum eſſet poſitus ab alio in aliquo loco illum legit, & ſtatim non abſtulit, nec manibus lacerauit: ſed ibi dimiſit, & aliis manifeſtauit: quia præſumitur autor huius delicti: & libellum ab eo eſſe compoſitum. tex.eſt in dict.l.vnica & ibi commun. docto.& idem expreſſè diſponit.l.3.tit.9.7.part. Vnum tamen eſt ꝙ ad hoc vt talis delinquēs puniatur pœna mortis, oportet ꝙ in libello infamatorio contineatur delictum, per quod infamatus incurrreret pœnam mortis: modo dicat verum: modo falſum: alias ſolum tenetur iudicis arbitrio ita tenet glo.or.per text.ibi in dict.l.vnica. C.de famo.libel.in glo.1.&ibi Petrus.Cinus Salice.Ange.& commun.doct.&ita etiam expreſſe diſponit prædicta lex part. ex quibus videtur inferendum, ꝙ ſi probetur contra aliquem vidiſſe & legiſſe prædictum famoſum libellum & non abſtulit eum nec lacerauit : ſed nulli manifeſtauit, ꝙ nō tenetur prædicta pœna: ſed certe ego eum punirē extra ordinem iudicis arbitrio. Secundo modo ſimplici verbo fit alicui iniuria, qn̄ verba iniurioſa & cōtumelioſa quis alteri dixit.tex.eſt in.l.1.verſi. iniuriā.ff.de iniuriis, text. in. l. ſi non conuicij & quaſi per totum.C.eo.titu.tex.in.§.iniuria. Inſti.eo.titu. tex.in.l.1.tit.9.7.par.quod procedit nedū, quādo talia verba iniurioſa proferuntur alicui præſenti. verū etiā abſenti.tex.eſt in.l.item apud labeonē.§.conuitium.ff.de iniu.cuius verba ſunt conuicium autem non tantū præſenti verum abſenti quoq; fieri poſſe labeo ſcribit, & idem diſponit prædicta lex.1.titu.9.7.par. 2 *Iniuria verbalis.* *Conuicium.*

Dubium tamen eſt an hoc procedat modo ille qui ꝓfert prædicta verba iniurioſa, dicat verū: modo non. In quo articulo breuiter & reſolutiue dico, ꝙ ſi iniuria vel conuiciū, quod obiicitur, eſt tale, ꝙ expedit reipublicæ ſciri, vt ſi qs dicat alium homicidam, latronem, vel delinquētem, vel leproſum, vel ſimili morbo contagioſo affectum: tunc ſi dicit verū: non punitur: qa expedit reipublicæ vel pro delicto puniendo: vel pro ſalute hominū, vt à tali infirmo præcaueāt ita probat text. no.in.l. eum qui.nocentē.ff.de iniu.cuius verba ſunt, Eū qui nocentē infamauit non eſſe bonū, & æquū ob eam rem condēnari: peccata enim nocentiū nota eſſe & oportere, & expedire. facit ēt tex. in.l.ita vulneratus ver.cum nec impunita maleficia eſſe oporteat ff.ad.l.aqui.text.in.l.licitatio.§.ſed ꝙ illicitè de publi.& vecti. cum ſimi. ſi vero dicat falſum punitur: ſi verò eſt tale, ꝙ non expedit nec conuenit rei publicę ſciri: vt ſi quis vocat aliū claudū, gibboſum, ebrium, pauperē, vel quid ſimile, tūc modo dicat verū, modo falſum, committit iniuriā, & tenetur: qa defectus alterius detegere iniurioſum, & inhumanū eſt, vt in.l.2.verſi.quid enim tam durum, tanq; inhumanū &c.C.qn̄ & quibus quarta pars debe.libr.10.& in expreſſo ita tenet & declarat Petrus de bella per.in.l. ſi non conuicij.2.col.C.de iniuriis & ibi Cinus. 3.col.8.q.principali. Albe.3.col. in medio verſi. item quæro Bart.in.d.l. eum qui nocentē.ff.de iniu.& ibi Ange.de Peru.& cō.dd.faber in.§.iniuria.Inſti.de iniu.1.col.nu.3.&. 4.& ibi Angel. de Are.Platea & cō.dd.Abbas.in.c.fi.2.col.nu. 5.de iniuriis. Ex q̄ infero notabilē declarationē ad.l.2.tit.9.lib.8.ordi. qua cauetur ꝙ ille qui dixerit alteri aliquod verbū iniurioſum de contentis in illa lege puniatur pœna, de qua ibi.ſ.vt conradicat ſibi & dicat ſe mentiri: vt intelligatur quādo dixit falſum ſecus tamen ſi dixit ve-

3 *Dubium.* *Defectus alterius detegere iniurioſum eſt.*

verum &expediebat reipublicę ſciri:quia non tenetur pœna illius legis:ſi vero non expediebat reipu. ſciri vt in aliquibus verbis & exemplis illius legis tunc indiſtincte tenetur modo dicat verum modo falſum.Item adde ꝙ etiam ille qui aliũ maledixerit ſine cauſa dicitur committere iniuriã ita Boni.in tract.male.in rubr. de pœna blaſphemãtium.1.col.in medio & notabiliter Lucas de penna in.l.omnes.C.de delatoribus.3.col.lib.10.aduertẽdum tamen ꝙ licet ille qui dixerit alteri verba iniurioſa quæ cõueniãt rei publicæ ſciri puniatur quando erãt falſa & nõ vero vt ſupra proxime dixi:tñ illud eſt verũ & debet intelligi qñ ſcienter & doloſe illa dixit & protulit:ſecus tñ eſt qñ ignoranter vel ex aliquo errore vel ignorantia ductus illa dixit & protulit modo talis error vel ignorantia proceſſit ex aliqua iuſta cauſa modo non.text. eſt ſingul.in iure in.l.igitur verſi.& generaliter ff.de libe.cau.& ad hoc ſumme notat & commẽdat ibi Albe.& alij docto.antiqui glo.or. & ibi commun. docto. in.l 1.ff.de abigeis. glo. etiam ordi.in.l.plagii la.2.C.ad.l.fa. de plagia. & ibi Ange.de peru.Sali.& Bar.in.l.iuſte poſſidet.ff. de acqui.poſſe.fi.q.& ibi cõ.moderni idẽ Bart. in.l.1.§.non autem.ff. ſi quis teſta.liber. eſſe in. fine.fi.col.Bal.in.l.1.C.vbi cau.ſtatus in fine.vbi dicit ꝙ bona fides põt accuſari ex iuſtis, vel iniuſtis & temerariis cauſis.& ſequitur & commendat Iaſo in.l.ſi quis id quod.ff.de iuriſ.omni.iu.8.colũ.num.35.Ange.de peru.in.l.1.§.hoc interdictũ el.2.ff.de vi & vi arma.cõfirmatur ẽt ex illa.g.ſingu.& ordinaria in.l.1.verſ.fi.ff.ſi qs ius dicen.non obtẽ.in.g.mag.in fi.quę dicit ꝙ ſi quis non cõparuit citatus ex aliqua cã etiã in iuſta excuſatur q̃ ibi notant & eã dixit ſingul. Bal.in.l.deberi.C.de fideicõ.liber & ex prædictis in quæſtione de facto dixi & cõſului quòd cum quidam dixit & affirmauit vidiſſe alium cũ ſigno & habitu hæreticorũ & errore ductus credẽs ꝙ illud erat ſignũ eorũ & fuit deceptus q poſtea fuit ex hoc accuſatus & tãdẽ fuit abſolutus qa ex errore & ignorãtia dixit & non ex dolo vel malicia. Tertiò modo fit alicui iniuria

3 facto qñ quis pulſat⁹ eſt ab alio manu vel quolibet alio inſtrumẽto, vel domus eius ꝑ vim introitur ab alio.tex. eſt capitalis & expreſſus in l.lex cornelia.de iniuriis cuius verba ſunt.l.cornelia de iniuriis cõpetit eiq iniuriarũ agere volet ob eã rem ꝙ ſe pulſatũ verberatũue domũue ſuã vi. introitã eſſe dicat text.in.§.ſed & lex cornelia inſti. de iniu.text.in.l.6.titu.9.7.part. vbi ponit plura exẽpla: & adde ꝙ licet quis vtre & realiter aliũ non tãgat nec percutiat ſed tñ admenauit vel manus vel inſtrumẽtũ aliquod contra eũ leuauit cõmittit iniuriã facti:tex. eſt ſingu. & vnicus in.l.item apud labeonẽ.§.ſi qs pulſatus.ff.de iniu.cuius verba ſunt,ſi quis pulſatus quidẽ non eſt verũ manus aduerſus eum leuatę & ſepe territus eſt quaſi vapulaturus nõ tñ percuſſit vtili iniuriarũ actione tenetur.& ad hoc notat & commẽdat ibi Bar.dicẽs ſe neſcire alibi:Albe.& illum reputat ſing.& vnicũ Ang. de peru.ibi Ange.de Are. in tracta.male.in parte admenauit.1.col. & ibi eius additionator Iaſo.in.l 1.§. hæc autẽ verba.ff. quodquiſq; iuris. fi.col. num.15.Hippoli. de Marſi. in.l.is qui cũ telo.C.ad.l. cor.de ſic.3.col.nu.18. & idẽ diſponit.tex.in dict.l.6.in medio. tit.9.7.part. Quid autẽ ſi cũ vellem offendere vnũ,alium iniuriaui 4

an tenear? vide omnino in delicto homicidij. *iniuria atrox n. 35.*

Item adde ꝙ iniuria alicui facta, verbo vel facto,aggrauatur & poteſt dici atrox rõe ipſius facti,vel ratione perſonæ, vel ratione loci:ratione facti. quando iniuria in ſe eſt magna propter atrocitatem,vel magnitudinẽ vulneris:ratione ꝑſonæ,qñ perſona cui fit eſt conſtituta in dignitate ratione loci,qñ in aliquo loco publico fit iniuria,puta in foro,platea,via publica,eccleſia,vel in præſentia iudicis, vel corã multitudine hominum:tex.eſt in.l. prætor edixit.§.atrocẽ iniuriam.ff.de iniu.tex.in.l. apud labeonem §.hæc autẽ verſic.ꝙ ait prætor eo. tit.text.in.§. atrox.inſti.de iniu.cuius verba ſunt,atrox iniuria æſtimatur, vel ex facto:veluti ſi quis ab alio vulneratus ſit, vel fuſtibus cæſus,vel ex loco veluti ſi cui in theatro.vel in foro,vel in cõſpectu prætoris iniuria facta ſit, vel ex perſona veluti, ſi magiſtratus iniuriam paſſus fuerit,vel ſi ſenatori ab humili perſona iniuria facta ſit aut parenti patronoq; fiat à liberis, vel libertis.& idẽ diſponit & declarat.l.20.titu.9.7.par.

Item quæro per quas perſonas fiat alicui in- 5

iuria, & breuiter dico, quòd fit alicui iniuria *Per quas perſonas fit iniuria.* quando immediatè fit eius perſonæ. Item etiã quãdo iniuria fit filio eius exiſtenti in eius poteſtate. Item quando iniuria fit vxori eius. itẽ quando fit ſeruo eius:hoc tamen caſu,quando eſt atrox iniuria, vel contumeliã domini facta tex.eſt in.l.1.§. itẽ aut perſe met ipſum.ff. de iniu.cuius verba ſunt,itẽ aut aut per ſemet ipſum alicui fit iniuria,aut per alias perſonas:ꝑ ſemet ipſum,cũ directo ipſi patri fa.vel matri fa.fit iniuria:ꝑ alias cũ per cõſequentiã fit:cũ fit liberis meis,vel ſeruis meis vel vxori nuruive & ibi cõmun docto.text. in.l.item apud labeonem.§. prætor ait vſq; in finem legis.eo. titu. tex.in.§. patitur & in.§. ſeruis autem ipſis.Inſti.de iniu.

tex.

tex.in.l.10.titu.9.7.par.item quando iniuria ſit cadaueri vel defuncto:quia cenſetur facta hære di.& ipſe poteſt agere & accuſare ſuo nomine, & ex eius perſona nõ defuncti.tex.in.l.1.§.quo tiens.ff.de iniu.& ibi glo.ord.Bart.& commun. docto.tradit etiam & declarat Bar.in.l.4.§.cato ff.de verbo.obliga.pe.col.nu.31.& ibi moderni: & idem diſponit.l.pe.titu.13.1.par.quæ plus di cit & extendit: nam de iure communi tantum hęres poterat hoc caſu & accuſare prædicta.l. par. extendit ad conſanguineos.

Iniuria facta defuncto fit hæredi.

6 Dubium tamen eſt an iniuria facta famulo, vel familiari dicatur etiam fieri domino eius,& dico ꝙ ſi in contumeliam domini fiat,poteſt a- gere iniuriarum:alias nõ ita probat tex. expreſ ſus in.l.item apud Labeonem.§. interdum & in §.item ſi liberum hominem.ff.de iniu.tex.in.§. ſed ſi libero.Inſti.de iniu.& per iſta iura ita te- net Bart.in.l. prima.§.fin.ff.de iniu.Cinus in.l. ſi non conuicij.C.de iniu. ſecunda col.in fi.nu. 6.& ibi alij docto. Faber & alij docto.in dict.§. ſed ſi libero Inſti.de iniu. Innocen.in.c.contigi de ſenten.& commun.idem Innocen.in.c.dile- ctus.2.col.de appella.pro qua ſenten.& conclu. eſt hodie.no.l.par,leg.10.titu.9.7.part.

Dubium. 1.

Item etiam eſt dubium,an iniuria facta clerico vel monacho dicatur etiam fieri eccleſiæ,vel abbati,vt poſsit agere actione iniuriarum:& di cendum eſt ꝙ ſic,tex. eſt in cap.cum deſideres. §.fin.de ſentent.excommun.vbi vide late doc. adde tamen tamen ꝙ pater poteſt remittere in iuriam factam filio in poteſtate inuito,vel igno rante filio,pręterquam ſi pater ſit vilis & turpis perſona:filius verò non.text.eſt in.l. ſed & ſi v- nius.§.ait prætor & in.§.ſequenti.ff. de iniu.& ibi Bar.& commu.doct. facit etiam bonus tex. in.l.fi.§.pe.C. de ſentẽ.pa. facit etiam doctrina ſingularis Bar. & ibi commun.doct.in.l.2.ff.de vulga.& pu.ſubſti.4.col.in fine nu.23.

Dubium. 2.

7 Item principaliter quæro quæ ſit pœna iniu riæ, in quo articulo magiſtraliter & reſolutiuè dico.ꝙ pro iniuria poteſt agi ciuiliter vel crimi naliter & vna via electa,altera ipſo iure tollitur cum vtraq; tendat ad vindictam tex.eſt.in.l.prę tor edixit.§.poſſe.ff.de iniuriis tex.in.l.ꝙ ſena- tus eo.tit.tex.in.l.ſi quis iniuriam.eo.tit.tex.in l.fi.eo.tit.tex.in.§.in ſumma.Inſti.de iniu.cuius verba ſunt,in ſumma ſciendum eſt de omni in- iuria eum, qui paſſus eſt poſſe vel criminaliter agere vel ciuiliter: & ſiquidem ciuiliter agitur æſtimatione facta ſecundum quod dictum eſt pæna reo imponitur:ſin autem criminaliter of- ficio iudicis extraordinaria pœna reo irroga- tur & vtrobiq; commun.docto.& idem expreſ ſe diſponit.l.21.titu.9.7.par.ciuiliter agitur. quã do ille qui paſſus eſt iniuriã, agit ad pœnam pe cuniariam ſibi applicandam,in qua extimat of fenſam, & iniuriam ſibi factam. ita probãt præ dicta iura ſupra proxime allegata: ſed dubium eſt an offenſus debeat ſe referre ad damnum di cendo, ꝙ potius vellet tantam quantitatem ex ſuo patrimonio,& ſubſtantia perdidiſſe,quam illam iniuriam & offenſam recepiſſe,vel debeat ſe referre ad lucrum dicendo,ꝙ potius vellet de ſinere acquirere illam quãtitatem , quam pati illam iniuriam, & breuiter dico ꝙ poteſt ſe re- ferre ad quod libet eorum.ita etiã probant prędicta iura cũ ſimpliciter & indiſtinctè loquun tur.& in expreſſo ita tenet glo.or. in.l.iniuria- rum æſtimatio.ff. de iniuriis & ibi Bart.Albe. Ange.& commun.docto.Cinus in.l.ſi non con uicij.C.de iniuriis.4.col.9.quæſtione.& ibi cõ- mun.doct.Sali.in.l. atrocem eod.titu.2.col.nu. 5.&.6.Ange.de Are.in.§. pœna autem.Inſti.de iniu.2.col.& ibi Platea & commun. doct. idem Ange.in.§.1.Inſti.de actio.3.col.num.3 & ibi Ia ſo.8.col.nu.51.idem Ange.in tracta.male.in par te nec non ad querellam pe. col. & ibi eius ad- ditionator. Sed communis practica eſt,ꝙ refe- rat ſe ad vtrunq; alternatiuè,dicendo ꝙ potius vellet tantam quãtitatem ex ſuo patrimonio p dere. vel eãdem deſinere acquirere: quam pati prædictam offenſam & iniuriam:vnum tamen eſt ꝙ,iudex poteſt & debet taxare & modera- re ſummam & quãtitatem à parte petitam attẽ ta qualitate iniuriæ & perſonæ:ne aliàs odio & paſsione præmotus modum iuſtum excedat. tex.eſt no.in.l.conſtitutionibus in fin.tex.in.§ pœna auten.Inſti. de iniu.facit etiam text.in.l. videamus.§.pen.&. fin.ff. de in litem iurando text.in.l.ſancimus.C. de iudi.& vtrobiq; com- mun.docto. & idem diſponit præ.l.21.titu.9.7. par.& ſic ex prædictis reſultat & infertur, ꝙ ve ra & notabilis practica ſit,quòd actor & ſic pars offenſa dicat in libello talem offenſam & iniu riam ſibi commiſſam, & attenta qualitate ſuæ perſonæ & iniuriæ nollet eam recepiſſe pro tali quãtitate: imo potius vellet ex ſuo patrimonio perdidiſſe, vel deſinere acquirere,quam eam re cepiſſe & hoc ſolenniter iurat,& concluſiuè pe tit reum aduerſarium in ea cõdẽnari & ſibi ſol- ui ſalua in omnibus moderatione iudicis & ita cõmuniter fit & practicat. Criminaliter agitur quando offenſus qui paſſus eſt iniuriam accu- ſat reum delinquentẽ ad pęnam criminalẽ quo caſu cum variæ & diuerſæ ſint qualitates perſo narũ & per conſequẽs varię & diuerſæ ſunt qua litates iniuriarũ non potuit à iure ſtatui certa&

Pœna iniuriæ.

Forma proponẽdi actionẽ iniuriæ.

determinata pœna: ſed eſt arbitraria iudicis arbitrio imponenda attenta qualitate facti & offenſæ & perſonæ & loci. ita expreſſe dicunt & diſponũt iura ſuperius allegata & prędicta lex partitæ & nedum in hoc delicto iniuriæ: ſed in omni alio delicto publico, vel priuato in quo non reperitur à iure pœna determinata imponitur extra ordinaria iudicis arbitrio, attentis prædictis qualitatibus. text. eſt capitalis & expreſſus in. l. hodie. ff. de pœnis. cuius verba ſunt hodie licet ei q extra ordinẽ de crimine cognoſcit, quam vult ſentẽam ferre, vel grauiorẽ, vel leuiorem: ita tñ, vt in vtroq; modo rationẽ non excedat tex. in. l. 1. §. expilatores. verſic. id circo. ff. de effractoribus, & expilatorib⁹. tex. in. l. lex iulia. §. hodie. ff. ad legem iuliam repe. tex. in. l. 2. ff. de crimine ſtellionatus & vtrobiq; comm. doct. ex quibus reſultat conſilium ſummè neceſſarium in cõſcientia & iuſtitia, vt ſemper in delictis arbitrariis: cum ex vna parte vertatur periculum perſonarum, & ex alia graue præiudicium rei publicæ, iudex pœnam condignam imponat: & caueat nec upiditate inanis gloriæ ſeuerã ſententiã ferat, vel iniuſta miſericordia motus leuiorẽ pœnã, quã delictũ poſcat, ſemp ſummũ deũ noſtrũ prę oculis habẽdo. & in expreſſo iſtã ſen. & doctrinã ponit tex. ſing. & moralis in. l. reſpiciẽdũ. ff. de pœnis cuius v̄ba ſunt reſpiciendũ eſt iudicãti, ne qd durius aut remiſſius conſtituatur, q̃ cã depoſcit: nec enim aut ſeueritatis aut clemẽtiæ gloria affectãda eſt. Sed pẽſo iudicio, ꝓ vt quæq; res expoſtulat ſtatuẽdũ eſt, Planè in leuiorib⁹ cauſis, ꝓniores ad lenitatẽ iudices eſſe debẽt: in grauiorib⁹ pœnis ſeueritatẽ legũ cũ aliq̃ tẽperamẽto benignitatis ſubſeq. tex. in. l. pedi⁹. §. 1. i. fi. ff. incẽdio ruina nauf. & de of. pſi. ibi. Sed & in cognoſcẽdo nec excãdeſcere aduerſus eos, quos malos putat: nec p̃ci bus calamitoſorũ illacrimari oportet id enim nõ eſt cõſtãtis & recti iudicis, cuius animi motũ vultus detegit. tex. in. l. 2. in. fi. C. de cuſto. reorũ vbi iudicib⁹ ſeruiẽtib⁹ imponitur freni tẽperies nã ſicut equ⁹ ducit & tẽperatur freno: ita iudex in ſenĩa & punitione delictorũ debet ſe cõtinere, & tẽperare iuridicã & cõdignã pœnã, ꝓ qualitate facti & negotij imponẽdo. tex. in. c. omnis 45. diſtin. cuius verba ſunt, oĩs qui iuſtè iudicat ſtaterã in manu geſtat, in vtroq; penſo iuſtitiã & miſericordiã portat: tex. in. c. eſt iniuſta. 23. q. 4. maxime in. fi. ibi nõ ne ẽt cui vni indulget indigno ad ꝑlapſionis contagiũ, ꝓuocat vniuerſo ꝫ facilitas enim veniæ incentiuũ tribuit delinquẽdi: cõfirmatur. ex illo tex. no. in. l. ꝓuinciarũ. C. de feriis. vbi dicit, ꝙ ꝑ punitionẽ delin-

Quales eſſe debeant iudices.

quentium multorũ ſalus: & incolumitas procuratur text. deniq; no. in. c. 1 §. 1. de reiu. libr. 6. cuius verba ſunt, Caueant iudices & prudenter attendant, vt in cauſarũ proceſsibus nil vẽdicet odiũ, vel fauor vſurpet, timor exulet, premium aut expectatio præmij iuſtitiã non euertat: ſed ſtaterã geſtent in manibus, lances appendãt ęquo libramine: vt in omnibus quæ in cauſis agenda fuerint in concipiendis ſententiis & ferẽdis præoculis habeant ſolum deum: cõfirmatur authoritatibus ſacræ ſcripturæ deuteronomij. c. 1: audite illos. & quod iuſtum eſt iudicate ſiue ciuis ſit ille ſiue peregrinus, nulla erit diſtinctio perſonarum. ita paruum auditis vt magnũ nec accipietis cuiuſq̃ perſonam: quia dei iudiciũ eſt: leuitici. c. 19. nolite facere aliquid iniquũ in iudicio: omnia enim in regula, põdere, & mẽſura conſtituta ſint: & ſanctus Auguſtinus lib. 11. de ciuitate Dei. c. 4. & lib. 13. de trinitate. dicit iudices nõ habere poteſtatem extra limites iuſtitiæ legalis: & Hyero. ſuper Epiſtola Pauli ad Philemonẽ dicit ꝙ iudices ita violant leges abſoluendo reos, ſicut condemnando innocentes & illud Pſalmiſtæ. Lætabitur iuſtus cum viderit vindictam, manus ſuas lauabit in ſanguine peccatoris, & dicit Beatus Gregorius in expoſitione illius Pſalmi. iudicem eſſe peſtẽ reipublicæ, qui reos cum rigore non corrigit, & ſanctus Thomas notabiliter in. 2. 2. quæſtio. 67. arti. 4. vbi dicit, ꝙ iudex non habet poteſtatẽ ſoluẽdi reum à pœna contra leges â ſuperiore ſibi impoſitas: vnũ tñ eſt ꝙ inter iſta duo extrema, nõ eſt tam graue peccatũ declinare in defectũ, quã in exceſſus: qa minus diſtat defectus ex miſericordia à medio iuſtitiæ, q̃ ſeueritas, vt ex ſuperioribus cõſtat: debet tñ exercere iuſtitiã cũ cordis compaſsione, & quadam mentis commotione de pœna proximi ſui cõdolendo. tex. eſt in. c. vera. 45. diſt. cuius verba ſunt, vera iuſtitia cõpaſsionẽ habet: falſa vero dedignationẽ: & q̃uis iuſti ſoleãt recte peccatoribus indignari. Et in tñ eſt verũ, ꝙ in hoc delicto iniuriæ vel quolibet alio, in quo pœna non eſt à iure determinata, poterit iudex imponere pœnã arbitrariã vt poſsit illã extẽdere vſq; ad mortẽ. iſta eſt glo. ſing. & vnica in iure in. §. in ſũma inſt. de iniuriis in verbo. extraordinaria & ad hoc eã ibi not. Ange. de Are. & reputat ſing. Plate. 2. col. in. fi. Bar. in. l. fi. in. fi. 2. lectu. ff. vbi pupi. educa. debe, Bal. ĩ. c. 1. §. iniuria. 1. col. nu. 1. de pace iura. fir. in vſibus feudo. idem Bald. in. l. final. 1. lectura in fine. ff. de rerum diuiſione. idem Bald. in. l. 1. in fine. C. de his qui latrones occultauerunt, & illam gloſſ. ad hoc reputat ſingularem Ioan. de

Auguſti. Hyero. Gregorius. S. Thomas.

8. Iudex in delicto iniuriæ pœnam arbitrariam ponit.

de Imo.in.l.2.ff.de publi.iudi.4.col.verſi.quid autẽ.ſi aliquo caſu vbi notabiliter loquitur idẽ imola.in.c.ex literis de conſti.3.col. in fi. nu.8. & ibi Abbas pe.col. in fin. & com.alij doct.Io. de Anania in.c.inquiſitionis.de accuſa.fin.col. & quæſtione & ibi Felinus.5.col.nu.10.Ang.de Arc.in tracta.male.in parte.&ibi caput à ſpatulis amputetur.pe.col.verſi. quæro aliqua lege, vel ſtatuto & ibi eius additionator. Quod tamẽ intellige, ꝓcedere in duobus caſibus primus eſt attenta qualitate alicuius grauiſsimi facti, arg. tex.in.l.reſpiciendũ.ff.de pœnis.tex.in.l.hodie eo.tit.tex.in.l.lex iulia.§. hodie.ff.ad legem iuliam repetundarum.text.in.l.pædius.§.1.ff.de incen.rui.nau.text.in.l.1.§.expilatores verſi.idcirco.ff.de effractoribus & expi.& vtrobiq; cõmun.dd.ſecundus caſus eſt quando pro ſimili delicto cõmiſſo ſolet dari & imponi in illo loco pœna mortis,arg.tex.in.l.ſacularij verſi.hãc rem.ff.de extraor.crimi.cuius verba ſunt,hanc rem ſolent præſides exequi grauiter vſq; ad pœnã capitis.tex. in.l.4.ff. de cuſto.reo.ibi ac nec cõſuetudo oſtẽditur quæ certã formã habeat, & vtrobiq; cõ. dd.itaq; his caſib⁹ poterit iudex arbitrium ſuũ extendere vſq; ad mortẽ,& poterit verificari illa glo. & eius concluſio : nõ verò alias, & in terminis ita tenet & declarat Ioa. de imo.in.l.2.ff.de publi. iudi.4.col. Bar.in.l.fi.ff. de priuatis delictis.2.col.num.3.Bal.in.l.quicũque.C.de ſeruis fugitiuis.5.col.verſi.ſcias vbi dicit quod illud quod eſt cõſuetum fieri nõ dicitur arbitrarium : ſed neceſſariũ.Anto. de But. in.c. de cauſis de offi.dele.1 col.nu.12.Ange.de Aretio.in.§.in ſumma inſti,de iniu.idem Ang. de Are.in tract.male.in parte & ibi caput à ſputulis amputetur pe.col. Platea in.l.1.C. de peti. bono.ſubla.lib.10.Alexan.con.111.pe.col.nu.6. 1.vol.con.Paris de puteo in tractatu ſindicatus fo.206.verſi.an ſi ſtatutum facit etiam glo.ord. in dict.l.reſpiciendum.ff.de pœnis glo.in.l.hodie.eo.tit.gl.in.l.quid ergo.§.pœna grauior.ff. de his qui no.infa.dicentes, ꝙ Iudex in arbitrariis ſemp debet ſe referre ad id quod fieri ſolet.

Limita.

9 Item adde,ꝙ modo offenſus qui recepit iniuriã agat ciuiliter:modo criminaliter ad vindictam, poterit etiam agere ad damna expenſas,& intereſſe pro iniuria ſibi illata & ſic poterit petere omnes ſumptus & expenſas, quas facit in eius cura. Item etiã omne lucrum & intereſſe,quod poterat lucrari: ſi talis iniuria non eſſet ſibi illata.ita probat tex.notabilis.in.l.qui nomine.ff. ad.l.corne. de fal. vbi habetur,ꝙ ex quocũque delicto publico oritur accuſatio criminalis ad vindictã,& actio ciuilis pro damno,vel intereſſe partis & latius dixi ſupra in delicto homicidii.ergo eadem ratione idem eſt in delicto priuato,& in expreſſo ita probat tex.in.l.item apud Labeonem.§. ſi quis ſeruo verberato.ff.de iniuriis cuius verba ſunt, ſi quis ſeruo verberato iniuriarũ egerit: deinde poſtea damni iniuriæ agat labeo ſcribit eandem rem non eſſe:qa altera actio ad damnum pertinet culpa datum altera ad contumeliam & ibi doct. tex.in.l.qui ſeruum.ff,de actio.& obli.& ibi glo.or.& com. docto.tex.in.l.dominum.C.de iniuriis text.in l.& ſi quæcunq;.§.iniuriam.ff.ad.l.aquiliam& ibi etiam glo.or.&commun.docto.tex.in cap. 1.de iniuriis & damno dato.ibi, qui percuſſerit operas eius & impenſas in medicos,reſtituat & ibi notat Innocen.Ioan.An.& commun. doct. ex quo infertur,ꝙ ſi talis offenſus erat officialis vel perſona quæ ſuo labore & induſtria aliquid acquirebat poterit etiam agere ad operas quibus caruit,dum eſſet infirmus:&ad operas quibus cariturus eſt toto tempore vitæ ſuæ , ſi remanet claudus,vel debilitatus & in expreſſo ita probat tex.in.l.fi.ff.de his qui deie.vel effu. tex.in.l.ex hac lege.ff.ſi qua.Pau.feci.dica.tex. in.§.ob hominem verò liberum Inſti.de oblig. quæ ex quaſi delic.naſ. & vtrobiq; communiter ſcribentes.

Iniuriã paſſus poteſt agere ciuiliter & criminaliter.

Dubium tamen eſt hoc caſu quę actio com 10
petat pro his damnis, & intereſſe: quia ex hoc reſultare poſſunt aliqui effectus.in modo agẽdi,vel in tempore,vel in natura actionis,& primo videtur quòd competat officium iudicis incidenter,argumen.tex.notabilis in.l.interdum la.2.§. qui furem.ff. de furtis, vbi habetur ꝙ in crimine furti poteſt agi criminaliter, principaliter ad pœnã & incidenter ex officio ad ipſam rem conſequendam. quem tex.adhoc notat & commendat ibi Bart.& commun.docto.&per illum text.in noſtro caſu & propoſito ita tenet Ange.de Peru. in dict.l.item apud labeonem.§ ſi quis ſeruo verberato.ff. de iniu.Bal.in dict.l. dominum.C.de iniuriis Flo. in.l.ſed & ſi quæcunq;.§.ad.l.Aqui.fi.col.num.10.&ita practicatur:ſed ego teneo ,ꝙ iſta ſentent.& concluſ.eſt vera in ſe:non tamen eſt dicendum,quòd aliud remedium non competat:quia ſequeretur ꝙ finito & extincto iudicio prĩcipali extingeretur & toleretur iſtud acceſſorium,ſi non eſſet petitum, argumento text. in.l.4.C.de poſiti. vnde aliter & ſecundo poteſt dici quòd hoc caſu cõpetit actio ipſa iniuriarum, in qua poteſt grauius æſtimari iniuria pro damnis & intereſſe, & in expreſſo ita videtur tenere & declarare Bart.in dict.l.item apud labeonem.§.ſi quis ſer

Quæ actio competat ꝓ damnis & intereſſe iniuriã paſsi.

ſuo verberato.ff.de iniu.ſed nec iſtud mihi placet: quia ſi ageretur criminaliter ad pœnā corporalem, non poſſet fieri iſta æſtimatio. Item ēt quia ſi ageretur ciuiliter & non fieret æſtimatio damni vel intereſſe non poſſet poſtea petere cū actio ſit ſublata. Vnde aliter & tertio dicamus ꝙ competit actio vtilis legis aquiliæ arg. tex. in l. liber homo.ff. ad. l. aquil. cuius verba ſunt, liber homo ſuo nomine vtilem Aquiliæ habet actionem: & ibi notat glo.or. & commun. doct. & per illum tex. ita tenet glo.or. Bar. & comm. doct. in. l. qua actione. §. ſi quis in colluctatione eodem. titu. tenet etiam Oldral. Albe. & commun. docto. in dict. l. item apud Labeonem. §. ſi quis ſeruo verberato.ff. de iniu. Hoſtiē. in ſumma de iniu. verſi. & qualis. 1. col. in fine. Abbas. & commun. doct. in cap. 1. eiuſdem tituli. Cinus & magis commun. doct. in dict. l. dominum. C. de iniu. glo. ord. in. §. in ſumma. inſti. de iniu. & ibi Platea. 2. col. in medio. Ex quo ſe offert pulchrum dubium, in quo habui conſulere quanto tempore duret iſta actio ad damna & intereſſe, & videtur, ꝙ anno ſicut ipſa principalis actio iniuriarum: ſed falſum eſt per prædicta: q͂a non competit actio iniuriarum, ſed alia diſtincta. ſ. legis Aquiliæ. vnde videtur, ꝙ duret. 30. annis, ſicut alia actio de iure ciuili, vel aliter & tertiò ego teneo, ꝙ duret per. 20. annos argu. tex. in l. querella. C. de falſis. vbi habetur, ꝙ omnis actio, vel accuſatio deſcendens de delicto etiam de iure ciuili durat tantum per. 20. annos. ergo iſta actio legis Aquiliæ pro damnis & intereſſe licet ſit de iure ciuili: tātum duret per. 20. annos cum deſcendat de delicto. Ex quo deducitur ꝙ præſcripta actione iniuriarum ad vindictā per lapſum anni remanet iſta per. 20. ad damna & intereſſe.

Actio ad damna quā diu duret.

11 Aduertendū tamen ꝙ circa hoc ſe offert neceſſarium & quotidianum dubium, ſi talis offenſus ex iniuria ſibi illata remanet claudus vel perpetuo debilitatus, in aliquo mēbro: taliter quòd nullo modo poſſit operari, nec officium aliquod exercere, qualiter fiet per iudicem eſtimatio operarum, quibus carere debet pro toto tempore vitæ ſuæ, & breuiter & reſolutiuè dico, ꝙ ſi talis offenſus ex iniuria ſibi illata ſtatim decedat, fiet æſtimatio & computatio ſecūdum diſpoſitionem tex. qui eſt ſingularis, & vnicus in ſuo caſu, in. l. hęreditatum.ff. ad legem Falcidiam de quo latius dixi. ſupra in delicto homicidij. Sed in noſtro caſu quando talis offenſus remanet viuus cum membri abſciſione vel perpetua debilitatione, fiet æſtimatio & condemnatio, vt delinquens teneatur ei ſoluere annuatim certam ſummā & qualitatē quolibet anno, quo vixerit pro illis operibus quibus cariturus eſt & ſic erit annua obligatio per ſententiam iudicis ratione delicti ex iuris diſpoſitione & non erit recurrendum ad diſpoſitionem tex. in dict. l. hæreditatum cum poſſit fieri certa condemnatio, & in expreſſo ita tēnet & declarat originaliter Azo. in ſumma. Inſti. de obliga. quæ ex quaſi delic. naſ. ſi. col. & quæſtione. Paris de puteo in tracta. ſindi. fo. 200. in parte q͂a pluries. 2. col. vbi dicit ſe ita practicaſſe in quæſtione de facto.

Aeſtimatio operarū pro toto tēpore vitæ qualiter fieri debeat p. iudicem.

12 Vnum tamen eſt, ꝙ ſi talis offenſo remaneat aliqua cicatrix vel deformitas patens ex iniuria ſibi illata: illa non poteſt nec debet æſtimari per offenſum nec iudicem tanquam damnum vel intereſſe: quia ſicut ipſe liber homo nullam recipit æſtimationē, ita nec cicatrix vel deformitas eius text. eſt formalis & expreſſus in. l. fin.ff. de his q. deie. vel effu. cuius verba ſunt, cicatricum autem aut deformitatis nulla fit æſtimatio: quia liberum corpus nullā recipit æſtimationem & adhoc notat & cōmēdat ibi Albe. Floria. & alii docto. tex. in. l. ex hac lege.ff. ſi quadru. paupe. feci. dica. & ibi Albe. & commun. docto. adde tamen ꝙ in muliere bene æſtimaretur prædicta circatrix & deformitas. ſaltim quando non eſt nupta quia per hoc difficilius & cū maiori dote inueniret maritū, cui nubere poſſit iſtud eſt ſingulare verbum Iaco. de Raue. in dict. l. ex hac lege & ibi ſequitur & ſumme commendat Albe. qui ſequitur etiā & & commendat Paris de Puteo in tractat. ſindi. fo. 100. in parte quia pluries & idē eſt in ſeruo, vel animali quia in eis cicatrix vel deformitas æſtimatur & conſideratur cum per eam minus valeret & minori precio vēderetur ſcđm prędictos doctores vbi ſupra. verum tamen eſt ꝙ eo caſu quo, cicatrix vel deformitas non deberet æſtimari in homine libero: tamen offenſus grauius æſtimabit, propter hoc iniuriam & offenſam ſuam, & ſimiliter probus & rectus iudex grauius condemnabit: quia ex hoc diceretur atrox iniuria, & ſic attenta iſta qualitate iūctim cum aliis: de quibus ſupradictum eſt, grauius fiet ęſtimatio & condemnatio per iudicē. quod bene nota quia ſic alibi non videbis declaratū

Cicatrix vel deformitas an recipiat æſtimationē

13 Item adde circa prædicta, ꝙ ſi talis offenſus ſimpliciter remiſit iniuriam, gratis, vel precio: non videtur remiſiſſe damna, expenſas, & intereſſe, quod ex iniuria ſibi illata pōt prætendere: ſed tm̄ iniuriā & pœnam ciuilem, vel criminalē vindictę niſi ſpecialiter vtrūq; remittatur cui⁹ rō eſt q͂a ex iniuria oritur duplex actio, vna ad pęnā, alia ad dāna, expēſas, & intereſſe, vt ſupra dictū & cōcluſum eſt. ergo vna ſublata remanet alia

Offenſus remittēdo ſimpliciter iniuriam nō remittit intereſſe.

argum.

argum.text.in.l.ſi pro fure.§.1.ff.de condi.furti.tex.in.l.ſi dom⁹.ff.de ſerui.vrb.pdio:&in expreſſo iſtam ſententiam & concluſionem.tenet Bald.in.l.ſi tibi decem.1. lectura.§.1.ff.de pactis & ibi Alexan.2.col. nu.2.qui.reputat ſingulare Iaco.de ſan.Geor. in fine num.5. idem Bald.in cap.primo.§.iniuria de pace iura.firman.2.col. in vſi.feu.idem Bald.vbi reputat notabile in.d. l· ſi domus.ff.de ſerui. vrba. præ.idem Bald.in dict.l.ſi profure.§.1. de condi.furti.Specu.in titu.de accuſatore.§.1.6.col.verſi.quid ſi vulneratus.Abbas Panor.in cap.1.de iniuriis &damno dato.2.col. verſi.vltimo.ſuper tex.& ibi Cardinalis Ancha. & commun. doct.Ange.de Peru. in.l.ſed ſi vnius.§.ſi ante.ff.de iniuriis Ioa.fa.in §.ſi.Inſtitu.de iniu.num.3.Iaſo.in.l.1.3.col.num. 16.ff.de pactis.vbi dicit,eſſe diligenter notandũ & in quæſt. de facto mihi commiſſa ita iudicaui.& practicaui.Item adde, ꝙ ſi ex iniuria illa-

14 ta ſequatur mors non poteſt agi actione iniuriarum ciuiliter contra homicidam : quia licet ex delicto homicidij oriatur duplex ius,vel accuſatio ad vindictam,vna iniuriarum,alia vero legis Corneliæ de ſiccariis, tamen nullo modo poteſt intentari actoiniuriarum ciuiliter ad pęnam pecuniariam parti applicandam:ſed omnino & præciſè debet intantari accuſatio criminalis,ex lege cornelia,de ſiccariis, ꝓpter homicidium ad vindictam publicam:quia aliàs fieret ſibi præiudicium:cùm vtraq; tendat ad vindictam.tex.eſt ſingu.& vnicus in.l.prætor edixit.§· ſi dicatur.ff.de iniu.cuius verba ſunt,ſi dicatur homo iniuria occiſus,nunquid non debebat permittere prætor priuato iudicio legi Corneliæ præiudicari,ideq; & ſi ita quis agere velit ꝙ tu,venenũ dediſti hominis occidendi cauſa. Rectius igitur fecerit ſi huiuſmodi actionẽ nõ dederit, & adhoc notat & commendat ibi Bar. Albe. & doctores antiqui, & reputat ibi ſingu. Ange de peru.notat ẽt & cõmẽdat.Bar.in.l.nũquã plura.ff.de priua. delict.pe. col.nu.6.idem Bar.in.l.in eum.de accuſa.&ibi Ange.in.l.quid ergo.§.pœna grauior.ff.de his qui no.infa.fin. col.in ſi.Ang.de peru.in.l.vna.C.qñ ciui.ac.cri. præ.1.col.in medio & ibi Sali.3. col.& alij doct. Sali.in.l.3.C.de lege Aqui.1.col.Auguſt.de Ari. in addi. ad Angel. de male.in parte.nec non ad quærelam.verſi.quæritur ſi actum fuerit,& illũ tex.adhoc reputat ſingu.& vnicum Io.de Imo. in.l.interdum.ff.de publi.iu.notãt ẽt & cõmendãt Canoniſtæ in.c.de his de accuſa.&hoc caſu poſſet iudex ex officio reiicere libellũ ita Bart. in dic.§. ſi dicatur in fine nu.5.& comm.docto. vbi ſupra.Sed aduertendum pro perfecta intelligentia:quia videtur ꝙ ille tex.& concluſio nõ poſsit procedere,nec verificari : quia eo ipſo ꝙ offenſus mortuus & occiſus eſt, finita eſt actio iniuriarum:quia ad ipſum nõ trãſit cũ ſit mortuus, Item nec hæredes:quia actio iniuriarum, vel alia competens ad vindictam nõ tranſit ad hæredes,niſi decedat lite iam conteſtata:vt in.l. vna.C. ex delictis defun. cum ſimi.& latius dixi ſuo loco:ſed adhoc no.reſpondeo,ꝙ ille tex. & eius concluſio neceſſario debet intelligi , qñ filius fa.eſt offenſus & occiſus,vel ſeruus in cõtumeliam domini:qa his caſibus patri &domino quæritur actio iniuriarum,vt ſupra dictum eſt.vnde licet filius vel ſeruus ſit mortu⁹ adhuc durat actio iniuriarũ competens patri & domino ex ſua perſona & ſimiliter competit eis & cuilibet de populo accuſatio legis Cornelię de ſiccariis propter homicidium : ſed his caſibus diſponit ille tex. ꝙ talis pater & dominus non poſsit intentare prædictam actionem iniuriarũ quia fieret præiudi.accuſationi.l. Corne.de ſic. cum vtraq; competat ad vindictam.ita expreſſe tenet & declarat glo. or. in dict.§.ſi dicatur & ibi Bar.& cõ.doct. ex quo tex.no.poteſt inferri ꝙ ſi offenſus egit actione iniuriarũ,& pendente proceſſu ſequatur mors ꝙ amplius non debet procedi in eo per hæredes:ſed iudex poteſt reiicere libellum & iubere,vt procedatur in accuſatione.l.Cor.de ſicca. vt latius dixi & probaui.ſupra in delicto homicidii.5.q.

Item etiã quero principaliter,quibus modis tollatur actio iniuriarũ, & magiſtraliter & reſolutiue dico, ꝙ duobus.Primo modo pacto ex- 15
preſſo.ſ.qñ offenſus gratis vel precio remiſit iniuriam.tex. eſt in.l.ſi tibi decem.§.1.ff.de pactis cuius verba ſunt,quædã actiones per pactũ ipſo iure tolluntur, vt iniuriarũ:itẽ furti,& ibi notat Bar.& com.docto. tex.in.l.ſi vnus.§.pactus ne peteret.verſ.ſed ſi pactũ.eo.tit.tex.in.l. non ſolum.§.1.verſi.proinde.ff.de iniuriis,cuius verba ſunt,proinde & ſi pactum de iniuria interceſſit,& ſi tranſactum ſit,& ſi ius iurandum exactum erit,actio iniuriarum non tenebit: Secundo modo iniuria tollitur tacitè. ſ.pręſcriptione nam ſi offenſus intra annum non egit actione iniuriarum ciuiliter, & criminaliter,lapſu temporis eſt præſcripta illa actio , vt amplius non poſsit intentari.text. eſt formalis & expreſſus in.l.ſi non conuitii in fine.C.de iniu.cuius verba ſunt,cum iniuriarum actio ãnuo tẽpore prę ſcripta ſit & ibi cõ.dd. Dubium tñ eſt,an actio iniuriarum quæ deſcendit de iure ciuili in tribus caſib⁹.ſ.qñ quis pulſatus,vel verberatus eſt ab alio,vel domus eius per vim introita, quos

Morte ſecuta non põt agi ad actionem in iniuriã.

Actio iniuriarum quæritur domino ex morte ſerui.

Actio iniuriarum quibus modis tollitur.

ponit text. in.l. lex cornelia.ff. de iniu.ſit annalis,vel perpetua,& videtur ꝙ perpetua,&ſic duret pe.30.annos cum regulariter omnis actio de iure ciuili illo tempore duret,vt in.l. ſicut in rem.C.de præſ.30. vel.40.anno.& in.§.1.inſt.de perpe.& tēpore actio: & in expreſſo iſtam ſenten.& conclu. tenet glo or. ſecundum opinionem Mar.in dict.l.ſi non conuitii.C.de iniu.& ibi Odofre.Petrus.Cinus.Faber.Bal.Ang.Sali. glo.or.in dict.l. lex cornelia.ff.de iniu.in glo.1. Sed his non obſtantibus contrarium eſt tenendum:imo ꝙ modo actio iniuriarum deſcendat de iure ciuili,modo de iure prętorio,ſemper duret anno,& non maiori tempore per text.in.d. l.ſi non conuicij.C. de iniu.& ita tenet glo.ord. in.l.2.de conſtit.pecu.in verbo.xxx.gl.in.§.ſed &.l.cornelia.inſti.de iniu.in glo.2.glo.in.§.1.Inſti.de perpe.& tempo.actio.in verbo conſtitutionibus in fine.Azo.in ſumma.C.de iniu. fin. col.num.26.Iaco.Bu.&alij docto.in dict.l.ſi nō conuicij.C. de iniu. pro qua ſenten. & conclu. eſt hodie.lex.pe.titu.9.7.part.Item etiam tollitur tacitè ſi offenſus loquutus eſt cum offenſore,vel cum ſalutauit, vel riſit, luſit,vel comedit cum eo, vel alio ſimili modo pacifice & Iocoſe conuerſatus eſt cum eo: quia per hoc tacitè videtur remittere iniuriam.ita probat tex.in.l.nō ſolum.§.1.ff.de iniu.&ibi com.doct.tex.in.§.fi. inſti.eo.&ibi gl.or.faber. Ange.Platea & com. docto.tenet etiam Bald. & commun.moderni. in.l.filio quem .ff.de libe. & poſtu.idem Bald. in.l.in ipſius. C. fami.herſ. Iaſo. in.l.1.ff. de pactis.3.col.nu.15.idem probat &diſponit lex.pe. tit.9.7.part. Quod intellige notabiliter: niſi ex quadam honeſtatis neceſsitate offenſus hoc debuiſſet facere,vt ſi ambo fuiſſent inuitati & poſiti ad vnam menſam , vel ſi ſimul receperunt pacem in eccleſia. ita tenet & declarat Faber in dict.§.fi.Inſti.de iniu. & ibi Angel. de Are.Item etiam adde,ꝙ his caſibus ſublata iniuria &eius actione,non cenſetur ſublata actio,quo ad dāna& ſumptus & intereſſe,vt ſupro proximè di

Tacita remiſsio iniuriæ.

16 xi.Finaliter & poſtremò pro complemēto materiæ quæro an offenſor,qui fecit alteri iniuriā poſsit petere ab offenſo, vt præſtet ſibi cautionem cum fideiuſſoribus de non offendēdo: & breuiter & reſolutiue dico ꝙ ſic. quia regula & doctrina iuris eſt , ꝙ quando aliquis timet offendi ab alio,poteſt implorare officium iudicis vt illum compellat ſibi præſtare idoneam cautionem', & ſecuritatem de non offendendo. ita probat text. capitalis & expreſſus in.l. denuntiamus.verſi.nam ſi quis.C.de his qui.ad eccle. confu.cuius verba ſunt,nam ſiquis aliquid contra legē à quibuſdā æſtimet perpetrari,liceat e adire iudicem,& legitimū poſtulare pręſidium & ibi adhoc notat & cōmendat.Cinus Albe.Salice.Faber.& iſtam ſenten.& conclu. tenet ſpecu.in rubri.de diuerſis cautionibus.§.1.2.col.verſic.quid ſi timeo num.9.& ibi Ioan.An. Innoc. in.c.1.de officio delegat.1.col.in fine nu 6.Abb. in rubri.de tregua & pace.1. col.nu.2.& ibi notabiliter Felinus. Bart.in.l. qui bona fide.§.qui damni.ff.de damno infecto. & ibi Imola.& cōmun.doct.idē Bar.in.l.1.C.in quibus cauſis coloni dominos accuſare.po. libro.11.Bal. in.l.1.§. qes.ff. de off.prę.vrbis.Ipolitus de mar.in.l.1.§. præterea. ff.de quæſtio.nu.45.vbi.plenè.loquitur.pro qua ſententia & concluſione facit tex. in.l.illicitas.§.ne potentiores.ff.de officio.præſidis cuius verba ſunt , ne potentiores viri humiliores iniuriis afficiant:neue defenſores eorum calumnioſis criminibus inſectentur innocentes ad religionem præſidis prouinciæ pertinet, &ibi plenè notat.Bar.poſt guiller.& antiquos Tertio facit.tex.in.l. ęquiſsimum.ff.de vſufru. vbi habetur quòd quando ſuper aliqua re vel poſſeſsione ſperatur rixa, vel ſcādalum, iudex debet ex officio prohibere , ne partes veniant ad arma : Quartò facit text.in.l. congruit.ff.de offi.præſi.vbi habetur quod ad iudicis officiū pertinet purgare prouinciam malis hominibꝰ poſt delictum commiſſum & eos punire.ergo eadem ratione debet obuiare & prohibere delictum committendum.

Offenſor an poſſet petere ab offenſo cautionem de non offendendo.

Quinto facit tex.in.l.ſi ſuper poſſeſsione.C. de tranſa.vbi habetur,quòd ſi quis ſperat vim ſibi fieri ſuper aliqua re vel poſſeſsione, poteſt petere à iudice , vt prohibeat.idem probat tex. in.l.fin.ff.de offi.procu.cæſa.tex. in.l.ſi ſeruus C.quòd cum eo.

Sextò facit,quia ſi pro ſecuritate rerum præſtatur idonea cautio , vt in toto titu.ff.de dam. infect. ergo à fortiori pro defenſione perſonæ quæ cunctis rebus præferenda eſt. Septimò facit tex.in autē.de mandatis principū. §.deinde cōpetens. colla. 3.vbi habetur ꝙ iudices maiores debent prouidere ne officiales vel aliæ perſonæ lædant ſubditos & ſubiectos: Octauo facit tex.ſing.in ſuo caſu in.c.literas in fi.de reſti. ſpo. vbi diſponit.ꝙ ꝓpter ſæuitiā viri, qñ mulier viri ſimiłr timet offenſā ab eo ſibi fieri, pōt īplorare officiū iudicis & petere idoneā cautionē & ſecuritatē de nō offendendo,& ſi per hoc plene ſibi non eſt cōſultū pōt petere diuortiū quoad thori ſeparationē & mutuā cohabitationem & adhoc notat & cōmendat ibi Abbas & cōmu.doc.& eum reputat ſingu. & vnicū idem Abbas

Mulier poteſt petere ſibi dari cautionē quòd non offendatur à marito.

Abbas in.c.1.de diuortiis Quòd notabiliter ex tẽde, vt procedat etiã ſi culpa petentis cautionẽ orta eſt inimicitia: qa ipſe offendit aliũ ſine cã. ita Bar. ſingu.in.l.qui bona fide.§. ſi quis iuſta ff.de damno infecto.ibi alij do.Ioa.de Imo.in.§. qui damni infecti.eiuſdem legis Feli in rubr. de tregua & pace.§.qui temet 2.col.ver.8.declaratio: Secundò extende: vt talis offenſus teneatur dare prædictã cautionem, & ſecuritatem pro ſe & conſanguineis ſuis amicis & familiaribus. ita Bart. in.di.l.illicitas.§. ne potentiores.2.col. nu.5.poſt guiller. ibi: Salic.in. dict.l.denunciamus.Bal.in.l.1.C. de epiſc.& cler.2.col. verſic.6. operatur.Feli.in.dict.rubr.de tregua. & pace.1. col. verſiculo quinta declaratio: Tertiò extende, vt iudex ex officio ſuo etiam parte non petente poſsit compellere partes inuicem hanc cauſationẽ & ſecuritatem preſtare: quia in hoc vertitur publica vtilitas, ſicut in puniendo delicto, poſtquã eſt commiſſum.argu.tex.in.l.congruit.ff.de offi.pre.cum ſimi.& eorum quæ tradit Bart.in.l.4.§.hoc autẽ iudicium.ff.de damno.infecto.confirmatur per tex.in.l.1.§.quies ff.de offi.præfect.vrbis.vbi probatur, ꝙ iudex debet ſubditos conſeruare in pace & rumores impedire & ſubditos ad quietẽ viuendum non ſolum hortari: ſed etiam cogere: nam plerunq; ſtatus publicus ex priuato turbatur. & ad hoc notat & commendat ibi Bar.& alij docto. & in expreſſo ita tenet Albe.in.l.æquiſsimum. ff.de vſufruct.quam legit. in. §. præcedenti. Quartò extende vt poſsit quis vltra prædictam cautionem petere à iudice, vt ſibi liceat ducere familiares vel amicos, vel cuſtodes armatos, pro ſua defenſione, argumen.tex.in.l.fi.C.de eroga.mili. anno.lib.12.per quem ita tenet Barto.in.l.ſanctum.ff.de rerum diui.idem Bar. in.l.illicitas.§. ne potentiores.ff.de officio præſidis.2.col. nu. 8.Salice.in.l.denũciamus.C.de his qui ad eccle. confu.vnum tamen eſt ꝙ iudex nõ debet compellere partes prædictam cautionem vel ſecuritatem præſtare in perpetuum: ſed tantum ad tempus ſuo arbitrio moderandum, argu.text. in.l.4.ff. de damno infecto, tex.in.l.ſi finita eo. tit.text.in.l.qui bona fide.§. fi.eo. titu. quibus probatur ꝙ quando domus minatur ruinam. dominus eius non tenetur pręſtare cautionem damni infecti perpetuam. ſed temporalem & finito tẽpore poteſt ꝑ iudicem renouari. probat etiam text. in l. de die.ff.qui ſatiſ.cogan.text. in l.1.§.ait prætor.ff.de iure deli.perquę iura ita tenet Ange.Imo.Alex.& cõmu.do.in.dict.l.4.ff. de dam.infe.Bar.in l. illicitas.§.ne potentiores de offi.præſi.2.col.7.nu.7.Ang.& Imo.in.l.pe. ff. de preto. ſtipul. Feli.in. rubrica de tregua & pace.1.colum.

Aduertendũ tamen.ꝙeſt dubiũ notabile circa prædicta, ſi talis inimicus. offenſus non habeat nec inuenire poſsit talẽ ſecuritatem, & fideiuſſores. quid debet facere iudex: & certè articulus eſt neceſſarius, & contingibilis. Sed in eo reſolutiuè dicerẽ, ꝙſi ex qualiditate perſone veriſimiliter appareat non poſſe dare prędictam ſecuritatẽ & fideiuſſores: quia fortè eſt aduena vel pauper, tunc ſufficeret dare iuratoriam cautionẽ, argu.tex.in auten.generaliter. C.de epiſ. & cleri.text.in.§.ſed hodie Inſti. de ſatiſda.tex. & ea quæ ibi notãtur in.l ſancimus.C.de verb. ſigni.ſi tamen veriſimilirer appareat poſſe prædictã ſecuritatem & fideiuſſores præſtare, bene poterit incarcerari, donec eam præſtet, & in terminis ita tenet Albe.in.l.nõ eſt veriſimile. ff. ꝙ metus cã.Iaſo.in.l.ſancimus.C.de verbo. ſigni. ſi.co.cõfirmatur ex.gl.ſingu. in.l.1.ff. qui ſatiſ. cogan.vbi dicit.ꝙ impotẽtia dãdi fideiuſſores, qñ res eſt dubia, probatur iuramẽto & ita tenet & declarat ibi.Pau.Alex.& Iaſ. & ita ſæpe dixi & conſului in perſonis pauperũ. Et ex ſuperioribus poteſt deduci & inferri ꝙ ſi aliqua meretrix vel mulier inhoneſta ſit, & habitet in aliqua via publica, vel vicinia ciuitatis, vel opidi poſſunt alij vicini eius, petere à iudice vt eã expellat ne occaſione eius oriatur rixa, vel ſcãdalũ inter vicinos illo loco habitantes. & ne eos filios vel familias eorũ inficiat. & in expreſſo ita probat tex.in.l.nullus.C. de ſumma trini.& fide ca.vbi habet ꝙ hæreticus debet expelli de ciuitate, ne alios inficiat & ꝑ eũ ita tenet ibi Pau. de Caſ.& Petrus de Vernia in addi.ad Iaco.Bu. collectarius in.c.propter de locato.2.co. nu.16. Cepola.in tract.de ſerui.2.lib.c.5.& idem etiam eſt in lepꝛoſis vel infirmis morbo peſtilentiali ſecũdum prædictos doctores. & ita dixi & conſului in quæſtione de facto. in cauſa mihi commiſſa in hac ciuitate. pro quibus facit etiam bonus text. in autent.de lenonibus. §. non enim permittimus colla.3.

17 *Dubium.*

Vicini poſſunt petere expelli meretricem à vicinia.

Caput Septimum de crimine ſtellionatus.

SVMMARIVM.

1 *Quid ſit crimen ſtellionatus.*

Finaliter & poſtremò adde, quòd omnia prædicta delicta publica, vel priuata. ſunt nominata. & ſpecialia.

1 Sed alia reperiuntur delicta generica, & innominata quæ comprehenduntur ſub nomine & crimine ſtellionatus.tex.eſt capitalis & expreſſus in.l.1.& per totum.ff. de crimine ſtellionatus:tex.in.l.1.& per.totum.C. eo.titu.& vtrobiq; communi.docto.& adde ꝙ dicitur crimen ſtellionatus ad ſimilitudinem cuiuſdam animalis ſtellionis, quod erat ſerpens variis coloris ſtellatus & pictus. Sic delictum continet diuerſa & diſtincta facta. propter maximam diuerſitatem doli, quę homines in factis & negotiis committunt & committere poſſunt.ita Odofredus in rub.C.de crimine ſtellio.& ibi commu.alij docto.& caſus & exẽpla in quibus quis committit iſtud crimen ſtellionatus, ſunt ſequẽtes. primus eſt quãdo quis rem ſuam alicui obligauit, vel hipotecauit & poſtea ſcienter non certiorando de tali obligatione, vel hipoteca: ſed eam doloſè & cum caliditate diſſimulando alteri obligauit. text. eſt formalis & expreſſus in.l.1.ff. de crimine ſtellio.& ibi. communiter docto. text. l. 1. C. eodem titu.quod tamen limita & intellige quando ſpecialiter rẽ obligauit, vel hipotecauit prædictis duobus: ſecus vero ſi generaliter obligauit vtriq; bona ſua, vt communiter fieri ſolet: quia tunc non incidit in aliquod crimen: quia quodammodo eſſet tollere cõmercium. Ita tenet ſolus Ange.in dict.l.1.C. de crimine ſtellio. ſed certè ſalua eius pace ego tenerẽ cõtrarium: quia in hipoteca & aliis actibus ex quibus quęritur vel confertur ius tantum valet generica diſpoſitio, quo ad genus ſicut particularis, quo ad ſpeciem, vt in.l.obligatione.ff.de pigno.tex. in.l.fi.C.quæ res pig.obli.po. vbi fortius probat tex.ꝙ generalis eſt maioris potentię, quam ſpecialis cum extendatur ad bona futura. in quo ille tex.eſt ſingularis & vnicus ſecundum doct. ibi.quod intellige, quãdo res non ſufficeret ꝓ omnibus: ſecus alias ita.l.7.ti.16.7.par.ſecũdus caſus & exemplum eſt quando quis impoſuit maius precium tritico, vel alteri rei quam valeret communiter in ſubaſtatione publica vel quouis alio loco, vt carius aliis venderetur ita Bar.in.di.l.1.ff.de crimi.ſtellio.tertius caſus eſt, quando quis oſtendit alicui aliquam rem alicuius generis, & bonitatis vendendam certo & determinato precio, & poſtea oſtẽdit ſibi aliam eiuſdem generis.ſed non æquè & ſimilis bonitatis in ſubſtantia. tex.eſt in.l.3.ver. ſed & ſi qs ff.de crimi.ſtellio & ibi commu.docto. & probat prædicta lex partitę.quartus caſus notabilis & genericus ſit quando quis cõmiſit dolum in præiudiciũ alterius in quolibet actu vel contractu.quia vltra actionem ciuilem quæ datur & competit parti ad intereſſe per totũ titulum ff.&.C. de dolo.tenetur etiam qui cõmiſit dolum crimine ſtellionatus vt pœna extraordinaria iudicis arbitrio puniatur.Ita probat tex. in dict.l.1.ff.de crimi.ſtellio.& ibi glo.ord.Barto. Albe.Ange.& commu. docto. & idem probat & diſponit lex.7.&.8.tit.16.7.par.vbi per te videlia exempla ſus criminis.

Crimen ſtellionatus qd ſit.

bis obligãs eãdem rẽ.

Carius vendens triticum.

Nota cõtra mercatores

Caput octauum de Exilio & relegatione.

SVMMARIVM.

1 *Si exilium imponitur & non ſeruatur, qua pœna punitur.*

2 *An exilium tempus exilij cenſeatur perpetuum vel interpellatum.*

3 *Si iudex imponit pœnam exilij dicendo condemno titium ad tempus ſimpliciter nulla facta mentione tẽporis pro quo tempore videatur exulatus.*

4 *Durante tempore exilij an poſsit iudex concedere licentiam redeundi.*

5 *Si exilium eſt impoſitum per iudicem ad beneplacitum & voluntatem ſuam an mortuo iudice vel ab officio remoto cenſeatur reuocatum exilium.*

Sed quia in delicto iniuriæ & in aliis delictis, in quibus imponitur pœna arbitraria, regulariter imponitur pœna relegationis, ideo volo iſtam materiam & articulum. notabiliter & perfectè attingere & declarare. In quo reſolutiue dico, ꝙ aliquando &c. *Propoſitio.*

Primò iudex imponit pœnam exilij ad certum 1

tum & determinatum tempus. & tunc illud debet condemnatus ſeruare adeo, ꝙ ſi fecerit contrarium & ingrediatur locum à quo exulatus eſt, duplicatur ſibi tẽpus exilij, quod ſupereſt tex. eſt formalis & expreſſus in. l. aut damnũ. §. quiſquis. ff. de pęnis. cuius verba ſunt, quiſquis autẽ in opus publicum dãnatus refugit duplicato tẽpore dãnari ſolet ſed duplicare eum id tẽpus oportet quod ei ſupereſt cũ fugit. ſ. ne illud duplicetur quo aprehẽſus in carcere fuerit, & ibi adhoc notat & cõmendat. Bar. & cõ. doc. facit tex. in. §. tporales inſti. de exce. & ibi. g. or. ſi vero per decennium ſit exulatus, perpetuabitur exiliũ: ſi vero in ꝑpetuũ ſit exulatus, punitur pœna mortis tex. eſt in. l. relegatorũ ver. plane. ff. de inter. & rele. text. in. l. relegati. ff. de pœnis & vtrobiq; commu. docto. & idẽ diſponit. l. 10. tit. 31, 7. par. Et adde, ꝙ iſtud tẽpus exilij. ſemper cẽſetur eſſe cõtinuũ, non vero interpollatum. argum. text. in. l. capite quinto. ff. de adulteriis tex. in. l. relegati. ff. de pœnis text. in l. fi. §. quotiens. ff. de pub. & vecti. & interminis ita tenet. g. ſingu. & vnica in rubr. ff. de diuer. & tẽpo. præſ. vbi ponit regulam & doctrinã generalem, ꝙ in dubio omne tẽpus poſitum à lege eſt cõtinuum, & non interpollatum. quã ibi ad hoc ſumme notãt & cõmendant doct. & dicit vnicũ Imola in cle. 1. de in integ. reſti. 4. co. Phi. Fran. in. c. 2. de tempo. ordi. lib. 6. ſimilis etiã. gl. eſt in. c. 2. de tẽpo. ord. li. 6. & ibi doct. tenet etiã Ang. de Peru. Phi. decius & moderni in. l. ſi idẽ cum eodẽ. ff. de iuriſ. omni. iudi. nec obſtat tex. in. l. Paulus. §. fi. ff. de libe. cã. vbi habetur, ꝙ ſi dñs cõceſsit libertatẽ ſeruo in vita, vel morte, ſi ſeruiat titio ꝑ triẽnium & medio tẽpore cõfugit, poterit cõplere illud triẽniũ poſt reuerſionẽ. & efficitur liber imò etiã ſi dñs dicat ꝙ ſeruiat ꝑ triẽniũ continuũ habet locũ & ꝓcedit illa diſpoſitio & adhoc illũ tex. reputat ſingu. & vnicũ Roma. in. l. fi. §. quotiẽs de publi. & vecti. 2. col. Iaſo. in. l. ſi idẽ cum eodẽ. ff. de iuriſ. omni. iudi. qa ad illã text. dupliciter reſpõdeo primo mõ ꝙ procedit fauore libertatis, vel aliter &. 2. ꝙ poſt reuerſionẽ debet per triẽniũ ſeruire, in quo nõ computatur primũ tẽpus. ita ſingu. tenet & reſpõdet Phi. decius in. d. l. ſi idem cũ eodẽ. ff. de iuriſ. omni. iudi. ꝓ qua ſentẽ. & reſolu. facit. tex. no. in. l. cũ hęres. §. ſtichus ſi hęredi. ff. de ſtatu. liberis. vbi etiã in libertate tẽpus appoſitũ ſub cõditione debe eſſe cõtinuũ. ex q̃ in fe ro ꝙ tẽpus carceris quod ponitur blaſſemãti ꝑ prag. 1. debet eſſe cõtinuũ. Itẽ adde ꝙ ſi tranſacto tꝑore exilij dubitet̃ an cõdẽnatus illud impleuerit, vel nõ ei q̃ aſſerit ꝓponit. vel deducit illud in iudicio cã intẽtionis ſuæ incũbit onus probandi, ſicut in ætate allegata, in qua quis ſe fundat ita probat tex. in. l. ſi minorẽ. C. de in integ. reſti. & ibi cõmu. doct. & in terminis ita tenet Bar. in. l. relega. ff. de pœnis. 1. col. & quæſtione & ibi alij doc. itẽ adde ꝙ tẽpus quo quis extitit in carcere nõ computatur in tẽpore exilij tex. eſt in. d. l. aut dãnum. §. quiſquis. ff. de pœnis & ibi tenet Bar. & com. do. item adde ꝙ nedum iudex põt ponere pœnã exilij ſed etiam ex cauſa poteſt delinquẽtem condẽnare, vt ſit in tali loco, ciuitate, vel domo. tex. eſt in. fi. ff. de interdict. & rele. cuius verba ſunt, põt præſes quendam dãnare ne domo ſua procedat. & ibi cõmu. docto. item etiam poteſt condẽnare ꝙ non accedat vel tranſeat per talẽ locũ, vel viam ita probat tex. in. l. mortis ver. ſunt autem. ff. de pœnis & tenet Bar. in. l. ꝙ iuſſit. ff. de iureiur. & ibi moderni

Relegati redeuntis pœna.

2

Tempus incarceratiõis non cõputatur in tempore exilij.

Aliquando & Secundò iudex imponit pœnam exilij ad tẽpus, dicẽdo, condemno titium in pœna exilij ad tẽpus nullo determinato tempore. & tunc intelligitur exulatus per tẽpus decem annorũ. text. eſt ſingularis & vnicus in. l. ut re in. l. ſine præfinito. ff. de pœnis. cuius verba ſun, ſine præfinito tẽpore in metallum dato imperitia dãtis decennij tempora pręfinita videntur, & adhoc reputat ſingularẽ & forte nõ alibi. Bar vbi & notãt & comendãt cæteri doctores & illum tex. adhoc reputat ſingularem, & vnicũ Bal. in. c. ex literis de cõſti. pe. co. & ibi Feli. 6. co. n. 9. Idẽ Bal. ĩ. l. 1. C. de poſtulãdo. 1. co in medio. Aliquãdo & tertio iudex imponit pœnã exilij ſimpliciter, nulla factamẽtione tẽporis dicẽdo cõdemno titiũ delinquẽtem in pęna exilij, & tunc intelligitur exulatus in perpetuum. text. eſt qui ſic debet intelligi in. l. ſeruus. C. de pœnis & ibi adhoc notat & cõmendat Petrus Cinus. Bar. Albe. Bal. Ange. Salice. & cõmu. docto. cõfirmatur quia iudex vel officialis poſitus ad beneplacitũ. in dubio cenſetur ꝑpetuus. tex. eſt bene notaudus. l. iuriſ. imperitos. ff. de excuſ. tuto. facit etiam text. in. l. niſi finita. ff. de tute. & ratio. diſtra. tex. in. l. ſufficit. ff. de condi. indebi. & facit doctrina. Barto. & communis in l. de pupillo. §. ſi qs ipſi prætori ff. noui. operis nuntia. 3. colũ. & quæſtione. vnum tamen eſt ꝙ in omnibus prędictis caſibus, talis pœna exilij debet intelligi intra terminum & locum iuriſdictionis ipſius iudicis, qui ſententiam protulit: non vero in alio. quod tamen non intellige & declara de loco & iuriſdictione penitus extranea, in qua reus delinquens nullum habeat domicilium: ſecus tamen eſt, ſi ea haberet domi-

3 *pœna exilij perpetui.*

pœna exilij ad tempus.

domiciliũ. vt ſi iudex domicilij & habitationis condemnauit eum in pœna exilij: quia poterit dicere & declarare, vt condemnat eum in pœna exilij à loco originis. item etiam iudex loci vbi cõmiſſum eſt delictum poterit cõdemnare im pœna exilij à loco & iuriſdictione, vbi delictũ eſt cõmiſſum, & à loco originis, & à loco habitationis. tex. eſt valde notabilis & quotidianus in. l. relegatorũ. §. intercede cũ. §. ſe. ff. de interdictis & relegatis & ibi notat Bar. & cõ. do.

4 Iem adde ꝙ durante tempore exili non poteſt iudex concedere licentiam redeundi: ſed ſolus princeps. tex eſt in. l. relegati. ff. de pœnis in fi. cuius verba ſunt, & nemo poteſt comeatum, remeatũ ve dare, niſi imperator ex aliqua cauſa & adhoc notat & commendat ibi Barto. Albe. & commu docto. Idem Bar. in. l. cẽteſimis §. fi. in fi. ff. de verbo. obli. & ibi Iaſo. fi. col. confirmatur: quia iudex poſtquam ſemel iudicauit functus eſt officio ſuo. text. in. l. iudex poſteaquam. ff. de re iudicata. tex in. l. cum quæreba tur eodem tit. tex. in. l. Paulus la. 1. eo. ti. tex. in. l. diui fratres ff. de pœnis. tex. in. l. 2. C. de ſenten. ex peri. reli. vnde ex poſt facto non poterit ſententiam tollere, mutare, nec in aliquo alterare. Item etiam confirmatur per text. ſingu. in. l. 1. §. ſi quis vltro. ff. de quæſtio. vbi habetur, ꝙ ſi iudex condẽnauit aliquem ad mortem, & poſt ſententiam cõſtet & appareat de innocentia eius, non poteſt ipſe abſoluere, nec reuocare ſententiam: ſed requirendus eſt princeps, & adhoc notat & commendat ibi Bar. & commu. doct. & dicit ſingu. Sali. in. l. & ſi ſeuerior. C. ex qui cau. infra irro. pe. col. ſed hodie in noſtro regno ipſe iudex poteſt abſoluere, & ſententiam propriã reuocare. ita ꝓbat lex. 4. titu. 30. 7. par.

Iudex non poteſt concedere licẽtiã redeũdi durante exilio.

5 Aliquando & Quartò iudex imponit pœnã exilij ad beneplacitum voluntatẽ ſuam, dicendo condẽno titium in pœnam exilij, donec voluero vel donec fuerit voluntas mea. talis ſententia & condemnatio bene valet. Sed dubium pulchrum & neceſſariũ eſt, an mortuo Iudice vel ab officio remoto, videatur reuocatum exilium, & videtur ꝙ non: imò ꝙ in perpetuũ duret & remaneat titius relegatus, argu. text. in. l. centeſimis. §. fi. ff. de verbo. obli. vbi habetur, ꝙ in contractibus ſi actus, vel diſpoſitio cõfertur in voluntatẽ alicuius contrahẽtis per mortem, videtur nolle. & ſic contradicere, & ſic ſententia videtur recipere iſtam ſignificationẽ propter ſenſum verborum, vel aliter & ſecũdo videtur dicendum ꝙ talis pœna exilij ſit ipſo iure reuocata, & finita. primò quia quando voluntas ponitur ad durationem & perſeuerantiam alicuius actus, ſemper illa volũtas ceſſat & finitur morte, text. eſt in. l. 4. ff. locati, vbi ſi quis locauit, vel in precarium conceſsit alteri domum, vel rẽ, quoad vel donec voluerit, ſtatim ꝙ moritur cenſetur nolle & reuocare contractum, & adhoc notat & commẽdat ibi Bar. Pau. Fulgo. & commu. docto. tex. in. l. mandatum. C. mandati. tex. in. l. fin. ff. de ſolu. ergo in noſtro caſu & q. eatenus durabit pœna exilij, quatenus durat voluntas iudicis. ſed illa ceſſat per mortem. ergo &c. Tertiò pro hac parte facit text. in. l. 3. ff. de iudi. ſolui. vbi habetur ꝙ fideiuſſor qui promiſit ſoluere quod iudicatum fuerit ꝑ certum iudicem, non tenetur ſoluere quod iudicatum ſit ab alio imò ꝙ magis eſt hoc procedit etiam ſi iudicatum fuerit per iudicem appellationis. text eſt in. l. cum apud. ff. eod. titu. iudica ſolui, quem ibi adhoc reputat ſingu. Bart. Pau. & commu. docto. facit tex. in. l. fi. ff. qui ſine manu. ad liber. perue. vbi ſi quis vendit ancillam pacto appoſito vt emptor manumittat, quando velit dicitur velle per mortẽ. ſi vero dicatur, vt manumittat quam primum poſsit modicũ tempus ſpectatur ſi vero ſimpliciter dicitur ꝙ manu mittat tunc tenetur infra duos menſes manumittere & idem diſponit. l. 45. tit. 55. par. Quintò facit text. in. l. idem pomponius ſcribit ſi frumentum. ff. rei ven. vbi probatur ꝙ declaanimi eſt perſonaliſsima & non tranſit ad hæredes. & ibi notat. gloſ. ordi. & commu. docto. tex. in. l. inter ſtipulantẽ. §. ſi ſtichum. ff. de verbo. obli. & in expreſſo iſtam ſenten. & conclu. tenet originaliter Petrus in. dict. l. centeſimis. §. fi. & ibi Bar. pe. col. & . q. Ange. Imola. Pau. Iaſ. & commu moderni Cynus. in. l. fi. C. de cõtra. emptio. fi. col. & . q. & ibi Albe. Bald. Sali. & alij docto. Sed his non obſtantibus ego teneo tertiam contrariam ſententiam imò, ꝙ tali caſu exilium non ſit perpetuum per mortem iudicis, nec ſit reuocatum nec finitum: ſed duret exilium eo modo quo antea & facultas & voluntas reuocandi, tranſeat ad ſucceſſorem in officio. Primò quia cenſetur idem tribunal & iudicium. quod non ſpirat per mortem alicuius iudicis: ſed tranſit ad alium. & primus iudex, qui poſuit pœnam exilij ad bene placitũ, & voluntatem ſuam non eſt vſus ponere. ad ſuam propriam, tanquam priuatam perſonam: ſed tanquam publicam iudicis, qui ſecundum qualita 14
tem delicti poſsit exilium extẽdere vel contractare, & per conſequens talis facultas & voluntas debet tranſire in iudicem ſucceſſorem in officio, argu. text. in. l. mortuo iudice. ff. de iudi. tex. in. l. proponebatur eo tit. iuncta. gloſ. or. & com

Pœnam exilii ad placitum iudicis.

Dubium.

Argu. 1.

Argu. 2.

Argum. 3.

Argum. 4

Argum. 5.

Contra prodictas opiniones.

Ratio. 1.

commu. opi.text.in.l. meminiſſe. ff. de officio procō.&lega.tex.ī.l.qđ' princi.ff.delega.2.tex. in. c. quoniā cū Abbas. materia de officio, delegati.tex.ī.l.Annua.§.à titia.ff. de annuis legatis.confirmatur ratione: quia in dubio ſemper actus vel diſpoſitio debet intelligi ſecūdū qualitatē perſonæ peroferentis,& non alias,vt in.l. plenū.§.æquitij. ff. de vſu & habitatione. & ibi
Ratio.2. glo.or.& commo.doct. Secundò principaliter pro hac mea ſenten.& opinione facit tex. notabilis in propoſito in ca.ſi ſuper gratia de officio delegati in.6.vbi diſponiturꝙ licet regulariter actus cōmiſſus iudici delegato, ceſſet & finiatur per mortē delegantis:tamen ſi ille actus eſt acceſſorius & executiuus ad ipſam cauſam principalem agitatam coram primo iudice delegāte,non finitur nec extinguitur eius morte. confirmatur adhuc ratione quia licet morte mandantis expiret mandatum:tamen quando committitur & mandatur executio acceſſoria alicuius actus principalis, non expirat nec finitur morte.tex.eſt ſingularis & vnicus in.l. fundi venditor.§.fi.ff.de adqui:poſſe. quem ibi ad hoc notat & commendat Bar. & commu.doct. & reputat ſingularem & fortè non alibi Pau. de Caſt.nec obſtant fundamenta cōtraria pro communi opinione adducta : quia procedunt & habent locum, quando actus vel diſpoſitio ponitur in animo & voluntate alicuius priuatæ perſonæ.nō verò aliàs,vt in noſtro caſu.nec obſtat etiam tex.in.l.3.ff.iudicatum ſolui:quia loquitur in actu obligatiuo, ex parte perſonæ priuatæ proferentis quæ expreſsè & ſpecialiter ſe retulit ad certam ſententiam à certo iudice proferendam,& non fuit animus nec voluntas eius aliter obligandi,vnde neceſſario ad aliud non extenditur obligatio. ſecus verò in noſtro caſu & quæſtione vbi actus fuit geſtus à iudice tanquam à publica perſona.& habuit reſpectum ad delictum,& eius qualitatem & in dubio eius virtus & effectus debet tranſire ad ſucceſſorem in officio per fundamenta mea. & certè iſta eſt vera.& iuridica opinio:& eſſet tenēda legendo,iudicando,& conſulendo.

Caput 9.de captura Reorum.

SVMMARIVM.

1 *ANtequam Reus capiatur An requiratur quod cōſtet vere & realiter delictum eſſe commiſſum.*

2 *In caſibus in quibus debeant confiſcari bona an debeat fieri per iudicem deſcriptio bonorum delinquentis.*

3 *An & quādo poſſit quis capere delinquentem propria auctoritate.*

4 *In alieno territorio non poteſt iudex capere delinquentem.*

5 *Si iudex ſequatur delinquentem à ſuo territorio in aliud. An poſſit ibi iudex delinquentem perſonaliter capere.*

6 *In caſibus in quibus iudex vel officialis poteſt capere delinquentem licite eum poteſt occidere vel vulnerare ſi ſe cum telo defendat.*

7 *Durante lite poſt publicatas atteſtationes ſi conſtat de innocentia rei an poſſit ante ſententiam diffinitiuam a vinculis relaxari.*

8 *An reus captus pro delicto poſſit ſub fideiſſoribus relaxari.*

9 *Si reus promittit ſub certa pœna ſe præſentare infrà certum tempus. An tranſacto illo termino incidat in pœnam ſi non ſit præſentatus.*

10 *Iniuſte captus & detentus an poſſit ſemper appellare etiam poſt decem dies.*

11 *Si reus captus effugit à carcere an videatur confiteri delictum.*

12 *Si vxor maritū ſuū captū à carcere extraxit an aliqua pœna puniatur.*

VIſa pœna cuiuſlibet delicti,oportet videre ordine & vtilitate qualiter perueniatur ad capturā ipſius delinquentis. Propoſitio.

1 In quo articulo reſolutiuè dico ꝙ quando iudex vult procedere contra aliquem ex officio ſuo vel ad petitionem partis per viam accuſationis,in primis oportet, ꝙ cōſtet delictū illud de quo intendit quærere,verè & realiter eſſe cōmiſſum & iſtud eſt capitale fundamentum totius iudicij & ideo eſt bona practica & conſiliū ꝙ quando homicidiū,furtū, vel aliud ſimile delictum dicatur,& denūcietur eſſe commiſſum, iudex pſonaliter vadat vel mittat officialē ſuū cum Officium iudicis.

Inquiſitio p iudicem.

cum tabellione publico ad videndum & verificandum hominem eſſe mortuum, vel furtum commiſſum: vel ſi tantum eſt offenſus, vel vulneratus, inquirat & reddatur certus quæ vulnera habeat & in qua parte corporis & faciat redigi in actis. text. eſt capitalis & expreſſus in. l. 1. §. itē illud. ff. ad Syllanianū. cuius verba ſunt, Item illud ſciendū eſt, niſi conſtet aliquem eſſe occiſum, non haberi de familia quæſtionem. liquere igitur debet ſcelere interemptum, vt ſenatus conſulto locus ſit. & adhoc notat & commēdat ibi Bar. Alb. Bal. Ang. Rom. Cuma. Ioa. igneus & idē probat tex. ī. l. neceſſario. §. 1. eo. ti. tex. in. l. inde nerati⁹. §. fi. ff. ad legē Aqui. tex. in l. 1. §. ſi qs vltro. ff. de quæſtio. tex. in. l. diuus traianus. ff. de mili. teſta. text. in. l. ſi is. §. ſi tu titiū ff. de furtis. tex. in. l. ſi quis legatum verſi. cæterum. ff. ad legem Corne. de fal. tex. in. l. eius qui delatorem. verſi. nec enim. ff. de iure fiſci tex. in l. 1. C. vbi cauſæ fiſcales text. in. 3. C. de aſſeſſoribus. & vtrobiq; commu. docto. confirmatur, quia quando lex ſtatutū, vel diſpoſitio ſe fundat in aliquo ſubiecto, vel qualitate, prius & ante omnia, debet de illo conſtare tex. eſt in. l. 4. ff. de fideico. liber. tex. in. l. 1. §. prægnantē. ff. de ventre inpoſſe. mitten. tex. in. l. 1. §. hæc verba. ff. ne vis fiat ei tex. in. l. 4. §. cōdemnatum. ff. de re. iu. text. in. l. is qui hæres. §. ſi quis dubitet ff. de acqui. hære. tex. in. l. qui hæreditatem. eo. tit. tex. in. l. hæres inſtitutus. eo. tit. tex. in. l. quidam. ff. de jure codi. text. in. l. ſi curialis. C. de epiſ. & cle. tex. in. l. non ignorat. C. qui accuſa. non po. confirmatur etiam ex doctrina Barto. & communi. in. l. in illa ſtipulatione ſi calendis ff. de verbo obli. iuncto tex. vbi. dicit ꝙ ille, qui fundat ſe in aliqua negatiua, agēdo vel excipiēdo, debet eam probare. & in expreſſo licēt non ita bene fundent iſtam ſenten. & conclu. tenet Bar. in. fi. ff. de quæſtio. 1. col. num. 2. Bald. in. l. ſi quando. C. vnde vi. 1. co. num. 2. Pau. & alij docto. in. l. quotiens. §. ſi quis nomen. ff. de hære. inſti. Bal. in. cap. at ſi clerici de iudi. 2. col. num. 8. Ange. de Are. in tract. male. in parte fama publica præcedente verſi. duodecimo. tu iudex ſis bene cautus. Gandinus qui valde commendat in eodem tractatu in rubrica de præſump, & in di. 3. colū. paris de puteo in tractatu ſin dicatus in parte. cōfeſsio. 2. colu. num. 5. Hippolitus de Marſil. in. l. 1. ff. de quæſtio. 2. colū. num. 3. idem Hipolitus in ſua practica. fo. 2. 2. co. idem Hipolitus in conſiliis ſuis conſili. 8. & cōſil. 12. & conſil. 14. & conſil. 40. Poſtquam verò conſtiterit delictum eſſe cōmiſſum, & verificatum ſit per iudicem, vt ſupra proxime dictum eſt, iudex re-

Summaria informatio

cipiet ſummariam informationem per depoſitionem teſtium, & deligentem inquiſitionem & ille qui reperiatur culpabilis, ſtatim perſonaliter capiatur, & incarceretur. ſecundum qualitatem perſonæ, & delicti. & in tali ſummaria informatione nō debet pars hoc eſt delinquens citari. propter timorem fugæ: quia alias nūquā ſequeretur captura, nec poſſent delicta puniri ita probat tex. in. l. nullus. C. de exibē. reis tex. in. l. 1. & per totum. C. de cuſto reo. tex. in. l. 1. & per totum. ff. eo. tex. in. l. 1. & per totum ti. 29. 7. par. & in expreſſo ita tenet & declarat Salicetus in. dict. l. nullus. C. de exhibendis reis. 2. col. 5. no. idem Sali. in. abſentem. C. de accuſa. 3. col. num. 9. Ange. de Are. in tracta. male. in parte iudex commiſit. 2. col. ver. ſed cauti. iudices. Hip. de Marſ. in ſua practica. §. conſtante. 1. col. idem Hipolitus in. l. 1. ff. de quæſtio. 1. col. num. 1.

2 *Inuētariū bonorū delinquentis.*

Item adde ꝙ in caſibus in quibus venit imponenda pœna confiſcationis, debet per iudicem fieri deſcriptio bonorum ipſius delinquentis, per modum inuentarij, coram tabellione, ne bona pereant vel occultentur in damnum fiſci, & ſi iudici videatur deponet ea penès aliquem tertium, q habeat cuſtodiam & curam eorum. & ita quotidie fit & practicatur. & in terminis ita probat text. in. l. fi. ff. de requi. reis. & ibi notat Bar. & communiter doctores antiqui tex. in. l. 1. C. eo. tit. & ibi notat & declarat Sali. 2. col. nu. 5. tex. in. l. ſi quis intra. C. de bonis proſ. & ibi notat & commendat Bald. Sali. & alij. doctores. tex. in. l. 1. §. pe. ff. de ventre in poſſe. mitten. tex. in. l. fi. C. de bonis vacan. lib. 10. & ibi docto. tenet etiam & declarat Bar. in. l. poſt contractum ff. de dona. fi. col. Platea in. l. defenſionis facultas. C. de iure fiſci. lib. 10.

3 *Nemo debet capere aliquē delinquentē autoritate propria.*

Item adde ꝙ nemo debet capere delinquentem propria autoritate, niſi iudex vel alius de mandato eius, vt hodie facit executor, & officialis publicus adhoc & ſimilia deputatus. tex. eſt in. l. fi. C. de exhibēdis reis. cui⁹ verba ſūt, neminem in iudicio exhibendum eſſe precipimus, niſi de cuius exhibitione iudex pronunciauit. & ibi adhoc notat & commendat glo. ord. Odofre. pe. Cynus Iacob. Bar. Albe. Bald. Ang. Sali. & commu. docto. quod intellige, quando eſt priuata perſona: ſecus verò ſi ſit officialis publicus: quia ille talis capere delinquētem, etiam ſine mandato, ſi reperiat eum infragranti delicto argumēto text. in auten. de defenſo. ciui. §. audiens colla. 3. vbi habetur ꝙ iudex inferior, qui non habet iuriſdictionem cōtra perſonam delinquentis, poteſt eum perſonaliter capere & ſuo iudici preſentare. tex. in. l. ſi quid. ff. de offi.

procon.

procon.& lega.imò q̃ magis eſt, iudex ſecularis vel officialis eius poteſt capere clericum repertum in fragranti delicto, & ſuo iudici præſentare, per prædicta iura & in expreſſo ita tenet Barto.in.l.ſi quis in ſeruitute. ff.de furtis.2. colũ. & ibi Ange. de Peru.& alij docto.Bald.in auten.ſi qua per calũniam. C.de epiſ.& cleri.2. col.num.4.idem Bald.in.ca.1.§.ſi quis verò el.1. de pace iura.firman.2.col. num.6.in vſibus feudorum.Abbas in.c.cum non ab homine.de iudi.4.col.num.15.& ibi communiter doct. idem Abbas in.cap. vt famę de ſenten. excommu. & ibi commu.docto.Anca.& alij docto.in. cap.2. de foro compe.Ange.de Are.in tracta. male.in parte fama publica præcedente.24.colũ.verſic. nonò nota. Iaſo in.l.2. ff. de iuris omni.iudi.5. colum. num. 16. & ibi alij moderni. imò etiam quod magis eſt, patres offenſa vel ille cuius intereſt, poterit capere delinquentem, in fragrãti delicto, & ducere ad iudicem argu. text. in.l.capite quinto.ff. de adulte.text.in.l. interdum la.2.§.qui furem.ff.de furtis. per quæ iura ita tenet Bal.in.di.l.fi.C.de exhiben.reis.co.1. nu.1.imò adhuc quod magis eſt,quilibet priuatus de populo poteſt capere delinquentẽ,& iudici præſentare ſi reperiat eum infragranti delicto.ita Bal.in.d.c.1.§.ſi quis verò el.1. de pace. iura firman.2.col.num.6. idem Bal.per tex. ibi in.l.nec timorem. ff. quod metus cauſa. & ante eum idem tenet Bar.in.l.cum.eo.ff. ad legẽ Iulia.pecu.1.co.in fine.dicebat tamen Floria.in.l. 3.ff.ad.l.aqui.hoc procedere & eſſe verũ in delicto publico non tamen in priuato: quia cum non ſit licita nec permiſſa accuſatio cuilibet de populo à fortiori non erit licita captura perſonæ:ſed nihilominus teneo primã opinonẽ tanquam veram & æquã.quia in punitione delicti etiã priuati vertitur fauor publicus, & iudex ex officio poſſet punire etiã non exiſtente parte,vt ſuo loco dixi.Itẽ adde q̃ in aliquibus caſibus& delictis ſpecialibus:poteſt quilibet priuatus capere delinquentem, etiam ex interuallo. licet non recipiat eum in fragrãti delicto,quos caſus & delicta enumerat glo.ordinaria & magiſtra.in.dict.l.fi. C. de exhiben. reis & ibi commu.docto.& enumerat lex.2.tit.29.7.parti.debet tamen iudici præſentare infra viginti horas: aliàs comitti crimen priuati carceris.ita ꝓbat tex.in.l.capite quinto.ff.de adulte. & ibi notat commendat glo.ordi.Bar.& commu.docto. probat etiam text.in.l.1.C.de praua carce. & ibi etiam notat & commendat gloſ.ordi. & commu.docto.

4 Itẽ adde q̃ iudex vel eius officialis.vel alius de mandato eius non poteſt capere delinquentem exiſtentẽ in alieno territorio, imo ſi de facto ſit captus ante omnia relaxandus eſt, & debet poni in priſtinum ſtatum, quaſi ſpoliatus naturali libertate,argu.tex.ĩ.l.ſi.ff.de iuriſ. omni iudi.& ibi expreſſe tenet & notat Bald.1. lect.fi.co.& alij doct.tex.in.l.quis ſit fugitiuus. §.itẽ Celſ⁹ ſcribit.ff.de ædil. edic & ibi no.Bal. Sali.& alij do.facit etiam bonus tex.in.l.à diuo pio.§.ſentẽtiam romæ.ff.de re iudi.vbi habetur q̃ iudex vnius loci non põt facere realem executionẽ in bonis condẽnati ſitis in alieno territorio,niſi per literas requiſitorias.ergo à fortiori non poterit facere capturã perſonæ. probat etiã ex in auten.vt nulli iudicum.§.ſi verò quis comprehenſorum colla. 9. vbi diſponitur q̃ ſi quis deliquit in vno territorio, & ſe contulit in aliud debet iudex delicti petere remiſſionem eius per literas requiſitorias,text. in.c.ex parte de verbo ſigni.& In expreſſo ita tenet magiſtraliter Bart.in quæſtionibus ſuis.q. 6. incipienti lapus.

Iudex non poteſt capere delinquẽtem exiſtẽtem in alterius territorio.

5 Pulchrum tamen dubium eſt,ſi iudex vel officialis in ſequatur delinquentem à ſuo territorio in aliud,an poſſit tunc ibi perſonaliter capere,& videtur q̃ ſic.argu. tex in.l.quod ait lex. §.quod ait.ff.de adulte.vbi probatur,q̃ quãdo finis habet neceſſariam cauſam cum principio, attenditur principium, & non finis & adhoc ſumme notat & commendat ibi Bart. & commu.docto.tex. in.l.qui cum maior.§.1.ff.de bonis liber.tex.in.l.dãni infecti. §. ſabini ſentẽtia ff.de damno infecto cum ſimilibus & iſto fundamento & conſideratione iſtam ſentẽ.& conclu.tenet Ange.de Peru in.l.grachus.C.de adulte.1.colũ.nu.4.Romanus in.l.1.§. occiſorum.ff. ad Sylla.pe.col. nu. 18.ſed his non obſtãtibus contrariam ſenten.& conclu. tenet Bald.in.l.ſecuti.§.Ariſto.ff.ſi ſerui.vendi.& ibi Ange. Flo. & commu.docto. Ange.de Are.in tracta.male. in parte fama publica præcedente. 6.q. principali Ioa. Tierrus in tractatu de fuga,2.co.nu.10. 8.volu.& iſta opinio eſt verior, & tenenda per fundamẽta & rationes eorũ, & ita practicatur,

Dubium.

6 Item adde q̃ in caſibus,in quibus iudex vel officialis põt capere delinquẽtem,poteſt etiam eum occidere vel vulnerare, ſi telo ſe defendat, vel fuga,vel alio modo ſe ſubtrahat,argu.text. valde no.in. l. ſi ſeruus. C. de his qui ad eccle. confu.vbi habetur, q̃ ſi ſeruus alicuius confugiat ad eccleſiam,põt inde extrahi per dominũ & ſi de facto reſiſtat & ſe defendat poteſt licitè occidi. & ibi adhoc notat & commenda Bart. Albe.Faber.Salic.& commu.docto. Bald.in.l.fi.

Iudex quẽ poteſt capere eum & poteſt occidere ſi ſe defendat.

C.de

C.de exhiben.reis Idem Bald.in.l.nec timorem ff.quod metus cauſa.1.lect. Iacob.& alij docto. Antiqui in.l.2.C de his.qui latrones vel aliis cri minibus reos occultauerunt.Floria.in.l.3. ff.ad legē Aquiliam. Ange. de Are.in tractatu male ficiorum in parte fama publica præcedente. 18.co.verſi. verum quia præcedētibus indiciis. vbi reputat ſingulare Hyppolitus de Marſiliis in.l.1.ff.ad legem Cor.de Sicca.8. col.num.78. Item adde ꝙ carcer et vincula debent adhiberi ſecundum qualitatem delicti, & perſonæ.text. in.l.1.C.de cuſto.reo.tex.in.l.fi. C. de accuſ. ibi habita tamen dignitatis æſtimatione.& in hoc maximam curam & diligentiam debet habere iudex & cuſtos carceris:quia non ita debet cuſtodire nobilem: ſicut plebeium:nō ita ſenem, ſicut iuuenem: non ita de die, ſicut de nocte: quia carcer non ad pœnam: ſed ad cuſtodiam eſt inuentus.& ſic qualitas eius totaliter reſidet in iudicis arbitrio.tex.eſt formalis & expreſſus in.l.aut damnum. §.ſolent.ff.de pœnis,ibi carcer enim ad continendos homines non ad puniendos haberi debet.& ibi commu.doct.text. notabilis.& expreſſus in.l.1.verſi.interea.C. de cuſto.reo.cuiꝰ pulchra verba ſunt, interea verò reo exhibito, non ferreas manicas & inhæren tes oſsibus mitti oportet:ſed prolixiores catenas, ſi criminis qualitas poſtulauerit,vt excru ciatio deſit, & ꝑmaneat ſub fida cuſtodia. nec verò ſedis intimæ tenebras pati debebit incluſus,ſed vſurpata luce vegetari ideſt ſubleuari. & vbi nox geminauerit,cuſtodiam inueſtibulis carcerum, & ſalubribus locis recipiatur.Et idem probat lex.4.&.6.ti.29.7.par.item etiam bonus iudex & cuſtos carceris curam debet habere incarceratorum,vt habeant omnia neceſſaria & non deficiant ſibi alimenta.nec ſubtrahenda eſt eis audientia,vt cum nullo loquātur. ita probat text.no. qui non ponderatur. nec à doctoribus allegatur in dict.l.1.C.de cuſto.reo. in verſi.illud.ibi aut ſubtractos audientiæ longa tabe conſumere.& in expreſſo ita tenet Hoſti.in ſumma de accuſa.§. reo exhibito.1.colū. ver.Maſculi.Bonifacius in tractatu male.in.tit. de carceribus priuatis.1.col.verſi. & nota quod eſt contra ſeueros iudices, qui contrarium faciunt:verum tamen eſt ꝙ ſi qualitas delicti, & perſonæ hoc expoſceret, iudex poſſet ꝓ eruenda veritate,hoc facere & ita practicatur per iudices peritos & expertos: quia à lege habet arbitrium inquirendi de delicto, & ſubtilem indagationem adhibere, argu.tex.in.l. congruit ff.de offi.præ. text. in.l. de minore. §. tormenta. ff. de quæſtio. ibi. & cognitionis ſubtilis diligentia affert. Item adde, ꝙ ſi durante lite poſt publicationem teſtium, conſtat de innocentia rei incarcerati, poteſt licitè à vinculis vel carcere relaxari ante ſententiam diffinitiuam. ita probat tex.ſingularis in.l.nullus.C.de exhiben.reis in fine ibi donec repererit cognitio celebrata diſcrimen. & ibi notat & commendat Bald.2.col.nu.2.Sali.fi.col.in.fi.& illum.tex ad hoc reputat ſingu.Bal. in.l.ſed & ſi is. ff. de in ius vocando.1.lect.& quæſtione.poſt Iaco. quē allegat idem. Bald.in. l. ſi quis poſt accuſationem.ff.de teſta.Alexan.in addit.ad Barto.in.l. 1.ff.de Cuſto.reo.2.col.paris de puteo in tractatu ſyndicatus in parte.licet dicatur.2.col.Hyppolitus de Mar.in ſua practica. §.quoniam nu. 49.idem Hyppolitus in.§.attingam.2.co.num. 16.glo.ord.in.l.4.for.ll. & illum text. adhoc reputat ſingu.& vnicum Roma.ſingulari.490.& idem diſponit.l.13.tit.2.lib.3. ord. confirmatur, quia paria ſunt, ꝙ in aliqua cauſa ſit lata ſententia vel concluſum in ea,vel ꝙ ſit facta publicatio tex. eſt bene notandus in.l.qui penè. ver. diuus.ff.de manumiſsionibus.& ibi adhoc notat & commendat benedictus de Punblino. & alij doctores.tex.in.l.ſi rem quam.verſi.fi.ff.de euictio.& ibi docto.tex.in.l.quanuis.indubitati.C.de adulte.& ibi notat Bal. & alij docto. & tradit Iaſo. in. l. naturaliter.§.nihil cōmune. ff. de acqui.poſſe.nu.109.&.110. Item adde ꝙ poſt quam delinquentes ſunt incarcerati,debet cuſtos vel commentarienſis in quolibet menſe copiam delinquentium, nomina eorum,ætatem, & varietatem delictorum iudici offerre, vt iudex poſsit curam, & notitiam eorum habere, & melius & citiùs cauſas eorum difinire, & determinare, tex. eſt in.l. fi.C.de cuſto.reo.& ibi glo.ord.& commu.doct. & idem diſponit lex. 8.ti.29.7.par.ſed hodie in noſtro regno.tam in curia regali quā in canceleria regia, quā etiam in omnibus ciuitatibus & locis huius regni cōmuniter fit audiētia publica cum ipſis incarceratis,certis diebus in qualibet hedomada, vt melius & breuius cauſæ eorum diffiniantur.& ita fit in hac ciuitate Salmanticenſi. in qua fit tribus diebus vt expertus fui, & aſsiſtebā tanquam aduocatur pauperum.

Carceres & vincula q̄lia debēt adhiberi.

Officiū cuſtodis carceratorum.

7 *Ante ſententiā diffinitiuam q̄n reus relaxari poſſit.*

8 Item adde ꝙ eſt pulchrum & quotidianum dubium in materia, an reus captus pro delicto poſsit ſub fideiuſſoribus relaxari. In quo articulo breuiter & reſolutiue dico, ꝙ ſi ex tali delicto,pro quo eſt captus,veniat imponēda tantum pœna pecuniaria, & non corporalis licitè & iuſte pōt ſub fideiuſſorib. relaxari. tex. eſt in.l.1.ff.de cuſto.reo,& ibi Bart.& commu.docto

Reus an poſſit ſub fideiuſſoribus relaxari.

cto: text.in.l.3.&.4.eo.tit.text.in.l.ſi quis pro eo.§.fi.ff.de fideiu.text.in.l.ſi à reo.§.fi.eod.tit. text.in.l.eos la.1.§.ſuper.his.C.de appella. tex.l.in.minime.eo.ti.& vtrobique commu.docto.& idem diſponit lex.10.titu.29.7.parti.& in tantum hoc eſt verũ, ꝙ ſi iudex hoc caſu nolit recipere prædictos fideiuſſores: ſed reũ in carcere detinere, cõmittit cõtra eũ crimen iniuriæ: & tenebitur ei in ſyndicatu actione iniuriarũ. argu.tex.in.l.ſi vero pro cõdemnato.§.1.ff.qui ſatiſ.cogan.cuius verba ſunt, qui pro rei qualitate euidentiſsimè locupletem, vel ſi dubitetur approbatum fideiuſſorem iudicio ſiſtendi cauſa non acceperit iniuriarum actio aduerſus eum eſſe poteſt.& adhoc notat & commendat ibi Barto.Ange.Pau. Alexand.& communiter docto.ſi verò venit imponenda pœna corporalis, non poteſt nec debet relaxari ſub fideiuſſoribus.text.eſt formalis & expreſſus in.dict.l.3. ff.de cuſto.reo.ibi niſi tam graue ſcelus ipſum commiſiſſe conſtet, vt nec fideiuſſoribus nec militibus committi debeat, & ibi communi.docto.& idem diſponit lex.10.tit.29.7.parti.Confirmatur quia & ſi velit non poteſt ſe obligare fideiuſſor ad penam corporalem, qua tenebatur, ipſe reus principalis, cum nemo ſit dominus membrorum ſuorum, vt in.l.liber homo. ff.ad.l.aqui.ſi verò de facto iudex relaxauit eũ ſub fideiuſſoribus, in caſibus in quibus venit imponẽda pœna corporalis: tũc ſi certã penam pecuniariã promiſit fideiuſſor, illam tenetur ſoluere ſi vero nullã certam pœnam promiſit, tenetur pœna pecuniaria iudicis arbitrio, niſi conſuetudo tali caſu certam pœnam inducat. ita probat tex.in.dict.l.4. ff.de cuſto.reo.& ibi Barto.& commu.docto.& in effectu iſtam ſenten.& reſolu.ponit Barto. & commu. docto.in l.1.ff.de cuſto.reo.Cinus. Salice.& communit. docto.in.l.pe.C.de cuſto.reo. Azo. in ſumma. eiuſdem tituli in fine.glo.Archi. & communit. docto.in.cap.cum homo.23.q.5. Abbas. Anca. & alij docto.in rubri.de fideiu.Felinus in.ca.fi. de accuſa.Ange.in trac.male. in parte fama publica pręcedẽte.10.q.idẽ Ange.in parte pro quibus Antonius fideiuſsit. Gãdinus in eodẽ tractatu fol.20. 2.col.Hypolitus in ſua practica in pte.attingã.1.&.2.co. Bonifacius in tract.male. in.tit.carceribus.2.col.verſi.item nota.Pau. grilan.in tractatu de relaxatione carceratorum.in rub.de fideiuſſoribus reorum.Rodericus Suarez. in. ll.fori.fo.109.

Fideiuſſor non poteſt obligari ad penam corporalem.

9 *Dubium.* Dubiũ tamẽ eſt circa prædicta an in caſibus in quibus reus captus põt ſub fideiuſſoribus relaxari, ſi ipſemet reus, qui eſt diues.promiſit ſub certa pœna ſe præſentare infra certũ terminum, vel ſi nõ ſit diues fideiuſſor promiſit pro eo, an trãſacto illo termino, incidat in pœnam, ſi nõ ſit præſentatus? & breuiter videtur dicendum, ꝙ non: niſi infra terminũ fuerit ille qui ſe obligauit monitus, vel requiſitus ab ipſo iudice, vel parte.cui fuit facta prõmiſsio: vt præſentetur & ad impleat ꝓmiſſa.ita probat.text.no. in.l.fi.C.vt intra certũ tempus criminalis quæſtio terminetur.vbi habetur, ꝙ cauſa criminalis coram iudice tractata debet finiri & terminari infra duos annos, alias iudex incidit in pœnam, de qua ibi & tamẽ dicit ibi text. ꝙ hoc debet intelligi ita demũ ſi petatur à parte.ex quo tex. ſumitur talis regula, & concluſio generica, ꝙ quãdo iudici imponitur pœna, ſi aliquid nõ fecerit infra certum terminum, debet intelligi ſi fuerit monitus, & requiſitus à parte. & ibi natant & commendant cõmu.dd. ſimilis text.eſt in.l.properãdum.§.fin auten vtraq;.C.de iudi. tex.in auten.hoc amplius.C.de fideico.tex.in. debitoribus.ff.de reiudi.tex.capitalis & generalis.in.l.4.§.hoc.auten.iudiciũ. ff. de dãno infecto.Et in expreſſo, licet iſta iura nõ alleget, iſtã ſentẽ.& cõclu.tenet Anto.de Bu.ĩ.c.pe.de iudi. 2.co.nu.11.& ibi Abbas Panor.penul.co. nu.19. Idẽ Abbas in.c.finẽ litibus de dolo & cõtumacia.pe.col.nu.34. Pau.de Caſt.in rubri.C. quo. & quãdo.iu. Alex.in.l.properandum.2.co.nu. 8.C. de iudi. Felinus in.ca.ſin autẽ de reſcriptis. 3.co.nu.4.Platea.in.l.pe.C.de annonis.& tributis lib.10.1.col.nu. 4. Hypolitus de Mar. in ſua practica cauſarũ criminalium.§.nunc vidẽdum 2.co.ver.qui mino.Pau.de Caſtr.in cõſiliis ſuis cõcluſio. 166. Iaſo.in.l. vniuerſa.C.de precibus imperatori offerendis.2.col.num.6.Hypolitus de Mar in rub.ff.de fideiu.28.col.nu.144. Ripa in.l.4.§.hoc autem iudicium. ff. de damno infecto.2.col.nu.10.Cõfirmatur etiam ex illa ſingulari doctrina Innocen. in. ca.extirpandæ.de præbendis.1.col.in medio vbi dicit, ꝙ in diſpoſitiõe negatiua adhoc, vt quis incidat in pœnã reqritur monitio iudicis, & ibi ſeqtur & cõmendat Hoſti.pe.co.Ioa.An.fi.co.Card.3.co.Anto. fi.co.Abb.fi.co.Imo.5.co.dicẽs Ancha.2.col. ꝙ illa theorica & doctrina alibi melius nõ inuenitur & cõmu.alij doctores Archi.ĩ. c.2.5.q.1.Bal. Imola & moderni in.l.ſi mora.ff.ſolu.ma. Ale. in.l.ita.ſtipulatus.ff.de verbo.obli.4.co.nu.13. additionator. Ange.de Male. in parte quas ſi nõ ſoluerit.5.co.ver.ſed aduerte Felinus in.c.2. de magiſtris.1.co.nu.4.nec huic ſententiæ & cõcluſioni obſtat illa: gloſſa ſingularis in iure iuncto text.in.l.1.C. de his quibus vt indignis. vbi

tenet ꝙ ſi hæres non vindicauerit mortē defun cti infra tēpus.infra quod facere potuit. priuatur hæreditate.ex qua glo. colligitur notabilis theorica & doctrina, ꝙ in factis & delictis negatiuis,ad incurrendam pœnam ſufficit, ꝙ labatur tantum tempus infra quod commodè actus potuit expediri.& adhoc illam glo.ſumme notat & cōmendat ibi Bar.2.col.nu.4.Pau. de Caſt.2.col. nu.6. Sali.2.col.nu.9.Alex.2.col. nu.7.Iaſo.3.col.num.7.Iaco de San.Geor.2.co. nu.12.Bart.in.l. in cognitione.ff.ad Sylla. & ibi Roma.& alij docto.Alexan.in.l.ita ſtipulatus, de verbo.obli.3.col.nu.12.Felinus in.c.2. de magiſtris.2.col. quia reſpondeo ſequentibus modis.

Solutio.1. Primò ꝙ illa.gl.debet intelligi in pęna quæ venit applicanda fiſco,cuius fauore cōmittitur mora re ipſa,ab eo, qui nō impleuit factū infra tēpus,in quo cōmodè potuit implere argu.tex. in.l.in minorū.C.in qbus cauſis reſtitutio in integrū non eſt neceſſaria.iuncta lege reſpublica. C.ex quibus cauſis maiores & iūcta.gl.or.& cōmu.opi.in.§.ex maleficiis.inſti.de actio.ver.itē mixta in verbo indiciū.& ita reſpondet Sali. in dict.l.1.C.de his qui.vt indig.vel aliter & Secun

Solutio.2. dò reſpōdeo ꝙ illa glo.& eius doctrina & cōcluſio procedat & habeat locū quando ex officio incūbit alicui facere: quia tunc tenetur ad pœnam eo ipſo ꝙ trāſiuit tātum tēpus infra quod commodè potuit facere,& non fecit.ita Pau.de Caſt.in.d.l.1.C.de his qui. vt indig. vel aliter &

Solutio.3. Tertiò reſpōdeo ꝙ illa.gl.& eius doctrina procedat & intelligatur, quādo actus requirit celeritatem,vt in vindicāda morte defuncti:quia debet fieri infra tēpus,in quo hæres cōmodè poſſet,aliàs incidit in pœnam.ita Romanus in.l.in cognitione. ff. ad Sylla. vel aliter & Quartò re-

Solutio. 4. ſpōdeo,ꝙ illa.gl. & eius cōcluſio cōcordet cum opinione Innocē.intelligatur,ſecūdum eam, vt vtroq; caſu requiratur monitio, & poſt eam requiratur,ꝙ tranſeat tātum tēpus,ifra quod cōmodè actus fieri potuit.ita Alex.in.l. ita ſtipulatus.ff.de verbo.obli.4.col.Feli.in.c.2.de magiſtris.2.col.in fine. Sed certè neutra ſolutio mihi placet nec concludit.vnde aliter & Quintò mō

Solutio.5. illa glo.& eius concluſio.poteſt intelligi, vt procedat & habeat locū in amiſsione & priuatione alicuius lucri delati. quod nō conſequitur hæres;niſi prius vindicauerit mortē defuncti infra tēpus,infra quod cōmodè poſſet. Doctrina.verò Innocē.& cōmunis procedat & intelligatur in pœna exigēda ab eo, qui nō fecerit:& ex ſuo patrimonio ſoluēda,q̄ caſu ad eā incurrendā requiritur monitio. Sed nec iſta ſolu.concludit, nec ſatiſfacit: quia apertè eſt contra text.in auten.de hære.& falci. §. ſi quis autē non implens colla.1.& in.d.autē. hoc amplius .C.de fideico. vnde finaliter &.6.pōt. dici, ꝙ.gl.& cōmu.opi. in.d.l.1.ꝓcedat & habeat locū qn̄ ex tali negli- Solutio.6. gentia & omiſsione cōmittit quis delictū, vt in caſu ibi propoſito : quādo hæres non vindicauit mortē defuncti:ſecus verò alias, quādo nullum reſultaret delictū:quia tunc requiritur monitio,& hoc eſt de mente Bar.in. dict.l.in cognitione. ff. ad Sylla. Sed his non obſtantibus in quæſtione & articulo,ego teneo contrariā ſententiam:imò ꝙ ſi reus captus vel fideiuſſor pro eo promiſit præſentare infra certum terminum ſub certa pœna, tranſacto illo termino , ſtatim incidit in pœnam , ſi non ſit præſentatus, ſine aliqua monitione : quia cum illa promiſsio & obligatio habeat diem & pœnam , meritò incidit in moram , & pœnam per lapſum eius, argumento tex.cui non poteſt reſpōderi in.l.magnam.C.de contra.& commi.ſtipu. tex.in cap. cum in cunctis. §. cum vero de electione tex.in cap.2.de conce.præben.text.in.cap.licet canon. de electione lib.6. text.in. l.2.C. de ſponſali.& vtrobiq; docto.probat etiam tex. magis in ſpecie in. c.potuit de locato & conducto.vbi probatur,ꝙ emphiteota,qui non ſoluit canonē,infra biennium,cadit in cōmiſſum , licet non fuerit monitus, nec requiſitus. tex. in.l.2.C.de iure emphi.nec obſtat tex in.dict.l. ſi. C. vt intra certum tempus crimi. quæſt.termi. iūcta communi opinione : quia loquitur & procedit in obligatione inducta à lege contra iudicem, vel officialem, vt ſententiam proferat,vel aliquem actum faciat infra certum tempus ad vtilitatem partis:quia debet intelligi inſtante & petente parte.Secus verò eſt in eſt in eo,qui proprio cōtractu & cōuētione aſtrict⁹,& obligat⁹ eſt.ſe vel aliū infra certū terminum præſentare, vel quid aliud facere:quia ſtatim lapſo termino, tenetur & incidit in pœnam ſine alia monitione, vel interpellatione,Secundò nō obſtat illa ſingu.doctrina & concluſio Innocen.communiter recepta in.c.extirpandæ de præbendis.quia dupliciter reſpondeo. Primò modo quod iſta promiſsio de pręſentando, de qua loquitur quæſtio noſtra,non conſiſtit in facto negatiuo: ſed in affirmatiuo,quo caſu non militat,nec loquitur illa doctrina Innocen . & ita ipſe dicit & declarat ibi. vel aliter & Secundò reſpon.quòd illa doctrina & concluſio Innocen. loquitur,& procedit , quando diſpoſitio negatiua non habet diem nec certum & determinatum tempus : ſecus verò ſi haberet vt in quæſtione noſtra : quia tunc per lapſum eius promiſſor incidit

Contra precedētē concluſionem.

§. ſancimus Cod. de fideicom

incidit in pœnam, vt iuribus ſupra per me allegatis.& ita etiã expreſſe dicit & declarat Innocen.in.dict.c.extirpãdæ de præben. 1. col.poſt medium: dubiũ tamen eſt circa prædicta, ſi reus captus ſit relaxatus ſub fideiuſſoribus, q promiſerũt illũ infra certum terminũ præſentare, vel quãdo per iudicẽ peteretur, & poſtea talis reus de nouo fuit captus & incarceratus p iudicem, qui aufugit de carcere, & modo iudex petit à fideiuſſoribus vt illum pręſentet, vel ſoluat pœnam promiſſam an teneantur? in quo articulo breuitet & reſolutione dico, & teneo, ꝙ ſi talis reus poſtea fuit captus ex eademmet cauſa, ex qua tenebantur fideiuſſores præſentare eo ipſo remanent liberati quia debitor excuſatur, quando ab alio eſt facta ſolutio, argu. text.in.l.ſoluendo.ff.de nego geſt.cuius verba ſunt, ſoluendo quis pro alio, licet inuito & ignorante, liberat eum. text.in.l. ſolutionem.ff. de ſolu.tex.in.§.1.inſti.qui.mo.to.obli.text.in. l.cum ſeruum pecuniam.ff.de verbo.obli.ſi verò talis reus poſtea fuit captus ex alia diuerſa cauſa, vt quia aliud delictum cõmiſit, & aufugit à carcere, tunc fideiuſſores non remanent liberati: quia non eſt facta ſolutio debiti. conſilium tamen eſt, quòd hoc caſu compareant dicti fideiuſſores coram iudice, & petant, & requirant, quòd habeant illum pro præſentato quia nolunt amplius teneri ex ſua promiſsione: quia tunc ſtatim remanent liberati, licet poſtea aufugiat: quia illa proteſtatio & præſentatio verbalis debet ſibi prodeſſe, cum alia actualis & realis non poſsit fieri. quod eſt notabile & quotidianum in practica. & in expreſſo iſtam ſentẽ.& concluſio. tenet Iohan.Andr. in addit.ad ſpecula.in tit.de accuſatione. §. ſequitur.4.colum.verſicu.item quæritur. Ange. de Peruſi.in.l.2.§.qui exhibendi. ff. de cuſto. reo.2.colum.num.5.Barba.in rubri.de fideiuſſo.1.colum.num.4. Hypoli.de Marſi.in rubri. ff. de fideiuſ.27.colum.num.142. gloſ.ordi.vbi dicit habuiſſe de facto in.l.4.titu.3.libr. 2. foro legum in verbo.opor fiador.

Dubium.

10 Item adde ꝙ iniuſtè detẽtus & incarceratus poteſt ſemper appellare, etiam poſt decẽ dies à tempore mãdati, de capiendo vel à tempore capturę: quia grauamẽ eſt cõtinuũ, & ſucceſsiuũ. ita ſingulariter tenet Bal.in.l.2.C.de epiſ.audi. 3.col.2.q.idem Bal.in.l.1.in fine.C. ſentẽ.reſcin. non po.Pau.de Caſt.in.l.eum qui. §.in popularibus.ff.de iure iu.fi.col.& ibi Alexan. fi.col. Iaſò. pe.col.Idem Iaſo.in.l.prætor ait.§.fi.ff. de ope.no.nun.3.col.num.9. Abbas & alij docto. in.c.ex.parte. el.1.de appella. doct. etiam in.c.a. dilectus el.2.de reſcrip.Ange.de Arc. in. tract. male.in parte. qui iudex. dictum Gaium detinere & carcerari iuſsit.3.colu. verſi. quæro aliquis captus eſt. Hypoli. de Marſi.in ſua practica.§. attingam.3. col. verſic. vlterius ſcias & menti habeas &c.

Poteſt incarceratus ſemper appellare.

Item adde ꝙ ſi reus captus fugiat à carcere, videtur confiteri delictum & punitur eadem pœna, ac ſi vere & realiter probaretur delictum.text.eſt ſingula.in.l.pe. ff. de cuſto. reo. & ibi glo.or.in verbo. puniendi. Barto. Albe. Ange.& communiter docto.Faber.in.l.ad comentarienſem.C.eo.tit.& ibi Salice.& alij docto. ſpecu.in.tit.de præſump. §.ſpecies verſic. violentia.Albe.& docto.antiqui, in.l.ſuccurritur.ff. ex qui cau.ma.Ange. de Are. in tracta. male.in parte fama.publica præcedente.31.co. verſi.tertio quid.&c.Bonifacius in eodem tractatu.in.ti.de carceribus.2.col. verſi. item not. Iaſo in.l.admonendi.ff.de iure iuran.2.lectura num.141.& ante eum ibi Bald.5.col.num.5.Roma.12.co. nu.70.idẽ Roma.in.l.lege Cornelia, ff.ad Sylla.2.col.Feli.in. c. nullus de pręſump. 2.col.num.3.Pau.Grillan.in tract.de relaxatione incarceratorum.in rub.de Fuga incarcerati.1. q.2. colum. nume.7. &.3. colum. verſicu. ſequitur Ioha. Tierrus in tractatu de Fuga.2. col.ver.3.&c.8. volumine & idem expreſsè diſponit lex.13.tit.29. 7.par. Quod primò extende, vt procedat & habeat locum etiam ſi fuga & effractura carceris nõ habeat conſumatum effectum.ita probat text. in.d.l.pe.ff.de cuſto. reo.& ibi expreſsè tene Albe. & Ange. de Peru. Secundò extende vltra doctores vt procedat etiam ſi talis reus fugiens ſit innocens & velit probare contrarium: nam licet alias fictè confeſſus poſsit innocentiam ſuam probare. vt in.l.fi.§. fi.ff. de bonis eorum qui ante ſenten. mor. ſibi conſci. & tenet Bald. in. l.ita demum.C.de procura.fin. colum. & ibi alij doctores.tamen hoc caſu talis reus fugiens non poteſt probare contrarium: ſed dato quòd ſit innocens, debet puniri eadem pœna delicti. ita probat text. in.dict.l.pe.ibi & quanuis innocentes ex eo crimine inueniantur. & idem probat prædicta lex partitæ. Sed certè iſte videtur dubius & rigoſus intellectus: quia in criminalibus ſemper iura requirunt liquidam veram & certam probationem, luce clariorem, vt imponatur pœna corporalis, vt in.l.abſentem cum ratione.ff.de pęnis & in.l.ſinguli. C. de accuſa.cum ſimi.item etiam quia imo & ſi quis verè. & realiter eſſet confeſſus delectum poſſet probare contrarium, & ſic innocẽtiam 11

Fugiens à carcere videtur confiteri delictum.

Amplia.1.

Amplia.2.

 ſuam:

ſuã:& conſtãdo de ea non poſſet puniri. text. eſt formalis & expreſſus in.l.1.§.ſi quis vltro.ff. de quæſtio.text.in.l.2.C.de cuſto.reo.item etiã quia ſi hoc eſſet verum, fruſtra eſſet inuentus titulus de effractoribus, qui punit reos fugientes à carcere.item etiam quia text.in.dict.l.pe. dicit & præcipit, quòd talis reus fugiens grauius de inceps cuſtodiatur.ergo ſi iam eſſet punitus pro delicto,non eſſet neceſſe amplius cuſtodire.vnde poteſt dici, quòd text.in. dict. l. penul.ff.de cuſto reo.intelligatur,ꝙ reus captus puniatur propter ſuã effractionẽ carceris, licet delictum principale non commiſerit: ſed innocens reperiatur. &cum pœna effracturæ non ſit à iure determinata, erit arbitraria.& ea impoſita deinceps grauius cuſtodietur pro delicto principali, & iſte eſt verus & realis intellectus illius text. & idem probat text. in. l.1. ff. de effracto.& expilato.& in terminis poſtea reperi, quòd iſtum intellectum tenet Ioannes Igneus in.l.3. §. ſubuenitur. ff. ad Sylla. num. 70.vnum tamen eſt, quòd dato quòd communis intellectus ſit verus, debet intelligi, quando reus aufugit cum violentia & effractura hoſtium, vel vinculorum: ſecus verò ſi reperiat oſtium apertum & fugiat: quia tunc leuius & mitius punitur.text.eſt in.dict.l.1.ff.de effracto.& ibi communiter docto.item adde, quòd ſi reus captus fugiat à carcere, vel ſeipſum interfecerit,vel vulnerauerit,ſemper præſumitur dolo, vel culpa ipſius cuſtodis, vel comentarienſis: niſi probet contrarium: quia ratione officij aſſumpti teneretur ad cuſtodiam. text. eſt in.l.fi.ff.de cuſto reo.ibi ergo ſi caſu, cuſtodia defuncta fuiſſe dicatur,teſtatiõibus id probandum eſt. & ibi adhoc notat & commendat Albe.Ange.& cõmu.dd. & per illũ text.ita tenet.gl.ordina. in.l. cum ita legatur.§.ſpecies in .gloſſ.1. delega.2.& ibi communiter docto.Ange. de Are.in tracta.Male.in parte fama publica præcedente.31.colum.verſi. ſecundo quæro. & ibi eius additionator. confirmatur, quia quando quis ratione officij etiam priuati tenetur cuſtodire, vt argentarius, tabellio, paſtor,vel ſimilis non excuſatur probando mortem, caſum, vel amiſsionem rei: ſed tenetur probare, quòd non dolo, vel culpa ſua contigit:ſed caſu fortuito. text. eſt in. l. ſi quis ex argentariis.§. prætor ait.ff.de edẽdo ibi. ſi naufragio, vel ruina, vel incendio, vel alia ſimili cauſa rationes perdidiſſe ſe probat. & ibi Barto.& communiter docto.text.in.l. ſi quis fundum. §. imperator. ff. locati, & ibi gloſſ. ordi. Barto.& communiter docto. tenet etiam gloſ. ordina. in dict.l. cum ita legatur. §. ſpecies. ff. delega.2.& ibi Barto.Bald. & communit. docto.quo caſu talis cuſtos vel commentarienſis tenetur eadem pœna,qua tenebatur reus principalis,qͅ aufugit.tex.eſt in.l.ad cõmentariẽſem verſic.1.C.de cuſto.reo.cuius verba ſunt. Nam ipſum volumus huiuſmodi pœna conſumi, qua obnoxius docebitur fuiſſe, qui fugit & ibi notat & commendat Petrus, Cinus,Iacob. Barto.Albe. Bald. Ange. Salice. & communiter docto. Nec obſtat, ſi dicas quòd quando quis non commiſit delictum dolo:ſed tantum culpa. vel quando ex præſumptionibus quis punitur, & non ex vera & liquida probatione,non tenetur nec punitur quis pœna ordinaria delicti: ſed mitiori extraordinaria,argumento tex. cum materia in.ca. afferte. de præſum.cum ſimi. & dixi plenè & magiſtraliter ſuo loco: quia in preſente tenetur talis cuſtos ratione officij ſuſcepti ſecundum docto.in.dic. l.ad commentarienſem

Pœna effracturæ carcerum eſt arbitraria.

Cuſtos carcerum tenetur eadem pœna qua reus fugit.

12 Quæ omnia videntur limitanda præterquã ſi vxor, quæ nimis amat maritũ,mutatis veſtibus,induſtria, & caliditate maxima maritum ſuum incarceratum pro graui delicto, exemit, & extraxit à carcere.imponendo ei ſuas veſtes muliebres,& ſumẽdo ſibi ꝓprias veſtes mariti, &remanẽdo in carcere loco mariti:nã attẽta obediẽtia quæ debetur marito,& attento intenſo & maximo amore videtur excuſanda, ſaltim à pœna ordinaria,argumento text.in liber homo. la ſecunda. ff. ad.l. Aqui. & in. l. ſi is qui puteum. §. ſi tutoris. ff. quòd vi aut clam. vbi habetur, ꝙ ſeruus vel filius excuſatur à delicto.in leuioribus,licet nõ in atrocioribus,ꝓpter reuerentiã & obedientiã debitã patri, vel domino.& iſtud delictum vel mandatum de mutandis veſtibus non cenſetur de atrocioribus, nec reperitur in iure cautum. confirmatur etiam autoritate diuina, Geneſis tertio. ſub viri poteſtate eris. & ipſe dominabitur tibi. & in terminis ita tenet Floria. in. dict.l. liber homo. paris de pu. in tract. ſyni. in parte. an ſi plures.fin.colum.Pala. Rub.quem vide in ſua repetitione.C.per veſtras.de dona.inter virum. & vxorem.fol.30 3.col.cum ſe.]

Limita.

Caput. X. Quando reus gaudeat immunitate eccleſiæ & preuilegio primæ tonſuræ.

SVMMARIVM.

Item

1 *QVando reus gaudeat immunitate eccleſiæ.*

2 *Caſus in quibus delinquens non gaudet immunitate eccleſiæ.*

3 *An & quando delinquens gaudeat priuilegio primæ tonſuræ.*

4 *Coniugatus an gaudeat iſto priuilegio primæ tonſuræ.*

5 *Si reus delinquens tempore commiſſi delicti non erat clericus primæ tonſuræ & poſtea recepit primam tonſuram an iudex laicus poſſit cognoſcere de eius delicto an eccleſiaſticus.*

6 *Si aliquis fecit delictum cum clerico an laicus gaudeat priuilegio clerici vt iudex eccleſiaſticus cognoſcat de delicto laici.*

7 *Clericus primæ tonſuræ ſi declinauerit iuriſdictionem iudicis ſecularis an perdat officia regalia.*

ITem etiam vtiliter & neceſſariò quęro, an & quã do reus delinquens gaudeat immunitate eccleſiæ, vt ab ea non poſsit extrahi, & an & quando gaudeat priuilegio primæ tonſuræ, vt per iudicem ſecularem non poſsit capi, & ſi de facto capiatur debeat ad iudicem eccleſiaſticũ remitti.

Et in primo articulo reſolutiue dico, ꝙ regulariter omnis reus delinquens gaudet immunitate eccleſiæ, vt ad eam confugiens poſt delictum non poſsit ab ea extrahi.tex.eſt in.l.præſenti.C.de his qui ad eccleſias confugiũt.text. in.c.ſicut antiquus.17.q.4.text.in.c.de raptoribus.36.q.1.text.capitalis in.ca.inter alia de immu.eccle.& idẽ diſponit.l.2.ti.11.1.parti.adeo ꝙ nõ põt per iudicẽ ſecularẽ inhiberi, nę ſibi dentur alimenta & omnia neceſſaria.text.in.dic.l. pręſenti ibi.vt ei aliquid aut victualium rerum vel veſtis negetur, aut requies.& idẽ diſponit prædicta lex partitæ.quod extende, vt procedat etiam ſi fugiat ad clericum portantem per viam corpus dñi noſtri Ieſu Chriſti, quia etiã gaudet immunitate eccleſiæ licet iure expreſſum nõ inueniaẗ.Primò quia eſt lõge dignius, quam eccleſia materialis. Secũdò quia eccleſia

Confugiẽs ad clericũ portantem Corpus dñi

habet hoc priuilegiũ propter ipſum Chriſtũ. & cõfirmari põt autoritate euãgelica Mathæi capite nono.vbi mulier quæ patiebatur fluxũ ſanguinis tãgens fimbriã dñi noſtri fuit ſalua & his cõſiderationibus ita determinat Hoſti. Abbas,& cõmu.dd. in.c. ſanè. de celebratione miſſarũ.Idem Hoſti.in ſumma de immunitate eccleſiarum.7.col. nu. 12. Imola:in clemen.1. de pœni.& remi.2.colũ.nu.10 ,ſumma angelica in parte immunitas.§.28.Ioa. Tierrus.in tractatu.fuge.1.col.nu.8.in octauo volumine tractatuũ.Iohãnes Faber in.§.fi.inſti de his qui ſunt ſui vel alie.in.2.col. Quod tamẽ limita & intel- 2
lige.præterquam in caſibus ſequentibus. Primus eſt, quando talis reus delinquẽs ſit publicus latro:quia ille nõ gaudet immunitate eccleſię.text. eſt in.dict.c.ſicut antiquus.17.q.4. tex.in.d.c.inter alia. ibi. & hoc verũ eſt niſi publicus latro fuerit.& idẽ diſponit l.4.ti.11.1.parti.aduertendum, tamen ꝙ publicus latro dicitur ille qui in itinere publico. vel mari cõmiſit furtum, argu.text.in.l.capitalium.§.graſſatores &.§. famoſos. ff. de pœnis. quo caſu aggrauatur pęna: quia vt plurimum tale furtum nõ perpetratur ſine homicidio, vt in dictis iuribus:vnde hoc caſu ꝓpter grauitatẽ criminis, non gaudet immunitate eccleſiæ.ex quo deducitur & infertur, ꝙ ſi fur vel latro cõmiſit ſimplex furtũ in alio loco, gaudebit immunitate eccleſię.& ita tenet Innocẽ.& commu.dd.in.d. c.inter alia.& probat text.in.c.de raptoribus. 36.q.1.vbi raptor mulieris gaudet immunitate eccleſię quod eſt grauius delictum, quã rapere rem particularem bonorũ alterius:quod tamẽ intelligo pręterquã ſi cõmiſit tria vel plura furta, quia tunc poſſet extrahi.de eccleſia : quia per talem conſuetudinem efficitur famoſus.argu.tex.in.d.§.famoſos & in autẽ. ſed nouo iure.iuncta.glo.ord.& commu. opi. C. de ſeruis fugi. ſecundus caſus eſt quando talis reus delinquẽs ſit nocturnus depopulator agrorum, qui ſegetes, vel meſſes deuaſtat tex.eſt in.dic. ca.inter alia. & ibi commu.opi.docto. & idem diſponit prædicta lex.4.tit.11.1.parti. cuius ratio poteſt eſſe:quia tale delictum tendit in graue damnum totius reipublicæ conſumẽdo & deuaſtando fructus terræ.ex quibus alimenta percipiuntur.vnde propter grauitatem delicti hoc ſtatutum eſt. Tertius caſus eſt quãdo talis reus commiſit delictum in eccleſia : quia tunc non gaudet immunitate eius.tex. eſt in auten. vt liceat matri & auiæ. §. quia verò ita colla. 8. cuius ratio eſt : quia non eſt æquum nec iuſtum præuilegium, vel beneficium recipere ab

Publicus latro nõ gaudet immunitate eccleſia.

Item, de populator agrorũ.

Item qui cõmiſit crimẽ in eccleſia.

 eccleſia,

eccleſia, vel perſona quam offendit. cuius verba ſunt, non enim debent huiuſmodi perſonæ in venerabili loco munimen habere, quem ipſi per ſcelus proprium deſpexerunt. & ibi notat & commendat Ange. & alij doct. text. in. cap. fi. de immu. eccleſia. & ibi commu. do. & idem diſponit prædicta lex. 4. tit. 11. 1. parti. confirmatur etiam ex text. cum ratione in. l. auxilium. §. in delictis. ff. de mino. cuius verba ſunt, & non ſit ætatis excuſatio aduerſus præcepta legum, ei qui dum leges inuocat, contra eas cõmittit. Et adde ꝙ hoc caſu iudex ſecularis eſt iudex competens de tali delicto: nõ vero eccleſiaſticus, vt probãt prædicta iura & in expreſſo ita tenet Bar. in. l. ſi cui. §. fi. ff. de accuſa. 1. col. nu. 3. Sali. in autẽ. item nulla cõmunitas. C. de epiſ. & cle. 1. col. n. 4. Bal. in. l. ſi quis in hoc. genus eo. ti. 2. co. nu. 2. Abbas qui bene declarat in. d. c. inter alia de immu. eccle. pe. co. nu. 29. & ibi. cõmu. dd. idẽ Abbas in. c. fi. eo. tit. Ange. de Male. in parte in ſcalis ſancti Petronij & ibi eius additionatur.

Quartò limita & intellige, quando talis reus ex propoſito & ſua libertate fugit ad eccleſiam: ſecus tamen eſt ſi per iudicem vel eius officialem ducatur ad carcerem, vel ad furcam per eccleſiam vel locum ſacrum: quia per hoc non gaudet immunitate eccleſiæ: quia ille trãſitus non eſt in conſideratione cum reus delinquens ibi non fuerit in plena libertate ſua: ſed detentus & oppreſſus à iudice, argumento text. nota in. l. ſi quis poſt hanc. C. de ædifi. priua. vbi habetur quòd illud quod non poteſt tolli, nec extrahi de aliquo certo loco, poteſt aliunde portari, licet tranſeat per illum locum prohibitum, & adhoc notat & cõmendat ibi glo. ordi. Iaco. de Areti. Cinus. Albe. Bald. Ange. Salice. & commu. docto. Barto. in l. cætera. §. ſed & ſi quis in fin. ff. de lega. 1. & ibi moderni & in expreſſo in noſtra quæſtione & materia. ita tenet Archi. in. c. ſicut antiquus 17. q. 4. Hypolitus de Marſi. in. l. vnica. C. de raptu virgi. 2. col. nu. 115. Pala. Ru. vbi reputat ſingulare & quotidianũ in ſua repeti. C. per veſtras fol. 22. 1. co. Quinto limita preterꝗ ſi quis com miſit homicidiũ vel delictũ proditoriè vel aleuoſe: quia tũc nõ gaudet immunitate eccleſiæ ita probat tex. in. c. 1. de homicidio. cuius verba ſunt, ſi quis per induſtriam occiderit proximum ſuum, & per inſidias ab altari meo auelles eum, vt moriatur. & ibi tenet glo. ordi. Abbas antiquus Innocen. Hoſti. cardi. Anto. Ana. & Felinus, Innocen. in. c. inter. alia de immuni. eccle. 1. co. in. fi. Faber. in. §. item lex Cornelia de ſiccariis inſti. de publi. iudi. & ibi Platea. 2. col. Guido Pape in deciſionibus ſuis deciſione. 121. vbi dicit ꝙ in quęſtione de facto ita fuit conſultum & deciſum per omnes auditores parlamenti. & ita etiam fuit iudicatum & deciſum in cãceleria de Valladolid. ab auditoribus regalibus contra quoſdã ciues Zamorenſes, qui proditoriè & aleuoſè quendam de curionẽ occiderũt. & ſic bene nota ꝙ tantũ ille qui caſu & impetu homicidiũ vel delictum fecit: gaudet immunitate eccleſiæ: non vero ille qui feciſſet ꝓditoriè. inſidioſè vel aleuoſe. Sed aduertendũ ꝙ cõtraria opi. videtur verior: imò ꝙ indiſtincte talis homicida vel delinquẽs gaudeat immunitate eccleſiæ etiã ſi proditorie vel aleuoſe fecerit. Primò qa tex. in. d. ca. inter alia expreſſe & generice diſponit ꝙ omnis delinquẽs gaudeat immunitate eccleſiæ etiã ſi grauia delicta perpetrauerit. Secũdò quia ille tex. ſpecialiter excipit duos tantũ caſus, ſi ſit publicus latro, vel depopulator agrorũ ergo in aliis remanet firma regula in cõtrarium. Tertiò facit tex. in. c. fi. eod. tit. de immu. eccleſiæ vbi alter caſus excipitur. & probat aperte ꝙ ille nec alter caſus nõ comprehẽdebatur in. d. ca. inter alia: & in terminis licet nõ ita bene fundet ita tenet Abbas Pano. in. d. c. 1. de homicidio. 1. co. nu. 1. & ibi Ioa. And. & Anca. & ad text. in. d. c. 1. de homicidio. poteſt reſpõderi. ꝙ loquitur in clerico homicida, qui per hoc euellitur ab altari ꝑ depoſitionẽ ordinis, & beneficij vel aliter & 2. ꝙ loquatur in laico & in clerico, vt pro tali crimine euellatur ab altari. 1. ab eccleſia ꝑ excõmunicationẽ, ſecundũ prædictos doctores. Et certè in pũcto iuris iſta ſecũda opi. videtur verior: ſed cũ alia opinio cõtraria ſit cõmunis, non eſſet recedẽdum ab ea in iudicãdo & cõſulendo: maximè ꝙ cõtinet æquitatem. vnum tamen eſt pro declaratione prædictorũ ꝙ in caſibus in quibus talis reus delinquens non gaudet immunitate ecleſiæ, nõ debet ab ea extrahi per iudicem laicum: ſed per iudicem eccleſiaſticum, qui poſtea debet tradere ipſi iudici laico. ita probat tex. in auten. ſi quis ei. C. de adulte & ibi tenet Sali. 2. col. 6. not. & Auguſtinus in addit. ad Ange. de male. in parte in ſchalis ſcti Petronij Ioãnes Tierrus in tractatu de Fuga. 2. co. nu. 9. in ſecũdo vero articulo, an & quãdo reus delinques gaudeat priuilegio primæ tonſuræ vt per iudicem ſecularem non 3 poſsit capi, nec puniri & ſi de facto capiatur debeat remitti ad iudicem eccleſiaſticum. breuiter & reſolutiue dico, quòd talis reus delinquens gaudet beneficio clericali, vt non poſsit

Item homicida proditor aleuoſus.

Argu. 1.

Argu. 2.

Argum. 3.

Priuilegiũ primæ tonſuræ.

poſsit conueniri coram iudice laico: ſed coram iudice eccleſiaſtico, adeo ꝙ nō poſsit huic preuilegio renunciare: quia introductum eſt in fauorem totius ordinis clericalis: tex. eſt capitalis & expreſſus in.c. cum non ab homine de iudi. tex.in.ca p.ſi deligenti de froo compet. text. in ca. continua & in.c.placuit & in.c. clericū nullus & in.c.inuiolata .11. q. 1. & quaſi per totam illam cauſam & quæſtionem.tex.in. c. cum clericis & in auten.ſtatuimus.C.de epiſ.& cle.tex. in autē.de ſancti.epiſcopis.§.ſi quis cōtra colla. 9.text.in auten.vt clerici apud proprios epiſcopos primum conueniantur per totam colla. 6. cum ſimilibus & vtrobique communiter doctores.

Qui duxit vxorē vnicā & virginē gaudet priuilegio tonſuræ.

4 Quod procedit etiam ſi ſit cōiugatus: dum tamen cū vnica & virgine: nō vero cum vidua, vel corrupta.& tonſuram & habitum decētem deferat tex.eſt in.c.vnico de clericis coniugatis lib.6.adeo ꝙ non ſufficit, quòd vir talem credebat & reputabat, quando cum ea contraxit, ſi vere ſit corrupta ſecundum cōmunem opinionem, ibi.& tenet.gl.or. & ibi docto.in. ca.nemo 32.diſt.vnde quando talis reus eſt captus à iudice laico, vera & communis practica eſt, ꝙ faciat cōparere coram iudice eccleſiaſtico & petatur inhiberi laicum ante omnia, probando titulū clericalē & ſimiliter ꝙ contraxit cum vnica & virgine, & non corrupta: vel ſaltim quæ communiter talis reputabatur & obtinebit, niſi ex aduerſo probetur contrarium ſecundum communiter doctores in di.c. vnico & probat. tex.expreſſus in.c.ſi iudex laicus. de ſen. excō. lib.6.Dubiū tamen eſt ſi prius ipſe deflorauit, & poſtea cum ea cōtraxit, an gaudeat præuilegio, & dicendum eſt ꝙ ſic. & ita tenet gl.or.& commu.docto.in.d.c.vnico.hodie tamen in noſtro regno talis reus delinquens cōiugatus vel non.debet portare & deferre habitum clericalem,& tonſuram tempore perpetrati delicti, & ante per quatuor mēſes alias non gaudebit tali preuilegio. ita diſpoſuit Alexander papa in bulla ſuper hoc catolicis regibus Hiſpaniȩ conceſſa, quæ habetur & eſt incorporata in pragmatica.21.cum ſeq.lib.pragmaticarum.

Dubium.

5 Quæro tamen circa prædicta, ſi reus delinquens tempore commiſsi delicti non erat clericus primæ tonſuræ: poſtea vero recepit primā tonſuram, an iudex laicus poſsit & debeat cognoſcere de eius delicto, an verò iudex eccleſiaſticus? et reſolutiue dico ꝙ iudex laicus: quia in delictis, quo ad pœnā imponendam, ſemper attenditur tempus delicti cōmiſsi: non verò tempus ſententiæ.tex.eſt.not.& expreſſus in.l.1.ff. de pœnis & ibi notant & cōmendāt do.probat etiam tex.in.l.iniuriarum æſtimatio.ff.de iniuriis.vbi habetur, ꝙ ſi quis paſſus eſt iniuriā ab alio, & poſtea vilior vel nobilior factus ſit talis offenſus, non debet attendi in æſtimatione iniuriæ tempus ſententiæ ſed tempus illatæ iniuriæ, facit etiam tex.in.l.doli.§.fin. ff. de ſeruo corrupto text.in.in.l.ſi quis de curia verſic.fin. C.ad.l.Corne.de falſis.vbi habetur, ꝙ licet decurio non poſsit torqueri: tamen ſi commiſit falſitatem antequam eſſet decurio, bene poteſt torqueri, & ſic dignitas vel qualitas ſuperueniens in perſona delinquentis poſt delictum cōmiſſum, nō excuſat à pœna vel tortura.& ibi notāt & cōmendant do.quod reputo notabile.

Dignitas ſuperueniēs delinquēti nō excuſat à pœna.

9 Item quæro ſi reus merè laicus cōmiſit delictū cum alio clerico primæ tōſuræ, vel cuiuſlibet ordinis, vel cū alia pſona præuilegiata, gaudet præuilegio clerici ſocij ſui vel alterius pſonæ taliter, ꝙ vterq; debeat cōueniri corā iudice eccleſiaſtico.vel iudice perſonȩ priuilegiatæ & videtur ꝙ ſic. Primò ne cōtinētia cauſæ diuidatur, & ne ſequatur abſurdū, ſi variȩ vel cōtrariæ ſentētiæ ꝑferantur.arg.tex.in. l.nulli.C.de iudi.& in.l.1.&.2.ff. de quibus rebus ad eūdem iudicē eatur. Secūdò quia magis dignū ſemper debet retrahere ad ſe minus dignū.tex.eſt in.c. quod in dubiis verſi. ſi.de conſe.eccle. vel alta. tex in.c.ſacris de ſepulturis tex.in.c.nō æſtimemus.13.q.2.tex. in.c.per tuas de arbitris.text.in l. quæ religioſis. ff.de rei ven.text.in.l.ſi alieni ff.de ſolu.tex.in. eū qui ædes.ff. de vſuca. text. in l.ſi.cōmunem.ff. quemad.ſerui.ami. & facit glo.no.& or.in.c.ſi.§.ſi.de iure patro.li.6.& doctrina Bartó.& communis.in.l. præcipimus.§. eodē obſeruādo.C.de appella. & faciūt ea quæ latè accumulat Georgius Natan in.c. quanuis pactum.de pactis in.6.53.co.& Iaſo in.l.ſi emancipati.C.de colla.3.col.num.5. Tertiò facit text. bene ponderatus in.l.vtrum.ff.ad.l. pompe.de parri.vbi habetur, ꝙ ſi filius cū extraneo occidit patrē, vterq; tenetur pœna parricidij, quem tex.in ſuo caſu reputat ibi mirabilem & vnicū Albe. Quartò facit.tex.in.l.ſi. C. de accuſa.vbi diſponitur, ꝙ cōfeſsio quam facit reus captus de ſocio criminis, non valet: quia forte doloſe & falsò hoc aſſereret veniā delicti ſperās, ex perſona nominati.ergo apertè vult, ꝙ ſi verè eſſent ſocij criminis, & probaretur gauderet vnus priuilegio alterius. Et expreſſo, licet non ita bene fundet iſtā ſentē. & cōclu.tenet Socinus in.l.cū ſenatus.ff.de rebus dubiis.ſi.co.in ſi.& dicit ita fuiſſe obtētum in practica in.q.de facto, & eſſe bene notandum pro liberando amico à pœna

Laicus ſocius delicti cum clerico gaudet priuilegio clericali.

mortis.tenet etiam Marianus ſocinus in.c.2. de mutuis petitionibus.15.nu.30.vbi exaltat & val de cõmendat & ante eos ita tenet originaliter Antonius de Prato veteri in.l.1.in.fi.ff.quæ ſen ten.ſine appella.reſ.Thomas de Ferraria in cau telis ſuis cautela decima.Felinus in.c.1.de præ ſcrip.4.colũ. Hypolitus de Marſiliis conſilio. 67.pe.col.nu.62.Sed his non obſtantibus ego teneo contrariũ,imò ꝙ laicus delinquens cum clerico,non gaudet preuilegio ſui conſocij: ſed quilibet põt conueniri & puniri à ſuo iudice ꝓprio,per ſequentia.Primò per text.notabilẽ. in.l.ſi quis vxori ver.1.ff.de furtis. vbi habetur, quòd ſi vxor fecerit furtũ marito cum alio ſo cio extraneo,ipſa non tenetur pœna furti: ſed bene tenetur & punitur ſocius extraneus. & non iuuatur beneficio,& preuilegio vxoris.

Argu.1.

Argu.2.

Secundò facit text.in.l. ſi quis perferendum.§. fi.eo.tit de furtis vbi probatur ꝙ ſi duo vel plu res conmmittunt aliquod delictum: & in vno ſubeſt qualitas augendi pœnam,& in alio ceſ ſat, ꝙ in vno debet per iudicem augeri in alio verò non:& adhoc notat & cõmendat ibi Bar. & commu.alij doct.Tertiò probat etiam text.

Argum.3.

in.l.minoribus.C.de his qui.vt indig. vbi probatur,ꝙ ſi plures accuſãtur & condẽnãtur per iudicem ordinarium de eodem delicto,& vnus eorũ appellauit: & alter non:licet ſuſpendatur ſententia lata contra appellantem ,vel per iudi cem ſuperiorem reuocetur.tamen bene poteſt ſtatim exequi cõtra ſocium non appellantem & ibi adhoc notãt & commendãt Bald. & alij docto.Quartò etiã facit,quia in qualibet perſo

Argum.4

na de pluribus committentibus delictũ,reputa tur diuerſum & diſtinctũ delictũ,arg.tex.cum materia ĩ.l.1.C.de cõdi.furti.ergo quilibet poſ ſit & debeat corã ſuo proprio iudice,& ſua cõ petenti pœna puniri:nec obſtant iura & funda menta ſupra incontrariũ adducta:qa loquũtur & procedũt in rebus & cauſis cõnexis & inſe parabilibus, q̃d nõ eſt in nr̃o caſu & quæſtiõe & in terminis iſtã ſentẽ & cõclu.tenet Anca.in c.cũ non ab homine de iudi.2.co.in fi.& eã ego ſequor tanq̃ veriorem.deliberatione pręceden te.& ita dixi & cõſului iudicibus ordinariis,in quæſtionibus occurrẽtibus de facto. & vidi cõ muniter practicari in iſto regno, & apertè pro

7 batlex noua.123.in.ll.ſtili. Adde tamẽ pro com plemẽto materię,ꝙ hodie in nr̃o regno clericus primæ tonſuræ qui declinauerit iuriſdictionẽ iudicis ſecularis,& habuerit recurſum ad eccle ſiaſticũ amittit officia regalia,& redditus eorũ. ita diſponit lex.8.&.9.tit.1.lib.3.ordi.cũ ſimi.& earũ occaſiõe ſemper delinquẽtes timẽt ſe præ

Clericus primæ tonſuræ quãdo amittat officia regalia.

ſentare corã eccleſiaſtico. Sed aduertendũ pro earũ declaratiõe:quia videtur,ꝙ nõ teneat nec valeat earũ diſpoſitio ſed prorſus ſit nulla: qa tendũt cõtra libertatẽ eccleſiæ,& clericorũ pri uilegia,argu.tex.in.c.quæ in eccleſiarũ.de con ſti.& ibi cõmu.dd.tex.in.c.eccleſia ſanctæ Ma riæ.co.ti.tex.in autẽ.caſſa & irrita.C.de ſacroſ. eccle.tex.in.l.2 ti.3.lib.1.ord.ſed hoc nõ obſtãte contrariũ eſt tenendũ:imò ꝙ diſpoſitio prædi ctarũ legũ,valeat & teneat:quia iura in contra rium adducta debẽt intelligi, qñ lex vel ſtatu tum auferret clericis directè vel indirectè ali quod ius vel priuilegiũ inductũ à iure cõmu ni canonico:ſecus verò ſi auferat ius vel priuile giũ,quod habẽt & ſibi proueniũt ab ipſis regi bus vel dñis ſtatuẽtibus:quia tũc bene valet & tenet eorũ diſpoſitio & hoc caſu ꝓpriè loquũ tur & procedũt prædictæ leges regni.& in ex preſſo ita tenet & declarat Pau. de Caſt.in.l. ſi quis curialis.C.de epiſco.& cleri.1.colũ.num.5. vtile tamen remedium ad illas leges. pro eui tanda earum pœna erit, vt ipſe reus delinquẽs non declinet iuriſdictionem iudicis ſecularis: ſed iudex eccleſiaſticus ex officio ſuo petat, & declinet,argu.tex.in ca. ſi iudex laicus alicuius de ſentẽ.exco.lib.6.ibi.vel curia ipſa eum tanq̃ ſuum clericum repetat.item etiam ſicut domi nus pro ſeruo,vel pater pro filio: vel abbas pro monacho admittitur pro ſuo intereſſe.ita ipſe met iudex eccleſiaſticus admittitur pro ſuo cle rico ſubdito.& iſto fundamento & conſidera tione iſtam ſentẽ.& conclu.tenet expreſſè Bar. in.l.pe.§.ad crimẽ.ff.de publi.iudi.4.col.nu.9. idẽ Bar.in.l.2.C.de accuſa.Bal.& alij.do.in.l.ab adminiſtratiõe.C.de legatis.Abb. Panor.in.c. ſi diligẽti de foro cõpe.fi. col.&q. & ibi alij do.

Caput. XI. Qualiter formetur accuſatio.

SVMMARIVM.

1 *IN accuſatione an ponatur menſis & annus & nomẽ imperatoris vel regis.*

2 *Si accuſator poſuit in libello menſem & annum & locum commiſſi delicti & poſtea non probat illo menſe & anno & loco eſſe commiſſum an poſſit ſequi condemnatio.*

3 *An in cauſis criminalibus requiratur cõcl.*

An

An accuſator teneatur ponere in libello diem & horam commiſsi criminis.

5 *An ad inſtantiam & requiſitionem accuſati teneatur accuſator ponere in libello diem & horam criminis.*

6 *Si accuſator in libello ponit diem & horã commiſsi criminis ſponte & non compulſus: ſi non probat illo die & hora eſſe commiſſum an ſequatur condemnatio.*

7 *Si qualitas delicti, q̃ aggrauat pœnã non ſit poſita in libello an ſequatur condẽnatio.*

8 *An pendente iudicio poßit accuſator ponere qualitatem delicti quæ aggrauat pœnam quando non fuit in libello poſita.*

1 *Modus formandi accuſationem.*

ITEM principaliter quęro qualiter formetur accuſatio. In quo articulo breuiter & reſolutiuè dico, ꝙ poſtquam reus delinquẽs eſt captus, requiritur ꝙ proponatur contra eum ſolennis accuſatio in ſcriptis quæ cõtineat perſonam accuſatoris & accuſati nomen Imperatoris, vel regis, annum, menſem, locum commiſsi delicti, & ipſum delictum, de quo fit accuſatio. text. eſt capitalis & expreſſus in. l. libellorum. ff. de accuſa. & ibi notat glo. or. Raine. Bart. Albe. Ange. & commun. docto. tex. in l. pe. C. de accuſa. & ibi etiam glo. or. & comm. docto. tex. in cap. fi. §. libellorum. 2. quæſtione. 8. & ibi Archi. & canoniſtæ & idem diſponit lex. 14. titu. 1. 7. par. & l. 5. titu. 20. libr. 4. fo. ll. cuius ratio poteſt eſſe vt per talem ſolennitatem deſignetur grauitas delicti & quodam modo inducatur terror ipſi delinquenti. Item etiam vt reſultet clarior probatio & liquidatio delicti commiſsi ex mente prædictorum iurium & doctorum & in tantum hoc eſt verum, ꝙ ſi talis ſolennitas non ſeruetur, proceſſus ſit ipſo iure nullus, & reus debet abſolui ab inſtantia iudicij, & accuſator condemnari in expenſis reſeruato iure accuſandi, vt iterũ poſsit ſolemniter agere. ita probãt prędicta iura maximè tex. in dict. l. libellorũ verſi. ꝙ ſi libelli. cuius verba ſunt, ꝙ ſi libelli inſcriptionũ legitimè ordinati nõ fuerint, rei nomen aboletur & ex integro repetendi reũ poteſtas fiet probat etiam tex. in. l. ſi maritus. la. 2. §. fi. verſ. fi. ff. de adulte. vbi habetur, ꝙ ſi maritus ſimul accuſat adulterũ, & adulterã, cũ de iure nõ poſsit, non valet nec tenet accuſatio, nec proceſſus: ſed iterũ põt agere, & accuſare de nouo. Cõfirmatur ẽt, quia ſic eſt in ciuilibus, in quibus ſi ex aliqua cauſa, vel defectu libellus, vel proceſſus ſit nullus abſoluitur reus ab inſtantia iudicij: & actori reſeruatur integrũ ius, quod ante habebat. tex. eſt in. l. 1. ff. ſi mẽſor falſum modũ dixerit, & ibi gl. or. & tex. in. l. habebat. ff. de inſtitoria. tex. in. l. Bebius. ff. de pactis dota. & tradit magiſtraliter Bar. in. in. l. 1. ff. de edendo. pe. colũ. nu. 12. & ibi cõmuniter moderni. idẽ Bar. in. l. edita actio. C. eo. tit. & ibi etiã doct. imo ſententia lata per iudicẽ ſuper tali libello inepto eſt ipſo iure nulla. gl. eſt ſingul. & vnica in. §. 1. Inſti. de obligationibus. tit. generali in. g fi. in. fi. q̃ ibi adhoc reputat ſing. Ang. fi. col. & cæteri doctores reputat etiã ſingularẽ & vnicã Bal. in. l. actori. C. de rebus creditis. fi. co. Aduertendũ tñ, ꝙ hodie in noſtro regno nõ requiritur talis ſolẽnitas accuſationis in criminalibus pro forma: imò, ſi omittatur proceſſus valet, & tenet & põt ſequi cõdẽnatio licet de conſuedine ſemper ponatur: quia proceditur tãtũ attenta veritate: & ea ꝓbata. ita diſponit lex. 11. tit. 1. lib. 3. ordi. quæ licet loquatur in ciuilibus; tñ eadẽ ratio eſt & militat in criminalibus, & ita ſeruatur in practica. Cõfirmatur ẽt: quia quando duo vel plures caſus, æquiparãtur à iure diſpoſitũ in vno cenſetur ẽt diſpoſitũ in alio. ita probat tex. iuncta. g. fi. in. l. ſi quis ſeruo alieno ſuaſerit. ff. de furtis & ſeruo corrupto. & ibi notat & cõmendat Bal. & g. in autẽ. non obſeruato. C. de teſta. & ibi. gl. etiã & cõ. opi. in. l. quod vero cõtra. C. de legibus: quod eſt verũ & procedit etiã in materia correctoria & exorbitãti, ſecũdũ prædictas gloſas & doctor. ibi ergò aperte idẽ dicamus in nr̃o caſu, ꝙ ſicut in ciuilibus nõ attenditur ſolennitas iuris in procedendo: ſed ſola veritas: ita ẽt dicamus in criminalibus.

Hodie non requiritur ſolẽnitas accuſationis ĩ criminalibus.

Quęro tñ iuxta hoc, ſi accuſator poſuit in libello mẽſem, & annũ, & locũ cõmiſsi delicti, prout 2 de iure tenẽ, & nõ probauit illo mẽſe, ãno, & loco eſſe cõmiſſum: ſed alio tẽpore vel loco, an poſsit ſeq̃ cõdẽnatio: & videtur dicẽdũ ꝙ non. ſed ꝙ neceſſario debeat ſequi abſolutio: q̃a hoc caſu tp̃s, & locus ſunt de forma, & ſubſtãtia accuſationis, & libelli. ergo & probationis vt dictis iuribus probatur. item ẽt quia diuerſitas tẽporis, vel loci inducit diuerſitatẽ delicti & per cõſequẽs nõ reperitur ꝓbatũ factũ, vel delictũ, quod eſt propoſitũ, & deductũ in iudicio, arg. tex. in. l. denũciaſſe. §. quid tñ. ff. de adulte. ꝓbat ẽt tex. in. l. habebat. ff. de inſtitoria. tex. in. l. 1. ff. ſi mẽſor falſum modũ dixerit, & in expreſſo ita tenet Bald. in. l. 1. C. qui accuſa. non pot. 13. colũ.

Tempus & locus ſunt d forma ſubſtantiali accuſationis.

3. *In libello accuſationis non requiritur concluſio.*

num.68. Sali.in.l.pe.C. de accuſa.2.col.num.9.

Vnum tamen eſt quòd in tali libello vel accuſatione non requiritur concluſio,vt pars dicat,& concludat in fine libelli quare peto reum delinquentem puniri in tali pœna,vel genericè in pœna quæ,p tali delicto à iure eſt impoſita: nam licet in ciuilibus cauſis pro forma requiratur concluſio,vt in.l.vt fundus.ff.communi diuidundo & in.l.fi.C. de fideico.liber.& in.l.põponius.ff.de nego. geſ.& in cap.licet heli.de ſimonia & in clemen.ſæpe. de verborum ſignificat.per quæ iura ita tenet Bart.in.l.1.ff.de edendo.1.col.num.6.& ibi commun.doct.præcipuè Iaſo.3.colũ.idem Bart.in.l.ſi prius.ff.noui. ope. nun.8.col.in medio.idem Bart.in.l.1.ff.de exce. 3.col.num.5.idem Bart.in.l. Aurelius.§. ſticho. ff.de libe.lega.Bald.in.l. ædita actio.C.de edendo.1.lectura.11.col. num.33.& ibi commun.doc. idem Bald.in.l.2.C. de pete.hære.in fine. Inno. in ca.ſuper literis, de reſcriptis.2.col.nu.3.Abb. & commun. Canoniſtæ in cap.1.de libelli oblatione.Ange.in.§.omnium Inſti.de actio.pe.co. & ibi Iaſo.18.col. num.128.& idem diſponit lex 40.tit.2.3.par.Cõfirmatur quia ſicut apud dialecticos argumentum bene formatum conſiſtit in maiori,minori,& cõcluſione: ita apud nos libellus bene & aptè formatus conſiſtit in prædictis ſolemnitatibus. Item etiam quia concluſio declarat,ampliat, reſtringit ipſum libellum & petitionem: & ex ea apparet qualiter præcedẽtia intelligantur. Item etiam quia quando vnũ narratur & ponitur in libello, & aliud petitur in concluſione,potius attenditur quod petitur in concluſione,quam illud quod continetur in libello & facti narratione.ſecundum prædictos doctores vbi ſupra.tamen in criminalibus non requiritur aliqua concluſio:ſed ſufficit ſimpliciter reum accuſare & dicere tale delictum commiſiſſe tali tempore & loco ſine eo ꝙ petat per iudicem puniri,quia ipſe tenetur eam imponere.cuius ratio eſt: quia in quolibet delicto lex ipſa concludit iudici ad pœnam ordinariã,vel arbitrariam & non habet neceſſe pars concludere:imò nec iudex tenetur in ſententia pœnã imponere ſed ſufficit declarare reum tale delictum commiſiſſe:quia in cõſequentiam ſuccedit pœna legalis,quæ à iure eſt impoſita, quando eſt ordinaria:ſi verò eſt arbitraria,tũc requiritur eius expreſsio & declaratio & in expreſſo ita probat tex.in.l.1.verſ.nam vt papinianus.ff. ad turpi.cuius verba ſunt, nam vt papinianus reſpondit,facti quidem quæſtio in arbitrio iudicantis:pœnæ verò perſecutio non eius voluntati mandatur: ſed legis autoritati reſeruatur, & ibi notat & commendat Bart.Albe.& commun.docto.antiqui idem Bart.in.l.libellorum ff.de accuſa.fin.col.idem Bar.in.l. quid ergo.§. pœna grauior.ff. de his qui.notan.infa.3.colũ. num.8.& ibi Albe. & alij docto.idem Bart.in.l. 2.§.ſi publico.ff.de adulte.5.col.3.q. idem Bart. in.l.ſi iudex poſtquã.ff.de reiudi.Pau.de Caſt. in.l.& ſi ſeuerior ex quibus cauſis infa.irro.fin. col.Pe.Cinus Bald.Ange.Sali.& commun.dd. in.l.pe.C.de accuſa.Cinus in.l. nec exemplum. C.ad.l.Corne. de fal.Abbas in cap. niſi ſpecialis de offi.dele.2.col.Ancha.in cap.1.de homicidio.libr.6.Iaſo.in.§. omnium inſtit.de actio.19. col.nu.137.Ange.de male.in parte hæc eſt quædam inquiſitio.9.&.10.col. verſi.quarto principaliter quęro & ibi eius additionator.idẽ Ang. in parte ſuper quibus omnibus.1.&.2.co.quod tamen hodie procedit ſine aliquo dubio in noſtro regno, cum in criminalibus nec ciuilibus requiratur aliqua concluſio:ſed tantum attenta veritate procedatur,vt in.l.11.titu.1.lib.3.ord.

Hodie in hiſpania non requiritur in criminalibus neque in ciuilibus concluſio.

Item adde ꝙ licet in tali libello & accuſatione criminali de iure requirebatur inſcriptio ad pœnam talionis, vt eſt text. expreſſus in dict.l. libellorum.ff.de accuſ.tex.in.l. ſi cui.eo.tit.tex. in.l.fi.ff.de priua. delict.text.in.l.fi.ff.de furtis. tex.in.l. qui crimen.C. qui accuſa.non po.tex. in.l.fi.C.de accuſa.text. in.2.verſi.1.C. de exhiben.reis tex.in.l.non prius.C.de calumniatoribus: tamen hodie de generali conſuetudine nõ requiritur,nec ſeruatur,quia alias timore ſimilitudinis ſuplicij nemo auderet accuſare,& delicta remanerent impunita. ita determinat Bart. in dict.l.ſi cui.ff.de accuſa.1.colũ.num.2.tenent etiam & determinant commun. docto. in dict. l.libellorum eo.tit.& in.l.fi.C.eo.tit. Salic.in.l. qui crimen.2.colũ.C.qui accuſa. non po. idem Salice.in.l.non ideo minus.C.de accuſa.1.colũ. num.3. Gandinus in tracta.male. fo.4.in quæſtion. qualiter fiat accuſatio.& licet lex noſtra, part.26.titu.1.7.part.& lex.5.titu.20.lib.4.fo.ll. dicant,ꝙ talis inſcriptio fiat,quando quis accuſat tanquam vnus de populo: non vero quando proſequitur ſuam vel ſuorum iniuriam:tamen indiſtincte hodie non ſeruatur in practica prædicta inſcriptio tenta conſuetudine:ſed libellus & accuſatio procedit ſine ea. Adde tamẽ ꝙ calumnioſus acuſator ſaltim punietur crimine iniuriarum, ſecundum prædictos doctores. vbi ſupra.Dubium tamen neceſſarium & quotidianum eſt, an accuſator teneatur ponere in libello vel accuſatione diem & horam commiſſi criminis,in quo articulo breuiter & reſolutiue dico,ꝙ ſi factum vel delictum certo die tempore

Olim accuſator ſe ſubſcribebat ad penã talionis.

Calumnioſi accuſatoris pœna

4 *Accuſator an teneatur exprimere in libello diẽ & horam cõmiſſi criminis.*

pore vel hora eſt punibile, alio verò non: talis dies tempus vel hora debet poni, & inſeri in libello: & non ſufficit factum, vel delictum ſimpliciter probari: ſed oportet, quòd ſpecificè ꝓbetur illo die, tempore, vel hora eſſe cõmiſſum: aliàs non poteſt ſequi condemnatio: quia qualitas illius temporis eſt fundamentum intentionis agentis. & quando tempus vel locus vel aliqua alia qualitas requiritur â iure pro forma & ſubſtantia alicuius actus, vel diſpoſitionis, & quis fundat in eo intentionem ſuam agendo, vel defendendo neceſſario & formaliter debet probari. text. eſt capitalis & expreſſus in. l. non ſolum. §. ſed vt probari. ff. de operi. noui. nuntiatione. vbi habetur quòd ita demum opus nouum debet demoliri, quando probetur eſſe factum poſt denuntiationem, & adhoc notat & commendat ibi Bartol. Albericus. Paulus. & communiter doctores. ex quo inferunt in practica, quòd ſi in certa parte anni ſit prohibitus paſtus vel in certa parte terræ vel prati, & in alia non: vt quotidie videmus in iſtis paſcuis, ꝙ volens accuſare & petere pœnam debet ſpecifice probare ꝙ illo tempore prohibito, vel in parte prohibita fuerunt animalia incluſa ad paſcendum vel paſtandum. text. in. l. eum actũ ff. de nego. geſ. text. in. l. 1. §. fin. ff. de incen. rui. nau. text. in. l. cum qui. §. prętor ait verſi. publiciana. ff. de publi. tex. in. l. prætor ait. la. 2. §. hæc autem actio. verſi. docereq;. ff. vi bono. rapto. text. in. l. pen. §. docere. ff. ne quis eum qui in ius voca. eſt vi. exi. tex. in. l. 1. §. habet itaq;. ff. ſi quis teſta. libe. eſſe iuſſus fue. tex. in. l. 3. §. hoc autem interdicto verſi. itaq;. ff. de itinere actuq; priuato. text. in. l. 1. §. ait prætor. ff. ne quid. in flu. pu. tex. in. l. fulcinus. §. cum hoc edictum. ff. qui. ex cau. in po. ea. tex. in. l. 4. ff. de fideico. liber. tex. in. l. matrem. C. de proba. & vtrobiq; commu. docto. tex. iuncta glo. ordi. & commun. opi. in cle. fin. de reſcriptis, vbi habetur, ꝙ literæ non extẽduntur ad beneficia creata poſt conceſsionem ipſarum: & ſi dubitetur an ſint datæ ante vel poſt, ei qui agit, & in eis fundat intentionẽ ſuam incumbit onus probandi. text. in. c. abeo de electione in. 6. & ibi commun. doct. & in expreſſo in materia noſtra & quæſtione propoſita iſtam ſententiam & concluſio tenet Bar. licet non ita bene fundet in. l. libellorum. ff. de accuſa. 3. col. num. 12. & ibi com. doct. Ange. de Arc. in tract. male. in parte de anno præſenti. verſic. tertio quæro, & ibi eiꝰ additionator: imò quod magis eſt ſi quis fundet intentionem ſuam in negatiua qualitate debet eam probare. text. eſt notabilis in. l. hoc iure. ff. de verborum obliga.

Qui fundat intentionem ſuam in negatiua debet probare.

text. in. l. ita ſtipulatus la magna verſicu. quòd ſi ab initio. eodem titu. text. in. l. ſi quis conſortium. C. de fabricenſibus. libr. 11. per quæ iura iſtam regulam & doctrinã ponit Bart. in. l. in illa ſtipulatione ſi calendis. ff. de verborum obliga. & ibi commun. moderni Innocen. & Canoniſtæ in capit. ſuper his de accuſa. ſi verò factũ, vel delictum omni tempore eſt punibile, tunc dies & hora cõmiſsi criminis non debet poni, nec inſeri in libello nec probari: quia per hoc nimis coarctaretur accuſator & daretur maxima reſtrictio probationis: & tenderet in graue damnum reipublicæ: quia ex hac cauſa deficiẽte probatione ſpecifica delicta remanerent impunita. text. eſt in dict. l. libellorũ. ff. de accuſa. ibi nec autem diem nec horam inuitus cõprehendet. & ibi glo. ord. Bart. Albe. & communiter doctores. tenet etiam glo. ordinaria. & commun. docto. in. l. penultima. C. de accuſa. Iuſta

5 quod tamen ſe offert pulchrum & notabile dubium, ſi ad inſtantiam & requiſitionem ipſius rei accuſati teneatur accuſare ponere in libello diem, & horam criminis commiſsi: & videtur quòd ſic vt melius poſsit reus ſe defendere, probãdo abſentiam vel negatiuam coarctatam, vel aliam legitimam defenſionem. argumento textus in. l. cum materia. ff. de edendo. vbi habetur quòd actor debet ita edere & proponere actionem certam & claram in iudicio, vt reus melius poſsit ſe defendere textus in. §. editiones eiuſdem legis vbi probatur, quòd tenetur quis edere in iudicio diem confecti inſtrumenti quando pars aduerſa vult & intendit illud redarguere de falſo, & adhoc notat & commendat ibi gloſſ. ordinaria & communiter. docto. Rurſus etiam & generice argumento textus in. l. vbicunque. ff. de interroga. actio. & in. l. aut qui aliter. §. primo. ff. quod vi aut clam vbi diſponitur quòd vbicunque æquitas vel aliqua iuſta cauſa mouerit iudicem poteſt partem interrogare pro eruenda veritate facti, vel delicti. ergo &c. & in expreſſo his fundamentis & rationibus iſtam ſententiam & concluſionem. tenet Bart. in. l. is qui reus. ff. de publi. iudi. ſexta columna num. decimo. idem Bart. in. l. libellorũ. ff. de accuſa. 3. columna. num. 12. & ibi Albe. dicens ita obtinuiſſe coram magnis & peritiſsimis iudicibus. Angelus & communiter doctores idem Bartol. per textus ibi in. l. ſecunda. §. ſi quis Epheſi. in fine. ff. de eo quod certo loco & ibi Baldus Angel. & Iaſo. Romanus in. l. panthonius. §. rei perduellionis. ff. de acquirenda. hæreditate. Bald. in. l. prima. C. de reiudicata ſi. col. & quæſt. idem Bal. in. §. 2. Inſti. de publi. iu.

Dies & hora terminis ad inſtantiã accuſati tenetur inſeri in libello.

Ange.

Angel. de Are.in tracta. malc.in parte de anno præſenti.1.&.2.colũ. & ibi eius additionator,& iſtam dicit communem opinionem in iure noſtro Iaſo.in dicta-l.2. §. ſi quis Epheſi. ff. de eo quod certo loco Sed his non obſtantibus ego teneo contrariam ſententiam,imò ꝙ accuſator etiam monitus & requiſitus ab aduerſario, nõ teneatur ponere diem nec horam commiſsi criminis in ſuo libello vel accuſatione: nec iudex poſsit eum ad hoc compellere.Primo per text. formalem &expreſſum in dict.l.libellorum.ff. de accuſa.in quantum dicit iſta verba. nec autem diem nec horam inuitus comprehendet. Item etiam facit vrgens &concludẽs ratio:qa ſi dies & hora exprimeretur,daretur maxima occaſio cõmittendi falſitatẽ probando per teſtes, ꝙ illo die & hora reus accuſatus erat abſens:ita ꝙ non potuerat committere illud delictum, & per conſequens delicta remanerent impunita, & fortè ex hac ratione, & non alia,iura noluerunt coartare accuſatores in appoſitione diei, nec horæ & in terminis iſtam ſenten.& conclu.contra communem tenet Ioan.de Imola.in l.is qui reus.ff.de publi.iudi.antepe.col.& ante eum Iacob.& alij docto.antiqui,quos refert Albe.in dict.l.libellorum.ff.de accuſa.2.colum.& iſtam partem & opinionẽ ego teneo & ſequor. Nec placet mihi noua concordia, quam in hoc articulo ponit Salic.in.l.pe.C. de accuſa.2. col. num.6.vbi dicit,ꝙ ſuperior opinio.Bar.& communis ſit vera & procedat:quando reus accuſatus prius declarauit iudici diem & horam , in quo fuit abſens,vel aliud ſimile impedimentũ, per quod negatiuam ſuam fundet,& intentionem accuſatoris velit excludere, quẽ ſequitur & commendat Ange. de Are.in tractatu male. in parte de anno præſenti.2.col.verſi.aduertas: quia certe iure aliquo non probatur. Item etiã quæro circa prædicta ſi accuſator poſuit in libello vel accuſatione diem & horam commiſsi criminis, & non probauit illo die & hora eſſe commiſſum : ſed alio tempore, an poſsit ſequi condemnatio:& breuiter & reſolutiue dico , ꝙ ſi accuſator poſuit compulſus ad inſtantiam alterius partis,tenendo communem opinionem ſuperiorem, tunc non tenetur probare.& bene poteſt ſequi condemnatio, probando tantum annum & menſem commiſsi delicti: quia non videtur accuſator ſe aſtringere ad eius probationem , cum compulſus fecit , vt reus poſsit ſe defendere, argu.text.in dict.l.libellorum & ita tenet & declarat ibi Bart.3.colum.num.12.&ibi

6 communiter doctores.Si verò accuſator poſuit diem & horam commiſsi criminis ſponte &nõ compulſus à parte,vel iudice & non probauit illo die,& hora eſſe commiſſum:ſed alio tempore,tunc videtur, ꝙ non poſsit ſequi condemnatio : ſed abſolutio:quia diuerſitas temporis arguit,& inducit diuerſitatem delicti, & per cõſequens non reperitur probatum factum,nec delictum , quod eſt deductum & propoſitum in iudicio,argumento text.in.l. denunciaſſe.§.qd tamen.ff.de adulte.& in.l.habebat.ff.de inſtitoria cum ſimilibus & vtrobiq;.glo.or.& comm. docto.& in expreſſo iſtam ſententiam & concluſionem tenet Bar.in.l.denuntiaſſe.§.quid tamen.ff.de adulte.1. col.num.1.idem Bart.in.l.is qui reus.ff.de publi.iudi.pe.col.num.9.& ante eum Richar.malun. quem ipſe refert Ange. de Peru.in.l.libellorum.ff.de accuſa.2.col.num.4. probat etiam glo. ſingul. & vnica in.l.panthonius.§.rei per duellionis.ff.de acqui.hære.in.g. fin.quam ibi adhoc notat & commendat.Bar. Bald.imola & reputat ſingul. Paul. & Fran.de Are.fin.col.tenet etiam Bald.in.l.1.C. qui accuſa.non po.13. col. num.67.idem Bal.in.l.2.C.de proba.idem Bald. in.l.habebat.ff.de inſtitoria & ibi Fulgo.& alij docto.Ange. de Are.in tracta.male. in parte de anno præſenti.3. col.verſi. ſecundo quæro.Hipolitus de Marſiliis in rubr. ff.de fideiu.6.fo. nu.72 .Felinus in cap.licet cauſam de proba.pe.col.Alexan.in conſ.ſuis conſ. 159.1.colum.num.3.6.volum. Quod tamen ſingulariter intellige , quando factum,vel delictũ eſt reiterabile,vt iniuria furtum adulterium,& ſimile delictum:ſecus tamen eſt,quando nõ eſt reiterabile. vt homicidium quod impoſsibile eſt pluries cõmitti in eadem perſona : quia tũc licet non probetur tempus, vel locus deductus in accuſatione,debet ſequi condemnatio.ita tenet & declarat Angel. de Peru.in dict.l.denuntiaſſe.§.quid tamen.ff. de adulte.num.4.Paul. de Caſt.in.l.cum te.C.de proba.num.3. Imola. in.l.is qui reus.ff.de publi.iudi.antepe.col.Albe.in.l. quid ergo.§. pœna grauior.ff. de his q no.infa.8.verſi.quinto caſu Auguſt.de Arimi. in addit.ad Angel. de male. in parte qui dictus iudex addidit.5.colũ.Cepola.in tracta.de ſerui. lib.1.cap.24.pen.col.in medio licet contrarium teneat Bald.in.l.1.C.qui accuſa.non po.13.colũ. num.67.Sali.in.l.pe.C. de accuſa.3.col.num.10

Secũdo etiam limita & intellige niſi in libello ſit appoſita clauſula non aſtringens, me ad probanda ſuperflua: quia tunc bene poteſt ſequi condemnatio ita generice tenet Bar.in.l.diuus Adrianus.ff.de re iu.2.col.num.6.&ibi alij docto.Ioan.And.in cap.licet cauſam de proba. 2.col.Fran.de Are.in.l.pãthonius.§.rei per duellionis.

Contra prædicta authoris fundamenta.

Si nõ probatur dies & hora ſponte appoſita nõ ſequitur cõdemnatio.

Limita.1.

Limita.2.

ſionis.ff. de acquirenda hæreditate fin. colum. additionator Angel. de Malc.in parte de anno præſenti.3.colum.

Tertio limita eadem ratione, niſi ſit poſita il
Limita.3. la generalis clauſula ſuper quibus omnibus & ſingulis peto mihi ius & iuſtitiam miniſtrari & in terminis ita tenet Fran.de Are. in dict.l.pantonius.§.rei perduellionis.ff.de acquirenda hęredi.penul.columna & confirmatur ex his quę de illa clauſula tradunt docto.in .c. cũ dilectus de ordi.cogni,& in.§ omnium inſti.de actio.

Limita.4. Quarto etiam limita, quando delictum probatur per teſtes: ſecus ſi per confeſsionẽ ipſius delinquentis: quia tunc bene pôt ſeq condemnatio, licèt non conſtet nec probetur de tempore, vel loco poſito & deducto in accuſatione ſed de alio diuerſo. ita tenet Ange. de Peru. in dict.l. denuntiaſſe.§. quid tamen.ff. de adulte. num.5. Imola in.l. is qui reus.ff. de publi. iudi. ante penul.colum. argumento doctrinę Innocen. & canoniſtarum in cap. qualiter & quando el.2.de accuſa. & Bart. in.l.ſi confeſſus.ff.de cuſto.reo.vbi tenent, quòd quando de delicto conſtat per confeſsionem bene poteſt ſequi cõdemnatio ex nullo vel in ordinato ꝓceſſu: ſed
Authoris opinio cõtra prædicta. his non obſtãtibus ego teneo contrarium imo quòd ſi dies hora vel locus commiſsi criminis ponatur in accuſatione vel libello, eo caſu quo de neceſsitate accuſator ad hoc non teneretur, modo delictum ſit reiterabile, modò nõ & modo prędictę clauſulæ ponantur, modò non poſſit & debeat ſequi condemnatio, licet non probetur tempus, hora, vel locus deductus in libello vel accuſatione: ſed de alio diuerſo. Primo qa ſolennitas, quæ non requiritur in actu ſi interueniat, & minus aptè, non viciat actum.tex.eſt in.l.1.verſi.fi.C.de rei vxo.actio.& ibi commu. doct.tex.in.l. hæredes palam in fin.ff.de teſta. tex.in.l.1.§.fuit quæſitum.ff. ad trebe.text.in.l. cum tabulæ.ff.de bono.poſſe.ſecundum tabu. tex.in.l.ſi ſtipuler.§.fi.ff.de verbo obli.tex.iuncta gl.in.§. ſerui verò, Inſti.de libertinis.Si ergo talis ſolennitas non requirebatur, non debet nocere vel impedire effectum diſpoſitionis, licet nõ probatur. Secundo quia cum expreſsio temporis vel loci, non requiratur pro forma, magis videtur accuſator poſuiſſe gratia demõſtrationis, quam neceſſariæ diſpoſitionis & coartationis: quia non debet præſumi elegiſſe viã per quam impugnetur eius intentio & iudiciũ argu.tex.in.l.ſimiles qui deſtinauerat.ff.de mili.teſta. & per conſequens falſa demonſtratio non debet viciare ſubſtantiam & validitatem actus: quando de ipſa re poteſt conſtare.argu. text.in.l. demõſtratio falſa.ff.de con.& demõſ. ſed hic conſtat de delicto.ergo.&c. Tertio quia in his in quibus verſatur fauor publicus, licet quis plura proponat in libello, quorum vnum ſufficeret ad victoriam: illud tantum ſufficit ꝓbare, & iudex poteſt ſupplere & condemnare. ita probat tex.notabilis in ca.conſtitutus licet cauſam de proba.& ibi glo.or.in verbo ſe aſtringit & com.doct.tenet etiam.gl.or.in.c.fortè de electione.lib.6.in verbo euidentem, quã adhoc no.& com.Abbas in cap.2.de reſcriptis.pe.col. & ibi alij docto. Nec huic meæ ſenten.& opi.obſtat tex.ille capitalis, in quo ſe fundabat communis opinio cõtraria in.l.denuntiaſſe.§.quid tamen.ff.de adulte.quia reſpondeo, ꝙ loquitur quando in libello vel accuſatione proponitur & nominatur perſona cum qua mulier commiſit adulterium: & non probatur cum ea ſed cum alia diuerſa: quia tunc non debet accuſator obtinere: quia pro forma & ſubſtantia accuſationis adulterij requiritur expreſsio perſonæ adulterãtis, vt in.l.libellorũ.ff.de accuſa.vnde ſi non probatur de perſona cõtenta & nominata in accuſatione: ſed de alia, neceſſario ſequitur ꝙ nõ probatur delictũ propoſitum: ſed diuerſum, & meritò accuſator debet ſucumbere, & non poteſt ſequi condemnatio: ſed in noſtro caſu & quæſtione proponitur in libello vel accuſatione criminali dies, hora, vel locus, qui nõ eſt de forma & ſubſtãtia. Vnde licet non probetur pôt ſequi condẽnatio. Secũdo nõ obſtat ꝙ diuerſitas temporis, vel loci, inducit diuerſitatem delicti, & ſic non videtur probatum delictum contentum & propoſitum in accuſatione: quia reſpondeo, ꝙ non videtur ꝓbatũ aliud diſtinctum delictũ: ſed illud met, quod eſt ꝓpoſitũ, licet erratũ ſit in tempore, vel loco: de cuius errore apertè cõſtat per probationes contentas in proceſſu. Confirmatur: quia in actibus hominum nunquam præſumitur pluralitas.text.eſt in.l. omnium.C. de teſta.& ibi glo. ordi.& commun.docto. text.in.l. fin.C.de rebus cre.tex.in cap. in præſentia.verſi.verum el ſecundo de proba. & vtrobiq; commun.doct. & tradit plenè Iaſo & moderni.in.l. eum qui.§. in popularibus.ff.de iureiur. ergo in noſtro caſu aliud delictum non præſumatur & maximè hoc procedit in noſtro regno attenta.l.11.titul. 1.libr.3.ordi.qua diſponitur, ꝙ procedatur tantum attenta veritate, quo caſu ſi deducitur iniudicio vna cã. & probatur alia pôt ſequi condẽnatio.arg.tex.ſing.in.l.emilius.ff.de mino.quẽ adhoc not.& cõm.ibi Bart.2.col. in.fi.Soci.in. l.certi cõdictio.§.ſi nũmos.ff.ſi cer.peta.3.col. *Reſpõſio ad contraria.*

Imò

Imò ꝙ magis eſt, teneo pro firmo ꝙ etiam ſi in
libello vel accuſatione ponatur tempus, & lo-
cus requiſitus pro forma & ſubſtantia proceſ-
ſus iuxta tex.in.l.libellorum.ff.de accuſa.& ꝓ
betur de alio tēpore, vel loco, vel ſi ſimpliciter
probatur delictum nullo probato tempore, vel
loco: eo caſu quo delictum omni tempore & lo
co eſt punibile, poteſt hodie ſequi condemna-
tio attenta prædicta lege regia ordinamenti iū
ctis ſuperioribus.

Item etiam quæro ſi qualitas propoſita in li
7 bello vel accuſatione non inducit de perſe de-
lictum: ſed tantum aggrauat & alterat pœnam
eius, vt ſi quis cōmiſit delictum proditoriè, vel
aleuoſè, vel delictum eſt reiteratum vel in ſimi-
libus caſibus, quibus delictum & eius pœna ag
grauatur propter aliquam qualitatem, & deli-
ctum reperiatur ſimpliciter probatum, ſine il-
la qualitate, an poſsit ſequi condemnatio, & vi
detur ꝙ non, niſi detractio illius qualitatis fiat
pendente iudicio. ita probat tex.in.l.in delictis
§.ſi detracta.ff.de noxa. quem ibi adhoc notat
& commendat Bar.& commu. doct. idem Bar.
in.l.denuntiaſſe. §. quod tamen.ff. de adulte.2.
col.& ibi Albe.& docto.antiqui.idem Bar.cōſ.
117.Ioan.An.in addi. ad ſpecu.in tit.de accuſa.
in prima additione. Cinus Pau.& alij docto.in
l.2.C.de proba. Abb. Panor. in cap.examina
ta de iudi.2.col.nu.6.idem Abbas in capit.licet
cauſam de proba.11.col.num.31.&.32.Marianus
Socinus vbi reputat ſingulare in capi.conque-
ſtus fin.col.de foro compe. Felinus in cap.2.de
reſcrip.11.col.verſi. reſtringitur Iaſo.in.l.pen.§.
1.ff.ne quis eum, qui in ius voca.eſt, vi.exi.2.co.
Roma. vbi dicit hanc eſſe commun. opi.in con
ſi.110.&.167. fi.col. Hyppolitus de marſi.conſi.
7.pen.colū.Sed his non obſtantibus ego teneo
contrarium: imò ꝙ ſi factum vel delictum ſim-
pliciter probetur, & non qualitas deducta &
propoſita poſsit & debeat ſequi condemnatio
& hoc apertê fundatur ex his quæ ſupra pro-
xima quęſtione dixi, & tradidi, & magis in ſpe
cie facit: quia in iſto caſu idem delictum in ſub
ſtantia probatum eſt, nō verò aliud diuerſum:
quia licet qualitas propoſita augeat pœnam:
non tamen conſtituit diuerſam ſubſtantiam:
quia illud quod differt, ſecundum plus & mi-
nus, non dicitur differre in ſubſtantia. text. eſt
in.l.fin.ff.de fundo inſtructo, & ibi Bar.& com
mun.docto. text.in.l. ſi is cui.ff.quemad.ſerui.
amittan. & in expreſſo iſtam ſentent. & concl.
tenet Paul.de Caſt.in.l. ſi communem.§.fin.ff.
eo.tit.quemad.ſerui.amit.Sali.qui reputat eſſe
notabile & quotidianum in.l.2.C.ad legem iu.
de vi.fin.col.Albe. quem ipſi non allegant in.l.
quid ergo.§. pœna grauior.ff. de his qui notā.
infa.8.col. verſi. quarto caſu & ibi Bald.4. col.
num.7. idem Bald.in.l.2.C. de proba.2.col.nu.
2.idem Bal.& imola in.l. titia.ff.de ſolu.matri.
Floria. in.l.in delictis.§. ſi detracta.ff.de noxa.
pe.col.nec obſtat text. in dict.§. ſi detracta. q a
ibi non negatur, ꝙ poſsit fieri condemnatio in
ſimplici facto, vel delicto probato, ſi qualitas
non detrahatur.& ita reſpondet ibi Bald.& iſta
opinio eſt vera, & tenenda maximè hodie attē
ta lege.11.tit.1.lib.3.ordi.

Qualitas delicti aggrauans pœnā ſi non exprimatur an ſequitur condemnatio.

Item etiam quæro ſi factum vel delictū pro- 8
ponitur in accuſatione vel libello ſimpliciter ſi
ne qualitate, quæ ipſum aggrauat, an poſsit po
ſtea accuſator pendente iudicio & proceſſu eā
addere & cumulare: vt pœna aggrauetur in
ſententia, & breuiter & reſolutiue teneo ꝙ ſic,
dum tamen detur copia ipſi reo, vt poſsit ſe de
fendere & hoc fiat ante ſententiam diffinitiuā,
& ante concluſionem in cauſa. ita probat text.
ſingu.& vnic⁹ in dict.l. in delictis ſi.§.detracta.
in fin.ff.de noxa. vbi diſponitur, ꝙ ſi actum eſt
ſimpliciter actione noxali non propoſita qua-
litate, ꝙ dominus ſerui ſciuit, illa qualitas ſcien
tiæ poteſt addi & commulari pendente iudicio
& proceſſu, & adhoc notat & commendat ibi
Bar.Albe.Bald.Flo.& commun.docto.& repu
tat ſingularem & vnicum Bal. ibi.& Anania in
cap.fi.de collu.dete.4.col.Nec obſtat tex.cum
materia in.l.edita actio.C.de edendo vbi diſpo
nitur, ꝙ non poteſt mutari vel emendari libel-
lus, & actio propoſita poſt litem conteſtatam,
quia debet inteligi circa ſubſtantialia: ſecus ve-
rò circa aliquam qualitatem omiſſam: quia illa
bene poteſt addi, cumulari, vel detrahi, non al-
terando ſubſtantiam facti propoſiti. ita tenet
& declarat no. Albe. in dict.§.ſi detracta & an-
te eum Iaco. Bu. in dict.l.edita actio.C. de edē-
do.4.col.& ibi Cinus.9.col. Bald.3.col.num.8.
Bald.2.lectura.6.col.8. oppo.Paul.3. col.Sali.5.
col.Alexan.3.col.num.10.Philip.Decius.9. col.
num. 46. nec obſtat etiam ſi dicatur, ꝙ iudex
pronunciat vltra, quam petitum ſit: & ſenten-
tia non erit conformis libello: quia reſpondeo,
ꝙ imò eſt petitum: cum poſtea qualitas ſit cu-
mulata, per partem pendente iudicio, & proceſ
ſu & per conſequens valet, ac ſi in libello vel ac
cuſatione contineretur, & virtualiter prima pe
titio & ſolennitas eius extenditur ad eam. Vel
aliter & ſecundo ꝙ in criminalibus non requi-
ritur, ꝙ ſententia ſit cōformis libello: ſed iudex
poteſt condemnare & pœnam imponere pro-
bato delicto, non attenta petitione vel conclu-
ſione

Accuſator pōt pendente iudicio cumulare qualitatem criminis.

Reſpōſio ad argumenta in cōtrariū.

ſione partis.ita probat text.in.l.1.verſi. nam vt papi.ff.ad turpi. & ibi tenet Bart.& comun.docto.imò,quòd magis eſt nouiter & ſingulariter teneo,q etiam ſi in accuſatione vel libello non ſit apposita prædicta qualitas quæ agrauat delictum, nec poſtea pendente iudicio & proceſſu ſit accumulata: ſi tamen reperiatur probata, poterit iudex reum condemnare in pœna ordinaria,ac ſi qualitas ipſa ſit apposita cum ipſo facto & delicto.pro quo facit text.ſecundũ vnũ intellectum in.l. quid ergo.§.pœna grauior.ff. de his qui.no. infa. vbi probatur quod accuſator egit ſimpliciter contra furem actione furti, non exprimendo qualitatem manifeſti, vel nõ manifeſti, & poſtea probauit qualitatem manifeſti:& iudex condemnauit in pœnam quadrupli,attenta qualitate probata & ita illũ tex. intelligit & declarat ibi Cinus, Bart. Bald. Angel.Paul.& commun.alij docto. Bald. in.l.edita actio.C.de edendo.2.lectura.7.col.10.oppo. & ibi moderni. Secundo facit tex.in.l.ſi quis intentione ambigua.ff.de iudi.vbi habetur quòd ſi actor propoſuit libellum vel petitionem dubiam,poteſt poſtea pendente iudicio eam declarare expreſſè,vel tacitè per probationes ſecũdum commun.doct.ibi. Tertio facit:quia libellus & petitio ſimplex poteſt ſubſe comprehendere quamlibet ſpeciem,vel qualitatem facti ꝓpoſiti: & ſic illa qualitas poſtea probata, videtur in libello vel accuſatione generica incluſa, argumen.tex.in.l.fi.C.de ãnali excep.maximè quia in hoc vertitur fauor publicus:ne delicta remaneant impunita, & expreſſo iſtam ſenten. & conclu.tenet Ioan. Andre.in addit.ad ſpecu. in titul.de accuſationibus in prima additione. verſi.ſed conuertitur quæſtio. Innocentius in cap.cum dilectus de ordine cogni.1.col. in medio idem innocen.in cap.1.de libelli obla.2.col.

Ca.XII.de probat.delictorũ.Sũmariũ

1 *Quid ſit informatio*
2 *Quid ſit præſumptio & quid operetur*
3 *Quid ſit plena & legitima probatio.*
4 *Si confeßio ſit facta iniudicio ſine aliquo iuramento an valeat ad condemnandũ.*
5 *An in cauſis criminalibus reus teneatur iurare de calũnia ſuper arti. de veritate diceda.*
6 *Confeſsio ſola rei cum maxima iudicis perſuaſione an valeat ad condemnationẽ.*
7 *Si reus fugit ad eccleſiã & iudex ei ſecuritatẽ promiſit vt ipſe exiret ã poßit condẽnare reũ ſi cum illa ſecuritate ab eccleſia exiit.*
8 *An ex cõfeßione delinquentis facta in proceſſu nullo poßit reus condemnari.*
9 *Probatio per teſtes ſufficit ad cõdẽnationẽ.*
10 *An teſtes qui deponunt debeãt reddere rationem ſi ſunt interrogati.*
11 *An iudex poßit teſtes iterrogare de aliquibus qualitatibus & circũſtantiis delicti.*
12 *Teſtes ſingula. qũ faciãt plenã probationẽ*
13 *An poßit mulier eſſe teſtis in criminalibꝰ*
14 *An inimicus repellatur à teſtimonio.*
15 *Aſcendentes vel deſcendentes accuſatoris repelluntur à teſtimonio, & alij repelluntur quos ſub iſto número videas.*
16 *Socius in criminis an repellatur à teſtimonio & quando poſsit admitti.*
17 *An reus poßit interrogari de ſociis.*
18 *Si reus cõfiteatur de ſocio aneius dictũ vel teſtimoniũ probet tãꝗ ſi eſſet legitimꝰ teſtis*
19 *An pauper repellatur à teſtimonio.*
20 *Si teſtes inhabiles deponant an faciant. aliquod indicium.*
21 *Si teſtis vnus inhabilis teſtificet alter vero teſtis eſt fide dignus & approbatus coniuncti an faciant probationem.*
22 *Si teſtes inhabiles de facto producũtur & admittuntur an poſſunt iudicem ex officio repelli parte non opponente.*
23 *An teſtes inhabiles & minus idonei poſſint admitti ad probãdã innocẽtiã deliquẽtis*
24 *An teſtes qui ſunt idonei cõpellantur inuiti dicere teſtimonium.*
25 *An ex præſumptionibus vel indiciis poßit reis condemnari.*
26 *Si contra reũ ſit vnus teſtis fide dignus & ſimiliter indiciũ vel ſemiplena probatio an ex hoc cẽſeatur probatum delictum,*

ITEM principaliter quæro qualiter probetur delictum in quo articulo magiſtraliter & reſolutiue dico quòd aliud quidẽ eſt informatio aliud autem indicium, ſeu præſum

præſumptio,aliud eſt ſemiplena probatio aliud eſt plena & legitima probatio. Informatio eſt
1 ſimplex dictum ſiue à tertio alicuius ſine iuramento,& ſine aliqua forma iudicij,per quod mouetur iudex,ſaltim ad inquirendum licitè & iuſtè de delicto.iſta eſt glo.ſingularis & vnica in cap.1.§. ſi duo de pace tenenda,& eius violatoribus in verbo.teſtimonium in vſibus feudorum,& adhoc reputat ibi ſingu.Bal.1.col.in medio.& notant & commendant cæteri doct. & illam glo.adhoc reputat ſingu.& vnicam Ludo.Roma.in.l.ſi quis in graui.§.1.ff.ad ſylla.tenet etiam Bald.licet non alleget illam glo.in rubri.de controuerſia inueſtituræ, in vſibus feu. idem Bald.in.l.ad monendi.ff. de iureiu.4.col. confirmatur ex ſententia & doctrina Innocen. in cap.cum in tua.in fi.de ſponſalibus vbi dicit ꝙ poteſt iudex ſe informare de fama ſine ordine iudiciario,&ibi ſequitur Abbas.1.col.4.no. & communiter alij docto. præcipuè præpo. fi. co.imò,quod magis eſt,talis informatio poteſt ſumi à teſtibus,& perſonis inhabilibus,ſecundum Bald.in.l.qui teſtamento verſi.per contrarium.ff.de teſta.poſt glo.ibi quam reputat ſingu. Aliud eſt indicium ſeu præſumptio & eſt rationabilis vel veriſimilis coniectura facti,vel de
2 licti, & quædam animi applicatio ex aliquibus circunſtantiis ad aliquid credẽdum.ita probat text. capitalis & expreſſus in.l.3.§.1.ff.de teſtibus cuius verba ſunt. Hoc ergo ſolum reſcribere poſſum ſummatim, non vtiq; ad vnam probationis ſpeciem cognitionem ſtatim alligari debere, ſed ex ſententia animi tui te ęſtimare oportere,quid,aut cui credas,aut parum probatum tibi opineris.text.in.l. ob carmen. §.fi.eo.titu.tex.in.l.1.§.ad tormenta.ff.de quęſtio.tex. in.l.de minore.§. tormenta.eodem titu. text.in l.ex libero.§.de minore eod.titu.tex.in.l.vnius §.reus eodem titu.tex.in.l.fin. eodem titu.tex. in.l.3.C.de quæſtio. ibi ſi præſtita fuerint ex tãto ſcelere argumenta, vt videantur accedere ad veriſimilia cauſæ crimina.text.in.l.milites eod. titu.ibi ſed argumentis primùm veriſimilibus probabilibuſque, vti & ſibi veluti certis indiciis deducti.inueſtigãdæ veritatis gratia ad tormenta putauerint eſſe veniendum.tex.in.l.non eſt veriſimile.ff.ꝙ metus cauſa.text.in.l.quęro §.fi.ff.de edilit.edict.text. in capit.prætea de teſtibus cuius verba ſunt , etenim circunſpectus iudex atq; diſcretus motum animi ſui ex argumentis & teſtimoniis, quæ rei aptiora eſſe comperit,conformabit.text.in capitu.quia veriſimile de præſump.cum ſimilibus & vtrobique commun.docto.

Informatio quid.

Iudiciũ ſeu preſumptio quod.

Aduertendum tamen ꝙ indicium minus eſt quam ſemiplena probatio, & minorem habet effectum:ſed bene ſufficit ad torturam.gloſ.eſt ſingularis & vnica in.l.cum probatio.ff.de proba.& adhoc notat & commendat ibi Bal. dicẽs eam meliorem de iure Sali. Fulg.& Iaco.de ſan Geor.Bald.in.l.non eſt veriſimile.ff. quod metus cauſa.1.lictu.nu.5.& illam reputat ſingularẽ Paul.de Caſtr.in.l.2.§.1.ff. ſi ex noxa.cau. aga. 2.col.num.4.& ibi Alexan.&alij docto. Angel. in.l.2.C.de quæſtio. ex quo ſingul. infero ꝙ in cauſis criminalibus ſi concurrat indicium & vnus teſtis de viſu,non reſultat plena & perfecta probatio ad condemnandum, & in terminis ita tenet glo. ſingul.& ordi.in.c. veniens el.1.de teſtibus quam ibi adhoc reputat ſingu.Imola. Abbas & commun.alij.docto.idem Imola in.l. intereſſe.ff.de acqui. poſſe.de quo articulo adhuc latius infra ſuo loco dicam aliud eſt ſemiplena probatio , & breuiter & reſolutiuè dico, ꝙ eſt quando vnus teſtis fide dignus , & omni exceptione maior deponit de ipſo facto,& delicto per viſum,vel alium ſenſum corporeum, taliter ꝙ concludat: quia ſi duo teſtes faciunt plenam probationem,vt in.l.vbi numerus.ff.de teſtibus & in.l.theopompus.ff.de dote prælegata & in.l.1.§.fi.ff.quemad.teſta.ape.& in cap.in omni negotio de teſtibus & in cap.ex inſinuatione de procu.& in cap.fin.de ſucce.abinteſt. ergo vnus teſtis faciet ſemiplenam probationem & iſto fundamento & ratione.ita tenet.g. ord.in.l.admonendi.ff. de iureiu.in glo.pen.& ibi magiſtraliter Bart.6.colum.num.36.& commun.docto. præcipuè Iaſo 2.lectura.num.146. tenet etiam glo.or. in.l.in bonę fidei.C.de reb⁹ cre.in glo.fin.& ibi Bald.& commun.docto.

Aliud eſt plena & legitima probatio:& omiſſis aliis difinitionibus,dico,ꝙ eſt perfecta cognitio facti vel delicti per modos à iure diffinitos & principaliter fit per confeſsionem partis,vel per teſtes legitimos.per confeſsionem partis fit probatio, quãdo reus accuſatus, vel inquiſitus ſponte confitetur delictum in iudicio.text.eſt in.l.ſi confeſſus.ff.de cuſto.reo.tex. in.l.proinde.la.2.§.fi.ff.ad legem Aqui.tex.in.l.1.§.ſi quis vltro.ff.de quæſtio.tex. in.l.ſeruos.C.ad.l.iuli. de vi.tex.in.l.qui ſententiam.C. de pœnis.tex. in.l.ſi quis in hoc genus.C.de epiſ.& cleri. tex. in cap.2.2.quæſt.2.cuius verba ſunt.Nos inquẽ quam ſententiam ferre non poſſumus,niſi aut in conuictum aut ſponte confeſſum.text. in.c. multi verſi.noluit ea.cau.& quæſtione.text.in capit.atſi clerici. de iudi.& vtrobiq; commun. docto.&idem diſponit lex.2.titu.13.3.part. &.l. 15.tit.1.

Indiciũ minus eſt quã ſemiplena probatio.

Indiciũ & vnus teſtis de viſu nõ faciunt plenam probationem.

Semiplena probatio qd

3

Plena probatio.

l.15.tit.1.7.par. & in tantum hoc eſt verum,vt ꝓ
cedat & habeat locum etiam ſi ſit vnica confeſ-
ſio ſola ſpontanea iniudicio:quia illa ſufficit ad
condemnationem ſine ratificatione: vel ali-
qua alia confirmatione ita probant prędicta iu
ra,& in expreſſo ita tenet Bar.in.l.1 fi.columna
& quæſtione.ff.de cuſto.reo.& ibi Albe.Ange.
& alii doct.Azo.in ſumma.C.de confeſsis.2.col.
in fi.nu.6.Bald.in.l.vna eiuſdem tituli.6.co.nu.
23.& ibi Paul.3.col.nu.9.& commun.alij docto.
Cinus Albe.Bald.Ange.Sali.& commun.doct.
in.l.2.C.de cuſto.reo.Ange.in.l.1.ff. de confeſsis
1.col.num.6.Bald.in.l.ſi quis in hoc genus.C.de
epiſ.& cle.2.col.num.3. Archi.in.c.nos in quen-
quam.2.quæſtio. 1. num.3. Gandinus in tracta.
male.fo.xx.1.col.idem Gandinus fo.xxij.Ang.
de Are.in tract.male.in parte fama publica præ
cedente.verſi.poſtquam aliquis & ibi eius addi
tionator faber in tractat. de quæſtio.4. col.nec
obſtat tex.in.l.ſecunda.C.de cuſto.reo.vbi pro
batur ꝙ poſt quam de delicto conſtiterit debet
reus iterum reduci apud acta:vt audiatur & ex
ponit ibi gloſ.ꝙ ille tex.intelligatur in reo,qui
confeſſus eſt delictum iniudicio,cui confeſsioni
non eſt ſtandum niſi iterum ductus apud acta
confiteatur,& ſic perſeueret in confeſsione pri-
ma & per conſequens probat, ꝙ vnica confeſ-
ſio ſola non ſufficit ad condemnationem:ſed re
quiritur geminata vel ratificata & perſeueren-
tia in prima confeſsione,& per illum tex.idem
etiam tenet glo.or.in.l.1.ff.de cuſto.reo.g.etiam
in.l.vna.C.de confeſsis in gloſ.magna.in medio
quia ille tex.poteſt intelligi, quando confeſsio
fuit facta in tormentis:quia tunc requiritur per
ſeuerantia & iſte eſt ſenſus glo.ibi ſecundum co
tas quas allegat ſed iſte intellectus non placet:
quia tex. ſimpliciter loquitur & non colligitur
ex eo,quòd fuerit facta in tormentis. Vnde ali-
ter & ſecundo poteſt intelligi ꝙ etiam ſi cõſtet
de crimine per confeſsionem vel probationem,
uon condemnetur reus, donec prius conſtet
& verificetur delictum eſſe commiſſum argum.
text.in.l.1.§.item illud.ff. ad ſilania & in.l.1.§.ſi-
quis vltro.ff.de quęſtio.ſed etiam iſte intellectꝰ
non placet quia diuinat. Vnde aliter & tertio&
quidem notabiliter dico, quod ille text.debet
intelligi,quòd reus ſponte confeſſus non debet
Confeſsione facta nõ debet ſtatī reꝰ condemnari
ſtatim condemnari:ſed debet ei per iudicem da
ri terminus ad opponendam aliquam exceptio
nem,ſi habet reducendo & detinendo eum inte
rim in carcere:quia fortè fecit ad ſui defenſionẽ
vel tempore quo erat minor, vel quia delictum
lapſu temporis erat præſctiptum & in terminis
ita tenet, & declarat ibi Sali.3. colum.& ante eũ
Odofre.Albericus in.l.vnius.§.cogniturum.ff.
de quæſtio.ſecunda columna.Bald.licet non al-
leget illum text.in.l.ſecunda.C.vt intra cer.tem
pus quæſt.crimi.termi.prima columna.num.ſe
cundo.idem Bald.in capit. quoniam contra fal
ſam.C.de proba.penul.columna.num.63.Gan-
dinus in tracta. male. in quæſtione quid ſit agẽ
dum quando reus eſt præſens.fo.xx.1.column.
Paris de puteo in tracta. ſindicatus in parte an
poteſtas fol.83.idem paris de puteo in eoden
tractatu.fo.298.verſic.nec videndum. Angel.de
Aretio in tracta. male. in parte qui iudex ſta-
tuit terminum ad eorum defenſionem faciendã
prima columna quibus aſſentio.& ita commu-
niter practicatur quod eſt valde notabile.

Item etiam extendo ſuperiorem doctri- 4 *Amplia.*
nam,& concluſionem: vt procedat & habeat lo
cum etiam ſi talis confeſsio ſit facta iniudicio ſi
ne aliquo iuramento & adhuc ſine aliqua iudi-
cis interrogatione.Ita probant prædicta iura:&
magis in ſpecie probat textus in.l. ſi ſine.ff.de
interro.actio. cuius verba ſunt, Si ſine interro-
gatione quis reſponderit ſe hæredem pro inter
rogato habetur & licet loquatur in ciuilibus ta-
men eius ratio & diſpoſitio militat etiam in cri-
minalibus.Confirmatur:quia ea quæ quis aſſe *Quod quis aſſerit in libello videtur cõfiteri.*
rit in libello, videtur confiteri: tam in ciuilibus
quam etiam in criminalibus. textus eſt in.l.
cum precum. C. de libe.cau.text.in.l. ſecunda.
C.de inſti.& ſuſti.tex.in.l.prædia.C. de præ.mi
no.text.in.l. mercalem.C.de condi.ob.tur.cau.
textus in.l.prima.C.de libe.cau.tex.in.l.prima
C,de crimi.ſtelio. & vtrobique commun.doct.
& idem eſt in his quæ quis ponit & aſſerit in po
ſitionibus per prædicta iura non verò in contẽ
tis in interrogatorio niſi illud etiam ponat pro
poſitionibus & in terminis ita tenet ſingu.Bal.
in.l.ſicut.C. de repu.hære.finali columna & ibi
alii docto.Bart.in.l.vbicunque.ff.de interroga.
actio. quinta columna.num. vndecimo. idem
Bartol.in.l.ſecunda.§.quòd obſeruari.C.de iu-
ra.calum.tertia columna. Pau.de Caſtro in au-
ten.ibi poſita Abbas in capit.final de confeſsis.
quinta columna.num.15.Ancharra.domi.& alii
doctores poſt gloſſ.ibi. in capit. primo de con-
feſsis in ſexto de quo articulo vide Paulus de
Caſtro qui bene loquitur in.l.iudices.C. de iu-
diciis finali columna. ſed illa aſſertio vel confeſ
ſio non eſt iurata : & tamen valet tenet & pro-
bat ergo confeſsio etiam ſine iuramento vale-
bit.

Pulchrum tamen & quotidianum dubium eſt 5 *Dubium.*
an in cauſis criminalibus reus accuſatus vel in-
quiſitus teneatur iurare de calumnia ſuper arti-

culo de veritate dicenda, & reſpondere poſitio nibus, ad inſtantiam partis & ſic accuſatoris: vel ex officio iudicis, & breuiter & reſolutiuè dicendum eſt quòd ſic.

Primo quia generaliter in omnibus cauſis requiritur & habet locum iuramentum de calumnia, quod comprehendit duo ſubſtantialia: primum eſt, ꝙ actor vel reus iuret ſe fouere iuſtam cauſam: ſecundum eſt ꝙ interrogatus in qualibet parte litis. dicet veritatem text. eſt in.l.1.&.2. cum omnibus §§.ſuis.C. de iura.calum.tex. in auten,in iſto iuramento.eodem titul.text. in capit. primo & ſecundo. & per totum de iura calum.text.in capit.ſecundo.§.fin. & per totum. eodem titul.libr.ſexto.text.in capit. primo.2. de conſue. libr.ſexto. textus. in cap.præſentium de teſtibus.libr. ſexto.text.in clemen. ſepe verſi. citatione de verborum ſigni & idem diſponit lex.23.titu.vndecimo.verſi. tertia.part.& lex vndecima.in legibus de Madrid ſed illa iura loquũtur generaliter ergo habeant locum & pocedant tam in cauſa criminali quã ciuili. Secundo facit text.in.l. Marcellus.§.primo.ff. rerum amotarum. vbi habetur,quòd in illa actione deſcendẽte de delicto, cogitur quis iurare. Tertio ẽt facit tex.in.l.lex cornelia.§.hac lege.ff.de iniuriis.vbi diſponitur,quòd in delicto iniuriarum habet locum delatio iuramenti Quarto facit text.in.l.tertia.verſi.quacunq;.ff. de iureiurando, vbi habetur, quòd in qualibet cauſa vel actione etiam pœnali,cogitur quis iurare. Quintò facit text. in.l.qui petitorio.ff. de rei vendicatio. vbi reus conuentus rei vendicatione cogitur reſpondere,an dolo deſiit poſſidere.vel non. Sexto facit text.in.l. finali.C. de fide inſtrumento. vbi habetur quòd ſuper cauſa falſitatis cogitur quis iurare & reſpondere.

Ratio cõcludendi. 1. *Ratio. 2.* *Ratio.3.* *Ratio. 4.* *Ratio. 5.* *Ratio. 6.* *Ratio. 7.*

Septimo facit text.in.l.prima & per totum. ff. de quæſtionibus vbi diſponitur quòd per tormenta cogitur quis reſpondere de veritate, ſuper facto proprio, & quolibet delicto ergo à fortiori teneatur reſpondere interrogatus cum iuramento. Octauo facit text,in.l.vbicunque. ff.de interroga.actio.vbi diſponitur,ꝙ indiſtincte in qualibet cauſa poteſt iudex cogere partem reſpondere de veritate,ſuper facto proprio & in expreſſo licet non ita fundet iſtam ſententiam & conclu.tenet Bar.in dic.l.marcellus.§.1. ff.rerum amotarum & ibi Albe. Ange.de Peru. & commun. alii doct.idem Bart.in.l. inter omnes.§.rectè.ff. de furtis in fine.idem Bart.in.l.2. §.quod obſeruari.C.de iura.calu.ſi.col.&.q.& ibi Odofre.4. col.5.q. Albe.9.col. in medio.gl. or.in.l.1. eiuſdem tituli in glo.2.& ibi petrus Cinus Iacob.Bald.& commun.doct.glo.etiam ordi.in cap.1.de iura calu. & ibi cõmuniter canoniſtæ Innocentius in.c.2. de confeſsis.1. colũ. & ibi Ioan.An. Hoſti.Abb.& commun.alii doct. Dominicus Ancha.& alii docto.in.c.2. de confeſsis lib.6.Ange.de Are.in tracta.male. in parte comparuerunt dicti inquiſiti,& negauerunt 1.col.& ibi eius additionator. Cõtrarium tamẽ probat text.in.c.quis aliquando verſi.non tibi dico de pœniten.diſtin.1.& in.c.ſi peccauerit.2. q.1.vbi habetur,ꝙ non tenetur quis ſe prodere & delictum proprium manifeſtare. text.in.l.1. ff.de bonis eorum qui ante ſenten.mor. ſibi cõſi.& in.l. qui cum maior.§.ſi patris.ff. de bonis liberto.& in.l.tranſigere.C.de tranſa.vbi diſponitur,ꝙ qualitercunq; licitum eſt unicuiq; redimere ſanguinem ſuum probat etiam text. ſingularis nouiter per me ſolum ponderatus in.l. 4.ff.de teſtibus vbi habetur, ꝙ conſanguineus infra certum gradum, de quo ibi non cogitur dicere teſtimonium,aduerſus conſanguineum, ergo à fortiori ipſe reus delinquens accuſatus, vel inquiſitus non debet cogi dicere contra ſe. & certe uidetur inconuincibile fundamentum carens reſponſione, & in terminis ita tenet Cõpoſtellanus in.c.dudum el.2.de electione.4.co. in fine.Bal.in.l.2.§. quod obſeruari.C. de iura. calum.pe. colum.num.28.Bald.in.l.1.C.de pœna iudici. qui male iudi.2. col.verſi.ſcias tamen. Hyppolitus de marſi.in ſua practica.§.poſtquã 1.col.vbi dicit,ꝙ ita practicabat dum eſſe iudex Nec obſtat text.primo loco adductus in.l.1.&.2. C.de iura. calum. cum ſimilibus: quia debent intelligi in iuramento de calumnia requiſito ꝓ forma & ſolemnitate iudicii,reſpectu primi articuli ſcilicet quòd iuret ſe fouere iuſtã cauſam & dolum, vel calumniam in lite non committere:non vero vt teneatur reſpondere de veritate dicenda. Secundo non obſtat etiam text.in.l. marcellus.§.primo.ff.rerum amotarum & in.l. lex Cornelia.§. hac lege.ff.de iniuriis cum ſimilibus quia loquuntur & debent intelligi in iuramento neceſſario:quod defertur à parte parti:& imponit finẽ liti & cauſæ: ſecus verò eſt in iuramento de calumnia de veritate dicenda. Sed his non obſtantibus ego teneo indiſtinctè primam ſentẽtiam & concluſionem imò quòd ex officio iudicis, & ad partis petitionem reus accuſatus teneatur iurare & reſpondere de veritate ſuper facto, & delicto proprio, de qua accuſatur per iura primo loco adducta.& in expſſo ita probat lex quarta. titul. vigeſimonono. ſeptima partita. quæ diſponit ꝙ iudex poteſt cogere reum captum iurare & reſpondere in

Ratio. 8. *Argumẽ.1* *Contra prędicta.*

cauſa

cogere reum captũ iurare & reſpondere in cauſa criminali, & idem probat lex.23.tit.11.3. part. &.l.11.in. ll. de madrid nec obſtat tex.in dict.c. quis aliquando verſi. non tibi dico vt te prodas de pœni.diſtin.1.cum ſimi. quia intelligitur extra iudicium vel etiam in iudicio nulla præcedẽte diffamatione, vel iuſta cauſa vt in noſtro caſu ſecundum docto. in prædictis locis. Ex quo ſingulariter in foro ꝙ cum licitè & iuſtè petatur à reo tale iuramentum, tenetur in foro conſcientiæ dicere veritatem, licet ex hoc incurrat pœnam mortis, alias peccat mortaliter & in terminis ita tenet ſanctus Thomas ſecunda ſecundæ. quæſtione.69.articu. primo. ex quo ſub infero, quòd à fortiori non poterit aduocatus reum conſulere, negare re veritatem vnde ab hoc ſemper præcauẽdum eſt & ita ſemper feci conſului & praticaui in perſonis pauperum, quorum aduocatus fui. Vnum tamen eſt, ſi mihi daretur facultas, vel autoritas, conſulerem imperatorẽ regem noſtrum, vt publicam & communem legem conderet, ꝙ in cauſis criminalibus ingerẽribus pœnam ſanguinis non poſset iudex petere à reo tale iuramentum propter euidentẽ occaſionem periurii, argum.text.in capit.clericos de cohabi. cleri.&mulie.vbi habetur, ꝙ non eſt reſcipiendum iuramentum ab eo in quo datur talis præſumptio periurii & periculum conſciẽtiæ, vt quotidie docet experientia. Aduertendũ

Reum in foro conſcientiæ tenetur iurare & veritate dicẽda.

Conſilium. Notab.

6 tamen pro complemento materiæ, ꝙ licet vnica confeſsio ſola ipſius rei delinquentis ſufficiat ad condemnationem, vt ſupradictum eſt: tamẽ debet intelligi prẽterquam ſi fiat cum maxima iudicis perſuaſione & promiſsione veniæ, & liberationis: vt quia dixit ſibi confitiaris, & noli timere: quia nullã pœnã tibi imponam. imo ſtatim eris liberatus: quia talis confeſsio eſt nulla, & prætextu eius reus delinquens nullo modo poteſt condemnari: quia dolo & fraude iudicis fuit inducta & quadam ſpe probabili ſuæ liberationis: & ſic non videtur libera nec ſpõtanea, vt ex ea poſsit cõdemnari: quia paria ſunt confeſsionem eſſe factã dolo, vel eſſe factam metu. argumen.text.in.l.1.& per totum.ff.de dolo & in.l.1.& per totum.ff.quod metus cauſa.tex.in cap. cum contingat in fine de iureiu. ibi huiuſmodi iuramenta ſine ui & dolo ſponte præſtita tex.in auten.ſacramenta puberum.C. ſi aduer. ven & in.l. ſi quis cum aliter.ff.de verbo.oblig. tex.in.c.ſanè iuncta glo. de renun.& in expreſſo iſto fundamento & ratione iſtam ſentent.& conclu.tenet originaliter Io.de Imola in conſiſuis conſ.109.tenet etiam & cõmendat in pract. Paris de puteo in tracta.ſyndi.fo.295.in parte ſequitur quæſtio & illud dictũ imolæ reputat vnicum & mirabile Hyppo.de mar.in.l.1.§. quæſtioni fidem.ff.de quæſt.2.col. nu.12.idem Hip. in ſua practica.§.poſtquam.3.col.num.15.

Confeſsio facta iudicis perſuaſione non condẽnat reum.

7 Ex quibus etiam infertur. ꝙ ſi quis poſt delictũ commiſſum fugit ad eccleſiam, & iudex dedit ei confidentiam & ſecuritatem: vt exiret & corã eo ſe præſentet, an per iudicem debet ſeruari, an verò poſsit condemnare, & pœna mortis vel ordinaria puniri, & videtur quòd ſic primo quia inimico, hoſti vel delinquenti fides non eſt ſeruãda: imò eſt bonus dolus eos decipere. tex. eſt in.l. prima.§. non fuit.ff. de dolo ſecundo & in expreſſo probat text. in autenti. de mandatis principum.§.nec homicidiis. collatione tertia. vbi formaliter dicit text. quód ſecuritas vel fidantia, quam ei dederit iudex, nullo modo eſt ſeruanda: ſed his non obſtantibus contrarium videtur de iure verius, imo quòd teneatur ſeruare, & remittere ad eccleſiam. Primo quia fides & promiſsio ſemper & in quolibet actu, & negotio eſt ſeruanda, etiam inimicis præſtita: quia implementum eius deſcendit à iure naturali & diuino, vt in.l.conuẽtionum.ff de pactis, & ibi communiter doctores. Sed in hoc articulo iſta eſt vera & notabilis concordia, quòd ſi delictum erat tale per quod non poterat extrahi de eccleſia, tunc fides & ſecuritas ei data eſt ſeruanda, & debet reſtitui eccleſiæ ſi vero delictum erat tale, per quod licitè poterat extrahi de eccleſia: fides & ſecuritas non eſt ſeruanda: ſed licitè poteſt puniri, & in expreſſo. ita tenet & concordat Albericus in dicta.l.prima.§.non fuit.ff.de dolo & refert & allegat Oldra. & Iacobus de Are. ita tenuiſſe & idem etiam tenet Petrus de bella per. Cinus.& alij doctores antiqui in lege præſenti.C.de his, qui ad eccle.confu.

Inimico hoſti delinquẽti an ſit fides ſeruanda

8 Item adde quòd in tantũm eſt verum, quòd ex vnica ſola confeſsione delinquentis poteſt ipſe reus delinquens condemnari, vt procedat & habeat locum etiam ſi talis confeſsio fiat & contineatur in proceſſu nullo & in valido de iure: quia forte accuſator eſt inhabilis vel libellus eſt ineptus, vel deficit aliqua ſolennitas & ordo iudiciarius. argumento text.in.l.ſi confeſſus.ff.de cuſto.reo. cum ſimilibus, quibus probatur, quòd confeſſus ſtatim debet condemnari. ergo bene ſequitur & infertur, quòd nulla alia ſolemnitas, vel forma proceſſus attenditur vel requitatur. text.in.l. proinde la ſecunda §.final. ff. ad legem Aquiliam vbi habetur, ꝙ in confeſſum nullæ ſunt partes iudicis. text. in capit.primo de accuſa libro. ſexto vbi habetur

Confeſsio facta in proceſſu nulla & innalida.

quod punitur quis exconfeſsione propria:licet ante diffamatus non fuerit, vel alia ſolemnitas iuris deficiat in inquiſitione formanda. text.in capit.piſanis de reſtitutione ſpoliatorum vbi cō feſsio etiam in proceſſu nullo valet & tenet. Et in expreſſo iſtam ſententiam & concluſionem. tenet Bart. in dict.l.ſi confeſſus.ff.de coſto.reo. & ibi Ange.de peru.& alii docto. Innocen.in ca pit.qualiter & quando de accuſa.tertia column-na.num.ſeptimo.&ibi Abbas.quarta columna num.20.&commun.docto.idem Abbas in dict. cap.piſanis de reſtitutione ſpoliatorum.3.colū. num.nono & ibi alii doctores.Bald.in.l.prima. ff.de iuriſ.omni.iudi.prima.lect.final.columna octaua quæſtione idem Bald.in.l.ſecunda.C.de reiudi.fin.colum.num.nono. idem Baldus in.l. prima.C. de confeſsis penultima column.num. 97. Angel.de peruſio.in.l.prima.ff.de confeſsis. prima columna.num.ſexto.idem.Angelus in.l. denuntiaſſe.ff.de adulte.prima columna.num. quinto. Sali.in.l. ſecunda.C. de cuſto.reo.final columna.penultima quæſtione. Paulus de Caſtr.in.l.ſi ita ſtipulatus.§. Griſogonus.ff.de verborum obligatio. ſecunda columna.num.quarto Floria.in.l.proinde la ſecunda.§.finali.ff. ad legem aquiliam.Angel.de Aretio in tracta.maleſi.in parte comparuerunt dicti inquiſiti,& cō ſitentur totum tertia colum.verſi.quęroan confeſſus & iſta eſt communis opinio legiſtarum & canoniſtarum nec obſtat tex.valde notabilis in capi.at ſi clerici de iudiciis vbi habetur,quòd confeſsio facta coram iudice incompetente eſt ipſo iure nulla&ex ea nullo modo poteſt ſequi condemnatio:quia debetintelligi,quando nullitas conſiſtit ex defectu iuriſdictionis:ſecus verò ſi conſiſtatex defectu alterius ſolennitatis,& ita colligitur ex mente omnium doctorum vbi ſupra &in terminis ita tenet & declarat Florianus in dict. l. proinde la ſecunda.§. finali.ff. ad legem Aquiliam Felinus in capitul. qualiter & quando.§.licet de accuſa.ſecunda colum.num. nono.poſt Anto.quem ipſe allegat.In cuius cō firmationem facit gloſ.ſingul.&vnica id clemē tina prima de ſequeſtra.poſſe.&fruc.in gloſ.finali, vbi dicit, quòd licet in aliquo caſu vel negotio lex vel ſtatutum excludat nullitates: nō tamen videtur excludere nullitatem proueniē tem ex defectu iuriſdictionis per fundamenta & rationes eius & adhoc reputat ibi ſingulari. Imola. penultima columna & reputat vnicam cardi.ibi prima columna verſiculo final.& notant & commendant cæteri docto. notant etiā & commendat Abbas in capit. iterū cum quis de reſtitutione ſpoliatorum.tertia columna nu me.ſexto. Bald.in.l. ſi quis filio exheredato.§. quòd ſi quis. ff. de iniuſto ruptu. in fine idem Bald.in.l.diuus.ff.de mili.teſta.prima columna vbi benefundat.

9 *Probatio per teſtes.* Secundo modo & principaliter probatio delicti fit per teſtes legitimos fide dignos, & omni exceptione maiores: & ſufficiunt duo, ſicut in ciuilibus,argumento.text.in.l.vbi numerus ff.de teſtibus & probat text.in.l. vnica in fine. C.de raptu virgi.ibi poſt legitimas & iuri cognitas probationes. text. in.l.ſeruos.C. ad.l.iu. deui.confirmatur etiam autoritate diuina, in ore duorum vel trium ſtat omne verbum tranſumptiue in cap. licet vniuerſis de teſtibus probat etiam text.in cap.cum eſſes de teſta.text.in capit. relatum el primo eodem titu & iſtud eſt de mente omnium doctorum in dictis locis,& in expreſſo ita tenet Bonifacius in tracta.male. in rubrica de probatione. tertia columna in fine.Bald.in.l.final.C. de proba.ſecunda columna in fine.num.octauo.& licet in delictis.requirantur liquidiſsimæ probationes & lucclariores,vt in.l. ſinguli. C. de accuſationibus. &. l. finali. C. de probationibus. tamen bene ſufficiunt duo teſtes in quocunque delicto, quantuncunque grauiſsimo vnum tamen eſt, quòd ſi delictum probetur per vnum ſolum teſtem fide dignum,non habet locum iuramentum in defectum probationis,ſicut in ciuilibus ſecundum doctores. communiter contra gloſ.ibi in l in bonæ fidei.C. de rebus cre.& in.l.tertia.ff. de iureiurando et tenet magiſtraliter Bart.in.l. maritus.ff.de quæſtio. fin.quæſtione & ibi alii docto. Confirmatur etiam qui in actibus grauiſsimi præiudicii ſufficiunt duo teſtes. ita probat textus. in capitu. quotiens de teſtibus quem adhoc notat & commendat ibi Abbas & commun.docto.imo quòd magis duo teſtes ſufficiunt contra papam , vel Imperatorem. glo.eſt ſingu.& vnica in ca.præſul.2.q.5.quam reputat ſingu. Abb. in.d.c. quotiens de teſtib⁹ idem Abb.in.c. at ſi clerici de iudi.& ibi alii docto.vnum tamen eſt,q̧ licet in quocunq; delicto.etiā grauiſsimo ſufficiant duo teſtes,tn̄ adhoc,vt eorū depoſitio probet & cōcludat,oportet q̧ reddāt cōgruā rationē dicti ſui, peruiſum vel aliū ſenſum corporeū, quo actus,ſuperquo deponunt,percipitur.ita probat tex.in.l.ſolam C.de teſtibus & ibi glo.or. & commun.docto. tex.in autē.de teſtibus.§.& licet cola.7.text.in c.ſi teſtes.§.ſolam.4.q.3. & vtrobiq; commun. docto.ſenſus tamen viſus eſt generalis : vnde ſi teſtes deponant per ſenſum viſus, ſuper re, vel facto perceptibili alio ſenſu,valet & concludit.

Duo teſtes ſufficiūt in actibus grauiſsimis.

proba-

probatio.ita probat text.in cap.teſtes.3.quæſt. 9.&ibi glo. or.&commun.docto. & per illum text.ita tenet Abbas & communit.canoniſtæ: præcipuè Feli.in capit.cum cauſam de teſtibus. Roma.in.l.ſciendum de verbo.oblig.idem Roma.in.l. admonendi.ff. de iureiu.17. col.nu.96. Flo.in.l.ob carmen.§. ſi teſtes.ff.de teſtibus.Cinus & alij doct.in.l.teſtium.C. de teſtibus.Bal. in.l.pe.ff.de proba. idem Bald.in.l.ſolam.C.de
10 teſtibus & ibi Sali.&commun. alii doct. Quod
Limita. tamen intellige quando teſtes ſunt interrogati de cauſa: quia tunc tenetur eam reddere: ſecus verò alias.ita tenet glo.no.& ordi.in dict.l.ſolā. C.de teſtibus & ibi Bar.Bal.&commun. dd.gl. in dict.cap.ſi teſtes.§. ſolam.4. quæſtio.3.& ibi Archi.& commun.alij docto. glo.in capit.cum cauſam de teſtibus & ibi Innocen. Abbas.Anto.Cardi. Ancha. & commun.docto. Specu.in titu.de teſte.§.1.verſic.item ꝙ interrogatus.nu. 62.& ibi Ioan. And. in addit.& iſta eſt denique commun.opin.in dictis locis quod iterum ſub intellige, quando deponunt ſuper eo, quod cadit ſuper aliquo ſenſu corporeo: ſecus verò ſi deponant ſuper eo quod cadit ſub iudicio intellectus, vt dominiū, poſſeſsio, iuriſdictio, vel quid ſimile: quia tunc tenentur reddere rationem, etiam non interrogati per cauſas facti, & qualitates, ex quibus illud inferatur: quia illud nō eſt obiectum ſenſus: ſed intellectus, & idem eſt, quando deponunt ſuper qualitate perſonę vt nobilitate, gradu, dignitate, vel alia qualibet qualitate.ita ſingu. & magiſtraliter declarat Innocen.in dict.capit.cum cauſam de teſtibus.2. col.de teſtibus, & ibi Abb.Car.Ancha.& commun.docto.Bart.in.l.1.ff.ſi cer.pe.4.col.nu.17. & ibi moderni idem Bar.in.l.ſolam.C.de teſtibus.& ibi pulchre.& ſubtiliter Bald. & comm. alii docto.idem Bart.in auten. de teſtibus.§. & licet colla.7.Pau.de Caſt.in.l.qui teſtamento.§ fi.ff.de teſta.& ibi cō.alii, doct. Vnum tñ eſt, ꝙ ſi teſtis non fuit interrogatus de cauſa nec reddit eam, poterit pars eum iterū producere, etiā publicatis atteſtationibus.arg.text.in.c.ꝑ tuas de teſtibus & in.c.cum clamor.eo.tit.& in expſſo ita tenet Car. in dic.c. cū cauſam vbi reputat dignum memoriæ & ab alio non tactū & ibi ſequitur Feli.9.col.nu.8.Imola.vbi bene declarat in.c.dic.c. per tuas de teſtibus.2.col. Ex quibus infertur, ꝙ ſi teſtes deponant de aliquo maleficio de nocte cōmiſſo, debent neceſſario deponere, ꝙ illo tēpore erat luna, vel ꝙ ibi erat lucerna, qua potuerūt videre, & diſcernere: alias nullo modo probāt, nec concludunt, ita probat tex.iuncta glo.ſingulari & ordinaria in.l.ſi

Teſtes debent circūſtantias dicere quibus probent ſe crimen vidiſſe cōmitti.

cum exceptione.§.in hac.ff. quod metus cauſa & ibi notat Bal.Ang. & alii doct.idem Bal.in.l. aretuſa.ff. de ſtatu.homi.idem Bald.in.l.ſi non ſpeciali.C.de teſta.idem Bald. poſt Oldral.quē ipſe allegat in.c.1.§.porrò quæ fuit prima cauſa bene.abſti.in vſi.feu.Ange.de Are.in.§.quadrupli.Inſti.de actio.idem Ange.in tracta.male. in parte comparent dicti inquiſiti, & in termino defenſionis pe.col. Feli.in.c.cum cauſam de teſti.idem Felin.in cap. ſicut de re iudi.Hyppoli. de Marſi.in.l.1.ff.de quæſtio.11.col.num.34.idē Hyppoli.in rubri.C.de proba.19.col.num.107. Item adde, ꝙ ad hoc, vt teſtes probant & cōcludant, debent deponere de certa ſcientia: non verò de credulitate: niſi adiiciant cauſam & rationem cōcludentem per ſenſum corporeum, quo veritas poteſt ſciri & cognoſci. ita probat text. in cap.litteras de præſump.tex.in.c.tertio loco eo.tit.& in terminis ita tenet Cinus poſt Iaco. de Are.in.l.teſtium.C.de teſtibus.2.col.num.9. & ibi commun.alii docto. Bald. in.l.ſiue poſsidetis.C.de proba.2.col.num.6. idem Bald.in.l. ſolam.C.de teſtibus.2. col.5.quæſtio.Iaſo.notabiliter & meliuſquam alibi.in rubri.ff.de iureiu. Abbas vbi dicit eſſe diligenter notandū in. c.quotiens, de teſtibus.3.col.num.6.& ibi commun.Canoniſtæ.

Item adde quòd etiam oportet & requiritur quòd tales teſtes ſint conteſtes in actu, vel delicto ſuper quo deponunt concordando in tempore loco, & perſona: alias vero ſi ſunt ſingulares, non plenè probant tex.eſt in.l.denuntiaſſe §.quid tamen.ff. de adulte.text.in.l.qui ſententiam.C.de pœnis text.in capit.licet cauſam verſicu. quancunq; de proba.text.iu capitu.bonę memoriæ.el primo verſic. contra vero. de electione. text. in capit. cum dilectus verſic. & ſi tres.eodem.titu.& vtrobique commun.docto. cuius ratio eſt quia tali caſu non eſt legitimus numerus teſtium, ſed in effectu tantum eſt probatio per vnum teſtem ita Bal.in.l. iuriſiurandi.C.de teſtibus.3.colū.Felinus in capi. licet ex quadam de teſtibus.3.columna.num. ſecundo quem omnino vide: quia notabiliter & melius quam alibi loquitur.

Singulares teſtes non probant.

Et ex hoc neceſſario & vtiliter quæritur, an 11
poſsit iudex teſtes interrogare de aliquib⁹ qualitatibus, vel circunſtantiis negotii, vel delicti, vt melius poſsit cognoſcere veritatem ſi licet, in quo loco commiſſum fuit, & quo tempore: an manè, ſerò, die vel nocte. Item qua veſte erat inducta pars, contra quam vel pro qua producitur, vel quibus armis vel cuius ætatis eſſet delinquēs, vel offenſam paſſus, vel de alia ſimili qua-

Modus interrogandi teſtes.

litate perſonę, Et breuiter dico ꝙ ſi teſtes ſunt fide digni & probatæ opinionis non debent interrogari: alias verò ſi vacillant vel ſunt leuis & notæ opinionis, bene poſſunt interrogari, vt iudex in verbis eos capere poſsit, vt dicitur de daniele, & Suſanna, vt habetur. Danielis c.13. & facit tex. in. l.3 §.1. verſi. tu magis. ff. de teſtibus & in expreſſo iſto fundamento ita tenet Azo. in ſumma. C. de teſtibus. 4. col. verſi. ſicut enim. Odofre. in. l. ſi quando eo. tit. 2. col. in. fi. Cinus in l. teſtium. pe. &. fi. quæſtione. eo. titu. & ibi commun. alij docto. & effectus eſt: quia reperta tali varietate prædicti teſtes non probarent: quia ſi act⁹ eſt reiterabilis videntur deponere de diuerſis actibus & non eſſent conteſtes. ſi verò actus non eſt reiterabilis eſſent contrarij & non probarent, & iſtũ caſum vidi practicari in Cancelaria regia in quibuſdam teſtibus, qui deponebãt de certo matrimonio, & opulenta hæreditate, & tandem omnes capti fuerunt in varietate: & ex officio puniti. *Nota.* Aduertendum tamen, ꝙ licet

12 teſtes ſingulares non probent, vt ſupra dixi. tñ debet intelligi quãdo ſimul iungi non poſsint: ſecus tamen eſt, quando diuerſitas vel ſingularitas eorũ poteſt ſimul iungi, & in idem virtualiter & in effectu reduci, vt ſi tractetur de probãda præſcriptione decennij & duo teſtes deponant de primo quinquennio: & alii duo de ſecũdo quinquẽnio: quia hac depoſitione ſimul iũcta reſultat plena probatio totius decẽnii continui, & idẽ eſſet in qualibet alia præſcriptione. ita tenet & declarat Bald. quem ſequitur cõm. opi. in. in. l. teſtium. C. de teſtibus. 5. col. num. 12. item ẽt intellige præterquã ſi ex coniunctione temporis præſumatur vnus ſolus actus numero, tempore, & qualitate. vt ſi per vnum & idem foramẽ duo vel plures teſtes ſucceſsiuè vidiſſẽt aliquod factum, vel delictum teſtes ſucceſsiuè vidiſſent aliquod factum, vel delictum. ita etiã Bal. in dict. l. teſtium. C. de teſtibus fi. col. nu. 25. item etiã intellige, quando tractatur de probando delicto ſimplici & particulari, quod non cõtinet in ſe differentes actus & ſpecies, vt homicidium, vel ſimile delictũ: ſecus tamẽ eſt ſi agitur de probando aliquo delicto in genere, quod cõprehendit ſub ſe differentes ſpecies, ſiue actus particulares, vt hæreſis vel ſimile delictũ: quia tunc, ſi vnus teſtis deponat de vno actu vel ſpecie, & alius de alio plenè probant delictum in genere. quod reſultat ex iſtis actibus differentibus ita tenet gloſſ. ſingu. in iure in. l. actor. C. de proba. gloſ. 3. & adhoc notat & commendat ibi Bald. 2. col. num. 4. Sali. 1. col. num. 5. & com. alii docto. Bald. in. l. 1. C. qui numero tutellarum lacob. in. l. teſtium. C. de teſtibus in fine & ibi Sali. Angel. & commun. alii docto. Angel. in. l. 2. §. diem. ff. quemad. teſt. ape. Ioan. de Imo. in. l. inter pares. ff. de reiu. fi. co Iacobu. in. l. Arriani. C de hęreticis facit etiam glo. in. l. ob carmen. § fi. ff. de teſtibus in gl. fi. quam ibi reputat mirabilem Bar. notat & commendat Bald. & alij doc. Item adde ꝙ tales teſtes adhoc, vt plene probẽt delictum, debent eſſe fide digni: & omni exceptione maiores tex. eſt in. l.3. ff. de teſtibus tex. in l. eos. C. eod. titu. tex. in cap. 1. eod. titu. tex. in. c. 1. de conſan. & affini. tex. in. c. forus verſi. fin. de verbo. ſigni. cuius verba ſunt, Vita ſi innocens & integer actu: nam ſi vita bona defuerit fide carebit: non enim poteſt iuſtitia cum ſcelerato homine habere comercium, & vtrobiq; commu. docto. & omnes dicuntur fide digni & omni exceptione maiores, qui nulla exceptione legitima repelli poſſunt, & lege non repeſiantur prohibiti. tex. eſt in. l. 1. ff. de teſtibus. ibi & hi quibus non interdicitur teſtimonium, nec vlla lege à dicendo teſtimonio excuſantur. text. in. l. ex eo eo. titu. tex. in cap. fin. de præſumpti. Aduertẽdum tamen eſt pro maxima declaratione materiæ, ꝙ aliqui teſtes repelluntur in cauſis criminalibus & primo dico ꝙ repellitur mulier: quia propter fragilitatem ſexus. eſt timor ꝙ ferat varium mutabile vel falſum teſtimonium tex. eſt capitalis & expreſſus in. c. forum verſi. fi. de verbo. ſigni. tex. in capit. mulierem. 33. quæſtio, 5. & vtrobiq; gloſæ ordinariæ quod tamen eſt verum & procedit de iure canonico: Sed dubium neceſſarium eſt an quid erit de iure ciuili & regio & certe videtur ꝙ poſsit eſſe teſtis ita ꝓbat tex. in. l. ex eo. ff. de teſtib⁹ vbi diſponitur ꝙ mulier regulariter poteſt eſſe teſtis in omni cauſa, & negotio præterquam ſi ſit condemnata ex publico delicto. tex. in. l. qui teſtamento. §. mulier. ff. de teſtamentis vbi ſpecialiter prohibetur in teſtamento. ergo in aliis cauſis admittitur & ibi notat & commendat Paul. Ange. Imo. Aret. & alij docto. & tenet Specu. in titu. de teſte. §. 1. verſi. item ꝙ eſt mulier, & ibi Ioan. An. in addi. Pro cõcordia tñ dici poſſet, ꝙ in cauſis capitalibus qbus venit imponẽda pœna corporalis, nõ poſsit eſſe teſtis: in aliis verò ſi. C. arg. tex. in. d. l. qui teſta. §. mulier. ff. de teſta. & in terminis iſtã doctrinã & concordiam ponit ibi Iaco. de Are. Ange. & platea in. §. teſtes. Inſt. de teſta. Bonifa. in tract. mal. in rubr. de furib⁹, & latro fi. col. & q. Hy. in cõſ. 22. 1. col. & hoc vr̃ cõformare. l. 8. tit. 8. lib. 2. fo. ll. & l. 96. in. ll. ſtili. vbi diſponit̃ ꝙ mulier nõ poſsit eſſe teſtis niſi in actib⁹ ꝑtinẽtibus ad mulieres vel geſtis in locis vbi ſolẽt cõuenire

Teſtes ſingulares qñ probent.

Teſtes fide digni quidicatur.

13 *Teſtes q repellãtur in criminalib⁹ Mulier.*

vt flumine vel furno. Sed his non obſtantibus, vera & communis reſolutio ſit, ꝙ de iure ciuili indiſtinctè mulier poſsit eſſe teſtis tam in ciuilibus quam criminalibus per prima iura, & fundamenta & iſtam dicit commun.opi. imola. & Aretin. in dict.l.qui teſtamento.§. mulier.ff. de teſta. Auguſtinus de Arimino. in addit. ad Ange.de male. in parte comparuerunt dicti inquiſiti, & negauerunt totum Abbas panor. in cap. quoniam de teſtibus .1. colum.num.2. & iſtam teneo pro vera & ab ea non eſt recedendum iudicando & conſulendo. pro qua hodie videtur caſus in.l.17.titu.16.3.part. quæ generice vult, ꝙ in omni cauſa mulier poſsit eſſe teſtis præterq̃ in teſtamento. quod intellige, quando ſit honeſta & bonæ famæ: ſecus alias ita probat text. in l.ff. de teſtibus & tenent Aretinus & alii doct. in dict.l.qui teſtamento.§. mulier.ff. de teſta. & Alexan.conſi.vndecimo 1.volum.con. & probat prædi.l.par. Secundo repellitur minor viginti ann.text. eſt for. & expreſſus in.l.in teſtimonium.ff.de teſti. cuius verba ſunt in teſtimonium accuſator citare non debet eum qui in iudicio publico reus erit, aut qui minor viginti annis erit. & ibi gloſ. or. Odofre. Bald. Sali. Flo. & commun. docto. extenditur hodie ad minorem vigintiquinque annorum: quia nõ poteſt eſſe in criminalibus. ita diſponit lex.9. titu.16.3. pari. bene tamen faceret indicium nõ tamen ſemiplenam probationem. nec adhuc integrum indicium, vt ſufficiat ad torturam iſta eſt gloſ. or. quæ ſic debet intelligi in.l. inuiti la .2.ff. de teſti. & ibi doct.gl. in.l.fi.C. de his, qui.vt indi. & ibi etiam docto. tenet etiam & declarat ſing. Bart. in.l.maritus.ff. de quæſtio. & Hyppo. de Marſi.in.l.1.§.diuus Antonius.eod.titu.

Mulier in teſtamento teſtis eſſe non poteſt.

Minoris annorum.

14 Tertio repellitur inimicus tex.eſt in.l.3.ff. de teſtibus ibi vel an ei inimicus ſit, aduerſus quem teſtimonium fert & ibi glo.or. Odofre. Bal. Sali. Fulgo. Iaco. de ſan Geor. & commun. alij. docto. text. in.l.1. §. præteria.ff. de quæſtio. tex. in auten. de teſtibus. §. ſi verò quis dicat. colla.7. tex. in autent. ſi teſtis productus. C. de teſtibus tex. in.l.ſi quis teſtibus. eod. tit. facit etiam tex. in.l.tutor quoq;.§.ſi tutor.ff. de ſuſpe.tuto. tex in.l.3.§.fi.ff. de adimen.lega. tex. in.l.licet.ff. de arbitris tex. in cap. repellantur de accuſa. text. in capit.cum p.Manconela.eo.titu.tex.in.cap. meminimus.eod. titu.tex. in c.cũ oporteat.eo. titu. & vtrobiq; commun. docto. & in tantum hoc eſt verum, vt procedat & habeat locum ẽt in crimine læſæ maieſtatis, vel quocunq; alio grauiſsimo delicto: quia licet in eo admittantur teſtes inhabiles, & minus idonei; tamen nũquam admittuntur inimici: quia alia inhabilitas non reſpicit inimicitiam, vel odium perſonæ, contra quam producuntur: ſed aliã cauſam vel defectum, per quem genericè repelluntur: ſed iſta inhabilitas reſpicit particulariter odiũ, rancorem, vel inimicitiam accuſati, vel inquiſiti contra quem fertur teſtimonium, & reſultat veriſimilis timor falſitatis. ita probãt prædicta iura, & in terminis probat tex. in cap. per tuas de ſimonia vbi habetur ꝙ inimicus repellitur in crimine ſimoniæ. ergo idem eſt in aliis criminibus grauibus & atrocibus & ibi tenet Ioan. de Ana. & alij doct. tenet etiam Bar. in.l.in quęſtionibus.ff. ad legem iuliam maieſ. Roma. in.l. ſi vero.§. de viro.ff. ſolu.matr..15.col.15. fallentia Hypolitus de Marſi. in.l.1.§. præterea.ff. de quęſtio. Ange. de Peru. in.l.famoſi.ff. ad.l.iu.maieſ. & idem diſponit.l.13 titu.16.3.part. Quod etiam extende, vt procedat & habeat locum etiam ſi inimicitia prouenerit culpa eius, contra quem producitur. ita probant prædicta iura in quantum ſimpliciter & indiſtinctè loquuntur & in expreſſo probat glo. ſingu. & vnica in ſimili caſu in.l.athletæ.§. dat remiſsionem.ff. de excuſa. tuto. vbi dicit, ꝙ inimicitia ſuperueniens excuſat à tutela, modo proueniat à defuncto, modo ab ipſo tutore, & adhoc notat & commendat ibi Albe. & alii docto. & reputat ſingularem & vnicam Bald. ibi tenet etiam Abbas in capit. vt debitus. de appella.8.col.num.32. & ibi Imola & commun. doct. Anto. in ca. veniens el.2. de ſpõ: Iaco. de ſan Geor. in.l.3.ff. de teſtibus Hyppolitus de Marſi. in.l.1.§.cũ quis.ff. de quæſtio. pe. col. confirmatur ex ſententia Bart. & communi in.l.qui bona fide.§. ſi quis iuſta.ff. de dam. infect. vbi dicit ꝙ ille, qui timet ab alio offendi poteſt petere cautionem de non offendendo ẽt ſi culpa eius proceſsit inimicitia. intellige tamẽ ꝙ inimicus repellitur à teſtimonio, quando inimicitiæ ſunt graues: quia præceſsit inter eos aliqua iniuria realis, vel verbalis vel lis ſuper cauſa capitali, vel ſuper cauſa ciuili omniũ bonorũ vel maioris: partis ſecus vero ſi inimicitię ſint leues: quod tamen relinquitur arbitrio iudicis, cum certa regula in hoc non poſsit dari ita etiã probant prædicta iura & in expreſſo ita tenet & declarat Bart. in.l.3,§.fin.ff. de teſtibus & ibi commun. doc. idem Bar. in.l.3.§.fi.ff. de adimẽ. lega. Innocen. in.c.cum oporteat de accuſa. fin. colum. & ibi Abbas & commun. docto. Bal. in auten. ſi teſtis productus dicatur. C. de teſtibus 2.col.nu.4. & ibi alij doct. idem Bal. in.c.veniẽs in.fi. de iureiu. idẽ Bal. in.l. pe.§.1.ff. ſolu.ma. & ibi alij doct. Iaſo. in.l.pcuratoribus. C. de pcu-

Amplia.

Cauſa inimicitiæ ſufficit ad recuſandũ teſtem.

Et adde valde notabiliter quòd ſufficit ꝙ ſubſit cauſa inimicitiæ ex qua veriſimiliter poſsit reſultare inimicitia, licet teſtis offenſus dicat & aſſerat non eſſe inimicum ita tenet innocen.in cap.cum.1. & à de reiudicata in fine.& ibi doc. Bart.in.l.1.in fine.ff. de his quibus,vt indignis. Abbas in cap.repellantur de accuſa.fin.colũ.& ibi Felinus.2. colũ.vltimo notabili.vbi reputat ſingulare Roma in.l.1.§.ſi quis in villa.ff.ad ſylla.1.col. Sali.in.l.3. ff. de teſtibus.1.col.in medio Hyppolitus de Mar.in.l.1.§ præterea.ff.de quęſtio.2.colũ.num.3. vbi reputat quotidianum in practica Alexan.conſ.99.1.col.

Limita.

Limita tamen & intellige prędicta niſi inter eos erat iam facta reconciliatio,& amicitia:quia tunc ceſſat ratio & cauſa contraria argum. text.in.l.3.§.fin. cum.l.ſe.ff.de adimen.lega. & ibi Bar.& commun.docto.text.in.l.in ipſius.C.fami.hærſ. & ibi Bald. & alij docto.quæ quidem reconciliatio probatur, nedum per amicitiam expreſſe contractã: verum etiam tacitè,vt ſi tanquam amiciante depoſitionem conuerſabantur, argumento.text. iuncta glo.& commun.opi.in.§.fin. inſti.de iniuriis,& confirmatur quia cum amicitia vel inimicitia dependeat ex affectione vel rancore animi,non poteſt probari: niſi per coniecturas, & in expreſſo ita tenet & declarat Guiller.in.l. in ipſius.C.fami.hæreſ.& ibi Bald.&commun. docto. idem Bald.in autent. ſi teſtis productus dicatur.C.de teſtibus.2.col nu.4. & ibi alij docto.Sali.in.l.3.ff.de teſtibus.1.col. num.2.quod ſub intellige, niſi talis reconciliatio ſit de recenti:quia tunc repellitur, tanquam inimicus tex. eſt ſingu.in iure in cap.accuſatores el.1.3.quęſt. 5.& ibi notant & commendant commun.docto. & per illum text.ita tenet Innocen.in capi. cũ oporteat de accuſa.fi.col.Hyppoli. de Mar. in.l.1.§.præterea.ff. de quæſtionibus.2. col. nu. 4.

Inimicitia pcurata nõ prodeſt reo.

Itẽ etiã limita & intellige prædicta,niſi inimicitia ſit procurata:quia ſi pars contra quã producitur,nulla cauſa vel rixa præcedente fecit ei aliquam iniuriã, ea occaſione & malitia ,vt nõ producatur in teſtem, talis inimicitia procurata,non debet ſibi prodeſſe.& talis offenſus bene poterit admitti in teſtem contra offenſorem ita Bar.text.ibi in.l.1.§.cum quis.ff.de quæſtio & ibi alij docto.Bald. in.l.ſed & ſi quis.§.illud. ff.ſi quis cautio.idem Bal.in.l.2. §. ſed ſi agant. ff.de iudi.Bart.in.l.2.C.de teſtibus.2.lectu.1.co. in fine.Bald.in autẽ.ſi teſtis productus dicatur C.eod.titu.pe col.num.5.& ibi Pau.de Caſt.fi. col.& quæſtio.Iaco. de ſan Geor.in.l.3.ff.de teſtibus.pe.col,nu.18.

Teſtis inimicus vtriuſq; partis.

Item etiã limita & intellige præterquã ſi teſtis pariter ſit inimicus vtriuſq; partis:quia tũc bene admittitur ita ſolus Hyppolitus in dict.l.1.§. cum quis.ff.de quæſtio. fi. col.& quęſtio.vbi bene fundat pro qua ſentẽt. & con.facit.text.in.l.extraneo.§.de quæſtione ff.de quæſtio.vbi habetur,ꝙ ſeruus communis poteſt torqueri pro vno domino contra aliũ. Item facit doctriua Bart.& communis quã ibi ponit dicens ꝙ coniuncta perſona põt eſſe teſtis pro coniuncta qñ lis vertitur inter pariter coniunctos idem etiam tenet Bar.in.l.non ſolũ §.1. ff. de ritu nup. vbi habetur ꝙ par cauſa affectionis fraudem ſuſpicionis amouet. idẽ Bar. in.l.parentes.C.de teſtibus,fi.colũ.& quæſtio. & ibi alij docto.idem Bart.in.l.qui teſtamento §.quæcunq;.ff.de teſta.fi.col.nu.8.Specu.in titu.de teſte.§. opponitur. verſi.ſed qd ſi teſtis.3. col.nu.10.& idem diſponit lex.9.titu.8.lib.2.folio.ll.Item adde ꝙ deſcendentes inimici præſumuntur etiam inimici.ita probat text.in.l.athletæ.§.dat remiſsionem.ff. de excu. tuto. & ibi notat.Bald. &commun. alij docto. & ſimiliter collaterales vſq;ad quartum gradum reputãtur inimici argumen.tex.in.l.lex cornelia verſ. 1.ff.de iniuriis.text.in.l.1.C. ſi quacunq; prædictus poteſtate per quę iura ita tenet Bald.in.d. §.dat remiſsionem idem Bal.in.c.1.§.ſi.vaſallus el.1.ſi defen. fue.con.inter domi.& agna.vaſal. Hippolitus de mar.in.l.1.§.præterea.ff.de quæſtio.fi.col.nu.103. 15

Parentes accuſatoris.

Quartò repelluntur aſcendentes & deſcendeutes accuſatoris in infinitũ & cõſanguinei eius collaterales vſq; ad quartũ gradũ propter affectionem, quam ad cauſam præſumuntur habere.tex. eſt in.l.teſtis idoneus.ff. de teſtibus. tex.in.l.parentes.C.eo.tit.& ibi.gl. ord.& idem diſponit.l.9.tit.8.lib 2.fo.ll.5.repellitur famulus,vel domeſticus ipſius producentis.tex.eſt in.l. idonei.ff.de teſtibus, & ibi gloſ. ordi.tex.in.l.pe.eo.tit.tex.in.l.2.C.eo.tit.quod tñ limita & intellige qñ actualiter erat in familia tẽpore depoſitionis : ſecus verò ſi iam exiit de domo & familia ſua: quia tunc bene poteſt ferre teſtimonium etiam ſi de proximo ſit exẽptus,dum tamen non prohibetur fraus.ita probat text. in.l.1.§.item numio.ff. de quæſtio. & ibi tenet Bar.& ibi Hyppolitus de Marſi.& alij docto.tenet etiam pe.Cinus Iaco.Albe. Angel. Sali.Paul.&commun.doct.in.l.2.C.de teſtibus Ange.Sali.&alij doct.in.l.ſeruos la.2.C.de quęſtio.Abba.in.c.in literis de teſtibus.3.col.num. 6.& ibi alii canoniſtæ ſpecu.in titul.de teſte.§. §.primo verſi.quid ſi olim & talis dolus vel frãs pręſumitur,ſi ſtatim poſt depoſitionẽ reuerſus eſt ad domũ producentis,argu.tex.in.l.ſi vẽtri. §.final.ff.de preui.cre. & in expreſſo ita tenet

Limita.

Bart.

Bar.in.l.fi.ff.de dona.inter vi.& vxo.& docto.
vbi ſupra.Sextò repellitur infamis & ſic condē
natus de aliquo delicto famoſo.tex.in.l.3.§. le-
ge Iulia.ff.de teſtibus & ibi.g.or. Bar.& cō.dd.
tex.in.c.præterea de teſtibus cogēdis & ibi do.
facit text.cummateria in. l. infamē.ff.de publi.
Periurus. iudi.Septimò repellitur periurus qui ſemel fal-
ſum depoſuit cū iuramēto in aliqua cauſa.tex.
eſt in.c.paruuli.22.q.5.text.in.c.quicūq;. 6.q.1.
text.in.c.teſtimoniū de teſtibus. tex.i.c.licet el
1.de proba.tex.in.ca.1. de crimine falſi. & idem
diſponit.l.8.tit.16.3.par.

16 Octauò repellitur ſocius criminis.tex. eſt ca-
Socius criminis. pitalis & expreſſus in.l.fi.C. de accuſa. text.in
l.quoniā liberi.C. de teſtibus text.in.c.veniens
el.1.de teſtibus.tex.in.c.1.de confeſsis tex.in.c.
nemini.15.q.3.& vtrobiq; cōmu.docto.& idem
diſponit.l.21.ti.16.3.par.cuius ratio eſt quia for-
tè veniā ſperās fauore vel preuilegio alterius, il
lum falſe nominaret,vel forte odio & inimici-
tia,vt eodē pereat ſupplicio. ita probat text.in
dict.l.fi.C.de accuſa. Sed aduertēdum ꝙ cōtra
hoc ſe offert.talis difficultas: nam ſi pars cōtra
quā producitur opponit,ꝙ ille teſtis eſt ſocius
criminis,eo ipſo uidetur confiteri delictū.ergo
ex propria confeſsione poteſt condēnari alio
non probato. Sed huic difficultati reſpondeo
ſequētibus modis. Primò ꝙ ille qui proponit
exceptionem non videtur. confiteri intentio-
nem aduerſarij text.eſt no.& expreſſus in.l.nō
vtiq;.ff.de except. cuius verba ſunt, non vtiq;
exiſtimatur confiteri de intentione aduerſarij,
cum quo agitur.& ibi notat Barto.& commu.
docto.& per illum text.tenet etiam Barto.in.l.
ſi quidem.C.de excep.& ibi communiter do-
cto.Bald.in.l. exceptionem.C. de proba.idem
Bald.in.l. alia. C.de his qui vt indig. idem Bal.
in.l. age cum Geminiano.C.de tranſact. An-
gel.Imola. Alexand. & commu. moderni in.l.
decem. ff. de verbo. oblig. Innocen. Abbas &
canoniſtæ in. cap. cum venerabilis de except.
Iaſo. vbi dicit hāc eſſe commu. opi. in.l. Iulia-
nus verum debitorem.ff. de condi. indebi.5.&
6.col. probat etiam text. in cap. exceptionem
de reiudicata lib.6.& ibi tenet.gloſſ. ordina. &
communiter docto.glo.etiam ordi.& commu.
docto.in.cap. de teſtibus. lib.6. ergo in noſtro
caſu.ſine difficultate proterit excipere. & non
videbitur crimen confiteri vel aliter & Secun-
dò reſpon.quòd pars accuſata neget delictum
commiſiſſe, & in caſu, quo feciſſet ille teſtis
contra eum productus fuit eius ſocius, & par-
ticeps criminis. Ita probat text. in.l.ſiquidem
C.de excep.& ibi tenet.glo.ordina.& commu.
docto. & in terminis in noſtro caſu & articulo
ita tenet & reſpondet glo.ordina.in. l. ſi filium
C. delibe. cau. & ibi Bald. Salice. & commu-
niter docto.Barto. Bald. & commu.alij docto.
in.l. quoniam. Liberi.C. de teſtibus Hyppoli
tus de Mar in.l.1.§.diuus Antonius.ff. de quæ-
ſtio.3.colū.num.8.vel aliter & Tertiò reſpon.ꝙ
pars contra quem producitur talis teſtis, po-
terit ſimpliciter & genericè dicere, quòd ille te-
ſtis commiſit illud crimen, & ideo non poteſt
eſſe teſtis, contra alium in eodem crimine. ita
tenet & reſpondet glo.ordina.in.cap.1.de teſti-
bus lib.6.in gloſ.& ibi communiter docto.

Adde tamen quòd in aliquibus caſibus ſocius *Socius criminis quādo poßit eſſe teſtis.*
criminis poteſt eſſe teſtis in crimine hæreſis
tex.in.c.in fidei fauorē de hereti.li.6.item in cri
mine læſæ mageſtatis.tex.in. ca.1. de confeſsis.
item in crimine falſæ moneæ. tex.eſt in.l.1.ver.
1.C. de falſa moneta. item in malefico & ma-
thematico.text.eſt in.l.1.C.de malefi. & mathe
ma.item eadem ratione idem dicerem in crimi-
mine nefando contra naturam,argumēto præ-
dictorum Iurium & prag. 85.lib. prag. vbi ha-
betur & diſponitur quòd iſtud crimen proba-
tur eodem modo, quo crimen hæreſis vel læ-
ſæ maieſtatis.item in furto famoſo. text.eſt in
l. prouinciarum. C. de feriis.item in aliis caſi-
bus poſitis & collectis per.gloſſ.& doctores.in
l.fi.C.de accuſa.& regulariter dico, & teneo ꝙ
in dilictis,quæ non poſſunt veriſimiliter com-
mitti ſine ſociis, ſocius & particeps criminis po
teſt eſſe teſtis.ita probat tex.in.dict. l. prouin-
ciarū.C.de feriis & ibi.glo.or.& cōmu.dd.& te
net.gl.or.& commu.opi.in.d.l.fi.C. de accuſa.

Dubium tamē eſt an in iſtis criminibus vel 17
aliis reus accuſatus vel inquiſitus poſsit interro *reus an poſſit interrogari de ſociis.*
gari de ſociis, & reſolutiuè dico ꝙ ſi eſt ſeruus
indiſtinctè pōt interrogari de ſociis. tā in iſtis
criminibus,ꝙ̃ in aliis:quia veriſimiliter non eſt
preſumēdum,ꝙ auderet illud delictū,commit-
tere ſine mandato,vel iuuamine alterius, argu.
text.in.l.quicunq; verſi.ſane.C. de ſeruis fugi.
ſi verò accuſatus vel inquiſitus ſit homo liber,
tūc in delictis ſpecialibus ſuprapoſitis & decla
ratis.bene poſſet interrogari argu. text. in.d.l.
prouinciarū.C.de feriis.nō vero in aliis,cū eius
teſtimoniū nō valeat argu.tex.in.l.fi.C.de accu
ſa. & in effectu iſtā doctrinā & reſolutionē te-
net ibi Sali.& cō.alij.dd.ego tamen credo vltra
doct. ꝙ indiſtinctè in quolibet delicto, modo
reus ſit interrogatus modo non ſi confiteatur
de aliquo ſocio, illa cōfeſsio proderit ſaltim ad
ſimplicem iudicis informationē & inquiſitio-
nē formādam & ſimiliter ad capturā perſonæ
argu.

argu.eorum quæ dixi ſupra.in articulo capturæ.& argu.glo.ord.& commu.opi.in.l.3. C.de calūnia.&in terminis ita tenet Sali.in.l.ea quidem.C.de acuſa.8.col. tenet etiam Hoſti Ioa. An.&commu.docto.cano.in. c.1. de confeſsis vnum tamē eſt ꝙ talis reus accuſatus,vel inquiſitus non debet interrogari de ſociis particulariter & in ſpecie: ſed generaliter qui fuerunt eius ſocij in delicto:quia alias non eſſet quærere:ſed incitare vel ſuggere argu.tex.in.l.1.§.qui quæſtionē.ff.de quæſtio.& ibi cōmu. dd.& ſi talis reus accuſatus nolit declarare. in caſibus in qbus poteſt interrogari.compellitur per torturam dum tamen precedat contra eum præſumptio, vel indicium ꝙ interuenerūt cum eo ſocij,quos bene cognouit ita ſingu.ſolus Salic. in.dict.l.fi.C de acuſa.fi.col.num.9.&.10.quod eſt bene notandum.

18 Iuxta quod tamen neceſſario & vtiliter quæro, ſi talis reus accuſatus vel inquiſitus confiteatur de ſociis ſpōte vel interrogatus in caſib⁹ in quibus potuit interrogari de ſociis.an eius dictum & teſtimonium probet tanquam ſi eſſet legitimus teſtis & perconſequens ſit legitimum indicium ad torturam & breuiter & reſolutiue videtur ꝙ non. quia vnus teſtis de viſu & de actu,ꝓpinquo & ſenſu corporeo adhoc, vt faciat indicium ad torturam, debet eſſe fide dignus & omni exceptione maior,vt plenè magiſtraliter dico in materia torturæ: Sed talis reus acuſatus vel inquiſitus. non videtur teſtis idoneus & fide dignus in cauſa alterius ſocij. ergo &c.Et in expreſſo ita tenet gloſ.ſingul.& ordi,in.dict.l.fi.C.de acuſa.in glo. fi. & ibi pe. Iaco.Bu.Faber.Albe.Salice.& communiter alij docto.Oldra.Ange.Rema.& alij etiam docto. in. l. & ſi certus. ff. ad ſylla.Ange. de Male.in parte.fama publica præcedente.9.col. verſicul. quæro an particeps & ibi eius additionator Hypolitus de Mar.in.l.1.§.diuus Antonius.ff. de quæſtio.2.colū.num.5. idem Hypolitus in concluſio.74.2.colū.num. 8.4.col.num,14. ex quo infertur ꝙ ſi duo vel plures deponant de aliquo ſocio, nū erit plenè probatio ſecūdum prædictos doctores.

Argum. 1.

Sed his non obſtantibus ego teneo cōtrariam ſententiam.Imo ꝙ talis ſocius criminis in caſibus iu quibus poteſt deponere de ſociis,ſufficienter probet, tanquam legitimus teſtis,& perconſequens ſolus faciat iudicium ad torturam,& ſimiliter duo vel plures plenè probent:quia iura prædicta regulariter repellunt ſocium criminis à teſtificādo contra ſocios.tamen excipiunt aliquos caſus particulares & ſpeciales ſuprapoſitos, quibus. liberè admittuntur.ergo bene ſequitur, ꝙ in eis eſt legitimus teſtis & ei debet dari plena fides. & in expreſſo licet ſic non declaret tenet Cinus in dic.l.fi.C.de accuſa.fi.quæſtiōe Abbas Panor. in.c.1.de confeſsis pe.col. verſi. ſecundo membro & ibi Ioa.de Imo.2.col,nu.2. Gandinus in tracta.Male.in rubri. de multis quæſtionibus circa hunc tractatum.2.col.verſi.ſed quæro.aduertendum tamen ad vnum,in quo poſſet iudex errare,ꝙ adhoc vt talis confeſsio ſocij probet contra ſocium,vel faciat indicium,oportet ꝙ ſit facta cum iuramento: aliàs verò ſi ſimpliter emanauit,ſine iuramēto in tortura vel ſine tortura, non probat nec facit indicium : quia non deponit tanquam teſtis cum forma & ſolēnitate requiſita:nec obſtat ꝙ fortè iurauit ſuper facto ſuo proprio: quia tunc depoſuit, vt pars de facto proprio:non tamen,vt teſtis parte citata & iuramento tanquam à teſte præſtito. vnde eius depoſitio non valet, nec probat. & ſecūdum hoc iudex debet eſſe cautus, vt reū vel inquiſitum deponētem.de ſociis. adhibeat in teſtem parte citata & præſtito iuramento, & poſtea faciat dare copiā depoſitionis. vt poſſit ſe defendere. ſicut in aliis teſtibus.& in terminis ita tenet & declarat ſolus Hypolitus in ſua practica.§.diligenter.9.col.ver. aliud etiam venit ſingulariter notādum. vbi dicit,ꝙ in hoc grauiter errant iudices:& ꝙ ita cōtigit de facto in ciuitate Bononiæ.& per hoc liberauit quendam à pœna mortis, & acquiſiuit maximū cōmodum,& honorem.cōfirmatur etiam ex ſententia & doctrina Barto. & communi.in.l.maritus.ff.de quæſtio.vbi tenet,ꝙ ſi teſtis examinatur parte non citata,nō probat nec facit aliquod indicium ad torturam, argumento tex. in.l.ſi qñ.C. de teſtibus. & ibi cōmu. opi. Nonò repellitur ebrius:qa reputatur vilis,& infamis & alienus à mente ſua:ita probat text.in.l. 3.§.lege Iulia.ff.de teſtibus. text.in. c.1.de teſtibus.& ibi docto.& adde ꝙ tempore depoſitionis non ſit actualiter ebrius, ſufficit ꝙ ſolitus ſit inebriari.& ita probant prędicta iura,& intentio doctorum.probat etiam text.in.§.fi.Inſti de ſucce.ſubla.& ita diſponit.l.8.ti.16.3. par. Decimò repellitur incarceratus,& detentus in vinculis , tēpore ꝗ deponit.qa fortè ſpe aliqua exemptionis à carcere,fauore producentis dicet falſum teſtimonium.text.eſt no.in.dict.l.3. .§. lege Iulia.ff. de teſtibus & ibi notat & commendat.glo.ord.& commu.docto. & Idem diſponit.l.10.tit.16.3.parti.

Cōtra prædicta.

Vndecimo repellitur pauper & vilis perſona : quia faciliter poſſet corrumpi precio. Ita 19
probat

Pauper.

& vilis perſona.

probat tex.in.l.3..ff.de teſtibus ibi, vel egens ſit: vt lucri cauſa quid facile admittat. & ibi notat & commendat Odofre. & communiter alij docto.quod intellige, quando eſt pauper & vilis perſona,vel ſummus in dubio:ſecus autem, quãdo eſt honeſta perſona & fide digna: quia tunc bene poteſt eſſe teſtis. ita probat text.in l.humilem. C. de inceſtis nuptiis.text. in.cap. ſiqui teſtium de teſtibus, & ibi gloſ. ordina.& communi.docto .& idem diſponit lex.8.tit.16. 3.partit.& lex.9.titu.8. foro.ll.12. repellitur clericus religioſus, vel monachus propter periculum irregularitatis, quod poſſet incurrere, argumento text.in.ca.ſententiam ſanguinis,ne clerici vel monachi cum ſimilibus, & ibi doct. tenẽt etiam docto.in.cap.cum nuncius. de teſtibus. præcipuè addicionatur Abbatis. ibi. 2. colum.in ciuili vero cauſa bene poteſt eſſe teſtis cum licentia ſui Abbatis, vel ſuperioris. aliter verò non argumento text. in. cap. monachi.16.quæſtione.1.cum ſimi. & in expreſſo tenet ſpecu.in.ti.de teſte.§.opponitur verſi.item excipitur.Bald.in.l. quoniam liberi,C.de teſtibus & alias perſonas quæ non poſſunt eſſe teſtes vide per ſpecu. in titu.de teſte. §. opponitur per totum Barto. in tractatu ad rerprobationem teſtiũ & per text. cum glo. in.l.9. titu. 8.lib.2.fo.ll.& per.l.8.titu.16.3.par.

20 *Teſtes inhabiles an faciũt indiciũ*

Quæro tamen pro declaratione prædictorum,ſi tales teſtes inhabiles, de quibus ſupra de facto deponãt,an ſaltim faciant aliquod indicium, & breuiter & reſolutiue dico quòd ſi teſtis repellitur propter ſubiectionem & reuerentiam, quam debet parti, vt ſeruus, vel libertus non facit indicium. text.eſt in.1.§.diuus Antonius. ff. de quæſtio. text. in. l. Maritus eodem. titul. ſi verò teſtis repellitur propter ætatem non facit plenum indicium, ſed quale quale,vt iunctim cum aliis operetur torturam, argumento text.in. l. 1.§. impubes. ff.ad Sylla. Si verò repellitur propter ſexũ:quia eſt mulier in caſibus in quibus nõ poteſt eſſe teſtis, ſimiliter non facit plenum indiciũ ſed qualequale: quia eadẽ eſt ratio.Si verò repellitur ꝓpter infamiam:vt quia periurus, condẽnatus ex delicto famoſo,ſocius criminis,ebrius,pauper, vel ſimilis,tunc ſimiliter non facit plenũ indicium ſed quale quale argumẽto. tex.in.l.qui vltimo ff.de pœnis.Si verò repellitur propter inimicitiam , tunc inſpicienda eſt qualitas inimicitiæ an ſit magna, vel leuis, & ſecundum eam faciet indicium, vel non. argumento text. in l. 1. §. præterea. ff. de quæſtio, ſi verò repellitur: quia eſt receptus vel examinatus ordine iuris non ſeruato, putà ante litem conteſtatam, vel patre noncitata: tunc nullum facit indicium, argumento text. in. l. ſi quis adulterium. ff. de adulte. text. in. l. ſi quando. C. de teſtibus. & in effectu iſtam doctrinam & reſolutionem ponit Barto. in dicta.l Maritus ff.de quæſtio. 2. colum. num. 3. & ibi docto. præcipuè Hyppolitus de Marſi. idem Hyppolitus in.l.1.§. diuus Antonius. 3. colum. eodem titu.Abbas & Canoniſtæ in.cap.1.de confeſsis Fran. Bru. in tract. de indiciis & tortura.4.colum. verſiculo vlterius generaliter quæro.

Limita.

Quod tamen limita,& intellige niſi pars cõtra quam producitur tempore depoſitionis proteſtatuit, ꝙ non reciperetur & oppoſuit exceptionem inhabilitatis: quia tunc indiſtinctè nullum facit indicium.ita ſingula. tenet ſolus Aretinus in.ca.ex parte de teſtibus.5.colũ.nu.21.& illud dictũ reputat vnicũ & ſingulare Felinus in.ca.cum dilecti de accuſa.penul.col. num. 13. tenet etiam & cõmendat Hyppolitus de Mar. in.l.1.§.diuus Antonius.ff.de quæſtio.2.co.n.3.

21 *Teſtis vnꝰ fide dignus cum inhabili facit plenam fidem.*

Item adde, quòd ſi vnus teſtis eſt inhabilis, & minus idoneus, alter vero eſt fide dignus,& valde approbatus, iſti duo ſimul iuncti & conteſtes faciunt plenam & integrã fidem & probationem: quia magna fides vnius ſupplet defectum alterius ita tenet Baldus per text. ibi in l. ſi quis ex argentariis. §.1. ff. de ededo & ibi alij docto . Hyppolitus vbi plenè loquitur in l.de minore.§.tormenta. ff. de quæſtio.3 colũ. nu.8. quæro tamen an prædicti teſtes inhabiles admittantur in caſibus, & delictis in quibus veritas per alios ſciri non poteſt: & magiſtraliter & reſolutiuè dico, ꝙ ſi factum vel delictum eſt cõmiſſum tali loco,vel tempore, quo veriſimiliter non potuit haberi copia teſtium, vt quia cõmiſſum eſt in heremo monte de nocte vel loco ſecreto bene admittuntur teſtes minus idonei,& inhabiles tex. eſt for.& expreſſus in.c.fi.de teſtibus cogendis, & adhoc notat & cõmendat ibi.gl.or. Hoſt.Ioa.An. Abbas & cõm.doct.text.in.c.veniens el.2.ver. fi.de teſtibus tex. in.c.cũ dilectꝰ ver.& ſi tres de electiõe tex.in.l. non omnes.§.à barbaris. ff.de remili. tex.in.l.cõſenſu.§.ſuper plagiis.C.de repu.vbi teſtes domeſtici familares admittuntur ſuper facto vel delicto domi cõmiſſo: quia veriſimiliter per alios veritas ſciri non poteſt,& adhoc notat & cõmendat ibi Albe.Bal.Salice.& com mu. docto. Secus tamen eſt quando veriſimiliter potuit haberi copia teſtium: quia factum vel commiſſum fuit de die in ciuitate, villa , vel loco publico: quia tunc. non admittuntur.

ita

ita ſingulariter tenet & declarat Anto. de Bu. poſt glo.ibi in.c.tertio loco deproba.2.col.nu. 4.& ibi alij docto.Abbas.Panor.in.ca.fi.de teſtibus cogendis.2.col.nu.2.Albe.in.l.2. C.de teſtibus.2.col.in.fi.Iaſo.vbi Bald. commendat in l.cunctos populos.C.de ſumma.trini.&fideca. 1.lect.fi.col.idem Iaſo.in eadem lege.2.lec 11. co. num.50.Ioa.Igneus in.l.1. §.ſerui. appellatione ff. ad Sylla.num.110. Hyppolitus de Marſi. in ſua practica.§.diligenter.num.84. idem. Hyppolitus in.l.infans.ff.ad.l.Corne. de Sicca.fin. col. idem Hyppolitus in.l.fi.C.eo.tit.idẽ Hyppolitus in con. 22. ꝑ qua ſentẽ.& reſolu. facit. l.96.i.ll. ſtili ex quibus inertur & cõfirmatur il la deciſio.text.in.l.2.C.de naufragiis.lib.10.vbi diſponitur ꝙ nauicularius pro defenſione ſua poteſt probare naufragium,vel vim illatam ab hoſtibus vel alium caſum fortuitum per teſtes nauicularios.coram proximiori iudice illius loci,vbi caſus occurrit, etiam parte aduerſa non citata, cui negotium tangit, & talis probatio facit poſtea,plenam fidem, coram iudice competente contra omnes perſonas,quarũ res fuerunt de perditę,& quibus negotiũ tangit,dum tamen talis probatio exhibeatur infra annum coram iudice competente, quod eſt valde notabile pro mercatoribus,& nauigantibus,& iã habui de facto & ſic conſului & adhoc illũ tex. ſummę notat & commendat ibi Bart.Platea & commu.docto.Paul. de Caſt.in.l.ſi creditor.ff. de pigno actio.Aretinus in. ca.2. de teſtibus.& ibi Phi.decius, qui bene loquitur.6.col.nu.26. Felinus vbi reputat ſingulare in.c. quoniã frequenter.vt lite non conteſtata.5. col. in medio. Aduertendum tamen, ꝙ prædicta ſententia & concluſio, quæ habet ꝙ teſtes inhabiles ad mittuntur,quando veriſimiliter per alios veritas ſciri non poteſt debet intelligi, quando teſtes ſunt inhabiles ex defectu,quo non reſultat odium contra perſonam.contra quam producuntur:ſecus verò alias, ſi contra eam reſultat odium, vel inimicitia. Quia tunc non poſſunt eſſe teſtes propter præſumptionem falſitatis. quæ facilius hoc caſu committeretur quam in aliis.argu.tex. in.l.3. ff.de teſtibus & eorũ quæ ſupradixi,in articulo de teſte inimico.& eorũ etiam quæ tradit Bar. in.l. in quæſtionibus.ff. ad legem Iuliam maieſtatis.

Nauicularius qualiter probet naufragiũ

22 Item quæro ſi de facto teſtes inhabiles producantur:vel producti.admiſsi fuerunt,& teſtimonium tulerunt, an poſsint per iudicem ex officio repelli parte non opponẽte, & breuiter & reſolutiuè dico,ꝙ ſic.ita probat tex.notabilis in.l.quos prohibet.ff. de poſtulando. cuius verba ſunt,quos prohibet prætor apud ſe poſtulare omnimodo prohibet, etiam ſi aduerſarius eos patiatur poſtulare, & adhoc notat & commendat ibi Bald. Ange.Paul.de Caſtr. & commu.docto.Innocen.in.c. intimauit de teſtibus.& ibi alij docto.præcipuè Felinus pe.colũ. nu.9.Ancha.in.c.ſuper eo el.1.eod.tit.Feli. in.c. nulli de accuſa.Salice.in.l.ſi magnum.cap.qui accuſa non po.fi.col.& quæſtione Iaco.de ſan. Geor.in.l.3.ff.de teſtibus. 3.colũ.nu.2. Ange de Peru.in autenti.de teſtibus. §. Sancimus.2.col. colla.7.quod tamen ſingu.intellige quãdo teſtes ſunt inhabiles. culpa vel delicto ipſorũ teſtium,vel in capacitate eorum, vt infamis condemnatus minor ætate,fœmina, vilis perſona, vel ſimilis:quia tunc conſenſu tacito vel expreſſo ipſius partis contra quam producitur non poteſt habilitari:quia fauore publico prohibetur.Secus tamen eſt,quãdo teſtes ſunt inhabiles principaliter fauore partis, vt domeſticus, conſanguineus,inimicus,vel ſimilis quia tunc iudex non poteſt eos repellere. licet in proceſſu conſtet de eorum inhabilitate:quia pars videtur tacitè eos admittere& habilitare,& in expreſſo ita tenet,& declarat Anto.de Bu. in. ca. cum dilectus.el.2.de conſuetudine.3.col.nu.33. & ibi Imola.9.col.nu.34.Alexan.vbi hoc reputat ſingulare,& valde vtile in practica.in.l.4.§. hoc autẽ iudicium.ff.de damno infecto.4.col. num.29.Felinus in capit. intimauit de teſtibus penul.col.num.10.

[Te]ſtes inhabiles poſſũt [re]pelli ex [of]ficio iudi[cis]

Item quæro an teſtes inhabiles & minus idonei poſsint admitti ad prouandã innocentiam delinquentis,& videtur ꝙ ſic argu.tex in.c.literas de præſum.& in expreſſo iſtam ſenten.& conclu.tenet ſpecula.in tit. de inquiſitione.§.1. verſi.ſed nunquid eas. nu.22. Hoſti in ſumma de accuſa.in rubri.de inquiſitionibus.3.col.verſic.ſed nunquid infamatus.Albe.in.l.2.C.de teſtibus Bald.in.l. parentes.eod.tit.& ibi Salic.& alij.docto.idem Sali.in.l.teſtis idoneus. ff.de teſtibus.& ibi Flo.vbi reputat ſingulare.& Iaco. de ſan.Georg. Iaſo.in.l. ſed & ſi quis.ff.ſi quis cautio.2.col.vbi etiam reputat ſingulare Hyppolitus in.l.1.§.ad quæſtionem. ff. de quæſtio. 4.col.num.12.Pau. Grillan.in tract. de relaxatione carceratorũ,in rub.de abſolutiõe innocẽtis:ſed aduertendum,ꝙ iſta ſententia & cõcluſio,licet æqua & communis, videtur valde dubia:quia omnes rationes, per quas teſtes inhabiles repelluntur,militant etiã in iſto caſu. vnde cogitaui ꝙ poſſet dici & teneri, ꝙ iſti teſtes inhabiles plene non probent, etiam pro defenſione rei:ſed faciant iudicium, ſecundm qualitatem 23

teſtes inhabiles ſufficiunt ad ꝓbandam innocentiam rei.

tatem inhabilitatis, & negocij. argu. text. iuncta doctrina Barto. & commu. in. l. Maritus. ff. de quæſtio. vt ex hoc inualidetur & diminuitur fides probationis contrariæ, vt non imponatur pœna ordinaria: ſed leuior iudicis arbitrio, argu. tex. in. l. abſentem. ff. de pœnis & in l. interpretatione eod. tit. & eſt mea noua opi. & declaratio.

24 Itē quæro an teſtes qui ſunt habiles, & idonei cōpellātur in viti dicere teſtimoniū, & dicēdum eſt ꝙ ſic: quia dicere teſtimonium eſt officium publicū, quod inuitus tenetur qs ſubire tex. eſt in. l. 1. ff. de teſtibus text. in. l. in viti. la. 2. eo. ti. tex. in. l. ſi. qn̄. C. de teſtibus text. in. l. 3. §. hoc interdictū. ff. de tabu. exhi. tex. in. c. 1. & per to. de teſti. cogen. & p iſta iura ita tenet Azo. in ſumma. C. de teſti. Odofre. & cōmu. dd. in. d. l. ſi quādo Flo. fulgo. & cōmu. dd. in. 1. ff. teſtibus ex quo infero, ꝙ ſi pars offēſa. ſecretè & occultè fortè rece pit iniuriā. & offenſam, & timore vel cauſa honoris ſuæ nolit dicere, nec deponere corā iudice qs eū offenderit, poſſit iudex. eū cōpellere declarare: vt ex ſua depoſitione oriatur informatio, & inquiſitio iudicis, ad procedendum contra deliquētem. argumēto. text. in l. congruit. ff. de offi. pre. & argumēto. glo. ſingu. in iure & commu. opi. in. c. 1. §. ſi duo de pace tenenda & eius viola. & gioſ. etiam & eorum quæ ibi notantur in. l. mater. C. de calū. & iam iſtū caſum vidi de facto, & ſic practicari. quod eſt verum, præterquā ſi talis teſtis ſit de aſcendentibus. vel deſcendentibus vel colateralibus, vſq; ad quartū gradum vel ſit maritus vxor, ſocer, nurus: quia non poſſunt cogi nec compelli dicere teſtimoniū contra accuſatum, vel inquiſitū in cauſa criminali nec ciuili ardua. tex. eſt in. l. 4. ff. de teſtibus tex. in. l. parentes. C. eo. tit. & ibi commu. docto. & idem diſponit. l. 11. titu. 16. 3. partit. & ſi de facto per iudicem cōpellantur eorum. depoſitio eſt nulla ſecundum doct. ibi. Sed pulchrum dubium eſt, ſi iſti tales ſponte deponant, an eorum teſtimonium valeat, & probet & breuiter, & reſolutiuè dico ꝙ ſi teſtes non coguntur dicere teſtimonium, propter reuerentiā eius cōtra quem producūtur, vt filius vel deſcēdens vel libertus. tūc etiam volētes nō admittūtur: ſi verò nō cogūtur propter ſolū fauorē teſtium, ne deponāt cōtra coniunctū, infra quartū gradū, tunc volentes admittūtur & eorū depoſitio valet & ꝓbat. ita tenet & declarat Bar. in. l. in. legibus. ff. de teſtib⁹ Bal. in. l. 4. eo. ti. & ibi Bar. Bal. & cōm. dd. in auten. preſ biteros. C. de epiſ. & cle. & idē diſponit. l. 11. ti. 16. 3. par. Aduertēdum tn̄ ꝙ prædicta debēt intelligi, qn̄ veritas per alios ſciri poteſt: ſecus verò ſi ex qualitate negotij veritas per alios ſciri non poſſit: quia tūc prædictæ perſonæ præuilegiatæ poſſunt cōpelli dicere teſtimoniū: ne pereat probatio, & veritas occultetur. ita tenet Hoſti. in. c. 1. de teſtibus cogēdis & ibi Ioa. An. Abbas & cō. dd. Iaco. de ſan. Geor. in. d. l. 4. ff. de teſtibus Hyppolitus de Mar. vbi reputat ſingulare in. l. diuus pius. ff. de quæſtio. pe. col. nu. 12. Frā. Bru. in tracta. de indiciis & tortura. 4. co. verſi. vlterius generaliter quæro. nu. 14.

Teſtes ā inuiti poſſint compelli dicere teſtimonium.

Item principaliter quæro in materia, an ex pręſumptionibus & indiciis poſſit reus accuſatus, vel inqſitus condēnari. in q̄ articulo magiſtraliter, & reſolutiuè dico ꝙ nō tex. eſt capitalis & expræſſus cū ratione in. l. abſentē. ver. 1. ff. de pœnis. cuius verba ſunt, ſed nec ex ſuſpitionibus debere aliquē dānari diuus Adrian⁹ Anfidio Seuero reſcripſit: ſanctius enim eſſe impunitū relinqui facin⁹ nocētis q̄ innocētem dānare & adhoc notat & cōmendat ibi. gl. or. Barto. Albe. & cōmu. dd. & idē diſponit. lex. 7. tit. 31. 7. par. & l. o. ti. cōfirm atur, quia in cauſis criminalibus requirūtur probationes luce clariores, cū tractetur đ vita & fama hominis. tex. eſt in. l. ſinguli. C. de accuſa. tex. in. l. qui ſentētiam C. de pœnis. tex. in. l. ſi. C. de proba. tex. in. l. aditos. C. đ appella. & vtrobiq; cō. dd. & idē diſponit. l. 26. tit. 1. 7. par. ex qbus infero, ꝙ licet præſumptiones ſint violētiſſimæ, & tales quæ negari nō poſſint, non probāt. vnde ſi quis viſus eſt effugere à domo, vel loco cū enſe, vel gladio euagnato & ibi reperiatur aliqs homo occiſus per hoc nō poterit cōdēnari ad mortē: quia fortè alius fecit: vel fecit ad defenſionē ſuā: vel alio mō & caſu inculpabili. ita ſingu. Ange. de Peru. in. l. 2. ff. de furtis cōtra Bar. ibi qui tenebat cōtrarium. & ante Ange. tenet Iaco. Bu. in. l. ſi. C. de prob. vbi. reſolutiuè. dicit, ꝙ vbicunq; eſſet poſſibile rem aliter ſe habere, nō ſtatur indiciis nec præſumptionibus: & ſequitur ibi nota. Pau. de Caſt. Ioa de Imo. qui loquitur in. l. ſi. ff. de hære. inſti. fin. colū. Ange. de Male in parte fama publica præcedente. verſi. quæro an vnum indiciū & ibi eius additionatur. Gādinus in tractatu Male. in rubri. de pſump. & indiciis. quibus condēnatio ſequitur pe. co. Ioa. And. in addi ad ſpecu. in. ti. de ꝓba. §. videdū ver. decimotercio Philippus decius cōtra Abbas. ibi in. c. tertio loco. de proba. pe. col. num. 12. imo. ꝙ magis eſt ex preſumptionibus & indiciis nedum non poteſt iudex condemnare ad pœnam mortis: ſed nec ad aliquam penam corporalem. ita ſingu. determinat Inuocen. capitul. quia veriſimile de præſum

25 Reus ā poſſit condemnari ex indiciis.

Philip.

præſumpt.in fine argumento.text.in.ca. afferte eod.tit.vbi licet rex Salomõ ex violenta præſumptione, de qua ibi adiudicauit filium vni mulieri:non tamen condẽnauit aliam ad mortem,nec ad aliquam pœnam corporalem, propter crimen partus ſuppoſiti, vel filij ſurrepti. & ibi tenet Hoſti.Ancha. & cõmu. doct. tenet etiã Ioa.An.Cardi.Abbas Panor.Ancha. Imola collectarius Felinus.& commu.docto.in.di. c.afferte.Anto.de Bu.in.cap.quanto eo.ti.Abbas in.cap.ac ſi clerici. §. de adulteriis. de iudi. penul.col.num.19.idem Abbas in.c.2.de coha bi.clerici.& mulie.1.col num. 3. idem Abbas in cap.auditis de præſcript.penul.col.in fine ſpecu.in titu.de præſump.§.1. ver. in ſumma nota. Albe.in.l.abſentem.ff.de pœnis.1.colũ.num.3. Bal.in.l.fi.C.ge proba.fi.colũ. in medio.& ibi. idem.Bal.in.l.fi.ff.quod metus cauſa. Alexan. in.l.1.ff.ſi certum peta.8.col.nu. 28.& ibi.Iaſo 5.co.nu.21.Philippus decius.4.co.& alij moderni.Auguſt.de Arimi. in addit.ad Ange.de Male.in parte fama publica præcedente.8.col.ver. adde tamen.Hyppolitus de Mar.in.l.repeti.ff. de quæſtio.5.col. num.4.idem Hyppolitus.in con.10.5.co.nu.14.Oldra.in conſiliis ſuis conſi. 192.Pala.Ru.in ſua repe.capituli per veſtras. de dona.inter virum & vxorem.fo.120.2.co.verſi. vel aliter.Quod tamen ſingulariter intellige & declara,quando talis prȩſumptio eſſet tantum hominis: & ſic Iudicis, qui eam præſumat ex facto,& qualitate negotij:ſecus tamen eſt ſi talis præſumptio à lege determinata,& approbata quia per eam poteſt & debet iudex condemnare ad pœnam:ita probat lex.ſingu.in.l. ſi hi qui.C.de aulteriis.vbi habetur,ꝙ ſi quis accuſatur de adulterio,& excuſatur ratione conſanguinitatis,& poſtea reperiatur contraxiſſe matrimonium, cum ea:inducitur ab illa lege violenta præſumtio,per quam poteſt condemnari de adulterio:& ſic pœna mortis.& adhoc notat & commendat ibi glo.or.fi.Bart.Bald.Sali. & commu.docto.gloſ.etiam.in.l.abſentem. ff. de pœnis.in glo.2.& ibi Albe.& alij docto.ſpecu.in.tit.de præſump.§.1.verſic.item ſi quis denunciet Auguſti. de Ari. in addit.ad Ange. de Male.in parte fama publica præcedente.8. col. verſi.limitarem tamen Gandinus in tract. Male.in rub.de præſumpt.& indiciis,quibus condemnatio ſequitur.3.col.in fine.Abbas Panor. in.c.afferte de præſump.3.col.nu.6.& ibi notabiliter Felinus.3.col.num.7.idem Abbas in.ca. accedens de accuſa.2.colũ.3.nu.Hyppolitus de Mar in.l.repeti.ff.de quæſtio.5.co.nu.24.Iaco. de ſan Geor.in rub.ff.de proba.2.col.nu.6.vbi valde commendat.probat etiam tex.& iſte videtur eius verus ſenſus in.l.fi. C. de proba.vbi expreſsè dicit,ꝙ iudex poteſt ferre ſententiam ex indiciis indubitatis ad ſententiam.& ibi expreſsè notat,& ſic intelligit Cinus Bal.& commu. alij docto.text.in auten. vt liceat matri & auiæ.§.quia verò ita colla.8.vbi habetur, quòd ſi quis tex.denuntiatur ne alloquatur vxorem alterius,& poſtea reperiatur in aliquo loco eã alloquentem, poteſt puniri pœna ordinaria. text.in autẽ. ſi quis ei.C.de adulte.tex.in.l.conſiliarios.C.de aſſeſoribus,vbi habetur ꝙ ſi officialis fugit tempore ſyndicatus habetur pro cõfeſso. & adhoc ſummè notat & cõmendat Bar. & alij doct.ibi.tex.in.c.de hoc de ſimonia vbi infãmatus, vel ſuſpectus, de ſimonia debet ſe purgare:& ſi in ea deficiat, ſtatim debet condẽnari tãquam ſi verè delictum eſſet probatum, tex.in.c.porrecta de cõfir.vti vel inucti. vbi ex præſumptione falſitatis, de qua ibi punitur quis tanquam falſarius.tex.in.ca.inter ſolicitudines de purga.cano. vbi diſponitur,ꝙ ille qui defecit in corporatione punitur tanquam verè conuictus de delicto, & ibi notat & cõmendat Hoſti.Abbas & communiter doct. tex.in.cap. literis de præſum.vbi copula probatu per violentam præſumptionem,de qua ibi:modò agatur ciuiliter:modò criminaliter & adhoc ſummè notant & commendant doctores.

Præſũptio à lege.

26 Item quæro ſi contra reũ accuſatum vel inquiſitum ſit vnus teſtis de viſu fide dignus, & omni exceptione maior, & ſimiliter indicium vel ſemiplena probatio diuerſi generis, vel fortè non ſit aliquis teſtis de viſu: ſed ſint plura indicia vel præſumptiones, an ex hoc cenſeatur plenè probatum delictum? vt poſsit ſequi condemnatio ad pœnam mortis vel corporalẽ. & certè videtur ꝙ non:quia non eſt liquida & certa probatio prout requiritur in criminalibus per iura ſuperius allegata. & in expreſſo ita tenet glo. ſingu.& ordi.in.cap.veniens el.1. de teſtibus.in glo.2.quam ibi adhoc notat & cõmẽdat Abbas Imola & comm.docto.& illam glo. adhoc reputat ſingu.Ancha.in.ca.1. de confeſſis reputat etiam ſingu.Imola.in.l. intereſſe.fi. co.ff.de acqui poſſe.Ange.de Male.in parte fama publica præcedente.15.col.verſi.& an fama Bonifacius eodem tractatu in rub. de teſtibus. & qui repelluntur à teſtimonio penul. col.ver. ſed nunquid fama cum vno teſte ſufficienter probat.Secus tamen eſt in ciuilibus:quia duæ ſemiplenæ eſt probatiões diuerſi generis vel plura indicia vel præſumptiones bene inducũt plenam probationem ita probat tex.in.l.quæ

Teſtis de viſu cum ſemiplena probatione an ſufficiat ad cõdẽnationem rei.

Due ſemiplenæ probationes in ciuilibus ſufficiunt.

ro.§.

ro.§.fin.ff.de ediliſtio edicto & adhoc notat & commendat ibi Bar.Albe.Bald.Salice. & commu.docto.glo.ordinaria.in.l.2.§.ætas.ff.de exe cu. tuto.& ibi Bartol.Albe.& commu. alij. docto.tenet etiam Bal.qui bene loquitur in.l.ſpadonem.§.qui iura eod.titu.idem.Bald.in rubri ca extra de proba.Abbas.& cõmuniter doctores.in.ca.cum cauſam eo.tit.glo.ordi.in.ca. veniẽs el.1. de teſtibus & ibi doct.gloſ. etiam ord. in.c.1.de appella.& ibi doct.glo.etiam or.in.ca. fi.de ſucce.ab inteſta. tenet etiam Bart. notabiliter in.l.admonendi.ff.de iureiu.8.col. nu.48. & ibi Iaſo.2.lectura.nume.216.Bald.in.l. ſi quis ex argentariis.§.1.ff.de edendo Salic,in.l. bone fidei..C.de rebus cre.9.col.num.23.& ibi alij doctores. *ſubtilis difficultas.* Aduertendum tamen, ꝙ circa prædicta ſe offert ſubtilis & neceſſaria difficultas.quæ talis eſt: reus accuſatus vel inquiſitus ex præſumptionibus & indiciis poteſt condemnari, licet non ad pœnam mortis:nec corporalem. item ex præſumptionibꝰ & indiciis poteſt torqueri pro eruẽda veritate,qualiter in hoc ſe debet habere iudex:& an ei erit arbitrariũ vnũ aliud vel remediũ eligere?& licèt iſta difficultas nõ bideatur clarè poſita nec deciſa: tamẽ iſta videtur veritas & iuridica reſolutio, ꝙ ſi præſumptiones, vel indicia ſunt liquidiſsima,& à lege approbata, vt in caſibus & exẽplis ſuprapoſitis, iudex non debet procedere ad torturam:ſed omnino & diffinitiue condemnare ad pœnam ordinariam delicti:ſi verò præſumptiones, vel indicia nõ ſunt liquidiſsima,nec lege approbata:ſed tãtum hominis,vt ſupradixi.tunc ſi reus accuſatus vel inquiſitus eſt perſona quæ iure poteſt torqueri , poterit & debet torqueri, per iudicem , vt comperta veritate poſsit diffinitiuè pœna ordinaria condemnari : cum ſit ſpecies probationis & indagationis in delictis & eſſet iniuſtum & damnoſum rei publicæ eum diffinitiuè abſoluere pœna quadam extraordinaria impoſita.cum non poſsit imponi corporalis.Si verò eſt perſona, quæ nõ poteſt torqueri ratione & qualitate perſonæ : quia eſt nobilis, minor,ſenex , vel ex alia iuſta cauſa excuſatus à tortura,vel fortè ſumus in loco vel terris, quibus virtute legis vel ſtatuti non proceditur ad torturã in criminalibus,vt eſt in regno Aragonenſi vel ſimili tunc ex illis præſumptionibus & indiciis poteſt & debet pœna arbitraria imponi in pecunia vel exilio.& in expræſſo ita tenet & concludit Bald.in.l.fi.C.de proba.fi.col. idem Bal.in.l.milites.C.de quæſtio.2.col. nu.6. Fran.Bru.in tractatu de indiciis & tortura.4.q. prima parte veſi.notandum tamen. *Nota legem regni Aragonenſis.*

Caput. XIII. de tortura & Qualiter ad eã ſit deuenien dum.

SVMMARIVM.

1 AN ſit iuſtum torquere delinquentem.

2 An poſsit imponi tortura in omni cauſa & delicto.

3 Quæ perſonæ non poſsint torqueri.

4 Perſona quæ non poſsit torqueri an poſsit terreri.

5 Qualiter tormenta debeant dari.

6 Si reus in tortura deceſſerit vel membrum amiſſerit,an iudex puniri debeat.

7 Teſtis de viſu,an ſufficiat ad torturam.

8 Confeſsio extraiudicialis an ſit ſufficiens ad torturam.

9 An confeſsio pœnitentialis coram ſacerdote facta ſufficiat ad torturam.

10 Fama an ſit indicium ad torturam.

11 Inimicitia an ſit ſufficiens indicium ad torturam.

12 Si res ſurrepta reperit penes aliquem an ſit ſufficiens indicium ad torturam.

13 Si poſt furtum commiſſum vicinus qui erat pauper,reperiatur diues an ſit ſufficiens indicium ad torturam.

14 An ſit indicium ad torquendum eum qui prius dicit inueniſſe occiſum.

15 Si non apparet à quo homo ſit occiſus, & coram aliquo ſanguis interfecti efluxit an ſit indicium ad torturam.

16 An dictum vel confeſio defuncti contra reum an probet vel faciat indicium.

17 An dictum vel confeſsio defuncti valeat & aliquid

& aliquid operetur in fauorem rei.

18 *Qualiter probetur indicium.*

19 *Quando & in qua parte proceſſus debeat adhiberi tortura.*

20 *An ſtantibus legitimis probationibus po adhiberi tortura.*

21 *An debeat dari copia indiciorum ipſi reo.*

22 *An tortura debeat peti per partem vel iudex teneatur eã de neceſſitate adhibere.*

23 *An à tortura poſſit appellari.*

24 *Si reus confiteatur in tormento an requiratur poſtea ratificatio.*

25 *Si reus eſt tortus non præcedentibus legitimis indiciis ſe confitetur & poſtea ſequitur ratificatio. an poſſit condemnari.*

26 *Si reus accuſatus fuit legitime tortus & negauit an poſſit iterum torqueri.*

27 *Si reus tortus eſt & confeſſus & non ratificauit confeſſionem. ſed eam reuocat & iterum tortus confitetur & in ratificatione eam negat quid in hoc faciet iudex.*

28 *Si reus ſemel vel pluries tortus negauit an iudex debeat eum diffinitiue abſoluere.*

29 *Teſtis quando poſſit pro eruenda veritate torqueri.*

30 *Iudex qualiter pronunciauit ſententiam in criminalibus.*

31 *An & quando à ſententia diffinitiua in cauſa criminali licet appellari.*

32 *Si in caſibus in quibus non licet appellare ſi reus appellauit & iudex admiſſit appellationem ex ignorantia iuris an poſſit poſtea ſententiam executioni mandare.*

33 *Quo tempore poſſit reus accuſatus probare innocentiam & defenſionem ſuam.*

34 *An in criminalibus poſſit iudex recipere teſtes in qualibet parte litis ad offenſam & punitionem rei.*

35 *An ſententia diffinitiua quæ tranſiuit in rem iudicam an ſit ſtatim mandãda executioni.*

36 *An & quando ſententia quæ tranſiuit in rme iudicatam poſſit reuocari.*

37 *Mulier prægnans poſſit an condẽnari ad mortem.*

38 *Per indulgentiam & remiſſionem principis an liberetur quis à morte.*

39 *Reſtitutus per principem an recuperet bona ſua confiſcata.*

ITEM principaliter quęro, quando de veniẽdum ſit ad torturã. in quo articulo magiſtraliter & reſolutiuè dico, ꝙ ſi plenè eſt probatum delictum legitimis modis, de quibus ſupra reus accuſatus vel inquiſitus, debet diffinitiuè condemnari: ſi verò nihil cõtra eum eſt probatum diffinitiuè debet abſolui. ſi verò ſemiplenè eſt probatum, vel probatũ ſit aliquod indicium, quod eſt minus quã ſemiplena probatio, vt eſt gloſ. ſingu. & vnica iuncto text. in. l. cũ probatio. ff. de proba. quam ibi ſumme notat & cõmendat Bal. & commu. docto. & reputat ſingu. Pau. Alexand. & moderni in. l. 2. §. ſi abſens. ff. ſi ex noxali cauſa agatur. poteſt & debet torqueri pro eruẽda & indaganda veritate: & iſto caſu proprie habet locum tortura. text. eſt in. l. 1. & per totum ff. de quæſtio. text. in. l. 1 & per totum. C. eo. tit. & quia materia eſt neceſſaria & periculoſa volo eam perfectè. *Propoſitio.*

Et vtiliter attingere. & in primis videtur ꝙ iniquũ & iniuſtum ſit, ꝙ homo liber torqueatur & dilaceretur pro eruendo delicto, in caſu dubio & in certo: quia fortè dolore & tormento confitebitur contra veritatem quod non fecit. maximè quia illo tempore non videtur compos mentis, nec in plenitudine intellectus argu. tex. in. l. ſi adulterium cum in cæſtu. §. imperatores. ff. de adulte. text. in. l. 1. §. quæſtioni fidẽ ff. de quæſtio. ibi alij tanta ſunt impatientia: vt in quouis mentiri, quam pati tormẽta velint & ita in aliquibus regnis & locis nõ poteſt per iudicem in delictis imponi tortura, vt in regno Aragonẽſi & ſimilibus ſed ſubſtinẽdo ius commune dico, ꝙ imò. eſt iuſtũ & rationabile pro bono publico: ne delicta remaneant impunita: quia alias cum regulariter delicta fiant occultè vix poſſet veritas cognoſci: & daretur materia delinquendi, & ſequeretur maximum præiudicium rei publicæ. confirmatur etiam, quia tortura ſemper fit præcedentibus indiciis: & ſic videtur iuſta. item etiam quia requiritur ratifica 1 *An ſit iniuſtũ torquere hominẽ liberum.*

tio

tio confeſsionis poſtea ex interuallo. liberè & ſine tormento.

2 Vnũ tamẽ eſt, ꝙ nõ ſemper nec in omni cauſa & delicto, debet imponi tortura: Sed tãtũ in atroci & graui: ex quo veniat imponẽda pœna mortis, vel ſaltim corporalis: ſecus tamen eſt in cã vel delicto leui. ex quo nõ veniret imponenda pœna mortis. nec corporalis: ſed tãtum pœna exilij, vel pecuniaria: quia tũc maior pœna eſſet tortura, quam illa quæ ſperatur imponi pro delicto. ita probat text. notabilis. in. l. edictum ver. 1. ff. de quæſtio. cuius verba ſunt, quæſtiones nec ſemper in omni cauſa & perſona deſiderari debere arbitror. &cæt. & ibi notant & commendant omnes doctores. & per illum text. it a tenet Ange de Peru. in. l. fi. C. eodem tit. 2. colũ. num. 4. & ibi alij docto. Paris de Puteo in tractatu ſindicatus in parte viſo. de indiciis &c̃. 1. col. in fine. Gandinus in tracta. Male. in rubri de quæſtio. & tormen. verſ. ex quibus cauſis torqueatur Fran. Bru. in tracta. de indiciis & tortura ſecunda parte. 3. q. Paulus Grilãdus in tractatu de quæſtionibus. 5. q. principali. & talis quæſtio vel tortura eſt inquiſitio & indagatio veritatis per tormẽta, & corporis dolorem ſuſpecti, vel infamati. & ita probat text. in. l. item apud labeonem. §. quæſtionem. ff. de iniuriis. tex. in. l. 1. §. quæſtionem. ff. ad Sylla: & per iſta iura ita tenet Azo. ĩ ſumma. C. de quæſtio. 1. col. num. 1. Cinus. in rub. eod. tit. 1. q. & ibi Sali. & alij. docto. Ioa. And. in. c. cum in cõtemplatione de regulis iuris. 2. col. 1. q. & ibi Abbas & commu. docto. Hyppolitus de Mar. in. rub. ff. de quæſtio. Gandinus in tract. Male. in. rub. de quæſtionibus. & tormentis. 1. q. Bonifacius in tracta. Male. in. rubri. de quæſtio. 1. q. Franc. Bru. in tract. de indiciis & tortura. 2. parte. 1. q. Guido de Suza. in tract. de indiciis & tortura. 1. col. ver. quid eſt quæſtio. Pau. Gri. in. tract. de quæſtio. & tor. 1. q. Bal. de Per. in trac. de quæſtio. 1. col. & idem, probat. l. 1. ti. 30. 7. par.

In atroci tãtum cauſa imponitur tortura.

3 Itẽ adde ꝙ regulariter omnis ille poteſt torqueri, qui non reperitur prohibitus. ita probat tex. in. l. 1. ff. de quæſtio. iuncta. gloſ. or. & communi opinione. prohibitus autẽ reperitur minor quatuordecim annorũ. quod intellige, vt non torqueatur eo modo & forma, qua maiores: ſed bene poteſt terreri, vel ferula cedi, vel alio genere tormẽtorum leuiter torqueri. cuius ratio eſt: quia ſicut non eſt capax delicti, quo ad totalẽ pœnam: ita non eſt capax grauis torturæ. tex. in. l. 1. §. impuberi. ff. ad Sylla. cuiꝰ verba ſunt, impuberi autẽ vtrum in ſupplicio tantum parcimus: an verò etiam in quæſtione & magis eſt, vt de impubere, nec quæſtio habeatur: alias ſolet hoc in vſu obſeruari, vt impuberes non torqueantur: terreri tamen ſolent, & habena vel ferula cedi. & com. docto. text. in. l. excipiũtur. eo. tit. tex. in. l. de minore. ff. de quæſtio. cuius verba ſunt, De minore. 14. annorum quæſtio. habenda non eſt, & ibi glo. or. Barto. Albe. & commu. doct. item reperitur prohibitus ſenex, qui propter decrepitam ætatem, veriſimiliter non poſſet pati torturam. ita probat tex. in. l. ſi quis in graui. §. ignoſcitur. ff. ad Sylla. cuius verba ſunt. ignoſcitur etiã his qui ætate defecti ſunt. tex. in. l. quæſtionis modum. ff. de quæſtio, & ibi commu. docto. & in expreſſo ita tenet Ioa. And. in. ca. cum in cõtemplatione de regu. iur. 3. col. verſi. non torquetur etiam ſenex. & ibi alij. docto. Gandinus in tracta. Male. in rub. de quęſtio. & tormen. in. q. illa an teſtis poſsit torqueri. Ange. de Male. in parte fama publica præcedente verſi. ſexto quæro Bonifacius in tracta. Male. in. rubri. de quæſtio. & tormen. Guido de Suza. in tract. de indiciis. & tortura. 2. col. Hyppolitus de Marſi. in. l. edictũ ff. de quæſtio. 2. col. adde tamen, ꝙ leuiter & tali tormento, quod cadere poſsit in ſene, bene poſſet torqueri, argumento eorum quæ diximus in minore. & cõfirmatur, quia propter ſenectutem minoratur pœna delicti: non tamen in totum tollitur, vt ſupra ſuo loco dixi. ergo ſimiliter in totum non excuſatur è tortura: ſed genus & modus moderatur. & in terminis ita tenet Paulus. Grilãdus in tractatu de quæſtionibus & tortura. 6. q. 2. col. item reperitur prohibitus miles & omnes deſcendentes eius. tex. eſt in. l. milites. C. de queſtio. cuius verba ſunt, milites nec tormentis, nec plebeiorũ pęnis cauſis criminalibus ſubiũgi cõcedimus, & ibi. glo. or. tex. in. l. 3, §. 1. ff. de re militari. & ibi etiã. cõ. dd. Itẽ. reperitur prohibitus doctor & ſimiliter omnes deſcendẽtes eius. argu. tex. in. dic. l. milites. C. de quæſtio. & ibi tenet Cinus. Albe. Faber & cõm. dd. Item reperitur prohibitus decurio. & deſcendẽtes. text. in. l. fi. C. de decurionibus tex. in. l. diuo Marco. ver. fi. C. de quæſtio. tex in. l. decuriones. eo. ti. & vtrobiq;. cõm. dd. item reperitur prohibitus ille, qui eſt poſitus in magna dignitate, vt illuſtris, clariſsimus, & ſimilis tex. eſt. in. l. Seueram. C. de. dignitatibus lib. 12. cuius verba ſunt, ſeueram indagationem per tormenta quærendi à clariſsimo homine ſubmouemus. Ex quo patet ꝙ homo poſitus in inferiore dignitate, poteſt torqueri & non excuſatur. item hodie in noſtro regno reperitur prohibitus nobilis, qui vulgo vocatur hidalgo

Quis poſsit torqueri.

Milites nõ poſſunt torqueri.

ita diſponit lex.4.titu.2.lib.4.ordi.& ita cõmuniter practicatur. Item reperitur ꝓhibita mulier prægnans propter periculum partus. tex. eſt in.l.pręgnãtis.ff.de pœnis cuius verba ſunt prægnantis mulieris conſumẽdæ damnata pœna differtur, quoad pariat ego quidem & ne de ea quæſtio habeatur ſcio obſeruari, quãdiu prægnans eſt & ibi notat & cõmendat.glo. or. Bart.Albe.& commun.docto.quod extende & declara: vt ſeruetur & non poſsit torqueri, etiã poſt partum infra tempus in quo eſt debilis ad torturam: quia alias poſsit faciliter ſequi mors. ita tenet & declarat ibi Bar.Albe.& commun. alii docto.poſt dinum quod relinqueretur iudicis arbitrio, & omnes prædictas perſonas ꝓhibitas torqueri, ponit lex notabilis partitæ.l. 2.titu.30.7.part.

Priuilegiatę perſonę poſſunt torqueri in crimine læſæ maieſt. vel hæreſis.

Item adde ꝙ in crimine læſæ maieſtatis diuinæ vel humanę bene poſſunt torqueri iſtæ perſonæ prohibitæ & præuilegiatæ.text.eſt in.l.3. &.4.C.ad legem iuliam maieſtatis.tex. in.l.de minore.ff.de quæſtio.tex.in.l.proditores.ff.de remilitari:& vtrobiq; glo.or.& commun.doc. quod tamen intelligo, quãdo non poſſunt torqueri propter dignitatem, & preuilegium perſonæ: ſecus verò ſi propter ætatem, ſenectutem, vel propter periculum partus, vel debilitatem perſonæ, quia tunc non poſſunt torqueri: etiã in iſtis criminibus vel aliis exceptis: qa ſemper militat & habet locum eadem ratio prohibitionis, & iſta eſt neceſſaria declaratio huius articuli.

Limita.

4 *Terreri poſſunt d. perſonæ priuilegiatæ.*

Item etiã circa hoc vtiliter & neceſſario quæro an prædictæ perſonæ quæ non poſſunt de iure torqueri, poſsint terreri & videtur ꝙ ſic. argum.tex.in. l.1.§.impuberi.ff.ad ſylla.vbi habetur, ꝙ licet minor non poſsit torqueri poteſt tamen terreri: vel ferula cedi.tex.in.l.nec quicquam.§.de plano.ff.de offi.procu.& lega.text. il.1.§.cognoſcitur.ff.de offi.præfe.vigi.vbi permittitur iudicis ſubditos terreri, & grauiter cõminari & expreſſo iſtam ſent.& con.tenet Pla. per prædicta iura in.l.ſeueram.C.de dignitatibus.lib.12.1.col. in medio ex quo infert ꝙ licet illuſtris vel clariſsimus in dignitate non poſsit torqueri: poteſt tamen terreri, & ita practicatur per iudices huius regni contra nobiles habentes hoc priuilegium: idem etiam tenet Bal.in.l. 2.C.quorum ape.non reſci.2.colũ.&.2.no: idem Bal.in.l.1.C.de locato & conducto.1.col.&.1.oppo. Paris de puteo in tractatu ſyndicatus in parte de repetitione torturæ finali colum.confirmatur etiam per text.no. in propoſito in capitu.afferte de præſump.vbi diſponitur, ꝙ licitum eſt iudici cauſa veritatis indagandæ aliquid ſimulare, vel figuræ quod in veritate facere non intendit, ſicut fecit rex ſalomon, qui fingebat infantem diuidere velle inter mulieres de eo contendentes & adhoc illum text. notat & commendat ibi Abbas Panor.1.col.2.no.vbi formaliter dicit ꝙ poſſunt iudices facere reum duci ad locum tormenti ad terrorem inducendum pro eruenda veritate: licet non habeant animum, nec voluntatem torquendi illum, etiã text.adhoc notat & conſiderat Bartol. in.l. de minore.§.plurimum.ff. de quæſtio.1.col.num. 2.vbi etiam facit text.in quantum dicit, ꝙ pro eruenda veritate in cauſa criminali ſubtilis cognitio debet adhiberi. probat etiam text. in.l. non fuit.ff.de dolo: ſed in cõtrarium facit, quia de iure paria ſunt tortura actualis, & terror vel comminatio eius, quando eſt propinqua actui ita probat textus not.in.l. nouiſsime. verſicul. quid enim.ff.quod falſo tutore autore vbi habetur, ꝙ excuſatur quis quando fecit actũ compulſus, vel timore cõpulſionis cuius verba ſunt quid enim ſi compulſus aut metu necopelleretur autoritatem commodauerit nõne debebit eſſe excuſatus & adhoc notat & commẽdat ibi Bald.dicens ꝙ alibi ita bene non reperitur & infert in propriis terminis, ꝙ paria ſunt confiteri in tormentis, vel metu tormentorum, & confeſſio non valebit ſine ratificatione & perſeuerantia, & ſequitur ibi Rapha. Cuma. & per illum text.idem tenet Baldus in.l. interpoſitas.C. de tranſactio. ſecunda columna.num, ſexto.tenet etiam Gandinus vbi allegat bona iura in tractatu malefici.in rubrica. de quæſtio.verſiculo quæ confeſsio dicatur facta formidine tormentorum.Angelus de Aretio in tractatu.maleſi.in parte fama publica.præcedente.verſicul.poſtquam aliquis eſt captus Hyppolitus de marſi. in.l.prima.ff.de quæſtio. octaua.colum.num. vigeſimoquinto.idem Hyppolitus in ſua practica.§.expedita.prima & ſecunda colum.confirmatur ratione: quia prohibito aliquo in genere, videtur prohibita quælibet eius ſpecies, & omne illud per quod peruenitur ad illud. eſt in.l.oratio.ff. de ſponſalibus.text.in.l.cum lex.ff.de fideiu.tex.in.l. quod dictum.ff.de pactis cum ſimilibus.ergo.&c. *Argumẽ.*

Ego tamen in hoc articulo pono nouiſsimã & ſingularem concordiam quod aliquando quis non poteſt torqueri propter ætatem ſeu debilitatem corporis, vt minor vel ſenex: & tũc poſsit terreri: quia in eo bene cadit tortura: ſed debet eſſe leuis & cum moderamine ſecundum qualitatem eius.ergo bene poterit terreri.

Et ita debet procedere & intelligi textus.in dic.

dict.l.1.§. impuberi.ff.ad Sylla.aliquando quis non poteſt torqueri beneficio alterius,vt mulier prægnans propter periculum partus: tunc non poteſt terreri:quia ex terrore & comminatione poſſet ſequi abortus. & ſic eſt eadem ratio.aliquando quis non poteſt torqueri preuilegio & dignitate ſuæ perſonæ. vt miles, vel nobilis.& tunc non poteſt terreri: quia eadem eſt ratio. per fundamenta ſuperius allegata. Quod tamen intelligo, quando terror & comminatio torturæ eſt realis, & propinqua actui:quia reus accuſatus vel inquiſitus erat ligatus, vel nudatus prope tormentum:ſecus verò ſi eſt verbalis: quia illa bene poſſet cuilibet & indiſtinctè fieri. & tūc ſi prætextu eius confiteretur,valeret confeſsio, tanquam ſpōtanea & ſine tormentis adhibita:quia iura quæ dicūt & probant, ꝙ paria ſunt tortura & terror, vel comminatio eius,debent intelligi, quando eſt propinqua actui,& tormento: ſecus verò ſi remota:quia reputatur leuis.& nō nocet. ita probat tex.ſingu.in.l.item apud labeonem.§.quæſtionem. ff. de iniuriis. cuius verba ſunt, quæſtionem intelligere debemus,& tormēta & corporis dolorem ad eruendam veritatem. nuda ergo interrogatio, vel leuis territio non pertinet ad hoc edictum.& ibi glo.or.& cōmu.dd. tex.in.l. metum.la.2.ff.quod metus cauſa text. in.l.metū,C.eo.tit.text.in.l.3.ff.ex quibus cauſis maiores.& vtrobiq; doct. & in expreſſo ita tenet & declarat Bar.ī.l.1.§.diuus Seuerus.ff.de quæſtio.1.co.nu.2.Gādinus in tractatu de quæſtionibus.ver.quæ confeſsio dicatur facta formidine tormentorum. Et in tātum eſt verum, ꝙ iſtę perſonæ preuilegiatæ non poſſunt torqueri,nec terreri,ꝙ etiam ſi de facto torqueantur vel terreantur,& confiteantur delictum & ſequatur ratificatio,illa confeſsio.etiam ratificata non nocet eis:vt ex ea poſsint cōdemnari: quia talis tortura fuit nulla,& contra iuris ordinem & diſpoſitionē.ergo ſimiliter confeſsio, & quidquid ſequitur ex ea argu.text.in.l.non dubium,C.de legibus.tex.in.l.3.§.ſcio.ff.de minoribus.tex.in.l.fi.ff.de conſti. pecu.text.in.l. mulier la.2.C.ad Veleya.tex. in.l.1.§.diuus Antoninus.ff.de quęſtio.tex.ī.l.vnius.§.ſeruo.eo.ti.& in expreſſo per iſta iura ita tenet Platea in l.ſeueram.C.de dignitatibus. lib. 12.in fin.Bal. in.l.imperator la.2.ff,de ſtatu.hominum.1.col. nu. 3. Hyppolitus de Marſiliis qui valde commendat in.l.edictum.ff.de quęſtio.fi.col.num. 17.idē Hyppolitus. in ſua practica. §.expedita 6.col.nu.46.pro qua ſententia & concluſione. in propriis terminis facit tex ſingu.iuncta glo.

Mulier prægnans nec torqueri nec terreri pōt.

ordina.in.l. penul. ff.de quæſtio. vbi habetur, ꝙ confeſsio accuſati, vel inquiſiti facta in tormentis non præcedentibus indiciis, eſt nulla etiam ſi poſtea ſequatur ratificatio. 5

Genera torturæ quot ſint.

Item quæro quę ſunt genera tormentorum, in quo articulo dico,quod non reperiuntur à iure deciſſa:ſed ſunt arbitraria: & iudex poteſt imponere genus tormenti,quod ſibi videatur, attēta qualitate perſonæ,& indiciorum,& cautè & prudēter faciet iudex,qui inſolita & incōſueta tormenta non imponat.Sed tantum illa quæ magis ſint in vſu, & practica, & communiter in noſtro regno eſt in vſu,& imponitur à iudicibus tormentun cordæ & aquæ.Itē etiam quæro quis modus vel tempus debet adhiberi in tortura. & breuiter reſpondeo ꝙ certa & determinata forma nen poteſt dari nec reperitur iure expreſſa:ſed generaliter datur talis regula, & doctrina, quam iudices habeant præ oculis, ꝙ tortura debet adhiberi cum moderamine, ſecundum qualitatem perſonæ, delicti, indiciorum, & tēporis. ita vt veriſimiliter reus tortus remaneat ſaluus & illæſus & non perdat vitam nec aliquod membrum.text.eſt formalis & expreſſus in l.quæſtionis modum. ff. de quæſtio.cuius pulchra verba ſunt,quæſtionis modum magis eſt iudices arbitrari oportere.itaque quæſtionem haberi oportet,vt ſeruus ſaluus ſit, innocencia, vel ſupplicio.& ad hoc notat & commendat ibi Barto. Alberi.& communiter alij docto. text.in.l. de minore.§. tormenta eod.tit.ibi ſed,vt moderatæ rationis temperamenta.deſiderant & ideo clamandum eſt contra iudices ſeueros, & crudeles vanam & inanem gloriam affectantes: & propter hoc maiora officia in republica appetentes,qui noua genera tormētorū miſeris reis imponunt & moderatū modū à iure diſpoſitū excedunt & ex hoc ſæpe vitam aut mēbrum amittunt. vel ita remanent debilitati, quòd in perpetuum fiunt inutiles vt experientia docet & plures caſus contingunt & videntur & aliquos ponit Hyppolttus in ſua practica. §.expedita ante penulti. colum,nu.86.& in rubrica de fideiuſſoribus penul.col.

Aduerſus iudices crudeles.

Iuſta quod tamen neceſſario quæro ſi reus tortus in tortura deceſſerit,vel mēbrum amiſerit,vel maximum damnum & leſionem acceperit, an iudex teneatur & qualiter puniatur 6 & breuiter & reſolutiue dico, ꝙ ſi iudex eum torſit doloſè & hoc poſsit cōſtare,tenetur pœna mortis: vel ſaltim deportationis, quod declaro iſto modo nam ſi mors ſequatur tenetur pœna mortis:ſi verò membri abſciſio ſequatur,

Mortuus in tortura.

tur vel alia corporis læſio puniat pœna deportationis, quæ hodie cum non ſit in vſu, erit arbitraria. & idem eſt, quando ſine tortura eum doloſe diffinitiuè condẽnaret ad pœnam mortis, vel corporalem, vel appellationem, vel iuſtam defenſionem innocẽtiæ non admiſit. tex. eſt ſingularis, & vnicus. in. l. penul. verſi. fi. ff. ad legem Iuliam repetundarum. cuius verba ſunt, quid enim ſi ob hominem necandum pecuniam acceperint, vel licet non acceperint: calore tamen inducti interfecerint vel innocẽtem vel quem punire non debuerant, capite plecti debent, vel certè in inſulam deportari. & ibi notat & commendat Barto & communiter doctores. & reputat ſingu. & vnicum Bald. in. l. præſbiteri la. 1. C. de epiſ. & cler. 2. colum. num. 10. licèt corruptè alleget, reputat etiam mirabilem idem Bald. in. l. vnica. C. ex delictis defunctorum. penul. colum. notat etiam & commendat idem Bal. in. l. obſeruare. §. proficiſci. ff. de officio procon. & lega. 4. colum. idem. Bald. in l. ſi quis filio ex. hæredato. §. hi autem omnes ff. de iniuſto, rupto. & ibi Paul. de Caſt. & alij docto. Paris de Put. in tracta. ſindicatus fo. 84. verſicu. quidam iudex. facit etiam bonus text. in. l. 1. §. præterea. ff. ad legem Cornel. de Sicca. tex. in. l. 4. eodem. tit. tex. in. l. 1. & per totum. ff. quod quiſq; iuris quem adhoc allegat & conſiderat Bald. in rubrica. C. de pœna iudicis, qui male iudi. 1. colum. num. 6. text. in. l. filius fami. ff. de iudi. hodie. tamen in noſtro regno deberet iudex puniri. iſto caſu eadẽ pœna, qua reus punitus fuit ita diſponit lex. 4. tit. 3. 7. partit. & lex. 24. tit. 22. 3. parti.

Iudex qui vltramodũ torſit reum. Si verò iudex non torſit eum doloſè: ſed culpabiliter quia exceſsit modum torturæ tunc tenetur pœna arbitraria ſecundum modum culpæ argumento. tex. in. l. ſi adulterium cum inceſtu. §. imperatores. ff. de adulte. & in. l. itẽ apud labeonem. §. quæſtionis verbo. ff. de iniu. Si verò licitè & iuſtè iudex eum torſit præcedentibus indiciis, & cum moderamine & forma. iuris ſeruata. nullo modo tenetur nec aliqua pœna debe puniri: quia licitè & iuſtè fecit lege permittente, argumento. text. in. l. Gracchus. C. de adulte. text. in. l. aut damnum. §. hoſtes. ff. de pœnis. & ibi commu. docto. Ex quo infertur quòd nullo caſu erit hodie in aliquo neceſſaria, nec vtilis illa communis practica, qua iudices tempore tormenti vtuntur, dicendo & proteſtando reum veritatem confiteri: aliàs ſi mors vel quodlibet aliud damnum ſibi contingat, & ſequatur iudici non imputetur: ſed ipſi reo. tamen practica non eſt reprobata, nec propter hoc repellenda, cum præiudicium ex hoc non ſequatur: imò potius admonet & incitat reum veritatem dicere & confiteri: in dubio tamen non eſt præſumendus dolus, culpa, vel exceſſus in iudice: ſed aduerſario allegantii incũberet onus probãdi: quia pro officio iudicis præſumitur argum. tex. in l. dolum. C. de dolo & eleganter. §. fi. ff. eod. tit. text. in. l. Herennius. §. Caia. ff. de euictio. tex in. l. ſi. eo. tempore. ff. de peculio cum ſimi. optimum tamen conſilium eſt, ꝙ tabellio, vel notarius adhibitus ad torturam ſcribat, & ponat in actis & proceſſu modũ & qualitatem torturæ. & omnia alia particularia, quæ in ea interueniãt, vt poſtea poſsit apparere & conſtare, an interuenit aliqua culpa, vel exceſſus ex parte iudicis, vel non. & ita communiter fit & ſeruatur à peritis tabelliõibus & notariis. Et in expreſſo iſtam ſenten. & reſolu. licet non ſic fundatam, ponit Bart. in. l. quæſtionis modum, ff. de quæſtio. & ibi Albe. & commu. alij docto. præcipuè Hyppolitus de Marſi. pe. col. Cinus Albe. Ange. Salice. & alij docto. in. l. Gracchus. C. de adulte. Bald. Ange. & commu. docto. in. l. 3. eo. tit. idẽ Ange. notabiliter & melius quam alibi in. l. lege Iulia. ff. ad legẽ Iu. di vi Gandinus. in tract. Male. in rub. de quæſt. & tormen. verſi. quid ſi tortus Ange. de Are. in trac. Male. in parte fama publica pręcedẽte. 39. col. verſi. octauo quæro. Ioa. de Ana. in. cap. 1. de clerico percuſſore. Paris de Puteo in tract. ſyndi. in parte an ſi officialis Hyppolitus de Mar. in ſua practica. §. expedita. pe. colũ. Guido de Suza in tract. de quæſtio. ver. an ſi iudex & ibi eius additionator. Fran. Bru. in tract. de indiciis & tortura. 5. q. 2. partis & eodem tract. in. 2. parte. 7. q. Bald. de Perigilis in tracta. de quæſtio. & tormen. fi. col. &. q. Ex quibus infertur ꝙ ſi iudex de facto torſit nobilem, vel perſonã quæ de iure torqueri non poteſt, tenetur pœna arbitraria: & in terminis ita tenet Bal. in. rub. C. de pœna iudicis, qui male iudicauit. 1. col. num. 7. Hyppolitus. de Mar. in. d. l. quęſtionis modũ ff. de quæſtio. & in. ſua practica. §. expedita. 7

Indicia ſufficentia ad torturam. Itẽ etiã principaliter quæro, quæ indicia ſufficiant ad imponẽdam torturam: & magiſtraliter & reſolutiuè dico, quòd ſequẽtia. Primum eſt, quando vnus teſtis de Viſu deponit de ipſo facta & delicto. iſta eſt gloſſa ſingularis, & ordinaria iuncto text. in. l. 3. C. ad legem Iuliam maieſtatis. in. verbo. conuictus. quam ibi ad hoc notat & commendat Bart. Cinus Albe. Bal. Ange. Sali. & commu. docto. Barto. in. l. 1. §. idem Cornelio. ff. de quæſtio. & ibi alij. docto. idem Barto. & communi. docto. in. l. Maritus.

eo. ti.

eodem.titu.idem Barto.in.l.fi. eodem.tit.3. colum.in medio & ibi Hyppolitus de Marſiliis & alij doctores. Alberi.in.l.1.eodem.titu.2. quæſt. Bald.in.l.milites.C.eo.titu.1.colum.num.2. Salice.in.l.fin.eodem. titul.3. colum.num.10. Ange.de Aretio.in tractatu.Malefic.in parte fama publica precedente. 4. colum. verſicul. quæro qualiter Franciſ.Brunus in tracta. de indiciis & tortura ſecũda quæſtione principali Hyppolitus de Marſiliis in ſua practica. §. diligenter.1. &.2.col.Abbas Panor.in.c.at ſi clerici: de iudi. 7.col.nu.14.confirmatur ratione, quia ſi indicium.quod eſt minus, quam ſemiplena probatio.ſufficit ad torturam, vt ſupradixi: ergo à fortiori vnus teſtis de viſu qui facit ſemiplenam probationem, quod tamen intellige, quando talis teſtis eſt fide dignus, & omni exceptione maior: non vero alias. ita probat. text. in. l. 1. §. idem Cornelio.ff.de quæſtio.& ibi tenet Barto. & communiter doctores.text. in. l. Maritus.eodem.titul. & ibi etiam Barto.& docto.Bald. in. l. admonendi. ff. de iureiurando. 4.colũ.Ange.in.dict.l.3. C.ad.l. Iu. maieſ.idem Ange.in.l.fi.C.de quęſtio.& idẽ diſponit.lex.3. ti.30.7.par.& lex.10.tit.11.3.par.

8 Secundum indicium eſt confeſsio extraiudicialis: nam ſi reus cõfeſſus eſt crimen.extraiudicium tali cõfeſsio eſt ſufficiens indicium ad torturam.gloſſ. eſt ſingularis & vnica in.l. capite quinto.ff.de adulte.in glo.fi.ad hoc eam notat & commendat ibi Barto.Rayne.Ange.& com. dd. idem Bar.in.l.fi.ff.de quæſtio.2.colũ. idem Bar.in.l.quoniam.ff.de. his qui notantur infamia & ibi Bal.1.lect.penul.col.Ange.Pau. Fulgo.& commu. docto.idem Barto. in.l.ictus fuſtium.eod.tit.1.col.nu.2.& ibi Bald.& commu. alij doctores.Bald.in.l.vnica. C.de confeſsis.6. col.num.20.idem Bald.in.l.milites. C. de quæſtio.1.col.in fine.Salice.in.l.fi.eo.tit.3.col.Hyppolitus. de Marſiliis in.l.de minore.ff.de quæſtio 17.col.num.50.Fran.Bru.in.tracta.de indiciis & tortura.3.quæſtio. verſicu.aliud eſt indicium. Abbas Panor.in.cap. at ſi clerici de indi. 7.colũ.num.16.& ibi alij. docto. præcipuè Felinus.5.col.num.6. Decius.9.verſicu.circa ſecundum.idẽ.Abbas.in.ca. de hoc de ſimonia.idem Abbas in.cap.quam ſit graue de excep. præla. idem Abbas in.cap.ſi quis de gradu. de purga. Cano.idem Abbas in cap.olim de reſcriptis penul.colũ.& ibi moderni. domini de Rota.deciſione.80.in rubri.de confeſsis. pro qua ſenten. & conclu.facit bonus text in.l.quæro.§.fin.ff. de ædilit.edict. & ibi. commu. opin. & probat lex.7.tit.13.3.partit.vbi dicit quòd confeſsio extraiudicialis in delictis non plenè probat: ſed facit maximum indicium & præſumptionem.

Confeßio extraiudicialis.

Quod notabiliter extende, modò reus qui confeſſus eſt extraiudicium ſit maior: modò minór, dum tamen eius ætatis, vt torqueri poſsit ita Bald. in.l. clarum. C de auto. preſtanda. 1. colum.num.4. Hyppolitus.de Marſi.l.de minore. ff. de quæſtio. 18. colum. num. 51. rurſus etiam extende modò confeſsio fiat præſente parte, modo abſente: quia illa diſtinctio fit in ciuilibus, quãdo agitur de totali pręiudicio vt traditur & probatur per text.& docto.in.l.publia Meuia. §. fin. ff. depoſiti & in.l.1.§.fi.ff.de interro.actio.& in.l.vnica. C. de confeſsis.& in.l.generaliter.C. de non numerata pecu. ſecus tamen eſt in criminalibus, in quibus confeſsio extraiudicialis nõ inducit plenã ꝓbationem: cùm exigãtur luce clariores probationes. vnde tantum operatur indicium ad torturam. Et in terminis ita tenet Lucas de Pẽna in.l.1.C. numerariis lib.12.3.colum.verſicul.quid ſi quis confiteatur.Bal.in.l.quoniam.ff.de his qui no. infa.penul.col.limita tamen, & intellige prædictam concluſionem, vt procedat & habeat locum, quando confeſsio eſt facta particulariter, & in ſpecie: quia dixit & confeſſus eſt ſe occidiſſe talem hominem, vel feciſſe tale furtum: ſecus tamen eſt ſi in genere: quia dixit & confeſſus eſt ſe occidiſſe quendam hominem, vel feciſſe quoddam furtum: quia talis confeſsio generica & indiſcreta non facit indicium ad torturam. ita ſingulariter tenet & declarat Bald. poſt.Guille.in.l.quoniam.ff. de his qui notan. infa. penul. colum. verſiculo quinto & vltimo quæro. quod certe reputo ſingulare & quotidianũ: & licet prædicti doctores nihil al[l]egent, conſideraui ꝙ poteſt eſſe ratio: quia ſicut in delictis confeſsio vera & expreſſa facta in iudicio adhoc, vt plene probet requiritur, quòd ſit liquida & certa, & conſtet de re & perſona: vt in l.1.§.item illud.ff.ad Sylla ita eodẽ modo confeſsio extraiudicialis: vt cauſet & operetur indicium ad torturam requiritur: & oportet, ꝙ ſit certa & liquida & contineat rem vel perſonam, vt melius & apertius conſtet de veritate, cum nemo in delictis poſsit ſibi præiudicare contra veritatem aliquid dicendo, vel aſſerendo, vt in.l.1.§. ſi quis vltro. ff. de quæſtio. Item etiam limita & intellige, vt procedat & habeat locum, præterquam ſi reus, qui talem confeſsionem extraiudicialem fecit, eam reuocauit: quia tunc non poterit torqueri, nec aliquem effectum operabitur, argumento. text. in capit. at ſi clerici de iudi. per quem ita

Amplia.

Limita. 1.

Limita. 2.

tenet Bal. in. l. vnica. C. de cõfeſsis pe. col. nu. 96. & illud dictũ ſequitur & valde cõmendat Iaſo. in. l. magiſtratibus. ff. de iuriſ. omni. iudi. 2. col. nu. 6. Felinus in. c. olim de reſcriptis. 3. col. nu. 2. ſed ſalua eorum pace iſta opinio eſt falſa: & expreſsè teneo contrariũ. Primò quia tex. in. d. c. at ſi clerici. nihil probat: quia tantum dicit, quòd confeſsio facta coram iudice incompetenti non valeat, vt ex ea poſsit coram competenti condemnari: tamen bene valebit ſaltim, vt confeſsio extraiudicialis, ex qua poſsit torqueri: & iſta eſt mens & intentio doctorum ibi. Secundò quia ex tali confeſsione extraiudiciali ſtatim videtur ius probationis parti, vel fiſco quæſitum: ergo non poteſt remocari: & effectus torturæ iam iam productus & cauſatus eis auferri. argumento. tex. in. l. fi. ff. de pactis cum ſimilibus. Et in tantum eſt verum, quòd confeſsio extraiudicialis eſt ſufficiens indicium ad torturam: vt ſi reus poſitus in tormento confiteatur delictum, non requiritur poſtea aliqua perſeuerantia, vel ratificatio: quia ſufficit illa confeſsio extraiudicialis, quę præceſsit, vt poſtea plenè probet cõfeſsio, quæ ſequitur in tormento: vt reus diffinitiuè condemnetur ſine aliqua alia ratificatione licèt alias regulariter ſemper requiratur, quando poſitus ſit in tormento ratione aliorum indiciorum, & confiteatur delictum: vt in. l. 1. §. diuus Seuerus. ff. de quæſtio. & ibi Bart. & communiter docto. & infra latius dicetur. iſta eſt glo. ſingu. & vnica. in dict. l. capite quinto ff. de adulte. in gloſſa. fi. & illam gloſ. ad hoc reputat ſingu. Iaſo. in. l. magiſtratibus. ff. de iuriſ. omni. iudici. 2. colum. num. 4. Hyppolitus de Marſi. in. l. 1. §. diuus Seuerus. ff. de quæſtio. fi. colum. idem Hyppolitus in. §. quæſtioni fidem. eiuſdem legis. 1. colum. nu. 2. idem Hyppolitus in ſua practica. §. quoniam. 6. colũ. nu. 38. Paris de Puteo in tractatu ſyndi. in materia torturæ in parte quia communiter. 2. colũ. nu. 4. Sed aduertendum, quòd prædicta. gloſ. & eius cõcluſio videtur falſa: & ſic apertè eam reprobo & legendo iudicando & conſulendo ſemper tenui & teneo contrarium. Primò quia nullo iure fundatur nec probatur: & ſic ſtandum eſt regulæ & diſpoſitioni iuris, quæ habet, quòd confeſsio facta in tormentis præcedentibus indiciis, requirit perſeuerãtiam, & ratificationem. Secundò quia in noſtro caſu prædicta confeſsio extraiudicialis, iam operata eſt effectum ſuum, ſcilicet, vt ex ea reus poſsit torqueri. ergo non debe alium effectum operari, ſcilicet, quòd non requiratur ratificatio. Cõfirmatur etiam ratione & fundamento à fortiori: quia vnus teſtis de viſu fide dignus & omni exceptione maior, eſt maius & vehementius indicium, quod poſsit eſſe nec reperiri in iure, cùm inducat ſemiplenam probationẽ. Sed illud nec aliud quodlibet indicium excludit prædictam ratificationem. ergo nec iſta confeſsio extraiudicialis. Sed tantum cauſet effectum torturæ. & ea adhibita & impoſita iam operata fuit effectum ſuum. & per conſequens confeſsio in tormentis facta, valet ſicut cauſata ex quolibet alio indicio & requirit pro forma & neceſsitate prædictam ratificationem. vnum tamen eſt, ꝙ licèt confeſsio extraiudicialis in delictis non probet: ſed ſolum faciat indicium ad torturã: vt ſupradictum eſt, tamen bene valet quantum ad hoc, vt confeſſus poſsit ex ea extraordinem aliqua pœna arbitraria puniri tanquam ille qui in alterius iniuriam vel offenſam gloriatur de delicto. ita probat text. in. cap. quam ſit graue exceptio. prælato. & ad hoc notat & commendat. ibi Innocen. Abb. & communiter docto. idem Abbas. in. ca. de hoc de ſimonia. idem Abb. in. ca. olim de reſcrip. penul. colũ. Hyppo. de Mar. in l. de minore. ff. de quæſtio. 18. col. num. 35. Paris de Puteo. in tract. ſyndi. in materia torturæ. in parte quia communiter in fine.

Aduerſus prædictam gloſſam.

9 Aduertendum etiam pro complemento huius articuli, ꝙ prædicta concluſio, quæ habet ꝙ confeſsio extraiudicialis eſt ſufficiens indicium ad torturam, debet intelligi pręterquam, ſi fiat in confeſsione pœnitentiali coram ſacerdote: quia licet ſacerdos poſtea reuelet confeſsionem, & de ea conſtet, non facit indicium ad torturam: imò nec aliquem alium effectum operatur. quia talis confeſsio fuit facta, tanquam ſoli deo, & non tanquam homini, argumento. text. in cap. ſi ſacerdos. de officio ordina. Ex quo deducitur & infertur quòd ſi ſacerdos, qui rem audiuit in pœnitentia, adducatur in teſtẽ, non tenetur etiam cum iuramento deponere, nec reſpõdere ſuper prædicto crimine, quod audiuit ab eo in cõfeſsione, ſed licitè & ſecurè poteſt dicere, & aſſerere ſe nihil ſcire: quia non dicitur ſcire vt hõ & priuata perſona: ſed vt Deus. vt in. c. dilectus de exce. prælat. & ibi. gl. or. & in. c. omnis vtriuſq; ſexus. de pœni. & remi. & ibi commu. docto. ſecus tamẽ eſt, ſi reus delinquens crimen vel delictum dixiſſet ſacerdoti non in vim confeſsionis & pœnitentiæ: quia tunc licet ei dixerit ſecretè & proteſtatione præmiſſa, quòd non reuelet, tanquam ſi ſub ſigillo confeſsionis dixiſſet, ſi pro-

Confeſsio reuelata ꝑ ſacerdotem nõ facit indicium ad torturam,

ſi producatur in teſtem poteſt & tenetur. deponere, & veritatem reuelare. ita notabiliter tenet & declarat Innocen. in cap. qualiter & quando. el. 1. de accuſa. 2. colũ. & ibi communiter doctores. Abbas. Panor. in dict. c. ſi ſacerdos de offi. ordina. & ibi docto Felinus in ca. intimauit. de teſtibus. 2. & 3. colũ. ſanctus Thomas ſuper quarto diſtim. 21. q. 3. art. 1. ergo ex prædictis. patet & concluditur, ꝙ prædicta confeſsio facta in pœnitentia, & confeſsione coram ſacerdote, ſi reueletur ab eo, non valet nec probat, vt extra iudicialis: nec ex ea poteſt torqueri, nec habet aliquem effectum. & in terminis licet non ita bene probet nec fundet, tenet Bald in. l. archigerontes. C. de epiſ. audien. quod eſt ſingulare. confirmatur: quia licet valeret eius depoſitio, eſſet tantũ vnus teſtis, & indicium debet per duos teſtes probari, vt ſupradictum eſt. Sed declaratio vera huius articuli eſt, quòd pœnitus nullam fidem faciat talis ſacerdos: adeo quòd licèt iterum coram alio confiteatur, & deponeret, non probarent: quia non ſunt conteſtes ſed nulli.

10 Tertium indicium eſt fama: nam ſi poſt delictum cõmiſſum in aliquo loco ſit publica vox, & fama inter omnes vel maiorem partẽ eorum in illo loco, ꝙ talis reus cõmiſit illud delictum: & talis fama probetur per duos teſtes, qui ſufficienter deponant, & reddant rationẽ. dicendo: quòd ita communiter & publicè audierũt. & ita ſe habet publica vox & fama. talis fama eſt ſufficiens indicium ad torturam. ita probat text. in. l. de minore. §. tormenta. ff. de quæſtio. & ibi gloſ. ordinaria Barto. & communiter docto. text. in. l. 3. §. eiuſdem. ff. de teſtibus & ibi etiam gloſ. ordi. Barto. & communiter docto. tex. in. l. cum quidam. §. quod dicitur el. 2. ff. de acqui. hæredi. text. in. l. labeo. ff. de ſupe. lega. text. in. cap. illud de præſum, & ibi canoniſte tenent etiam docto. in. l. admonendi. ff. de iureiu. præcipuè Iaſo. num. 205. Salice. in. l. ea quidem. §. quia propter. C. de accuſa. Ange. de Areti. in tractat. Male in parte fama publica præcedente. Gandinus in tractat. Male. in rubri. de quæſtio. tormen. verſic. ad exprobatione famæ poſsint quis torqueri. & idem diſponit lex no. par. q̄ ſic debet intelligi in. l. 3. tit. 30. 7. part.

Fama publica eſt ſufficiẽs indicium ad torturam.

Quartum indicium eſt fuga: nam ſi quis poſt commiſſum delictum an fugiat. præſumitur contra eum, quòd illud commiſit: & per conſequens eſt ſufficiens indicium ad torturam. tex. eſt capitalis & expreſſus in. l. lege Cornelia. ff. ad ſylla. text. in. l. impuberibus. §. pe. & fi. ff. de ſuſpe. tnto. de quo tamen articulo. meremito ad ea quæ poſui & dixi. in. l. 3. 76. in. ll. tauri. vbi magiſtraliter & fundamentaliter tractcto, vbi omnino videantur.

Fuga ſufficit ad torturam.

11 Quintum indiciũ eſt inimicitia non ſola ſed cum aliis adminiculis: nã ſi quis eſt inimicus alterius, & minatus eſt eum, vel fecit aliqua præparamẽta, vt emere arma, vel viſus eſt trãſire armatus, per locũ, vbi erat offenſus, tempore quo cõmiſſum fuit delictũ: vel fortè paulo ante abſtulit de domo ſua res magis precioſas: & poſtea ille alter reperiatur occiſſus, vel offenſus, præſumitur, ꝙ prædictus inimicus eius, fecit & cõmiſit illud delictũ. & eſt ſufficiens indiciũ ad torturam. ita probat text. in. l. 1. §. preterea. ff. de quæſtio. tex. in. l. §. eiuſdem. ff. de teſtibus & in expreſſo iſtam ſenten. & conclu. tenet Bar. in. l. fi. ff. de quæſtio. 3. col. Ange. in. l. fi. C. eod. tit. 2. colum. & ibi Salice. Guillermus. in. l. 1. ff. de his qui vt indig. & ibi. Pau. de Caſ. & cõm. dd. Bal. in. l. metum. C. quod metus cauſa: & ibi alij. dd. idem Bald. in. l. vnica. C. ſi quis impe. male. & ibi etiam docto. Bal. Imola. & commu. docto. in. l. fi. ff. de hære. inſti. paris de puteo in trac. ſyndi. fo. 262. verſi. & an ſi quis. Ange de Are. in tracta male. & parte fama publica præcedente. verſic. quæro quid ſi aliquis minatus ſit alicui mortem & ibi eius additionator. Gandinus in tractatu. male. in rub. de indiciis, quibus proceditur ad torturam. Hyppolitus de Marſi. in. l. 1. §. præterea. ff. de quæſtio. 5. colũ. num. 24. idem Hyppolitus in ſua practica. §. diligenter. num. 69. idem. Hyppolitus in con. ſuis. conſi. 72. Ex quo infertur ſingulariter, quòd ſola inimicitia non videtur ſufficere, vt præſumatur quis mortuus, vel offenſus ab inimico: & poſsit torqueri. Sed cum ea requiritur aliud adminiculum. licet contrarium teneat ſpecu. in tit. tur & commendat Romanus in. l. 1. §. ſi quis in de præſum. §. ſpecies penul. colum. & ſequi villa. ff. ad Sylla. 1. co. & 1. notabili Ange. de Male. in parte fama publica præcedente. ver. quæquid ſi reperiatur. Sed certè communis opinio tenet oppoſitum: imò ꝙ ſola inimicitia non ſit ſufficiens indiciũ per ſupradicta. ego tamen diſtingo & cõcordo opiniones, vt ſi inimicitia ſit maxima, & ex graui cauſa ꝓducta & cauſata. ſit ſufficiẽs indicium ad torturam. ſi verò leuis ex leui cauſa vel occaſione orta: tũc ſola inimicitia non ſit ſufficiẽs indiciũ ad torturã, quod rectus & prudẽs iudex arbitrabitur. quia in hac ardua & periculoſa materia torturæ iſta eſt regula & doctrina generica, ꝙ attenta qualitate facti & perſonæ, & ex variis circunſtantiis iudex arbitrabitur, an debeat imponere torturã vel non

Inimicitia cum aliis indiciis.

quod totũ relinquitur iudicis arbitrio text.eſt capitalis & expreſſus in.l.de minore ver.plurimũ.ff.de quæſtio.text.in.l.3.§.eiuſdẽ quoq;.ff. de teſtibus.tex.in.l.1.§.expilatores.ff.de effracto:& vtrobiq; cõm.docto.& in terminis iſtam regulam & doctri ã ponit Bart.in.l.fi.de quæſtio.2.col.num.4.& ibi commu.doct. Et idem eſt quando ſolæ minæ precesserunt:quia non ſufficerent: quia ſæpe ex iracundia aliqua verba proferuntur, quæ non ponutur in executione, argumento text. in.l. famoſi verſic.1.ff. ad.l.Iulia.ma.ibi nec lubricum linguæ ad pœnam facile trahendum eſt. Item etiam, quia minæ in dubio debent intelligi per viam iuſtitiæ, & non propria autoritate, argumento. tex. in.l. vxor.C. qui accu. non po.& ibi gloſ. ordinaria.& communiter docto. vnde neceſſario requiritur quòd cum eis concurrat aliud indicium, ſeu adminiculum: vt quia minator ſit homo ſolitus ponere minas in executione, vt tenent docto.vbi ſupra circa quòd vide.l.60.in ll.ſtili.que debet ſeruari probata cõſuetudine.

Minæ ſolæ non ſuffitiũt ad torturam.

Sextùm indiciũ eſt quando quis viſus ſit exire de aliqua domo, vel loco, cũ enſe vel gladio euaginato, & reperiatur ibi aliqs mortuus, vel vulneratus:quia præſumitur q ipſe fugiẽs fecit,& erit ſufficiẽs indicium ad torturã.ita tenet Ange.de Peru.in.l.2.ff.de furtis.Pau.de Caſ.& alij dd.in.l.fi.C. de proba. imola & cõ.dd.in.l.fi.ff. de hære.inſti.Ioa. An. in addit.ad ſpecu. in.tit. de proba.§.videndum ver.decimotertio.Ang. de Male.in parte fama publica pcedente. verſi. quero an vnũ indiciũ.& ibi eius additionator.

Exiens cum enſe euaginato.

12 Septimũ indiciũ eſt in delicto furti, quando res furtiua ſit reperta penès aliquem: quia ex hoc præſumitur q ipſe ſubtraxit:& eſt ſufficiẽs indicium ad torturã.ita probat tex.in.l. in ciuilẽ.C.de furtis.tex.in.l.ciuile.C.eo.tit. quod tamen intellige qñ talis poſſeſſor ſit perſona vilis & leuis opinionis: ſecus verò ſi ſit bonæ famæ,& opinionis: quia tũc non erit ſufficiẽs ad torturã.Itẽ intellige prçterq ſi talis poſſeſſor ſit officialis publicus, qui ſolitus eſt emere & vendere. præterea intellige, præterquã ſi talis poſſeſſor oſtendat autorem & ſic venditorẽ à quo emit vel habuit rem:quia tunc excuſatur. & in terminis ita tenet & declarat Cinus & cõ. dd.in dic.l.in ciuilẽ.C.de furtis Bar.in.l.fi.ff.de quæſtio.2.col.Sali.in.l.fi.C.eo.ti.3.col.nu.10.Imola & alij docto.in.l.fi.ff.de hære.in.fi.colum.Ange. de Male: in parte & veſtem celeſtrem abſtulit verſicul.quæro, an eo ipſo.& ibi eius additionator. Hyppolitus de Mar.in ſua practica.§.dil genter.num.92.

Res furtiua ſufficit ad torturam.

Octauum indiciũ eſt, ſi poſt furtũ cõmiſſum reperiatur aliquis vicinus, qui habet notã domũ, vel locũ, in quo furtũ eſt cõmiſſum, & ibi aſsiduè cõuerſabatur & vltra hoc erat pauper & vilis perſona: & poſt furtum cõmiſſum reperiatur diues:quia ex hoc reſultat cõtra eũ maxima prçſumptio & ſufficiens indicium ad torturam, argu.tex.in.l. dominus horreorũ.ff. locati.tex.in.l.quintus Mutius.ff.de. do.intet.vi.& vxo.& in expreſſo ita tenet Bar.in.l. fi.ff.de quæſtio.2,col.idẽ Bar.in.d.l.dominus horreorum.Ange.Sali. & cõm.doct.in.l.fi.C.de.quæſtio. finaliter & reſolutiuè dico q in hac materia certa regula & doctrina nõ poteſt dari: ſed totum relinquitur iudicis arbitrio, vt attenta qualitate facti, delicti,& perſonæ:& aliis circunſtantiis, iudex poſsit arbitrari, an reſultet aliquod indicium ad torturã, vel non:argu. text. in.l.de minore verſ.plurimũ.ff.de quçſtio.tex. in.l.3.§.eiuſdem quoq;.ff.de teſtibus.text. in.l. 1.§.expilatores.ff.de effracto.& vtrobiq; glo.ordi.& commu.docto.Et in expreſſo iſtam regulam & doctrinam generalem ponit Barto. poſt antiquos in.fi.ff.de quæſtio.2. colũ. num. 4. Cinus in.l.fi.col.eo.tit.1.col.in. medio.& ibi Salice.2.col.num.9. & communiter alij docto. Bald.in.l.milites.eod.tit. Ange.in.l.2.eod. titu. idem.Bald. in.l.2.C.quorum appel.non reci.2. col.num.8.Ioa.An.in.ca. cum in contemplatione.de regu.iu.2.col.in.medio.& ibi Abbas Panor.& commu. docto. Ange. de Are.in tracta. Male.in parte fama publica præcedente.3. col. verſi.quæro quid ſit indicium.& ibi eius additionator Gandinus in tract.Male.in ti.de quæſtionibus & tormentis.3.col. verſi. quæ debeãt prædere.Faber in tract.de quæſtio.2. col. Paris de Puteo in tract. ſyndicatus in parte. officialis.pe.col. Fran.Bru. in tract. de indiciis & tortura.3.quæſtione primæ partis.Pau.Grilan. in tract.de quæſtio.3.q.penul.co. Guido de Suzaria in tract.de indiciis & tortura verſic. quæ & qualia.Bal.de Peru.in trac.de quæſtionibus & tormentis.2.col.nu.6.quos ego ſequor. 13

Vicinus pauper citò factus diues

Aduertẽdum tamẽ, q aliquando ſumitur indiciũ contra illum, q primo dicit inueniſſe occiſum & vidiſſe maleficium fieri, & contra illum qui valde ſolicitat iudicẽ, vt delictũ inquirat & puniat de quo ad eum nihil ſpectat.ita paris de Puteo in tract.ſyndicatus in parte tortura.infi. ver.& adde vbi aſſerit q ſuo tẽpore bis habuit iſtũ caſum in practica:qa quidã occiderãt alios, & fuerũt primi qui denunciauerunt delictum, & ſolicitabant eius punitionem, & tandem reperti fuerunt ſuſpecti & culpabiles & puniti fuerũt. 14

Primus nũtians crimẽ & nimis ſollicitus ſuſpectus efficitur.

Caſus not. fuerunt.

Et ego vidi meo tempore hunc caſum defacto in hac ciuitate Salmanticenſi: in qua quidam ex leui cauſa de nocte alium interfecit ſecretè: & ſtatim ipſemet iuit ad iudicem, & ei denuntiauit illud homicidium: & qualiter certæ perſonæ incognitæ de nocte in domo ſua illũ occiderunt, & fugerunt, & ꝙ eos non cognouit, & habita inquiſitione & informatione repertus fuit ſuſpectus, & culpabilis, & tandem captus fuit & comperto & probato delicto, fuit condemnatus ad mortem & furca ſuſpenſus.

15\. *Mirabile quod ſanguis interfecti fluat coram occiſore.* Vltimum & nouum indicium poteſt eſſe, quando quis recenter eſt interfectus, & non apparet à quo & per iudicem adducuntur aliquæ perſonæ coram eo de per ſe & coram vna, & non alia ſanguis interfecti ſtatim effluxerit, & cauſatur quidã metus in corpore interfecti, & per vulnera eius ſanguis emittitur: nam illud videtur ſufficiens indicium, vt capiatur & torqueatur. ita tenet Nicolaus Florentinus ſermone quinto, tractatu primo. cap. ſexto qui dicit ꝙ ſuo tẽpore ſanguis emanauit in preſentia interfectoris, & ex hoc fuit captus & totus & confeſſus eſt delictum. & diffinitiue cõdemnatus. Idẽ etiam tenet conſiliator ſectione ſeu particula. 7. problemate. 6. dicens hoc idem contigiſſe in venetia ſuo tempore vbi adducit rationes naturales, & philoſophicas ad hoc, vel hoc pro uenire ex motu & voluntate diuinæ iuſtitię. & ſimiliter noſtris temporibus hoc cõtigit in op

Caſus not. pido de ledeſma anno. 1546. & certe ego vidi ꝓceſſum originaliter, in quo patet ꝙ quidã mutus & frater eius in itinere publico quendam interfecerunt cauſa depredandi & in tormentis ex indiciis confeſsit ſunt, & ad pœnam mortis ſagitę condemnati & poſitis coram eo ſanguis efluxit & nõ poſitis aliis. Sed ſaluo meliori iudicio ego teneo contrarium & nullo modo practicarem: quia hoc indiciũ eſt nobis incertiſsimum. & ex cauſis nobis incognitis & valde remotis ideo non eſſet practicandum. item quia tortura eſt a ctus grauiſsimi pręiudicii ex quo faciliter poſſet ſequi mors ideo indubio ſãctius eſſet nocentẽ impunitum relinquere quã innocẽtem condẽnare. vt in. l. abſẽtem. ff. de pœnis item quia licet. indicia ſint arbitraria tñ intelligo qñ iure probãtur ex aliqua extrinſeca & nobis cognita pręſumptione: ſed iſtud indiciũ de quo loquimur nullo iure vel cauſa quæ iuridice concludat nobis conſtat ergo non valet nec ex eo reus veniret torquendus.

16 *Dictum defuncti an præiudicet reo.* Quæro tamen circa prędicta an dictũ vel confeſsio defuncti probat, vel inducat indicium contra reũ in quo notabili & quotidiano articulo breuiter & reſolutiue dico, ꝙ nõ probat contra reũ, nec præiudicat ei. tex. eſt capitalis & expreſſus in. l. ſi quis in graui. §. ſi quis moriens. ff. ad ſyllania. cuius verba ſunt. Si quis moriens dixiſſet à ſeruo vim mortis ſibi illatam eſſe dicendum eſt non eſſe credendum domino. niſi potuerit comprobari & ibi notat & commendat. gl. or. Bar. Albe. Bald. Ange. Ro. & commun. docto. quod extenditur, & procedit, vt habeat locum etiam ſi defunctus à quo emanat confeſsio ſit bonæ opinionis, & famæ & ille contra quem ſit confeſsio ſit viliſsimus & infamis, Vt ſeruus vt apertè patet & probatur ex illo textus. Item etiã in tm̃ hoc eſt verum, vt talis confeſſio defuncti non ſit ſufficiens indicium ad torturam iſta eſt glo. ſing. in iure in. l. mater. C. de calumniatoribus in gl. pe. in quantum dicit, ꝙ dictum defuncti præſumptionem vilẽ, non ꝓbationẽ facit: & illa eſt corrupta in libris nouis quia dicit pręſumptionẽ vtilẽ, & dicere debet ꝓſumptionẽ vilẽ, & ita reperiať in libris antiqs & adhoc illam glo. notat & commendat ibi Bal. Ange. Sali. & commun. docto. qui dicunt & notant ꝙ talis confeſsio defuncti non inducit aliquam prę ſumptionem quę ſit ſufficiens ad torturam cum ſit maximi præiudicii ſed tantũ excuſat hæredẽ à præſumpta calũnia, vt poſsit reum inculpatum accuſare ſine metu calumnię & idem eſt in eo, qui tenetur ex neceſsitate accuſare, & ſimiliter cauſaret indicium ad capturam perſonæ, cum ad eam ſufficiat ſimplex & ſummaria cognitio, & iudicis informatio, vt dixi in materia capturę. Et in terminis & effectu ita tenent & declarãt docto. in dict. l. mater. C. de calumniatoribus præcipuè Ange. de Peru. Alexan. in. conſil. decimo tertio. tertio volum. con. Iaſo in. l. prima. ff. de eo per quem factum erit. ſecunda. columna. num. octauo. idem Iaſo. in. l. de dic. ff. qui ſatiſda. cogan. finali. colum. Ioannes. de Anania. in. cap. exhibita de homici. 2. col. verſ. quid autẽ frã. bru. in tract. de indiciis & tortura. 3. quæſtione. verſic. ſed an aſſertio. pro qua ſententia & cõcluſione facit quia talis defunctus hoc non dixit, nec cõfeſſus eſt cum iuramento, tanquam teſtis in forma requiſita Item etiam: quia reputatur inimicus capitalis cum credebat ab eo offenſus, etiam cõfirmatur: quia ad hoc vt vnus teſtis etiam de viſu probet & ſit ſufficiens indicium ad torturam, debet eſſe fide dignus & omni exceptione maior, vt ſupra ſuo loco dixi: & concluſi. ergo iſte defunctus, q eſt pars ſuſpectus inimicus, & non iuratus nullo modo ꝓbet nec faciat indicium

Locus gloſ. corruptus in l. mater. C. de calũnia.

ad torturam & iſta eſt veriſsima & tenenda opinio & ab ea non recederem in iudicando, & conſulendo. Licet contrarium velit Angel. de Peru. ſibi contrarius in dict. l. ſi quis in graui. §. ſi quis moriens. ff. ad ſyllania. & Hyppolitus de Marſiliis latè in ſua practica. §. diligenter num. 117. vbi tenet & concludit, ꝙ talis confeſsio defuncti faciat indicium ad torturam, quando erat homo bonę conditionis & famæ: & erat in plenitudine intellectus, & delictum per alios veriſimiliter non poterat probari. Sed ſalua eius pace ego teneo contrariam ſentent. & conclu. quam ſupra vere & iuridice fundaui. Pulchrũ

Contra Angel. Peru. et Hyppoli.

17 tamen eſt, an expurgatio dictum & confeſsio defuncti valeat, & aliquid operetur in fauorem rei, vt ſi vulneratus & occiſus dicat & aſſerat in articulo mortis, ꝙ titius eum nõ interfecit, nec vulnerauit. nec eſt in aliqua culpa ſuæ mortis. An ex hoc titius cenſeatur excuſatus, & liberatus à delicto: quo articulo notabiliter & reſolutiuè diſtinguo ſic: ꝙ ſi contra prædictum titiũ reum in culpatum verè & realiter probatur delictum, illa expurgatio & confeſsio defuncti nõ ſibi prodeſt, nec aliquid operatur: ſed ea nõ obſtante poterit reus difinitiuè cõdemnari ad pœnam ordinariam delicti. Iſta eſt glo. ſingu. in iure in. l. 2. ff. ad ſylla. in gl. fi. quam ibi adhoc notat & commendat Bart. Albe. Bald. Angel. Roma. Cuma. & cummuniter doctores Gandinus in tracta. malefi. in rubrica de tranſa. & pactis. in maleficiis faciẽdis. verſi. ſed pone, quòd quidam mortifere vulneratus. cuius ratio eſt, quia in præiudicium reipublicæ & cuiuſlibet de populo nõ poteſt fieri pactum, vel remiſsio: ſed tantum in præiudicium ſolius remittentis, vel ſucceſſorum eius, vt in. l. tranſigere. C. de trãſa. cum materia & in. l. licitatio. §. ꝙ illicitè. ff. de publi. & vecti. & in. l. congruit. ff. de officio præſidis & in. l. 1. & per totum. ff. & C. ad turpilianum: quod tamen limita & intellige quando delictum conſiſtit in faciendo: ſecus vero ſi in omittendo: quia illud reputatur leue. Vnde meritò tollitur ſola remiſsione eius contra quem committitur. text. eſt ſingularis. & vnicus in. d. 2. ff. ad ſyla. iuncta glo. ord. fin. & adhoc reputat ſingul. & vnicum ibi Dinus Albe. Bal. & com. docto. Bald. in rubrica de tregua & pace. 1. col. in vſibus feudorum. Aduertendum tamen eſt. ꝙ cum hodie in noſtro regno pactum tranſactio, concordia, & remiſsio delicti, & eius pœnę facta à parte offenſa valeat & teneat, quo ad ſe & quo ad omnes: ſaltim vt nõ imponatur pœna corporalis, vt diſponit lex. 22. titu. 1. 7. part. notabiliter & fundamentaliter dixi: & tractaui ſuo loco: teneo ꝙ in noſtro caſu talis confeſſio & ex purgatio defuncti facta in fauorẽ rei, & ſic delinquentis operabitur effectum veræ & propriæ remiſsionis: vt virtute eius non poſſit reus delinquens pœna corporali condemnari. Primò quia prædicta ratio gloſæ & communis ceſſat. Secũdo quia illa confeſsio & ex purgatio. idem importat, ꝙ expreſſa remiſsio delicti, argumento text. in. l. tale pactum. ff. de pactis. vbi habetur, ꝙ ſola confeſsio in qua creditor dicit & aſſerit debitorem ſibi in aliquo nõ teneri, valet & inducit liberationem debiti, in caſu quo aliquid deberet & reſoluitur, & conuertitur in pactum, & ꝓmiſsionem de non petendo, & adhoc ſummè notat & commendat, ibi Bar. Paul. & commun. alii docto. & certè iſta eſt mea pulchra ſingularis & nouiſsima conſideratio in materia. Si verò delictum verè & realiter non probatur contra reum inculpatum: ſed tantum contra eum ſunt præſumptiones & indicia etiam talia, per quæ alias iuſtè poterat torqueri, talis confeſsio & ex purgatio defuncti eneruat & tollit vires & effectum omnium præſumptionum & indiciorum, vt ex eis non poſsit torqueri: quia potentior eſt prĕſumptio & fauor innocentiæ, quæ reſultat ex confeſsione & ex purgatione defuncti: quam præſumptio contraria. argum. tex. in. l. qui cum maior. §. fi. ff. de bonis liber. tex. in. l. Paulus la. 2. §. 1. eod. titu. tex. in. l. mater. C. de calumnia. vbi habetur ꝙ aſſertio, & confeſsio defuncti excuſat hæredes à præſumpto dolo & calumnia, & in expreſſe iſto fundamento & conſideratione ita tenet Bald. in. l. 1. C. commun. delega. pe. col. num. 33. & illud dictum Bald. ſequitur & reputat vnicũ & ſingulare Iaſo ibi pen. col. num. 10. idem Iaſo. in. l. de die. ff. qui. ſatis cogan. fin. col. in medio idem Iaſo. in. l. 1. ff. de eo per quem factum erit. 2. colum. num. 9. Aretinus in cap. tertio loco de proba. fin. col. num. 31. Felinus in cap. 1. de præſumpt. fi. col. num. 18. Auguſtinus de Arimino: in addit. ad Ange. de male. in parte qui index. ad probationem ſue inquiſitionis fin. colum. Alex. de imo. in. 3. vo. con. conſi. 14. idem Alex. conſi. 24. 4. colũ. num. 21. 2. vo. con. Hyppolitus de marſi. in ſua practic. §. diligenter antepe. col. num. 200. idem Hyppolitus in con. ſuis. conſil. 17. 2. col. num. 10.

Dictum defuncti an ꝓſit reo.

Limita.

Expurgatio defuncti tollit æſpre ſumptiones.

Item quæro qualiter probetur indicium, in quo articulo reſolutiue dico, ꝙ ſi teſtis deponit de ipſo facto, & delicto per actum viſus, dicendo vidiſſe titium occidere ſeyum: vel aliud delictum committere, tunc ille ſolus teſtis eſt indicium ſufficiens ad torturam iſta eſt glo. ſingu. 18

Indiciũ qualiter probetur.

& ord.iũcto.tex.in.l.3.C.ad.l.iu.maieſ.& ibi cõmun. opin. vt late & principaliter dixi ſupra iſta materia in primo indicio, ſi verò teſtis non deponat de ipſo delicto: ſed tm̃ de facto remoto & indici o, ex q̃ præſumitur delictũ, vt ſi deponat de cõfeſsione extra iudiciali, vel fama vel fuga vel de ſimili indicio qđ ſit ſufficiens ad torturã, de quib⁹ particulariter ſupra dixim⁹, tale indicium debet probari per duos teſtes conteſtes qui deponant, & concludant de eodem met indicio: vt non ſufficerent ſingulares: vt ſi vnus deponat de vno indicio & alter de alio. Ita tenet glo. ſingularis & ordinaria in.l.fin.C.fami. herſ. in verbo vel indiciis in quantum dicit dũ tamẽ duobus teſtibus probetur, & adhoc ſumme notat & commendat ibi Bart. Bald. Angel. Paul. Sali. & commun. docto. idem Bart. in.l.fi. ff. de quæſtio. pe. colum. num.7. & ibi Hyppolitus de Marſi.3. colum. num.6. & illam gl. adhoc reputat ſingu. Angel. in.l.3.C.ad.l.iu.maieſ. idẽ Angel. in.l.ſi.ff. ꝙ metus cauſa. Bald. in.l.ſi quis ex argentariis.§.1.ff. de edendo.1.colũ. num.4. Pau. de Caſtr. in.l.cum proponebatur.ff. de lega.2.fi. col. & ibi Ioan. de imo. & alii doctores Iaſo. in.l. admonendi. ff. de iureiu.2.lect.74.col. num.153. verſi. quinto prædicta regula procedit Ange. de Male. in parte fama publica præcedẽte verſi. quæro qualiter probetur indiciũ, & ibi eius additionator paris de puteo in tract. ſyndicatus in parte aduertendũ.2.col.nu.1. Hyppolitus de Marſi. in.l.1.§. idẽ cornelio. ff. de quæſtio 1.col. verſ. quod tamen intellige. idẽ Hyppo. in l. de minore.§. plurimũ. eo. tit. nu.90. idẽ Hypp. in.l. vnius.§. teſtes. eo. tit.1.col. nu.1. idẽ Hyp. in cõſ. ſuis cõſi.84.col.nu.9. Fran. Bru. in tract. de indiciis & tortura.2.q. principali Adde tm̃, ꝙ licet teſtes ſint ſingulares de ſingulis diuerſis indiciis deponẽtes, probãt indiciũ ſufficiẽs ad torturam. ita tenet Frã. Bru. in tracta. de indiciis & tortura.2.q.&.2.col. & refert ita tenere Fulgo. in l.fi.ff. de quæſtio. cuius lectura nõ habetur: ſed ſalua eius pace iſta opinio nõ eſt vera nec tenẽda attenta ſuperiori regula & doctrina generica, quã poſui & fundaui ſupra proximè in iſta materia. Item etiam aduertẽdum, ꝙ licet quodlibet indicium debeat probari per duos teſtes, vt ſupradictum eſt: tamen non requiruntur habiles fide digni & omni exceptione maiores: ſed ſufficiunt inhabiles, minores, mulieres, infames, & ſimiles. ita probat glo. ſingularis & vnica in.l. inuiti la. ſecũda. ff. de teſtibus per quã ita tenet Socinus in conſ. ſuis. conſi.54.3.colũ. num.9.3. vol. Hyppolitus de marſi. in ſua practica.§. diligenter.2.colum.num.8. vbi dicit eſſe notabile verbum, & perpetuo menti tenendũ in practica. Sed certè eorum opinio videtur falſa & nõ tenenda: quia ex pluribus imperfectis nõ reſultat aliquid validum & perfectum: quia ſicut quando actus eſt validus, & perfectus non vitiatur ratione eius, quod ſuperabundat, licet ſit nullum, falſum, vel vitioſum: ita quando omnia ſimul iũcta ſunt, nulla vitioſa vel imperfecta non cauſatur, nec producitur aliquid perfectum text. eſt in.l. non ſolent. ff. de regu. iu. tex. in.l. vſuras & in.l. placuit. ff. de vſuris text. in.l. pediculis.§. labeo. ff. de auro. & argẽ. le. tex. in.l. 2.§. etas. ff. de excuſa. tuto. Item quia ſicut ſupra 19

Contra Fulgo.

In qua parte proceſſus debeat adhiberi tortura.

dixi ꝙ adhoc vt vnus teſtis de viſu probet indicium ad torturam debet eſſe habilis, & omni exceptione maior: ita etiam duo vel plures teſtes ꝑ quos probatur aliud quodlibet indiciũ debent eſſe habiles & omni exceptione maiore. Itẽ quæro quando, & in qua parte proceſſus & cauſæ debeat adhiberi tortura, in q̃ reſolutiue dico ꝙ debet adhiberi poſt publicationẽ factã in proceſſu, vel cauſa: quia ante non põt iudici liquere & conſtare de meritis cauſæ argu. tex. & eorum quæ ibi notantur in.l. prolatam. C. de ſen. & interlo. om. iud. & in.l. geſta. C. de re iudicata. Item ẽt: quia tortura debet adhiberi in ſubſidiũ. qñ non ſunt aliæ plenę & legitimę ꝓbationes ipſius delicti, vt in.l. edictũ. ff. de quæſtio. & infra proxime dicam. ergo ante publicationem proceſſus & probationem non debet nec poteſt imponi tortura. Et in expreſſo iſtam ſenten. & conclu. tenet Bar. in.l. vnius.§. reus. ff. de queſt.1.col.nu.1. Bal. in.l. milites. C. de queſt. 2. col. pe. q. Sali. in.l.fi.C. eo. tit. fi. col. & q. Paris de puteo in tract. ſyndi. in parte ſequitur queſt. fi. col. nu.17. Frã. Bru. in tract. de indiciis & tortura.5.q.2. partis verſ. itẽ ad aliud Bal. in.c. at ſi cleri. de iudi.2.col.nu.4. & ita ſemper tenui legẽdo & conſulendo. Item quæro an ſtantibus legitimis probationibus poſſit adhiberi tortura 20 in q̃rti. reſolutiue dico ꝙ non: qa ſemp debet adhiberi in ſubſidiũ non ſtantibus veris, liqdis & legitimis ꝓbationib⁹: quia tortura tm̃ eſt inuẽta in defectũ ꝓbationũ, pro eruẽdo delicto, vnde ſi in ꝓceſſu, vel cã reperiatur vera, plena, & legitima ꝓbatio non eſt ꝑ iudicẽ imponẽda tortura: imo ſi cõtrariũ faceret, teneretur in ſyndicatu, & ſolueret parti damnum, & intereſſe. ita probat tex. formalis & expreſſus in.l. edictũ verſ.1. de quæſtio. cuius verba ſunt, quæſtionẽ nec ſemper in omni cauſa, & perſona deſiderari debere arbitror: ſed cum capitalia & atrocio ra maleficia non aliter explorari & inueſtigari poſſunt, quam per ſeruorum quæſtiones: & adhoc

Tortura an poßit adhiberi ſtãtibus legitimis probationibus.

& adhoc notat & commendat ibi Bar. Albe. & Hyppo. de marſi. text. in. l. diuus Pius eod. titu. ibi ſi aliter veritas inueniri non poſsit tex. in. l. 1. in fin. eod. titu. text. in. l. quotiens. C. eo. titul. ibi ſi aliis probationibus veritas illuminari non poſsit text. in. l. fin. eo. titu. text. in. l. 1. C. de iura calu. & per iſta iura iſtam ſenten. & conclu. tenet Cinus Ange. & commun. doct. in. l. fi. C. de quæſtio. idem Ange. in. l. & ſi certus. ff. ad ſylla. Bald. in cap. atſi clerici de iudi. 2. col. nu. 4. Gandinus in tracta. male. in rubri. de quæſtio. & tormen. 1. col. & 3. co. Ange. de male. in parte fama publica pre. verſic. 2. quæro. & ibi eius additio. paris de puteo. in tracta. ſyndi. in parte viſo de indiciis 1. col. in fine & in parte officialis. nu. 12. Fran. Bru. in tractat. de indiciis & tortura. 5. q. nu. 16. in ſecunda parte. Hyppolitus de Marſil. in ſua practica. §. nunc videndum. 5. col. num. 21. idem Hyppolitus in. l. 1. verſ. 4. requiritur. ff. de quæſtio. idem Hypolitus in conſiliis ſuis cõ. 15. Et in tantum eſt verum, ꝙ reus non debet torqueri ſtantibus legitimis probationibus, quòd ſi de facto torqueatur & negauit delictum, ſtatim ipſo iure eliduntur & eneruantur veræ & legitimæ probationes, & ex eis non poterit condemnari: ſed deberet abſolui. argumento text. in dict. l. edictum, ff. de quæſtio. & ita videtur ibi tenere Albe. ſed certè licet tangat, nõ decidit nec firmat: ſed expreſſè tenet ibi Hyppolitus de Marſiliis. 1. colũ. num. 2. idem Hyppolitus in ſua practica. §. nunc videndum. 5. col. nu. 26. vbi reputat ſingulare, & perpetuò menti tenendũ Cœpola in conſiliis ſuis conſi. 32. 8. col. verſi. circa tertium dubium. Thomas de ferraria in cautelis ſuis cautela. 5. 3. col. verſi. vbi. etiam quod limita & intellige ſecundum eos niſi iudex proteſtetur reſeruare in ſua firmitate probationes legitimas contra reum ſtantes, & contentas in proceſſu & ita practicatur à iudicibus & aſſeſſoribus cauſarum criminalium.

Nota.

Sed aduertendum, ꝙ ſalua eorum pace iſta opinio & concluſio eſt falſa: imo teneo ꝙ licet iudex inepte faciat reum torquendo ſtantibus veris & legitimis probationibus: tamen ſi de facto fecit non per hoc eliduntur & eneruantur illę verę & legitimæ probationes in proceſſu cõtẽtæ, licet reus in tortura negauerit, & iudex nihil proteſtetur: imo licitè & iuſtè poteſt reus diffinitiuè cõdemnari. Primò quia in actibus diuiduis & ſeparabilibus vtile per inutile non vitiatur. vt in l. 1. §. ſed ſi mihi Pamphilum. ff. de verbo. oblicum ſimi. & tradit plenè & magiſtraliter Bart. in. l. græce. §. illud. ff. de fideiu. Secũdò quia ex purgatio defuncti vulnerati in fauorẽ rei, contra quem ſunt veræ & legitimæ probationes, nõ valet nec excuſat eum à pœna, vt ſupra ſuo loco dixi ergo à fortiori ex purgatio, vel negatio ipſius rei in tortura non debet eum excuſare, ſtantibus veris & legitimis probationis. Tertio quia alias ſequeretur ꝙ in poteſtate cuiuſlibet fortè ignorantis & imperiti iudicis & præter intentionem ſuam eſſet reum culpabilem à pœna delicti liberare, quod eſſet abſurdum & in præiudicium reipublicæ, argum. text. in. l. ita vulneratus. §. pe. verſi. cũ nec. ff. ad. l. aqui. Quarto & finaliter pro hac mea ſenten. & opinione facit text. formalis & expreſſus iuncta glo. ord. in. l. 1. ff. de quæſtio. vbi probatur, ꝙ tortura indebitè & iniuſtè adhibita & impoſita, & confeſſio vel negatio in ea cõtenta, non viciat nec tollit veras & legitimas probationes contentas in proceſſu, nec effectum eorum, & adhoc notat & commendat ibi petrus, Cinus Albe. Bald. Ang. Sali. & commun. docto. Bal. in. l. milites eodem tit. fin. col. & quæſtio. Albe. in rubrica. C. eod. titu. fi. colum. Alexan. de Imo. in addit. ad Bar. in. l. pe. ff. de quæſtio. in. 2. additione. confirmatur etiam ex ſententia & Doctrina Bal. per tex. ibi in cap. ſecundo de proba. 2. colũ. num. 6. vbi dicit ꝙ petitio iuramenti in defectum probationis, non tollit nec eneruat vires legitimæ ꝓbationis, quem ſequuntur commun. docto. ibi Item etiam ex ſupradictis venit reprobãda ſententia & concluſio noua & ſingularis Bal. in. l. 2 C. quorum appe. non rec. 2. col. nu. 6. vbi tenet ꝙ etiam ſtantibus legitimis probationibus cõtra reum, poſsit torqueri, quo ad effectum: vt ſi confiteatur non poſsit appellare. idem etiam tenet Bald. in. l. 1. de iura. calum. fi. col. Alexan. de imo. autorem aliquem in. l. fi. §. iuſſus. ff. de appella. in prima additione. Hyppolitus de marſ. in. l. 1. ff. de quæſtio. verſi. 4. requiritur. Sed ſalua eorum pace, ego teneo contrarium: imò ꝙ non poſsit torqueri, etiam quo ad iſtũ effectũ, & ſi de facto torqueatur & confeſſus ſit poſsit appellare: quia quando contra reum plenè ꝓbatum eſt, non poteſt imponi tortura: vt ſupra proximè dictum eſt ergo cõfeſsio in ea adhibita eſt nullius momenti, & nullum operatur effectum, argum. text. in. l. pe. ff. de quæſtio. iũcta glo. ord. & commun. opi. ibi & per conſequens poterit appellare.

Contra præcedentẽ concluſionem.

Argumentum notab.

Cõtra Bal.

21 Item quæro an debeat dari copia indiciorum ipſi reo accuſato, vel inquiſito, vt poſsit cõtra ea allegare & ſe defendere, & breuiter dico, ꝙ ſic: quia cum tortura ſit actus grauiſsimi prę iudicii, meritò ſuper indiciis eſt diſputandum. argum. text. in. l. ſi poſtulauerit. §. patroni. ff. de adulte.

Copia indiciorum an debeat dari reo.

adulte.tex.in.l.cuſtodias.ff.de pub.iud.ex quo
infertur, quòd ſi teſtes fuerunt per iudicem re-
cepti in ſummaria informatione, eorum teſti-
monium non facit aliquam fidem contra reum
vt poſsit torqueri, niſi poſtea ſint reproducti
in plenario iudicio parte citata, vt videat eos iu
rare, & cognoſcat perſonas eorum & legitimè
cauſa examinetur. argum.text.in.l.ſi quando.
C. de teſtibus ex quibus magiſtraliter & reſo-
lutiuè infero quòd iſta erit vera vtilis & iuridica
practica in noſtra materia, q̄ in primis iudex ſe
cretè recipiat teſtes, in ſummaria informatio-
ne, ſine citatione partis propter periculum fu-
gę: & faciat reum perſonaliter capi. & poſtea cō
tra eum proponatur accuſatio ad petitionem
partis, vel ex officio iudicis, vel fiſcalis. nomine
iuſtitiæ & reus captus iuret de calumnia ſuper
ipſo facto & delicto, vt in.l.4.tit.29.7.part. & de
tur ſibi copia & terminus ad reſpondendum &
poſtea iudex pronuntiet interlocutoriā, in qua
aſsignet partibus terminum probatorium, in
quo partes probent intentionem ſuam, & eodē
tempore durāte producātur teſtes in partium
præſentia: vt videant eos iurare, & iterum depo
nant de nouo illud qđ in iudicio ſummario &
informatione depoſuerunt, vel ratificēt primū
teſtimoniū adhibitum. Et inſuper vtraq; pars
adducat & præſentet omnes alios teſtes, vel ꝓ-
bationes, quas habeat, & tranſato omni termi-
no probatorio fiat per iudicem publicatio pro
ceſſus & concludatur in cauſa: & tunc iudex vi
deat & examinet proceſſum & merita cauſæ e-
ius & ſi nihil probatum inueniat, abſoluet reū:
ſi plenè inueniat probatum: diffinitiuè condē-
net in pœna ordinaria delicti. Si verò ſemiple-
nè inueniat probatum, vel tale indicium, vel in
dicia ex quibus de iure poſsit torqueri pronun
tiet eum eſſe torquendum, pro eruenda verita-
te, & in effectu iſtam doctrinam & practicam re
ſolutiuam ponit Bar. in.l.fi.ff.de quæſtio.pen.
& fin. quæſtio. & ibi Hyppolitus de Marſi.3.
col.num.7.&.8.idem Hippolitus in.l.1.cod.tit.
2.col. idem Hyppolitus in ſua practica.§.nunc
videndum.1.&.2.colum.&.6.col.num.28.Salice
tus.in.l.fi.C.de quæſtio.fi.col.& quæſtio.Alb.
in.l.iuriſiurandi.C.de teſtibus.1.col. Bal.in.l.ſi
tibi.C.de condi.ob tur.cau.2.col.Cardi.in.c.cū
in contemplatione de regu.iu.2.colū.num.5.&
6.Gandi.in tracta.male.in rub.de quęſtio.quę
quotidie de facto occurrit Angel.de Maleficiis
in parte fama publica præcedente.4.col.verſic.
quæro qualiter probetur &.11.col.verſ.item ad
uertas & ibi eius additionator Fran.Brū.in tra

Modus exhibendi teſtes.

cta. de indiciis & tortura verſic. quæro an teſtis
Faber in tract.de quęſt.8.col. verſ.ſed qd de q̄-
ſtione de facto. Alex.in con.ſuis con.65.1.volu.
Hyppo. in conſiliis ſuis conſi.2.quarta.colum.
num.36.& con.8. num.24.& con.52.3.columna,
num.11. 22

Item quæro an tortura debeat peti per partē,
hoc eſt accuſatorem, & videtur dicendū ꝙ ſic:
alias iudex non debet, nec poteſt reum torque
re ita probat tex.iuncta glo.or.in.l. quanuis la
1.C.de adulte. in verbo quæſtionibus vbi dicit
glo.per tormenta poſtulanti viro, que accuſa
bat.tex.iuncta glo.in.l.quicunq; verſic.ſanè in
verbo oportet.C.de ſeruis fugi.vbi dicit text.ſa
nè mancipium torqueri oportet, dicit gl.ad pe
titionē partis.tex.in.l.fi.ff. de calu. cuius verba
ſunt, De ſeruo qui accuſatur ſi poſtuletur, quę
ſtio habeatur.tex.i.l.patre vel marito.ff.de quę
ſtio.tex.in.l.de minore.§. tormenta.eo.tit.tex.
in.l.1.§. ne autem.C.de iura calu.tex.in.l.fin.C.
de quæſtio. & in terminis ita tenet Bal.licet nō
ita fundet in.c.1.§.iudices de pace iura. firman.
2.col.nu.6.in vſibus feudorum paris de puteo.
in tract. ſyndicatus in parte officialis.3. col.nu.
6.Hyppolitus de Marſil.in.l.1.ff. de quæſtio.3.
col.verſi.requiritur, & quinto idem Hyppoli-
tus in ſua practica.§. nunc videndum.5.colum.
num.27. Ex quo infertur in practica, quod
poſt publicationem ꝓceſſus accuſator & eius
aduocatus dicit & aſſerit, ꝙ plenè probatum
eſt delictum: & petit reum diffinitiuè condem-
nari, & in caſu quo plenè non ſit probatum, pe
tit, quòd imponatur reo tortur pro eruenda ve
ritate: quod intellige quando iudex procedit
per viam accuſationis: ſecus vero ſi ex officio
ſuo per viā inquiſitionis: qa tūc ſine aliqua pe-
titione poteſt reum torquere, ſecundum docto
res vbi ſupra: ſed his non obſtantibus ego te-
neo contrariam ſententiam: imò quòd indiſtin
cte modò iudex procedat per viam accuſatio-
nis, modò per viam inquiſitionis poſsit & de-
beat reum torquere, ſine aliqua partis petitio-
ne. Primò quia iudex in criminalibus poteſt
adducere probationes contra reum accuſatum
fauore reipublicæ: ne delicta remaneant im-
punita. argumento textus in.l.ita vulneratus.
ff.ad legem Aquiliam & in.l.licitatio.§. quod
illicite.ff. de publica & vectigalibus.textus in
l.ſecunda.§. ſi publico.ff.de adulte.textus.in.l.
ſecunda.C.de aboli.& vtrobique Bart.& com-
doct. ergo bene poſsit iudex reū torquere par
te non petente. Cōfirmatur, quia alias faciliter
daretur materia & occaſio præuaricationis
commit-

Tortura an debeat peti per partem.

Nota praeticam.

committendæ: quod non eſt permittendum, argumento.tex.in.l.3.ff.de præua.rurſus etiam confirmatur,quia in criminalibus expreſſa remiſsio partis non valet in præiudicium reipublicæ,vt in.l.tranſigere cũ materia.C. de trãſa. ergo nec iſta vel alia tacita remiſsio. Secũdo & principaliter facit,quia in his quæ concernunt publicam vtilitatem,poteſt & debet iudex procedere ſine aliqua partis petitione, argu.tex.in l.congruit.ff.de offi.præ.& ibi Bar.& commu. docto. Tertiò facit quia in his quæ ſunt iuris, poteſt iudex ſupplere defectum partium,& aduocatorum ſuper his quæ continentur in proceſſu.tex.eſt in.l.1.C.vt quæ de ſunt aduocatis. & ibi notat & commendat Odofre.Cinus.Bar. Bald.Paul.Sali.& commun. docto. & maxime hoc procederet,quando in libello vel accuſatione fuiſſet poſita illa generalis & vtilis clauſula, peto michi ius & iuſtitiam miniſtrari:quia tũc ſine dubio poterit iudex reum torquere ſine petitione partis:quia implicitè & virtualiter ibi videtur cõtineri petitio ad omnia quæ poſſunt in cauſa vel proceſſu comprehendi.argument. tex.in cap.ſecundo de ordi.cogni. & in cap.ſecundo.de offi.ordi.& vtrobiq; docto.‸& in terminis tenet Paris de Puteo in dict.tracta.ſyndicatus in parte officialis.3.col.num.6.ſed mea opinio eſt ꝙ modo talis clauſula ponatur modo non, poſsit iudex torquere per ſupradicta. Itẽ quæro an iudex ſtantibus legitimis & ſufficiẽtibus indiciis, modo procedat per viam accuſationis,modo per viam inquiſitionis,parte petẽte:vel nõ petente,teneatur de neceſsitate.& præciſſe torturam imponere & aliter faciẽdo teneatur in ſyndicatu & videtur ꝙ non:quia tortura & indicia per quę peruenitur ad eam ſunt arbitraria, & reſident in mero iudicis arbitrio,arg. text.in.l. non quidquid.ff.de iudi. cuius verba ſunt, non quidquid iudicis poteſtati permittitur,id ſubiicitur iuris neceſsitati & ibi glo.ord. & commun.docto.tex.in.l.videamus.§.iurare. ff.de in litem iurando. text. in.l.in actionibus. verſi.1.&.2.eodem titu.tex.in.l.quod ſi Epheſi. §.1.ff. de eo quod certo loco.tex.in.l.verſic.fin. C.quomodo & quãdo iudex.cuius verba ſunt id enim eo pertinet, vt etiam abſentem damnare poſsis: non vt omnino neceſſe habeas.Et in expreſſo iſtam ſentent.& conclu.tenet Pau.de Caſt.in dict.l. non quidquid.ff. de iudi.& ante eum ita tenet ibi Ange. de Peru.Bald.in.l.fi.C. de proba.fi.col. Alexan.in.l. Gallus.ff. de libe. & poſtu.2.col.& ibi iaſo.4.colũ. num.25.quod eſt valde ſingulare & vtiliſsimum in practica. Sed his non obſtantibus ego teneo contrariam

Concluſio.

Contra precedentem concluſionẽ.

ſententiam & concluſionem,imò ꝙ iudex præciſſe & de neceſsitate teneatur reum torquere ſtantibus legitimis indiciis.Primo quia alias ſuperuacua & ſine aliquo effectu videretur tota materia torturæ, & fieret maximum & graue damnum & periudiciũ parti offenſæ,& reipublicæ auferendo iſtud genus probationis, & ꝑ conſequẽs delicta remanerent impunita. Secũdo quia abſurdum & iniquum videretur,ꝙ in mera facultate iudicis eſſet torquere vnum & dimmittere alium. Tertio quia conſidero ꝙ ipſa indicia bene reliquũtur in iudicis arbitrio an concludant vel non: cum ſint varia & diuerſa, & à iure non determinata & ſi fortè ſibi non cõcludant, bene poſſet torturam non imponere & iſto caſu poſſet intelligi & procedere opinio & conclu.prædictorum doctorum.tamen quãdo indicia eſſent talia, quæ de iure eſſent approbata & cuilibet concluderent:vt vnus teſtis de viſu confeſsio extraiudicialis,vel ſimile indicium,de quibus ſupra diximus:tunc bene teneretur iudex de neceſsitate torquere:alias negaret iuſtitiam & teneretur,in ſyndicatu,& accuſator poſſet ex hoc legitime appellare.& in expreſſo ita videtur tenere Bar.in.l.fi ff.de quæſtio.1.col.num.1.Bal.in,l.pe.C.quorum app.nõ re.1.col. num.2.& ibi Sali.1.col. quod certè reputo ver‸ſsimum honoris & famæ lucratiuum Nec obſt ãt iura ſuperius in contrarium addu cta:quia debent intelligi, quando aliquid relinquitur in mero & abſoluto iudicis arbitrio:ſecus vero quando ſimpliciter relinquitur iudicis arbitrio, habito reſpectu ad propoſitiones, vel aliqua merita cauſæ,quia tunc de neceſsitate tenetur facere,& impartiri officium,& arbitrium ſuum & ſi non fecerit,tenetur in ſindicatu,&ab eo poteſt appellari.Ita tenet & declarat Innocen.in capit.fin.de feriis.fi.col.& ibi commun.docto.Anto.& commun.alii docto.in ca. ſuper his de accuſa. Abbas & commun. etiam docto.in cap.1.de dila. Felinus in cap.exceptionem de excep.1. &.2.col.Imola in.l.2.ff. de publi.iu.pe.col. Alexan.in.l.1.ff. de lega.ſecundo. fin.col.idem Alexã.in.l.& ſi ſeuerior.C. exqui. cau.infa.irro.Ange.de Are.in.§.1.Inſti.de actio. 4,col.&ibi laſo.9.col.num.66.Dominicus in.c. 2.de iura.calu.lib.6.philip.Decius in.l.1.ff.de iuriſ.omni.iudi.3.col.

Nota pro indicibus.

23 Item quæro an in caſibus, in quibus habet locum tortura,iudex debeat pronũtiare deueniendum eſſe ad torturam, & ab ea poſsit appellari,in quo articulo breuiter & reſolutiue dico,ꝙ ſic.vnde publicatis atteſtationibus, & viſo & examinato proceſſu, vt ſupradictum eſt, pronuntiabit

An à tortura poſſit appellari.

pronunciabit iudex per ſuam ſententiam interlocutoriam, reum eſſe torquendū in forma conſueta, & moderato arbitrio ſuo: & illa ſententia intimabitur reo: & debet ſuperſederi p tēpus ad appellandū & ſi reus appellauerit debet ei iudex concedere appellationē: quia cū ſit actus grauiſsimi præiudicii, qui nō pōt in difinitiua reparari: imò aliquando & multotiens ſolet reus perire in tormento, habet locum appellatio ſi verò non appellauit vel ſi appellauit, & per iudicem appellationis ſententia fuit confirmata, tunc licitè poteſt torqueri. ita probat tex. in l. 2. ff. de appella. reſ. cuius verba ſunt, ante ſententiam appellari poteſt, ſi quæſtionem inciuili negotio habēdam iudex interlocutus ſit, vel in criminali ſi contra leges iudex hoc faciat, & adhoc notat & commendat ibi Bart. Bal. Ang. Albe. & commun. docto. glo. or. in. l. pe. C. quorum appella. non reſ. & ibi commun. doct. glo. etiam or. & commun. docto. in. l. 2. C. de epiſ. audi. glo. etiam Bar. & commun. docto. in. l. arbitro. ff. qui ſatiſ cogan. Hyppolitus de Marſi. in l. 1. ff. de quæſtio. 3. col. nu. 6. idem Hyppolitus in ſua practica. §. nunc videndum. 2. col nu. 2. & 5. vol. verſ. data autem dicta copia ex quo infertur, ꝙ idem eſt contra ſi iudex pronuntiet reū non torquendum, vel requiſitus à parte negat, vel diſſimulat: quia poteſt accuſator appellare quia infert ſibi grauamen denegando illud genus probationis, quod poſtea in difinitiua non poteſt reperiri. ita Bal. in dict. l. pe. C. quorum appel. non reſ. 1. col. num. 2. & ibi Sali. 1. col. & 1. oppo. Item quæro qualiter iudex debet interrogare reū poſitū in tortura, & reſolutiue dico ꝙ debet ſimpliciter interrogare, quis cōmiſit illud delictū & qua forma & quo loco & finaliter ꝙ dicat & manifeſtet veritatem in illo caſu & negotio: non tamen debet ſigillatim & particulariter interrogare de ipſo reo, vel de alio nominatum & particulariter: quia eſſet potius incitare & ſuggerere, quam inquirere ita probat. tex. in. l. 1. §. qui quæſtionē. ff. de quæſtio. cuius verba ſunt, qui quæſtionē habiturus eſt, nō debet ſpecialiter interrogare, an Lucius Titius homicidiū fecerit: ſed generaliter quis id fecerit: aliter enim, magis ſuggerentis quam inquirentis videtur. & licet glo. Bar. & commun. docto. ibi intelligant. illum text. in teſte, quando torquetur pro eruenda veritate: nō autem in ipſo reo accuſato, vel inquiſito: tamen mihi videtur, ꝙ deciſio & ratio illius. tex. habet locum in vtrobique & in expreſſo ita diſponit lex tertia tit. 30. 7. par. in fin. vbi dicit ꝙ modo teſtis torqueatur: modò ipſe reus principalis non debet particulariter, & nominatim interrogari: ſed generaliter & ſimpliciter dicēdo, ꝙ declaret qs illud delictū cōmiſit & qd eſt ꝙ in eo ſciat & cognoſcat. Itē quæro ſi reus accuſatus vel inquiſitus 24 poſitus in tortura confiteatur delictum, an ex illa confeſsione poſsit difinitiue condemnari & breuiter & reſolutiuè dico ꝙ nō: niſi ſequatur perſeuerantia & ratificatio ſine tormento. tex. eſt in. l. prima. §. diuus ſeuerus. ff. de quæſtio. tex. cum ratione in dict. l. prima. §. quæſtioni fidem eodem titu. cuius verba ſunt, quæſtioni fidem non ſemper: nec tamen nunquam habendam conſtitutionibus declaratur eſt enim res fragilis & periculoſa, & quę veritatem fallat, nā pleriq; patientia, ſiue duritia tormentorum, ita tormenta contēnunt: vt exprimi ab eis veritas nullo mō poſſit alii tanta ſunt impatientia, vt in quouis mentiri, quam pati tormenta velint, & ibi notat & commendat. glo. or. Bar. Albe. & com. doct. tex. in. l. 2. C. de cuſto. reo. & ibi etiā glo. or. & comm. doct. & ſi quæras infra quantum tempus debeat fieri talis ratificatio, dico ꝙ non reperitur à iure determinatum: ſed relinquitur iudicis arbitrio: iuſtum tamen & competens tempus videtur poſt vnum diem naturalem vnde poſt quam reus in tortura confeſſus eſt, reducitur in locum, in quo antea erat, vel in alio diuerſo & remoto à loco torturæ, vt veriſimiliter videatur ceſſare metus eius, & poſt talem diem naturalem. 24. horarum iudex faciat illum coram ſe comparere: & faciat ſibi per tabellionem cauſę legi confeſsionem ſuā, factā in tormento: & interrogabit eum an illa ſit vera, & in ea ſe firmet & quia nunc non eſt poſitus in tortura, dicat & declarat omnino veritatem: & ſi dixerit confeſsionem eſſe veram, & ꝙ in ea perſeuerat, & eam ratificat, poterit licitè & iuſtè ex ea diffinitiuè condemnari; & iſta eſt vera & communis doctrina & practica huius articuli, & in expreſſo ita tenet & declarat Iaco. But. in. l. ſecunda. C. de cuſto. reo. & ibi alii docto. idem Iaſo. Butri. in. l. 2. C. quod metus cauſa. & ibi etiam docto. Bart. & commun. docto. in. l. 1. §. diuus ſeuerus. ff. de quæſtio. præcipuè. Hippolitus de Marſi. ibi ſecunda col num. ſexto. idem Hippolitus de Marſi. in ſua practica. §. quoniam. 1. & ſecunda columna. Angel. Imola & commun. doct. in. l. qui in aliena. §. fi. ff. de acqui. hære. idem Ang. in. l. 2. C. quorum. appe. nō. re. idē Ang. in. l. fi. C. de quæſt. & ibi alii docto. Abb. in. c. fi. de cōfeſsis. 4. col. nu. 12. Angel. de Male. in parte fama publica pcedēte. pe. fo. verſ. poſtq̄ aliqs & ibi Gandinus. in trac. male. in rubr. de quæſt. & tormen. verſic. apud quem

Fran.

Modus interrogandi reum in tortura.

Confeßio facta in tortura an ſufficiat ad condēnationē.

Modus procedendi in ratificatione confeßionis.

Fran.Bru. in tracta.de indiciis & tortura.2.q.2. partis.2.col.num.4.Faber in tracta.de queſtio. 5.col.Bal.de periglis in tracta.de quæſtio.&tormen.5.col.verſ.tertium capitulum.pro qua ſentent.& conclu. eſt hodie notabilis lex part.l.4. titu.30.7.par.

Reus an poſſit condemnari ex confeſsione in tortura iniuſte adhibita

25 Item quæro ſi reus accuſatus vel inquiſitus eſt poſitus in tortura, non præcedentibus legitimis indiciis:& in tortura confeſſus eſt delictũ & poſtea perſeuerat & ratificat confeſsionem poſt diem naturalem,& ſeruata ſolennitate, de qua ſupra, an poſsit diffinitiuè condemnari,& breuiter & reſolutiue dico ꝙ non:quia cum tortura fuit iniuſtè & illegitimè adhibita quidqd ex ea ſequitur debet annullari,argum. tex.in.l. non dubium.C.de legibus.tex.in.l.fi.ff. de conſti.pecu.tex.iuncta glo.ordi.in.l.ſi patronus.§. patronum.ff. ſi quid in frau.patro.text.in.l.cũ principalis.ff.de regu.iu.cum ſimilibus,& in expreſſo iſtam ſentent.& concluſionem.tenet gl. ſingul.& ordi.iuncto tex.in.l.pe.ff.de quæſtio. & ibi Bart.& commun. docto. præcipuè Hyppolitus de Marſi.2.col. num.10. vbi dicit, ꝙ ex hoc euaſit duos homines a pœna mortis in ciuitate Bononiæ ex quo conſequutus fuit maximum commodum,& honorem. Albe.in.l.1.eo. titu.1.col.in medio & ibi etiam Hyppo.de marſil.5.col.num.14.idem Albe.in.§.diuus ſeuerus eiuſdem legis.Ioan.de Imola.vbi reputat perpetuò menti tenendum in.l.qui in aliena.§.fi.ff.de acqui.hære.& ibi Paul.de Caſt.Alexan.Iaſo.& commun.alii doct. Florianus in rubr.ff.de proba.2. colũ.nu.10.idem Florianus in.l.emptorem eo.tit.1.col. num.1. Felinus vbi reputat ſingulare,in cap. qualiter,& quando el.2.§.licet.2.colũ. num.13.de accuſa.Ange.de Are. in tracta.male. in parte fama publica præcedente.10. col.verſi. aduertas tamen.vbi reputat valde ſingulare, & quotidianum, & ibi eius additionator Gandinus in tracta.maleficiorum In rub.de quæſtio. & tormen. verſic.item ponæ ꝙ quidam captus fuit .&c.Faber in tract. de qnæſtio.10.col.verſi. ſed quid ſi aliquis.Fran.Bru.in tract.de indiciis & tortura.5.q.verſic.ex ſupradictis.num.47.2. parte.Guido de Suzaria in tracta.de quæſtionibus.verſi.ſed quid ſi aliquis tortus eſt,& ibi eiꝰ additionator paris de puteo in tracta. ſyndicatus in parte an ſtetur.2. col.nu.3.Alexan.in cõſ. ſuis conſi.5.1.vo.Hyppo. de Marſi.in conſi.ſuis conſi.8.5.col. num.13.idem Hyppolitus.conſil. 52.1.col.num.4.& iſta eſt vera & communis opinio.& tenẽda in iudicando & conſulendo,licet Bald.expreſſe teneat contrarium in.l. vnica.C. de confeſsis.5.colũ.3.oppo.& ex hac communi ſententia & concluſione.Primo infero,ꝙ ſi reus *Nota.1.* accuſatus vel inquiſitus nõ poteſt torqueri prę uilegio perſonæ:quia eſt nobilis vel in alia dignitate poſitus,licet in tormento confiteatur & poſtea perſeueret, & ratificet eius confeſsio eſt ipſo iure nulla, & non poterit ex ea condemnari. Secundo infero ꝙ ſi non poſsit torqueri ra- *Nota.2.* tione minoris ętatis,vel ſenectutis,cõfeſsio eius etiam ratificata erit nulla,vt ex ea non poſsit cõ *Nota.3.* demnari. Tertio infero ꝙ ſi ſemel eſt tortus, & poſtea iterum iniuſtè torqueatur, confeſsio eiꝰ facta in ſecũda tortura etiam ratificata erit nulla.Quartò infero ꝙ ſi à tortura appellauit,& iu *Nota.4.* dex de facto poſuit eum in tortura,& in ea confeſſus eſt: & poſtea ratificauit, cõfeſsio eius erit nulla,& non poterit condemnari. Quinto infe ro ꝙ ſi conrra reum ſit vera & legitima proba- *Nota.5.* tio,ex qua poſsit diffinitiuè condemnari,& per iudicem torqueatur ad effectum,vt non poſsit appellare,ſi confiteatur & poſtea perſeueret,cõfeſsio eius erit nulla,& ſimiliter poterit appellare ab eius ſententia diffinitiua. Sexto & finali- *Nota.6.* ter infero, ꝙ ſi ex qualibet alia cauſa reus iniuſte torqueatur, ſemper confeſsio eius etiam ratificata erit nulla. nec obſtat ſi dicas ꝙ cõfeſsio facta ſuper nullo & inepto libello & proceſſu, valet & tenet & ex ea poteſt ſequi condemnatio,vt in.l.ſi cõfeſſus.ff.de cuſto.reo. & ibi Bar. & commun.docto.quia procedit quando nullitas cauſatur ex defectu alicuius ſolennitatis: ſecus verò ſi iuſtitiæ,partis, & pſonæ. Nec huic ſolutioni obſtat gla.ſingu.& vnica in.§.1.Inſtit. de obli.in glo.fi.in fine vbi tenet ꝙ ſententia lata ſuper inepto libello eſt ipſo iure nulla,quam ibi adhoc reputant ſingu.docto.& reputat vnicam.Bal.in.l.actori.C.de rebus cre.quia reſpõ. ꝙ debet intelligi, quando nullitas non poteſt ſaluari & expelli confeſsione partis.

Reus an poſſit iterũ torqueri ſi primum negauit.

Item quæro ſi reus accuſatus vel inquiſitus 26 ſufficienter fuit tortus, & negauit ſe commiſiſſe delictum, an iterum poſsit torqueri, in quo articulo breuiter & reſolutiuè dico ꝙ ſi indicia, ex quibus fuit tortus,ſunt grauiſsima & nimis vrgentia, tunc bene poteſt iterum torqueri: alias vero non.ita probat text.capitalis & expreſſus in.l. repeti.ff. de quæſtio.cuius verba ſunt, Repeti quæſtionem poſſe diui fratres reſcripſerunt tex.in.l.vnius.§.1. eodem tit.ſecundum vnam lecturam.

Item etiam dato caſu quòd ex indiciis tã grauiſsimis non fuiſſet tortus:tamen ſi poſt torturã ſuperuenerũt alia indicia de nouo,bene poteſt iterũ torqueri ita probat tex.no.& expreſſus in.l.vnius.§.1.ff.de quæſtio.cuius verba ſunt

Reus

reus euidentioribus argumentis oppreſſus re
peti in quęſtionem poteſt,maximè ſi intortu-
ra animus corpuſq; durauerit, & in expreſſe ꝑ
iſta iura iſtã doctrinam,& reſolutionem ponit
Bar.ibi &alii doct.Sali.in.l.2.C.de cuſto.reo.fi.
co.pe.q.vbi dicit ꝙ ita practicatur.Sed aduertẽ
dum,ꝙ eo caſu quo ſuperuenerunt noua indi-
tia,poſt torturam ſemel adhibitam vera &com
munis opinio eſt,ꝙ poſsit repeti tortura ſed eo
caſu,quo nulla ſuperuenerunt indicia de nouo
licet prima ex quibus tortus fuit eſſent grauiſ-
ſima & vrgentia:quanuis Bart. & Sali.teneant,
ꝙ poſsit iterum torqueri.& quod ad me iſta ſit
verior opinio & tenenda. Tamen magis cõmu
nis opinio eſt in contrarium : imò ꝙ amplius
non poſsit torqueri & in expreſſo ita tenet Di
nus Oldraldus rainerius Albe.& alii docto.an-
tiqui in dict.l.repe.ff. de quæſtio. Odofre.in.l.
fin.C. de quæſtio. fin.col.&.q.& ibi no.Cinus
fi.col.&.q.Albe.in rub.eo.tit.2.col.verſi.ſed nũ
quid.Faber in rub.eiuſdem tituli in fine.Bal.in
l.2.C.quorum appe.non reſ.2.col.num.7.idem
Bal.in.l.vnica.C.de confeſsis.6.col.nu.19.Ang.
de peru.in.l. ſi quis in graui. §. ſi quis moriens
ff.ad ſylla.Ange.de male.in parte fama publica
præcedẽte in fine verſi.tertiò quæro, & ibi eius
additionator Gandinus in tract.male.in rubri.
de quæſtio.& tormen.1.col.verſic.4.nota paris
de puteo in ttacta.ſyndicatus in parte de repe-
titione torturæ.1.col. Hyppolitus de Marſi.in
dict.l.repeti.ff.de quæſtio.2.col.num.10. vbi di
cit hanc eſſe commun.op.idem Hyppolitus in
ſua practica.§.quoniam.2.colũ.nu.2. Guido de
ſuzaria in tracta.de quæſtio.verſi.ſed pone.Fa
ber in ſuo tracta.de quæſtio.7.col.verſi.quæro
quid ſi ſemel.Bald.de periglis in tract.de quæ-
ſtio.& tormen.2.col.Ioan.Andre. in capi. cum
in contemplatione de regu.in.fin.col.& quæſt.
&ibi Abbas panor.2. colũ.7.quæſtione,ſed,vt
dixi licet iſta ſit communis opinio ſuperior ma
gis placet,& eam.ſequor in præſenti & ſemper
ſequutus fuit legendo, & conſulendo:vnum ta
men eſt, ꝙ ſi reus legitime tortus confitetur de
lictum, & poſtea ductus ad ratificãdum negat
poteſt iuſtè & licitè iterum torqueri: quia indi
cia non videntur purgata , nec ſublata ratione
negationis ſubſecutæ.Item quia variatio & va-
cilatio rei, videtur eſſe nouum indicium ad tor
turam,argumen.tex.in.l.de minore.§.plurimũ
ff.de quæſtio,& in.l. ex libero eodem titu.rur-
ſus etiam , quia ſi iſto caſu tortura non poſſet
repeti, ſequeretur quòd materia torturæ eſſet
ſine aliquo effectu : quia ſciens non poſſe iterũ
torqueri,ſemper negaret poſt torturam &nun
quam ratificaret confeſsionem , & in expreſſo
ita tenet Bart.in.l.vnius.§.1.ff.de quæſtio.Bald.
in.l.in bonę fidei.C.de rebus credi.2.col. in fi-
ne Hyppolitus de Marſi.in.l.repeti.ff.de quæ-
ſtio.2.col.num.11.verſi.quo autem ad ſecũdum
caſum,& idem diſponit.lex.4.in fine titu.30.7. 27
par.iuſta quod tamen ſe offert pulchrũ &quo
tidianum dubiũ ſi reus poſitus in tortura præ-
cedentibus legitimis indiciis , & interuenienti-
bus aliis requiſitis confeſſus eſt delictũ:poſtea
verò ductus ad ratificandum,tranſacto debito
tempore negat & reuocat cõfeſsionem : poſtea
verò attenta eius variatione,iterum ponitur in
tortura, & confitetur delictũ: & poſtea ductus
ad ratificandum,negat & reuocat confeſsionẽ,
quid faciet iudex certè eſt nouus caſus,qui nõ
reperitur in iure deciſus:ſed in eo videtur dicẽ-
dum,ꝙ talis reus nõ debeat, nec poſsit vltra ter
tiam vicem torqueri,propter in finitatem & ꝑ-
plexitatem euitandam,maximè in actu tam o-
dioſo & pœnali argum tex.in.l. qui bona.fide
§.ff.de damno infecto tex. in fideicommiſſa.§.
ſi quis decem.ff.de lega.3.cum ſimi. facit etiam
tex.ſingu.& vnicus in ſuo caſu in cap. licet dile
ctus de teſtibus.Item etiam:quia tortura debet
adhiberi moderate:& hoc caſu iudex apertè ex
cederet modum,& tormentis reum perimeret,
quod eſſe non debet vt in.l. quæſtionis modũ.
ff.de quæſtio.text.in.l. de minore.§.tormenta.
eod.tit.Confirmatur etiam ex ſententia notan
da Bal.in cap.olim ex literis de reſcriptis.2. co.
eiuſdem Bald.in cap.fi. de conſuetudine.5.col.
num.29.vbi dicit ꝙ arbitri, quibus eſt data fa-
cultas prorrogãdi compromiſſum quotiens ve
lint,non poſſunt prorrogare vltra tertiam vicẽ
quod ſequitur & valde commendat Iaſo. in.l.
fi.C.de ſacro.eccle.5.col nu.17.& in terminis li-
cet non ita fundet iſtam ſenten.& conclu.tenet
Hyppolitus de marſi.in.l.repeti.ff.de quæſtio.
3.col.num.14.idem Hyppolitus in ſua practica
§.quoniam.3.col.verſi. ſed ſucceſsiue quæri po
teſt de notabili quæſtione.Itẽ quæro ſi reus ſe- 28
mel vel pluries tortus negauit delictũ, vel forte
eſt talis perſona,quæ de iure nõ poteſt torque-
ri,an iudex debeat eã diffinitiuè abſoluere:vel
poſsit cãm indeciſam relinquere relaxãdo ſub
fideiuſſoribus,vel ſimpliciter,ſi eos dare nõ poſ
ſit.Et certe eſt notabilis & quotidianus articu-
lus,& clarè iure nõ deciſſus.In quo videtur di-
cendo, ꝙ hoc caſu iudex poſsit cauſam indeci-
ſam relinquere, & reũ ſub fideiuſſorib⁹ relaxa
re,vel ſimpliciter , ſi eos dare non poſsit & erit
maximus effectus,ꝙ ſi poſtea reperiãtur vere&
legitimę probationes,poterit eũ capere, & diffi

Iudici quid faciendum vbi reus reuocat confeſſionẽ.

Quãdo reus pluries tortus ſemper negauit qd agere debeat iudex.

nitiuè condemnare ad pœnam ordinariam de licti ſi vero reperiantur defenſiones & probationes innocentiæ, difinitiue eum abſoluet.2. quia hoc ſuadet ratio innocentię quærendę, vel ratio vindictæ fauore rei publice:ne delicta remaneant impunita argu,tex.in.l.abſentē.ff. de penis tex.in.l.ita vulneratus.ff.ad.l.aqui.cū ſimi.2.&magis in ſpecie facit textus.in.l.ſi hi qui adulterij.C. de adulte.iuncta.glo. fin. vbi habetur,quod quidam accuſabantur de adulterio,& ipſi repulerūt præſumptiones, quę cō tra eos erant defenſione & exceptione proximitatis,dicendo ſi valde conſanguineos,&per conſequens non eſſe veriſimile eos eſſe culpabiles,propter quod cauſa , remanſit in deciſſa & ſi poſtea contraxerunt matrimonium præſumitur retro eos adulteraſſe & poſſunt difinitiuè condemnari ergo bene patet & probatur quod cauſa antea non erat difinitiue deciſſa: quia alias non poſſent poſtea condemnari & ſic apertè deducitur,& infertur quod propter dubias probationes,poterit iudex cauſam in deciſſam relinquere.&ſuperſedere,donec vere & realiter poſsit ſibi liquere & conſtare de culpa,vel innocētia rei accuſati,vel inquiſiti & in expreſſo iſtā ſenten.& cōclu.tenet Sali.indi cta.l.ſibi qui adulterii.C.de adulte.2.col.verſi. ex iſta glo.ſume conſilium idem Sali.vbi valde cōmendat in.l.3.C.ad legem in.maieſ.ſi .q. & ibi Ange.de Peru.idem Sali.in.l.ea quidem.C de accuſa.pe.col.verſ.ſet tūc oritur dubium paris de Puteo intract.ſindi.in parte viſo de repe titiōe torturę ſi.col.hipolitus de Mar.in.l.repe ti.ff.de quęſtio.pe.co.nu.36,vbi dicit,ꝙ ita practicatur in tota italia àpertiſsimis iudicibus idē ipolitus in ſua practica.§.quoniā.8.col.nu.49 Pau.gri.in tract.de relaxa.in carce.in Rub. de abſolutione innocētis & ante omnes reperio, idē tenere Alb.quinō allegatur in.l.diuus mar. ff.de officio preſidis.1.col.verſi.& nota.Sed his nō obſtātibus ego teneo cōtrariā ſentētiā & cō cluſionē:imo tali caſu iudex teneatur reū deffi nitiue abſoluere.vel ſaitim ratiōe indiciorū,& prȩſumptionū aliqua arbitraria pena cōdēnare & nullo modo cauſam indeciſam relinquere.1.per regulā generalē quę habetꝙ actore vel acuſatore nō probāte reus debet abſolui .tex. eſt in.l.actor quod eſſe verā.C.de proba.tex. in.l.qui accuſare.C.de edēdo & predicta regu. neceſſario debet intelligi de plena & legitima ex qua poſsit reus cōdēnari:quia aliàs non dici tur intētio actoris vel acuſatoris fundata ſicut quādo penitus nihil probauit, nec reperitur iure cautū,nec permiſſum illud mediū àdocto

Contra prædictā cōcluſionem.

ribus inuentū.Secundo facit tex.in.l.de qua re ff.de iudi.cuius verba ſunt,de qua re iudex cognouerit, de ea quoq; pronunciare cogendus eſt.&ibi gl.or.tex.in.l.vbi ceptū ff.eo.tit. text. in auten.qui ſemel.C.quo.&qñ iu.Tertio facit tex.in.l.fin.ff.de calu.vbi reprobatur, ꝙ ſi reus torqueatur & nō cōfitetur nec reſultat ꝓbatū delictū debet abſolui & ad hoc expreſſe notat Bald.& com.dd. Quarto facit tex.in.c.quotiēs & in.c.fi.de purga.cano.vbi habetur,ꝙ ille qui ſtātibus indiciis fuerit compurgatus,ſtatim debet diffinitiue abſolui.Quīto facit rō fundamē talis,& cōcludēs: qa ſi talis cā remaneret indeciſa,reus accuſatus vel inqſitus remaneret in maximo dāno,&periculo:cū eſſet aperta via inimicis,& ſibi odio ſis,vt poſsint quotidie ſup illo delicto inqetare & moleſtare:quod nō eſt permittendū:imo maliciis hominū obuiandū, vt in.l. 1.§.cū qs latrones.ff.de quæſt. & in.l. in fundo. de rei ven.&in.l.2.ff.ſo.ma.& in.l.1.§.deniq;.ff. de aq plu.ar.Sexto ꝓ hac mea ſent.& con.cōſidero nouā,& expreſſam legē partitæ in.l.26.ti. 1.7.par.vbi expſſe dicit,ꝙ ſi reus ꝑcedētibus legitimis indiciis cōpetenter fuit tortus.& nō ſit cōfeſſ⁹ delictū,debet iudex eū diffinitiuè abſoluere.idem ēt probat.l.4.tit.30.7.par.& iſtā eandē opi.videtur tenere Bar.in.l.fi.ff.de quæſtio. 1.col.num.1.& Ange.de male.in parte fama publica pre.in fine & certe iſtam ſen.&con.ſemp tenui legēdo.& nunc firmiter teneo,fundamētaliter ſcribendo & ab ea non eſſet recedēdum in iudicando &conſulendo:nec obſtat primum fundamentū pro parte contraria:quia per hoc non tollitur defenſio inocētię quærēdæ nec tollitur vidicta rei publicę:qa ſcđm ꝓbationes factas,& repertas tꝑore ſeniæ,iudex debet iudicare,abſoluēdo vel cōdēnādo:nō tn̄pōt nec debet cām indeciſam relinquere.nec obſtat ēt ſcđum fundamētū, quod ſumebāt prædicti docto. ex text.in.l.ſi hi qui adulterii.C. de adul.quia ille tex.habet plures & diuerſos intellect⁹:& merito nō pōt ad cōtrariā opi.allegari.imo verus & clarus intellect⁹ eſt, ꝙ ibi durāte lite & inſtātia adulterii,anteꝗ rei eſſent cōdēnati nec abſoluti cōtraxerūt matrimoniū:vnde meritò fuerūt cōdēnati:qa iſta vehemēs ꝑſumptio iūcta cū aliis ꝗ reſultabāt ex ꝓceſſu & cā,ante ipſam ſeniam diffinitiuā,operātur plenā ꝓbationē ad ipſam ſeniam ferēdā. Irē quæro an & qñ teſtis poſsit turqri in cā criminali,ꝓ eruēda veritate:in quo 29 articulo iſta eſt breuis & vera reſolutio,ꝙ regulariter nō debet torqri,niſi in duob⁹ caſib⁹:prim⁹ eſt qñ vacillat in teſtimonio:ſecūdus eſt qñ probabiliter fuiſſe facto,& ipſe negat:quia tunc etiam

Ad argumenta contrariam.

Teſtis quando poſsit torqueri.

etiam poteſt torqueri.ita probat tex.in.l.ex libero.ff.de quæſtio.& ibi Bar.& alii docto.glo. or.quę ſic debet intelligi in.l.vnius.§.teſtes.eo. titul. & ibi etiam docto. Albertus de Gandino in tract.de quęſt.fo.22.in.q. an teſtis poſsit torqueri,& idẽ probat lex pe.tit.30.7.par. & adde vnũ ſingulare, ꝙ eo caſu quo teſtis torquetur: pro verita te dicenda,nõ requiritur poſtea eius ratificatio.ita Bald. in.l.fi.C.de quæſt.qa teſtis ex interuallo non põt dictũ ſuũ corrigere vt in c.ꝑterea de teſtibus, ſed ego teneo cõtrariũ per argumentũ ab eadẽ ratione & à fortiori de qua in ipſo principali delinquẽti.itẽ per legẽ formalẽ & expreſsã quę apertè hoc vult & probat,in l.6.tit.30.7.par. adde tñ ꝙ in cã mere ciuili non haberet locũ tortura,vt colligitur ex dictis iuribus & lo cis, præterquam ſi in ea delictũ ſit annexum,vt ſi agatur depoſiti.& negetur per debitorẽ.ita ſingu. Anto.Imo.& alii docto.in ca. grauis de depoſito & Ia.in.l.imperiũ de iu.om. iu.13.col.Item quæro qualiter iudex pronũtia-

Iudex qualiter pronũtiabit ſententiã in criminalibus.

30 bit ſententiã in criminalibus in quo art.reſolutiuè dico,ꝙ ſi reus venit abſoluẽdus:pronũtiabit accuſatorẽ,vel iudicẽ ex officio procedentẽ nõ probaſſe intentionẽ ſuã,& ideo reũ abſoluit & ꝑpetuũ ſilentium ſuper illo delicto eis imponit.Si vero venit condẽnandus tunc ſufficiat ꝓnuntiare eum tale delictum cõmiſiſſe, licet pœnam non exprimat:quia cenſetur impoſita illa quæ per legem reperitur determinata, & ideo poteſt illa executioni mandari.ita probat text. formalis & expreſſus in.l.1.§.nam ſiquidem.ff. ad turpi.& adhoc notat & commendat ibi glo. ordinaria Bart.Albe. & commun. docto. antiqui idem Bart. & alii docto.in.l. iudex poſtea quam.ff.de re iudi.Abbas & canoniſtæ in cap. niſi ſpecialis.de offic.lega.quod intellige,quando pro delicto reperitur à iure impoſita pœna certa.vt in homicidio, adulterio, & ſimili delicto:ſecus verò quando pro delicto non reperitur pœna certa,& determinata: ſed eſt arbitraria officio iudicis imponenda:quia tunc neceſſarium eſt,quòd exprimatur in ſententia:ita tenet & declarat magiſtraliter in dicta.l.1.§.nam ſi quidem.ff. ad turpi.2.col.num.7. Anchar.in cap.1.de homicidio libr.6.4. col. verſi.14.nota. tutius tamen eſt ſemper in ſententia imponere & declarare certam & determinatam pœnam pro delicto ordinario , vel arbitrario, propter maiorem claritatem,& omne dubiũ euitandũ, & ita ſit & pra cticatur communiter in iſto regno.itẽ adde ꝙ inferenda tali ſententia criminali ſemuer iudex debet deũ & dominũ noſtrum habere præ oculis, & omnia illa quæ ponit & cumulat tex.in cap.1.de ſenten.& reiu.libr.6.& aliquando & ferè ſemper iudices ponunt & inſerunt illa verba in tali ſententia criminali.Item quæro poſt ſententiam diffinitiuam latam in 31 cauſis criminalibus, an & quando poſsit reus cõdemnatus appellare.In quo vtili & quotidiano articulo.dico ꝙ regulariter poteſt appellare,modò, ſit conuictus per confeſsionem propriã tantũ mõ per teſtes tantum.tex. in.l.1.& ꝑ totũ.ff.de appella.tex.in.l.1.& per totũ.C.eo.titu.tex.in.l.1.& per totum tit.23.3.part.& in tãtũ hoc eſt verũ, vt procedat & habeat locum etiã in grauiſsimo delicto læſæ maieſtatis,vel quolibet alio niſi lege reperiatur prohibitum.ita ꝓbat tex.iuncta glo.ord.in.l.panthonius.§.rei ꝑduellionis.ff.de acqui.hęre.quã ibi adhoc ſumme notat & commendat Aretinus,& alii doct. & illam adhoc reputat ſingu.nicho.de neapo. in.§.publica autem.Inſt.de publi.iud.1. col.Auguſtinus de ariminio in addi. Ange.de male.in parte præſente Caio & appellante.4.col.ſuper verſi. & nota & iſta eſt vera & communis opinio,& ſemper tenenda licet Romanus expreſſè teneat contrarium in dict. §. rei perduellionis per aliqua fundamenta & ſimiliter An.de male in parte præſente Caio & appellante.4.colũ. verſi.& nota.Item etiam in tantum hoc eſt verum.Vt quilibet de populo etiã extraneus poſſit pro reo condemnato appellare ſine mandato etiam ſi ipſe velit acquieſcere ſententiæ & illam approbare.text. eſt ſingu.in iure in.l. non tantum.ff.de appella.& ibi notat & commẽdat glo.ordinaria.Bart.Albe.Ang.& commun.dd. tex.in.l.addictos.C.de ap.tex.in.l.addictos.C. de epiſ.condi.& idem diſponit.l. 6.tit.23.3.part. licet in vno corrigat ius commune in quantum vult, ꝙ ſi cõdemnatus acquieſcat ſententiæ,nõ poſsit extraneus appellare:ſed conſanguineus eius, & iam iſte caſus mihi contigit dum eſſem aduocatus pauperum:quia fuit quidã condemnatus ad mortem,pro leui furto:& vix potui conſequi à condemnato vt apparet:imo libenter volebat acquieſcere ſententiæ,& volebã vti remedio prædictæ.l.nõ tantũ vel partitæ in querendo conſanguineũ,& tandẽ maximo labore & perſuaſione feci eum appellare, & ex eiſdem actis fuit reuocata ſententia & abſolutus à pœna mortis,& quadam leui pœna arbitraria condemnatus. Item etiam in tantũ hoc eſt verum,ꝙ poteſt reus condemnatus vel alius ꝓ eo appellare:ꝙ ſi poſt appellationẽ interpoſitã iudex de facto velit procedere ad executionẽ ſentẽ, põt licitè ei de facto & manu armata reſiſti ꝑ cõſanguineos, vel amicos ipſius cõdẽnati:quia

Reus quando poßit appellare poſt ſententiam diffinitiuã.

Reo inuito poteſt quilibet de populo appellare

Caſus nota.

ti:quia per appellationem ablata eſt iuriſdictio iudicis, à quo & cẽſetur priuata ꝑſona.ita ſingulariter tenet innocen.in.c. ſi quando de offi. delegati & ibi Abb.Pan.1.col.nu.2.reputãs eſſe valde notandũ & cõ.alii.dd.Bal.vbi valde cõmẽdat in.l.aditos.C.de epiſ.audien.1.col. nu.2.idẽ Bal.in.l.vt vim.ff.de iuſti.& iu.3.col.7.q. & ibi alii doct.Cinus in.l.1.C.vnde vi.fi.col.&.q.An. de ma.in parte fama publica ꝑcedẽte.verſi.ſecũdo quæro,& ibi eius additionator:idẽ Ange.in parte Caio & appellãte verſ.quid autẽ & ibi ei⁹ additionator Iaſ.vbi reputat ſingulare in.§.pœnales inſti.de actio.17.col.nu.108.Hyp.de mar. in ſua pract.§. diligẽter nu.53.paris de puteo in tracta.ſyndicatus in parte reſiſtẽtia.fo.220.facit et tex.in.l.prohibitũ.C. de iure fiſci.libr.10.vbi habetur, ꝙ officiali excedẽti in officio põt reſiſti.& ibi notat Bar.Pla.Quod tñ limita & intellige qñ reus condẽnatus eſt cõuictus ꝑ ſolã cõfeſsionẽ, vel ꝑ ſolos teſtes: ſecus tñ eſt, qñ eſſet cõuictus tã per confeſsionẽ, ꝗ ꝑ teſtes:qa tunc non põt appellare.tex.eſt ſingu.in iure.in.l.2. C.qrũ appe.nõ reſci.& ibi no.gl.or.Odof.Bar. Albe.Bal.Ang.Sali. & licet illa lex loquatur in in quinq; criminib⁹ tm̃,de quibus ibi.tñ gratia exẽpli loquitur in eis: nã idẽ eſt in qbuſcũq; aliis criminalibus,& ſimiliter in oĩbus cauſis ciuilibus:qa cõuictus per confeſsionẽ & ꝑ teſtes nõ põt appellare & in expreſſo ita tenet ibi gl. or. Bar.& alii doct.in.l.cõſtitutiones eo.tit.Secundo limita & intellige præterꝗ in crimine hæreſis:qa in eo cõdẽnatus nõ põt appellare.tex.eſt in.c.vt inqſitionis de hære.lib.6.quod tñ intellige in ſenĩa diffinitiua:ſecus verò in interlocutoria,qa ab ea bene põt appellari.ita tenet & đclarat ibi Io.An.Arch.Anc.Domi.Imo.in.c.ea quæ de reſcri. Feli.in.c.ſi ad abolendã de hære. 2.col.cõfirmatur ex tex. in.l.ſi ex cã.§.nunc videndũ.ff.de mino.vbi habetur ꝙ licet minor nõ reſtituatur à facto principali tñ bene põt reſtitui in emergẽtibus,& aceſoriis ex quo infert ibi Bal.poſt Gui. & antiquos ꝙ ſi cauetur lege vel ſtatuto ꝙ in aliquo caſu nõ habeat locũ appellatio debet intelligi quo ad deciſionẽ totius litis & cauſæ principalis nõ tamẽ in interlocutoria vel actu qui totã litẽ non dirimit quia tale grauamẽ non ſperatur reparari poſt diffinitiuã ſentẽtiã cum ab ea non poſſit appellari & hoc reputat ſingulare Bal. in.l.poſt ſententiã.C.de ſen.& interlo.omni.iu.2.col.in medio.Tertio limita & intellige preterꝗ in crimine falſæ monetę:quia in eo non appellatur tex.eſt in.l.1.verſ. appellãdi.C.de falſa moneta & ibi gl.or.tex.in l.2.eo.tit.& idem diſponit.l.16.titu.23.3.part.

Limita.

Limita. 2.

Limita. 3.

Quartò limita & intellige præterquã in crimine raptus virginis vel honeſtæ mulieris.tex.eſt in.l.vnica.C.de raptu virgi.& ibi commun.docto.& idem diſponit.l.16.tit.23.3.part. Quinto limita & intellige præterquam in quocunq; crimine violentiæ ſuper aliqua re vel poſſeſsione tex.eſt in.l.ſi quãdo.C.ad.l.iu.de vi.& ibi commun.doct.Sexto limita & intellige præterquã in publico & famoſo latrone tex. eſt in.l. conſtitutiones.ff.de appella.& ibi cõ.doc.Septimo limita & intellige præterꝗ in ſe dicioſo & concitatore tex.eſt in dict.l.conſtitutiones de appella.text.in.l.ſi quis filio.§.hi autem.ff.de iniuſto rupto.& vtrobiq; commun.doct. Octauo limita & intellige præterquam homicidio commiſſo prodictoriæ,vel aleuoſe ita diſponit tex.mihi ſing.in dict.l.16.tit.23.3.par. Dubiũ tñ neceſſariũ & quotidianũ eſt,ſi in caſibus ſuperioribus & ſimilibus,in quibus non admittitur appellatio reus condẽnatus appellauit,& iudex admiſit appellationẽ ex ignorantia iuris vel ex propria volũtate an poſit iudex qui tulit ſententiã eã executioni mãdare in quo art.breuiter & reſolutiue dico ꝙ non põt exequi ſentẽtiã:ſed tenetur deferre & admittere appellationẽ,& cãm ad ſuperiorẽ remittere:qa ſtatim ꝙ appellationẽ admiſit,abdicauit à ſe omnẽ iuriſdictionẽ in illa cã,& deuoluitur iuriſdictio & tota cã ad ſuperiorẽ & in expreſſo iſtã ſent. & conc.probat tex.in.c.cũ appellationibus friuolis de appell. lib.6.& ibi notat & cõmẽdat Io.An.Domi.Anca.& per illũ tex.ita tenet Angel.de peru.Io.de imo.& alii doct. in.l. cõſtitutiones.ff.de appel. Bal.in.l.vnica.C.de confeſsis.6. col.in.fi.nu.24. idẽ Bal.in.l.poſt ſententiã.C.de ſent.& interlo, omni.iu.2.col.verſ.pone Roma.in.l.pãthonius §.l.rei ꝑ duellionis.ff. de acq.hære.2.col.in medio vbi reputat ſingu.Augu.de arimi.in addit. ad An.de mal.in parte ꝑſente caio & appellãte 8.col.Iaſ.vbi reputat ſing.in.l.patre furioſo. ff. de his ꝗ ſunt ſui vel alie.iu.3.col.nu.11. quod teneniẽti,qa certè eſt notabile & quotidianũ in practica.Item quæro,ꝗ tẽpore accuſatus vel inquiſitus probare innocẽtiã & defenſionẽ ſuam in quo artcul. vtili & quotidiano reſolutiue dico:ꝙ in qualibet parte litis vſq; ad realem executionem ſententiæ poterit eã probare. Nã primò poterit ꝓbare innocentiã & defenſionem ſuã in termino ꝓbatorio partibus cõceſſo & aſſignato per iudicẽ in ſentẽtia interlocutoria ad probationem faciendam:cum ille terminus requiratur pro cauſæ cognitione,& ſit communis vtriq; parti text.eſt in.l. iudices.C. de iudi.textus.in.l. prima. & per totum.C. de dila

Limita.4. *Limita.5.* *Limita.6.* *Limita.7.* 32 *Dubium.* 33 *Quo tempore reus poſſit probare innocentiam.*

tex. .in

tex.in.l.prólatã.C. de ſentẽ.& inter om.iu.tex. in.l.petendę in fine.C. de tẽpore.in integ. reſt. petẽ.& vtrobiq; com.doct. Secundo poterit ꝓbare innocẽtiã & defenſionẽ ſuampoſt lapſum termini probatorii: imo etiã poſtpublicationẽ teſtiũ. & cõcluſionẽ in cã:quia defẽſio eſt adeo preuilegiata&iure ꝑmiſſa,ꝙ timor ſubornationis non debet eã excludere:ex quo deducitur, & infertur,ꝙ in cauſis criminalibus cõcluſio facta à partibus,nõ tollit probationẽ. ita probat text.no.in.l.vnius.§.cogniturũ verſ. quãuis.ff. de quæſtio.& ibi gl.or.Bart.Albe.& commun. docto.idem Bart.in.l.1.§. ſiquis vltro eo.titu.& ibi alii doct.idem Bar.in.l.diui fratres.ff.de pœnis.Sali.in.l.fi.C.de quæſtio.fi.col.Bald.in.l.ea quidem.C.de accuſa.antepe.col.nu.56.Felinus in capit. cùm clamor de teſtibus.3.colũ.verſi.& ſcias tertio poterit probare innocentiam & defenſionẽ ſuam ſi talis reus accuſatus vel inquiſitus renunciauit defenſionibus ſuis &termino ꝓbatorio ſibi aſsignato quia talis renuntiatio non valet nec tendit in præiudiciũ perſonæ vel ſtatus, arg tex.in.l. liber homo.ff.ad.l.aq.tex. in.l.lege cornelia.§.fi.ff.ad.l.corne.deſicca.tex. in.l.cũ autem.§.excipitur.ff.de ædilit.edic.tex. in.l.omne.§.qui ſe.ff.de remili.text in.l.non tãtum.ff.de appella.tex.in.l.3.&.4.ff.delibe.cau. text.in. l. nec ſi volens & in.l. interrogatam.C. eo.titu.& in expreſſo iſto fundamento & ratione ita tenet gl.ſ.ſingularis in iure in.l.pactum inter hæredem.ff.de pactis in gl.fi.& adhoc notat & cõmendat ibi Bar.Bald. Ange. Pau.Iaſo. & commun.docto.|& illam glo.reputat ſingul. Bald.id.l.vnica.C. de confeſsis.15.col. num.60. idem Bald.in cap.1.§.porro.qualiter feudũ alienari poſsit.1.col.num.1. idem Bald.in cap. cum non ab homine de iudi.fi. col. idem Bald.in.c. cum veniſſet de teſtibus.idem Bald.in.c.paſtoralis de excep.3.col.num.12.idem Bald.in autẽ. iubemus.C.de iudi.& ibi Iaſo.2.colũ.num.8.& illã gl.reputat vnicã Bald.in.c.quoniam contra falſam de ꝓba.pe.col.nu.63.imo.in.l.cuſtodias ff.de publi.iu.2.col.Iaſo.in.l.ſiqs.in cõſcribẽdo C.de pact.6.col.nu.17.Feli.in.c.cõtingit de ſen. exco.2. col. in medio Ange.de male.in parte ꝗ iudex ſtatuit terminũ.2.col.& ibi eius additionator Paris de puteo in tractatu ſyndicatus in parte an poteſtas.fo.83. Hyppolitus de marſ.in l.1.§.ſi quis.ff.de quæſtio.antepe. col. nu.63.idẽ Hyp.in ſua pract.§.examinãda. exq̃ iudices debẽt eſſe cauti& ſumere optimũ cõſiliũ in practica,ꝙ in cauſis criminalibus ſemper aſsignẽt terminũ cõpetentẽ partibus ad intentionẽ ſuam fundãdam,& licet reus accuſatus vel inquiſitus renuntiet,vt quotidie faciũt prædicto termino probatorio non admittat talẽ renuntiationem ſed patiatur terminũ labi in defenſionem ſuam poſsit facere:nã alias iniuſtẽ.Cõdẽnaretur, qđ intelligo qñ pro delicto veniret imponenda pœna mortis,vel corporalis:ſecus verò ſi pecuniaria vel relegationis:qa tunc valeret renuntiatio argu.tex.& eius regulę in.l.ſi quis in conſcribẽdo.C. de pactis cũ ſimi. & in terminis ita tenet & declarat Io.de Imo.in.l.cuſtodias.ff.de publ. iu.2.co.in medio &ita ſemper practicaui in cauſis pauperũ.Quarto poterit talis reus accuſatus vel inquiſitus probare innocẽtiam & defenſionem ſuam etiam poſt ſententiam diffinitiuam, cõtra eum latã:qñ per euidentiã facti hoc poſſit cõſtare, & hoc per officiũ iudicis,non tñ ad inſtantiã partis.tex.eſt ſingu.& vnicus in.l.1.§. ſi quis vltro.ff.de quæſtio.& ibi notat & commendat Bar.Albe.& commun.doct.idem Bar. in.l.fi.ff.de feriis.fi.col.idem Bar.in.l.ſi maritus la.2.§. præſcriptiones.ff.de adulte.idem Bar.in l.libellorũ.§. fi.ff. de accuſa.1.col.nu.4.idẽ Bar. in cõſ.107.1.col.Bal.in.l.cũ precũ.C.delibe.cau. in fi.Sali.vbi reputat ſing.in.l.2.C.de requi.reis 2.col.nu 2.idem Sali.in.l.fi.C.de quæſtio.fi.co. in medio.probat etiã tex.in.l. diui fratres.ff.de pœnis.&ibi notat Bar. Albe. & com.doct.vnũ tñ eſt, ꝙ licet in caſibus ſuperioribus talis reus accuſatus vel inquiſitus,poſsit innocentiam & defenſionem ſuã, quolibet modo & via legitima & ordinaria:tamen iſto quarto &vltimo caſu non poſſet probare, niſi per euidentiam facti probando negatiuam,quæ arguat & oſtendat non eſſe delictum cõmiſſum:vt quia vere& realiter probat hominem,quiã ſe dicebatur interfectus viuere,vel quid ſimile &in terminis& quidẽ ſubtiliter ita probat tex.in dict.§.ſi quis vltro per me ſic ponderatum& intellectus.Nec obſtat tex.in.l.4.ff.de confeſsis.vbi habetur ꝙ ſi quis cõfitetur ſeruũ alterius occidiſſe,ex tali confeſsione debet condẽnari,licet nõ occiderit & euidenter probet contrariũ:quia debet intelligi qñ contra eũ agitur ciuiliter actione legis Aquiliæ:ſecus vero ſi criminaliter, vt in noſtro caſu & materia,& ita tenet ibi Albe.Ang.& cõ. doct.probat etiã tex.in.l. inde Neratius.§.fi.ff. ad.l.Aqui.tex.in.l.cõfeſsionibus.ff. de interro. actio.& idem diſponit.l.5.tit.13.3.par.Aduertendum temẽ ꝙ iſto quarto & vltimo caſu, quãdo conſtat de innocentia ipſius rei per euidentiam facti poſt ſententiã.non poterit ipſe iudex,qui tulit ſententiã eã reuocare: ſed ſupſedebit executioni & reſcribet principi,vt reũ abſoluat,& reuocet ſentẽtiã.text. eſt in.d.l.1.§.ſi qs vltro.ff. de quæ-

Iudex non debet admittere renũtiationem termini probatorij.

de quæſtio.in.fi.& ibi ſumme notat Bar.& cō.
doct.ſali.in.l.& ſi ſeuerior.C.quibus ex cau.in
fa.irro.3.col.& ibi Paul.fi.col.idem Pau.in.l.q̄d
ergo.§.pœna grauior.ff.de his qui.no.infa.fin.
col.Sali.in.l.vnica.C.de cōfeſsis.7.col.nu.23.idē
ēt,ꝓbat tex.in.l.moris.§.ſed enim.verſ. & ſi for
tè.ff.de pœnis.tex.in.l.diui fratres eo.tit.ſed ho
die in nr̄o regno hoc caſu bene poſſet ipſemet
iudex,q ſententiā tulit eā reuocare,ēt incōſulto
principe.ita determinat noua & ſingu.lex.par
tit.l.4.titu.3.7.par.in quantū dicit,deuelo qui-
tar.nec obſtatſi dicas quod illa poteſt intelligi
q̄d ſuſpendat̄ executio:q̄a ex verbis eius aper-
tè cōſtat velle,ꝙ reus diffinitiue abſoluatur: &
34 iudex reuocet ſententiā.Circa prædicta tamē ſe
Quolibet tē pore litis ſē ꝑ iudex poteſt recipere teſtes.
offert pulchrum & quotidianum dubiū:an iu-
dex in criminalibus, poſsit inducere & recipe-
re teſtes in qualibet parte litis ad offēſam & pu
nitionē rei.In quo notabiliter & reſolutiuè dico
ꝙ iudex modo procedat per viā accuſationis,
modo per viā inquiſitionis pōt in qualibet par
te litis vſq; ad ſententiā difinitiuam,durāte ter
mino probatorio, vel eo finito: & adhuc poſt
publicationem & concluſionem in cauſa.ex of
ficio ſuo inducere, & recipere teſtes, & omnes
alias probationes ad offenſam & punitionem
ipſius rei delinquentis.Primo quia ſicut iudex
poteſt ex officio in totum procedere, & vicem
accuſatoris ſuſtinere,vt ſupradictū: eſt ita pote
rit partem & ſic accuſatorem eo adiuuare,& te
ſtes & probationes in qualibet parte litis reci-
pere, fauore rei publicæ:ne delicta remaneant
impunita.Secundo q̄a in iudice ceſſat timor ſu
bornationis.vt in cap.cum clamor de teſtibus.
& ibi innocen.& commun.doct.Tertio quia a
lias faciliter poſſet dari colluſio inter accuſato
rem & accuſatum, & veniret ipſe reus liberan-
dus in graue damnū,& præiudicium reipubli-
cę.quarto facit tex.no.in.l.2.C.de abolitionib⁹
vbi habetur,ꝙ ſi accuſator renūtiat,vel deſiſtit
ab accuſatione, iudex poteſt ſupplere defectū
partis,& procedere ex officio ſuo contra ipſum
delinquentē.& in expreſſo per prædicta funda
iſtam ſen.& con.tenet Bar.in.l.1.§. ſi quis vltro
ff.de quæſtio.1.col.verſ.nota tria mirabilia, idē
Bar.in.l.vnius.§.1.eo.tit.idem Bar.in.l.2.§. ſi pu
blico.ff.de adult.5.col.num.15.idem Bart.in.l.ſi
maritus.§.1.eo.tit.2. col.idē Bar.in.l.2.C.de abo
li.& ibi Sali. idem Bart.in autē.qui ſemel.C.de
proba.pe.col.nu.32.idē Bar.in.l.4.§.hoc.autem
iudicium.ff.de dāno infecto.2.col. &.4.q.idem
Bar.latius & melius q̄ alibi,in quæſtionib⁹ ſuis
q.14.Bal.ī.l.ea quidē.C.de accu.antepe.col.nu.
56.Sali.in.l. qui de crimine. eo.tit pe.col.nu.22.
idē Sali.in.l.fi.C.de quæſt.fi.col.Ang.de male.
in parte comparuerunt dicti inquiſiti,& nega-
uerunt totum.pen.col.verſi.& etiā tene menti.
idem Angel.in parte qui iudex dictum proceſ-
ſum publicauit.1.col.verſ.aduertas Hyppolitus
de Mar.in.d.l.1.§.ſi quis vltro.ff.de quæſt.2.col.
nu.6.idem Hyppolitus in ſua practica.§.ſequēs
2.co.nu.7.Anc.in cap.cupientes.§.ceterū de ele
ctione.libr.6.fin.col.Anania in capi.2.de collu-
ſione detegēda.1.col.verſi. ex prædictis.Felinus
in cap.cum clamor de teſtibus.3.col.verſ.& hoc 35
procedit.Item quæro, an poſt latam ſententiā
Executio ſētentiæ non debet differri quāuis dicat reus ſe habere quod dicat principi.
difinitiuam,quæ tranſiuit in rem iudicatam,in
his cauſis criminalibus ſit ſtatim mādanda exe
cutioni,& breuiter dico,ꝙ ſic:adeo ꝙ licet con
demnatus dicat,& aſſerat ſe aliquid habere re
uelandum principi,tangens eius perſonam,ſta
tum,& ſalutem,non debet differri tex.eſt ſing.
in iure in.l.ſi quis fortè.ff. de pœnis & ibi Bar.
Alb.Ang.probat ēt in.l.cum reis.C.eo.tit. & ta
lis executio debet fieri publicè & de die & nō
de nocte,vt ſibi ſit ſupplicium & aliis exemplū
tex.eſt in.l. capitalium.§.famoſos.ff.de pœnis,
& idem diſponit.l.5.tit.27.3. par.& in.l.fi.titu.31
7.par.item adde,ꝙ debet fieri in loco deputato
& conſueto : non vero in alio.ita probat tex.in
l.pe.ff.de iuſtitia & iure & ibi commun.docto.
adde tamen ꝙ aliquando propter grauitatem
criminis, & eius exagerationē & terrorem alio
rū, pōt iudex in proprio loco vbi delictum eſt
cōmiſſum executionē facere & ibi erigere fur-
cā,& delinquētē ſuſpēdere.ita ꝓbat tex. forma
lis & expreſſus in.d.l.capitaliū.§.famoſos.ff.de
pœnis vbi diſponitur ꝙ publici latrones ſuſpē
dūtur in locis vbi graſſati ſunt.& ibi commun.
docto.probat etiam tex.in.l.1.C.de nili aggeri-
bus non rūpendis, & ibi notat Bald. & alij do-
cto. tenet etiam Ange. de male. vbi dicit ita ſe-
mel practicaſſe in parte vſq; ad locum iuſtitiæ
conſuetum,& certè ita practicatur in noſtro re
gno.Itē quæro an & qn̄ ſenı̄a diffinitiua, q̄ trā- 36
Sentētia diffinitiua quādo poſsit ſuſpendi vel reuocari. Caſus.
ſiuit in rem iudicatā, & eius executio poſsit re-
uocari,vel ſaltim ſuſpendi:in quo notabili & v
tili articulo reſolutiue dico ꝙ in ſequentibus
caſibus bene poteſt ſuſpendi.Primus eſt,quan
do poſt ſententiam diffinitiuam conſtat de in-
nocentia ipſius rei:quia tunc ſuſpēditur execu
tio,& reſcribendum eſt principi,vt tāquam ſu-
perior reuocet ſententiam:ipſe tamē iudex,qui
eam tulit nō poteſt reuocare cum iam functus
ſit officio ſuo.text. eſt formalis & expreſſus in
l.prima.§.ſi quis vltro.ff.de quæſtio.& ſupradi
ctū eſt.circa quod tamen eſt addendum,ꝙ ſi iu
dex proceſsit ad executionem contra reum
condem

condemnatum: quia plenè erat delictum probatũ,& poſtea verè & realiter conſtet de inocẽtia eius,& alium fuiſſe homicidam & culpabilem in delicto,per hoc non liberatur verus homicida vel delinquens. Sed iuſtè & licitè debet per iudicem cõdemnari, & pœna ordinaria puniri. ita probat tex. ſingu. & vnicus in iure in. l. qui ſeruum. ff. de interro. actio. vbi habetur, ꝙ ſiquis confeſſus eſt ſe hominem occidiſſe,& falſum teſtimonium contra ſe tulit: quia nunquã occidit, nec vulnerauit per hoc non liberatur verus homicida: & delinquens, qui delictum cõmiſit, ſed omnino tenetur, & põt & debet pœna ordinaria condemnari,& adhoc notat & cõmendat ibi Bal. Fulgo. Iaco. de ſan Geor. & alii docto. Bal. in. l. 2. C. quibus res iudi. non no. fi. col. & q. idem Bal. in. c. 1. §. iniuria de pace iura. firman. pe. col. in vſibus feudorum Sali. in. l. vnica. C. de confeſsis. 7. col. num. 24. Paul. de Caſtr. in. l. fi. §. hoc iudicium. ff. ne quis eum qui in ius voca. eſt vi exi. Angel. & Imola in. l. quotiens. §. fi. ff. ſolu. matri. Roma. in. l. ſemel mora. eo. tit. 2. col. num. 11. Iaſo. vbi reputat illum tex. ſingu. in l. error. C. de iuris & facti igno. Abbas Panor. in cap. quanuis de iure iudi. 3. col. num. 6. Ange. de male. in parte Andream auxiliatorem. 4. col. & in parte dandis & ſoluendis. 2. col. paris de puteo in tracta. ſyndicatus in parte confeſsio. 1. co. nu. 4. Hyppo. de marſi. in. l. 1. ff. ad. l. cor. de ſicca. nu. 14. idem Hyppolitus in. l. 1. §. ſi quis vltro ff. de quæſtio. 13. col. nu. 53. Bald. vbi dicit, ſe hoc vidiſſe de facto in practica in cõſiliis ſuis cõſ. 515

Caſus. 2. 5. vol. cõſ. Secũdus caſus eſt, qñ condẽnatus fuit procurator, geſtor, vel adminiſtrator bonorũ alterius: quia ſi dñs petat, ꝙ reddãtur ſibi rationes adminiſtrationis, debet ſuſpẽdi executio ipſius cõdẽnati, donec ſibi reddãtur, ita probat tex. ſingu. in iure in. l. 1. C. de bonis proſ. vbi habetur, ꝙ ſi ſeruus adminiſtrabat peculium domini & fuit cõdẽnatus ad mortẽ, debet ſuſpendi executio, donec reddat rationes & adhoc notat & cõmẽdat ibi Odofre. Bar. Cinus Bal. An. Sali. & cõm. alii doct. notat ẽt & cõmẽdat. Pau. de Caſ. in. l. ſi cognati. C. de nego. geſ. idẽ Pau. in l. ſi maritus. la. 1. ff. ſolu. matri. Florianus in. l. põponius ſcribit. ff. fami. hærſ. Iaſ. in. l. debitorib⁹. ff. de re iudi. pe. col. nu. 15. Abb. in. c. veniẽs de acciuſa. 2. colũ. Ange. de male. in parte & ibi caput ãſpatulis amputetur. 11. col. verſi. quæro aliquis eſt damnatus, & ibi eius additionator paris de puteo in tract. ſyndi. in parte an ſi iudex. 2. col. Hyppolitus de marſ. in ſua practica. §. opportunè. 2. col. cœpola in cautelis ſuis cautela. 2. verſi. ſi vis defferre mortẽ probat ẽt tex. in. ſeruo legato. §. ſi fundus. verſi. ſeruus. ff. de lega. 1. & ibi notat dinus & alii doct. notat etiam & commendat Bar. Albe. Bal. Ange. Imola. Pau. Cuma. Iaſ. & commun. doct. in. l. ſeruus vni. eo. tit. probat etiam tex. in. l. vnica. §. ſin autem ſeruus ratiociniis ſuppoſitus eſt. C. de commun. ſer. manu. & ibi notat Bald. 1. col. num. 4. & alii docto. quod tñ intellige, qñ dilatio eſſet modica, & in breui tempore poſſent reddi rationes: ſecus vero alias quia tunc non differtur executio fauore reipublicæ. arg. tex. in. l. ita vulneratus. ff. ad. l. Aqui. & in. l. prouinciarum. C. de feriis & in terminis. ita tenet & declarat Bar. i. l. 2. §. 1. ff. de cuſto. reo. *Caſus. 3.*

2. col. in medio cũ quo tranſeũt ceteri doc. Tertius caſus eſt, qñ reus condẽnatus eſſet peritiſsimus & inſignis in arte ſua: qa tunc ſuſpẽditur executio: imo reuocatur ſentẽtia & imponitur mitior pœna cõſulto principe: nõ alias: quia reputat̃ vtilis reipublicę. tex. eſt ſingularis in iure in. l. ad beſtias. ff. de pœnis cui⁹ verba ſunt Ad beſtias dãnatos fauore populi dimitterre ꝑſes nõ debet: ſed ſi eius roboris vel artificii ſint, vt dignius populo Romano exhiberi poſsint, prĩcipẽ cõſulere debet, & adhoc notat & commendat ibi Dinus. Bar. Albe. Ange. & adhoc reputat ſingularẽ paris de puteo in tract. ſyndicatus in parte an ſi tẽpore officialis Hyppol. de marſ. in ſua practica. §. opportunè. 2. col. nu. 6. Cępo. in cautelis ſuis, cautela. 2. & idẽ expreſſe diſponit. l. 2. tit. 32. 7. part. quod notabiliter extẽde, vt procedat & habeat locũ ẽt in tortura: quia talis ꝑſona peritiſsima & inſignis in arte ſua, nõ poſſet torqueri eadẽ cã & rõe: qa ex tortura faciliter poſſet ſeq mors, vt in. l. aut damnũ. §. quanuis. ff. de pœnis & in terminis ita tenet Hyppo de marſi. in. l. edictũ. ff. de quæſtio. 2. col. nu. 11. *Amplia.*

Quartus caſus eſt qñ mulier pręgnãs eſſe cõdẽ 37
nata ad pœnã mortis: vel corporalẽ: qa tũc ſuſ *Caſus. 4.* pẽditur executio donec pariat, ꝓpter periculũ partus: qa ſicut filius iã natus nõ debet puniri ꝓpter delictũ patris, vel matris: ita nec poſthumus. text. eſt in. l. prægnãtis. ff. de pœnis cuius verba ſunt, pręgnãtis mulieris cõſumẽdę dãnata pœna differtur ꝗ ad pariat: & adhoc notat & cõmẽdat ibi gl. or. & cõ. dd. tex. in. l. imperator la. 2. ff. de ſtatu hominũ. text. ſingu. & vnicus in ſuo caſu in. l. 2. ff. de mortuo inferẽdo vbi habetur, ꝙ ſi mulier prægnãs moriatur, nõ debet ſepeliri ante ꝗ partus ei excidatur, & ibi notat & commendat glo. ordi. & commun. docto. & reputat ſingul. & vnicum. Albe. & idem diſponit l. fi. tit. 31. 7. par. & l. 2. tit. 5. lib. 4. for. ll. Quod extẽde, vt ꝓcedat & habeat locũ etiam in tortura *Amplia. 1.* vt ſimiliter talis mulier prægnans non poſsit

 torqueri

torqueri, ante quam pariat: quia eadem eſt ratio. text. eſt in dict. l. prægnātis in fine cuius verba ſunt, ego quidem, & ne quæſtio de ea habeatur ſcio obſeruari, quandiu prægnans eſt, & ibi gl. or & com. doct. item ēt extende, vt procedat & habeat locum etiā in quālibet alia pœna corporali, vt flagellorum vel ſimili pœna afflictiua: quia eadem eſt ratio. rurſus etiam extende in pœna relegationis, ſi veriſimiliter cauſetur aliquod periculum in partu, quia mulier eſt debilis, non ſolita iter facere, argum. prædictorū iurium & argu. text. in. l. 2. §. ſi non propter. ff. ſi quis cautio. ita Bar. poſt Guiller. in dict. l. imperator. ff. de ſtatu homi. & ibi Albe. Bal. cōfirmatur ex ſententia & doctrina Hoſti. Io. An. & aliorū doctorum in. c. 2. de patribus q filios occiderunt, vbi dicunt, ꝙ quando mulier eſt prægnans, non eſt ei iniungenda pœnitentia abſtinentiæ, vel peregrinationis, per quam poſsit cāri periculum in partu. Finaliter etiā extende ēt ſi talis mulier concepiſſet doloſè & fraudulenter cā euitandæ pœnæ, vel torturæ. ita ſingulariter Bald. in dict. l. imperator la. 2. ff. de ſtatu hominū. 2. lectura. 1. col. cui aſſentio: quia hoc priuilegiū & ſuſpenſio executionis non fit cā mulieris: ſed cauſa partus, licet contrariū teneat idē Bal. in. l. 2. §. numerū. ff. de execu. tuto. Quæro tamen pro intelligentia prædictorum, an poſt partū ſtatim debeat fieri executio, vel ſit expectandum aliquod tempus conualeſcentiæ in quo dico, quòd eo caſu quo eſt cōdemnata ad mortem naturalem, ſtatim poteſt fieri executio: quia ceſſat ratio ſuſpenſionis: ſi verò eſt cōdemnata ad aliam pœnam corporalem, vel ad torturam, debet differri per aliquod tempus, ꝙ ſit fortis & in ea valetudine: vt poſsit eā ſine periculo mortis pati: quia militat eadem ratio. ita tenet & declarat Dinus Bar. & commun. docto. in. l. prægnantis. ff. de pœnis. Idem Bart. & commun. doct. in dict. l. imperator la. 2. ff. de ſtatu homi. item adde, ꝙ ſi filius natus habet vnde poſsit alimentari, debet quæri nutrix, quæ ipſum alat ſuis expenſis: ſiverò non habeat bona & non reperitur nutrix, quæ gratis faciat: tunc debet ſolui de publico. arg. tex. in. l. mulier in opus ſalinarum. ff. de captiuis. tex. in. l. vt virtutū C. de ſtatuis & Imagi. tex. in. l. 1. & per to. C. qui bus ex cau ſer. pro pre. liber. accip. text. in fine ff. de iuſtitia & iure, & eorū quæ ibi notat Bar. & commun. docto. vbi dicunt, ꝙ poteſt de publico dari præmium capienti malefactorem. Si vero non reperiatur nutrix precio, nec gratis, ipſa mater condemnata debet ſeruari, & executio ſententiæ ſuſpendi: quia eadem eſt ratio in

Amplia. 2.

Amplia. 3.

Amplia. 4

Sententia ā debeat ſtatim poſt partum mādari executioni.

conſeruando filio iam nato, quæ erat in liberādo: quādo erat in ventre. ita etiam tenet Oldraldus Bartol. & communiter. doctores. in dicta. l. prægnantis. ff. de pœnis. idem Bartol. & communiter doctores. in dict. l. imperator la. ſecunda. ff. de ſtatu hominum. Ananias. & communiter. canoniſtæ in capitu. ſecundo de patri. qui. fi. diſtra. Hyppo. in ſua practica. §. nunc videndum antepe. colum. num. 47. vnum tamē eſt, ꝙ cum prægnante bene poteſt agitari proceſſus & iurare & deponere, tanquam pars vel teſtis: niſi ſit periculum partus. quia adhoc ducitur de longe, & fertur ſententia condemnatoria licet defertur executio, vt apertè probāt prædicta iura & commun. docto. Quintus caſus eſt quando reus condēnatus velit accipere in vxorem aliquam meretricē exiſtentem in lupanari quia per hoc videtur ſibi remittenda pœna, ar. tex. in cap. inter opera deſponſa. vbi habetur, ꝙ ille qui extraxit meretricem de lupanari, & eam duxit in vxorem, exercuit actum maximę charitatis, & prodeſt ſibi in remiſsionem peccatorum, & per illum tex. aliquando fuit ita practicatum in iſto regno, vt dicit & refert paris de puteo in tracta. ſyndi. in parte an ſi iudex fo. 116 & quæſiui à peritis iudicibus: qui idem mihi dixerunt. Sed iſte caſus non eſt verus nec tenendus: quia non reperitur iure certum. Item quia tenderet in graue præiudicium rei publicæ: quia viles Ribaldi & infames quotidie delīquerent ſperātes veniam ducendo meretrices in vxores. Nec obſtat text. in dict. capit. inter opera: quia fateor, quòd ſi quis ducat meretricem vxorem, exercet actum charitatis, & miſericordię, vt proſit ad ſalutem animæ, & remiſsionem peccatorum ſicut ſi exerceret quemlibet alium actum charitatis: non tamen per hoc non liberatur in foro iudiciali à pœna corporali pro delicto, in præiudicium partis offenſæ & reipublicæ, & in terminis ita tenet Paris de puteo in dicto loco & petrus de Bernia in additionibus ad Iaco. Butri. in. l. raptores. C. de epiſ. & cle. fin. columna. & quæſtione. vbi dicit, quòd fuit de hoc conſultus Andegauis in facti contingentia, dum quidam ad furcas duceretur, & à meretrice peteretur, & reſpondit, quòd non erat dimittendus, nec relaxandus, & ita ſtatim fuit ſuſpenſus, & ſententia executioni mandata.

Caſus. 5.

Contra prædictū caſum

Sextus caſus eſt, quando reus condemnatus tempore, quo ſuſpendebatur, cecidit in terram ſanus & illæſus laqueo fracto: quia atribuendum eſt miraculo, & executio ſuſpēditur & rex vel princeps ſuper hoc conſulendus eſt: qa ea quæ rarò & inſolicitè accidunt, cōtra ea q̄ naturaliter

Caſus. 6. & nota.

naturaliter ſunt diſpoſita, potius miraculo, q̃ alio facto atribuendum eſt, & non ſunt ſub lege vt in.c.niſi verſ.ſed dices.de renun.& in.c. licet de regul.item ẽt quia in dubio ſanctius eſt nocentem impunitum relinquere, quã innocẽtem condẽnare vt in.l.abſentem.ff.de penis cũ ſimilib⁹. Vnde in hoc dubio iuſtius, & rectius erit executionem ſuſpendere, quam forte veritati & ſigno miraculi reſiſtere. itẽ etiam quia, vt refert ſcriptura ſacra ex precibus beatæ virginis Mariæ & aliorum ſanctorum, hoc ita cõtigiſſe & quoſdam liberatos eſſe & ꝙ hoc caſu princeps conſulatur, probat bene text.in.l.1.§. ſi quis vltro.ff.de quæſtio.& in hoc reſideo & in terminis ita tenet Lucas de pẽna in.l.1.C.de deſertoribus lib.12.6.col.verſi.ſed pone ꝙ damnatus. Paris deputeo in tract.ſyndicatus in parte an ſi iudex.pe.col.& Philippus Detius in regula fauorabiliores.ff.de regulis iuris fin.colũ.

Caſus.7. Septimus caſus eſt, qñ reus condemnatus aliquam accuſationẽ contra aliquẽ propoſuerat quia ſuſpẽditur executio, donec eam perficiat, & vſq; in finẽ perducat ita probat tex.capitalis in.l.is qui reus.ff. de publi.iu. & ibi notat Bar. 5.col.nu.7.& com. dd. Vbi omnino vide de veritate.

38 *Caſus.8.* Octauus caſus eſt per indulgentiã & remiſsionẽ principis: quia ſi rex vel princeps remittat pœnã delinquenti, liberatur à tota pœna.tex.eſt in.l.1.& per totum.C.de ſenten.paſſis.tex.in.l.fi.C. de generali abolitione.text.in l.1.§.de qua autem.ff.de poſtulando. Et talis remiſsio poteſt per principẽ fieri dupliciter primo modo generaliter remittendo pœnã delinquentibus accuſatis, inquiſitis, vel condemnatis propter publicam lætitiam vel aliquem proſperum ſucceſſum natiuitatis filii, vel victoriæ.vel ſimilem cauſam. Secũdo modo particulariter remittendo pœnã alicui ex aliquo priuilegio, gratia & beneficio particulari text.eſt in.l.generalis.C.de ſen.pa.& ibi com.docto.& idem diſponit lex.1.tit.32.7.part.& quæ forma in hoc habeatur vide.l.2.titu.vndecimo.libro. primo.ordi. Et adde ꝙ hoc poteſt facere cum bona cõſcientia, quando non eſt pars, quæ accuſet, & quando remiſsio non tendit in graue detrimentũ reipublicæ: quia aliàs nõ põt princeps remittere cum bona conſcientia. ita ſanctus Tho.in.2.2.q.67.arti.4.quẽ omnino vide.

Remiſsio q̃do non prodeſt. Item adde, ꝙ ſi delictum ſit qualificatũ, puta factũ proditoriè vel aleuoſè vel cũ igne vel ſagitta vel ſi antea cõmiſerit ſimile delictum remiſsio generalis vel particularis non prodeſt delinquenti: niſi expreſſa mẽtio fiat de illa qualitate.ita probat tex.in.l.3.C.de epiſ audi.& ad hoc vltimum notat & commendat ibi Guiller.Barb.in.c.ſuper literis de reſcrip.34.col.Feli.in.c.poſtulaſti.eod.tit. Pala.rub. in ſua repe.fo.103.2.col.in fi.verſic.ad cuius confirmationẽ & idem diſponit hodie.l.1.&.2.titu.11.lib.1.ord.

Virtus remiſsionis. Item adde ꝙ talis indulgentia vel remiſsio habet iſtum effectum, ꝙ ſi fiat ante ſententiam & condemnationẽ videtur remiſſa pœna delicti, & confiſcatio bonorum & infamia.texr.eſt in l. reſcripta in fine.C. de pre. impe. offe.ibi vel crimen ſupplicantibus indulgeat tex. in.l.2.C. de gene.aboli. Si verò fiat poſt ſententiam & condemnationem videtur tantum remiſſa pœna delicti: nõ vero bonorum nec infamiæ. tex. eſt in.l.fina C. de gene. aboli.in.verſic. indulgentia patres conſcripti quos liberat notat, nec infamiam criminis tollit: ſed pœnæ gratiam facit.text.in.l.ſecunda.C.de ſenten.pa.text.in.l. generalis eodem titu. Quod intellige quando ſimpliciter eſt facta remiſsio: ſecus verò ſi pleno mõ, fiat vt ſi expreſſe dicatur, vel tacitè per verbum denotans plenam remiſsionem, vt ſi princeps dicat ꝙ illum reſtituit ad priſtinum ſtatum: quia tunc indiſtinctè videtur remiſſa pœna & confiſcatio bonorum & infamia.tex. eſt in.l.1.verſi.fin. C.de ſentent.pa.cuius verba ſunt reſtituo te in integrum prouinciæ tuæ & adiecit: vt autẽ ſcias, quid ſit in integrum reſtituere honoribus & ordini tuo & omnibus cæteris te reſtituo.tex.in.l.fi.§.fi.eo.tit.confirmatur, quia verbum reſtituo plenam habet ſignificationem vt in.l. videamus.la.2.§. in fauiana. ff.de vſu.cum ſimi.item etiam quia beneficium principis latiſsime debet interpretari vt in.l.fi. ff.de cõſti.prin. Itẽ adde ꝙ licet reſtitutus per principẽ recuperet etiã bona confiſcata: tñ nõ recuperabit fructus iã perceptos ab ipſo fiſco, vel principe.ita probat tex.ſingu.in.iure in auten.idẽ eſt de neſtorianis.C.de hæreticis vbi habetur ꝙ ſi quidã liberi ſunt fideles: alii verò nõ portio & hæreditas oĩum debet eſſe apud fideles & ſi poſtea fuerint conuerſi, reſtituũtur eis eorum partes ſine fructibus & ibi expreſſe notat & cõmendat. Alb.& Sali.& ad hoc illũ tex. reputat ſing.Ang.in.l.Gallus.§.& q̃d ſi tm̃.ff.d̃ libe.& poſth.fi.col.nu.14.& ibi Are.11.col.verſ. ſuper ſecundo art.Cuma. pe.col.nu.13.Alex.9. col.nu.21.lance. Decius.pe. col.verſi.vnũ ſemꝑ nota.Bal.in.c. domino guerrã.pe.col.nu.12.hic finitur lex deinde incipi.cõſue.reg.idẽ Bald.in l.1.fi.col.in med.C.de fide.iſtr.& iure haſtæ fiſca.lib.10.Ang.in autẽ.de hære.& fal.§ 1.colla.1. facit etiam tex.in auten. vt cum de appella. cognoſ.§.ſi quis de predictis verſ. ſi vero poſt hac

colla.8.&ibi no.Ange.Et iſta opi.eſt tenenda
in iudicando & conſulendo, licet Iaſo in dict.l.
Gallus.§.& quid ſi tantum.ff.de libe.& poſtu.
15.col.num.52.expreſſe teneat contrarium:imò
ꝙ fiat reſtitutio fructuum: quia verbũ reſtituo
importat pœnam reſtitutionem & extenditur
ad fructus.tex. eſt in.l.videamus la.2.§.in fauia
na.verſi.ſi.ff.de vſuris.cuius verba ſunt nam &
verbum reſtituas quod in hac re pretor dixit
plenam habet ſignificationem,vt fructus quo-
q; reſtituatur tex.in.l.in condemnatione.§.1.ff
de regul. iu. text.in.l.& ex diuerſo.§.1.ff.de rei
ven.tex.in.c. grauis de reſti.ſpo.& idem vide-
tur tenere Phi.decius in dict.l.in condemnatio
ne in.fi.de regu.iu.ſed illa iura non obſtant:qa
ibi tractatur de reſtitutione bonorũ, nulla præ
cedẽte culpa petentis,& alias eſſet in graui prę
iudicio in noſtro verò caſu alienatio fit per de
lictum &culpam:vnde cum ex mera gratia fiat
reſtitutio debet intelligi ſine fructib⁹ cũ medio
tempore iuſto titu.poſſedit, & eos percepit.Itẽ
etiam quia ibi creditor,qui petit reuocationem
fieri prætendit cauſam onerosam pro recupe-
randa re ſua vel ſibi debita & talis reſtitutio &
reuocatio reſpicit tempus,in quo fuit facta alie
natio:quia ab illo tempore fuit iniuſta &in prę
iudiciũ eius:in noſtro vero caſu reus delinquẽs
reſtitutus, qui petit bona virtute reſtitutionis
prætendit cauſam lucratiuam, cum iam bona
erãt principis,& fiſci eius vnde reſtitutio debet
intelligi in rebus ſtantibus penes fiſcum nõ ve-
39 ro in fructibus iam perceptis.Aduertendũ tñ
Nota. ꝙ licet reſtitutus per principem recuperet bo-
na ſua confiſcata: tamen debet intelligi quãdo
non erant alienata per ipſum principem,vel fi
ſcum:ſecus tamen eſt quando eſſent in alium
alienata ex aliquo titulo oneroſo vel lucratiuo
quia tunc non recuperauit prædicta bona,nec
precium eorũ nec reſtitutio ad illa extenditur
quia ius erat illi tertio quæſitum:quod non de
bet ſibi conferri per beneficium & reſtitutionẽ
principis argu.tex.in.l.reſcripta.C.de preci.im
pe.offe.ibi niſi fortè aliquid quod non lædat a
lium:ſed proſit petẽti.tex.in.l. quotiens.eo.tit.
tex.in.l.2.§.ſi quis à principe.ff.ne quid in loco
publico cuius verba ſunt,ſi quis à principe ſim
pliciter impetrauit:vt in publico loco ædificet,
non eſt credendus ſic ædificare:vt cum in com
modo alicuius id fiat.tex.in.§.meritò, eiuſdem
l.tex.in.l.ꝙ ſi minor.§.ſcęuola.ff.de mino.tex.
in.l. ſi quando.C.de inoffi.teſt.tex.in.l.fi.C.de
repu.hære.tex.in.l.2.ff.de đcurionib⁹.tex.in.c.
quanuis de reſcri.lib.6.Et in expreſſo iſto fun-
damento & conſideratione iſtam ſen.&con.te
net glo.ſing.&ordi.in.l.Gallus.§.& quid ſi tan
tum.ff. de libe. & poſtu.in verbo emancipatus
in finalibus verbis,& ibi Bart.4.col.num.12.Al
be.3.col.3.quæſtio.Bal.pe.col.ver.deinde.Ang.
fi.co.nu.14.imola.fi.col.in fin.Pau.de Caſt.pe.
col.nu.33.Areti.10.col.in medio.Rapha. Cuma.
pe.col.num.10.Soci.5.col.in fine. Alexan.8.co.
nu.19.Iaſo.16.co.num.57.Lancelotus,Decius.4
col.in fine Bar.in.l.fi.C.de ſen.pa.3.col.nu.7.&
ibi Bal.3.col.nu.5.&.6.Iaco.de Bello viſo.in.ca.
domino guerran,hic finitur lex,deinde conſue
tudines regni incipiunt.2.co.verſ.ſed quæritur
in vſibus feu.vbi latè diſputat.Bal.i.l.ſed ſi hac
§.ſed ſi per pœnã.ff.de in ius vo.Io.de Imo.in.l
ſi marito.ff.de ſolu.matri.& ibi alii docto.Pau.
Gri.in tractat.de relaxatione carceratorum.in
rub.de beneficio&indul.prin.4.q.Quod tamẽ *Limita.*
ſingu.limita & intellige,quãdo talia bona ſunt
alteri quęſita ex priori titulo,& cõtractu prin-
cipis vel fiſci:ſecus tamen eſt ſi ſunt alteri quæ-
ſita ex ſola condemnatione abſq; facto vel cõ-
tractu principis vel fiſci : quia tunc reſtitutus
bene recuperabit illa bona. Ex quo deducitur
& infertur, ꝙ ſi ex forma & tenore diſponentis
bona maioratus vel vinculata debeant perueni
re ad ſequentem in gradu,per mortem ciuilem
vel naturalẽ poſſeſſoris, vel eo ipſo, ꝙ commi-
ſit delictum, per quod conueniunt confiſcan-
da:& poſtea ſit reſtitutus à principe recupera-
bit bona.Secundo infertur ꝙ ſi ex forma legis,
vel ſtatuti ex bonis cõdẽnati aliqua pars eorũ
applicetur parti offenſę vel hęredibus eius, & *Bona hære-*
poſtea ſit reſtitutus à principe recuperabit illa *dibus appli*
bona : quia non dicuntur propriè nec perfectè *catata reuo*
alienata.argu. prædictorum iurium &arg.tex. *cãtur per re*
in.l.ſiue libertus.ff. de iure patro. vbi habetur, *miſsionem.*
ꝙ ſi patronus deportatur & per conſequens a-
miſit ius patronatus ꝙ ſi poſtea ſit reſtitutus
recuperat ius patronatus. tex.in.l.ſed ſi hac.§.
liberos.el.1.verſic.ſed & ſi per pœnam.ff. de in
ius vo.vbi idẽ diſponitur. tex.in.l.fi.C.de ſen.
pa. vbi dicitur ꝙ ſi pater deportatur & amiſit
patriam poteſtatem & poſtea reſtituitur recu-
perat eã & in expreſſo iſto fundamento &cõ
ſideratiõe tenet originaliter Cin⁹ in. d.l.Gallus
§.& quid ſi tm̃.ff. de libe. & poſtu.& ibi Areti.
10.col.in medio.Alexan.9.col.verſi.putarem.li
cet cũ diſtinctione qñ nondũ eſt apprehẽſa po
ſſeſsio Iaſo.16.col.nu.61.Lãce.Decius.pe.col.an
te mediũ Bal.in.l.ſed ſi hac.§.ſed ſi per pœnam
in.fi.ff.de in ius vo.idẽ Bald.in.l.fi.C.de ſenten.
pa.3.col.num.6.idẽ Bal.in.c.domino guerram.
pe.col.nu.12.hic finitur lex deinde conſue.reg.
inci.in vſi.feu.Ange. de Peru.in.l.ſi pater filiũ.

ff.de

ff.de adoptio. Andreas de Iſer. in cap.1.2. col. de vaſallo decrepitę ętatis in vſi.feu. Sed his nõ obſtantibus ego teneo contrariam ſententiã imò ꝙ etiam in iſto caſu ille, cui per legem vel hominis diſpoſitionem bona delinquentis ſunt applicata, non teneatur bona reſtituere, nec ſibi auferantur, modò ſit apprehenſa poſſeſsio modò non: & per conſequens reſtitutus non recuperat illa bona. Primò quia beneficium & reſtitutio principis ſemper debet intelligi ſine præiudicio iuris alteri quæſiti, vt iuribus ſupra proxime allegatis. ergo cum illi tertio ſit ius quæſitum in prædictis bonis, nullo modo poteſt intelligi ei ſublatum per reſtitutionem principis Secundo quia princeps etiam ex plenitudine poteſtatis non poteſt in totum auferre ius alteri quæſitum. licet differre vel ſuſpendere ſic: niſi tantundem reſarciat de ſuo patrimonio, vt in l.item ſi verberatum.§.1.ff. de rei ven. & in.l.lucius.ff.de euic.& in.l.antiochẽſum.ff.de præui. credi.& notatur latè per docto.in.l.ſi.C.ſi contra ius vel vti publi. & latius dixi ſuo loco. Tertio & in ſpecie facit tex.no.& expreſſus iuncta glo.ordi.in.l.ſecunda.C.de in ius vocan, vbi habetur ꝙ licet per reſcriptum principis poſsit remitti pœna pecuniaria applicanda fiſco, nõ tamen pœna applicanda parti & adhoc ſumme notat & commendat ibi Bart.& commun.dd. qui ex hoc inferunt, ꝙ ſi ſimpliciter fiat remiſſio extenditur ad pœnã applicandã parti. Cõfirmatur ex lege.1.titu.12.lib.1.ordi. vbi diſponitur ꝙ indulgentia vel remiſsio principis non valet ſtante parte, vel accuſatore: nec aliter poſſet valere. cum bona cõſcientia, vt dicit ſanctus Tho. 2.2.q.67.artic.4.& dixi ſupra iſta repe. Et in expreſſo iſtam ſenten.& conclu. contra Cinum & ſequaces tenet Bald. ſibi contrarius in dict.l.gallus.§.& quid ſi tãtum.ff.de libe.& poſtu.4.col. in fine.& ibi Ioan.de Imo.ſi.col.in fine. Rapha. Cuma.pe.col.num.12. Fortunius Garcia.91.col. num.221. quem vide Faber in.§.cum autem inſti.quibus modis ius pa.po.ſol.2. col. Ancha. in cap.quamuis de reſcriptis in.6.2.col. Nec obſtat tex.in dict.l. ſiue libertus.ff.de iure patro.& in l.ſed ſi hac.§. liberos el.1.verſi. ſed & ſi per pœnam.ff. de in ius vocan. & in.l.ſi.C. de ſentent. pa.cum ſimi. quia ibi per legem vel diſpoſitionem non applicatur liberto, vel fiſco ius patronatus, vel patrię poteſtatis, conferendo in eis aliquod beneficium: ſed tantum ſuſpenditur in patrono vel patre illud ius virtute ſententiæ & condemnationis ex quadam neceſſaria conſequentia, propter inhabilitatem & incapacitatẽ eorum qua ceſſante beneficio reſtitutionis ſtatim conſequitur illud ius, quod erat oppreſſum & ſuſpenſum & recuperat primum ſtatũ, quem amiſit & in expreſſo ita videtur ſoluere Ioan.de Imo. licet ſic non declaret in dict.l. Gallus.§.& quod ſi tantum.ff.de libe.& poſtu.fin. col.in fine in quantum dicit ꝙ in dictis iuribus potius fuit facta ſuppreſio quam trãſlatio & ibi alii doct. pręcipue Fortunius Garcia.92.col.nu. 223.

Contra præcedentẽ opinionem.

Nonus caſus eſt per concordiam & remiſsionem partis ita diſponit.l.22.titu.1.7.par. de quo articulo magiſtraliter dixi in delicto homicidii *Caſus. 9.*

Decimus caſus eſt, quando iudex condemnauit aliquem in pœna exilii, quo ad voluerit, vel ad voluntatem, & bene placitum eius: quia tũc prædicto iudice reuocante, vel eo mortuo, finitur exilium: quia videtur ceſſare voluntas iudicis. ita probat tex.in.l.3. ff. locati tex.in.l.fin.ff. qui ſine manumi. ad libert. perue. tex.in.l.idem Pomponius.§.ſi.ff.de rei ven tex.in.l.3.ff.iudi. ſolui. text.in.l. mandatum.C. mandati. text.in §.item ſi adhuc inſti.eo.titu.tex.in.l.centeſimis §.ſi.ff.de verbo. obli.& ibi tenet Bart.ſi.quæſt. & commun. docto. quos omnino vide quia in aliquibus reprobatur Bar. in ſua diſtinctione *Caſus.10.* *Hec ſupra in tit. de exilio*

Vndecimus caſus eſt, quando rex vel princeps ex iracundia condemnauerit aliquẽ, vel iubeat condemnari in maiori pœna, quam delictum poſcat, & à iure ſit impoſita: quia tunc ſupenditur executio per.30.dies, & cõſulendus eſt princeps.tex.eſt ſingu.in.l.ſi vindicari.C.de pœnis & ibi adhoc notat & commendat glo.or.& cõmun.docto. & reputat ſingularem Hippolitus in.l.1.ff.ad.l.corne.de ſicca.ſi.col.& idem diſponit.l.5 titu.12.lib.3. ordi.&.l.29.cum ſe.titu.18.3. part. *Caſus.11.*

Duodecimus caſus eſt, quando eſſet condemnatus ad mortem homo poſitus in dignitate: quia tunc ſuſpẽditur executio, donec conſulatur princeps niſi tu multus & ſcandalum aliter ſedari non poſsit, text. eſt bene notandus in l.pe.ff.ad.l.corne.de ſicca. quem ibi adhoc notat & commendat gloſ.ordi. Bart. Albe.& commu.docto. *Caſu. 12.*

Caput.

Caput. XIIII. De confiſcatione bonorum delinquentis.

SVMMARIVM.

1 *Si bona veniunt cõfiſcanda propter delictum an illa confiſcatio extendatur ad bona futura*

2 *In confiſcatione bonorum an veniant iura conditionalia.*

3 *An reus delinquens teneatur in foro conſcientiæ ſoluere Pœnam à iure impoſitam antequam ſit per iudicem condemnatus.*

4 *Si reus alienauit bona & poſtea condemnatur in confiſcatione bonorum ſi poteſt fiſcus auferre bona à quolibet poſſeſſore.*

5 *In caſibus inquibus bona confiſcantur quãto tempore debent peti ab hæredibus condẽnati vel à tertio poſſeſſore.*

6 *Poſt ſententiam latam contra reum an iudex debeat mittere condemnato ſacerdotẽ vt confiteatur peccata ſua & dare reo ſpatium, vt prouideat ea quæ ſuam animam cõcernunt.*

7 *iudex vel eius officialis an poſſit capere animal alicuius priuati & in eo portare malefactorem pro exequenda iuſtitia.*

8 *Poſt quam reus eſt furca ſuſpenſus an poſſit tolli de furca & ſepeliri per conſanguineos.*

9 *Reus poſtquam eſt furca ſuſpenſus an poſſit dari medicis & chirurgicis ad facienda anathomiam.*

1 *Cõfiſcatio ã extendatur ad bona futura.*

ITEM pricipaliter quęro, an in caſibus, in quib9 propter delictũ bona veniunt cõfiſcanda, talis cõfiſcatio extẽdatur ad bona futura & breuiter & reſolutiuè dico ꝙ nõ: vnde ſi reus eſt cõdemnatus ad mortem ciuilem, putà deportationis, vel damnationis in metallum vel hodie ad galeras, vel ad exilium perpetuũ, & bona eius cõfiſcantur: quo caſu bene poterat de iure antiquo quærere ea quæ ſunt de iure naturali vel gentiũ, & hodie de iure nouo autẽticorũ pôt ex quocunq; cõtractu vel ſucceſſione quærere, cũ non efficiatur ſeruus pœnæ, vt in auten. ſed hodie. C. de dona. inter vi. & vxo. & dixi latè & notabiliter in. l. 4 in. ll. tauri & aliqua bona adquirat illa bona non veniunt in confiſcationẽ: ſed ſunt propria ipſius rei & hæredum ſuorum ita probat tex. ſingu. in. l. ſi mãdauero tibi. §. is cuius bona. ff. mãdati cuius verba ſunt, is cuius bona publicata ſunt mandare alicui pôt, vt ea emat & ſi emerit, vtilis erit mandati actio: ſi non poteſt fidem quod ideo receptũ eſt: qa publicatis bonis quidquid poſtea acquiritur, non ſequitur fiſcum & ibi notat & valde cõmendat Bal. & alii doct. & illũ tex. adhoc not. & cõm. Bal. poſt gl. ibi in. l. fi. C. qui res pignò. obli, po. in. fi. & Io. de Imo. in. l. ex facto. §. fi. ff. de vulga. & pupi. & ibi alii doct. Bar. in. l. fi. ff. de bonis damna. fi. col. num. 9. Cinus Sali. in. l. 2 C. de bonis proſ. Bal. in. l. 3. c. de præui. fiſ. Bald. Ange. & Alex. in. l. 3. §. illud. ff. ꝙ quiſq; iuris. Alexã. in. l. ſi ſtipulatus fuerim illud. §. 1. ff. de ver. obli. 2. col. nu. 4. & ibi Iaſ. 3. colũ. nu. 6. Ande. de Iſer. in. c. 1. §. fi. de capi. corra. 2. col. 3. q. Ange. de Are. in tract. ma. in parte & eius bona publicamus. verſ. & nota & ibi eius additionator Bald. in. c. cũ contingat de iure iu. 6. col. nu. 33. probat & tex. in. l. eius q. §. 1. ff. de teſta. ibi bona quoq; quæ tũc habuit cũ dãnaretur publicabũtur & ibi notat Bal. Pau. in. l. quidã ſunt ſerui in. fi. ff. de pœnis vbi habetur ꝙ deportatus acqrit ſibi ea quæ ſunt de iure gentium: ergo non veniunt in cõfiſcationẽ text. in. l. certa forma. C. de iure fiſc. lib. 10. & ibi no. Bar. Pla. & alii doct. tex. no. in. c. felicis verſ. verũ de pęnis. li. 6. ibi de poſtmodũ acquiſitis repetitio nõ negetur & ibi notãt doct. Ex quo notabiliter infertur ꝙ in cõfiſcatione bonorũ nõ veniunt iura cõditionalia: vnde ſi reo cõdẽnato aliqd debeatur ſub cõditione, & poſt ſentẽtiã & cõdẽnationẽ verificetur cõditio, illud nõ debetur fiſco nec venit in cõfiſcatione iſta eſt glo. ſingu. & vnica iuncto tex. in. l non ad ea. ff. de condit. & demonſtra. in verbo præſens ibi vel ſi publica ſunt: nam poſtea quęſita nõ caderent in eas cauſas, & ibi notat & cõmẽdat Bart. in fine & reputat ſingu. Io. de imo. Paul. & alii doct. & illã gl. adhoc reputat ſingu. & vnicã. Bal. in. l. ẽt. C. ad legẽ fal. 2. col. nu. idem Bald. in. l. 1. c. cũ cõtingat de iure iu. 6. col. nu. 34. Ang. Imo, in. l. quotiẽs. ff. de noua. Alex. in. l. ſi marito. ff. ſolu. matri. 2. col. pro qua ſen. & confacit tex. in. l. interdicit. ff. de cõdi. & demõſtra. Quod tñ intellige, quando iura conditionalia proue-

2 *Iura conditionalia nõ veniunt in cõfiſcatione*

prouenıũt ex vltima voluntate, vt hereditates, vel legata: quia licèt habeant cauſam de prete rito, & poſt ſententiam & condemnationem verificetur conditio: non veniunt in confiſcationem: quia ſicut non tranſirent ad verum hęredẽ, vt in.l.vnica.§.ſin autẽ ſub cõdicione.C de cadu. tollen. cum ſimi.ita etiã nõ debẽt trãſire ad fiſcum, qui habetur loco heredis vt in.l 2.C.ad legẽ iuli.de vi. Secus tñ eſt, ſi iura conditionalia proueniũt ex cõtractu: quia tunc bene veniunt in cõfiſcationẽ, & verificata poſtea cõditione pertinebũnt fiſco: quia iura cõditionalia in cõtractibus trãſmittũtur ad hęredes, vt in §.ex cõditionali inſti.de verbo.obli.ergo trãſeunt ad fiſcũ ſicut ad heredẽ & in expreſſo ita probat tex.in.l.inter ſocerũ.§.fi.ff.de pactis dota.& in terminis ita tenet & declarat Ioãnes de Imo.in dict.l.nõ adea de cõdi.& demõſtra.quã legit cũ.l.præcedenti & ibi Alexan.in addit.ad Bar. quod iterum limita, & intellige, quando eſſet conditio caſualis vel mixta: ſecus ſi poteſtatiua, quia illa non tranſmittitur ad hęredes, ergo nec ad fiſcum: quia creditor defunctus cẽſetur eſſe in culpa non adimplẽdo, ita probat tex.no.in.l.ſi decem cum petiero.ff.de verbo. obli.& ibi cõmu. docto.tex.& docto, in.l. potior &.l.qui balneum .ff.qui potio.in pig.ha. & tenet Bal.in.l.fi.C. de contra.emptio 6.col.ver ſi.ego autem diſtinguo Item limita quando eſſet cõditio de futuro ſecus ſi de preſenti, vel prę terito argu.tex.in.l.cum ad preſcri.cum.l.ſe.& ſe.ff.ſi cer .pe & in,l.conditio de verbo. obli.& dixi latius in materia cõtractuũ dum tracto de contractu & obligatione conditionali

Limita. 2.

Limita.3.

Item principaliter quæro, an reus delinquens teneatur in foro conſcientię ſoluere pœ
3 nam impoſitam à iure pro delicto ante quam ſit per iudicem condemnatus: & breuiter & reſolutiue dico ꝙ non quia pœna ſemper eſt imponenda per iudicem & requirit eius declarationem tex .eſt in.l. eius qui delatorem.ff.de iure fiſ.ibi verum oportet conſtare prius, & de crimine pronunciare tex.in.§.in hoc.33.q.2.ibi & pœna nulli eſt inferenda niſi per iudicem. Item etiam quia pœna non ſolum imponitur à lege pro punitione delinquentis: ſed etiã pro ſatiſfactione reipublicæ & aliorum exemplo, vt in.l.ita vulneratus.ff.ad.l.aqui.& in.l.licitatio. §.ꝙ illicitè.ff.de publi.& vecti.& in.l.capitaliũ.§.famoſos.ff.de penis.& in expreſſo iſtã ſen.& con.tenet glo.ſingu.& vnica in ca.frater nitas.12.q.2.in glo.ſi.in fi.vbi dicit, ꝙ fur vel latro.non tenetur in foro conſcientiæ reſtituere penã dupli, vel quadrupli, & ad hoc notat & cõmẽdat ibi Atchi.& illã glo.ad hoc reputat ſingu.& vnicã Abbas Panor.in.c.1.de cõſti.7.col. nu.10.& ibi Feli.11.col.verſi.tertius caſus idem Abb.in prohe.decre.in parte rex. pacificus. 4 col.nu.5.idẽ Abb.in.c.Rainaldus de teſta.6.co. in medio idẽ Abb.in.c.ſi egreſſus de in iu. idẽ Abb.in.c.audiuimus de ſimonia & ibi Fe.1.co. idẽ Abb.in.c.ſuam de pænis idẽ Abb.in ca.fi. de ſepul.pe.col.nu.6.idem Abb.in.c. dilecti de arbitris.3.co.nu.12.idem Abb.in.ca.cũ cauſam de teſtibus.5.col.in fine Anto.in.c.fi.de præſ.1. col. in fi.& ibi alij docto.idem. Anto.in.c.1. de dolo & cõtu.2.co.Bal.in .l.quibus diebus.§.dominus.ff.de cõdi.& demõſtra.in fi.& ibi Imo. & alij docto.idem Bal.in.l.id ꝗd pauperibus.C de epis.& cle.4.col.9.quę.idẽ Bal.in.l.poſt deciſionẽ.C.de furtis.idem Bal.in autẽ.ad hęc.C. de vſu.5.co.nu.9.verſi.ſet hic dubitatur Ioa.de Imo.in.l.ſtipu.iſta.§.alteri de verbo.obli.4.co. in modo & ibi alij docto. Roma. & moderni in rub.ff.de acqui.here.Iaſo in.§.ſed iſte quidẽ inſti.de actio.20.co.nu.119.ſanctus Tho.vbi no. de clarat in.2.2.q.62.arti.3.Quod tamẽ limita & intellige, preterꝗ ſi talis reus delinquẽs ſit per iudicem cõdamnatus.quia tunc tenetur reſtiruere in foro cõſcientię: quia eſt ſen.& ius quęſitũ parti: & oritur ſibi actio iudicati ad pęnã exigẽdã argu.tex.in.l.1.& per totũ. ff.de re iu. & in expreſſo ita tenet Bal.in.l.id quod pauperibus.C.de epiſ.& cle.4.col.9.q. Feli.in dict.c.1 de cõ.12.col.verſi.limitatur ſecũdo idẽ Feli.in.c. audiuimus de ſimo.2.col.verſi.limita ſecundo Anca.in regula poſſeſſor de regu.iu.libro.6.13. col.3.q.principali.Sãctus Tho.in.2.2.q.62.arti. 3.Secũdo limita prçterꝗ ſi pena imponitur ipſo iure, vel facto vt in crimine hæreſis, vel in crimine leſẽ mageſtatis vel hodiè in crimine cõtra naturã quia tũc ſtatim cõmiſſo delicto reus delinquens tenetur in foro cõſcientię bona fiſco reſtituere etiã ante ſententiã vel cõdemnationẽ quia ſtatim per legẽ eſt ius quęſitũ fiſco & in expreſſo ita tenet ſingu. Abbas Panormitanꝰ in capitulo.1.de conſtitutione.8.col. verſiculo hec limitarem &cẽ idem Abbas in capitulo dilecti de arbitris.3.columna in fine. Felinus no. & melius quam alibi in dicto capitulo.1. de cõſtitutione.12 .columna verſiculo recipit tamen vbi reſpondet ad ea quæ in contrarium poſſent adduci licèt poſtea idẽ Feli. relinquat cogitandum in.c.audiuimus de ſimonia.2.colũna Conrradus lib.1.de contractibus.quæ.7. conclu.2 & 3.confirmatur ex tex .in.l. cõmiſſa ff.de publi.& vectigalibus vbi habetur quod licet pœna regulariter non tranſeat ad hęredes

Reus ante ſentẽtiã nõ tenetur in foro cõſcientię eã ſoluere.

Limita.1.

Limita2.

mortu•

mortuo reo ante ſententiam & condemnationem, vel ante litem cõteſtatam, vt in.l. vnica. C ex delict. defun. tamen qñ pœna imponitꝛ ipſo iure, vel facto bene tranſit. probat etiã tex. in. l. Gaius. ff. ad ſylla. tex. in. l. ea iudiciorũ verſi. a deo de acuſa. tex. in. c. 1. de boni. lib. 6. Sed his non obſtantibus ego teneo contrariã ſentẽtiã imo ꝙ non teneatur in fo. conſ. reſtituere Primò quia licet pęna imponatur ipſo iure vel facto: tamẽ requiritur declaratio iudicis: pręcedẽte proceſſu & plena cauſæ cognitione & ante nõ debet tradi executioni ſed reſtituere bona eſſet pęna. ergo &c. ita probat tex in. l. ei⁹ qui delatorẽ. ff. de iure fiſci & ibi Bar. & docto. tex. expreſſus & melior de iure in. c. cũ ſecundũ leges verſi. fi. de here. lib. 6. cuius verba ſunt confiſcatiõis tñ huiuſmodi executio vꝉ bonorũ ipſorũ occupacio fieri nõ debet ꝑ prĩcipes, aut alios dñis tẽporales iuxta Gregorio Pape predeceſſoris nñi declarationẽ antequã per epiſcopũ loci vel aliã perſonã eccleſiaſticã, quę ſuper hoc habeat poteſtatẽ ſentẽtia ſuper eodẽ crimine fuerit promulgata. & ibi notãt cõmu. docto. ergo ante illam declarationẽ nõ tenetur delinquens ſicut nec ante ſententiã difinitiuã. 2. facit quia reus delinquẽs nõ tenetur ſe prodere & diſfamare quia nõ poſſet bona ſua reſtituere fiſco, ſine maxima infamia. ergo reſtituere nõ teneatur argu. tex. in. c. quis aliqñ verſi. nõ tibi dico de penis diſtin. 1. & in. cap. ſi peccauerit. 2. q. 1. vbi habetur ꝙ nõ tenetur quis ſe prodere & delictũ ꝓpriũ oſtẽdere & manifeſtare. Et in expreſſo iſtã ſen. & cõ. tenet Sũma Ange. in parte pœna. arti. 3. & Sũma Silueſtrina in parte pęna. 25. que. vbi no. loqtur & in parte hereſis. 1. 8. queſ. principali verſi. 3. pęna eſt. Sanctus Thomas in 2. 2. q. 62. art. 3. & ibi caietanus in fine & ex his infertur ad queſtionẽ an talis reus delinquens poſſit cũ bona cõſcientia bona ſua alienare, & & breuiꝛ dicẽdũ eſt ꝙ titulo oneroſo non põt alienare qa emptor vel particularis ſucceſſor eſſet in maximo dãno cũ ab eo poſſent prędicta bona per fiſcũ auferri etiã pretio nõ oblato tit. vero lucratiuo bene poſſet alienare: qa nullũ damnũ in curreret quod iterũ limita, niſi alienaſſet pro alimẽtis. ſibi neceſſariis quia tunc valet alienatio argu. tex in. l. alienationes. ff. fami. herc. & in. l. peto. §. prędiũ. ff. de lega. 2. & eorũ quę tradit Bar. in. l. poſt contractũ. ff. de dona. pe. co. nu. 12. Itẽ limita niſi delictũ eſſet ita occultũ ꝙ nullo modo probari poſſit: qa tũc poterit alienare. ita ſum. Ange. & ſum. Silueſ. in locis vbi ſupra Itẽ etiã circa prędicta quęro ſiqs dedit alteri damnũ in ꝑſona, vel in reb⁹ culpa vel neglĩgẽtia q̃ caſu non teneꝛ ad penã ſed tm̃ ad intereſſe, vt per totum tit. ff. ad. l. aqui. an illud teneaꝛ reſtituere in foro cõſciẽtię & breuiter & reſolutiue dico, ꝙ ſi dedit vel intulit damnũ dolo vel lata culpa, ꝙ teneꝛ damnũ in cõſciẽtia reſtituere ſi vero dedit vel intulit damnũ leui vel leuiſsima culpa nõ teneꝛ damnũ in cõſcientia reſtituere argu. tex. in. c. in ebriauerũt 15. quę. 1. & in expreſſo ita determinat innocẽ in. c. ſicut dignũ de homi. 2. co. in medio. & ibi loa. de Ana. & Feli. fi. col. & illud dictũ ſequiꝛ & repu. valde ſingu. Abb. Panor. in. c. 1. de cõſti. 7. co. in fi. idẽ. Abb. in. c. ſi egreſſus de in iu. idẽ Abb. in cap. cũ cãm de teſti. 5. col. in fi. idẽ Abb. in. c. dilecti de arbi. 3. col. in fi. Sũ. Silueſ. in parte reſti. 3. verſi. 12. nec obſtat ꝙ lex poſitiua ex iuſta & rationabili cauſa aliqd inducens debet ſeruari in cõſciẽtia qa in nr̃o caſu reſpectu ſoluentis eſt pena cũ ſibi nihil adſit. l. poſt cõtractam.

Cõtra ꝑdi. & as limitationes.

4. Item etiã principaliter quæro in caſibus, in quibus propter delictũ bona veniũt cõfiſcanda, ſi reus delinquẽs alienauit bona titulo oneroſo, vel lucratiuo: & poſtea ſit cõdẽnatus pro delicto, an fiſcus poſsit prædicta bona alienata à poſſeſſore petere & vẽdicare in quo notabili & quotidiano arti. reſolutiue dico, ꝙ ſi alienauit ante delictũ cõmiſſum, fiſcus nõ poteſt alienationẽ reuocare, nec bona à poſſeſſore petere, vel vẽdicare. 1. quia ante delictũ nulla obliga. ꝑſonalis vel realis erat quęſita fiſco, mediãte qua poſsit reuocare, vel petere. 2. qa futuri creditores nunq̃ poſſunt reuocare alienata per debitores, ante cõtractum debitum: niſi probetur in eorũ fraudẽ eſſe factã alienationẽ, vt dixi & fundaui in materia in repe. cõtractuum in arti. an & qñ creditores poſsint reuocare alie. in frau. per ſuos debito. Si vero talis reus delinquens alienauit in fraudẽ expreſſe vel pręſumptiue, tũc bene poteſt fiſc⁹ reuocare & vẽdicare, tex. eſt in. l. in fraudem. ff. de iure fiſci. cuius verba ſunt in fraudẽ fiſci nõ ſolũ per donationẽ: ſed q̃cunq; modo res alienatę reuocãtur tex. in. l. ſi aliquis. ff. de dona. cau. mor. & expreſſe poteſt cõſtare de fraude, qñ coram amicis vel aliis dixit, ꝙ bona ſua alienabat: quia volebat cõmittere delictũ, ex quo bona veniũt cõfiſcãda. præſumptiue poteſt cõſtare in caſibus ſequẽtibus primus eſt qñ reus delinquẽs donauit omnia bona ſua argu. tex. in. l. omnes. §. lucius. ff. quæ in frau. credi. vbi habeꝛ ꝙ ſi debitor donat omnia bona ſua pręſumitur facta alienatio in fraudẽ creditorũ & ad hoc notat & cõmendat ibi Bar. Albe. Ang. Cuma. & cõmuniter doctores & idẽ eſt ſi omnia bona ſua vẽdidit iſta eſt glo. ſingu.

Fiſcus aꝑpoſſit vẽdicare bona cõdemnati alienata.

Bona qñ ꝑſumũtur alienata in fraudẽ fiſci

Caſus. 1.

ſingu.in.l.qui teſtamentū.ff.de proba.ing.1.in fi.quam ibi adhoc notat &cōmendat Bar.Bal. Sali.Fulgo.& Flo.ſimi.glo.eſt in.l.Patron⁹eo. tit.in.g.1.ſimilis in.§.itē ſiquis in frau.inſti. de actio.in.g.2.&ibi cōmu.docto.Item etiam idē eſt,qn̄ non alienaſſet omnia bona ſed tm̄ maio rem partē eorū glo.eſt ſingu.in.l.nomē debito ris.§.filio exparte.ff.de.lega.3.quam ibi notat & cōmendat Bar.&alij docto.Bal.in.l.1.C.ſi in frau.patro.2.col.3.q.idem Bal.in.l.ſi vnq̄.C.de reuo.dona.2.col.Ange.de Are.in dict.§.item ſi quis in fraudē inſti.deactio.2.col.& ibi Iaſo.5. col.nu.36.&idem etiā eſt qn̄ alienauit meliora ita probat tex.in.l.ſumma cū ratione.ff.de peculio quem dicit ſingu.&vnicū ange. in dict.l. omnes.§.lucius.ff.quæ in frau.credi.idē Ange. in.l.ſiquis poſt hac.C.de bonis proſ.2.col. Secundus caſus eſt,qn̄ talis reus delinquēs dona

Caſus.2. uit vel vendidit coniunctæ perſonæ, licet non omnia bona nec maiorem partem eorū,argu. tex.in.l.data.C.de dona & in.l.pe.verſi.1.ff.de

Caſus.3. bonis libe.Tertius caſus eſt.qn̄ poſt donationē vel venditionē reperiatur reus delinquens poſ ſidere & fructus percipere,licèt per clauſulam cōſtituti vel alium actū fictum dixerit ſe traſfer re in aliū poſſeſsionē quia vbi eſt præſumptio fraudis requiritur traditio vera & corporalis, & non ſufficit ficta argu.tex.in.l.ſicut.§.ſuper uacuū.ff.quibus mo.pig.vel ipſo.ſol.&in.l.vni

Caſus.4. ca.C.de ſufragio & in.l.& qui ſub imagine.C. de diſtra.pigno.Quartùs caſus eſt qn̄ talis do natio vel venditio eſſet facta, clam &ſecret: quia tunc præſumitur feciſſe ſuſpicione delicti futuri,&in fraudem fiſci,argu.tex.in.l.fi.ff. de ritu. nuptiarum & in.l.non exiſtimo.ff.de admi.tuto.& in.l.pe.C.de reſcin.ven. Quintus

Caſus.5. caſus eſt qn̄ poſt donationē vel venditionem ſtatim & in cōtinenti ſequitur delictū: quia ex celeritate actuū præſumitur alienatio in fraudē.argu tex.no.in.l.ſi vētri.§.fi.ff.de preui.cre di.ibi.ſi modo non poſt aliquod interuallū id factū ſit &ibi no.& co.Bar.&co.doct. tex.in. l.1.§.quę oneràdę verſi.&in Sūma.ff. quarum rerum actio nōdetur tex.in.l.ſed Iulianus.§.ſed & ſi filius.ff.ad mace tex.in.l.fi.ff ſiquis teſta. li. eſſe iu. fue .tex.in.l.dubium.C.de repudiis

Caſus.6. tex.in.c.officij infi.de electione. Sext⁹& vltim⁹ caſus eſt,qn̄ donauit vel vēdidit ſubcōditiōe, ſi eius bona aliquo facto,vel cauſa publicētur,ar gu.tex.in.l. fi. ff.de ſtipu.ſeruo. tex.in.l.ſuma

Amplio. cū ratiōe.ff.de pecu.Et adde q̄ ſemper inomni bus prædictis caſibus & ſimilibus debes intelligere,qn̄ pręcedebat inimicitia capitalis vel cauſa,perquā veriſimiliter eſt preſumendum,q̄ in tendebat delictū cōmittere.ſecus vero alias vt qui fortè occidit vel offendit alium ex inopinata & ſuperueniēte rixa:quia exhoc colligit nullū prius habuiſſe animum delinquendi,&per conſequēs fraudem ceſſare argumento tex. in l.1.§.præterea.ff.de queſ.tex.in.l.ſet ſi maritus in.fi.ff.qui & àquibus tex.in .c.fi.de renū. lib. ſex.& eorum que ibi notantur in.l. ſi in ripa ff.ad.l.corne.de fica.Item etiam intellige q̄ in prædictis caſibus nō requiritur probatio fraudis in poſſeſſore,etiam ſi titulo oneroſo habeat & poſsidear:quia predictæ coniecturę inducunt preſumptionem fraudis, tā in alienante, q̄ inrecipiēte Bi verò talis reus delinquē, alienauit poſt delictū iamcōmiſſum,regulariter talis alienatio valet, & tenet:modò ſit facta ex cauſa oneroſa,modò ex lucratiua & non reuocatur àpoſſeſſore.1 quia ꝑpter delictū nōtollitur nec aufertur reo delinquēti adminiſtratio bonorū tex.eſt in.l.auferſ.§.ff.de iure fiſci cui⁹ ꝟbaſ untin reatu cōſtitut⁹ bona ſua adminiſtrare poteſt eiq; debitor recte bonafide ſoluit Secūdo qa ꝑdelicto & eius pœna non ſunt bona delinquētis tacite obligata fiſco,vel eicui debent applicari ita probat tex.in.l.res vxoris.C de dona. inter vi. & vxorem &ibi notat Bal. &.tex .in.l.1.C. de penis fiſcalibus &ibi notat Bar.Platea & cōmu.docto.tenet etiā glo.or.& ibi cōmu.docto.in.l.reſcriptū.ff.de pactis glo. &ibi Bar.&cōmu.docto.in.l.aufertur.§.fiſcus ff.de iure fiſci.Sed tamen eſt ius actio vel accuſatio contra perſonam &illa non ſequitur fundi poſſeſſores vt in.l.finali.§.finali. ff. de contra.emptione cum ſimi.ergo &c̄.Et in expreſſo pro hanc ſententia . &con. q̄ poſt delictū commiſſum valeat & teneat alienatio & non poſsit reuocari,eſt textus expreſſus & capitalis in lege poſt contractum. ff de donationibus cuius verba ſunt,poſt contractum capitale crimen donationes factæ valent ex conſtiturionē diuorum ſeueri & Antonini niſi condēnatio ſequuta ſit textus in lege ſiquis poſt hac verſiculo.finali.C.de bonis proſ.& idem diſponit lex.2.titulo.4.quinta par.nec obſtat tex.ſingu.in.l.1.ff.de penis vbi habetur q̄ inde lictis pęna inponitur ſecundū tp̄s delicti cōmiſ ſi qa illud debet intelligi reſpectu qualitatis ꝑ ſone nō bonorū.Quod extēde,vt procedat etiā ſi alienauit poſt accuſationem inſtitutam:& etiam poſt litem conteſtatam quia etiā tali caſu valet prędicta alienatio:dum tn̄ ſententia non ſit lata:quia tunc non valeret quia videtur reu⁹ notorie ſuſpectus & ſibi tollitur adminiſtratio bonorum ita probat textus in dicta.l.poſt contra

Alienata poſt accuſationem inſtitutam.

contractũ.ff.de dona.ibi niſi cõdẽnatio ſecuta ſit quæ verba reſpiciũt & comprehẽdũt omne tẽpus ante ſententiã.probat etiã tex.in.l.reo criminis.ff.de ſolu.& idem diſponit prædicta lex partitę quod eſt verũ,qñ à ſententia nõ eſt appellatũ: ſi vero ſit appellatũ valebit alienatio interim pẽdẽte appellatiõe ſed ea cõfirmata retractabit̃ tanq̃ innouatũ appellatiõe pẽdẽte ita ꝓbat tex.in.l. chirographis. §.1.ff.de admi.tuto. ꝗ intellige,niſi talis alienatio in omnib⁹ prædictis caſibus,ſit facta in fraudẽ fiſci expreſſe vel pręſumptiuẽ:quod põt cõſtare ex omnibus ſuperioribus præſumptionibus & cõiecturis: qa tũc indiſtincte reuocat̃ per fiſcũ.Prędicta tñ debẽt intelligi,qñ ex delicto cõmiſſo nõ tollit̃ ad
Limit 4. miniſtratio bonorũ,nec cõfiſcantur ipſo iure bona delinquẽtis,vt eſt regularit̃ in delictis ſecus vero qñ ex delicto cõmiſſo interdicit̃ adminiſtratio bonorum,vt in crimine læſæ maieſtatis:quia à die cõmiſsi delicti reuocabit̃ omnis alienatio,& bona auferent̃ à poſſeſſoribus tex. eſt in.l. ex iudiciorũ verſi.adeo.ff.de accuſa cuius verba ſunt,adeo vt diui Seuerus & antoninus reſcripſerũt ex quo quis aliquod ex his cauſis crimẽ cõtraxit nichil ex bonis ſuis alienare aut manumitere eum poſſe.& ibi notat gloſa or·Bar.& cõmu.docto.tex.in.l.donationes in cõcubinã.§.fi.ff.de dona.cuius verba ſunt perfectę donatiões eſſe non poſſunt poſt crimẽ ꝑduelliõis cõtractũ &c.tex.in.l.fi.C.ad.l.iu.ma. & idẽ eſt à fortiori qñ ex delicto cõmiſſo nedũ tollit̃ adminiſtratio bonorũ:ſed etiã bona confiſcãtur ipſo iure,vt in crimine hereſis: qa à die cõmiſsi delicti reus delinquẽs amittit dominiũ bonorũ, & adminiſtrationẽ eorũ, & ipſo iure trãſeũt in fiſcũ tex.eſt formalis & expreſſus in ca.cũ ſecũdũ leges verſi bona hereticorũ de here.li.6.cuius verba ſunt,bona hereticorum qui grauius horribilius ac deteſtabilius q̃ predicti delinquunt ipſo iure de fratrũ noſtrorũ cõſilio decernim⁹ cõfiſcata:quia tũc fiſcus poterit reuocare omnes alienatiões factas poſt delictũ cõmiſſum & bona à poſſeſſorib⁹ vendicare & adeo ꝗ licet de iure comuni in crimine lęſę maieſtatis nõ cõfiſcabãtur bona ipſo iure ſed tm̃ interdicebat̃ adminiſtratio vt ſupra dictũ eſt tñ hodie etiã cõfiſcãtur bona ipſo iure ita diſponit no.l.par.l.4.tit.2.7.par.& idem eſt hodie in peccato nefando cõtra naturã:quia in eo bona ipſo iure cõfiſcãtur à die cõmiſsi delicti ita expreſſe diſponit pragmatica.85.fo.80.lib. prag. & idem erit in aliis caſibus in quibus bona cõfiſcãtur ipſo iure,quos vide per Bar.& docto. in.l.imperator.ff.de iure fiſci & in.l.cõmiſſa de pu.& vect.& dict.l.poſt cõtractũ & an his caſib⁹ fiſcus teneat̃ reſtituere preciũ emptoribus bonę fidei.quib⁹ res fuerũt alienate,vide oĩo ſuprà iſta repe..in delicto lęſę maieſtatis diuinæ.Itẽ adde ꝗ talis reus delinquens poterit facere omnes alienationes neceſſarias,licet bona eius ipſo iure cõfiſcẽtur tex.eſt in.l.alienationes. ff.fami.herſc.tex.in.l,peto.§.ꝑdiũ.ff.de lega.2.vnde poterit ſoluere creditorib⁹ tex.eſt in.l.ſed nec illud.ff.de ſolu.cuius verba ſunt ſed nec illud ꝓhibitũ videtur ne à reo creditori ſoluatur.Item poterit alienare ꝓ alimẽtis neceſſariis vel ꝓ preparatiõe & cõſeruatiõe bonorũ ita tenet Bar.ꝑquẽ vide exẽpla in dicta.l.poſt cõtractũ de dona.4 col.nume.12.& ibi alij docto.pręcipue Pau.de Monte Pico in repe.illius.l.10.col.verſi.2. limi. & in effectu iſtã ſen.& reſolutionẽ ponit ſingu. & magiſtraliter.Bar.in dicta.l.poſt.cõtractũ.ff. de dona.& ibi Albe.Pau.Imo.Cuma.& Pau. de Monte Pico in repeti.illius.l. tenet etiã din⁹ Albe.& alii docto.antiqui in.l.omnes.§.lucius ff.quę in frau.Sali. & cõmu.alij docto.in.l.ſi quis poſt hac.de bonis proſ. Faber in.§.itẽ.ſi quis in fraudem inſti.de actio.2.col.nu.5.per.2. col.& ibi alij docto.An autẽ in caſibus quibus poteſt fiſcus alienatiões reuocare poſſit etiam petere fruct⁹ medij tẽporis.vi.omnino tex.no. in.l.ait pretor.§.per hãc &c.§.pręterea.ff.quę in frau.cre.& in.l.fi.§.nõ ſolũ eo.titu & in.l.videamus.§.in fauiana de vſuris & ea quę dixi in repe.quãtũ in arti.an & qñ creditores poſſint reuocare alienata in eorũ fraudẽ per debitores & Pau.de Monte Pi.in dicta repetitione pe.col. verſi.2.principalit̃ quero.ex quibus videtur inferẽdũ ꝗ in caſibus in quibus bona nõ cõfiſcãtur ipſo iure nec tollitur & impeditur eorum adminiſtratio nõ haberet locũ ſecreſtũ bonorũ alias vero ſic & in confirmatione facit tex. quẽ ibi reputat mirabilẽ Albe.in.l.de pollicitationibus.ff.de poli.& vide poſita in.l.in omnibus.ff.de iudi.& pone bene neceſſaria hic. Pulchrũ tñ dubiũ eſt in caſibus in quib⁹ bona cõ 5
fiſcãtur quãto tẽpore debeãt peti vel ab heredibus cõdẽnati vel à tertiò poſſeſſore, in quẽ ſunt alienata & videt̃ ꝗ ſi delictũ eſt tale ꝗ ex eo inducitur ipſo iure cõfiſcatio,vt eſt delictũ læſæ maieſtatis diuinæ vel humanæ vel delictũ cõtra naturã,vel ſimile delictũ ꝗ fiſcus poſsit petere bona in 30.annos cũ tali caſu ſit trãſlatum dominium,& cõpetat rei vẽdicatio:ſi vero delictum eſt tale,ex quo nõ inducitur ipſo iure cõfiſcatio bonorum ſimiliter fiſcus poſsit petere bona infra 30 annos:qa actio perſonalis iudicati,quæ oritur ex ſentẽtia,vel officiũ iudicis cõ

petens

petens pro executione eius, durat per.30. annos vt probat tex.iuncta glo.ſingu.& vnica in .l.ſicut in rem.C.de præſ.30. vel.40. annorum vel aliter &.2.dicamus,quod fiſcus poſsit petere prædicta bona infra viginti annos: quia tanto tempore præſcribuntur iura fiſcalia .Ita probat tex.in.l.in omnibus.ff.de diuer.& tempore preſ.cuius verba ſunt.in omnibus fiſci quſiſtionibus exceptis cauſis inquibus minora tempora ſeruari ſpecialiter conſtitutum eſt viginti annorum præſcriptio cuſtoditur & ibi notat gloſſa .or.Bar. & commu. docto.Sedhis non ohſtantibus teneo , quod fiſcuspoſsit & debeat petere prędicta bona infra quinquennium à die condemnationis, vel declarationis itapaobat tex.ſingu.in.l.2.C.de vecti.commu. vbi diſponitnr quod ſires cadit in cõmiſſum & dominium ipſo iure tranſeat in fiſcum : tamen non poteſt peti.nec vendicari poſt quinquęnium & adhoc notat & valde commendat Bar.&commnniter doctores ibi notat etiam & comendat idem Bar.in.l. commiſſa in fine .ff.de publi.& vecti.probat etiam tex.in.l.2. C de apoſtatis vbi diſponitur quod licet in crimine hæreſis poſt mortem poſsit fieri acuſatio & bona debeant auferri ab heredibus tamen debet intelligi quinquennium & ad hoc ſumme notat& commendat Bar.& alij docto. tenet etiam glo.or.&ibi docto.in.l.Manicheos.C.de here.Ange.de Are. in.§.interdum inſti.de here.que ab inteſtato.2.col.in medio & pro hac ſentia & con.vide hodiè ſingu. & nouam lẽgem in par.in.l .7.titulo. 25.7.par. Nec obſtat tex.ſingu.in.cap.2.§.1.de preſcriptione libro.6.vbi habetur quod bona hereticorum præſcribuntur per filios vel heredes vel alios poſſeſſores per.40.annos:quia debet intelligi quando bona applicantur fiſco eccleſie ſecus vero quando aplicantur fiſco ſeculari & in expreſſo ita tenet & declarat Abbas panor.in.c. cum nobis de preſ.3. col.numero.8· & ibi Feli. 3.colu.infi.verſiculo item in quantum Abbas declarat aduertendum tamen quod eo caſu quo bona petuntur atertio poſſeſſore tanquã alienata in fraudem videtur ꝙ debeant peti. infra annum vtilem loco cuius datur hodie quadrienium quia tanto tempore tolluntur& preſcribuntur actiones reuocatorie vt in.l.1.§.1.ff. que in frau.credi.& in.§. item ſiquis in frau. inſti.de actio.ſuper quo cogita.

o.annis preſcribuntur iura fiſcalia

6 Item quæro poſt ſententiam diffinitiuam latam contra reum,an debeat iudex ei mittere ſacerdotem,vel religioſum,vt confiteatur peccata ſua,& dare ſibi aliquod tempus velſpaciũ vt poſsit prouidere ea,quæ cõcernunt conſciẽciam & animam ſuam & reſolutiue dico quod ſic.ita probat tex.in.l.Archi.Gerontes.c.de epiſ.audien.& ibi notat Bal.Pau.de Caſ.& communiter docto.adeo.quod dicit ibi Pau.quod poteſt & debet epiſcopus per cenſuras eccleſiaſticas prohibere,ne iudex ſecularis exequatur ſententiam:niſi prius dato termino & ſpacio ad cõfitendum & adhoc etiam notat & cõmendat illum tex.Paris de Puteo in tract.ſindi.verſi.iudex fo.82.vbi etiã ſubdit, ꝙ conſueuerunt iudices antequam reum condenent ad mortem,mittere ſacerdotem velreligioſum bonæ vitæ vt ſi nunciet ſententiam mortis proferendam & eum exortare ad bene moriendum & dolorem& contritionem peccatorũ habere & patientiam preſtare:& quod ſi hoc faciat erit ſecurus de ſalute animæ & conſcientiæ ſuæ magis,quã illi qui moriuntur in lecto.ex infirmitatibus ſuis:qui fortè ex variis accidentibns non poſſunt ita facere & optimũ & ſanctum erit ꝙ ipſe iudex ad ipſum accedat.eum conſolando & predicta & alia ſimilia exortando ,& mittere cum eo prædictũ ſacerdotem vel religioſum vſque ad locũ ſupplicij quouſque vitã finiuerit.Item adde ꝙ põt & debet iudex. permittere & conſentire vt talis reus cõdemnatus reſcipiat corpus dñi nñi Ieſu Chriſti, cum nulla ſit ratio per quampoſsit impediri ita probat tex.in.c.2 de furtis& ibi notat hoſti.Abb.tex. in.c.penitẽtes inſi.l.diſ.tex.in.c.fi.13.q.2.& ibi glo.or.ache.& comu.docto.tex.in.cle.1.de peni.& remi.& ibi glo.or.Imola & comu.docto. & idem diſponit lex.7.ti.13.1.par.& in tantum hoc eſt verum,vt non valeat conſuetudo incõtrarium ita tenet Abbas & cõmu.docto.in di. ca.2.de furtis & per hoc videtur reprobãda.& nõ ſequenda practica huius regni in quo non permittitur cõdẽnatis reſcipere cõmunionem quia inveritate eſt cõtrarius & cõtra omnẽ charitatẽ vnde cõſulo iudices vt non faciant imo omnino permittant & conſentiant nec obſtat ſidicas,quod videtur.inconueniens & impedimentum iuſtitię: quia poſſet reus fugere ad corpus Chriſti,vel ad clericum illud portantem & peteret relaxari , & gaudere beneficio & preuilegio eccle.quia reſpõdeo , ꝙ licet ille qui eſt in plena libertate ſi fugiat ad eccleſiam vel corpus Chriſti gaudeat prædicto preuile. tamẽ qui.eſt captus & detentus in carcere, nõ gaudet tali preuilegio:quia nõ eſt in ſua liber. & ideo in ea non poteſt defendi item etiam quia dominus noſter nõ videtur velle iuſticiæ preiudicare quia iuſſus eſt & iuſtitiam diligit

Iudex tenetur mittere ſacerdotem reo poſt ſententiã latã.

Iudex debet permittere vt reus recipiat corpus domini

Contra huius regni cõſuetudinẽ.

vnde

vnde relinquit eum in capturam iudicis inqua ipſum inuenit: ſicut nec liberat ſeruum àcaptiuitate domini licet ad ecleſiam confugiat ita notabiliter tenet & declarat hoſti.in ſumma de immu.ecle.7.col.numero.11.Abbas Panormitanus in.c.ſane.2.col.de celebra. miſſa.Pala.Ru. in ſua repetitiõe fo.22.1.col.verſ.ex his infertur.

Animalcuiuſlibet priuati põt capi ad portãdum reum.

7 Item quæro an iudex vel officialis iuſtitiæ poſsit capere animal alicuius priuati, & in eo portare malefactorem pro exequenda iuſtitia & breuiter dicendum eſt quod ſic.argumento tex.in.l.fi.§.finali.ff.de pignoribus actio.tex. in.l.ſi locus verſiculo ſi.ff.quemad. ſerui.ami. tex.in.l.item ſi verberatum.§.1.ff.de rei vendi cum ſimi.quibus probatur, quod propter publicam vtilitatem poteſt iudex.res priuatorũ capere dum tamen precium vel mercedem ſoluat de publico.item etiam quia ea quæ communiter omnibus proſunt preferuntur vtilitati priuatæ, vt in.l.vnica.§.fi.C.de cadu. tollen. & in expreſſo iſtam ſen.&con.tenet Barto .in dicta.l.fi.§.fi.ff.de pigno.actio.&ibi Albe.Bal. Pan.& fulgoſus Flo.in.l.ita vulneratus.ff.ad.l. aqui.fi.col.num.12.Iaco.de San.Geor.in.l.2.ff. de iure doti.num .2.paris de pu.in tract.ſindi. in parte an officialis fo.69.Ipoli.de Mar.in.l.1. ff.ad.l.cor.de ſica.4.col.num.26.ex quo etiam infertur quod iudex vel officialis poteſt compellere aliquem hominem, vt exequatur prędictam iuſtitiam decapitando, vel ſuſpendendo reum delinquentem dum tamen ſit vilis perſona ita Bar.& docto.vbi ſupra.

Reus ſuſpẽſus an poſſit ſepeliri.

8 Item quero an poſtquam reus condemnatus eſt furca ſuſpenſus, poſsit tolli de furca & ſepeliri per conſanguineos, vel amicos & breuiter dico quod non: ſine licentia & mandato iudicis qui tulit ſententiam: ſed ea petita faciliter conceditur tex.eſt in.l.1.verſi.fi .ff.de cada. puni.cuius verba ſunt, hodie autem eorum in quos animaduertitur corpora non aliter ſepeliuntur, quam ſi fuerit petitum & permiſſum tex.in.l.fi.eodem titulo cuius verba ſunt, corpora etenim animaduerſorum, quibus libet petentibus ad ſepulturam danda ſunt & ibi notat glo.or.Bar.Albe.& communiter docto. antiqui Bal.in.l. vnica. C. ex delictis defun.2. col.numero.2.&ibi alii docto.&licet iura canonica ſimpliciter dicant, quod ei non negetur ſepultura, vt in cap.fi.13.q.2.& in cle.1.de peni. & remi.tamen debent intelligi petita & obtẽta licentia à iudice ſeculari, qui tulit ſententiã ita tenet & declarat ibi glo.or.& communiter doctores.hoſtienſis in capitulo ex parte infi. de ſepul.&ita debet intelligi.l.7.titulo.13.1.partita &.l.finali titulo.31.7.partita & ex hoc ſumitur illa practica, quod poſtquã reus eſt ſuſpenſus iudex facit dari proclamatio.quod nemo audeat ollere corpus prædictii rei condemnati, & ſuſpenſi ſine licentia & mandato eius ſub certa pœna.

Mortuus in exilio. non poteſt inhumari in loco à quo exulauit.

Itẽ adde ꝙ ſi ꝑpter delictũ quis eſt relegatus ab alico loco, vel ciuitate: & pẽdẽte tẽpore exilii moriatur, nõ poteſt corpus eius trahi ad ſepeliendũ in illo loco vel ciuitate á qua in vita fuit xulatus, donec tẽpꝰ exilii ſit finitũ qa ſicut viuꝰ nõ poterat ibi, habitare ita poſt mortẽ nõ poteſt ibi ſepeliri ita ꝓbat tex.ſingu.& vnicus in.li2.ff.de cada.puni.vbi habetur, quod ſi quis eſt deportatus in certam inſulam & ibi moriatur non poteſt inde extrahi: vt alibi ſepeliatur inconſulto principe ergo aperte probat, quod ſi ſit relegatus à certo loco vel ciuitate, quod poſt mortem non poterit in ea ſepeliri & adhoc illum tex.reputat ſingu. & vnicum Bar.ibi Cardi.in:cle.1.de peni. & remi.fina.col. in fine Ipo.de Mar.in.l.finali.ff.de queſtio.ante pe.col.numero 46.facit etiam bonus tex. in cap.ſacris de ſepul. vbi excommunicati quibus non cõmunicant fideles in vita non poſſunt ſepeliri poſt mortem in eccleſiaſtica ſepultura.facit etiam no.deciſio. tex.in.l. cum loca. ff.de reli.& ſump.fune.tex.in capitulo cum ad monaſterium deſtatu. mona. textus in cap.1. de torneamentis tex.in cap.ſuper eo.de rapto. textus in cap.ſane.24.queſtione.2.tex.in capi. quicunque el.2.11.queſtione.3.textus in capi. is cui verſiculo talis de ſententia excommunicationis libro.6.Poſtremo & finaliter quero an 9
reus condemnatus & iam ſuſpenſus antequam ſepeliatur poſsit tradi medicis & chirugicis ad anotomiã faciẽdã. & certe iure nõ reperiť ſed Bar.tãgit hoc.in.l.fi. ff.de cada.puni. & relinquid indeciſum ſimiliter etiam tangit anania in.c.2.de furtis.1.col.in fine & relinquit cogitãdũ.Sed ego teneo ꝙ poſsit tradi.1.quia quãdo aliqd omnibus ꝓdeſt in cõmuni pręferť vtilitati priuatę tex eſt in.l.vnica.§.fi.C.de cadu. tollẽ.ſecũdo & in ſpeciẽ facit tex.in.l.ꝙ rei publicę.ff.de iniuriis vbi habetur ꝙ iudex non facit in iuriã, ſi aliquid facit intuitu reipublicę licet tendat incõtumeliã alicuiꝰ priuati & in expreſſo iſto fundamẽto & cõſideratione iſtã ſen. & con.tenet Phi.Decius in.l. imperiũ.ff. de iuriſ omni.iudi.3 .col. nu.17.& nr̃is tẽporibus anno pręterito.1550.Imperator noſter & eius regale cõciliũ miſit Salmãtice vt vniuerſitas nr̃a daret in hoc cõſiliũ an liceret vel nõ & reſpon.ꝙ ſic.

Cadauer puniti an poſſit dari chirurgis ad anatomiam.

FINIS.